This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

+ *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.

+ *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.

+ *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.

+ *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via `http://books.google.com`

VERSLAGEN

OMTRENT

'S RIJKS OUDE ARCHIEVEN.

XVIII.

1895.

'S GRAVENHAGE.
1898.

VERSLAGEN

OMTRENT

'S RIJKS OUDE ARCHIEVEN.

XVIII.

1895.

NEW YORK PUBLIC LIBRARY

'S GRAVENHAGE.
1898.

THE NEW YORK
PUBLIC LIBRARY
696166
ASTOR LENOX AND
TILDEN FOUNDATIONS
1914
L

NEW YORK
PUBLIC
LIBRARY

INHOUD.

Bladz.

Rijksarchief te 's Gravenhage 1

Aanwinsten van het Rijksarchief te 's Gravenhage in 1895 71

Notulen van de zesde bijeenkomst van de Rijksarchivarissen 203

Rijksarchief in Noordbrabant 233

Rijksarchief in Gelderland 267

Rijksarchief in Noordholland 278

Rijksarchief in Zeeland 290

Beschrijving eener verzameling charters en papieren afkomstig van Anna van Bourgondië 316

Beschrijving eener verzameling charters en papieren betreffende de familie van Wakkene-Kapelle 353

Rijksarchief in Utrecht 374

Rijksarchief in Friesland 394

Rijksarchief in Overijssel 408

Rijksarchief in Groningen 421

Rijksarchief in Drenthe 438

Rijksarchief in Limburg 445

Inventaris der archieven van het Souverein Hof en de Rekenkamer te Roermond 496

De Rijks Archieven te Roermond 668

Bladz.

Verslag omtrent de ordening en inventarisatie van oude gemeente- en waterschapsarchieven in Noordbrabant over 1895 701

Verslag van de ordening en beschrijving der oude gemeente- en waterschapsarchieven in Zuidholland over 1895 718

Verslag omtrent oude gemeente-, waterschaps- en veenderij-archieven in de provincie Utrecht over 1895 729

NEW YORK
PUBLIC
LIBRARY

Het Rijksarchief te 's Gravenhage.

A. Archiefwezen.

In aansluiting bij mijne vroegere verslagen heb ik de eer Uwe Excellentie te berichten omtrent mijne werkzaamheden en den toestand van de mij toevertrouwde verzamelingen gedurende het verloopen jaar.

Van de archieven in de provinciën bezocht ik die in Noordbrabant, Gelderland, Noordholland, Utrecht en Overijssel, zooals ik dit Uwe Excellentie heb medegedeeld in het op het einde des jaars uitgebracht rapport.

Op 19 November 1895 hield ik weder eene bijeenkomst met de Rijksarchivarissen in de provinciën. Twee zaken waren daarvoor aan de orde gesteld: 1°. de Weeskamer-archieven, en 2°. de indeeling der archiefdepôts.

In de vorige bijeenkomst was bepaald, dat iedere Archivaris schriftelijk antwoord zou geven op de vraag, of de weeskamers in zijne provincie, voor zoover zij daar hadden bestaan, rechterlijke functies hadden uitgeoefend. Die berichten waren ingekomen en hadden gecirculeerd. Tot een afdoend resultaat hadden zij niet geleid, daar een ieder de zaak niet op dezelfde wijze had opgevat en men niet eenstemmig was over hetgeen men onder rechterlijke functies verstond. In de vergadering bracht ik het onderwerp wel ter sprake, maar gaf ik toe aan het verlangen der meerderheid, die de verdere behandeling tot eene volgende bijeenkomst wilde uitstellen, opdat men den beschikbaren tijd geheel zou kunnen wijden aan de andere aan de orde gestelde zaak: de indeeling der Rijksarchiefdepôts.

Dit laatste onderwerp was reeds vroeger uitvoerig besproken geworden.

In de bijeenkomst van 7 November 1893 had ik in den vorm van stellingen eenige algemeene regels voorgedragen, die als grondslag voor de indeeling zouden kunnen worden aangenomen. Toen uit de gehouden discussien bleek, dat de noodige overeenstemming niet verkregen was, had ik van de verdere behandeling in de vergaderingen afgezien en te kennen gegeven, dat men nu de plans van indeeling ter goedkeuring bij Uwe Excellentie zou moeten indienen. De archivarissen in Groningen, Drenthe

en Limburg hadden daarop zulke ontwerpen ingezonden, waarover ik Uwe Excellentie advies heb uitgebracht. Uwe Excellentie verlangde toen, dat ik de plans, na ze met mijne beschouwingen te hebben doen circuleeren, in eene bijeenkomst in behandeling zou brengen, daarover het gevoelen van de archivarissen inwinnen en door stemming uitmaken, hoe de meerderheid daarover dacht. Aan die opdracht heb ik voldaan. Daar ik begreep, dat de vergadering eenige regels moest aannemen, waarnaar, zoo Uwe Excellentie die bepalingen goedkeurde, de plans konden worden ingericht, deelde ik bij het uitschrijven der vergadering mede, dat ik mijne vroeger voorgedragen stellingen weder in behandeling zou brengen en daarover laten stemmen, hetgeen ik ook met amendementen zou doen, indien zij mij tijdig vóór den dag der vergadering werden toegezonden. Ik ontving daarop van verschillende archivarissen eenige amendementen, die in de plaats van mijne stellingen moesten treden en nog voor onze bijeenkomst werden rondgezonden. Daar ik voorzag, dat de zaak niet zou worden afgedaan, indien er breedvoerige discussiën gehouden werden, stelde ik ter vergadering voor, dat deze niet zouden plaats hebben maar ieder inlichtingen zou kunnen vragen en bij het uitbrengen van zijne stem die zou mogen motiveeren.

De vergadering keurde dit goed. Hoewel men zich wel niet stipt aan deze gedragslijn heeft kunnen houden, is men daarnaar toch in hoofdzaak te werk gegaan. De meerderheid verklaarde zich voor de amendementen. Daar deze de regels aangeven, waarnaar volgens haar oordeel deze en andere plans van indeeling moeten worden ingericht, zoo is aan het verlangen Uwer Excellentie voldaan. Over dat stelsel zal nu door Excellentie beslist moeten worden. Ik behoef er wel niet op te wijzen, dat dit besluit voor ons archiefwezen van het hoogste gewicht zal zijn.

Zooals ik in het vorige jaarverslag mededeelde, had ik een voorstel van den archivaris in Drenthe om de in zijn depôt aanwezige quitanties voor de voldane heffingen op de bezittingen te vernietigen, voor nog niet voldoende gemotiveerd gehouden. Toen de archivaris daarop weder had aangedrongen, heb ik de zaak zelf onderzocht en is mij hierbij gebleken, dat de quitanties wegens deze in 1798 ingevoerde vermogensbelasting door andere bewijsstukken vervangen zijn en later slechts gediend hebben om de Finantieele Commissie in staat te stellen om de rekeningen of staten der ontvangers daarmede te vergelijken. Noodzakelijk was het dus niet, dat zij, nadat die laatste werkzaamheid was afgeloopen, bewaard waren gebleven. Ik meende dus thans tegen de verlangde opruiming geen bezwaar meer te moeten maken.

Bij Uwe Excellentie is nog altijd de vraag aanhangig, welke van de door de provinciale besturen jaarlijks ontvangen en verzonden wordende stukken vernietigd zouden kunnen worden. Dank aan de welwillende tusschenkomst van den Griffier van Zuidholland kon uit de opgaven van Gedeputeerde Staten der verschillende provincien een algemeene staat hiervan worden opgemaakt, dien ik aan Uwe Excellentie heb doen toekomen, opdat hij onder de provinciale besturen zal kunnen worden rondgezonden en deze daarover hunne beschouwingen zullen kunnen mededeelen.

Aan Uwe Excellentie diende ik van advies over de plannen van inventarisatie van de rechterlijke archieven, die aan de gemeenten Bolsward en Haarlem in bruikleen zijn gegeven.

Het is Uwer Excellentie bekend, dat de heer van Meurs de in het Rijksarchief aanwezige rechterlijke archieven in de provincie Zuidholland ordent en bij die werkzaamheden de bescheiden placht over te nemen, welke tot diezelfde collecties behooren maar bij de gemeenten waren achtergebleven. Na eerst de rechterlijke archieven der groote gemeenten geregeld te hebben, hield hij zich met die van de kleinere bezig en was hij met dat werk reeds ver gevorderd. Te voorzien was het echter, dat die arbeid nog lang zou duren, daar de provincie niet minder dan 190 gemeenten telt. Daar er bij Koninklijk besluit bepaald was, dat de overneming op 1 Januari 1896 moest zijn afgeloopen, hield Uwe Excellentie bespoediging voor noodig en drong hierop aan bij eene op 14 Februari van het verloopen jaar tot de Rijksarchivarissen gerichte circulaire. Ik berichtte hierop, dat het werk vóór dat tijdstip niet kon voltooid worden en zekere bespoediging alleen mogelijk zou zijn, als den heer van Meurs meer hulp werd toegevoegd. Bij die gelegenheid stelde ik in het licht, hoever de overneming gevorderd was door twee lijsten over te leggen: de eene van de nog te bezoeken gemeenten, de andere van de zoodanige, die door den heer van Meurs waren bezocht en wier archieven dientengevolge meerendeels overgenomen waren. Op die tweede lijst waren tevens de gemeenten gebracht, van wier archieven door den heer Hingman vroeger inventarissen waren bewerkt, met behulp waarvan men de in die archieven aanwezige rechterlijke bescheiden zou kunnen aanwijzen en opvragen. Uwe Excellentie nam hieruit aanleiding mij uit te noodigen behalve den heer van Meurs ook de andere ambtenaren aan het werk te willen stellen, opdat de overneming nog dit jaar voltooid zou kunnen zijn. Deze zouden dan het plaatselijk onderzoek moeten doen en de opgespoorde bescheiden overnemen, in verband waarmede hunne werkzaamheden te regelen waren. Bij het bedoelde onderzoek

zouden zoo mogelijk, ook de onder de kerkbesturen berustende oude archieven moeten worden nagegaan.

Aan die opdracht is zooveel mogelijk voldaan. De door den heer Hingman geinventariseerde gemeente-archieven, slechts enkele uitgezonderd, bleven voorloopig buiten den kring onzer bemoeiingen. De niet door den heer van Meurs bezochte gemeenten werden in eenige groepen verdeeld. De drie adjunct-archivarissen en de commies chartermeester namen ieder eene groep voor hunne rekening en zouden de archieven van de tot die groep behoorende gemeenten bezoeken. Dit plan werd nagenoeg geheel uitgevoerd, zoodat het aantal gemeenten, die onbezocht bleven gering was. Het zou nog kleiner geweest zijn indien de heer Telting niet door onvoorziene familie-omstandigheden verhinderd was geworden naar eenige tot zijne afdeeling behoorende gemeenten te gaan. Na het bezoek werden de van de gemeente-archieven afgezonderde rechterlijke bescheiden opgevraagd, zoodat zij nog in den loop van het jaar voor het meerendeel ontvangen werden. Op het Rijksarchief werden zij nader onderzocht en geordend, terwijl wat bij dat nader onderzoek bleek daarbij niet te behooren aan de betrokken gemeente terug gezonden werd. Voor zoover die regeling nog in den loop van het jaar tot stand kon komen, werden er van de overgenomen bescheiden lijsten opgemaakt, die in den achter dit jaarverslag gevoegden staat van aanwinsten zijn opgenomen. De lijsten, die nog niet afgewerkt zijn, zullen achter de volgende jaarverslagen kunnen worden afgedrukt.

Gedurende deze werkzaamheden werd bij Koninklijk besluit van 19 Augustus 1895 de termijn, waarop de overbrenging der rechterlijke archieven volvoerd moest zijn, verlengd tot 1 Januari 1897. Er is dus nog tijd om den arbeid voort te zetten, die hoofdzakelijk zal moeten bestaan in het overnemen van de rechterlijke bescheiden uit de door den heer Hingman geinventariseerde gemeente archieven.

In aansluiting bij het in mijne vorige jaarverslagen omtrent de werkzaamheden van den heer van Meurs medegedeelde, zal ik nu een overzicht doen volgen van de in dit jaar door hem en de andere ambtenaren bezochte gemeenten met eene opgave van het resultaat, dat ieder bezoek heeft opgeleverd.

Het eerst zal ik van de verrichtingen van den heer van Meurs verslag geven. Tot de vroeger door hem bezochte gemeenten behoorden die van *Schiedam*, *den Briel* en *Nieuwenhoorn*. De te Schiedam gevonden rechterlijke archieven zijn naar het Rijksarchief opgezonden. Hetzelfde is geschied met de rechterlijke archieven van den Briel. Slechts een klein gedeelte daarvan moet nog worden verpakt. De vroeger uit Nieuwenhoorn ontvangen archieven zijn thans geordend en overgenomen.

Het archief van baljuw en leenmannen van *Voorne* werd ook opgenomen en is reeds voor het grootste gedeelte geinventariseerd.
De werkzaamheden aan de archieven van de andere gemeenten, vermeld in mijn vorig jaarverslag, moesten worden gestaakt, daar het bezoeken van de hierna volgende gemeenten tusschen beide kwam.

1. Overschie (11 en 24 Juni.)

Het gemeente-archief wordt bewaard in kasten in de raadzaal en een daarnaast gelegen vertrekje en is geinventariseerd door den heer J. H. Hingman.
De stukken van rechterlijken aard zijn naar het Rijksarchief opgezonden.

In het archief van den kerkeraad der *Nederlandsch Hervormde Gemeente* bevinden zich:

Register van kerkelijke handelingen, 1590—1732.
Registers van obligaties van de diaconie kasse, 1682—1762, 1825.
Acten van indemniteit 1706—1794.
Doopboek, 1763—1784.
Registers van ontvang en uitgaaf van de armen van Overschie, 1789—1806, 1806—1823.
Attestaties, XVIIIe en XIXe eeuw.
Varia.

In het archief der kerkvoogdij berusten:

Registers van het inkomen van de kerk, 1644—1651 1652 - 1674, 1675—1698.
Kerkerekeningen, 1701—1720, 1723—1749, 1751—1786, 1788—1795, 1797—1804, 1806, 1813, 1815 - 1818, 1820—1829, 1831—1836, 1838—1841.
Bijlagen.
Collecteboeken 1716—1740, 1793 -1801, 1801—1848.
Register van begravenen 1806—1829.

2. Vlaardingen (19 en 29 Juni).

Het gemeente-archief wordt bewaard in kasten op de secretarie, en is, met uitzondering van enkele stukken door den heer J. H. Hingman geinventariseerd.
De stukken van rechterlijken aard zijn opgevraagd, maar het gemeentebestuur stelde daarna pogingen in het werk, om ze in

bruikleen te mogen houden, waaromtrent echter nog geen beslissing is genomen.

In het archief der *Nederlandsch Hervormde Gemeente* bevinden zich:

Kerkeraadsboeken: 1669—1745, 1745—1806, 1807—1827.
Lidmatenboeken: 1784—1808, 1784—1885.
Doopboek: 1792—1818.
Ingekomen stukken: einde van de XVIIIe en XIXe eeuw.

In het archief der kerkvoogdij berusten:

Rekeningboeken: 1679—1702, 1703—1724, 1725—1748, 1749—1781, 1782—1820.
Notulen van kerkmeesters 1683—1819.
Resolutieboek van de commissie tot de kerkelijke zaken: 1798—1820.
Register van verhuurde zitplaatsen: 1795, 1803, 1806—1811, 1812—1817.
Ingekomen stukken XVIIIe en XIXe eeuw.
Varia.

In het archief van de *Roomsch Katholieke kerk* bevinden zich:

Catalogus matrimonio junctorum in pastoratu Vlaardingen op de Souteveen 1741—1875.
Lijst van degenen die hun eerste H. Communie gedaan hebben: 1750—1844.

Bij het tenietgaan van de *Remonstrantsche kerk* zouden de archieven naar de kerk te Rotterdam zijn overgebracht.

3. Poortugaal (28 Juni).

Van het gemeente-archief, dat bewaard wordt op de secretarie, is op 1 Juni 1875 door den burgemeester J. Nolen een inventaris opgemaakt.
De stukken van rechterlijken aard zijn naar het Rijksarchief opgezonden.

In het archief van den kerkeraad der *Nederlandsch Hervormde kerk* bevinden zich:

Doopboek: 1725—1812 (daarin zijn sedert 12 Juni 1791 ook de geboorte dagen aangeteekend).
Contraboek: 1775—1822.
Trouwboek: 1691—1810.
Actenboek: 1793—1850.

Lijst van lidmaten: 1794—1836.
Rekeningboek van de diaconie: 1802—1831.
Collecteboeken: 1787—1810 en 1811—1846.
Titel: XVIIIe eeuw.

4. Spijkenisse (4 Juli).

Het gemeente-archief wordt voor een klein gedeelte bewaard in een kast in het raadhuis. De overige stukken bevinden zich in een uitbouw van de kerk. De secretaris heeft echter zijn voornemen te kennen gegeven die stukken te laten bergen op den zolder van het raadhuis. Er is een inventaris aanwezig van 30 October 1818 van de secretarie van Spijkenisse en Brabant.
De stukken van rechterlijken aard zijn naar het Rijksarchief opgezonden.

In het archief van den kerkeraad van de *Nederlandsch Hervormde Gemeente*, bevinden zich:

Acteboek: 27 Maart 1611 tot 8 Januari 1640, tevens doopboek 5 December 1604—25 November 1643 en trouwboek 29 Augustus 1600—6 April 1643 met verscheiden inschrijvingen van getrouwden vóór 1600 zonder dagteekening.
Acteboeken: 1705—1738, 1738—1794, 1794—1817.
Collecteboeken: 1723—1790, 1790—1833.
Doopboek 1809—1836.

In het archief der kerkvoogdij berusten:

Rekeningen van den kerkmeester over 1799/1800—1807/8 en 1811.
Brieven van het einde der XVIIIe eeuw.

5. Hekelingen (5 en 11 Juli).

Het gemeente-archief wordt bewaard te Spijkenisse. De reden daarvan moet gezocht worden in de omstandigheid, dat er geen raadhuis is en dat de burgemeester en secretaris die betrekkingen sinds onheugelijke tijden ook te Spijkenisse vervullen, aldaar hunne woonplaats hebben en hun bureaux houden. De stukken zijn geborgen in twee kisten die zich bevinden op den zolder in een deel achter de herberg waarin de raadsvergaderingen gehouden worden.
De stukken van rechterlijken aard zijn naar het Rijksarchief opgezonden.

In het archief van den kerkeraad der *Nederlandsch Hervormde gemeente* bevinden zich:

Actenboek: 1747—1818.
Collecteboek: 1725—1792.
Rekeningboeken: 1707—1744, 1745—1792, 1793—1819.
Doopboek: 1624—1682 en 1685—1729, tevens Trouwboek: 1622—1729 en lidmatenboek 1611—1696.
Memorieboekje van de goederen van de diaconie-armen van het einde der XVIIIde eeuw.
Eenige proclamaties van huwelijken einde van de XVIIIde eeuw.

6. Nieuw-Beijerland (1 Augustus).

Het gemeente-archief wordt bewaard in eenige kisten op den zolder van het raadhuis.
De stukken van rechterlijken aard zijn naar het Rijksarchief opgezonden.

In het archief van den kerkeraad der *Nederlandsch Hervormde gemeente* bevinden zich:

Bij een ouderling:
Kerkeboek: 1658—1814.
Dubbel doopboek, waarin ook de geboorten zijn aangeteekend van 1793 tot heden.
Lidmatenlijst: 1761—1856, 1857—heden.

In de kerk:

Kerkeboek: 1637—1656.
Rekeningen van den diaken: 1700—1813.

In het archief der kerkvoogdij berusten:

Rekeningen van den kerkmeester: 1660—1801.
Bijlagen.

7. Oud-Beijerland (8 en 9 Augustus).

Het gemeente-archief wordt bewaard op den zolder van het dorpshuis en is gedeeltelijk geordend.
De stukken van rechterlijken aard zijn naar het Rijksarchief opgezonden.

In het archief van den kerkeraad der *Nederlandsch Hervormde Gemeente* bevinden zich:

Actenboeken: 1661 - 1702, 1703—1725, 1726—1757, 1757—1776, 1777—1796, 1796—1814.

Actenboek betreffende de alimentatie van de armen: 1777—1825.

Alphabetisch register op de actenboeken der 2de helft van de XVIIIde eeuw.

Lidmatenboek: 1661—1703, tevens doopboek van 1662—1673.

Doopboek, waarin ook de geboortedagen zijn aangeteekend: 1791—1818.

Alphabetisch lidmatenboek: 1703—1776.

Lidmatenboek: 1789—1819.

Lidmatenboek: 1791.

Attestatie: 1697.

Brokstukken van rekeningen van den diaken: 1593—1594, 1601.

Rekeningen van den diaken over: 1600—1602, 1604—1610, 1612, 1616, 1622—1635, 1638, 1640—1649, 1651—1653, 1655—1665, 1667—1737, 1740—1750, 1752, 1754—1808 en 1811—1813.

Rekeningen van den tweeden diaken over: 1666, 1668—1714, 1716—1737, 1740—1752, 1755—1771, 1773—1776, 1778—1808 en 1810—1813.

Collecteboeken: 1698 - 1741, 1742—1770, 1771—1803, 1804—1822.

Consentboek van de armen: 1794—1808.

Verslag van de Commissie tot het opmaken van den staat der armen ten aanzien van den ontvang en uitgaaf, gerekend over de jaren 1778—1787.

Register van ontvangen en gegeven acten van indemmiteit: 1697—1755, 1755—1811. In het laatste een lijst van de ingekomenen tot 1805.

In het archief van de kerkvoogdij berusten:

Rekeningen van den kerkmeester over 1681—1811.

Bijlagen tot de rekeningen over 1694, 1714—1719, 1721—1812.

Notities van den ontvang van den kerkmeester: 1711, 1713, 1714, 1716—1720, 1722—1726, 1728, 1730, 1731, 1733 en 1736—1812.

Register van handelingen van de gecombineerde Commissie uit den kerkeraad en de gemeente ter behartiging van de belangen der Hervormde kerk: 1798—1803.

Register van handelingen van de leden van het gereformeerd genootschap: 1798—1799 en van de opperkerkmeesters: 1799—1803.

Aanteekenboekje van degenen die plaatsen in de kerk gekocht hebben: 1726—1781 en

Lijst van de graven 1733—1782.

Aanteekenboekje van degenen die plaatsen in de kerk gekocht hebben: 1745—1788.
Ingekomen stukken XVIIIde eeuw.
Cedels van besteding en verkooping 1733—1808.
Huurcontracten van de pastorie tusschen de opperkerkmeesters en de municipaliteit, 1800 en een predikant 1803.
Eenige stukken wegens dit tractement van de predikanten: 1800—1802.
Inventaris van de effecten van de kerk: 1813.
Verkoopacte van obligaties: 1768.

In het archief van den Strijenschen ring bevinden zich:

Acteboeken: 1670—1705, 1705—1742, 1743—1771, 1772—1785, 1785—1803, 1803—1820.
Acten van de Hollandsche Synoden: 1721—1723, 1725—1736, 1739—1752, 1756—1762, 1764—1771, 1773—1775, 1777—1794, 1796—1810.
Acta coetus Zuidholland, gehouden te Woerden in 1795.

In het archief van de *Nederlandsch Israëlitische* ringsynagoge berusten:

Register van geboorten: 1793—1811.
Twee transportbrieven: 1790 en 1805.
Register van inkomsten en uitgaven in de Hebreeuwsche taal, fragment: 1815.

8. Heerjansdam (27 Augustus).

In deze gemeente is geen oud archief aangetroffen, met uitzondering van de stukken betreffende den burgerlijken stand.

In het archief van den kerkeraad der *Nederlandsch Hervormde gemeente* van Heerjansdam en Kijfhoek bevinden zich:

Kerk van Heerjansdam en de Kleine Lindt.

Actenboek: 1660—1838, tevens Lidmatenboek 1708—1847.
Notulenboek van den kerkeraad en den magistraat van Heerjansdam: 1717—1828.
Doopboek: 1790—1851, tevens geboden- en trouwboek: 1792—1866.
Register van rekeningen van de armen goederen: 1695—1733, tevens notitie van bestedingen van arme kinderen: 1731—1735.
Registers van rekeningen van de arme goederen: 1734—1752, 1753—1790, 1790—1825.

Register van rekeningen van de armen goederen van de Kleine Lindt: 1793—1803.
Registers van aanteekeningen van de gecollecteerde penningen ten behoeve van de armen: 1709—1783, 1784—1840.
Register van aanteekeningen van de gecollecteerde penningen ten behoeve van de kerk: 1707—1783 en van de ontvangsten in de bekkens: 1707—1783.
Eenige titels: XVIIIde eeuw.

Kerk van Kijfhoek.

Actenboek: 1763—1825.
Registers van rekeningen van de kerkelijke goederen: 1628—1767, 1767—1850.
Registers van rekeningen van den armmeester: 1643—1837.

9. Piershil (3 September).

Het gemeente-archief wordt bewaard in een kast in het huis, waarin de raadsvergaderingen gehouden worden.
Stukken van rechterlijken aard werden er niet aangetroffen.

In het archief van den kerkeraad der *Nederlandsch Hervormde Gemeente* bevinden zich:

Handelingen: 1621, 1659—1803.
Aanteekening van gedoopten: 1792—1861.
Aanteekening van getrouwden: 1792—1795.
Aanteekening van lidmaten: omstreeks 1658 tot het begin der XIXe eeuw.
Aanteekening van acten van indemniteit: XVIIIe eeuw en begin der XIXe eeuw.
Aanteekening van de collecten voor de armen en de kerk: 1798—1834.
Documenten specteerende tot de kerkerekeningen: XVIIIe en begin van de XIXe eeuw.

10. Barendrecht (6 September en 12 December.)

Het gemeente-archief, bestaande uit enkele stukken, wordt bewaard in een kast op den zolder van het Raadhuis.
Stukken van rechterlijken aard worden er niet aangetroffen.

In het archief van den kerkeraad der *Nederlandsch Hervormde Gemeente* bevinden zich:

Liber pauperum et ecclesiae, bevattende aanteekening van de kerkeraadshandelingen: 1591—1604;

de inkomsten ten behoeve van de armen: 1592—1627.
Kerkeboek, bevattende aanteekening van de handelingen: 1606-1613.
De gedoopten: 1606—1638.
De lidmaten: 1610, en zonder datum, en hen, die geboden gehad hebben en getrouwd zijn: 1606—1639.
Register van kerkeraadshandelingen: 1658—1680, 1681—1740, 1740—1755 (in het laatste aanteekeningen van bestede armekinderen 1724—1726)), 1771—1807.
Lijst van predikanten: 1574—1786, 1808—1847.
Doopboek: 1760—1771.
Duplicaat doopboek: 1775—1822.
Duplicaat trouwboek: 1775—1886.
Lidmatenboek: 1772—heden.
Register, bevattende lijsten van de huisgezinnen onder de Heerlijkheden Karnis, West-Barendrecht en Oost-Barendrecht 1772—heden.
Rekeningen van den armmeester 1600?—heden.
Bijlagen: einde van de XVIIIe en XIXe eeuw.
Collecteboeken: 1741—1752, 1754—1771, 1772—1783, 1783—1835.
Diaconieboek: 1772-1782, 1783—1823.
Register met acten van indemniteit: 1687—1785.
Requesten van den kerkeraad: 1699—1716.
Ingekomen stukken: 1747, 1798 en 1799.

In het archief van de kerkvoogdij berusten:

Kerkerekeningen sedert 1663?
Bijlagen: einde XVIIIe en XIXe eeuw.

11. Hoogvliet (12 September).

Van het gemeente-archief, dat bewaard wordt op den zolder van het Raadhuis, bestaat een op 1 Juni 1875 door den burgemeester J. Nolen voltooide inventaris.
Stukken van rechterlijken aard werden er niet aangetroffen.

In het archief van den kerkeraad der *Nederlandsch Hervormde gemeente* bevinden zich:

Actenboek: 1798—1874.
Diaconieboek: bevattende rekeningen van den armmeester 1728—1752, en opgaven van goederen toekomende aan ondersteunden, 1727—1760.
Diaconieboeken: 1753—1780, 1781—1806, 1807—1852.
Boek van de diaconie-inkomsten: 1728—1793.
Titels: XVIIIe eeuw.

In het archief der kerkvoogdij berusten:

Register van rekeningen van den kerkmeester: 1792—1872 en notulen 1803—1819.
Twee stukken betreffende een geschil van den predikant met den schout, benevens verschillende andere documenten over de jaren 1760, 1798, 1799, 1806, 1807 en 2e helft van de XVIIIe en XIXe eeuw.

12. Zoetermeer (14 September en 23 October).

Het gemeente-archief wordt bewaard in kasten langs de muren van een kamertje naast de secretarie.
De stukken van rechterlijken aard zijn naar het Rijksarchief opgezonden.

In het archief van den kerkeraad der *Nederlandsch Hervormde gemeente* bevinden zich:

Kerkeraadsboeken: 1644—1653, 1653—1672, 1672—1706, 1707—1745, 1745—1821.
Doopboek: 1792—1867.
Lidmatenboeken; 1689—1717, 1796—1867.
Registers van rekeningen van de diakenen: 1618/1619—1649, 1650—1677, 1678—1704, 1705—1769, 1770—1808.
Ingekomem stukken einde van de XVIIIe eeuw.

In het archief der kerkvoogdij berusten:

Kerkerekeningen: 1609—1612, 1616—1640, 1644—1652, 1654—1659, 1662—1667, 1669—1677, 1679, 1680, 1686—1688, 1690, 1691, 1693—1697, 1717—1720, 1722—1765, 1767—1795, 1797—1804.
Gaarboeken van de inkomsten van de pastorie en gildepenningen: 1693, 1694, 1699, 1700, 1703, 1704, 1713, 1714—1741, 1742, 1751—1766, 1769—1772, 1775—1792 1795—1798.
Gaarboeken van het inkomen van de kerk: 1714, 1723, 1729—1733, 1735, 1737, 1739, 1741, 1752, 1754—1756, 1758, 1759, 1761, 1764—1770, 1773, 1775—1792, 1794—1799, 1801 en 1802.
Gaarboeken van de opbrengsten van de stoelen en zitplaatsen: 1722, 1724, 1726, 1730, 1734, 1736, 1738, 1740, 1742, 1746, 1748, 1749, 1751, 1753, 1754, 1757, 1760-1762, 1765—1767, 1769—1777, 1780—1792, 1797—1804.
Collecteboeken: 1785—1792, 1794—1796.
Resolutieboek van de ambachtsheeren, schouten en kerkmeesters: 1783—1798.

13. Zuidland (18 September.)

Het gemeentearchief wordt bewaard in kasten in de muren van de secretarie.
De stukken van rechterlijken aard zijn naar het Rijksarchief opgezonden.

In het archief van den kerkeraad der *Nederlandsch Hervormde gemeente* bevinden zich:

Consistorie of acteboeken: 1638—1641, 1671—1714, 1715—1770, 1771—1822 tevens notitie van de aangebrachte acten van indemniteit: 1747—1786.
Doopboek: 1638—1666.
Dubbel doopboek: 1793—1813.
Trouwboek: 1638—1690.
Dubbel trouwboek: 1793—1820.
Register der lidmaten: omstreeks 1638—1673, 1722, 1788—1882.
Diaconierekeningen: 1678—1691, 1693—1711, 1713—1731, 1732—1746, 1747—1756, 1757—1766, 1767—1788, 1789—1839 en brokstuk 1692.
Bijlagen: einde XVIIIe en XIXe eeuw.
Huurcedels: XVIIIe en XIXe eeuw.
Ingekomen stukken: XVIIIe eeuw.

In het archief der kerkvoogdij berusten:

Kerkerekeningen over 1702—1779, 1781, 1782, 1784—1797, 1799—1803, 1805—1807, 1812, 1813.
Bijlagen: 1806—1813.
Varia: 1797, 1808, 1811.

14. Oudenhoorn (26 September).

Het gemeente-archief wordt bewaard, voor zoover het de stukken van den burgerlijken stand betreft, ter secretarie van Zuidland. De aldaar wonende burgemeester tevens secretaris vervult die functiën ook te Oudenhoorn. De overige stukken worden bewaard in het huis, waarin de raadsvergaderingen worden gehouden.
De stukken van rechterlijken aard zijn naar het Rijksarchief opgezonden.

In het archief van den kerkeraad van de *Nederlandsch Hervormde gemeente* bevinden zich:

Doopregister: 1662—1733.

Dubbel doopregister: 1792—1840.
Trouwregister: 1652—1733.
Actenregister: 1662—1733, 1790—1841.
Rekeningen van de kerkegoederen: 1642—1666, 1667—1685, 1685—1710, 1711—1748, 1749—1779, 1800—1809, 1817—1820.
Rekenboeken van den ontvang en uitgaaf der diaconie middelen: 1636—1732, 1732—1845.
Varia: XVIIIe en XIXe eeuw.

15. Westmaas (3 October.)

Het gemeente-archief wordt bewaard in twee kisten in een kast in de raadzaal.
Stukken van rechterlijken aard werden er niet aangetroffen.

In het archief van den kerkeraad der *Nederlandsch Hervormde gemeente* bevinden zich:

Handelingen van den kerkeraad: 1661—1721, 1721—1788, 1789—1862.
Titels en eenige andere stukken: XVIIe en XVIIIe eeuw.

Rekeningen van den armmeester: 1783, 1784, 1787—1793, 1796, 1797, 1803—1807, 1809, 1810 en 1812.
Borderel op de rekening over 1798.
Bijlagen tot de rekeningen: 1784, 1786, 1787, 1789, 1792, 1793, 1808 en 1811.
Collecteboek: 1764—1815.
Lijsten van het inkomen van de gecombineerde armen: 1779, 1780—1783, 1785.
Acten van verhuring van armenlanden: 1808, 1810, 1813.
Koopacte van land: 1775.
Contract wegens de verdeeling van het oortjesgeld tusschen de diaconie-armen in de Hoeksche en Strijensche waard: 1713.
Contract van een chirurgijn met de municipaliteit wegens de waarneming van de armen, tot de bedeeling van Westmaas en Group behoorende: 1795.
Obligaties en andere stukken: XVIIe en XVIIIe eeuw.
Ingekomen stukken: XVIIIe en XIXe eeuw.

16. Numansdorp (9 October).

Het gemeente-archief wordt bewaard in kasten in de muren van een bovenkamer van het huis van den burgemeester, waarin de secretarie gehouden wordt.
De stukken van rechterlijken aard zijn naar het Rijksarchief opgezonden.

In het archief van den kerkeraad van de *Nederlandsch Hervormde gemeente* bevinden zich:

Kerkelijk journaal: 1653—1656, bevattende:
aanteekeningen van de lidmaten tot 1657;
ondertrouwden en getrouwden: 1653—1657;
gedoopten 1653—1657, en
ontvangsten van de diaconie in 1659.
Actenboeken: 1659—1778, 1778—1850.
Contra doopboek: 1792—1843.
Lidmatenboek: 1719—1869.
Rekeningen van den armmeester 1675—1681, 1684—1691, 1693—1711, 1713—1716, 1718, 1719, 1721—1724, 1725—1749, 1750—1770, 1771—1787, 1788—1813.
Diaconieboek: 1739—1751.
Trouwregister: 1816—1886.
Notities van bestede kinderen: 1740—1757, 1783—1792, 1831—1847.
Alphabetische naamrol met acten van indemniteit: 1782—1812.
Rekening betreffende de nieuwe kerk: 1668.
Titels en andere stukken: XVIIe en XVIIIe eeuw.

In het archief der kerkvoogdij bevinden zich:

Kerkerekeningen: 1666—1670, 1733—1764, 1764—1803.
Bijlagen: 1719/20—1723/24, 1766/67—1802/3 en 1804/5—1810/11.
Register van de opbrengst van het banken- en stoelengeld: 1782—1824.
Registers van kerkimposten: 1783, 1793, 1794.
Varia: 1776, 1798—1801, 1808.

17. Zuid-Beijerland (10 en 15 October.)

Het gemeente-archief, waarvan een inventaris bestaat, wordt bewaard in kasten in den muur van de raadzaal.
De stukken van rechterlijken aard zijn naar het Rijksarchief opgezonden.

In het archief van den kerkeraad der *Nederlandsch Hervormde gemeente* bevinden zich:

Handelingen van den kerkeraad: 1713—1766, 1766—1804, 1804—1833.
Handelingen van den kerkeraad betreffende predikantsberoepingen enz.: 1684—1874.
Doopregister: 1671—1706, 1710—1711, 1801—1833.

Trouwregister: 1671—1700.
Naamlijst van lidmaten: 1713—1792.
Nieuwe lijst: tot 1807.
Lidmatenlijsten: 1714—1781, en lijst van acten van indemniteit 1714—1764.
Aanteekeningboek van acten van indemniteit: 1791—1812.
Consenten voor brood enz. 1803 en 1804.
Alphab. lijst van acten van indemniteit: 1791—1808.
Rekeningen van den armmeester: 1677, 1682, 1684, 1695, 1698, 1699, 1703—1708, 1711—1714, 1718—1720, 1723—1725 1728—1735, 1737—1745, 1748—1751, 1753.55 en 1759—1811.
Titels en andere stukken: XVIIIe eeuw.

In het archief der kerkvoogdij berusten:
Rekeningen van den kerkmeester: 1705—1707, 1756—1757 1769—1770.
Borderellen op de kerkerekeningen: 1776—1797.
Bijlagen.
Lijst van zitplaatsen en graven: 1786—1797.
Varia: einde XVIIIe eeuw.

18. Zegwaard (25 en 26 October.)

Het gemeente-archief wordt bewaard voor een deel in een paar kasten in een muur van de secretarie en het grootste gedeelte in een aantal muurkasten in de gelagkamer, die vroeger voor secretarie diende.
De stukken van rechterlijken aard zijn naar het Rijksarchief opgezonden.

De pastoor der *Roomsch Katholieke kerk* deelde mede, dat hij geen oude archieven in zijn bezit heeft.

19. Klaaswaal (29 October.)

Het gemeente-archief wordt bewaard in een kast op de secretarie en in een bedstede in de raadzaal.
De enkele stukken van rechterlijken aard zijn in het Rijksarchief ontvangen.

In het archief van den kerkeraad der *Nederlandsch Hervormde gemeente*, dat bewaard wordt in een kist ten huize van den predikant van Westmaas, tot voor korten tijd consulent van deze kerk, bevinden zich:

Acteboeken: 1690—1732, 1731—1781, 1782—1803.

Diaconierekeningen: 1611, 1615, 1618, 1621—1625, 1627—1637, 1638—39 en 1640—1649, 1664—1697, 1697—1712, 1713—1729, 1730—1754, 1755—1778, 1779—1800, 1801—1816.
Bestedingboek van de arme kinderen: 1695—1807.
Registers van acten van indemniteit: 1737—1812.
Kerkerekening: 1649—1656.
Varia: 1648.

In het archief der kerkvoogdij berusten:
Kerkerekeningen: 1735/6, 1736/7, 1738/9, 1742/3, 1743/4 en 1745/6—1764/5.

20. Heinenoord (1 November).

Het gemeente-archief wordt bewaard in een kast in de raadzaal.
De stukken van rechterlijken aard, tot dat archief behoorende, zijn naar het Rijksarchief opgezonden.
Onder kerkvoogden der *Nederlandsch Hervormde gemeente* berustten eenige rechterlijke acten van verhuring van landen van kerk en armen, welke bescheiden zij op het gedaan verzoek aan het Rijksarchief hebben afgestaan.

In het archief van de *Nederlandsch Hervormde gemeente* bevinden zich:

Handelingen: 1707—1828.
Ingekomen en afgegeven attestaties: 1745—1799.
Rekeningen van den armmeester der diaconie: 1680, 1681, 1682—1704, 1705, 1706—1719, 1720—1721, 1722—1728, 1734—1737, 1740—1760, 1762, 1810—1813.
Registers van rekeningen van den armmeester der diaconie: 1756—1800, 1801—1834.
Bijlagen: 1756—1813.
Register van acten van besteding van kinderen: 1738—1813.
Lijsten van acten van indemniteit: 1718—1765.
Ingekomen stukken; XVIIIe en XIXe eeuw.
Varia.

In het archief der kerkvoogdij berusten:

Rekeningen van den kerkmeester: 1659, 1660, 1680 en 1681, 1682, 1683, 1687—1689, 1689 en 1690, 1691—1694, 1697 en 1698, 1701—1703, 1718—1725, 1727, 1728, 1730, 1731, 1733, 1739, 1744—1758, 1759—1769, 1772—1789, 1790—1792, 1793—1800.
Varia.

Notulen van het college van directie en oppertoezicht van de gereformeerde kerk: 1801—1831.

21. ROZENBURG (7 November).

Het gemeente-archief wordt bewaard in een kamer ten huize van den burgemeester tevens secretaris, waarin zich ook de secretarie en raadzaal bevinden.
De stukken van rechterlijken aard zijn naar het Rijksarchief opgezonden.

In het archief van den kerkeraad der *Nederlandsch Hervormde gemeente* van Rozenburg en BLANKENBURG bevinden zich:

Actenboek: 1734—1794, 1807—1837. Dit laatste bevat tevens een lidmatenboek: 1817—1839.
Doopboek, waarin ook de geboortedagen zijn aangeteekend: 1793—1870.
Als voren: 1808—1856 en
Trouwboek: 1809—1866.
Trouwboek: 1809—heden.
Varia.

22. VIERPOLDERS (8 November).

Het gemeente-archief, waarvan verschillende inventarissen bestaan, wordt bewaard in een kast in de raadzaal.
De stukken van rechterlijken aard zijn naar het Rijksarchief opgezonden.

In het archief van den kerkeraad van de *Nederlandsch Hervormde gemeente* van Brielsch Nieuwland, gemeente Vierpolders, bevinden zich:

Handelingen van den kerkeraad: 1744—1806 1807—1839.
Duplicaat doopboek: 1792—1860 en
Afschrift van het doopboek 1744—1791.
Trouwregisters: 1666—1743.
Naamlijst van de lidmaten: 1787—1853.
Register van rekeningen van den diaken: 1735—1781.
Register van rekeningen van de bestuurders der diaconiegoederen: 1806—1848.
Resolutien: 1798—1838.
Lijsten van acten van indemniteit: 1798—1807.
Varia.

23. Maasdam (13 en 14 November en 19 December).

Het gemeente-archief wordt bewaard op den zolder van het raadhuis. Het bevat tevens de bescheiden van Cillaarshoek en St. Antoniepolder, die later met Maasdam tot eene gemeente vereenigd zijn.

De stukken van reehterlijken aard zijn naar het Rijksarchief opgezonden.

Wat de kerkelijke archieven van Maasdam betreft, tot nog toe heeft Mr. van Meurs de gelegenheid ontbroken, daarnaar een onderzoek in te stellen.

In het archief van den kerkeraad der *Nederlandsch Hervormde gemeente* van Cillaarshoek bevinden zich:

Kerkeboek, bevattende aanteekening van de kerkeraadshandelingen: 1667—1722.
Lidmatenlijsten: 1667—1774.
Aanteekening van de gedoopten: 1668—1778.
Lijst van inkomsten van de armengoederen: 1667—1723.
Rekeningen van de diakenen: 1666—1753.
Registers van kerkeraadshandelingen: 1723—1777, 1779—1800, 1801—1825.
Diaconierekeningen: 1753—1777.
Lijst van gedoopten: 1779—1833.
Lijst van ondertrouwden en getrouwden: 1779—1822.
Aanteekening van de uitgegeven acten van indemniteit: 1807—1810.
Lijsten der lidmaten: 1779—1837, en
Diaconierekeningen: 1778—1807.
Ondertrouw en trouwboek: 1702—1778.
Attestaties: 1793—1812.
Titels van de diaconie: 1669—heden.
Varia.

In het archief der kerkvoogdij van Cillaarshoek berusten:
Rekeningen van den kerkmeester: 1679—1708, 1708—1770, 1770—1806, 1806—1814, 1815—1819, 1819—1820.
Bijlagen: 1783—1805.
Kerkeboek bevattende de acten van verhuring van kerkelanden ten overstaan van schout en schepenen: 1734—1792.
Kerkeboek bevattende de collecten aangeteekend door den kerkmeester: 1750—1817.
Varia.

In het archief van den kerkeraad van de *Nederlandsch Hervormde gemeente* van St. Anthoniepolder bevinden zich:

Handelingen: 1638—1641, 1705—1798, 1799—1855.
Handelingen in zake van beroepingen: 1759—1818.
Gedoopten: 1628—1648, 1658—1661, 1663, 1664—1705, 1792—1830.
Ondertrouwden en getrouwden: 1627—1645, 1658, 1664—1704.
Dubbel ondertrouw- en trouwboek 1792—1795.
Lidmaten: 1635—1646, 1675—1703, 1783, 1870.
Aangiften om te trouwen, enz: 1758—1798.
Protocollen van de rekeningen van diakens en armmeesters: 1658—1675, 1679—1690.
Collecten: 1694—1707, 1708—1719, 1726—1807, 1808, 1809, 1810—1812, 1832—1845.
Register van handelingen van het college van de samengevoegde armverzorgers: 1707—1802, 1803—1818.
Acten van indemniteit: 1729—1794, 1730—1793, 1738—1811, 1760—1807.
Ingekomen stukken: XVIIIe en XIXe eeuw.
Varia.

In het archief der kerkvoogdij van St. Anthoniepolder berusten:

Rekeningen van de kerk: 1606—1810.
Borderellen en bijlagen.
Varia.

24. Zwartewaal (20 November.)

Het gemeente-archief wordt bewaard in twee kisten, een in de raadzaal en een in de secretarie. Het was vroeger door den heer J. H. Hingman geinventariseerd maar is later uit den boedel van een voormalig hoofd der gemeente aangevuld, waardoor het een dubbelen omvang heeft verkregen.
De stukken van rechterlijken aard zijn naar het Rijksarchief opgezonden.

In het archief van den kerkeraad van de *Nederlandsch Hervormde gemeente* bevinden zich:

Actenboeken: 1611—1682, 1685—1699, 1703—1713.
Lidmatenboek: — 28 Mei 1689.
Acten van besteding van armenkinderen: 1711.
Actenboek: 1718, 1727, 1755.
Actenboek: 1745—1825, en lidmatenboek 1825.
Acten van ondertrouw: 1764—1786.
Lijsten van de lidmaten: 1745—1778.

Attestaties: 1755—heden.
Registers van rekeningen van den diaken of diaconie-armmeester: 1711—1780, 1781—1809, 1802—1809, 1810—1831.
Armboeken: 1598—1610, 1611—1640, 1640—1667, 1669—1684, 1684—1708, 1711—1720, 1720—1751, 1752—1764, 1766—1775, 1788—1801, 1802—1809, 1810—1823.
Collecteboeken: 1662—1703, 1704—1774, 1774—1816.
Register van rekeningen van de wekelijksche wedden van de diaconie- en buitenarmen 1766—1775.
Ingekomen stukken: XVIIIe eeuw.
Varia.

In het archief van de kerkvoogdij berusten:

Registers van rekeningen van den kerkmeester: 1747—1769, 1769—1788, 1788—1806, 1806—1822.

25. Nieuw-helvoet (21 November).

Het gemeente-archief bestaat alleen uit registers van den burgelijken stand, die in een kast op de secratarie liggen. De overige stukken zijn door brand vernield.

In het archief van den kerkeraad der *Nederlandsch Hervormde gemeente* bevinden zich:

Registers van handelingen van den kerkeraad: 1629—1684, 1768—1817.
Lijst van getrouwden: 1627—1759.
Lijst van acten van indemniteit: 1759—1770.
Handelingen van den kerkeraad: 1758—1768.
Naamlijsten der lidmaten: 1759—1792.
Doopboek (afschrift): 1627—1817.
Dubbel doopboek: 1793—1817.
Naamlijst van de getrouwden, (afschrift): 1759—1816.
Alphabetisch register van lidmaten te Nieuwhellevoet, de Quak en Struiten: 1792—1832.
Attestaties: 2e helft der XVIIIe eeuw.
Registers van rekeningen van den diaken: 1635—1680, 1680—1713, 1713—1749, 1749—1772, 1772—1796, 1796—1817.
Registers van aanteekeningen van de collecten 1773—1847.
Transport- en giftbrieven: XVII—XIXe eeuw.
Acten van indemniteit: 2e helft van de XVIIIe eeuw, 1791—1815.
Registers van rekeningen van den kerkmeester: 1711—1753, 1753—1829
Varia.

26. Puttershoek (29 November.

Het gemeente-archief wordt bewaard in drie kisten in de raadzaal volgen de orde van een nieuwen inventaris.
De stukken van rechterlijken aard zijn naar het Rijksarchief opgezonden.

In het archief van den kerkeraad der *Nederlandseh Hervormde gemeente* bevinden zich:

Memorieboek van de kerkelijke bedieningen, vermeldende de handelingen waaronder de doopen, huwelijken tot 1629 en aannemingen tot lidmaten: 1623—1663 en trouwboek: 1636—1664.
Register van handelingen, waaronder doopen en aannemingen tot lidmaten: 1664—1711.
Register als voren: 1722—1760 en aanteeken- en trouwboek: 1712—1761.
Register als voren: 1761—1830.
Doopboek: 1797—1870.
Aanteeken- en trouwboeken: 1664—1711, 1761—1796.
Aangiften om te trouwen: 1773—1795.
Lidmatenlijst: 1806.
Registers van rekeningen van de diaconie: 1626—1655, 1655—1670, 1670—1695, 1695—1713, 1713—1725, 1726—1741, 1742—1761, 1762—1784, 1785—1805.
Bijlagen: 1717—1813.
Registers van gecollecteerde penningen: 1803—1830.
Aanteekenboek van acten van indemniteit: 1761—1771, 1778—1780.
Ingekomen stukken: 1770—1813.
Varia.

In het archief der kerkvoogdij berusten:

Registers van rekeningen van den kerkmeester: 1635—1690, 1691—1725, 1725—1757, 1757—1809.
Bijlagen: 1791—1807, 1810—1813.
Register van verpachting van kerkegoederen: 1662—1809.
Varia.

27. Goudriaan (4 December).

Het gemeente-archief wordt bewaard voor een deel op de secretarie ten huize van den burgemeester en voor het ander gedeelte in de raadzaal.
De stukken van rechterlijken aard zijn naar het Rijksarchief opgezonden.

In het archief van den kerkeraad der *Nederlandsch Hervormde gemeente* bevinden zich:

Doopboek: 1790—heden.
Actenboek: 1741—1864 en naamboek der lidmaten: 1745—1850.
Register van diaconierekeningen: 1783—1894.
Varia.

In het archief der kerkvoogdij berusten:

Rekeningen van den kerkmeester: 1661—1699, 1699—1730, 1766—1846.
Bijlagen: 1649—1814.
Varia.

28. Ottoland (5 December.)

Het gemeentearchief wordt voor een gedeelte bewaard op de secretarie ten huize van den burgemeester tevens secretaris en gedeeltelijk in een kist en een kast in de raadzaal, zijnde een kamer in een particulier huis.
De stukken van rechterlijken aard zijn naar het Rijksarchief opgezonden.

In het archief van den kerkeraad der *Nederlandsch Hervormde gemeente* van Ottoland en Nederblokland bevinden zich:

Registers van diaconierekeningen: 1661—1667, 1667—1687, 1688—1718, 1719—1730, 1797—1830/1.
Register van diaconiemiddelen: 1661—1667, 1667—1689, 1689—1719, 1720—1730, 1797—1812.
Register van kerkeraadshandelingen: 1661—1667, 1667—1691, 1689—1719, 1720—1731, 1732—1844.
Doopregister: 1629—1645 en ondertrouw- en trouwregister: 1629—1646.
Doopregister: 1629—1671 en ondertrouw- en trouwregister: 1629—1659.
Doopregister: 1645—1660, 1660—1671, 1676—1732, 1792—1870, 1812—1861.
Lidmatenregister: 1676—1731, 1734—1812, 1812—1861.
Ondertrouwden en getrouwden: 1676—1732.
Varia.

In het archief der kerkvoogdij berusten:
Rekeningen van de kerk: 1793/4 en 1796/7—1812/13.
Bijlagen: 1688—1806.
Notulen: 1688—1806.
Varia.

29. Hendrik-Ido-Ambacht (10 December.

Het gemeente-archief bevat geen oude archieven, alleen enkele stukken betreffende den burgerlijken stand. De secretarie is namelijk met de daarin aanwezige archieven in het jaar 1858 door brand vernietigd.

In het archief van den kerkeraad der *Nederlandsch Hervormde gemeente* bevinden zich:

Register van acten van den kerkeraad: 1646—1799.
Naamlijst van de lidmaten: 1725—1740.
Register van handelingen van den kerkeraad: 1800—1814.
Register van lidmaten: 1625—1711, gedoopten: 1625—1712 en ondertrouwden en getrouwden 1625—1719.
Naamlijst van de lidmaten: 1792—1831.
Register van rekeningen van den diaconie-armmeester: 1718—1761, 1762—1800, 1801—1835.
Collecteboek: 1741—1817.
Register van uitdeelingen van kleederen aan de armen: 1792—1811.
Acten van indemniteit: 1746, 1789—1823, en register van bestede armen kinderen: 1713, 1731—1777.
Varia.

30. 's-Gravendeel (11 en 17 December.)

Het gemeente-archief wordt bewaard in kasten op de secretarie. De stukken van rechterlijken aard zijn naar het Rijksarchief opgezonden.
Wat de kerkelijke archieven betreft, tot nog toe heeft Mr. van Meurs de gelegenheid ontbroken een onderzoek in te stellen naar die van 's-Gravendeel.

31. Goudswaard (18 December).

Het gemeente-archief wordt bewaard in een kast op de secretarie en raadzaal. Er werden geen stukken van rechterlijken aard aangetroffen.

In het archief van den kerkeraad der *Nederlandsch Hervormde gemeente* bevinden zich:

Handelingen: 1737—1819.
Handelingen betreffende diaconiezaken: 1806—1843.
Aanteekening van getrouwden: 1791—1795.
Aanteekening van lidmaten: 1781—1875.

Rekeningen van den diaken: 1776—1789.
Acten van indemniteit: 1779—1788, 1797—1816, 1806—1811.
Aanteekening van gevonden acten van indemniteit: 1723—1766.
Titels: 1722, 1746, 1748.

In het archief der kerkvoogdij berusten:

Rekeningen: 1598—1633, 1693—1768.
Rekeningen van den diaken: 1731—1741.

In den afgeloopen zomer en herfst bezocht Mr. J. E. Heeres 23 gemeenten tot opsporing en overneming der stukken van rechterlijken aard uit de archieven dier gemeenten. Overal werd hij door de besturen welwillend en beleefd ontvangen. Dit was ook het geval met de kerkelijke autoriteiten, tot wie hij zich wendde om inlichtingen omtrent de kerkelijke archieven. Hij bezocht de gemeenten in deze volgorde.

1. Ammerstol (8 Mei).

Het gemeente-archief wordt bewaard ter secretarie, die gevestigd is in een gewoon huis, tevens woning van den tegenwoordigen burgemeester. Tot 1889 was de burgemeester van Bergambacht ook burgemeester van Ammerstol, in welke eerstgenoemde plaats de archieven van beide gemeenten werden bewaard tot 1889. In overleg met den burgemeester werd besloten, het geheele niet omvangrijke, oudarchief, naar het Rijksarchief ter verdere schifting op te zenden, na welke schifting de stukken, welke bleken niet van rechterlijken aard te zijn, weder naar het gemeente-archief zouden worden terug gezonden. Alleen de burgerlijke stands archieven zijn ter gemeente-secretarie blijven berusten. De naar het Rijksarchief opgezonden stukken zijn den 20sten Juni aangekomen. Met de schifting is nog niet begonnen.

In het archief van den kerkeraad der *Nederlandsch Hervormde Gemeente* bevinden zich, blijkens een daarvan opgemaakten inventaris, de volgende archivalia, antérieur aan 1813:

Handelingen van den kerkeraad: 1663—heden (met eenige gapingen).
Eenige uitgaande en ingekomen stukken, meest betreffende de beroeping van predikanten: 1658 (beroeping van den eersten afzonderlijken predikant) en eenige latere jaren.
Naamlijst der predikanten, welke Ammerstol hebben bediend.
Naamlijst van ouderlingen en diakenen: 1664—1788.

Naamlijsten van lidmaten: 1664—1786.
Attestatiën van lidmaten: 1785 en later.
Naamlijst van lidmaten van Steenplaats, welke communiceerden in de kerk van Ammerstol (een twistpunt tusschen de kerkgemeenten van Ammerstol en Bergambacht, met welke kerkgemeente Ammerstol tot 1658 een predikant had).
Naamlijsten van gedoopte kinderen: 1664—heden.
Lijst van kerkelijk gesloten huwelijken 1792—1794.
Brieven, besluiten, eigendomsbewijzen, enz., betreffende de diaconie: 1677—1757.
Diaconierekeningen: 1669—heden.
Wat het archief der kerkvoogdij betreft, de burgemeester deelde mede, dat bij een door hem ingesteld onderzoek was gebleken, dat de oudste stukken van het begin dezer eeuw dagteekenen.

2. Stolwijk (8 en 11 Mei).

Het gemeente-archief bevindt zich in het raadhuis, bewoond door den concierge. Wat Mr. Heeres hier aan oudarchief vond, was van zoo geringen omvang, dat hij informeerde, of niet elders nog het een en ander zoude kunnen berusten. De mogelijkheid werd geopperd, dat te Ouderkerk a/d. IJssel bij den heer A. Rijchaert nog stukken zouden berusten uit het gemeentearchief van Stolwijk. Verder wees men op het polder-archief van den polder Stolwijk en Beijerse. In 1839 (1837?) namelijk zou brand zijn ontstaan in het gebouw, waarin toen èn gemeente- èn polderarchief bewaard werden, en bij deze gelegenheid zouden misschien stukken van het eerste tusschen de laatste verzeild zijn. Dit bleek inderdaad het geval te zijn. Met de meeste bereidwilligheid werd hem de toegang tot het polderarchief verleend en de secretaris van het polderbestuur stond hem zooveel hij kon bij zijn onderzoek ter zijde. Dit archief wordt bewaard in een herberg, waar het polderbestuur zijne vergadering houdt, en schijnt niet onbelangrijk te zijn.
Wat nu de rechterlijke bescheiden betreft, hij heeft uit geheel de verzameling geschift wat hem voor een definitief onderzoek toescheen in aanmerking te zullen komen. Hij verzocht dit naar 's Gravenhage over te zenden ter verder onderzoek. Den 11en Juni werden de kisten met haar inhoud in het Rijksarchief ontvangen. Met de schifting dezer stukken houdt hij zich bezig.

In het archief van den kerkeraad der *Nederlandsch Hervormde gemeente* bevinden zich, volgens mededeeling van den predikant, dr. L. A. van Langeraad, de volgende archivalia, antérieur aan 1813:

„Kerck-boek" (Acta van den kerkeraad): 1612—heden (met eenige gapingen).
Brieven, quitanties en varia.
Naamlijst van lidmaten: 1758—1811.
Doopboeken: 1676—heden (met gapingen).
Trouwboeken en lijsten der te Stolwijk gehuwden met attestatie van elders: 1653—1728.
Diaconie-rekeningen en andere bescheiden betreffende de diaconie: 1650—heden.

Het archief der kerkvoogdij bevat volgens mededeeling van den predikant geen stukken antérieur aan 1813. Een kist met oude papieren op den zolder van bovengenoemde herberg, waarin men vermoedde, dat oude documenten van het kerkvoogdij-archief aanwezig zouden zijn, bevatte slechts eenige oude rekeningen van kerkmeesters zooals de heer van Langeraad later schriftelijk mededeelde.

3—5. Waarder, Barwoutswaarder en Rietveld (15 Mei).

De secretariën der gemeenten Waarder, Barwoutswaarder en Rietveld zijn te Woerden onder dak gebracht in één huis. Samen hebben deze gemeenten éénzelfden burgemeester. Van de gemeente-archieven bestaan inventarissen van 1884, die bij het onderzoek van groot nut waren. De rechterlijke documenten uit de gemeente-archieven van Waarder en Barwoutswaarder zijn 30 Mei, die van Rietveld 25 November in het Rijksarchief ontvangen. Lijsten van de overgenomen stukken van Waarder en Barwoutswaarder zijn door mr. Heeres opgemaakt. Enkele overgezondene documenten bleken bij nader onderzoek niet van rechterlijken aard te zijn, en zijn dan ook terug gezonden.

In het archief van den kerkeraad der *Nederlandsch Hervormde gemeente* te Waarder bevinden zich, volgens mededeeling van den consulent (de plaats was vacant) den heer Margadant, predikant te Oudewater, welke het heeft geordend en geinventariseerd, de volgende archivalia, antérieur aan 1813:

Acta des kerkeraads: 1674—1701, 1732—18 7.
Register van lidmaten: 1654—1675, 1756—1864.
Register van gedoopten: 1661—1717, 1792—1864.
Register van gehuwden: 1653—1722, 1792.
Boek van ontvangst en uitgaaf der diaconie: 1667—1696, 1687—1816.
Collectenboeken: 1631—1666.
Andere bescheiden betreffende de diaconie: 1625—1791.

Blijkens schriftelijke mededeeling van den president kerkvoogd bevat het kerkvoogdij-archief van Waarder eenige oude administratie-boeken en eenige documenten betreffende het kerkhof.
Barwoutswaarder heeft geen kerk der Nederlandsch Hervormde gemeente, evenmin Rietveld, de ingezetenen gaan òf in Woerden òf in Waarder ter kerk. Van archieven was dus geen sprake.

6. Vlaardingerambacht (20 Mei.)

De secretarie dezer gemeente is een afzonderlijk gebouw, waarin de veldwachter woont. De burgemeester had de stukken van het gemeente-archief, welke hij rekende dat voor het onderzoek noodig waren, naar zijn huis overgebracht, waar mr. Heeres ze voorloopig onderzocht. Inventarissen, door hem jaren geleden opgemaakt, stonden hem daarbij ten dienst. Het bleek al spoedig, dat nog andere stukken dan naar 's burgemeesters woning waren overgebracht, in de termen van opzending naar 's Gravenhage vielen. Den 6en Juni zijn al de stukken in het Rijksarchief ontvangen. Een lijst van de overgenomen stukken is door mr. Heeres opgemaakt. Enkele overgezondene documenten bleken bij nader onderzoek niet van rechterlijken aard te zijn, en zijn daarom terug gezonden. De gemeente is in den loop der jaren gevormd uit Vlaardingerambacht, Zouteveen en Babberspolder.
De burgerlijke gemeente bezit of bezat geen kerkdorp, van kerkelijke archieven is dan ook geen sprake.

7. Cappelle aan den Yssel (27 Mei.)

Het gemeentehuis is een afzonderlijk, net gebouw, bewoond door een concierge met zijn gezin, die tevens een volontair ter secretarie huisvesting verleent. Het gemeente-archief is geborgen in kasten in een afgeschoten vertrek der zolder verdieping. In 1872 geinventariseerd door den heer J. H. Scheffer, toen archivaris van Rotterdam, is het goed geregeld; de losse stukken zijn in portefeuilles gepakt. Door de zorgen van den tegenwoordigen burgemeester worden de documenten in orde gehouden. Ook heeft hij het nieuw archief steeds geinventariseerd in aansluiting aan den inventaris van den heer Scheffer. Al moge men met dezen laatste soms verschillen van opinie omtrent de rubrieken, waarin hij zijn inventaris heeft verdeeld, en omtrent de wijze, waarop hij sommige documenten in de verschillende rubrieken heeft onder dak gebracht, het is een feit, dat het gemeente-archief in deze gemeente voldoende is beschreven. De inventaris van den heer Scheffer werd door mr. Heeres met

toestemming van den burgemeester medegenomen om te worden gecopieerd. De oogst was hier zeer aanzienlijk. Den 3en Februari 1896 werden de stukken van rechterlijken aard in het Rijksarchief ontvangen, nadat een verzoek van het gemeentebestuur aan den Minister van Binnenlandsche Zaken, om deze stukken in bruikleen te mogen behouden, werd van de hand gewezen.

Wat de kerkelijke archieven betreft, tot nog toe heeft mr. Heeres de gelegenheid ontbroken, een onderzoek in te stellen in dat der *Nederlandsch Hervormde gemeente.*

8. Wijngaarden (5 Juni.)

De secretarie dezer gemeente is gevestigd ten huize van het hoofd der school. Mr. Heeres vond het gemeentearchief in dit woonhuis in een kamer, waar men het voor hem ter schifting gereed had gelegd; gedeeltelijk op zolder in een kist, de zoogenaamde „kerkekist". Groot was de voorraad niet. Toch vond hij stukken betreffende de administratieve en de rechterlijke functiën, door het dorpsbestuur uitgeoefend. De door hem aangewezene stukken zijn reeds in het Rijksarchief ontvangen. Eveneens eenige registers, welke waren verzeild geraakt in het gemeente-archief van Molenaarsgraaff, welke gemeente wordt bestuurd door den zelfden burgemeester.

De archieven der *Nederlandsch Hervormde gemeente* schijnen geene stukken, antérieur aan 1813 te bezitten.

9 en 10. Leerbroek en Nieuwland (19 Juni).

De secretariën dezer beide gemeenten worden gehouden ten gemeentehuize te Meerkerk, welks burgemeester tevens genoemde gemeenten bestuurt. Het gemeentehuis is een tamelijk net gebouw, bewoond door den veldwachter. Stukken, antérieur aan 1813 bevonden zich in deze beide gemeente-archieven niet, behalve eenige zoogenaamde burgerlijkestands-archieven.

De predikantsplaats der *Nederlandsch Hervormde gemeente* te Leerbroek is vacant. De consulent, Ds. van Loenen te Nieuwland, deelde aan Mr. Heeres mede, dat het kerkeraads-archief te Leerbroek wel het een en ander bevatte antérieur aan 1813, namelijk enkele oude rekeningen en een enkel testament ten gunste der armen. Kerkvoogden hadden hem medegedeeld, dat in het kerkvoogdij-archief „niets bizonders" aanwezig was. Wat de kerkelijke archieven te Nieuwland betreft, Mr. Heeres heeft daar naar nog geen onderzoek ingesteld. Nieuwland's gemeentearchief onderzocht hij, omdat hij zich nu toch te Meerkerk be-

vond en hij dáár vernam, dat Nieuwland geen oud-archief had. Het zou dus geheel noodeloos zijn geweest, dat een zijner ambtgenooten zich opzettelijk daar heen zoude begeven. Het behoorde niet tot de gemeenten, wier onderzoek hem was opgedragen. Dit was ook niet met Meerkerk het geval. Maar het archief van laatst genoemde gemeente heeft hij niet verder onderzocht, omdat bleek dat daar wel een oud-archief bestond, zoodat een tocht van een zijner ambtgenooten daar heen wel wenschelijk zoude blijken en hij beter vond, zich in dit geval te houden aan de gemeenten, die hem waren opgegeven.

11 en 12. KEDICHEM en ARKEL (19 Juni).

Deze beide gemeenten hebben samen één burgemeester. De secretarien zijn gevestigd in een kamer van een gewoon woonhuis in Arkel. Laatstgenoemde gemeente, die eerst sedert 1818 bestaat, had in haar gemeente-archief in 't geheel geene stukken, antérieur aan 1813. Eén register, door Mr. Heeres overgenomen en den 24sten Juni in het Rijksarchief ontvangen, was al wat de gemeente Kedichem aan oud archief bezat.

Kedichem telt twee *Nederlandsch Hervormde kerken*, een te Kedichem en een te Oosterwijk. Blijkens schriftelijke mededeeling van den predikant te Kedichem bevat het kerkeraadsarchief aldaar de volgende archivalia antérieur aan 1813:

Namen der predikanten: 1588—heden.
Ontvangst der diaconie-penningen: 1655—heden.
Namen der lidmaten: 1773—heden.
Kerckeboeck: 1653—heden.
Lijsten van gedoopten: 1653—heden.

Het kerkvoogdij-archief bevat financieele papieren van 1776 tot heden. Ook het kerkeraads-archief van Oosterwijk bevat, blijkens mededeeling van den predikant, archivalia, antérieur aan 1813. Tot nog toe is Mr. Heeres niet in staat gesteld, daarvan opgave te doen. Aan archivalia in het kerkeraads-archief te Arkel trof hij ten huize van den predikant aan:

Acten van den kerkeraad: 1633 (eerste-predikant) —heden.
Diaconieboek: 1785—heden.
Lidmatenboek: 1693—heden.
Doop- en trouwregister: 1811—heden.
Het kerkvoogdij-archief te Arkel bevat geen oude stukken, naar de president-kerkvoogd meêdeelde.

13. Hillegom (3 October).

Het gemeentehuis is een afzonderlijk gebouw, bewoond door den veldwachter. Het gemeente-archief was geborgen in kasten en voldoende geinventariseerd. De stukken van rechterlijken aard zijn den 11den October in het Rijksarchief ontvangen.

De predikantsplaats der *Nederlandsch Hervormde gemeente* was vacant. Men beloofde hem nadere inlichtingen omtrent de kerkeraads- en kerkvoogdij-archieven. Hij ontving ze tot heden niet. De pastoor der *Roomsch Katholieke gemeente* was afwezig; schriftelijk had hij aan mr. Heeres echter medegedeeld, dat deze gemeente, die pas sedert 1788 een zelfstandig bestaan had, „geen enkel archiefstuk van eenige waarde" bezit.

14. Sassenheim (3 October.)

Het gemeentehuis is een afzonderlijk gebouw, bewoond door een concierge, onmiddellijk grenzende aan de woning van den burgemeester. Een oud archief bevatte het gemeente-archief niet. Hierbij mag niet worden vergeten, dat Sassenheim in den Franschen tijd vereenigd was met Voorhout.

Het kerkeraads-archief der *Nederlandsch Hervormde gemeente* bevat volgens opgave van ds. Wüstenhoff, die mr. Heeres zeer behulpzaam is geweest, de volgende documenten, antérieur aan 1813.

Doop- en trouwboek: 1792—heden (doopboek), 1793—heden (trouwboek.)

Het kerkvoogdij-archief bevat, volgens mededeeling van genoemden predikant, de volgende archivalia, antérieur aan 1813.

Eenige perkamenten bladen uit een boek, dat handelt over eigendommen in de gemeente Alkemade: 1597.
Kerkerekeningen: 1709—1814 (met groote gapingen.)
Eenige stukken betreffende de pastorie: 1734, 1750.
Eenige financieele aanteekeningen: 1734—1802.
Stukken over het begraven binnen Sassenheim en Lisse: 1705, 1808.
Correspondentie over de requeste door de Roomsch Catholijken gedaan, betreffende de verdeeling der kerkegoederen: 1808—1809.

Den pastoor der *Roomsch Katholieke gemeente* heeft hij niet gesproken.

15. Noordwijkerhout (9 October.)

Het gebouw, waarin de secretarie is gevestigd, is een herberg.

Als concessie aan de drankwet heeft men een houten buitentrap aangebracht, die toegang geeft tot de vertrekken der secretarie. De door mr. Heeres tot nader onderzoek uit het gemeente-archief uitgeschifte stukken zijn nog niet bij het Rijksarchief ontvangen.

De archieven van kerkeraad en kerkvoogdij der *Nederlandsch Hervormde gemeente* waren zeer goed beschreven. Deze toestand is te danken aan de belangstelling van den predikant, Ds. van den Broek, en van het hoofd der school, den heer Wuyster, die in 1895 beide archieven hebben geregeld en geinventariseerd. Zij worden in omslagen bewaard in een kast in de consistoriekamer der kerk.

Het kerkeraads-archief bevat de volgende documenten, antérieur aan 1813:

Acta van den kerkeraad, enz: 1685—heden.
Rekenboek: 1646—heden (met enkele gapingen.)
Collecte- en uitgaafboek: 1646—1680.
Lidmatenboek: 1809—heden.
Doopboek: 1636—1645, 1740—heden.
Trouwboek: 1740—1791.
Stukken betreffende de separatie van Noordwijkerhout: 1646—1647.
Stukken betreffende predikants beroepingen: 1698—heden.
Kerkelijke attestatiën: 1679—heden.
Toestand tijdens de revolutie: 1795.
Varia.

Het kerkvoogdij-archief bevat de volgende documenten, antérieur aan 1813:

Kerkerekeningen: 1601—heden (bijna geheel compleet.)
Stukken betreffende legaten: 1758—1802.
Varia.

Den pastoor der *Roomsch Katholieke gemeente* heeft mr. Heeres niet gesproken.

16. Voorhout (9 October.)

Het gemeentehuis is een afzonderlijk gebouw, bewoond door den concierge. Uit het niet geordende gemeente-archief zijn de stukken van rechterlijken aard den 13en October in het Rijksarchief ontvangen.

Wat de archieven der *Nederlandsch Hervormde gemeente* betreft mr. Heeres hoopt spoedig in staat te zijn, daarvan opgave te kunnen doen.

De pastoor der *Roomsch Katholieke gemeente*, de heer Bots, deelde aan mr. Heeres mede, dat die gemeente geen oud-archief bezit.

17. Valkenburg (15 October.)

De secretarie wordt gehouden in een herberg. De concessie aan de drankwet, een afzonderlijke ingang, ontbrak natuurlijk niet. Het gemeente-archief is niet geordend. De door mr. Heeres aangewezen stukken van rechterlijken aard zijn hier nog niet ontvangen.

Den predikant der *Nederlandsch Hervormde gemeente* heeft hij niet gesproken.

18. Katwijk (17 October.)

Het gemeentehuis, gelegen te Katwijk-binnen, is een afzonderlijk gebouw, dat niet wordt bewoond, slechts wordt bewaakt door een nachtwaker. Het gemeente archief bevond zich in ordelijken toestand Ofschoon de burgemeester had medegedeeld, bij schrijven van 14 October, dat deze gemeente geen oud-archief zoude bezitten, mocht mr. Heeres toch eenige registers uit de XVIIIe eeuw vinden, die als van rechterlijken aard ter opzending werden aangewezen. Tot heden zijn zij nog niet in het Rijksarchief ontvangen.

Wat de kerkelijke archieven in deze gemeente met hare twee kerkdorpen betreft, mr. Heeres hoopt binnen kort in staat te zijn, opgave te doen van wat zij bevatten.

Het onderzoek naar archieven der *Roomsch Katholieke gemeente* leidde tot niets. Ook een bezoek aan het seminarium, waar mr. Heeres reden meende te hebben te denken, dat stukken zouden worden bewaard van de voormalige abdij van Rijnsburg, had geen resultaat.

19. Rhijnsburg (19 October.)

Het gemeentehuis is een afzonderlijk gebouw, bewoond door den veldwachter. Het gemeente-archief was voldoende geïnven-

tariseerd. Veel oude stukken werden niet aangetroffen. De door mr. Heeres aangewezen stukken zijn den 25en October in het Rijksarchief ontvangen. In het gemeente-archief trof hij nog aan een copie van een charter van 1199, betreffende de abdij, eenige teekeningen van die abdij, stukken betreffende Schotels geschiedenis van die stichting, enz. Enkele er van waren door het gemeentebestuur aangekocht van de firma Frederik Muller & C°. te Amsterdam en zijn afkomstig van de auctie van der Schelling.

Blijkens mededeeling van den predikant bevat het archief van den kerkeraad der *Nederlandsch Hervormde gemeente* aan oude documenten slechts de notulen van den kerkeraad van 1702—1813. Pogingen, om het kerkvoogdij-archief te onderzoeken, mislukten. Eene kist in de kerk, waarin vermoedelijk oude kerkerekeningen bewaard worden, weerstond alle pogingen tot opening.

20. Koudekerk (25 October).

Het gemeentehuis is een flink, afzonderlijk gebouw, dat niet bewoond wordt. Het gemeente-archief wordt gedeeltelijk (vooral het nieuw-archief) bewaard in een benedenlokaal; gedeeltelijk in eene kast op den zolder. Het eerste gedeelte was voldoende geinventariseerd. Het onderzoek naar stukken van rechterlijken aard had goede resultaten: een tamelijk groot aantal bescheiden werden door Mr. Heeres voor opzending naar 's Gravenhage aangewezen. Zij zijn echter nog niet ontvangen.

De predikant der *Nederlandsch Hervormde gemeente* was niet te huis. Hij berichtte later schriftelijk, dat het eenig spoor van oude kerkelijke archieven, de aanteekeningen van den kerkeraad van 1650 tot heden waren, berustende in het kerkeraads-archief.

21. Leiderdorp (25 October).

Het gemeentehuis is een afzonderlijk gebouw. Een gedeelte van het gemeente-archief is elders, eveneens in een vrij gebouw, geborgen. Het onderzoek naar stukken van rechterlijken aard, hoewel niet geheel te vergeefs, leverde weinig resultaten. De aangewezen stukken zijn nog niet ontvangen.

De predikant der *Nederlandsch Hervormde gemeente* was niet te huis. De president-kerkvoogd gaf Mr. Heeres inzage van een door den predikant gereed gelegden inventaris (dd. 1892) van het kerkeraads-archief. Dit archief bevat de volgende stukken antérieur aan 1813:

Administratieboeken der diaconie: 1680—heden.

Lidmatenboeken: 1748—heden.
Notulen van den kerkeraad: 1740—heden.
Notulen van het weeshuis (kerkelijke inrichting): 1640—heden.
Doopboeken: 1812—heden.
Trouwboeken: 1783—heden.
Bewijzen van eigendommen, testamenten, enz.
Een oud kerkvoogdij-archief is niet aangetroffen.

22. Benthuizen (31 October).

Het gemeentehuis is een afzonderlijk gebouw, waarin de secretaris woont. Het gemeente-archief is geplaatst in twee vertrekken: het ééne bevat een gedeelte van het nieuw archief; het andere bevat het ander gedeelte van het nieuw archief, met de overblijfselen van het oude. Grootendeels is het geborgen in kasten, een gedeelte werd in eene kist bewaard. Wat deze laatst genoemde stukken betreft, ofschoon het Mr. Heeres voorkwam, dat zij vooral overblijfselen van polder-archieven waren, vroeg hij, geheel den inhoud dier kist ter verdere sorteering naar 's Rijksarchief op te zenden. Tegen dit voorstel was geen bezwaar en den 4den December zijn deze stukken hier ontvangen.

De predikantsplaats der *Nederlandsch Hervormde gemeente* is vacant. De consulent, met wien Mr. Heeres sprak beloofde nadere inlichtingen.

23. Reeuwijk (2 November).

De secretarie wordt gehouden en het gemeente-archief vrij voldoende bewaard in de woning van den burgemeester. Een inventaris wees Mr. Heeres den weg. De oogst was groot, de tegenwoordige gemeente bestaat uit de vroegere gemeente Reeuwijk, de opgeheven gemeenten Middelburg en Sluipwijk en een deel der opgeheven gemeente Stein. De door hem aangewezen stukken zijn nog niet ontvangen.

De kerkelijke archieven van de kerkdorpen Reeuwijk (alleen *Nederlandsch Hervormde gemeente* en vacant) en Sluipwijk (Nederlandsch Hervormd en *Roomsch-Katholiek*) heeft hij nog niet onder oogen gehad.

Mr. A. Telting bezocht vijftien gemeenten in deze volgorde:

1. Papendrecht (30 Juli).

Het gemeente-archief wordt bewaard op den zolder van het

in 1888 nieuw gebouwde raadhuis. De inventaris wordt thans door den burgemeester omgewerkt.

Er waren slechts twee registers van rechterlijken aard aanwezig, die beide voor het Rijksarchief zijn overgenomen.

Verder werd er nog een pakje met stukken gevonden afkomstig van een in 1856 gestorven procureur Wapperom, welke stukken na diens dood aldaar zijn opgenomen. Het bevatte onder andere een aantal transporten gepasseerd voor schout en schepenen van Papendrecht en Matena. Bij nader onderzoek is echter gebleken dat die reeds in het Rijksarchief aanwezig waren.

In het archief van den kerkeraad der *Nederlandsch Hervormde gemeente* bevinden zich de volgende archivalia, antérieur aan 1813

Diaconie-rekeningboeken: 1716 - 1809, beginnende met diverse acten en aanteekeningen 1718—1814, met opschrift „Acteboek en Rekenboek van Papendrecht A".

Verder eenige losse stukken, waaronder enkele betrekking hebbende op de predikantsbenoeming en eenige transporten.

2. Alblasserdam (31 Juli.)

Het gemeente-archief wordt bewaard in een vierkant kamertje boven in het raadhuis. Oude rechterlijke archieven zijn er niet aangetroffen.

In het archief van den kerkeraad der *Nederlandsch Hervormde gemeente* bevinden zich de volgende archivalia, antérieur aan 1813:

Doopboek: 1627—1687 (Doopboek n°. 2.)
Trouwboek: 1618—1693.
Lidmatenboek: 1729—1821.
Acteboeken van den kerkeraad, het oudste getiteld „Kerckeboek van Alblasserdam" 1789—1831.

3. Oud-Alblas (31 Juli.)

Het gemeente-archief wordt, voor zoover dit ± 1848 niet is verbrand, bewaard in houten muurkasten in de raadkamer. Er waren slechts twee registers van rechterlijken aard aanwezig die beide voor het Rijksarchief zijn overgenomen.

In het archief van den kerkeraad der *Nederlandsch Hervormde gemeente* bevinden zich, volgens mededeeling van den consulent (de plaats was vacant) den predikant van Papendrecht, de volgende archivalia:

„Regiser boeck der Kercke van Alblas": 1599—1658, bevattende

doopregister, trouwregister, register van ouderlingen en diakenen en register van lidmaten.

Dubbel doop- en trouwregister: 1790—1877.

Dubbel lidmatenboek: 1793—1874.

Acteboeken van den kerkeraad (met verschillende titels): 1647—1771, 1771—1825.

Register van alle de rentebrieven en obligatiën van de diaconie: 1646.

Het boeck van effecten en inkomsten, toebehoorende de diaconie te Oud-Alblas: 1721.

Diaconierekeningboeken: 1703—1735, 1735—1791, 1792—1841, enz.

Zooals blijkt zijn de archieven van den kerkeraad en der kerkvoogdij door elkaar geraakt.

4. Giessen-Nieuwkerk (6 Augustus.)

De gemeente-archieven van de gemeenten Giessen-Nieuwkerk en Peursum worden bewaard voor een gedeelte op de secretarie, een benedenkamer van de woning van den burgemeester tevens secretaris, en voor het andere gedeelte in twee groote houten kisten, staande op den zolder aldaar.

De gemeente Giessen-Nieuwkerk bezit geen oud gemeentearchief.

In het archief van den kerkeraad der *Nederlandsch Hervormde gemeente* bevinden zich:

Acteboeken van den kerkeraad: 1671—1728, 1728—1748, 1749—1792, met lijsten van lidmaten, bestedelingen, enz., tusschen 1750 en 1764; 1793—1882 met naamregister der lidmaten; 1780—1887 waarop een alphabetischen index.

Andere oude kerkelijke archieven waaronder losse diaconierekeningen en quitantiën, acten van indemniteit, transporten enz., zijn in eene groote houten kist op den zolder van de pastorie geborgen. Zij waren echter te veel in aantal en te veel dooreen geward om ze in den beschikbaren tijd voldoende na te gaan. De predikant was echter genegen om na officieele aanvrage desnoods de stukken ter nadere examinatie naar 's-Gravenhage op te zenden.

Het archief der kerkvoogdij bevat, volgens mededeeling van den president-kerkvoogd, geen oude stukken.

5. Peursum (6 Augustus.)

Zie voor het gemeente-archief sub 4.

In het archief van Peursum werd nog een oud spanen doosje gevonden, bevattende stukken van allerlei aard, waaronder hypothecatiën en andere acten, meest uit de XVIe eeuw, gepasseerd voor rechter en schepenen van Peursum, benevens een acte, verleden voor rechter en schepenen van Giessen-Nieuwkerk, welke stukken ter nadere onderzoeking naar 's Gravenhage werden opgezonden.

Op kerkelijk gebied behoort Peursum onder Giessen-Oudekerk. Afzonderlijke kerkelijke archieven zijn er dan ook niet. De predikant van Giessendam en Neder-Hardinxveld, thans consulent te Giessen—Oudekerk, beloofde echter, zoo hij aldaar nog oude stukken vond, daaromtrent mededeeling te zullen doen.

6. Giessendam (6 en 7 Augustus).

Het gemeente-archief wordt, voor zoover dit bij een vroegeren brand gespaard is gebleven, bewaard in het nieuwe raadhuis in drie kasten op eene beneden kamer en twee op eene bovenkamer, benevens in eene groote houten kist, waarin stukken van allerlei aard, ook een aantal behoorende tot de kerkelijke- en polderarchieven, die door elkander waren geraakt.

Er werd slechts één register van rechterlijken aard aangetroffen, hetgeen naar 's Gravenhage is opgezonden.

In het archief van den kerkeraad der *Nederlandsch Hervormde gemeente* bevinden zich de volgende archivalia:

Doopboek voor de kerk van Neder-Hardinxveld en Giessendam; 1792—1853.

Trouwboek van de kerk van Neder-Hardinxveld en Giessendam: 1730—1890.

Register van „Ledematen der gemeijnte van Neder-Hardinxveld en Giessendam": van tusschen 1728 en 1731 — 1858.

Acteboek van de kerk van Neder-Hardinxveld en Giessendam: 1729—heden.

Acteboek van de kerk van Giessen—Oudekerk en Peursum: 1730—heden.

De president-kerkvoogd was afwezig, zoodat niet kon worden nagegaan, wat misschien nog onder zijn beheer berustte.

7. Schelluinen (9 Augustus).

Het gemeente-archief wordt voor een gedeelte ter secretarie bij den burgemeester-secretaris te Giessen-Nieuwkerk bewaard. Slechts enkele stukken, meest alle dateerende van na 1840, berusten in eene muurkast in de consistoriekamer.

In het archief van den kerkeraad der *Nederlandsch Hervormde gemeente* bevinden zich:

Lidmatenboeken: 1687—1878.
Acteboeken van den kerkeraad: 1630—1814, met resolutiën en lijst van predikanten, 1695—1728 met eene lijst der eigendommen van de diaconie.
Diaconie-rekeningboeken: 1687—1728, 1729—1767 met eene lijst der eigendommen van de diaconie.
Verder een aantal documenten, betreffende het kasteeltje Schaluinderberg, waarop de predikant woont, thans eigendom der kerk.
De overige kerkelijke archieven worden bewaard in eene groote kist op de consistoriekamer, waartoe de predikant voor nader onderzoek later gaarne toegang wilde verschaffen.

8. Bleskensgraaf en Hofwegen (14 Augustus).

Het gemeente-archief wordt bewaard op den zolder van een aan de kerk toebehoorend gebouw, gedeeltelijk voor onderwijzerswoning, gedeeltelijk voor gemeentehuis dienende, in eene met latten afgeschoten kast, op aandrang van den tegenwoordigen burgemeester daarvoor gemaakt.
Daar het oud-archief, dat behalve gemeente stukken onder andere ook kerkerekeningen en polderomslagen bevatte, te omvangrijk en te zeer door een verward bleek te zijn om er in korten tijd eene schifting in te maken, werd het met goedkeuring van den raad ter nadere onderzoeking naar het Rijksarchief overgebracht.

In het polderarchief van Hofwegen, berustende bij den polder-secretaris te Molenaarsgraaf, bevindt zich een 4° boekje, waarin onder andere taxatiën voor de collaterale successie voor de oude heerlijkheid Hofwegen van 1749, 1751, 1753, 1754 en 1783.

Het archief van den kerkeraad der *Nederlandsch Hervormde gemeente* wordt bewaard in eene groote van twee sloten voorziene kist, welke echter niet kon worden doorzocht, daar de president-kerkvoogd, die een der sleutels bewaart, deze op dat oogenblik niet bij de hand had. De predikantsplaats was vacant.

9. Streefkerk (4 September).

Het gemeente-archief wordt bewaard in kasten met schuifdeuren op de bovenverdieping van de onderwijzerswoning. De

tegenwoordige burgemeester heeft van dit archief een inventaris vervaardigd.
Er zijn geen stukken van rechterlijken aard aangetroffen.

In het archief van den kerkeraad der *Nederlandsch Hervormde gemeente* bevinden zich de navolgende archivalia:

Doop- en trouwboek: 1585—1624
Doopboek: 1792—1876.
Trouwboek (voor de kerkelijke inzegening): 1795 1887.
Een register getiteld: „Kercke Boeck tot Streefkercke, vervattende de Lidmaten Jesu Christi ende kerckelijke saecken": 1585—1728, 1731—1756 en een
Lidmatenboek van 1776 tot 1895
Acteboeken van den kerkeraad: 1731—1738, 1739—1755, 1756—1777, 1778—1878.

Het archief der kerkvoogdij bevat, volgens mededeeling van den president-kerkvoogd, geen oude stukken. Zooals hij zeide, waren die vroeger door brand vernietigd.

10. Nieuw-Lekkerland (4 September).

Het gemeente-archief wordt gedeeltelijk (onder andere de doop- trouw- en begrafenisboeken) ter secretarie bij den burgemeester tevens secretaris, aan huis bewaard, gedeeltelijk (namelijk de stukken die het minst gebruikt worden) in eene ruime vrijstaande kast op den zolder van het raadhuis.
Er zijn geen stukken van rechterlijken aard aangetroffen.

In het archief van den kerkeraad der *Nederlandsch Hervormde gemeente* bevinden zich de volgende archivalia:

Doopboek (get. B.): 1792—1838.
Een paar acteboeken van den kerkeraad, waarvan het oudste, van 1776—1824, ook lijsten van lidmaten en verklaringen omtrent de aflegging van diaconierekeningen bevat.

Het archief der kerkvoogdij bevat enkele oude stukken, die ter nadere examinatie naar het Rijksarchief zullen worden opgezonden.

11. Molenaarsgraaf (11 September).

Het gemeente-archief wordt bewaard gedeeltelijk in de secretarie ten huize van den burgemeester, gedeeltelijk in eene losstaande houten kast in de raadkamer. Er bestaat een inventaris van 1891.

De stukken van rechterlijken aard zijn naar het Rijksarchief opgezonden.

In het archief van den kerkeraad der *Nederlandsch Hervormde gemeente* bevinden zich de navolgende archivalia:

Actenboeken van den kerkeraad: 1697—1752, 1787—1832.

Het archief der kerkvoogdij, dat ter nadere onderzoeking naar het Rijksarchief was opgezonden, bleek te bestaan uit stukken, betrekking hebbende op reparatiën van de kerk: 1778, 1786, 1787 en 1789; stukken betreffende eene quaestie over het recht van aanstelling van den schoolmeester en koster: 1674—1679, 1736; een hypotheekbrief en een paar verleibrieven.

12. Brandwijk (11 September.)

Het gemeente-archief wordt bewaard, gedeeltelijk in de secretarie ten huize van den burgemeester van Molenaarsgraaf, tevens burgemeester van Brandwijk, gedeeltelijk (meest gedrukte stukken en archieven, die weinig worden gebruikt) in eene kast in de raadkamer te Gijbeland.
Er werden geen stukken van rechterlijken aard aangetroffen.

In het archief van den kerkeraad der *Nederlandsch Hervormde gemeente* berusten, volgens opgave van den predikant aan den burgemeester, de navolgende archivalia:

Acten van den kerkeraad: 1764—heden.

Het archief der kerkvoogdij bezit geen oude stukken.

13. Dubbeldam (29 October.)

Het gemeente-archief wordt bewaard in het nieuwe raadhuis, gedeeltelijk beneden in de secretarie, gedeeltelijk in houten kasten op den zolder.
Er werden geen stukken van rechterlijken aard aangetroffen.

In het archief van den kerkeraad der *Nederlandsch Hervormde gemeente* bevinden zich de navolgende archivalia:

„Notitie van de Leedemaeten der Hervormde Gemeijnte te Dubbeldam". In alphabetische volgorde opgemaakt: 1762—1818.
Notitie van de acten van indemniteit In alphabetische volgorde opgemaakt: 1762—1817.
Beroepinge van Predikanten in den ring van Zwijndrecht: 1717—1837.

Acteboeken van den kerkeraad: 1727—1793, 1793—1823.
Boeken van ontvangsten en uitgaven der diaconie: 1631—1656, 1684-1701.
Boeken van ontvangsten: 1718—1740, 1740—1759, 1760—1795, 1796—1801—1803 (ontvangsten en uitgaven 1804—1805), 1802—1828, enz.
Boeken van uitgaven: 1718—1739, 1740—1751, 1752—1773, 1774—1795, 1796—1803.
Boek ontvangsten en uitgaven: 1806—1822.
Verder eenige transporten van huizen en rentebrieven van het laatst der XVIIe en het begin der XVIIIe eeuw.
Eene houten kist op de consistoriekamer bevatte een aantal rekeningen van de kerkmeesters tusschen 1800 en 1814.

14. Noordeloos (30 October).

Het gemeente-archief wordt bewaard gedeeltelijk in de secretarie, gedeeltelijk in een zijlokaal van de openbare school. In 1891 is van dat archief een inventaris gemaakt.
Er werd slechts één register van rechterlijken aard aangetroffen.

In het archief van den kerkeraad der *Nederlandsch Hervormde gemeente* bevinden zich de navolgende archivalia:

Doopboek: 1799—1880.
Trouwboek: 1792—heden.
Acteboek van den kerkeraad: 1700—1801.
Resolutieboek betreffende de beroeping van predikanten: 1721—1824.
Diaconierekeningboeken: 1750—1789, 1790—1817.

Het kerkvoogdij-archief moet volgens mededeeling van den predikant in het bezit zijn van oude perkamenten eigendomsbewijzen, die in de consistoriekamer in eene ijzeren kist, door eene houten omsloten, worden bewaard. De sleutels daarvan waren tijdens het bezoek niet ter zijner beschikking. Hij was echter bereid die stukken later naar het Rijksarchief op te zenden.

15. Hoog Blokland (20 October).

Het gemeente-archief, door den tegenwoordigen burgemeester in orde gemaakt, wordt in twee losstaande kasten op de raadkamer bewaard. In 1891 werd er een inventaris van gemaakt. Er werden geen stukken van rechterlijken aard aangetroffen.

In het archief van den kerkeraad der *Nederlandsch Hervormde gemeente*, dat op het oogenblik bij den onderwijzer berust (de predikantsplaats is vacant) bevinden zich de volgende archivalia:

„Kerckeboek", bevattende opgaven van begravenen (voor het begrafenisgeld): 1628—1823.

Verpachtingen van landerijen der kerk door de kerkmeesters: 1664—1704.

„Kerckenboek", bevattende kerkeraadshandelingen, trouwregister, register van ondertrouw, doodregister, enz.: 1694—1759.

Acteboek van den kerkeraad: 1760—1839.

Rekeningboek van de kerk: 1791—1884.

Zooals blijkt zijn de archieven van den kerkeraad en der kerkvoogdij door elkaar geraakt.

De heer J. H. Hingman bezocht zeventien gemeenten.

Het eerst werden door hem onderhanden genomen de archieven van drie gemeenten, waarvan hem de regeling door Gedeputeerde Staten van de provincie Zuidholland was opgedragen en waarvan in 1811 geene rechterlijke bescheiden aan de rechtbanken waren afgegeven. Het inventariseeren van die archieven stelde hem in de gelegenheid van het administratieve het rechterlijke gedeelte af te scheiden. De bedoelde drie gemeenten worden in de hierna volgende opgave het eerst vermeld.

1. Schipluiden (17 September).

Het gemeente-archief wordt bewaard in eene kast op de secretarie.

De stukken van rechterlijken aard zijn den 28sten September naar het Rijksarchief overgebracht.

De kerkelijke archieven, welke in de consistorie worden bewaard, bestaan uit dat van den kerkeraad, tevens der diaconie, en dat van het kerkbestuur. Beiden werden door den heer Hingman tijdens zijn bezoek geordend en beschreven. Omtrent de bestanddeelen zal melding worden gemaakt in het eerlang door den heer Hingman uit te brengen rapport aan Gedeputeerde Staten.

2. Schiebroek (10 September).

Het gemeente-archief berust in eene kast op de secretarie.

De stukken van rechterlijken aard zijn den 14den November naar het Rijksarchief verzonden.
Dit ambacht behoort kerkelijk onder Overschie.

3. Kethel en Spaland (20 November).

Het gemeente-archief wordt bewaard in kasten op de secretarie. De stukken van rechterlijken aard zijn door den heer Hingman afgescheiden maar konden tengevolge van het aftreden van den burgemeester en kort daarop van diens opvolger nog niet worden overgebracht. Zij liggen echter ter verzending gereed.
Door kerkvoogden werd medegedeeld, dat geen oud kerkelijk archief aanwezig was.

4. Ouddorp (1 October).

Het gemeente-archief is geborgen in kasten in een lokaal boven de secretarie.
De weinige aanwezige stukken van rechterlijken aard zijn nog in dezelfde maand in het Rijksarchief ontvangen.
Omtrent de kerkelijke archieven zal de heer Hingman inlichtingen trachten te verkrijgen, wanneer hij weder ten behoeve van de regeling van het gemeente-archief daarheen gaat.

5. Stellendam (4 October).

Deze gemeente ontstond eerst tengevolge van het octrooi tot bedijking van den polder in 1765.
In 1811 zijn alle rechterlijke archieven overgenomen, zoodat er toen geene zijn achter gebleven.

6. Vlist (14 October).

Oude archieven waren hier niet aanwezig. Gedurende het Fransche bestuur behoorde deze gemeente onder het departement van de Zuiderzee. De rechterlijke archieven werden vroeger van Utrecht naar het Rijksarchief overgebracht.
Dit ambacht behoorde kerkelijk onder Polsbroek.

7. Haastrecht (14 October).

Het gemeente-archief wordt bewaard in eene nieuwe kast in de raadkamer en is vroeger reeds door den heer Hingman geordend.
De stukken van rechterlijken aard, die tijdens die ordening

waren afgescheiden, zijn den 29sten October naar het Rijksarchief verzonden.

8. Nieuwe Tonge (30 October).

Het gemeente-archief bevindt zich in een lokaal boven de secretarie.
De stukken van rechterlijken aard zijn den 19en November in het Rijksarchief ontvangen.

Het archief van den kerkeraad der *Nederlandsch Hervormde gemeente* berust in de consistorie en is door den predikant geordend en beschreven.

9. Oude Tonge (31 October).

Het gemeente-archief is nog ongeordend en is tot onderzoek naar de raadzaal overgebracht.
De stukken van rechterlijken aard zijn in 1811 volledig overgenomen, zoodat er geene zijn achtergebleven.
Wanneer de heer Hingman voor de regeling van het archief de gemeente weder bezoekt, zal hij ook het kerkelijk archief in het oog houden.

10. Stad aan 't Haringvliet (1 November).

Het gemeente-archief wordt bewaard in eene kast in de secretarie.
Er waren geen stukken van rechterlijken aard.
Wegens de bestaande vacature konden geen inlichtingen verkregen worden omtrent de kerkelijke archieven.

11. Ooltgensplaat (2 November).

Het gemeente-archief berust in daarvoor gemaakte nieuwe kasten in de raadzaal. De regeling van dit archief is nog in behandeling.
De stukken van rechterlijken aard zijn in November naar het Rijksarchief overgezonden.

Met het kerkelijk archief zal worden gehandeld zooals onder n°. 9 is medegedeeld.

12. Leimuiden (13 November).

Het gemeente-archief wordt bewaard in een afzonderlijk lokaal op het raadhuis.

De stukken van rechterlijken aard zijn den 21sten November naar het Rijksarchief overgebracht.

Voor het kerkelijk archief geldt wat onder n°. 9 is medegedeeld.

13. Rijnzaterwoude (14 November.)

Het gemeente-archief is geborgen in eene kast in de raadkamer.

De in 1811 nog achtergebleven rechterlijke bescheiden zijn den 21sten November naar het Rijksarchief overgebracht.

Voor de kerkelijke archieven geldt het onder n°. 9 medegedeelde.

14. Ter Aar (14 November).

Het gemeente-archief wordt bewaard in eene kast in het raadhuis.

De stukken van rechterlijken aard zijn den 22sten November in het Rijksarchief ontvangen.

Wegens de bestaande vacature konden geen inlichtingen verkregen worden omtrent de kerkelijke archieven.

15. Nieuwveen (15 November).

Het grootste gedeelte van het gemeente-archief is in 1879 door brand vernietigd.

Stukken van rechterlijken aard waren niet meer aanwezig.

Omtrent het kerkelijk archief konden geen inlichtingen worden verkregen, daar de nieuwe predikant slechts korten tijd te voren in functie was getreden.

16. Zevenhoven (16 November).

Een oud-archief der gemeente was hier niet aanwezig. Het latere wordt bewaard in het gemeentehuis. Dit laatste is echter op grooten afstand van het kerkgebouw gelegen, waardoor den heer Hingman, die het gemeentehuis van uit Nieuwveen te voet had bezocht, de tijd ontbrak zich omtrent den toestand van het kerkelijk archief te vergewissen.

17. Noordwijk.

De in 1894, bij het inventariseeren van het gemeente-archief afgezonderde rechterlijke stukken, zijn in het laatst van de maand December naar het Rijksarchief overgebracht.

B. Rijksarchief.

I. *Personeel.*

Evenals dit in het vorige jaar met mr. J. E. Heeres is geschied, werd mr. P. A. N. S. van Meurs van commies tot adjunct-archivaris bevorderd.

Op 1 April herdacht de heer J. H. Hingman den dag, waarop hij voor veertig jaren aan het Rijksarchief was verbonden. Voor onze instelling was dit eene gedenkwaardige gebeurtenis, daar de heer Hingman werkzaam is geweest van het oogenblik af, dat het Rijksarchief van het Binnenhof naar het Plein verhuisd was en door de opneming van de latere archieven tot 1813 zijne tegenwoordige inrichting bekomen had. Bij de ordening en regeling der verzamelingen behulpzaam, heeft hij niet alleen aan de Regeering daaruit hoogst nuttige inlichtingen verstrekt maar ook op de meest onbekrompen wijze een ieder, die het archief raadpleegde, met zijne veelzijdige kennis bijgestaan, waardoor hij er veel toe bijgedragen heeft om het Rijksarchief op administratief en wetenschappelijk gebied zoo bruikbaar mogelijk te maken. Dit werd zoo algemeen ingezien, dat, toen de dag naderde, waarop hij zijn veertigjarigen werkkring herdacht, bij velen, die met hem in aanraking waren gekomen, de wensch ontstond hem een blijk te geven, hoe zij zijne verdiensten in dat opzicht erkenden. Een aantal personen, tot welke vele beoefenaars van onze geschiedenis en de ambtenaren van het Rijksarchief behoorden, vereenigden zich in het gebouw aan het Plein op den 1sten April en boden hem bij monde en met den hartelijken gelukwensch van den hoogleeraar Fruin als souvenir eenige kunstwerken met een lijst van de deelnemers aan, terwijl mij het voorrecht te beurt viel hem namens de Regeering de ridderorde van den Nederlandschen Leeuw te overhandigen.

Deze gedenkdag zal nog lang bij ons in aangename herinnering blijven.

Na eene langdurige ongesteldheid overleed op 1 October de assistent-concierge C. J. van der Zwan, die 34 jaren lang trouw en eerlijk in dienst van het Rijksarchief is geweest. In zijne plaats werd J. Baronner aangesteld.

II. *Ordening der archief verzamelingen.*

Zooals ik in het vorige jaarverslag berichtte, heeft de heer Hingman de hand aan het werk geslagen om de marine-

archieven uit den tijd van de Republiek der Vereenigde Nederlanden in beteren toestand te brengen. Daar met de eigenlijke marine-archieven een aantal andere stukken vermengd zijn, moeten hierbij bijzondere voorzorgen worden genomen. De boekdeelen en dossiers worden dan ook met voorloopig behoud der tegenwoordige volgorde opgeschreven, daar eerst, als dat werk is afgeloopen, tot eene nieuwe regeling zal kunnen worden overgegaan. In het vorige jaar had de heer Hingman de titels van de meeste doorloopende seriën van registers en stukken op losse blaadjes overgebracht en later heeft hij die bewerking tot de hierop volgende bescheiden uitgestrekt, zoodat over de tot nog toe verkregen resultaten het volgende kan worden medegedeeld.

De marine-archieven staan nog in de volgorde van den inventaris, die door den heer Leupe was opgemaakt, nadat zij in het Rijksarchief geplaatst waren geworden. De 683 eerste nommers bestaan uit de archieven der vijf Admiraliteitscolleges. Bij vergelijking echter met den ouden inventaris, die vóór den brand van het gebouw van het Departement van Marine is opgesteld, bleek het echter, dat vele dier nommers nooit tot die archieven hebben behoord maar gelicht waren uit de archieven van de Staten-Generaal en de Staten van Holland of afkomstig waren uit het Huisarchief en de verzamelingen van der Heim, Bisdom, van der Hoop en anderen. De volgende reeks, n°. 684—944 bevattende, bestond uit een omvangrijke verzameling van allerhande stukken, op marine-zaken betrekking hebbende. Slechts enkele worden in den ouden inventaris van het marine-archief vermeld. De meesten bleken van de Staten-Generaal, de Staten van Holland, uit het Huisarchief en uit de bovengemelde en nog andere particuliere collecties afkomstig te zijn. Eene derde afdeeling n°. 945—1616 beslaande, bevat de scheepsjournalen. De talrijkste zijn die, welke van het Departement van Marine afkomstig zijn en vermeld worden in een afzonderlijken inventaris, door een beambte van dat Departement samengesteld. De overigen bleken weder ter griffie van de Staten-Generaal te hebben berust of door koop en schenking te zijn verkregen. De heer Hingman is zoover met zijn werk gevorderd, dat hij de beschrijving van deze lange reeks van registers ten einde heeft gebracht en neemt zich voor nu eene volgende groep van bescheiden onder handen te nemen, meest afkomstig uit particuliere verzamelingen, en daarna de rekeningen der Admiraliteitscolleges te beschrijven. Hiermede zal deze voorbereidende arbeid ten einde loopen.

Zooals in een vorig verslag is medegedeeld, heeft hij reeds in 1890 de eveneens in den ouden marine-inventaris vermelde

archieven van het Departement van Marine van 1795—1810 in orde gemaakt.

Ook de definitieve regeling van het archief en de verzameling van den Raadpensionaris van de Spiegel heeft veel van den tijd van den heer Hingman in beslag genomen, gelijk dit in mijn verslag omtrent de aanwinsten van dit jaar zal worden medegedeeld.

Bovendien heeft hij voor de beschrijving van nog vele andere nommers onzer aanwinstenlijst zorg gedragen.

Ten opzichte van de werkzaamheden van mr. Heeres in de archieven, op de O. I. Koloniën betrekking hebbende, meen ik in herinnering te moeten brengen, wat dienaangaande in het vorige jaarverslag is medegedeeld.

Het uitschiften en identificeeren der zoogenaamde aanwinsten werd door hem voortgezet en ten einde gebracht. Ten einde gebracht, d. w. z. alle losse bladen van den inventaris werden nagezien en zoo mogelijk te recht gebracht. Dat zijn hoop op het identificeeren van nog meerdere, thans nog niet nauwkeurig bepaalde stukken niet ongegrond was, bewees wel het feit, dat, toen hij de overgebleven bladen opnieuw doorliep, thans met een ander doel, het hem alweder mocht gelukken de herkomst van een enkel stuk te bepalen. Het geheele getal der thans uitgeschifte aanwinsten-nommers bedraagt 880, hieronder niet begrepen de groote massa papieren, die in 1862 en 1863 uit Indië naar het Rijksarchief zijn overgebracht. Hierbij gevoegd de 465 nommers, welke, als òf behoorende tot andere gedeelten van het Rijksarchief in 1894 uit het oud-Koloniaal archief door hem zijn verwijderd òf als gescheurd uit kohieren, daarin weder door hem zijn teruggebracht, is dus in 't geheel een vereenvoudiging verkregen van 1345 nommers.

De losse bladen, waarin zijn beschreven de overblijvende 14340 nommers, verdeelde hij in eenige groote afdeelingen (het doel, boven aangestipt, waarom hij de losse bladen alle nog eens doorliep) namelijk:

a. de stukken, dagteekenende van vóór de oprichting der vermaarde O. I. C.;

b. de overige stukken, welke oorspronkelijk berust hebben te Amsterdam;

c. de overige stukken, die oorspronkelijk berust hebben te Middelburg;

d. de resten der archieven van de kleine kamers der O. I. C. voor zooverre deze op het Rijksarchief berusten;

e. de groote collectie stukken, welke in 1862 en 1863 uit-Indië naar hier zijn overgebracht;

f. eenige stukken, welke òf in 't geheel niet, òf nog niet voldoende zijn gepreciseerd.

Dit alles stond in verband met het opmaken van een plan tot definitieve inventariseering van de groote verzameling stukken, waaruit het oud-koloniaal archief bestaat, een plan, dat thans inderdaad gemaakt kan worden. De wenschelijkheid van eene voorloopige indeeling in vier groote groepen valt reeds dadelijk in het oog.

De eerste groep omvat de stukken uit den tijd, waarin de regeling der aangelegenheden van de O. I. Koloniën uitging van meerdere Compagniën en later van eene enkele Compagnie, die daarvoor spoedig in de plaats trad.

De tweede groep omvat de stukken uit den tijd, toen de Staat die regeling geheel op zich had genomen, maar het beheer der O. I. Koloniën nog afzonderlijk hield. Bepaaldelijk wordt hier de periode van 1800—1806 bedoeld, waarin de Raad der Aziatische bezittingen en etablissementen werkzaam was. Deze directe Staatsbemoeiing dagteekent wel van iets vroegeren tijd, van de instelling in 1796 van het Committé tot den O. I. handel en bezittingen, maar, toen dit laatste college optrad, bestond de Compagnie nog en eerst iets later, terwijl het Committé zijne functies vervulde, ging zij bijna onmerkbaar te niet.

De stukken van de derde groep behooren tot den tijd, toen de Koloniën van Oost en West onder een gemeenschappelijk beheer waren gebracht, dat uitgeoefend werd door een Ministerie, aan hetwelk tevens andere takken van Staatszorg waren toevertrouwd (1806—1813).

Tot een vierde groep zijn de aanwinsten te brengen, hoofdzakelijk bestaande uit bescheiden, die niet als eigenlijke archiefstukken te beschouwen zijn.

In de eerste groep treden op den voorgrond de archieven van de vermaarde Geoctroijeerde Oost-Indische Compagnie (1602—1800). Zij werd voorafgegaan door eenige compagniën voor de vaart op Oost-Indië, opgericht in Holland en Zeeland (1594—1602). De oudste dezer compagniën is de zoogenaamde Compagnie van Verre, opgericht te Amsterdam in 1594. In 1598 ontstond in diezelfde stad een tweede handelscorporatie met gelijk doel, maar die zich al zeer spoedig in de Compagnie van Verre oploste; deze combinatie staat bekend als de Oude Compagnie. In 1599 trad een nieuwe concurrent te Amsterdam ten tooneele:

de Nieuwe Brabantsche Compagnie, die in 't volgend jaar zich ook aansloot bij haar voorgangster: de Oost-Indische Compagnie of de Vereenigde Oost-Indische Compagnie te Amsterdam werd thans de naam (1600—1602). De wijze, waarop deze achtereenvolgende combinaties werden verkregen (geheel anders dan bij de oprichting der beroemde O.I. C. in 1602) doet niet denken aan het telkens vormen van *nieuwe* Compagniën, ontstaande uit de vereeniging van reeds bestaande, maar wèl aan het zich aansluiten der nieuwe corporaties bij eene reeds bestaande. De Vereenigde Compagnie te Amsterdam van 1600 is dan ook slechts een voortzetting van de Oude Compagnie van 1598 en deze slechts eene voortzetting van de Compagnie van Verre van 1594. Dus verkrijgt men: 1°. het archief der Compagnie van Verre (1594—1598); 2°. dat der Oude Compagnie (1598—1600) (van de in 1598 opgerichte Compagnie is geen archief overgebleven); 3°. dat der Nieuwe Brabantsche (1600) en 4°. dat der Vereenigde O. I. C. te Amsterdam (1600—1602).

Dan heeft het Rijksarchief de restes van het archief der O. I. C. gevestigd te Middelburg en die van het archief der O. I. C. te Delft. Stukken van de archieven der overige Vóór-Compagniën zijn niet aangetroffen.

In 1602 treedt de Geoctroyeerde O. I. C. op. Deze is niet ontstaan door de aansluiting van een of meerdere concurrenten bij een der gevestigde Compagniën; het is een geheel nieuwe corporatie. Wel werd zij gevormd na overleg tusschen de directeuren der bestaande compagniën, wèl traden bijna al die directeuren tot haar toe; maar zoo weinig is er sprake van als zou de Geoctroijeerde Compagnie van 1602 een voortzetting zijn der vroegere, dat de financieele gevolgen der door die vóór compagniën gedane handelsoperatiën uitdrukkelijk werden afgescheiden van de financiën der nieuwe vennootschap; dat een geheel nieuw aandeelenkapitaal werd gevormd, waarin elk Nederlander zou vermogen deel te nemen, enz. Men kan bij de beroemde O.I. C. niet spreken van haar *archief*, men dient te spreken van hare *archieven*. In de eerste plaats toch had in 1796 (b. v. door de vervanging van de Bewindhebbers in een Committé tot den O. I. handel en bezittingen) een verandering in haar beheer plaats, zoo ingrijpend, dat het archief van na dien tijd niet beschouwd kan worden als één geheel met dat van vóór dien tijd. Verder hadden de verschillende Kamers, waarin de Compagnie verdeeld was, een geheel afzonderlijk bestaan, wat hare eigen zaken betrof, zóó dat zij ook ieder een afzonderlijke bestuursinrichting en ieder één of meer afzonderlijke archieven hadden. Op grond van deze en andere overwegingen dient men dus te spreken van de *archieven* der O. I. C.

In greep I dient men dus te onderscheiden:

1—4. De archieven der Amsterdamsche Compagniën (1594—1602);

5. Het archief van de O. I. C. te Middelburg (1600—1602);

6. Dat van de O. I. C. te Delft (1601—1602);

7. De archieven van de Geoctroijeerde O. I. C. (1602—1800).

Mr. Heeres had in dit jaar nog gelegenheid zich met de definitieve inventariseering van N°. 1 – 4 bezig te houden. Gereed kwam hij er echter niet mede.

Onder zijne overige werkzaamheden voor het koloniaal archief dient nog te worden gemeld het opmaken van lijsten van de aanwinsten over 1895 van stukken met koloniaal-historischen inhoud.

De werkzaamheden van Mr. Telting, die voor de regeling van de archieven, op de W. I. Koloniën betrekking hebbende, zorg draagt, betroffen ook thans weder voornamelijk onze buitenlandsche kaarten.

De nadere beschrijving der in den gedrukten inventaris van 1867 vermelde buitenlandsche kaarten en het onderzoek naar de herkomst daarvan werd voortgezet en voor die, welke op Europa betrekking hebben, geheel, voor de Aziatische bijna geheel ten einde gebracht. Tevens werd voortgegaan met het onderzoek der omvangrijke verzameling kaarten van Suriname.

Aan de beschrijving der buitenlandsche kaarten, welke na de uitgave van bovengenoemden inventaris in het archief waren opgenomen, werd de laatste hand gelegd. Naar de gemaakte omschrijvingen stelde de ambtenaar Morren er weder andere op, welke in dien vorm waren gebracht, dat zij zich bij de nommers van den inventaris konden aansluiten.

Even als in het vorige jaar werden ook nu weder alle kaarten, welke zich in minder goeden toestand bevonden, gerepareerd.

De werkzaamheden aan de inventariseering der archieven van de Kust van Guinea werden voortgezet en, hoewel de ambtenaar Ross dezen arbeid verrichtte nevens zijne andere bezigheden en de bescheiden zich in zeer slechten en verwarden toestand bevonden, kon toch het grootste, en daaronder het meest tijdroovende gedeelte (losse stukken) in orde worden gebracht.

In het geheel zijn thans 450 nommers beschreven.

III. *Toestand der archiefverzamelingen.*

Onze fondsen lieten niet toe met het inbinden van boeken van de bibliotheek voort te gaan. Alleen had dit plaats met de werken, die in den loop van het jaar werden verkregen.

Door den concierge-boekbinder werden eenige registers en atlassen herbonden. Tevens herstelde hij eenige honderden West-Indische kaarten, zoo ook zeventien charters. Hij vervaardigde 537 portefuilles en 260 daarvoor bestemde cartonnen ruggen en bovendien 484 charter-zakjes. De zegel verzameling werd ook door hem onder handen genomen; de zegels werden gereinigd, terwijl tevens de wijze, waarop zij bewaard worden, verbeterd werd.

IV. *Aanwinsten en verliezen.*

Waar ik van de belangrijkste aanwinsten van het Rijksarchief een overzicht tracht te geven, meen ik in de eerste plaats melding te moeten maken van een aantal oorspronkelijke bescheiden, afkomstig van den admiraal Michiel Adriaanszoon de Ruyter en zijn geslacht en bestaande behalve uit adelsdiplomen uit journalen, brievenboeken en niet minder dan 1100 oorspronkelijke brieven. Deze verzameling is van eene hooge waarde, niet alleen omdat zij een onzer grootste mannen betreft maar ook omdat zij de marine-archieven aanvult, die bij den brand van 1844 zooveel geleden hebben. Met een aantal kunstvoorwerpen van dezelfde herkomst, werden deze documenten door de familie de Ruyter de Wildt aan het Rijk te koop aangeboden. Gedurende de onderhandelingen werden zij, nadat de heer Telting ze te Vlissingen in oogenschouw genomen had, in afwachting van de latere beschikking in het Rijks-archief gedeponeerd. Over den aankoop dier papieren en voorwerpen moest door de wetgevende macht worden beslist bij eene voorgestelde verhooging van een post op hoofdstuk V der Staatsbegrooting voor 1895. Tijdens de behandeling van dit wetsontwerp had het Rijksarchief de eer in de maand November een bezoek te ontvangen van den Voorzitter, den griffier en de leden der Eerste Kamer, die de bescheiden van den admiraal de Ruijter bezichtigden en daarvoor groote belangstelling aan den dag legden. Daar de eigendom eerst in 1896 aan het Rijk is overgegaan, zal ik de collectie in de aanwinstenlijst van het volgende jaar opnemen, hetgeen mij aanleiding zal geven in het verslag, waarbij die lijst behoort, over den aard der stukken eenige nadere bijzonderheden mede te deelen.

Van hooge waarde voor het Rijksarchief is ook eene andere

verzameling, die in den loop van dit jaar voor goed in dat depôt werd opgenomen, namelijk die der nagelaten papieren van den Raadpensionaris van de Spiegel. Reeds in het begin van 1888 was zij daar ontvangen van den toenmaligen bezitter Jhr. A. L. P. van de Spiegel, in leven kapitein der artillerie, die mij het verlangen te kennen gegeven had om haar in het Rijksarchief te deponeeren, hetgeen mij de gelegenheid had gegeven haar in het archief-gebouw te plaatsen en tevens onder mijn toezicht te doen ordenen en inventariseeren. Thans is door schenking van de latere rechthebbende Mevrouw de Douairière Hoeufft, geboren van de Spiegel, de eigendom aan het Rijk overgegaan.

De verzameling staat in betrekking met de werkzaamheden, die van de Spiegel gedurende zijn geheelen levensloop verrichtte.

Zijn ambtelijke loopbaan begon hij in 1756 als secretaris der stad Goes, alwaar hij tevens als advocaat werkzaam was en spoedig raad en burgemeester werd. Als lid der stedelijke regeering verkreeg hij in 1759 zitting in de vergadering van de Staten van Zeeland en had hij zich dientengevolge ook met Generaliteitszaken te bemoeien, vooral nadat hij buitengewoon gedeputeerde tot de Staten-Generaal geworden was. Toen hij in 1780 secretaris van de Staten van Zeeland werd, verloor hij wel het recht om in de vergaderingen van dat college mede te stemmen, maar nam zijn invloed op de behandeling van 's Lands zaken meer toe dan af. Hij was het, die de Staten van Zeeland aandreef om in 1784 aan de andere provinciën voor te stellen eene kleine buitengewone vergadering in den geest van die van 1716 en 1717 te houden ten einde over eene hervorming in de regeling der Generaliteitszaken te beraadslagen. Die voorslag werd wel niet aangenomen, maar bewoog de Staten Generaal toch op 4 Mei 1785 twee commissies in het leven te roepen, de eene voor de quotes en de andere voor het defensiewezen, in welke beide van de Spiegel wegens Zeeland werd benoemd en ook later namens Holland zitting had. Hij behoorde tot de leden, die met den grootsten ijver hunne gewichtige taak vervulden. Zijne verdiensten vielen zoodanig in het oog, dat hij op 22 April 1785 tot Raadpensionaris van Zeeland aangesteld werd. Daar hij zich op politiek gebied deed kennen als gezind om hervormingen in te voeren met behoud van de toenmalige constitutie en onder erkenning van de rechten van het stadhouderschap, viel de aandacht op hem in weerwil van zijne Zeeuwsche afkomst, toen de staatkundige verandering van 1787 het langer aanblijven van den Raadpensionaris van Holland Mr. Pieter van

Bleiswijck onmogelijk had gemaakt. Op het laatst van dat jaar volgde hij dezen op, waardoor hij de eerste Staatsminister werd niet alleen van Holland maar feitelijk ook van de Republiek. In 1792, toen zijne eerste commissie afliep, in dat ambt gecontinueerd, bleef hij in functie, tot dat de Staatsomwenteling van 1795 daaraan een einde maakte.

Onder de bescheiden, die van de Spiegel bij de behandeling van zaken bijeengebracht heeft, zijn de voornaamste en gewichtigste, die hij als Raadpensionaris, van Holland opgesteld en ontvangen heeft, omdat daartoe ook de zoodanige behooren, die een officieel karakter hebben en dus het archief, dat hem als Raadpensionaris toekwam, vormen. Het gemis van deze belangrijke verzameling werd in het Rijksarchief zeer gevoeld, zoodat de opneming daarvan beschouwd kan worden als een van de belangrijkste aanwinsten, die aan dat depôt te beurt kon vallen. Evenwel moet hierbij in het oog gehouden worden, dat die collectie niet geheel volledig meer is. Blijkens eene aanteekening van zijne hand van 1799 heeft hij zijne binnenlandsche ontvangen brieven, alsmede de secreete intelligentiën evenals eene groote menigte papieren, waarbij andere personen betrokken waren, verbrand. Evenmin treft men in het archief aan, de copiën van zijne uitgaande brieven aan Nederlandsche gezanten van 1793 en 1794, die, zooals later blijken zal, gedurende zijne gevangenschap hem afhandig gemaakt zijn, welk gemis echter door de later verschenen uitgave daarvan vergoed wordt. Overigens vormt het archief een goed samenhangend geheel. Vrij wat talrijker dan de stukken van het Raadpensionaris-archief zijn de andere geschreven en gedrukte documenten van allerlei aard, die van de Spiegel gedurende zijn ganschen levensloop verzameld heeft. Daartoe behooren niet alleen de zoodanige, welke hem gediend hebben bij de uitoefening van zijne verschillende ambtelijke functiën, maar ook die, welke op zijne studiën betrekking hebben en hem doen kennen als geleerde, als geschiedkundige en als belangstellende in alle vakken van wetenschappelijke kennis, die met de kunst van regeeren samen hangen. Zijne aanteekeningen en excerpten, op die laatste onderwerpen betrekking hebbende, dagteekenen meest van zijne jeugd en zijn over het algemeen niet zeer belangrijk, hetgeen ook geldt van de aanteekeningen, waarmede hij later zijne gedrukte verhandelingen vermeerderd heeft. Het merkwaardigst zijn zeer zeker de bouwstoffen, die hij voor de geschiedenis van het ontstaan der Unie van Utrecht bijeengebracht heeft. Zooals bekend is, had van de Spiegel zich ten doel gesteld die geschiedenis te beschrijven en zich daarop voorbereid door in 1778 de „Ontwerpen van de Unie van Utrecht benevens een

lijst van ongedrukte stukken tot de historie van dezelfde Unie betrekkelijk" in het licht te geven, waarbij zich in 1780 aansloot een „Bundel van onuitgegeeven stukken". Door zijne benoeming tot secretaris van de Staten van Zeeland in hetzelfde jaar werd hij echter verhinderd met dien arbeid voort te gaan, zoodat hij de zorg voor de uitgave van het tweede deel van dien „Bundel" aan Jacobus Ermerins moest overlaten. In zijne collectie heeft van de Spiegel bijeengebracht wat op zijn plan betrekking had onder den titel van „Collectanea raakende de Historie der Unie van Utrecht en de eerste tijden van de Republiek, verzameld sedert 1778 tot 1781, wanneer dit werk is blijven steeken." Men vindt daarin de aanteekeningen, met behulp waarvan hij de geschiedenis der Unie hoopte samen te stellen, het eerste „hoofddeel" van dat werk en een aantal afschriften, die hij heeft laten maken, waaronder vele naar Zeeuwsche archiefstukken. Ook zijn hierbij eenige gelijktijdige copieën en origineelen gevoegd, waaronder onbekende en belangrijke. De meeste van die afschriften zijn niet in den „Bundel" afgedrukt, omdat zij te laat in zijne handen kwamen of niet goed in het bestek van dat werk pasten.

Van de Spiegel heeft zelf de hem toekomende bescheiden geordend. Met de hem eigen nauwkeurigheid heeft hij de geschreven en gedrukte stukken onder tal van rubrieken verdeeld en in omslagen gelegd, wier opschriften hij op twee inventarissen overbracht. Eene streng systematische indeeling heeft hij daarbij niet gevolgd. Op de eene, meer uitvoerige lijst treft men vooral de stukken aan, die hem bij de behandeling van zaken gediend hebben en later als retroacta bewaard bleven, terwijl de andere lijst voornamelijk van aanteekeningen, verhandelingen en andere geschriften van historischen of wetenschappelijken aard melding maakt. Voor beide collecties te zamen legde hij bovendien een repertorium aan, dat alle in de rubrieken vermelde onderwerpen in alphabetische volgorde aanduidt. Met dien arbeid kwam hij in 1793 gereed. Van die twee verzamelingen had hij de stukken uitgesloten, die hij voornamelijk in zijne betrekking van Raadpensionaris van Holland opgesteld en ontvangen had. Men kan het geheel dier laatste stukken als zijn Raadpensionaris-archief beschouwen. Evenwel ook hier is hij niet geheel stelselmatig te werk gegaan, daar hij in die verzameling niet uitsluitend stukken heeft opgenomen, die men naar onze tegenwoordige opvatting als officieel zou beschouwen. Tot haar heeft hij zijne politieke briefwisseling in een zeer uitgebreiden zin gebracht, dus ook particuliere brieven over politieke zaken, waaronder ook die, welke hij geschreven en ontvangen had, voor dat hij het Raadpensionarisambt aanvaard

had. Bovendien voegde hij daaraan allerlei aanteekeningen en memories toe, waarin hij zijn politiek beleid heeft uiteengezet en verdedigd. Van deze derde verzameling heeft hij zelf in Januari 1799 eene zeer summiere lijst vervaardigd. Deze collectie is later, denkelijk na zijn dood, op nieuw geordend geworden.

Tijdens de Staatsomwenteling begreep van de Spiegel zijn ontslag te moeten vragen. Daar de Staten van Holland toen niet meer bijeen kwamen, was hij echter niet meer in de gelegenheid om het daartoe opgestelde adres bij hen in te dienen, zoodat hij den loop der gebeurtenissen moest afwachten. Inmiddels hadden de Provisioneele Repraesentanten van het Volk van Holland het bestuur aanvaard. Op 28 Januari 1795 besloten zij den „feitelijken" Raadpensionaris en Grootzegelbewaarder te ontslaan en van hem het grootzegel en alle charters en papieren, tot zijn ambt betrekkelijk of den Lande toebehoorende, af te vorderen. Eene daartoe benoemde commissie begaf zich naar zijn huis, nam daar twee van de drie groote zegels over, daar het derde in het comptoir van den Raadpensionaris berustte, en stelde zich ook in het bezit van eenige papieren, die als Landseigendom door van de Spiegel waren aangewezen en vermoedelijk de „weinige 's Landspapieren van loopende zaaken" waren, die hij reeds in zijn concept-adres aan de Staten opgenoemd had. In verband met de maatregelen, die er nu tegen de vroegere regenten genomen werden, ontving het Committé van Algemeen Welzijn op 4 Februari last om aan van de Spiegel huisarrest op te leggen en zijne papieren te verzegelen. Toen hij de rechtmatigheid van het laatste betwistte, liet men hem naar de Kastellanij van den Hove overbrengen en ging men vervolgens tot die verzegeling over. Op 25 Februari benoemde het Committé twee commissies, waarvan de eene de overgenomene en de andere de in het woonhuis van van de Spiegel aanwezige papieren moest inventariseeren. Dit werk werd in den loop van eene maand volbracht, want op 27 Maart stelde het Committé het schriftelijk rapport daarvan op onder bijvoeging van de gemaakte inventarissen. Met die inventariseering had men geen ander doel dan een nader onderzoek van de papieren voor te bereiden. Dit laatste werd op 19 April door Provisioneele Repraesentanten aan eene daartoe benoemde commissie opgedragen. Deze hield zich daarmede bezig in eene kamer naast de Finantie van Holland, waarin de overgenomene papieren berustten en waarheen zij sommige stukken uit het woonhuis van van de Spiegel tijdelijk liet overbrengen. De commissie begreep vooral te moeten nagaan, of er termen waren om hem op grond van

zijn gedrag en regeeringsbeleid in staat van beschuldiging te stellen. Dit werd haar bovendien op 5 Augustus uitdrukkelijk bevolen en ingescherpt, toen Provisioneele Repraesentanten haar uitnoodigden om ten spoedigste rapport te doen. In weerwil van die aanmaning kwam zij eerst op 14 October gereed. Het verslag, dat zij toen indiende, was wel zeer uitvoerig en breedsprakig, maar bevatte niets anders dan algemeenheden. Op de haar gestelde vraag bleef zij het eigenlijke antwoord schuldig. In overeenstemming met haar voorstel besloten Provisioneele Repraesentanten de verdere behandeling van de zaak aan een daartoe aan te wijzen fiscaal op te dragen en van de Spiegel, die inmiddels van de Kastellanij naar het Huis ten Bosch was verplaatst, naar de Voorpoort over te brengen. Tot fiscaal werd prof. Valckenaer aangesteld, die het noodig achtte de papieren ten huize van den gewezen Raadpensionaris te onderzoeken. Bij die gelegenheid nam hij op 5 December onder protest van diens echtgenoote de copieën mede van de brieven, aan de ministers buiten 's lands geschreven sedert het tijdstip, waarop van de Spiegel weder voor vijf jaren tot Raadpensionaris was aangesteld, hetgeen op 6 December 1792 was voorgevallen. De pogingen, later door hem en zijne familie gedaan, om die stukken terug te bekomen waren vruchteloos. Zij zijn later, in 1803, buiten haar voorweten en goedvinden, te Amsterdam bij Johannes Allart in drie deelen in het licht gegeven onder den titel van: „Brieven en Negotiatien van Mr. L. P. van de Spiegel als Raadpensionaris van Holland gedurende den jongsten oorlog van dezen Staat met de Fransche Republiek". Het advies, dat Valckenaer in Februari 1796 over de hem toevertrouwde zaak indiende, leidde evenmin tot een afdoend resultaat. Het gaf aan Provisioneele Repraesentanten aanleiding om van de Spiegel uit zijne drukkende gevangenschap op de Voorpoort te ontslaan, doch tevens om hem in die zelfde maand naar het kasteel te Woerden te doen overbrengen, alwaar hij, als in politieke custodie verkeerende, meer vrijheid genoot. Zijn huisgezin vestigde zich gelijktijdig te IJsselstein, bij welke gelegenheid ook de papieren uit den Haag daar heen schijnen te zijn verplaatst. Nadat hij in verband met de in December afgekondigde amnestie in vrijheid was gesteld, stelde hij te IJsselstein in den loop van de volgende maand orde op zijne papieren. De brieven en stukken, welke de hierboven aangeduide derde verzameling (het Raadpensionaris-archief) uitmaakten, werden in kisten gelegd en „op eene secuure plaats verzorgd". Van dat oogenblik af is hetgeen verder met de papieren is voorgevallen niet meer in bijzonderheden na te gaan. Bekend is het, hoe de politieke

omstandigheden hem noodzaakten in Augustus 1799 naar Duitschland te wijken, alwaar hij zich te Lingen vestigde, terwijl zijne familie hier te lande achter bleef. Zijn lichaam was echter door al hetgeen hij had doorgestaan uitgeput. Hij overleed op 7 Mei 1800. Zijne papieren bleven in het bezit van zijne mannelijke afstammelingen, die ze als eene herinnering aan hem met de grootste zorg bewaarden. Ook zagen zij de historische waarde daarvan in, zoodat de kleinzoon van den Raadpensionaris Jhr. Mr. L. P. J. van de Spiegel daaruit eene verhandeling bewerkte, die hij in 1841 in het licht gaf onder den titel van: „Resumé des Négotiations qui accompagnèrent la révolution des Paijs-Bas Autrichiens avec les pièces justificatives". Later stelde de familie Prof. G. W. Vreede in de gelegenheid de verzameling voor meer dan een zijner geschriften te raadplegen en eindelijk daaruit zijn bekend werk over den Raadpensionaris „Mr. Laurens Pieter van de Spiegel en zijne tijdgenoten (1737—1800)" te schrijven. Ook nadat de papieren in het Rijks-archief geplaatst waren geworden, hebben zij bijdragen voor meer dan eene wetenschappelijke uitgave geleverd.

Toen de verzameling in 1888 in het Rijks-archief ontvangen werd, bleek zij zoodanig in wanorde te zijn geraakt, dat zij voor het gebruik weinig geschikt meer was. Nadat een voorafgaand onderzoek omtrent de vroegere inrichting der verzameling had plaats gehad, hebben de heeren Hingman en Heeres toen het noodige gedaan om de orde daarin te herstellen. De heer Hingman hield zich met het Raadpensionaris-archief en de wetenschappelijke handschriften bezig, terwijl Mr. Heeres de omvangrijke collectie der retroacta in orde bracht. Met behoud van de volgorde, waarin de stukken oorspronkelijk geplaatst waren, werden er van de drie groepen nieuwe inventarissen opgemaakt. Intusschen bleek het, dat deze regeling niet als eene definitieve kon beschouwd worden. Zij was geene andere, dan die van de Spiegel zelf op zijne papieren had toegepast, maar moest noodzakelijk verbeterd worden. Het plan, dat hij daarvoor had aangenomen, was blijkbaar niet in alle opzichten volgehouden en kon in ieder geval nog beter worden uitgevoerd. Wel vormden de stukken, die in iederen omslag waren opgenomen, een goed geheel, maar die omslagen waren in eene geheele willekeurige volgorde geplaatst geworden. Ook had het behoud dier volgorde bij de nieuwe inventariseering tot eene noodeloos uitvoerige omschrijving van den inhoud van iederen omslag geleid. Nu de verzameling voor onze aanwinstenlijst in aanmerking kwam, werd de wenschelijkheid om haar op nieuw te regelen ingezien. De heer Hingman heeft dien arbeid verricht door in hoofdzaak op de volgende wijze te

werk te gaan. De splitsing in drie groepen: 1°. Raadpensionarisarchief, 2°. retroacta en 3°. handschriften werd in stand gehouden. Bleek het, dat omslagen van de eene groep beter in eene andere groep op hunne plaats waren, dan werden zij daarheen overgebracht. In iedere groep werd de volgorde der omslagen verbeterd. Van die veranderingen is op een staat aanteekening gehouden, die zoowel van den vroegeren als van den tegenwoordigen toestand een overzicht geeft. Eindelijk is er bij de inventariseering eene nieuwe redactie gekozen, waarbij zooveel mogelijk naar vereenvoudiging der vroegere werd gestreefd.

Eene andere verzameling van eenigen omvang en tevens niet zonder gewicht bestaat uit de papieren van Mr. Cornelis Felix van Maanen, voornamelijk behoorende tot de periode, waarin hij na de ingetreden nieuwe orde van zaken procureur-generaal bij het Hof van Holland was. Daarin treden op den voorgrond vele acten en correspondenties betreffende rechtsvervolgingen, die van Maanen of een zijner voorgangers om politieke overtredingen heeft ingesteld. Voor de kennis van de staatkundige partijschappen op het einde der vorige eeuw kunnen zij nog enkele bijdragen leveren. Ik meen de aandacht te moeten vestigen op den dreigbrief, dien Abraham Douglas aan Willem V schreef, en op de crimineele procedure tegen Mr. Ocker Repelaer wegens zijne verstandhouding met de stadhouderlijke partij, waarop zijne veroordeeling gevolgd is. Bij de collectie zijn ook enkele bescheiden gevoegd uit den tijd, waarin van Maanen onder de regeering van koning Lodewijk het Ministerie van Justitie waarnam.

Op eene auctie werd aangekocht een register met oorkonden betreffende de bedijking van Mijnsheerenland van Moerkerken in de XVde eeuw, dat waarde heeft, omdat die stukken niet in de Graaflijke registers voorkomen.

Eene rekening der Admiraliteit van Zeeland van 1630—1631, die vroeger in het Zeeuwsche Archief bewaard werd, completeert nu de hier aanwezige serie dezer rekeningen.

Van den Archivaris in de provincie Utrecht bekwam het Rijksarchief eenige bescheiden van diplomatieken en militairen aard, die hier goed op hunne plaats zijn. De verbalen zijn meerendeels copieën van hetgeen in ons depôt aanwezig is en kunnen dus bij het uitleenen alleen nog eenigen dienst doen. Van meer gewicht zijn de brieven en stukken; door Abraham Booth geschreven en ontvangen, toen hij in 1627 en 1628 secretaris van het buitengewoon gezantschap naar Zweden, Polen en Danzig was. De brieven van den Keurvorst van

Brandenburg aan zijne agenten Blaspeil en Romswinckel van 1667 blijken gelicht te zijn uit eene in 17 deelen bestaande serie, welke in 1866 door de Koninklijke Bibliotheek aan het Rijksarchief werd afgestaan. De missives van den generaal Cronstrom van 1704 hebben, zooals meer dan waarschijnlijk is, eenmaal van het archief van den Raadpensionaris Heinsius deel uitgemaakt.

Ook het gemeentebestuur van Amsterdam stelde mij in staat de archieven van de Staten-Generaal en van de Staten van Holland met oorspronkelijke stukken aan te vullen. Onder deze hebben de brieven van 1672 en 1673 een algemeen historisch belang, daar hieruit nog enkele onbekend gebleven bijzonderheden omtrent de krijgsverrichtingen en 's Lands vloot gedurende die merkwaardige jaren kunnen blijken. Het copieboek van de depêches, door Coenraad van Beuningen gedurende zijn verblijf in Engeland in 1675—1679 geschreven, vergoedt eenigszins het gemis van zijn legatie-archief. De verzameling van Mr. Jan Elias Huydecoper van Maarsseveen heeft betrekking op de zaken, door hem behandeld als lid van Gecommitteerde Raden en van verschillende Statencommissiën, voornamelijk in 1768—1780.

Onder de charters, die het Koninklijk Oudheidkundig Genootschap ten geschenke gaf, verdienen de aandacht die voor de prinsen van Oranje uit het huis van Châlons van 1498 en 1501.

Het rapport van den inspecteur-generaal der domeinen Temminck over de inbezitneming van geestelijke goederen in 1803 is eene copie, die ons door het Departement van Financiën toegezonden werd, en hierdoor waarde heeft, dat het origineel niet meer aanwezig is.

Voor onze koloniale geschiedenis niet onbelangrijk zijn eenige bescheiden, die ten gevolge van koop en schenking in het Rijksarchief werden opgenomen.

Van de firma Martinus Nijhoff bekwamen wij eenige registers, die blijkbaar vroeger tot het archief van Java's Oostkust hebben behoord. Daarbij bevindt zich een origineel contract met den Soesoehoenan van 1737. Onder de van de boekhandelaars Frederik Muller en Co. aangekochte stukken komt voor een „Beknopt verhaal van den Chineezen oorlog", beginnende met 8 October 1750. Het verdient de aandacht omdat dit stuk niet officieel is en de opsteller H. Volkers, een ooggetuige was. Door het geschenk van Dr. H. D. Kruseman te Haarlem kwamen wij in het bezit van eene goede ingerichte en niet onbelangrijke verzameling, bestaande uit de nagelaten papieren van Jacob van Kal. Deze vertrok in Januari 1787 als onder-koopman naar Indië, waar hij na aankomst te Batavia op een der

bureaux werd werkzaam gesteld. Al spoedig werd hij naar Malaka gezonden, waar hij 14 October 1788 aankwam en werd aangesteld tot „secretaris van de politie, ontvanger en vendumeester". Hier richtte hij eene handels-firma op met den gouverneur van Malaka, Abraham Couperus, zijn zwager, en met den „Secunde" in dit gouvernement, Thierens. Den 1 October 1791 werd hij in commissie naar Riouw gezonden, waar de zaken niet goed marcheerden, den 15 December 1791 werd hij daar „resident ad interim". De maatregelen, door hem tot herstel van zaken voorgeslagen, vielen niet in den smaak van Gouverneur en Raad van Malaka. Van Kal wijt dit aan oneenigheden, welke tusschen hem en zijne beide handelscompagnons over zaken waren voorgevallen. Hoe dit zij, in Augustus 1792 werd hij terug geroepen, ontzet van zijne bedieningen en waardigheden en ruim twee jaren als een gevangene bewaakt. In Maart 1795 werd hij naar Batavia gezonden en ook hier gevangen gezet. Eerst in April 1796 volgde zijne invrijheidsstelling, waarna hij naar patria vertrok. Hier droeg hij zijne belangen voor aan de opvolgende besturen, van het Committé af tot Keizer Napoleon toe. Zijn goed recht werd erkend; hij kreeg pensioen voor den graad van koopman, maar geen herstel van het geleden onrecht. Geheel zijn levensloop van 1787 tot 1811 is uit zijne papieren na te gaan. Is hij juist in zijne beweringen, dan werpen deze een licht op de toestanden in Indië in de laatste jaren der compagnie, zóó schril als geen documenten tot nog toe deden. Ook overigens leeren deze stukken ons veel over den toestand op Riouw en Malaka gedurende 1788—1795. Meest alle stukken zijn van particulieren aard, enkele schijnen een officieel karakter te dragen. In patria terug gekeerd, kortte van Kal zijn tijd met het indienen van memoriën over de toestanden in Indië en de middelen tot verbetering. Onder zijne correspondenten treft men aan van Overstraten, Abraham Couperus, Wiselius, J. A. de Mist en anderen.

Ook thans weder werden er bescheiden uit ons depôt aan andere archieven afgegeven.

Aan het archief in Noordbrabant werden overgedragen krachtens de door Uwe Excellentie bij schrijven van 7 Mei 1895 n°. 1105 K. W. verleende machtiging:

1°. Stukken betreffende de verkooping van tienden onder Dussen, Munsterkerk, 2 pakketten n°. 38, 39.

2°. Verpachtcedulen van tienden onder Waalwijk, 2 pakketten n°. 133, 134.

3°. Verpachtcedulen van tienden onder Groot Waspik 1750—1811, 2 pakketten n°. 39, 40.
4°. Stukken betreffende tiendverpachtingen en verkoopacten van erfhuizen onder 's Gravenmoer, 1 pakket n°. 35.
5°. Verkoopacten van boomen uit de domein-bosschen onder Ginneken en Bavel 1773—1803, 2 pakketten.
6°. Stukken betreffende tiendverpachtingen onder Ginneken 1707—1805, 6 pakketten.
7°. Verpachtcedulen der tienden van de abdij van Thorn 1731—1806, 7 pakketten.
8°. Registers van de verpachting van veldvruchten onder Gilze en Rijen 1706—1786, 6 deelen.

N°. 1—4 waren door het Rijksarchief van de griffie van de arrondissements-rechtbank van 's-Hertogenbosch en n°. 5—8 van die te Breda in 1878 en 1879 overgenomen.

Daar bij Koninklijk besluit van 20 Februari 1895 n°. 21, op de voordracht van Uwe Excellentie van 18 Februari 1895 n°. 445 Afd. K. W. en gezien het Koninklijk besluit van 7 Mei 1821, n°. 85 bepaald was „dat de archieven van de voormalige Kapittelen van St. Servaas en O. L. Vrouw te Maastricht, bewaard in 's Rijks-archiefdepôt te 's-Gravenhage, voortaan zullen bewaard worden in het depôt van 's Rijksarchieven in Limburg te Maastricht", werd ik door Uwe Excellentie bij schrijven van 27 Februari daaraanvolgende n°. 543 Afd. K. W. uitgenoodigd ter uitvoering van dat besluit vier charters aan den archivaris in Limburg over te zenden, namelijk een van het kapittel van O. L. Vrouw van 1096 en een van het kapittel van St. Servaas van 1087 en nog twee andere van dat zelfde kapittel van 1377, de beide laatste met gouden zegels. Het waren dezelfde kostbare stukken, als die bedoeld zijn in mijn jaarverslag over 1888 en om de daarin medegedeelde redenen toen niet aan het archief in Limburg afgegeven. Ter voldoening aan de ontvangen opdracht heb ik zelf bij schrijven van 1 Maart 1895 aan den Archivaris in Limburg doen geworden.

Behalve de gewone vervolgen verkreeg onze bibliotheek 29 op Nederland, 16 op het buitenland en 40 op O. Indië betrekking hebbende boekwerken.

V. *Afschriften voor het Rijksarchief gemaakt.*

Voor het Rijksarchief werden er copieën vervaardigd van eenige inventarissen van gemeente- en weeskamerarchieven in de provincie Zuidholland, alle in de hierbij gevoegde aanwinstenlijst nader omschreven.

VI. *Gebruik van het archief gemaakt en daaruit verstrekte inlichtingen.*

Onder de onderzoekingen, voor autoriteiten en particulieren gedaan, komen vooral in aanmerking die voor:

het Departement van Waterstaat, Handel en Nijverheid, over het aanleggen in of na 1798 van het eerste hoofd voor de Pettemer zeewering;

den Archivaris in Gelderland over tienden onder Ingen;

den Archivaris in de provincie Utrecht over de beleeningen van het huis ter Haar;

het Departement van Binnenlandsche Zaken, in het belang van de Commissie voor de Huygens-tentoonstelling, over vier leden van het geslacht Huygens;

Dr. J. Bosscha te Haarlem over het door Christiaan Huygens en Hudde ingestelde onderzoek naar den toestand van den Neder-Rijn en IJssel;

den heer T. A. Hoefer te Hattem over de gevangenzetting op 22 Jan. 1798 op het Huis ten Bosch van leden der Tweede Kamer der Nationale Vergadering;

Dr. H. C. Rogge te Amsterdam over het testament van Maria van Nassau, gemalin van Philips graaf van Hohenlohe, en over Godefroy d'Estrades;

Dr. G. W. Kernkamp te Utrecht over de inrichting van de Admiraliteits-colleges van het Noorderkwartier en op de Maas;

den heer Th. Muhsfeld te Hamburg over onze legerinrichting gedurende 1691—1697;

den heer L. A. Baron van Ittersum te Vianen over de lanen door het Amortisatie-Syndicaat aan de gemeente Vianen verkocht;

den heer de Borchgrave, Belgisch gezant te Weenen, over Daniël de Borchgrave;

den heer de Roye de Wichen bij Brussel over den in 1602 voor Grave gesneuvelden fortificatiemeester Andries de Roij;

den heer J. B. Walker te Hobart over Tasman;

den heer B. Thomson in Engeland over denzelfden;

den heer J. C. Huender te Groningen over den bewind-

hebber der O. I. C. Elias Trip (eerste helft der XVIIe eeuw);

den seconde-lieutenant H. Niethammer te Tübingen over het in 1786 door de O. I. C. geworven Wurtembergsche regiment;

den heer J. Beukhof te Doetinchem over Cornelis Chastelein, stichter van de Christen gemeente te Depok;

den heer H. S. J. Maas, Nederlandsch consul te Londen, over de plantage Cartabo in Essequebo

Het komt mij onnoodig voor melding te maken van de talrijke nasporingen, die op aanvrage gedaan werden over nalatenschappen, dienststaten van militaire officieren en genealogische onderwerpen.

Wij hadden ons weder over een druk bezoek van belangstellenden te verheugen, terwijl een aantal bescheiden ter kennisneming en studie naar andere archief-depôts en bibliotheken werden opgezonden. Vroegere onderzoekingen werden voortgezet door:

den heer James de Frémery te 's Gravenzande over de heerlijkheid Naaldwijk;

Mr. A. J. Enschedé te Haarlem over de Fransche uitgewekenen na de herroeping van het Edict van Nantes;

Dr. F. J. L. Krämer te Utrecht over de diplomatieke betrekkingen na den vrede van Nijmegen;

Dr. G. Slothouwer te Rotterdam over den veldtocht van 1711;

den heer B. Cordt te Kiew over de betrekkingen met Rusland;

Dr. K. Heeringa te Schiedam over de Nederlanders op Mauritius;

den heer W. van Geer te Leiden over de Nederlanders op Ceilon;

den heer A. Mensing te Amsterdam over kaarten, geschikt tot reproductie in zijne „Remarkable Maps";

Dr. W. G. C. Bijvanck te 's Gravenhage over Lombok;

Mr. A. J. Grothe te Utrecht over de kerstening der Molukken;

Mr. J. E. Heeres over de Nederlanders in den Maleischen Archipel;

Dr. W. van Bemmelen over meteorologische gegevens in d scheepsjournalen.

Ook de luitenant C. Copes van Hasselt zette zijne krijgsgeschiedkundige nasporingen voort. Afschriften werden op nieuw aan de regeeringen van Japan en de Kaapkolonie toegezonden. De heer F. C. Danvers kwam weder uit Londen over en verzamelde, hierin thans bijgestaan door den heer M. E. d'Engelbronner te 's-Gravenhage, bijdragen voor de koloniale geschiedenis, vooral wat de betrekkingen van Engeland tot Azië betreft, en vervolgde dit onderzoek tot 1700. In den loop van den zomer vereerde Z. H. Prins Roland Bonaparte het Rijksarchief met een bezoek en gaf daar blijk van zijne levendige belangstelling in al wat vroegere koloniale toestanden aangaat.

Nieuwe onderzoekingen werden voornamelijk ingesteld door:

den heer W. C. L. Bronsveld te Haarlem over het gezantschap van Aerssens naar Frankrijk in 1625;

Dr. G. W. Kernkamp te Utrecht over het rechtsgeding voor den Hoogen Raad in 1647 gevoerd tegen Gaspar Dias Ferreira;

den heer J. J. Jansen te Utrecht over de ongeregeldheden te Utrecht in 1610 en 1611;

den heer M. G. de Boer te Amsterdam over de onderhandelingen met de Zuidelijke Nederlanden in 1632 en 1633;.

den heer A. J. d'Ailly Jr. te Amsterdam over de diplomatieke loopbaan van Graaf Bentinck Rhoon;

den heer W. Meijer te 's-Gravenhage over de woonplaats van Spinoza te Rijnsburg;

den heer E. van Bergen te Naaldwijk over het Wederdoopersoproer te Poeldijk;

Dr. J. G. de Vos te 's-Gravenhage over de tweede groote vergadering der Staten-Generaal;

den heer G. van Diesen te 's-Gravenhage over de afneming van het strand aan de Noordzee;

Jhr. Mr. W. Th. C van Doorn te 's-Gravenhage over een vogelkooi onder Warmond;

den heer P. Breesnee, secretaris van Oudbeierland, over tienden onder Piershil;

den heer H. Swets te Hardinxveld over de visscherij van de heerlijkheid Hardinxveld;

den heer M. Sautai te Rijssel over het beleg van Rijssel in 1708;

den heer K. Waliszewski te Parijs over Peter de Groote in betrekking tot de Nederlanden;

den heer Julius F. Sachse te Philadelphia over het verblijf hier te lande van Duitsche landverhuizers naar Noord-Amerika;

Dr. Th. von Rutowski te Weenen over de bemoeiingen van den gezant van Reede te Berlijn met Poolsche aangelegenheden;

den heer Bliss te Rome over Marlborough in betrekking tot Heinsius;

den heer H. Hettema Jr. te Leiden over kaarten van Batavia uit de XVIIe eeuw;

Dr. H. C. Rogge te Amsterdam over den eersten scheepstocht der Nederlanders naar Indië in 1595;

Mr. J. W. van Goens, tijdelijk te Amsterdam, over de retourvloot der O. I. C. van 1665/6 en over de terugroeping in 1686 van Rijklof van Goens;

Dr. H. Bokemeyer en den heer O. Nachod te Berlijn over de handelsbetrekkingen tusschen de O. I. C. en Japan;

den heer W. Cool te 's Gravenhage over onze betrekkingen met Lombok;

de firma Frederik Muller en Co. te Amsterdam over de ontdekkingstochten van Tasman in 1642;

Dr. P. S. van Ronkel te Leiden over Pieter Willemsz van Elbinck, een ambtenaar der O. I. C. in het begin der XVIIe eeuw;

den heer R. D. Verbeek te Haarlem over de mijnen in Salida in de XVIIe en XVIIIe eeuw;

Dr. A. Wichmann te Utrecht over de eruptie van den Goenoeng Salak op Java den 5 Jan. 1699 en over de reis van Dirck Gerrits in de Zuidzee in 1599;

den heer P. H. van der Kemp te 's Gravenhage over den Java-oorlog;

den heer W. Roosegaarde Bisschop te Londen over een charter, door Cromwell in 1657 verleend aan de Engelsche O. I. C.;

Mr. J. E. Heeres over de ontdekkingstochten van Tasman;

den luitenant H. A. G. L. Lafors, over de krijgsgeschiedenis van Suriname;

den heer H. Pijttersen Tz. te 's Gravenhage over de kolonisatie van Europeanen in Suriname;

den heer S. van Praag te 's Gravenhage over het wapen van Suriname;

den heer H. A. de Smit van de Broecke te 's Gravenhage over eene kaart van het eiland Aruba;

den heer Th. Banta te New-York over de geboorteplaats van zekeren Saijrs vermeld in eene deductie over Nieuw-Nederland.

VII. *In druk uitgegeven bescheiden.*

In het vorige jaar is van het plan tot de uitgave van de hier aanwezige Dagregisters van het kasteel Batavia melding gemaakt. Die arbeid is thans ondernomen, zoodat 17 vellen druks, loopende van 1624 tot Juli 1626, van de pers kwamen. Mr. Heeres hield zich met de correctie van de revisie bezig en deed verder al het noodige om de latere uitgave, die spoedig te verwachten is, mogelijk te maken.

Een van de oudste en merkwaardigste gedenkstukken voor de geschiedenis van ons land is wel de giftbrief van Graaf Dirk V voor de abdij van Egmond van 1083. De algemeene aandacht was op dat document op nieuw gevestigd, nadat de echtheid daarvan binnen en buiten de Koninklijke Akademie van Wetenschappen besproken was geworden. In verband hiermede was het wenschelijk den „cyrograaf" in zijn oorspronkelijk karakter te reproduceeren. Nergens kon dit beter dan aan het bureau van de Topographische Inrichting geschieden. Zoowel Zijne Excellentie de Minister van Oorlog als de Directeur dier inrichting verklaarden zich terstond met de grootste welwillendheid bereid hunne medewerking te verleenen. Onder leiding van den Directeur, den heer C. A. Eckstein, zijn er dientengevolge eenige bijzonder goed geslaagde photographiën vervaardigd, die zooveel mogelijk daar geplaatst zijn geworden, waar zij het meeste nut konden stichten. Dienovereenkomstig zijn de exemplaren aan de hierna opgenoemde wetenschappelijke

instellingen aangeboden: de Koninklijke Akademie van Wetenschappen te Amsterdam, het archief in Noordholland, de Koninklijke Bibliotheek te 's-Gravenhage, de bibliotheken der Rijks-universiteiten te Leiden, Utrecht en Groningen, de bibliotheek der universiteit te Amsterdam, de Bibliothèque Roijale de Belgique te Brussel, de Bibliothèque nationale te Parijs, het British Museum te Londen, de Königliche Bibliothek te Berlijn, de K. K. Hof-Bibliothek te Weenen en de K. Hof- und Staatsbibliothek te München.

VIII. *Lokalen, meubilair en gereedschappen.*

Aan en in het gebouw hadden de gewone herstellingen en vernieuwingen plaats. Op de gangen der beide bovenverdiepingen werden tochtdeuren gemaakt, terwijl de paneelen van vier kamerdeuren door glasruiten werden vervangen. Tengevolge van den bouw van nieuwe archieflokalen is de tuin door den aannemer grootendeels in beslag genomen en zijn de uitbouwsels achter het lokaal aan het Bleijenburg afgebroken.

Tot berging van de aanwinsten werd in kamer n°. 11 een groote dubbele kast met galerij getimmerd. De in hetzelfde lokaal aanwezige tafelkasten werden van loketten voorzien, waarnaar de in het aangrenzende uitbouwsel berustende charterdoozen overgebracht werden. De in gemelde tafelkasten aanwezige laden, waarin de zegelverzameling geborgen is, werden beter ingericht. Op de bovenste verdieping werd nog een kast vervaardigd, terwijl op de eerste verdieping eenige rekken werden aangebracht. Verder werden er vijf gordijnen en een tapijt aangeschaft.

IX. *Reddings- en brandbluschmiddelen.*

Op de waterleiding zijn zes nieuwe slangen aangebracht van hetzelfde model als die in het vorige jaar in gebruik waren genomen. Twee watertonnen werden hersteld en twee nieuwe aangeschaft. Ook werden er tien lantaarns en honderd brandzakken aangekocht. Bij de kaartenkasten werden 150 banden met gespen opgehangen, die men om de opgerolde kaarten zal kunnen slaan, wanneer die ingeval van brand verwijderd zullen moeten worden.

C. *Voorstellen.*

Bijzondere voorstellen behoeven er naar aanleiding van dit verslag niet aan Uwe Excellentie te worden gedaan.

Mei 1896.

De Algemeene Rijksarchivaris,
Th. H. F. van Riemsdijk.

BIJLAGE.

STAAT DER AANWINSTEN

VAN HET

RIJKSARCHIEF

TE

's-GRAVENHAGE,

IN

1895

A. OVERGENOMEN OF TEN GESCHENKE ONTVANGEN:

Van het Departement van Financiën:

I. Rapport van den inspecteur-generaal der domeinen E. Temminck aan Thesaurier generaal en Raden van Financiën der Bataafsche Republiek van 1 Februari 1803, wegens het in bezit nemen der goederen, gelegen binnen het territoir der Republiek afkomstig van verschillende geestelijke corporatiën en gestichten, bestaan hebbende in de vier Fransche departementen van de Sarre, de Roer, de Rijn en Moezel en Mont-Tonnerre, welke bij het arrêté van de consuls van 20 Prairial an 10 (9 Juli 1802) zijn gesupprimeerd en ingevolge art. 1 der transactie tusschen de Fransche en Bataafsche Republieken gesloten op 5 Januari 1800 aan laatstgenoemde Republiek zijn gekomen, met bijlagen, copie. 142 stukken.

Van het Departement van Koloniën:

II. 1 Projet de charte pour établir le gouvernement et l'administration des possessions Asiatiques de la République Batave.

Instructions pour le Gouverneur-general des Indes Hollandaises. 1 deel.

2. Hetzelfde en daarenboven:
Octroi pour une compagnie Asiatique priviligiée et octroijée pour le commerce du thé de la Chine. 1 deel.

Bovengemelde nommers zijn vertalingen van bijlagen tot het rapport den 31 Augustus 1803 aan het Staatsbewind ingediend door de Commissie voor de Oost-Indische zaken, ingesteld bij besluit van 11 November 1802.

Van den Archivaris in de provincie Zeeland.

III. 12e. Rekening van Wilhem Brouwers, ontvanger-generaal van Zeeland, van het inkomen en de lasten van het college ter Admiraliteit aldaar te Middelburg 1°. October 1630 tot ultimo September 1631. 1 deel.

Van de Archivaris in de provincie Utrecht.

IV. 1. Minuten van missiven en andere stukken van het extraordinaris gezantschap van Rochus van den Honaert, Andries Bicker en Simon van Beaumont naar Zweden, Polen en Dantzig in de jaren 1627 en 1628, afkomstig van den secretaris van dat gezantschap Abraham Booth. 53 stukken.

2. Missiven van Frederik Willem, keurvorst van Brandenburg, aan zijne extraordinaris gedeputeerden bij de Staten-Generaal der Vereenigde Nederlanden Wilhelm Blaspeil en Matthias Romswinkel 1667, over het verbeteren van den Nederrijn en IJsel en consideratien omtrent dit onderwerp van 1688. Fragment van een register. 1 stuk.

3. Copieën van brieven van den Prins van Oranje aan Karel II koning van Engeland en van dezen aan den Prins, en van verschillende Engelsche staatslieden, ongedateerd en van 8 Juli tot October 1672. 8 stukken.

4. Minuut van eene missive van de Staten Generaal aan een vlootvoogd tijdens een der Engelsche oorlogen, zonder dagteekening. 1 stuk.

5. Copieën van missiven van Godart van Reede, graaf van

Athlone, generaal van de cavallerie, aan den griffier Fagel, uit het Hoofdkwartier, Mei 1702. 6 stukken.

6. Verbaal van den luitenant-admiraal Philip van Almonde, gecommandeerd hebbende 's lands vloot in 1703. Copie.
Verbaal van Willem baron van Randwijck, Nicolaas Witsen, Frederik Adriaan baron van Reede van Renswoude, Ulbo van Aylva en Jacob Hop, gedeputeerden te velde, 1703. Copie. 1 deel.

7. Copieën van stukken betreffende een onderzoek omtrent het gedrag van den generaal van de cavallerie Jacob van Wassenaer-Obdam en het voorgevallene in het gevecht bij Eekeren op 20 Juni 1703, ter vergadering van de Staten-Generaal door gecommitteerden voor de militaire zaken overgeleverd den 25sten Februari 1704. 1 deel.

8. Verbaal, gehouden door Joost van Heemskerck, Burchard Joost van Welvelde heer van Sallick en Albert Nicolaas van Schagen, door Hun Hoog Mogenden gedeputeerd geweest zijnde in het leger van de Maas, onder bevel van den veldmaarschalk Ouwerkerk 22 November 1704, met bijlagen. Copie 1 deel.

9. Missiven van den kolonel der infanterie Isaac Cronstrom, uit het leger, waarschijnlijk aan den raadpensionaris Heinsius 1704. 43 stukken.

10. Verbaal gehouden door Hendrik van Rouwenoort, heer van den Ulenpas, Mr. Joost van Heemskerck en Albert Nicolaas van Schagen, haar Hoog Mogenden gedeputeerden te velde in het jaar 1705. Copie 1 deel.

11. Dagaanteekening van het voorgevallene gedurende de belegering van Huy, verdedigd onder beleid van den kolonel der infanterie Isaac Cronstrom in de maanden Mei en Juni 1705. 1 deel.

12. Copieën van missiven van den generaal Isaac Cronstrom, gouverneur van Bergen op Zoom, aan den griffier van de Staten-Generaal Fagel. Juli—September 1747. 18 stukken.

13. Missiven van de Staten van Utrecht aan Jhr. Gerlach Theodorus van der Capellen, heer van Schonauwen, gecommitteerde wegens die provincie in het college ter Admiraliteit in Zeeland 20 Augustus 1760 en 26 Juli 1769.

Brieven van Mr. J. C van der Hoop, advocaat fiscaal van het college ter admiraliteit te Amsterdam, aan denzelfden, thans gecommitteerde wegens de provincie Utrecht in laatstgenoemd college 1782, 1783.

Aanteekeningen wegens het voorgevallene in de vergaderingen van dit college en ook in de besognes van gecommitteerden der verschillende colleges in 's Gravenhage 1777—1788. 184 stukken.

14. Missiven aan den luitenant-kolonel, directeur der fortificatien C. R. T. Krayenhoff, memoriën en andere stukken betreffende een ontworpen kanaal uit het einde van de Drecht tot in de Pijnenburger grift bij de uitwatering daarvan in de Eem 1797 - 1799 en eene kaart van den landmeter A. Blanken Jansz. met profielteekeningen. 13 stukken.

15. Copieën van rekeningen van:

Mr. Johan François van Hogendorp, ontvanger generaal der Vereenigde Nederlanden, wegens de ordinaire en extraordinaire middelen 1751

als voren wegens de consenten tot stuur van den oorlog en Generaliteitslasten 1751.

E. C. van der Dussen weduwe van Willem Schepers, ontvanger-generaal van het college ter admiraliteit op de Maze, wegens de convoyen en licenten 1749.

Mr. Job de Wildt, als voren van het college ter Admiraliteit te Amsterdam, als voren 1747.

als voren, wegens extraordinaris equipage 1747.

C. F. Duyvens. ontvanger-generaal van het college ter admiraliteit in Westfriesland en het Noorderkwartier, wegens de convoyen en licenten 1748.

als voren, wegens het lastgeld 1748.

P. B. van Wildenburg, ontvanger-generaal van het college ter Admiraliteit in Friesland, wegens extraordinaris equipage 1748.

als voren, wegens de convoyen en licenten 1748.

Mr. Jan de Groot, ontvanger-generaal van het verhoogde last- en veilgeld ingevolge plakkaat van 6 Juni 1702 over 1748. 1 deel.

Van het Gemeentebestuur van Amsterdam.

V. 1. Register van copieën van depêches en missiven van Coenraad van Beuningen, extraordinaris ambassadeur in Engeland, aan de Staten-Generaal en hun griffier, aan den Prins

van Oranje en aan den Raadpensionaris van Holland 23 April—8 Mei 1675, 31 Maart 1676—26 April 1678, 19 Augustus 1678—9 Juni 1679. 14 katernen.

2. Brief van Robbert Hill, consul te Cork, aan Willem Buys, extraordinaris envoyé in Engeland, 14 Maart 1706. 1 stuk.

3. Missiven aan de Staten-Generaal van Burgemeesteren en Raden der stad Amsterdam 22 Mei 158ɔ en van den gezant te Constantinopel Cornelis Haga 4 September 1627. 2 stukken.

4. Missive van Gedeputeerden der stad Dordrecht aan den griffier van de Staten-Generaal Cornelis Musch, waarachter diens antwoord 18 Juli 1640. 1 stuk.

5. Consideratiën van de Generaliteits-Rekenkamer op de declaratie van den raadpensionaris de Witt, laatst als plenipotentiaris op 's lands vloot gecommitteerd geweest zijnde, 11 November 1666. 1 stuk.

6. Missive van de Staten-Generaal aan Bewindhebberen der Oost-Indische Compagnie te Amsterdam 27 November 1708. 1 stuk.

7. Missiven aan de Staten van Holland of hunne Gecommitteerde Raden van Burgemeesteren en Raden der stad Amsterdam, 17 November 1584, 24 April 1591, van Jacob van Mierop, kolonel van het regiment van Beverwijk 3 Augustus 1673, van Bartholomeus van Hove 5 Augustus 1673, van de Staten-Generaal, 11 April 1703, 25 Januari 1716. 6 stukken.

8. Missiven van Burgemeesteren en Regeerders van Weesp aan Commissarissen van de Staten van Holland tot quotisatie van den duizendsten penuing 4, 17 Februari, minuutmissive van deze Commissarissen 10 Februari 1654, lijst van lijfrenten van inwoners van Weesp. 4 stukken.

9. Missiven van de Staten van Holland aan Cornelis Hop en Hieronymus van Beverningk, gedeputeerden te velde 16 Juni 1672. 4 stukken.

10. Brief van R. van Molenschot en W. Schatter uit Ter

Heide aan de heeren van Heenvliet, Hop en Pauw van Achttienhoven, gecommitteerden van de Staten van Holland 3 Augustus 1673. 1 stuk.

11—15. Minuten van adviezen en aanteekeningen van Mr. Jan Elias Huydecoper van Maarsseveen, copie-resolutiën van de Staten van Holland en Westfriesland en hunne Gecommitteerde Raden in het Zuiderkwartier en andere stukken betreffende verschillende zaken, door hem behandeld als lid van laatstgenoemd college, waarin hij gedurende 1768—1789 bij afwisseling zitting had.

11. Inspectiereizen van hem als commissaris voor de groote en kleine Hollandsche fortificatiën 1769—1780, met retroacta. 129 stukken.

12. Geschut en geschutgieterijen 1768—1780, met retroacta, waarbij een lijst, onvolledig. 88 stukken.

13. Domeinen ressorteerende onder het kantoor van Voorne en de Beijerlanden 1768—1779. 8 stukken.

14. Minuut-consideratiën omtrent de later bij sententie van den Hoogen Raad van 20 December 1794 beëindigde differenten tusschen de Graaflijkheid van Holland en den Prins van Oranje over de visscherij van het Honderdland in de rivier de Maas, met schetskaarten en andere bijbehoorende stukken. 29 stukken.

15. Minuutadvies omtrent het verzoek van die van Ankeveen aan de Staten van Holland om wijziging van het reglement op de vervening 1784. 1 stuk.

Van het Gemeentebestuur van Nieuwenhoorn

VI. Rechterlijk archief van Nieuwenhoorn.

1. Declaratieboek van Cornelis van IJsendoorn als secretaris en notaris te Nieuwenhoorn en Nieuwegote 1732—1747. 1 deel.

2. Vonnis- en dingtaalboek, 1670—1724. 1 deel.

3—6. Bodboeken, 1629—1639 en 1718—1782. 4 deelen.

No. 3 bevat ook staten van de 30e, 40e en 80e penningen van Nieuwenhoorn en Nieuwegote over 1631—1637.

7. Volmacht tot overdracht van land te Nieuwenhoorn 3 Juni 1636. 1 stuk.

8. Omslag van het register, waarin de acten van koop en transport precario van Nieuwenhoorn en Nieuwegote, die ingevolge van het plakkaat van Hun Edel Groot Mogenden van 16 November 1735 drie Zondagen op den ban gedenuntieerd en geaffigeerd moeten worden, zijn geregistreerd geweest sedert 1736. 1 stuk.

9. Allerhande acten 1688—1802. 41 stukken.

10. Acten van taxatie voor de collaterale successie 1730—1763 1 deel.

VII. Rechterlijk archief van Nieuwegote.

1—3 Bodboeken 1651—1716 en 1730—1810. 3 deelen.

4. Memorie voor de collaterale successie en acte van taxatie 1729. 2 stukken.

Van het gemeentebestuur van Spijkenisse.

VIII. Rechterlijk archief van Spijkenisse en Braband.

1. Ingekomen en minuten van uitgegane stukken 1690, 1711 1781, 1787—1793. 12 stukken.

2. „Vonnisbouck" van schout en schepenen 1604—1665. 1 deel.

3. Bijlagen tot de rol van het Gerecht 1798, 1800, 1803—1805. 51 stukken.

4. Allerhande acten 1737—1757 en 1772—1805. 351 stukken.

IX. Rechterlijk archief van Ridderkerk.

Stukken van een proces tusschen de kerk- en diaconie-armmeesters en Gerrit Bastiaensz. 1681. 22 stukken.

Van het gemeentebestuur van Hekelingen.

X. Rechterlijk archief van Hekelingen en Vriesland,

alsmede van den ouden en nieuwen uitslag van Putten.

1. Requesten en andere ingekomen. en minuten van uitgaande stukke . 1643—1797. 117 stukken.

2. Stukken in verschillende zaken gediend hebbende, 1627—1767. 24 stukken.

3. Rechtboek 1645— 1674. 1 katern.

4. Processtukken 1694. 9 stukken.

5. Protocol van opdracht-, gift-, kustingbrieven enz. 1597—1649. 1 deel.

6. Minuut-hypothecatiën en donatio in tervivos, 1668, 1673, 1674, 1773 en 1809. 5 stukken.

7. Procuraties tot opdrachten en andere bijlagen tot de Protocollen van opdrachten enz. 1687—1700 en 1808. 9 stukken.

8. Allerhande acten, 1625—1808. 994 stukken.

9. Stukken betreffende het innen van boelcedels en publicatiës rakende verkoopingen en insolvente boedels, 1633—1691. 23 stukken.

10. Stukken van insolvente boedels enz., (1629 enz) 1631—1808. 22 omslagen.

11. Acten van aangeving en taxatie voor de collaterale successie, 1693—1799. 102 stukken.

Van het gemeentebestuur van Nieuw-Beijerland.

XI. Rechterlijk archief van Nieuw-Beijerland.

1. Ingekomen stukken en minuut van een antwoord, 1810. 3 stukken.

2. Register van minuut-memories en acten van taxatie voor de collaterale successie, 1803—1810. 1 deel.

3. Acte van calange met concept, 1807. 2 stukken.

Van het gemeentebestuur van Oud-Beijerland.

XII. Rechterlijk archief van Oud-Beijerland.

1. Ingekomen stukken, 1788—1810. 27 stukken.

2—5. Registers van aanteekeningen van koop van landerijen, boomgaarden, huizen en hypothecaties, 1748—1777 en 1796—1809. 4 deelen.

6. Verkoopcedel van boomgaarden, 3 April 1708. 1 stuk.

Van het gemeentebestuur van Zoetermeer.

XIII. Rechterlijk archief van Zoetermeer.

1. Ingekomen stukken, 1799 en 1800. 3 stukken.

2 en 3. Protocollen van obligaties van het ambacht wegens kapitalen, ten dienste van de droogmaking van de Zoetermeersche plassen genegotieerd, 1768—1803. 2 deelen.

4 6. Protocollen van opdrachten enz. 1768—1806. 5 deelen.

7. Acten van opdracht enz. 1808—1810. 67 stukken.

8—10. Registers van aangebrachte goederen, het recht op de collaterale successie subject, 1700—1718 en 1743—1808. 3 deelen.

11. Memorie van de kosten van taxatie voor de collaterale successie zonder datum. 1 stuk.

Van het gemeentebestuur van Zuidland.

XIV. Rechterlijk archief van Zuidland en Velgersdijk, of Westenrijk, dat men noemt Zuidland.

1. Requesten 1782. 2 stukken.

2. Rol van rechtsdagen, 1770—1801. 1 deel.

3 en 4. Aangifteboeken van koop van onroerende goederen, 1799—1804 en 1809—1811. 2 deelen.

5. Register van minuut-memories en acten van taxatie voor de collaterale successie, 1790—1810. 1 deel.

XV. Rechterlijk archief van Spijkenisse en Brabant.

Cedels van verkooping van tienden, 1791—1805. 125 stukken.

Van het gemeentebestuur van Oudenhoorn.

XVI. Rechterlijk archief van Oudenhoorn.

1. Rechtboek, 1611—1649. 1 deel.

2. „Ceelboek" of register van cedulen en condities van verkoopingen van roerende en onroerende goederen, 1651—1656. 1 deel

Van het gemeentebestuur van Numansdorp.

XVII. Rechterlijk archief van Numansdorp.

1. Acten van schouw van gewonden en overleden personen, 1778—1810. 13 stukken.

2. Verklaringen van de vroedvrouw wegens het halen van onechte kinderen, gedaan ter requisitie van den schout, 1779—1804. 26 stukken.

Van het gemeentebestuur van Zuid-Beijerland.

XVIII. Rechterlijk archief van Zuid-Beijerland, gezegd de Hitzert.

1. Ingekomen stukken, 1685, 1686, 1735, 1736, 1751—1770 en 1795—1810. 42 stukken.

2. Testament van echtelieden wonende aan den Korendijk, 18 Juli 1654. Copie, 1 stuk.

3. Boedelpapieren, 1673—1703. 5 omslagen.

4. Register van copien van memories en acten van taxatie voor de collaterale successie, 1750—1805. 1 deel

Van het gemeentebestuur van Klaaswaal.

XIX. Rechterlijk archief van Klaaswaal.

1. Ingekomen stukken, 1804—1811. 16 stukken.

2. Lijst van allerlei acten, gepasseerd 1809—1811. 1 stuk.

3. Conclusie, 2 Augustus 1752. 1 stuk.

XX. Rechterlijk archief van Numansdorp.

1. Conclusies en presentaties, 1746—1754. 10 stukken.

2. Inventaris van een nalatenschap. Copie, 6 September 1800. 1 deel.

3. Boedelpapieren, (1726, 1743) 1767—1771 en 1774. 2 omslagen.

XXI. Rechterlijk archief van Kromstrijen.

Ingekomen stukken, 1799—18 9. 5 stukken.

Van het gemeentebestuur van Heinenoord.

XXII. Rechterlijk archief van Heinenoord.

1. Ingekomen stukken, ook met adres aan de regeeringen van Oud-Heinenoord en Oost-Zomerland, 1751—1811. 40 stukken.

2. Register van overboeking van landerijen, die krachtens successie zijn overgegaan, 1808—1811. 1 deel.

3. Register van de huizen, naar de nommers gesteld ten name van de tegenwoordige bezitters, 1808. 1 deel.

4. Cedels van verpachting van tienden, 1729, 1731, 1732, 1741 en 1743. 6 stukken.

XXIII. Rechterlijk archief van Godschalksoord.

1. Verkoopbrief van een part in de gors van Godschalksoord, 28 Januari 1595. 1 stuk.

2. Ingekomen stukken, 1800—1810. 9 stukken.

Van de kerkvoogden der Nederlandsch Hervormde gemeente van Heinenoord.

XXIV. Rechterlijk archief van Heinenoord.

Acten van verhuring van landen van de kerk en armen ten overstaan van schout en schepenen, 1694—1738. 7 stukken.

Van het gemeentebestuur van Rozenburg.

XXV. Rechterlijk archief van het eiland Rozenburg, waaronder gelegen is Oud- en Nieuw-Rozenburg, Blankenburg, Ruige en Langeplaat.

1. Requesten, conclusies, presentaties en andere ingekomen stukken, 1726—1774. 43 stukken.

2. Stukken in verschillende zaken gediend hebbende, 1718—1774. 16 stukken.

3. Rechtboek (brokstuk), 1732—1738. 1 deel.

4. Acten van opdracht, hypotheek enz., 1728 en 1729. 16 stukken.

5. Volmachten tot opdrachten en een paar andere stukken betreffende de acten van opdracht, hypotheek enz., 1729—1769. 7 stukken.

6. Bodbrieven, 1725—1754. 249 stukken.

7. Register van acten van aanbreng en verkoopingen van onroerende goederen, met aanteekening van het publiceeren van de bangeboden, 1729—1746. 1 deel.

8. Acten van aanbreng van verkoopingen van onroerende goederen, 1729 en 1737. 2 stukken.

9. Allerhande acten, 1726—1755. 50 stukken.

10. Boelhuisboek, 1729 en 1730, 1735 en 1738—1744. 1 deel.

11. Boedelpapieren, (1739—1780) 1751—1782. 4 omslagen.

Van het gemeentebestuur van Maasdam.

XXVI. Rechterlijk archief van Maasdam.

1. Ingekomen- en minuten van uitgaande stukken, 1743—1751 en 1793—1811. 57 stukken.

2. Stukken in verschillende zaken gediend hebbende, 1647—1762. 7 stukken.

3. Acten van opdracht en hypotheek, 1809—1811. 15 stukken.

4. Allerhande acten, 1653—1810. 32 stukken.

5. Register van verpachting van tienden, 1648 - 1689. 1 deel.

6 en 7. Registers van den 20en penning, bevattende acten van aangeving en taxatie voor de collaterale successie, 1714—1753 en 1755 - 1810. 2 deelen.

Het eerste deel bevat een aantekening van testamenten met seclusie van de weeskamer vertoond.

8. Boedelpapieren, 1722 en 1810. 19 stukken.

XXVII. Rechterlijk archief van Cillaarshoek.

Register van de huizen, naar de nommers gesteld ten name van de tegenwoordige bezitters, 1808. 1 deel en 1 stuk.

XXVIII. Rechterlijk archief van St. Anthonypolder.

1. Index op de protocollen van opdrachten, hypothecatiën enz. gemerkt A en B en op het begin van dat, gemerkt C, 1532—1567. 3 stukken.

2. Acten van openbare verhuring 1798—1810. 3 stukken.

3, Notities van verkochte goederen, gehouden ingevolge art. 66 van de ordonnantie op het klein zegel, 1809 en 1810. 2 stukken.

Van het gemeentebestuur van Zwartewaal.

XXIX. Rechterlijk archief van Zwartewaal.

1. Requesten, presentaties en andere ingekomen stukken enz. 1681—1811. 46 stukken.

2. Stukken in verschillende zaken gediend hebbende, 1684—1698, 1722, 1803 en 1804. 49 stukken.

3. Acten van hypotheek, gift onder de levenden en overboeking, waaronder een minuut, 1798, 1801 en 1809. 4 stukken.

4. Koopcontracten en andere stukken betreffende de protocollen van giften enz., 1760—1800. 8 stukken.

5. Allerhande acten, 1695—1810. 21 stukken.

6. Boedelpapieren, 1794—1810. 6 stukken.

7. Memories en minuut-memories van aangeving en acte van taxatie voor de collaterale successie, 1723—1798. 16 stukken.

Van het gemeentebestuur van Puttershoek.

XXX. Rechterlijk archief van Puttershoek.

1. Ingekomen stukken 1799—1806. 14 stukken.

2. Acte van kaveling o. a. van land in Oud Bonaventura. Copie, 1599.
Transportbrieven van dat land, 1675 en 1724. 3 stukken.

3. Transportbrief, kaart en testament betreffende land te Strijen, 1683 en 1720. 3 stukken.

4. Verbandbrief en transportbrief van land te Strijen, 1730 en 1742. 2 stukken.

5. Kaart, huurcedel, transportbrief en andere stukken betreffende land in Nieuw Bonaventura, (1667) 1684—1763. 8 stukken.

6. Grossen van transportbrieven van Spijkenis en Brabant, 1734 en 1752. 2 stukken.

7. Register van rekeningen van boedels van weeskinderen, insolvente boedels, geëxecuteerde goederen enz., 1745—1796. 1 deel.

8. Rekening van een gesequestreerden boedel. Dubbel, met bijlagen, 1809. 8 stukken.

9. Register van oorspronkelijke en copie-memories en acten van taxatie voor de collaterale successie, 1706—1767. 1 deel.

10. Register van copiën van memories en acten van taxatie voor de collaterale successie, 1768—1805. 1 deel.

---

11. Register van leenacten van leenen, 1673—1709 en achterleenen, 1655 en 1674—1707 van de heerlijkheid Puttershoek. 1 deel.

12 en 13. Registers van de achterleenen van die heerlijkheid, 1606—1765 en 1768—1799. 2 deelen.

Van het gemeentebestuur van Goudriaan.

XXXI. Rechterlijk archief van Goudriaan.

1. Stukken in verschillende zaken gediend hebbende, 1603 (1666) en 1744. 3 stukken.

2. Register van acten van eigen lomsovergang bij versterf 1808–1811. 1 deel.

3. Acten in het voorzegde register opgenomen 1808—1811. 5 stukken.

4. Acte betreffende een rentebrief, 23 Juli 1617. 1 stuk.

5. Acte van accoord, 1 April 1612. 1 stuk.

XXXII. Rechterlijk archief van Laag-Blokland.

Acte van societeit van schouten en secretarissen in de Alblasserwaard wegens de weigering van een kooper van land te Blokland om aan den schout en secretaris van Laag-Blokland het pond- of stuivergeld te betalen; correspondentie van dien schout en secretaris over die zaak enz., 1775—1779. 21 stukken.

Van het gemeentebestuur van Ottoland.

XXXIII. Rechterlijk archief van Ottoland.

1. Conclusies, requesten, brieven enz., 1680—1809. 33 stukken.

2. Stukken in verschillende zaken gediend hebbende, 1632—1792. 9 stukken.

3. „Eigenboek" betreffende onroerende goederen, 1603—1633. 1 deel.

4. Allerhande acten, 1609—1792. 12 stukken.

5. Memorie van aangifte voor de collaterale successie, 5 Maart 1798. 1 stuk.

XXXIV. Rechterlijk archief van Blokland.

1. Aanteekenboek van ter secretarie verschuldigde vacatiën en verschotten, 1783—1811. 1 deel.

2. **Leenregister van de heerlijkheid Blokland, 1780 en 1791. 1 deel.**

Hierin zijn afschriften van acten van 1648, 1662, 1698 en 1772 geregistreerd, benevens een acte van 1791. Volgens aanteekening is een leenregister in 1777 verbrand.

Van het gemeentebestuur van 's-Gravendeel.

XXXV. Rechterlijk archief van 's Gravendeel en Leerambacht.

1. Ingekomen stukken, 1796—1811. 88 stukken.

2. Stukken in verschillende zaken gediend hebbende, 1797 en 1803. 2 stukken.

3. Register van cedels van verkoopingen van roerende goederen, 1787 en 1788. 1 deel.

4. Boedelpapieren, 1802. 4 stukken.

5. Register van acten van aangeving voor de collaterale successie, met opgaven van de taxaties, 1722—1728. 1 deel.

Van het gemeentebestuur van Waarder.

XXXVI. Rechterlijk archief van Waarder.

1. Stukken in verschillende zaken gediend hebbende, 1638—1800. 8 stukken.

2 en 3. Registers van de handelingen van schout en schepenen (notulen van de vergaderingen ter behandeling van administratieve aangelegenheden; van den „Rechtdag": taxatiën voor „den impost op de collateraale successie", enz.), 1735—1804. 2 deelen.

4. Minuut-gerechtelijke verklaringen, afgelegd voor schout en schepenen, 1661—1663. 2 stukken.

5. Fragment van de minuut-notulen van den „Rechtdach", 1634 en 1635. 1 stuk.

6. „Interrogatoriën" gehouden door schout en schepenen, 5 Mei 1651. 1 stuk.

7. Gerechtelijke verklaringen, afgelegd voor schout en schepenen, 1613—1661. 2 stukken.

8. Copie eener gerechtelijke verklaring, afgelegd voor den secretaris, 8 Januari 1644. 1 stuk.

9. Stukken, door partijen in civiele procedures aan het „gerecht" overgegeven ± 1650. 3 stukken.

10. Minuut-„reetreckinghen" (uitspraken tot limietscheiding tusschen onroerende goederen) door schout en schepenen, 1645—1650. 2 stukken.

11. Stukken betreffende „gerepudieerde boedels", met bewijsstukken, 1792—1810. 2 stukken.

12. Minuut-arbitrale uitspraken van arbiters, waaronder de schout, 1639—± 1650. 2 stukken.

13. Minuut-acte van minnelijke schikking tusschen twee procesvoerende partijen, ten overstaan van schout en schepenen, 16 Juni 1635. 1 stuk.

14. Minuut-acten van transport („minuyt eijghen") verleden voor schout en schepenen 1638—1654. 8 stukken.

15—17. Prothocol van „opdragten en vestenissen" (acten van transport), verleden voor schout en schepenen; met registers, 1692—1808. 3 deelen.

18. Minuut-acten van transport, verleden vóór schout en schepenen, 1809—1811. 4 stukken.

19. Concept eener acte van transport, verleden voor schout en schepenen van Waarder en voor die van Barwoutswaarder en Bokenes, 2 Januari 1811. 1 stuk.

20. „Attestatie" betrekkelijk een onderzoek in „den Register van transporte ende beswaernisse der vaste goederen". 1 October 1619. 1 stuk.

21. Minuut-acten van „overboekingen" of „verboekingen" van vaste goederen, opgemaakt door den secretaris, 1810 en 1811. 5 stukken.

22. „Conditien en voorwaarden" van openbare verkoopingen ten overstaan van schout en schepenen, 1748—1811. 90 stukken.

23. „Conditien en voorwaarden" van verpachtingen van

„blokkén hennip ende vlastiende" ten overstaan van schout en schepenen, 1765—1811. 41 stukken.

24. „Bestek en conditiën van aanbestedingen" ten overstaan van schout en schepenen, 1808—1811. 2 stukken.

25. Acten van borgstelling, verleden voor schout en schepenen 1305 en 1806. 3 stukken.

26. Acten van „procuratie", verleden voor schout en schepenen 1639—1658. 3 stukken.

27. Minuten van testamenten, gepasseerd voor schout en schepenen, 1798—1800. 4 stukken.

28. „Mynuut Custinghbrieff", verleden voor schout en schepenen, 25 Mei 1639. 1 stuk.

29. „Minuyte obligatie", verleden voor schout en schepenen 3 Mei 1683. 1 stuk.

30. Minuten van „schepenkennissen", verleden voor schout en schepenen 1809—1811. 5 stukken.

31. Copie van een „accoort", gesloten ten overstaan van den schout, 9 Juni 1610. 1 stuk.

32. Overeenkomst, gesloten ten overstaan van den secretaris, 6 Augustus 1645. 1 stuk.

33. Minuut-acte van opmeting van een dijk „aen de Capellewerff ontrent Nieuwerbrugge" ten overstaan van schout en schepenen van Waarder en den „Scholtus van Bodegraven", 26 Mei 1653. 1 stuk.

Van het gemeentebestuur van Barwoutswaarder.

XXXII. Rechterlijk archief van Barwoutswaarder.

1. Stukken in verschillende zaken gediend hebbende, 1808 en 1809. 2 stukken.

2. „Rolle van de Gerechte van Barwoutswaarder en Beeckenes" of Notulen van den Rechtdagh" enz., 1671—1803.
Aanstelling van procureurs, notarissen enz. „voor den geregte", enz., 1699—1765. 1 deel.

3. „Register van de Staat van de XL en LXXXste penning"

(verkoop, vervreemding, hypothecatie van vaste goederen), 1759—1796.

„Register van de extraordinaire XLste penningh van de verkogte meubile goederen", 1759—1796.

„Register der collateraale ofte Xde, XVde en XXe penningen" 1759-1797. 1 deel.

4—6. „Prothocollen van opdragten, vestenissen en taxatien" enz., 1719—1808 (1810). 3 deelen

7. Minuut-opdrachten, verleden voor schout en schepenen, 1808—1810. 8 stukken.

8. „Conditiën en voorwaarden" van openbare verkoopingen ten overstaan van schout en schepenen, 1741—1811. 99 stukken.

9. Minuut-schepenkennissen, verleden voor schout en schepenen, 1809 en 1810. 4 stukken.

Van het gemeentebestuur van Vlaardingerambacht.

XXXVIII Rechterlijk archief van Vlaardingerambacht.

1. „Register weegens gedane tauxatiën (voor schout en schepenen) omtrent de belasting op het regt van successie, gehouden bij J. L. van Waning, als gequalificeerd tot de directie over de invordering vant regt van successie in Vlaardingerambacht", 1806—1811. 1 deel.

2. Request aan schout en schepenen om admissie als procureur, 2 Juni 1791. 1 stuk.

3. Copie, „reglement voor de Regtbank van crimineele en civiele justitie van Vlaardingerambacht", gearresteerd bij het Departementaal Bestuur van Holland 30 Maart 1804. 1 stuk.

4. Gedrukte aanschrijvingen van „President en Raden in den Hove van Justitie over het voormalig Departement Holland" aan „alle criminele officieren, mitsgaders alle criminele en civiele regtbanken, binnen hetzelve voormalig Departement", 1809 en 1810. 4 stukken.

5. Gedrukte aanschrijving van den „President en Raden in den Hove van Justitie over het voormalig Departement Holland aan den Bailliuw van Vlaardingerambacht", 19 Augustus 1810. 1 stuk.

6. Crimineele processtukken van zaken, berecht door schout of baljuw en schepenen van Vlaardingerambacht, 1792–1802. 5 stukken

7. Gedrukte aanschrijving van den „President en Raden in den Hove van Justitie over het voormalig Departement Holland aan alle crimineele officieren en regtbanken binnen hetzelve voormalig Departement" 29 Augustus 1810. 1 stuk.

8. Stukken van civiele procedures voor schout en schepenen, 1777—1804. 8 stukken.

9. Gedrukte aanschrijving van den „President en Raden in den Hove van Justitie over het voormalig Departement Holland aan de civiele regtbank van Vlaardingerambacht", 2 Augustus 1810. 1 stuk.

10 en 11. „Minuten van alderhandt brieven, hypoteecquatien, transporten etc." van onroerende goederen enz., verleden voor schepenen, 1647—1661. 2 liassen.

12—17. „Minuteboek (van) transporten en hypotheecquen" van onroerende goederen enz. verleden voor schout en schepenen met registers 1663—1811. 6 deelen.

18—25. Protocollen van transporten enz. van onroerend goed enz. verleden voor (schout en) schepenen, 1577 - 1618 en 1652—1797. 8 deelen.

26. Minuut-„acten van overboeking van vaste goederen", verleden voor den secretaris, 1807—1811. 17 stukken.

27. Acten van aangifte van koop en verkoop van vaste goederen gelegen onder Vlaardingerambacht, 1798—1804. 1 lias.

28. „Conditien en voorwaarden" van openbare verkoopingen ten overstaan van schout en schepenen 1766–1793. 2 stukken.

29. „Boeck" of „Register van de openbare verkoopinge van roerende goederen binnen Vlaardingerambacht", 14 April—24 Mei 1677. 1 deel.

30. Voorwaarden en acten van verpachtingen ten overstaan van schout en schepenen, 1698—1743.
Verpachtingen der Graaflijkheidstienden door den rentmeester-generaal der domeinen van Noordholland ten overstaan van den Rekenmeester 1693—1723. 1 deel.

31. „Conditiën en Rolle" van de verpachtingen der Grafelijk-

heids- en andere tienden onder Vlaardingerambacht, ten overstaan van schout en schepenen, later van de municipaliteit ; met bijbehoorende stukken, (1745)—1802 (1803). 61 stukken.

32. Concepten van „conditiën en voorwaarden" van verpachtingen, ? en 1802 2 stukken.

33. „Conditiën en voorwaarden" van verhuringen ten overstaan van ambachtsbewaarders met schout en schepenen, later van de municipaliteit; met bijbehoorende stukken, (1745)—1800. 41 stukken.

34. „Rekeninge, bewijs ende reliqua", afgelegd voor schout en schepenen, van een afgelegde voogdij, 1700. 1 stuk.

XXXIX. Rechterlijk archief van Babberspolder.

1. Stukken in verschillende zaken gediend hebbende, 1804. 4 stukken.

2. „Conditien ende voorwaarden" van openbare verkoopingen ten overstaan van schout en schepenen van de heerlijkheid van Babberspolder 1721?—1773. 1 deel.

XL. Rechterlijk archief van Zouteveen.

1. Stukken van civiele procedures, gevoerd voor schout en schepenen van Zouteveen, 1773—1794. 93 stukken.

2. „Ghiftboeck ende protocol" van acten verleden voor „schout ende gerechte" (schout en schepenen, gezworens) enz. van Zouteveen, 1578—1656. 1 deel.

3—8. „Protocol(len) over den ambachte van de Souteveen" (acten van opdracht enz.), verleden voor schout, schepenen, gezworens enz., 1592—(1637) en 1602—1805. 6 deelen.

9. Minuut-acten van opdracht van onroerende goederen, verleden voor schout en schepenen, 1809 en 1810. 8 stukken.

10. Minuut-„conditien en voorwaarden" van publieke verkoopingen „ten overstaan van schout ende gerechte" enz., 1763—1810. 21 stukken.

11. Acte van volmacht, verleden voor secretaris en schepenen, 17 Maart 1775. 1 stuk.

12. Acten van voogdijstelling, verleden voor secretaris en schepenen, 1777—1779. 2 stukken.

13. Minuten van testamenten, verleden voor secretaris en schepenen, 1783 - 1810. 17 stukken.

14. Minuut-acten van overeenkomst tot regeling van erfenissen, verleden voor secretaris en schepenen, 1783—1787. 3 stukken.

15. Minuut-„inventaris" van een sterfhuisboedel, opgemaakt „ten overstaan van schepenen", 28 December 1786. 1 stuk.

16. Minuut-„hypotheecqbrieven", verleden voor schout en schepenen, 1809 en 1810. 7 stukken.

17. Minuut-„contract" ter vermijding van een executorialen verkoop ten laste van een der contracteerende partijen, verleden voor secretaris en schepenen, 17 Maart 1775. 1 stuk.

18. Grosse eener acte van volmacht, verleden voor notaris J. de Bergh te Rotterdam, 13 Mei 1739. 1 stuk.

Van het gemeentebestuur van Papendrecht.

XLI. Rechterlijk archief van Papendrecht.

1 en 2. Registers van taxatie voor de collaterale successie, 1667—1745. 2 deelen.

Van het gemeentebestuur van Oud-Alblas

XLII. Rechterlijk archief van Oud-Alblas.

1. Register van testamenten, 1693—1780. 1 deel.

2. Register van taxatie voor de collaterale successie, 1737—1793. 1 deel.

Van het gemeentebestuur van Giessendam.

XLIII. Rechterlijk archief van Giessendam.

„Gerechtsrol van den dorpe van Giessendam", 1689—1750. 1 deel.

Van het gemeentebestuur van Molenaarsgraaf.

XLIV. Rechterlijk archief van Molenaarsgraaf.

1 en 2. „Registers" of „eygenboecken van opdrachten ende transporten", 1650—1689, 1697—1721 en 1721—1744, 2 deelen en 3 stukken.

3. Register van taxatie voor de collaterale successie, 1715—1764. 1 deel.

Van het gemeentebestuur van Noordeloos.

XLV. Rechterlijk archief van Noordeloos.

Register van taxatie voor de collaterale successie, 1700—1752 1 deel.

Van het gemeentebestuur van Schipluiden

XLVI. Rechterlijk archief van Schipluiden.

1. Stukken in verschillende zaken gediend hebbende, 1805—1809. 3 stukken.

2. Rechtboek, 1751—1766 en 1788—1802 1 deel.

3—4. Protocollen van opdrachten, hypothecatiën enz., 1692—1808. 2 deelen.

In het laatste deel ook acten van overboeking over 1808—1811.

5. Register van acten van aangeving en taxatie voor de collaterale successie van de ambachten van Schipluiden, Dorp en Hodenpijl, 1712—1744. 1 deel.

6. Memorie van aangeving voor de collaterale successie, 1 April 1809. 1 stuk.

XLVII. Rechterlijk archief van Hodenpijl.

1 Dingboek, 1752 en 1804. 1 deel.

Onvolledig.

2. Presentaties en conclusies, 1734, 1744, 1747, 1804 en zonder datum. 9 stukken.

3. „Protocol van de vercopinge ende belastinge van alle onroerende goederen" en van acten van aangeving en taxatie voor de collaterale successie, 1666—1723. 1 deel.

Hierin eenige afschriften van leenacten.

4. Bijlagen tot de protocollen, 1795—1803. 5 stukken.

5. Acten van aangeving van koop, 1764—1803. 16 stukken.

6. Register van verkoopacten van koeien, 1764—1786. 1 deel.

XLVIII. Rechterlijk archief van Dorp.

Register van opdrachten, hypothecatien enz., 1768—1806 en van overboeking, 1806—1808. 1 deel.

XLIX. Rechterlijk archief van St. Maartensrecht.

„Schepenboek" (rechtboek) 1692—1720 en 1782—1783. 1 deel.

L. Rechterlijk archief van De Lier.

Rekeningen van insolvente boedels, 1767 en 1795. 2 stukken.

LI. Rechterlijk archief van Abtsrecht.

Stukken in verschillende zaken gediend hebbende, 1811. 3 stukken.

Van het gemeentebestuur van Schiebroek.

LII. Rechterlijk archief van Schiebroek.

1. Stukken in verschillende zaken gediend hebbende, 1727—1738, 1751, 1780, 1783 en 1804. 26 stukken.

2—3. Registers van leges voor het gerecht, 1770—1783 en 1795—1804. 2 deelen.

4—9. Vierschaarboeken 1708—1804. 6 deelen.

De deelen 1, 2 en 3 bevatten ook acten van taxatie voor de collaterale successie, en acten van trouw.

10. Civiele processtukken, omstreeks 1736. 8 stukken.

11. Conclusies, presentaties, adviezen enz., 1757—1796. 15 stukken.

12—17. „Opdragtboecken" of „Protocollen van opdrachten en schuldbrieven", 1707—1810. 6 deelen.

18. Bijlagen tot de protocollen, 1717—1801. 57 stukken.

19. Acten van koop en aangeving van koop van onroerende goederen, 1729—1738 en 1783—1810. 70 stukken.

20. Protocol van kusting- en schuldrentebrieven, 1779—1810. 1 deel.

21. Allerhande acten, 1716—1810. 169 stukken.

22—27. „Protocollen van scabinale actens" bevattende: rekeningen en inventarissen van insolvente boedels, testamenten enz., 1779—1794 en 1797—1810. 6 deelen.

28—30. Boelhuisboeken, 1728—1803. 3. deelen.

31. Boedelpapieren, XVIIIe en begin XIXe eeuw. 6 omslagen.

32—35. „Protocollen van scabinale actens" bevattende: acten van aangeving en taxatie voor de collaterale successie, testamenten enz. benevens acten van trouw, 1739—1810. 4 deelen.

Van het gemeentebestuur van Ouddorp.

LIII. Rechterlijk archief van Ouddorp en Oudeland.

1. Stukken in verschillende zaken gediend hebbende, 1772—1787. 6 stukken.

2. Conclusies, presentaties enz., 1772—1804. 80 stukken.

3. Crimineele processtukken, 1772—1790. 49 stukken.

4. Civiele processtukken, 1766—1796. 399 stukken.

5. „Register van eigendomsovergangen binnen Ouddorp en aanhorige jurisdictiën", 1807—1811. 1 deel.

6. Minuut-„lijsten van transporten, cavelingen en eigendomsovergangen, welke binnen Ouddorp en aanhorige jurisdictie hebben plaats gehad", 1807—1811. 17 stukken.

7. Boedelpapieren (insolvente boedels), 1781—1810. 4 omslagen.

8—10. Registers van acten van aangeving en taxatie voor de collaterale successie, 1799—1811.

8. acten van aangeving en taxatie 1799—1806 1 deel.

9. acten van aangeving 1806—1811. 1 deel.

10. acten van taxatie 1806—1811. 1 deel.

11. Acten van aangeving voor de collaterale successie, 1800—1804. 10 stukken.

Van het gemeentebestuur van Nieuwe Tonge.

LIV. Rechterlijk archief van Nieuwe Tonge.

1—8. Rechtboeken of registers van rechtdagen, 1579—1649, 1662—1670 en 1675—1717. 8 deelen.

9—12. Registers van opdrachten, hypothecatiën enz., 1643—1670, 1687—1702 en 1716—1733 4 deelen.

13. Index op het register van verkoopingen en opdrachten van onroerende goederen over 1679—1687. 1 stuk.

14. Register (aan de eene zijde) van acten van aanbreng der verkochte goederen 1714—1741 en (aan de andere zijde) van acten van aangeving en taxatie voor de collaterale successie, 1715—1740. 1 deel.

15. Register van hypothecatiën, 1716—1733. 1 deel.

Achter in dit register staan eenige opgaven van fidei-commis subject gemaakte goederen van 1625.

16. Register van testamenten, gepasseerd voor schout en schepenen van Nieuwe-Tonge (Nieuwerkercke in Grijsoort dat men noemt de Nieuwe Tonge), 1644—1673. 1 deel.

Van het gemeentebestuur van Leimuiden

LV. Rechterlijk archief van Leimuiden en Vriesekoop.

Register van acten van taxatie voor de collaterale successie, 1754—1810. 1 deel.

LVI Rechterlijk archief van Kalslagen.

1. Acten van verkoop van onroerende goederen, 1646—1748. 144 stukken.

2. Verkoopbiljetten van onroerende goederen, 1770. 2 stukken.

3. Boedelcedels, 1653—1700. 18 stukken.

4. Register van acten van taxatie voor de collaterale successie, 1674—1687. 1 deel.

Van het gemeentebestuur van Rijnsaterwoude.

LVII. Rechterlijk archief van Rijnsaterwoude.

1. Conclusies, presentaties enz., 1733—1810. 151 stukken.

2. Boedelpapieren, 1793, 1801 en 1807. 3 omslagen.

3—5. Registers van acten van taxatie voor de collaterale successie, 1679—1810. 3 deelen.

Van het gemeentebestuur van Ter Aar.

LVIII. Rechterlijk archief van ter Aar.

1. Ingekomen stukken 1735, 1743 en 1783—1788. 7 stukken.

2. Acten van opdracht, hypothecatie enz., 1752—1811. 11 katerns en 425 stukken.

3. Acten van verkoop van onroerende goederen, copieën van testamenten enz. tot overboeking, 1752—1811. 443 stukken.

4. Register met copie-acten van verdeeling van onroerende goederen van nalatenschappen, welke geen 40e penning subject zijn, 1764—1796. 1 deel.

5. Acten van aangeving en taxatie voor de collaterale successie, 1734—1810. 107 stukken.

Van het Koninklijk Oudheidkundig Genootschap te Amsterdam.

LIX. 1. Nadere uiterste wilsbeschikking van Jan Persijn, heer van Waterland 13 December 1353. (auctie catalogus van Alkemade en Van der Schelling bl. 45 n°. 28) 1 charter.

2. Vestiging eener lijfrente van vier pond 's jaars op Kerstant Synonszoonshoeve onder Boskoop door Wouter van Merensteyn ten behoeve van Marie, heeren Jan Stevensdochter, zijne nicht 27 Juli 1365. (auctie cat. v. Alkemade en v. d. Schelling bl. 45 n°. 35) 1 charter.

3. Kwijtschelding door heer Jan, heer van Noordwijk aan Symon vuyten Haige en Geertruyt Willem Dircxzoons weduwe van eene rente staande op acht hont lands in die heerlijkheid, welke hij vroeger gekocht had van de abdis van Leeuwenhorst 6 December 1491, met den aangehechten koopbrief van 10 November 1483. 2 charters.

4. Bekrachtiging door den Deken van Rijnland van het testament van Adrianus filius Symonis, presbyter 27 September 1504. (auctie cat. v. Alk. en v. d. Schell. bl. 49 n°. 94) 1 charter.

5. Contract tusschen Willem, prins van Oranje, luitenant en kapitein-generaal van Holland, Zeeland, Friesland en Utrecht en de Staten van Holland ter eene, en den kolonel Thomas Morgan ter andere zijde, over het aanwerven van twaalfhonderd voetknechten 8 Augustus 1563. 1 charter.

6. Rekening van Diederic Herken, rentmeester van den lande van Breda, gedaan aan heer Jan van Polanen, heer van de Lek, Kersavond 1357 tot Kersavond 1358. Fragment. 1 stuk.

7. Geteekende afbeelding van het zegel van Nicolaas de Subburg, ridder, hangende aan eene oorkonde van 1290. 1 stuk.

8. Bevestiging door koning Lodewijk XII van Frankrijk van de gift van het graafschap Pointhièvre en de heerlijkheid Montcontour door zijne gemalin de Koningin aan Johan van Chalons, prins van Oranje Juni 1501. 1 charter.

9. Verrekening op de financien van Bretagne van eene som van 17000 ponden Tournois gegeven door Anna, koningin van Frankrijk, hertogin van Bretagne, aan den Prins van Oranje, welk bedrag het restant was van 39 000 gelijke ponden door hem tijdens de onlusten in dat hertogdom aan de Koningin geleend, 16 December 1498. Vidimus van Margaretha, aartshertogin van Oostenrijk van 4 Februari 1528. 1 charter.

Van jonkvrouwe A. J. C. H. L. van de Spiegel douairière van Jhr. D. Hoeufft te Utrecht.

LX. Het archief en andere bescheiden en handschriften van den Raadpensionaris van Holland, Mr. Laurens Pieter van de Spiegel.

Archief van den Raadpensionaris.

Politieke bemoeiingen van Mr. L. P. van de Spiegel vóór zijn optreden als Raadpensionaris van Holland.

1. Minuten van brieven aan verschillende personen, 2, 3, 31 December 1780, 28 Februari 1781, 4 Januari, 10 September, 7 November 1783, 15 December 1783—29 October 1784, 4 November 1784—26 Maart 1786, 16 Maart en 12 October 1785, Augustus 1786—Augustus 1787 (1). 8 katerns en 54 stukken.

2. Brieven van Jhr. Willem Hendrik Karel van Lijnden van Blitterswijk, eerste edele van Zeeland, 8 Januari 1779—17 October 1787. 228 stukken.

3. Brieven van den raadpensionaris van Zeeland Mr. J. M. Chalmers en van I. M. Schover 1777. 7 stukken.

4. Brieven van verschillende personen 1764, 1772—1787. 22 stukken.

5. Minuten van allerlei adviezen, memoriën en aanteekeningen betreffende bij de Staten van Zeeland behandelde zaken 1781—1787. 17 stukken.

6. Brief van van de Spiegel aan Sybrandus Columba, gewezen predikant te Batavia 22 Februari en brieven van dezen laatste van 3, 4 en 7 April 1782.
„Pro Memoria. — De voornaamste grieven, waarvan men, naar ik heb kunnen merken, redres verzocht,"
„Aanteekeningen van hetgeen door mij in het werk gesteld is, tot het herstellen van de rust en het vertrouwen onder de landzaten in Walcheren", Februari—Maart 1782." (*) 6 stukken.

---

(1) De minuten van brieven zijn door van de Spiegel opgesteld en eigenhandig geschreven; wanneer dit ook met memoriën, aanteekeningen en dergelijke stukken het geval is, wordt dit met (*) aangeduid.

6961166

7. Brieven van Joh. van der Heij (1) uit Londen aan Mr. L. P. van de Spiegel, secretaris van de Staten van Zeeland, en aan Anthony Helmans, koopman te Ostende, Juni—September 1782 en een ongeteekende minuutbrief aan hem en anderen.

Minuut van een brief van van de Spiegel aan Zijne Hoogheid 24 April 1783 met eene memorie omtrent het voorgevallene ten aanzien van Van der Heij, en zijne bedreigingen bij het afbreken der correspondentie en een brief van Zijne Hoogheid van 23 Mei 1783. 22 stukken.

8. Brieven van Zijne Hoogheid, als eerste edele van Zeeland, en van den Hertog van Brunswijk aan Mr. L. P van de Spiegel, secretaris van de Staten dier provincie, en minuten van antwoorden van den laatsten over de bij resolutie van de Staten van Holland van 18 Augustus 1786 aan den Hertog verleende demissie

Copie-memorie over den regeeringsvorm van de laatste tijden der XVIIIe eeuw in de Republiek, bezien van het standpunt van Frankrijk en de Franschgezinde Nederlanders. 7 stukken.

9. Missive van de Staten van Gelderland aan die van Zeeland 12 Juni 1784

Missive van de Staten-Generaal aan die van Zeeland 8 Februari 1785.

Brief van Mr. J. C van der Hoop, advocaat-fiscaal van de Admiraliteit te Amsterdam, 11 November 1785.

Memorie houdende eenige consideratien nopens hetgeene zoude kunnen en behooren te worden geobserveerd en gedaan in de omstandigheden zooals die tegenwoordig zijn „Rec. 14 November 1785".

„Bedenkingen op de memorie over oneenigheden in de Republiek door den advocaat-fiscaal van der Hoop overgezonden 20 November 1785" (*). 7 stukken.

10. Extracten uit de notulen van den Raad extra-ordinair der stad Zierikzee van Juni en Juli, brieven aan burgemeesteren, schepenen en raden van Juli en Augustus, minuten van van de Spiegel als raadpensionaris van Zeeland aan dezelfden, brieven van den burgemeester der stad Mr. Daniel van der Haer van 1 en 9 September, van den schepen Mr. Cornelis Evertsen van 26 September en minuten van brieven aan den

---

(1) Joh. van der Heij, geboren in Holland, doch sedert 1773 onderdaan en geheimraad van den koning van Pruissen, bood in 1784 in Engeland zijnde, zijne goede diensten aan om geheime berichten over te zenden, waarvan toen gebruik werd gemaakt.

oud-burgemeester Pieter Abraham de Jonge van 9 en 13 October 1787 omtrent de aldaar plaats gehad hebbende troebelen en het herstel van de rust. 37 stukken.

11. Memorie overgegeven door de heeren Sifflé en Serlé als lasthebbende van hunne medeleden van het exercitie genootschap Luctando Emergentes aan de beide regeerende burgemeesters van Middelburg Mr. W. A. van Citters en David van Visvliet 20 Mei 1786. 2 stukken.

12. Memorien en aanteekeningen rakende de financiën van de provincie Zeeland 1793—1785 (*). 10 stukken.

13. Brief van C. van der Oudermeulen, bewindhebber der Oost-Indische Compagnie te Amsterdam, aan den Raadpensionaris van Zeeland, van 11 November 1785 met een gedrukt, door hem geteekend exemplaar van zijn geschrift: „Iets dat tot voordeel der deelgenooten van de Oost-Indische Compagnie en tot nut van ieder ingezeten van het Gemeenebest kan strekken." 1 stuk, 2 deelen.

14. Brieven van Mr. F. W. Boers, advocaat der Oost-Indische Compagnie, uit Londen 19 October en 2 November en minuut van van de Spiegel van 21 October 1787, over het sluiten eener geldleening in Engeland. 3 stukken.

15. „Aanteekeningen van voorgevallen zaken van eenige consideratie gedurende mijn ministerie als Raadpensionaris van Zeeland 12 Mei 1785—Juli 1787", waarbij eenige zoo geschreven als gedrukte stukken en Zuidhollandsche couranten van 23 October en 10 November 1786. 9 stukken.

16. Minuutbrieven aan Zijne Hoogheid 16 October, 29 November 1786, 27 Maart, 19 September 1787. 4 stukken.

17. Minuutbrieven aan Hare Hoogheid prinses Wilhelmina 10 Februari 1786—24 November 1787. 17 stukken.

18. Minuten van memoriën en adviezen in 1781, 1782, 1783 en 1786 over de dissensiën met Zijne Hoogheid alsmede de plans van vereeniging. 5 stukken.

19. Verschillende minuten van brieven zonder aanwijzing aan wie zij geschreven zijn en andere copieën. 14 stukken.

20. Minuut-circulaire aan de Zeeuwsche regenten 27 Januari 1787. 1 stuk.

21. Brieven van en minuutbrieven aan den Prins van Oranie 30 Juli 1786—6 October 1787. 16 stukken.

22. Alsvoren van Prinses Wilhelmina van Oranje 30 Juli 1786—8 September 1787. 36 stukken.

23. Alsvoren van en aan Thomas Isaac baron de Larrey, geheimraad en secretaris van Zijne Hoogheid, November 1786—Augustus 1787. 44 stukken.

24. Alsvoren van en aan Mr. Willem van Citters, in 1787 geheim secretaris van prins Willem V, November 1786—September 1787. 50 stukken.

25. Alsvoren van en aan Hendrik Augustus baron van Kinckell. kapitein ter zee, adjudant-generaal van Zijne Hoogheid, Januari—Mei 1787, waarbij een minuut van zijne hand aan Lord Malmesbury, 8 Februari 1788. 13 stukken.

26. Alsvoren van H. Fagel, griffier van de Staten Generaal, 5 Januari 1788.

27. Alsvoren van en aan D. R. van Wijckerheld Bisdom, thesaurier-generaal van de Unie, Juni 1787. 3 stukken.

28. Alsvoren van L. L. van Reenen, oud-griffier van den Hoogen Krijgsraad, Maart—September 1787. 29 stukken.

29. Alsvoren van Mr. J. C. van der Hoop, raad- en advocaat-fiscaal van de Admiraliteit te Amsterdam, 30 October 1786—19 Januari 1787. 2 stukken.

30. Alsvoren van Willem baron van Lijnden van Hemmen, burggraaf van Nijmegen, 7 en 18 December 1786. 2 stukken.

31. Alsvoren van Willem Anne baron van Spaen la Lecq, afgevaardigde wegens Gelderland, 9 Juli 1787. 1 stuk.

32. Alsvoren van Johan Nicolaas Steven baron van Lijnden van Blitterswijk, afgevaardigde wegens Gelderland, 3 Januari 1787. 3 stukken.

33. Alsvoren van en aan Jacob Adolph baron van Heeckeren van Enghuizen, afgevaardigde wegens de Ridderschap van Zutphen, 9 Maart 1787. 2 stukken.

34. Alsvoren van en aan Mr. Rutgerus Paludanus, burgemeester van Alkmaar, afgevaardigde in de Staten-Generaal, en aan Mr. Nicolaas Cornelis Lambrechtsen, pensionaris van Vlissingen, April—Juli 1786. 12 stukken.

35. Alsvoren van W. G. F. Graaf Bentinck-Rhoon Februari—Maart 1787. 4 stukken.

36. Alsvoren van Gijsbert Karel van Hogendorp te Rotterdam Juni 1787. 2 stukken.

37. Alsvoren van en aan Mr. Wilhem van Citters Wz. afgevaardigde van Zeeland in de Staten-Generaal, Augustus 1786—Mei 1787. 15 stukken.

38. Alsvoren van Mr. Nicolaas Steengracht van Oosterland, raad- en advocaat-fiscaal der Admiraliteit van Zeeland, April—Augustus 1787. 5 stukken.

39. Alvoren van Gillis van IJsselstein, Middelburg 2 Augustus 1787. 1 stuk.

40. Alsvoren van Frederik Christiaan Reinhard van Reede. graaf van Athlone, lid der Ridderschap van Utrecht, Juni 1787 3 stukken.

41. Alsvoren van Jhr. Pieter Ulbo Rengers, afgevaardigde wegens Friesland, 8 September 1787. 1 stuk.

42. Alsvoren van Mr. A. J. C. Lampsins, belast met eene geheime zending naar Parijs, April 1787. 2 stukken.

43. Alsvoren van Samuel Kempthorn (Britsch krijgsman) 26 Juli 1787. 1 stuk.

44. Alsvoren van J. van der Heij, gewezen commies der financiën van Zeeland, 5 April 1787 met een door hem opgesteld „conciliair plan van vereeniging der verdeelde gemoederen en der verschillende denkwijzen, vervat in het samenstel eener nieuwe concept-constitutie voor de zeven vereenigde Nederlanden en de daarbij behoorende Generaliteits landen". 2 stukken.

45. Stukken van verschillenden aard (door Prof. Vreede uitgegeven) 6 stukken.

Aanvaarding van- en continuatie in het ambt van Raadpensionaris.

46. Brieven aan van de Spiegel van:

Prins Willem V 23 November,

den Hertog van Brunswijk 12 November,
den raad van Z. H. de Larrey 11 October en minuut van het antwoord, 16 October.
verschillende gezanten bij vreemde mogendheden November en December,
afgevaardigden en pensionarissen van Hollandsche steden October en December,
Mr. Isaac van Teylingen, raad en vroedschap van Rotterdam, de meeste geteekend Q. N., doch blijkbaar van zijne hand, September en October,
Hendrik van Stralen 5, 12 October, minuut van antwoord 7 October,
verschillende regenten in Gelderland en Zeeland en andere personen November en December 1787,
gedeeltelijk strekkende om hem te bewegen tot het aannemen van het ambt van Raadpensionaris van Holland, voor het overige gelukwenschen met zijne benoeming en eenige minuten van dankbetuiging. 77 stukken.

47. Brieven van de Staten van Holland 9 en 21 November en minuutbrief van van de Spiegel 11 November 1787 betreffende hetzelfde onderwerp, en gedrukte resolutie van de Staten van Holland 8 November, waarbij zijne instructie wordt vastgesteld.
Brief van de regeering van Goes 1 December 1787 over het nederleggen door hem van zijne bediening als afgevaardigde dier stad in de Staten van Zeeland.
„Finantieële conditiën waarop de provincie van Holland het raadpensionarisambt aan den heer Mr. L. P van de Spiegel offereert." 6 stukken.

48. Brieven van de leden van de Staten van Holland D. A. Meerman van der Goes wegens Amsterdam en A. H. Metelerkamp wegens Gouda, gedrukte extract resolutien van de Staten van Holland, over zijne continuatie als Raadpensionaris van Holland in December 1792.
Vertaling in het Fransch van zijne in de vergadering van 6 December gehouden rede. 13 stukken.

Binnenlandsche aangelegenheden.

49—52. Copieboeken van uitgaande binnenlandsche brieven 1788, 1789, 1790—1792, 1793, 1794, geschreven door den

Raadpensionaris met alphabetisch register. 4 deelen in losse katerns.

In deze copieboeken worden ook enkele buitenlandsche gevonden o. a. aan Mad. d'Aelders te Parijs, de bisschoppen van Antwerpen en Luik, graaf de Maillebois te Parijs, lord Auckland, lord Malmesbury, graaf Schlijffen te Berlijn, comte de Chavost te Parijs.

53. Copieën van brieven aan den Prins en de Prinses van Oranje Juni 1789—11 Juni 1791, 3 katerns.

54. Copieën van brieven aan de heeren Rocquette en van de Poll te Amsterdam, 13 Juni 1789—13 Augustus 1789. 2 katerns.

55. Copieën van brieven aan den heer L. Dijkwel te Goes 22 September 1789—11 Mei 1791. 1 katern.

56. Minuten van brieven aan M. Jardon, greffier de l'Etat premier de Liége, 6 October 1783, den fiscaal van der Hoop te Amsterdam 28 December 1788, Roest 15 Juli 1790, Mad. d'Aelders te Parijs 6 September 1790 en 26 Januari 1792, Mr. de Kempenaer, advocaat der West-Ind. Compagnie te Amsterdam, 2, 4 October, 17 November 1791. 7 stukken.

57. Brieven van den Raadpensionaris aan den bewindhebber der Oost-Ind. Compagnie van der Hoop 1781—1792, na diens dood uit zijn boedel terug ontvangen. 2 stukken.

58 Brieven aan den Raadpensionaris van:

Prins Willem V 14 Februari, 25, 31 Maart 1788, 9 September 1789, 16 October 1790, 21 April en 22 Augustus 1794,
Frederik, prins van Hessen 23 Mei, 8 Juni 1794,
den Hertog van Brunswijk, 17 Mei 1789,
den raad en secretaris van Zijne Hoogheid de Larrey 14 Februari, 12 Augustus 1790, 23 Mei 1792,
den griffier Fagel 14 November 1790,
Jhr. W. H. K. van Lijnden van Blitterswijk 22 November 1789,
de Friesche afgevaarden van Burmania Rengers 22 Maart 1788 en W. A. Sirtema van Grovestins 15 December 1791,
Hieronymus van Alphen, thesaurier-generaal van de Unie, December 1792,
Mr. Isaac van Teylingen, advocaat-fiscaal van de Admiraliteit op de Maze, 18 Februari 1792,
J. W. van Welderen 3 Februari 1788,
den vice-admiraal J. H. van Kinsbergen, 23 April 1791,

den pensionaris van Gouda H. van Wijn 21 Sept. 1790, 22 Mei en 23 October 1791,
Gijsbert Karel van Hogendorp 20 November 1793,
den Baron de Loë. Oltoolde bij Zutphen 1789, 1790,
F. H. Rumph uit Bremen (K. Pr. agent) 1793,
en verschillende andere personen 1788—1795. 77 stukken.

59. Brieven aan Mr. L. P. van de Spiegel van:

Prinses Wilhelmina 26 September 1797, 25 April 1799,
W. G. F. Bentinck-Rhoon, in het kasteel te Woerden, 1 Januari 1793,
C. M. van Reede van Ginkel' 12 Maart 1799,
den gewezen griffier van de Staten-Generaal Hendrik Fagel uit Londen 23 Mei, 4 Juli, 11 October 1801 met copie van een brief van lord Granville van 10 October, 3 December 1800 en 27 Februari 1801. 12 stukken.

Financiën van Holland.

60. Concept-instructie voor den Thesaurier-Generaal van Holland, aan den Raadpensionaris toegezonden bij brief van het lid van het college van Gecommitteerde Raden Twent van 1 Januari 1794, bedenkingen daarop van den secretaris van de Staten Mr. Pieter van Buren en eenige andere daarop betrekking hebbende stukken. 11 stukken.

61. Praeadvies van den Raadpensionaris aan Gecommitteerde Raden 15 Maart, brief van Hendrik van Stralen uit Hoorn 31 November en andere stukken rakende het besogne over de financiën van 1791. 8 stukken.

62. Gedrukte en geschreven extracten uit de resolutiën van de Staten van Holland betreffende extra-ordinaire middelen, 1785—1794. 13 stukken.

63. Staten van raming over verschillende jaren 1788—1795. 12 stukken.

64. Brieven van den heer Huydecoper van Maarseveen uit Amsterdam aan den Raadpensionaris 27 Maart en 18 December 1791.
Plan van belasting, in Holland te introduceeren bij forme van loterij, tot aflossing van 's lands schulden December 1790 (*).
Plan van negociatie ten laste van de Oost-Ind. Compagnie Augustus 1791 (*).

Consideratien op den staat van raming 1791. (*)
P. M. over het vinden der middelen tot suppletie van 's lands kas voor 1792. (*)
Plan van conversie van renten 1792. (*) 9 stukken.

65. Staten van betalingen wegens werken aan de rivieren, subsidiën aan de domeinkantoren in het Zuiderkwartier, beteugeling van het Haarlemmermeer etc. 1769—1789. 17 stukken.

66. Verschillende staten van betalingen wegens subsidiën aan predikanten, voor oorlogslasten, werken aan Texel etc., allen betreffende het Noorderkwartier over 1788. 18 stukken.

67. Memorie van den tegenwoordigen staat van de financiën van de provincie Holland, balans van extra-ordinaris ontvang en uitgaaf 1780—1787 en bijbehoorende staten, aan den Raadpensionaris overgeleverd door den secretaris van de Staten Mr. Pieter van Buren 10 December 1787 en twee brieven van dezen 14 en 26 Maart 1791. 6 stukken.

68. Extracten van gewone en secreete resolutiën van de Staten van Holland en eenige staten betreffende de secreete kas in Holland 1788—1794. 36 stukken.

69. Borderel op de 2e rekening van Nicolaes van Boetselaer, ontvanger-generaal van Holland en Westfriesland over 1787.
Korte staten en vereffening van de rekeningen van de ontvangers der gemeene middelen 1787.
Borderellen op de rekeningen der geestelijke kantoren, lijsten van domaniale rekeningen 1789. 9 stukken.

70. Brief van J. C. W. Daene te 's-Gravenhage aan den Raadpensionaris van 30 April 1788 en eenige andere stukken rakende de betaling van achterstallige pretensiën van den Hertog van Brunswijk. 7 stukken.

71. Memoriën en gedrukte extracten uit de resolutiën van de Staten van Holland betreffende het opbeuren der lakenfabrieken en te verleenen premiën 1792—1794. 15 stukken.

72. Brief van D. Hooft te Amsterdam 11 September 1791, plannen, extract-resolutiën van de Staten van Holland etc, betreffende eene leening van vijf millioen gulden ten behoeve van de Oost-Indische Comp. tot aflossing van die van 5 December 1783. 14 stukken.

73. Plan van eene aflossingsloterij capitaal 3 millioen Juli 1791. (*) N°. 1.
Plan van een loterij tot verandering der capitale schuld dezer provincie N°. 2. (*)
Een dergelijk N°. 3. (*)
Een dergelijk zonder nieten N°. 4 (*) en nog eenige andere stukken betreffende deze plannen. 13 stukken.

74. Brieven van Jean comte Medem 2 Augustus en 4 October 1791 aan den Raadpensionaris over eene met zijn zwager den Hertog van Courland te sluiten negotiatie,
Brieven van A. van Ketwich, Cohen en Co. te Amsterdam, J. van der Mandele en C. Voet te 's Gravenhage, Pieter Vermeulen te Haarlem, verschillende plans en berekeningen betreffende door Holland te sluiten negotiatiën, 1791—1793. 71 stukken.

75. „Plan van eene negotiatie van f 600,000 bestaande in 25 jarige accresseerende tontine renten". (*) 1 stuk

76. Brief van Jan van de Poll, burgemeester van Amsterdam, van 6 April 1789 met schets van redenen tegen een verbod van vreemde geldleeningen, memorie van den makelaar A. van Ketwich en aanteekeningen van den Raadpensionaris daarover. 8 stukken.

77. Staten der kapitalen en interessen ten laste van Holland en van gedane aflossingen 1740—1794. 11 stukken.

78. Allerlei aanteekeningen en berekeningen rakende leeningen en interessen. 16 stukken.

79. Brieven over de financiën aan den Raadpensionaris van een ingezeten 11 Juli 1794 en van een vaderlander z. d.
Project eener papiermunt, verschillende staten, extracten uit de resolutiën, berekeningen en verdere stukken rakende de financiën van Holland 1793—1794. 73 stukken.

80. „Memorie van ontvang en uitgaaf gedaan door den Raadpensionaris van Holland van 's lands penningen tot de secreete diensten sedert Januari 1788 tot den 6 December 1792 overgegeven aan Zijne Doorluchtige Hoogheid, den heere Prince van Oranje en Nassau, erfstadhouder etc." (twee exemplaren waarvan een geteekend door Z. H.) met een brief van Zijne Hoogheid van 2 November en decharge van de Staten van Holland van 13 December 1792. 5 stukken en een lias quitantiën.

81. Gelijke memorie sedert November 1792 tot den 25 October 1794 (twee exemplaren, waarvan een geteekend door Z. H.) en decharge van denzelfde van 10 Decmber. 4 stukken en een lias quitantiën.

82. Memorie van ontvang en uitgaaf van de correspondentie penningen sedert de laatste verantwoording 25 October 1794—25 Januari 1795 met een lias quitantiën. 1 stuk en een lias quitantiën.

83. Brief aan den Raadpensionaris „voor UHoog Ed. Gestr. alleen" 29 April 1790 get. Q. N.
Staat van hetgeen betaald is van den jare 1780 tot den jare 1787, beide incluis, aan extra-ordinaris uitgaven uit den post der secreete diensten.
Lijst van eenige adressen. 4 stukken.

Militaire zaken.

84. Memoriën van kosten en verliezen door de Pruissische expeditie in 1787 in de magazijnen van Holland veroorzaakt.
Copie van een brief van den minister graaf de Hertzberg aan baron d'Alvensleben envoyé extra-ordinair van den Koning van Pruissen te 's-Gravenhage 2 Augustus 1788.
Copieën van brieven aan den regeerenden hertog van Brunswijk, commandant van het korps troepen. 9 stukken.

85. Brief van Fr. van der Hoop, thesaurier generaal van van de Unie, aan den Raadpensionaris van 16 October 1788, met staten van de kosten van campementen bij Oosterhout in de jaren 1732 en 1769. 5 stukken.

86. Brieven van den graaf de Maillebois, gecommandeerd hebbende een legioen troepen ten dienste van den Staat, van 1 Augustus en 13 November en van zijn gemachtigde M. Bertiusy van 13 October 1788 wegens pretensiën ten laste van den Staat.
Memorie van den generaal-majoor C. D. du Moulin, directeur-generaal van het korps ingenieurs van 13 April 1788, omtrent zijn retraite.
Brief van het lid van de Staten-Generaal wegens Gelderland W. C. H. van Lijnden, betreffende achterstallig tractement van den luitenant-generaal van Randwijck 1 Juni 1788.
Copie missive van den generaal du Moulin aan de Staten-Generaal van 18 Mei 1791 over het regelen der limieten in Vlaanderen. 11 stukken.

87. Brief van den griffier Fagel aan den Raadpensionaris met consideratiën van den kapitein van de „Gardes Wallons" in dienst van den koning van Spanje omtrent de memorie van den graaf de Sanafé, over het verleenen van passage aan voor Spanje bestemde recruten 7 October 1791. 2 stukken.

88. Memorie van schade toegebracht aan burgers en inwoners van de Willemstad bij het beleg en bombardement van die vesting, opgemaakt ter requisitie van den luitenant-generaal van Boetselaer 20 April 1793. 1 stuk.

89. Brief van Z. H. over het oprichten van eenige corpsen lichte troepen 7 Mei 1793.
Nota over het remplacement der Brunswijksche troepen.
Plan van den gepensionneerden kolonel van het legioen van den graaf de Maillebois d'Angely tot het formeeren van een corps van 4000 man, tot soutien der royalisten in Bretagne.
Essai sur les principes vicieux de l'armee Hollandaise van denzelfde 10 Janvier 1794.
„Projet de formation d'un corps de chasseurs pour la service de leurs Hautes Puissances," door den kolonel comte Etienne de Damas 3 Maart 1793.
Brief van F. van der Hoop met berekening van de kosten der augmentatie van de armee van den Staat, 29 December 1792.
Copieën van instructien voor kolonels en generaals, memoriën, extracten uit de resolutiën van de Staten van Holland, betreffende het aanwerven van troepen enz. 1791—1794. 42 stukken.

90. Memoriën rakende de defensie van Staats-Vlaanderen 15 Januari en 16 Februari 1794. 2 stukken.

91. Brief van Frederik prins van Waldeck aan den Raadpensionaris 12 Augustus 1794 en eenige staten van de sterkte der armee. 6 stukken.

92. Brief van W. Knoch, luitenant kolonel, belast met de werving, op bevel van Z. H. van Raamsdonk naar 's-Gravenhage gekomen, met een „plan général defensif" 1 October 1794, copieën van een plan van den Engelschen generaal en antwoord daarop van Z. H. 31 December 1794 en 4 Januari 1795 en eenige andere stukken rakende de defensie.
Brieven van den secretaris van het Oostenrijksche gezantschap Pelser 5 November en van den commissaris-generaal van de vivres C. C. Six van 24 December 1794.

Extracten van secreete resolutiën van de Staten-Generaal betreffende het approvisioneeren der Oostenrijksche hulptroepen 1794.

Brief van G. K. van Hogendorp, raad en pensionaris van Rotterdam 31 October, reglement van 13 September 1794, gedrukte resolutiën van Gecommitteerde raden van Holland, placaten etc. rakende het oprichten van een korps landzaten in de provincie Holland. 30 stukken.

Admiraliteiten.

93. Extract resolutiën van de Staten-Generaal, copieën van missiven, couranten rakende de aan den advocaat-fiscaal van het college ter admiraliteit op de Maze mr. Pieter Paulus, bij resolutie van 23 April 1788 verleende demissie. 11 stukken.

94. Praeadvies van den advocaat-fiscaal van het college ter Admiraliteit te Amsterdam mr. J. C. van der Hoop op de voorgestelde verandering in de Admiraliteits directie 16 Februari 1790.

Consideratiën over de redressen in het zeewezen aan den Raadpensionaris toegezonden bij missive van het lid der Staten-Generaal R. C. van Lijnden van 29 Januari 1793. 13 stukken.

95. Missive van het college ter Admiraliteit in Zeeland op den 4 April 1791, met het advies van den raad en advocaat-fiscaal van gemeld college, over eene nieuwe organisatie en een algemeen bestuur in de zaken van de zee, relatief tot de Staten notulen van 26 Mei 1791, gedrukt.

Propositie der heeren van Tholen nopens de ter Generaliteit voorgestelde veranderingen in het bestuur der onderscheidene colleges ter Admiraliteit dezer landen. Relatief tot de Staten notulen 25 November 1793.

Advies van den fiscaal der Admiraliteit in Zeeland op de propositie der stad Tholen, in het Staatsbesogne van 3 December 1793 uitgebracht. Copie.

Copie missive van de Staten van Holland aan den kolonel van het regiment van den generaal-majoor Marty te Veere en Vlissingen 5 December 1786.

Nota's over commissiën van tourbeurten in de Admiraliteits colleges. 6 stukken.

96. Memorie over den staat der equipage door de Admiraliteiten ingezonden aan de Staten-Generaal 1 December 1794,

gedrukt, en door den commies B. C. Lelyveld aan den Raadpensionaris toegezonden bij brief van 3 December. 3 stukken.

97. Brieven van den vice-admiraal J. H. van Kinsbergen, aan wien in Maart 1793 het opperbevel over 's lands navale macht was opgedragen, aan den Raadpensionaris, copieën van brieven van dezen aan Zijne Hoogheid, memoriën, rapporten, nota's omtrent de verdediging van de rivieren, de Zuiderzee en de provincie Zeeland 1792—Januari 1795. 61 stukken.

98. Brief van G. Archidiacon. Aix la chapelle 20 October 1790, bericht gevende van twee door hem gedane ontdekkingen over het vinden der lengte op zee en zoetmaken van zeewater, met een advies van L. Bekker te Rotterdam van 12 November, dat die uitvindingen geen waarde hebben; brief daarover aan den vice-admiraal J. H. van Kinsbergen 27 Juni 1793.
Extracten uit de resolutiën der Staten van Holland, financieële opgaven, concepten en aanteekeningen van den Raadpensionaris betreffende Admiraliteitszaken, equipage, financiën, defensie der zeegaten enz. 1790—1794. 74 stukken.

Zaken der Oost-Indische Compagnie.

99. „Idées omtrent de Oost-Indische Compagnie 18 Maart 1788". (*) 2 stukken.

100. „Aanteekening omtrent de vernieuwing van het octrooi der Oost-Ind. Compagnie." (*) 1 stuk.

101. Memorie over den tegenwoordigen staat van de Oost-Indische Compagnie, vergeleken met hare omstandingheden voor den jongsten oorlog tusschen de kroon van Engeland en de Republiek, en de middelen welke zouden kunnen strekken tot haar grondig en bestendig herstel. met bijlagen 6 Februari 1788, opgemaakt door den advocaat der Compagnie Mr. Sebastiaan Cornelis Nederburgh. 1 deel.

102. Memorie van consideratiën over den staat van de Compagnie door den bewindhebber A. C. van der Hoop, met bijlagen (na 1788). 1 stuk.

103. Brief van Jan Andies Duurkoop oud-majoor, geschreven

op het landgoed Tangjong-mest bij Batavia, November 1788 met vier bijlagen, met bedenkingen over den vervallen staat der Compagnie. 5 stukken.

104. Verbaal van den heer van Wassenaer, heer van Katwijk, uit de Ridderschap, Mr. Arnoldus Adrianus van Tets, heer van Goudriaan, Willem Cornelis Boers, Daniel Adriaan Meerman van der Goes en Jan Jager, bij resolutie van de Staten van Holland van 8 Mei 1783 benoemd tot eene personeele commissie, tot onderzoek naar den tegenwoordigen staat van de financiën der Oost-Indische Compagnie en haar militair en mercantiel vermogen 22 Mei 1788—8 October 1789, met bijlagen.
Geschreven en gedrukte extract-resolutiën van de Staten van Holland en andere stukken, waarschijnlijk behoorende bij het verbaal dezer commissie 1788, 1789.
Financieële staten alsvoren. 2 deelen, 19 stukken.

105. Brief van Henry Hope te Amsterdam, 6 Februari 1789.
Copie rapport van de Bewindhebbers der Oost-Ind. Comp. ter kamer Amsterdam aan de Vroedschap van die stad met consideratiën omtrent een nader rapport, uitgebracht in de vergadering van de Staten van Holland den 13 December 1788 over de zaken der Comp., in het bizonder, voor zooveel aangaat de voorgeslagene veranderingen in haar huishoudelijk beheer 24 Febr. 1789 en bijlagen.
Copie missive alsvoren van 7 Maart 1789.
Origineele missive van de Bewindhebberen der Oost-Ind. Compagnie ter kamer Amsterdam in het Departement tot de Indische Zaken, waarschijnlijk aan de personeele commissie, 3 Mei 1789.
Pro memorie over het concept nopens de verandering van het bestuur der Oost-Ind. Compagnie, zonder dagteekening, 11 stukken.

106. Bericht van Bewindhebberen der Oost-Ind. Comp. ter kamer Amsterdam, gerequireerd door het besogne van de Vroedschap der gemelde stad, op de bij het Staatsrapport van 13 December 1788 geprojecteerde verandering in het bestuur van de Compagnie, 24 Februari 1789 met bijlagen; brieven van mr. W. Prins, bewindhebber der Oost-Ind. Comp. ter kamer Rotterdam van 13 April en 21 Mei 1789; copieën van missiven van andere Kamers over dit punt; het advies van het 5e Departement en der Hoofdparticipanten enz. (1789). 14 stukken.

107. Brieven van A. S. van der Hoop, bewindhebber der Oost-Ind. Comp. Amsterdam 10 Januari, 2 Maart, 30 December 1788 en 23 November 1789, geschreven en gedrukte lijsten betreffende den toestand der Oost.-Ind. Comp. en van Oost-Indië over de jaren 1754—1789. 12 stukken.

108. Notarieële insinuatie van 27 November 1788 en aanteekeningen betreffende het geschil van de Oost-Ind. Comp. met den hoofdparticipant Robert Voute, over een door hem uitgegeven werk getiteld: „Vervolg der aanmerkingen over den theehandel door Jan Jacob Voute en Zonen". 6 stukken.

109. Aanteekeningen over de wijze van boekhouden bij de Oost-Ind. Comp. (*). 1 stuk.

110. Brieven van Mr. Isaac van Teylingen, advocaat-fiscaal van de Admiraliteit te Rotterdam 17 Juni, van J. Graafland Pieterz. 24 October, van Mr. J. C. Nederburgh, advocaat der Comp. ter kamer Amsterdam 30 December 1788, van A. C. van der Hoop, bewindhebber 4 Mei 1789, geschreven en gedrukte staten, extract resolutien enz. over de financiën der Oost-Ind. Comp. 1741—1791. 21 stukken.

111. Staten betreffende den theehandel en de koffienegotie 1777—1788. 5 stukken.

112. „Ontwerp van een extensie van coffijculture in Indiën" door A. S. van der Hoop, met begeleidende missive 1 Februari 1792.
Brieven van Robert Voute, hoofdparticipant van 24 Mei, 29 Augustus, 12 September en 3 October 1788, 12, 18 Januari, 12 Februari 1789; van Henry Hope 5 September 1788.
Geschreven projecten en memoriën, gedrukte extract resolutiën enz. betreffende den thee- en koffiehandel. 22 stukken.

113. Brieven van Jacob Voute 31 Juli en 15 September en Henry Hope te Amsterdam 6 Augustus, W. C. H. baron van Lijnden gec. raad ter Admiraliteit in Zeeland 24 September 1788, Lampsins te Vlissingen 18 Juli 1790, gedrukt request en bijlagen van Robert Charnock te Vlissingen aan de Staten-Generaal, over het door die firma uitgeruste schip de Antoinette, welk schip onder Staten vlag te Bengalen was geland om te lossen, hetgeen in strijd werd beschouwd met het octrooi der Oost-Ind. Comp., en over den vrijen handel op die kolonie. 1 deel en 12 stukken.

114. „Conversatie met den heer Macperson oud gouverneur van Bengalen" 19 en 20 December 1789. 1 stuk.

115. Brief van den Ned. gezant te Londen, A. W. C. baron van Nagell aan den Raadpensionaris 18 December 1789, copieën van nota's etc. betreffende pretensiën van de Oost-Ind. Comp. op de Engelschen in Bengalen, wegens gedurende den laatsten oorlog in bezit genomene goederen. 8 stukken.

116. Brieven van Mr. Cornelis van der Oudermeulen, bewindhebber van 8, 15, 25 December 1789, 1, 5, 15, 22, 26 en 30 Januari 1790 over zijne onderhandelingen in Engeland betrekkelijk het tegengaan van den Amerikaanschen handel en de verhouding tusschen de Nederlanders en Engelschen in Oost-Indië met rapporten, notulen enz. 18 stukken.

117. Brieven van Andreas Everard van Braam Houckgeest van 25 Mei 1789, met „Bedenkingen omtrent de Caab de Goede Hoop", en van 20 Januari 1790, met aanhangsel en nader supplement daarop.
Copie memoriën van consideratiën van Bewindhebbers ter kamer Amsterdam over het beloop der lasten van de Kaap de Goede Hoop en aanwijzingen van de middelen tot vermindering daarvan met bijlagen. 7 stukken.

118. Copieën van brieven van de kamer Amsterdam aan die van Zeeland 3 Augustus 1789 en 4 Januari 1790 en aan den advocaat Nederburgh te 's-Gravenhage over eene som van elf tonnen gouds, in 1788 door eerstgenoemde kamer aan die van Zeeland voorgeschoten. 4 stukken.

119. Brief van D. L. comte de Keller, extraord. envoyé van den Koning van Pruissen 4 April 1792 met copie van een request van den graaf de Meuron, kolonel in dienst der Oost-Indische Compagnie. 1 stuk.

120. Brief van M. H. van Son Hendriksz., toezendende een request van eenige Amsterdamsche kooplieden betreffende door de Oost-Ind. Comp. te houden verkoopingen 16 Februari 1792. 2 stukken.

121. Brief van den bewindhebber der Oost-Ind. Comp. A. S. van der Hoop en copie advies over het uitstellen van eene veiling van thee tot het jaar 1793, 6 Juni 1792. 2 stukken.

122. Memoriën, concepten, gedrukte extracten uit de resolutiën van de Staten van Holland, rakende het geschil over het houden van de verkoopingen van de Oost-Ind. Comp.
Brieven van „vier gecommitteerde" kooplieden te Amsterdam Willem van Brienen en Zonen, Wilhelm Jan Willink, Hendrik Gildemeester en Jan van Alstee en van Bergen van 23, 30 April, 30 Mei, 7, 18 Juni aan den Raadpensionaris en minuten van dezen van 10, 13 April en 29 Mei 1792.
Alsvoren van J. Rendorp 15 Maart en 10 Juni, van Mr. C. van der Oudermeulen, bewindhebber 3 October, van A. van Ketwich, makelaar 5 October, en Robert Voute, hoofdparticipant 8 October uit Amsterdam 1792, allen over hetzelfde onderwerp. 20 stukken.

123. Brieven van Mr. Sebastiaan Cornelis Nederburgh, commissaris-generaal voor Nederlandsch-Indië, aan den Raadpensionaris 5 Juli 1792, Februari, 14 Mei en 21 Juli 1793, 13 Februari en 24 Maart 1794, van W. Beeckman, boekhouder te Samarang 31 Jan. 1792, van Dirk van Hogendorp uit Japara 4 Dec. 1792. 8 stukken.

124. Brieven van Mr. P. J. Guepin, advocaat der Comp. te Amsterdam 3 en 25 Mei 1793.
Copie eener nota van denzelfden door den Raadpensionaris aan Lord Auckland gezonden 23 Mei 1793 over de versterking van de Kaap de Goede Hoop. 4 stukken.

125. Brief van den majoor J. F. L. Graevestein, bij resolutie van de Staten-Generaal van 24 November 1788 benoemd in de militaire commissie naar Indië, met een kort en zakelijk bericht van de verrichtingen dezer commissie en verzoek om vermeerdering van hetgeen hem na afloop daarvan was toegezegd 19 Juli 1793 en stukken daartoe betrekkelijk. 6 stukken.

126. Brieven aan den Raadpensionaris van:

E. Craeyvanger, bewindhebber der Oost-Ind. Comp. van 5 April 1791, 6, 13 en 17 Juli 1794 over den toestand derzelve vooral wat het financieële betreft, met copie eener door hem aan de commissarissen-generaal over Indië, Nederburgh en Frijkenius den 3 Januari 1794 geschrevene missive.
Mr. P. J. Guepin, advocaat der Comp. te Amsterdam van 6 en 9 Mei 1794 met copieën van door Bewindhebberen aan de Staten-Generaal en de Staten van Holland gerichte missiven.
G. K. van Hogendorp, pensionaris van Rotterdam van 13 Juli

1794 over een door M. Dundas gehouden speech over den staat der Engelsche Compagnie.
Gedrukte en geschreven extract resolutiën en stukken van de Staten van Holland April 1794. 25 stukken.

127. Extract resolutiën, copieën van missiven aan de Staten-Generaal en aan de Staten van Holland en andere stukken betreffende de zaken der Oost.-Ind. Comp., 1789—1792. 55 stukken.

Zaken der West-Indische Compagnie en opgerol de directie.

128. Memorie van consideratiën van de Bewindhebberen der West-Ind. Comp. ter kamer Zeeland nopens de dissolutie bij het eindigen van het octrooi, gedrukt.
Consideratiën daarop van den heer van den Helm Boddaert.
Korte aanmerkingen van den heer van Nooten.
Reflexiën van den heer W. A. Sirtema van Grovestins.
Consideratiën op de reflexien van den burgemeester van de Poll en den advocaat de Kempenaer.
Promemorie over de schikkingen met opzigt van de West-Ind. Comp. bij het eindigen van het octrooi (*),
Schets van eene nieuwe form van bestuur hier te lande over de kolonien in West-Ind. en op de kust van Afrika (*).
Brieven van Mr. D. J. de Kempenaer advocaat der West-Ind. Comp. aan den Raadpensionaris 22 Februari, 25 Mei en 27 Augustus 1791.
Finantieële berekeningen, extract resolutiën van de Staten-Generaal enz. 30 stukken.

129. Generale reflexiën rakende de West-Ind. kolonien van den Staat in den vorm van adversaria bijeengebracht z. d. 21 stukken.

130. Brieven van Mr. Johannes Bourcourt, bewindhebber der West-Ind. Comp., aan den Raadpensionaris over het sluiten eener leening 30 Juli en van den advocaat der Comp. Mr. Danker Jan de Kempenaer over noodzakelijke veranderingen in de directie 12 September 1788. 2 stukken.

131. Recueil van geschreven en gedrukte extracten uit de resolutiën van de Staten-Generaal en andere stukken betreffende de vernietiging der West-Ind. Comp., de interim-directie en de oprichting van den Raad der West-Ind. koloniën en deszelfs eerste verrichtingen met een door den Raadpensionaris geschreven index 1788—1794. 1 deel.

132. Minuut van een brief aan Zijne Hoogheid 5 Maart, waarbij copieën van brieven van Z. H. aan het lid van de Staten-Generaal van Lijnden van Blitterswijk van 28 Maart, van dezen aan Z. H. 29 Maart en van Z. H. aan den raadpensionaris van Zeeland van Citters van 28 Maart 1792. 4 stukken.

133. Brieven van:

W. A van Sirtema van Grovestins, een der gecommitteerden uit de Staten-Generaal tot de interim-directie van de West-Ind. koloniën 29 Maart 1792.

Mr. Jan Elias Huydecoper van Maarsevcen, burgemeester van Amsterdam 11 Maart 1792.

W. A. Sirtema van Grovestins en J. G. Urchers, leden en Mr. J. D. de Kempenaer, secretaris van de interim-directie 30 Augustus 1792.

Rapport van Grovestins en Urchers, wegens hunne commissie naar het departement Amsterdam 25 September 1792.

Brief van M J. C. Sontag, boekhouder-generaal 8 October 1792 met een compleet stel van de tabellen wegens de berekening van het jaarlijksch deficit en ideeën van hem daarover.

D. C. Wesselman uit Groningen, zich aanbiedende als chartermeester en klerk 20 Januari 1792.

Memoriën, copieën van brieven en staten en berekeningen wegens door de Directie te sluiten geldleeningen 1792.

Missive van den Kolonialen Raad over de project negotiatie op lijfrenten 14 Februari 1794.

Brief van het lid van den Raad U. Oostendorp, over hetzelfde onderwerp 27 Februari 1794. 37 stukken.

134. Brief van W. A. Sirtema van Grovestins aan den Raadpensionaris met lijsten van militairen in de forten op de kust van Guinea, 23 Mei 1794.

Staat van het getal en den voet van betaling der militie in dienst der West-Ind. Comp. 1790.

Stamlijsten der troepen in de koloniën van Essequebo en Demerary 1789.

Lijst der troepen op Curaçao 1790.

Monsterrol van de hooge en lage officieren en militairen op het eiland St. Eustatius 1789 13 stukken.

135. Pro memorie voor Zijne Hoogheid 25 September. brief van den advocaat fiscaal van der Hoop 19 November 1792 en andere stukken betreffende de inrichting van een korps troepen voor de koloniën van den Staat in Amerika. 9 stukken.

136. Plan tot het inrichten eener nieuwe directie voor de West-Ind. bezittingen zondor dagteekening. 1 stuk.

137. Brieven van de advocaat der Compagnie Mr D. J. de Kempenaer aan den Raadpensionaris van 4 October 1788 en 4 Juli 1789 over geschillen tusschen de kamer Amsterdam en die van Zeeland over de financiën; memorien, berekeningen en andere stukken over deze zaak. 10 stukken.

138. Brieven van denzelfden van 1 November 1788 over den verachterden staat der financiën en van 16 September 1790, omtrent achterstallige subsidiën der provinciën, memoriën etc. betreffende dit onderwerp.
Staten van inkomsten en lasten der West-Ind. Comp. over de jaren 1770—1791. 36 stukken.

139. Copieën van stukken van verschillenden aard, meest financieel rakende de West-Ind. koloniën 1792, 1793. 33 stukken.

140. Lijst van de ambtenaren in de koloniën met aanwijzing der beschouwingen bij de aanvulling van de vacatures. 1 stuk.

141. Missive van den secretaris van het gezantschap te Parijs Carel Sittig van 1 Augustus 1790 met „Note relative au departement der colonies Françaises en Amérique". 4 stukken.

142. Brief van Lord Auckland 1 November 1791 met „Powers and authorities given to the lords commissionners for trade and plantations". 2 stukken.

143. Brief van het Engelsche parlementslid Thomas Coke met eene nota over de zending van Methodisten in de West-Ind. koloniën 14 Juni 1791. 3 stukken.

144. Brieven van Mr. Willem Six, secretaris van de directie der West-Ind. koloniën te Amsterdam 4 Maart, 4 Mei en 24 October 1794 bevattende berichten over de Fransche kolonie Cayenne. 15 stukken.

145. Brief van Mr. Gijsbert Karel van Hogendorp, raad en pensionaris van Rotterdam aan den Raadpensionaris over den handel op de kust van Guinea, met eene memorie 11 December 1788.

Brief van Mr. J. C. van der Hoop, advocaat-fiscaal ter Admiraliteit te Amsterdam 25 Juli met een brief van den fiscaal te Elmina Gillis van IJsselstein van 20 April 1792 over het herstel der verachterde negotie op de kust van Guinea.

Relaas aan den Raadpensionaris van den kapitein ter zee A. Spengler, commandeerende 's lands fregat de Dolphijn, wegens het door hem verrichte op Sint George del Mina, betreffende de geschillen tusschen den directeur-generaal Jacobus de Veer en den fiscaal Gilles van IJsselstein, met de bijlagen 26 Mei 1792. 6 stukken.

146. Brieven van den fiscaal te Elmina Gillis van IJsselstein aan den Raadpensionaris 22 Februari 1792 en 26 Augustus 1793. 2 stukken.

147. Missiven van D. C. Wesselman te Amsterdam aan den Raadpensionaris 1 Januari, met aanmerkingen over den Afrikaanschen handel 7 Januari, 20 Mei, 4 Juni, 28 September 1791, 19 Juli 1792 met copie van een brief van Jan Niezer uit Elmina van 28 April en een brief van den advocaat-fiscaal J. C. van der Hoop van 3 Augustus 1792. 9 stukken.

148 Plan van den slavenhandel, afkomstig van den heer Louissen te Vlissingen en door den heer van Lijnden van Blitterswijk aan den Raadpensionaris ter hand gesteld op 31 Augustus 1790.

Reflexiën over de kust van Guinea 1791.

Brieven van den opper-commies te Elmina Johannes Cornelis Heycoop aan . . . . . 1784, copieën van instructiën, lijsten van tractementen etc. 15 stukken.

149. Brief van I. C. Hartsinck te Amsterdam aan den Raadpensionaris rakende de oneenigheden tusschen de provinciën Holland en Zeeland over de vaart op Essequebo en Demerary, 9 Januari 1788. 1 stuk.

150. Brief van den advocaat der West-Ind. Comp. Mr D. J. de Kempenaer van 22 Januari 1788 met copie van een brief van de ingezetenen van Demerary over bezwaren tegen de administratie van de Compagnie; gedrukt request van hem aan de Staten-Generaal en andere stukken betreffende dit onderwerp. 7 stukken.

151. Brieven van Jhr. Willem Augustus Sirtema van Grove-

stins aan den Raadpensionaris 9 September, 15, 19 October en 16 November 1788 over de conditiën, waarop door hem en Mr. W. C. Boey hunne commissie naar de West-Indische koloniën zal worden aanvaard, concept instructie, punten van consideratie etc. 13 stukken.

152 Korte aanteekeningen uit de brieven van Jhr. W. A. Sirtema van Grovestins, gedeputeerde in de Staten-Generaal en Mr. W. C. Boey, commissarissen naar de West-Ind. eilanden en de koloniën Essequebo en Demerary 1789, 1790. 1 stuk.

153. Brief van Jhr. W. A. Sirtema van Grovestins van 4 September 1790 aan den Raadpensionaris omtrent door hem tijdens zijn verblijf in Demerary en Essequebo aldaar opgemerkte oneenigheden, ten gevolge van verkeerde handelingen der Compagnie en de geneigdheid der ingezetenen tot een nieuwe directie, reflexiën over die kolonie, extract resolutiën etc. 1788—1791. 15 stukken.

154. Brief van denzelfden over zijne benoeming tot Gouverneur van de koloniën van Essequebo en Demerary 13 Mei 1792, en allerlei copieën van stukken betreffende die koloniën. 17 stukken.

155. Missiven van denzelfden als gouverneur-generaal van Essequebo en Demerary aan den Raadpensionaris 6 Mei 1793—4 September 1794.
Extracten uit dezé missiven November 1793—Juni 1794.
Copieën van brieven van denzelfden aan A. Hope en aan den boekhouder-generaal J. C. Sontag 20 Januari 1794.
Brieven van M. Lamaison, provisioneel fiscaal 7 Februari, M. Tinne, ontvanger 2 Augustus, Matthys Dier Tange, eerste klerk bij den Hove van Politie 12 Augustus 1794.
Extracten uit de notulen der vergadering van policie in Essequebo en Demerary, lijsten van vertrokken schepen etc. 57 stukken.

156. Resolutie van den Kolonialen Raad in Essequebo en Demerary over het uitgeven van gronden in laatstgenoemde kolonie 14 Februari 1794, copie van de memorie daaromtrent opgesteld door den gouverneur W. A. Sirtema van Grovestins, met de bijlagen en eenige andere stukken rakende het onderwerp. 32 stukken.

157. Missive van Jan Nicolaas van Stakkenborgh, secretaris

van den Grooten Raad op Curaçao aan den Raadpensionaris, den Haag 19 December 1787 met een brief aan Zijne Hoogheid over de sedert 1783 op dat eiland bestaande oneenigheden.

Opgave van de Compagnies inkomsten en uitgaven op dit eiland en andere financieele bescheiden 1780—1788.

Copie memorie van D Creefts, inspecteur van 's Compagnies gebouwen en fortificatiën van Curaçao over de verdediging van dat eiland, 1790. 7 stukken.

158. Brieven van Mr. P. Th. van Teylingen, raad-fiscaal 4 December 1792 en 20 Februari 1793 en van den predikant R. Wildrik te Curaçao 4 November 1793. 3 stukken.

159 Consideratiën tot verbetering zoo van het financieël als politiek bestuur en directie op het eiland Curaçao, door Jan Hendriksz. Hensen, 's-Gravenhage September 1794.

Alsvoren wegens het eiland Bonaire 2 stukken.

160. Brieven van Henry Hope aan den Raadpensionaris 1 Februari, van Hennings (?) uit Londen 24 Maart, 11 Augustus 1789, van Mr. W. C. Boey uit Haarlem 16 October, van Henry Chaffey uit Amsterdam 5 December 1791

Aanmerkingen over den koophandel op het eiland St. Eustatius overgegeven aan den Raadpensionaris in Holland door Lucas Lans.

Copie consideratiën nopens de eilanden Curaçao, St. Eustatius, St. Martin en Saba, overgegeven door de drie heeren aldaar in commissie geweest zijnde 5 Januari 1791 en reflexiën daarop.

Gedrukte en geschreven memoriën, missives, pamfletten enz. over den handel op de eilanden in West-Indië 1784—1792. 24 stukken.

161. Brief van den gouverneur van St. Eustatius Pieter Anthony Godin aan den Raadpensionaris houdende aanmerkingen over dit en andere eilanden in West-Indië 31 Augustus 1790.

„Etat des négociants français établis à St. Eustache lors de la prise de cette isle par l'admiral Rodney, qui ont été admis au rembource que sollicite la cour de France auprès de celle d'Angleterre." 2 stukken.

162. Copie van de missive van Willem Hendrik Rink, commandeur van het eiland Sint Martin, aan de Raden der koloniën

van den Staat in West-Indië met bijlagen 26 Mei 1798. 24 stukken.

163. Brief van Jhr. W. A. Sirtema van Grovestins, belast met eene zending naar Demerary van 20 April 1789 aan den Raadpensionaris, met eene memorie rakende zijne bevindingen in de kolonie Suriname, gedurende zijn verblijf aldaar.

Brief van Mr. Willem Six, secretaris van de Directie, aan den Raadpensionaris van 10 Januari 1790 met eene memorie over de verwoestingen door eene bende boschnegers onder het opperhoofd Bonni, die zich over de rivier de Marrowyne op Fransch grondgebied bevond, in die kolonie aangericht, en de wenschelijkheid die bende aldaar te vervolgen en eenige stukken daartoe betrekkelijk.

Lijst der voornaamste producten, welke uit Suriname naar het vaderland zijn afgescheept 1701—1790.

Berekening over de lasten, welke in de kolonie Suriname geheven worden, memoriën enz. betreffende den financieëlen, commercieelen en staatkundigen toestand van Suriname 1784—1789.

Gedrukt request van de hoofdparticipanten van de West-Indische Compagnie aan de Staten-Generaal, bericht daarover enz., betreffende de overneming der helft in het derde part der kolonie Suriname door Amsterdam van het Huis van Sommelsdijk gekocht, en aan de West-Ind. Compagnie ter partici patie aangeboden 1772. 23 stukken.

164. Brief van W. Six, secretaris van de directie der kolonie Suriname, uit Amsterdam 15 Augustus 1793, met copie van een brief van de Directeuren aan Zijne Hoogheid. 2 stukken

Verschillende onderwerpen.

165, 166. Korte notulen van de vergadering der Staten van Holland, geschreven door de Raadpensionaris 8 Juli 1789—23 December 1791, 29 October 1794—20 Januari 1795. 2 deelen.

167. Nota van den raad van Zijne Hoogheid de Larrey omtrent de wenschelijkheid van het introduceeren van eene betere orde in het behandelen van zaken ter secretarie van Zijne Hoogheid.

Gedrukte resolutiën van de Staten-Generaal en van de Staten

van Holland omtrent het huwelijk van den Erfprins, 1789. 5 stukken.

168. Brieven van Zijne Hoogheid van 7 April, van Hare Hoogheid 18 April, van Mr. Willem Carel Vosmaer, procureur-generaal bij het Hof van Holland van 18 en 19 April 1792 en eene aanteekening van Van de Spiegel rakende een aanslag op de stadhouderlijke familie, waartoe zekere Oltmans zich zoude laten gebruiken. 6 stukken.

169. Brief van Mr. W. C. Vosmaer van 5 September 1788 over eene ingestelde vervolging tegen de leden van de commissie voor de verdediging van Holland te Woerden.
Brief van denzelfden van 2 Juli 1794 met copie eener door hem gedane propositie omtrent de patriottische leesgezelschappen, welke buiten de notulen was gehouden.
Minuut-missive aan het Hof van Holland over de zoogenaamde vaderlandsche societeiten voor den wapenhandel 15 November 1788, gedrukte resolutiën van de Staten van Holland en andere stukken over dit onderwerp.
„Concept van een placaat van algemeene amnestie" Februari 1789.
Copie brief van een Jacobus over de capitulatie van Kamerijk en den dood van Santerre 9 Augustus 1793 met een exemplaar van den Moniteur Universel van 9 Juni.
Gedrukte publicatie over het lasterschrift tegen den Raadpensionaris 16 Juli 1794. 27 stukken.

170. Brief van A. van der Heim uit Rotterdam over eene vuurmachine gebruikt in de Mijdrechtsche droogmakerij 27 Juli 1792 en bijlagen. 5 stukken.

171. „Explanation of the telegraphe." 1 stuk.

Buitenlandsche zaken.

172—186. Minuten van brieven aan Nederlandsche en vreemde gezanten.

172. Minuten van brieven aan Reinier van Haeften, extra-ordinaris envoyé en plenipotentiaris aan het Hof van Weenen, 15 April 1790—2 October 1792, (de latere zijn te vinden in het generaal cahier van de Ministers buiten 's lands). 6 katerns.

173. Alsvoren aan Maximiliaan Louis Hangest Genlis

baron d'Yvoy van Mijdrecht, gedurende zijne geheime zending naar Brussel 4 Februari—23 April 1790. 2 katerns.

174. Alsvoren aan Hendrik van der Hoop, minister te Luik, 16 Maart 1788—2 Juli 1799. 6 losse katerns.

175. Alsvoren aan Willem baron van Reede, extra-ordinaris envoyé en plenipotentiaris bij den Koning van Pruissen, 10 December 1787—12 November 1792. 5 stukken en 32 losse katerns.

176. Alsvoren aan Hendrik Augustus baron van Kinckell, gedurende zijne particuliere reis naar Duitschland 21 April—30 September 1788. 3 katerns.

177. Alsvoren aan denzelfden als minister bij de Opper-Nederrijnsche- en Westphaalsche kreitsen, 26 Maart 1789—29 Mei 1791. 1 katern.

178. Alsvoren aan Mr. Maarten van der Goes, extra-ordinaris envoyé aan het Hof van Denemarken 16 Mei 1789—5 November 1791 (De vorige brieven zijn te vinden in het generale cahier van de Ministers buiten 's lands). 1 katern.

179. Alsvoren aan J. W. Hogguer, extra-ordinaris envoyé aan het Hof van Rusland, 31 Maart 1791—13 Augustus 1792 3 katerns.

180. Alsvoren aan Anne Willem Carel baron van Nagell, extra-ordinaris envoyé en minister plenipotentiaris aan het Hof van Groot Brittanniën 7 Maart 1788—17 November 1792. 12 katerns.

181. Alsvoren aan Mr. Gerard Brantsen, destijds te Parijs en van daar berichten zendende aan den Raad-pensionaris, 10 September 1789—24 Augustus 1792. 2 katerns.

182. Alsvoren aan G. C. baron van Spaen van Voorstonden, minister plenipotentiaris aan het Hof van Lissabon, 24 November 1791. 1 katern.

183. Alsvoren aan differente ministers buiten 's lands, 17 Januari 1788—22 October 1792 volgens inhoudsopgave aan:

Aubert, secretaris van den ambassadeur te Madrid,

Berkenrode (Lestevenon van) ambassadeur te Parijs.
Borch (Jan Carel baron van der) extra-ordinaris envoyé aan het Hof van Zweden.
Dedem van de Gelder (F. G. van) ambassadeur te Constantinopel.
Gallieres (I. F.) minister bij den Rijksdag,
Goes (Mr. Maarten van der) extra-ordinaris envoyé in Denemarken,
Haeften (Reinier van) extra-ordinaris envoyé en plenipotentiaris te Weenen,
Hop (Hendrik baron) minister plenipotentiaris te Brussel,
Hogguer (Daniel) minister bij de Neder-Saksische kreits te Hamburg,
Hogguer (J. W.) minister aan het Hof van Portugal,
Lansbergen (J. van) minister plenipotentiaris te Keulen,
Lucius (George Ernest) secretaris te Mannheim,
Rechteren (Jacob Godefroy graaf van) ambassadeur aan het Hof van Spanje.
Rechteren van Borchbeuningen (C. A. graaf van) extra-ordinaris envoyé aan het Hof van Rusland,
Ross (Jacob) commissaris te Dantzig,
Sittig (Carel) secretaris van den Ambassadeur te Parijs. 17 katerns en 2 stukken.

184. Alsvoren aan den baron van Alvensleben, minister plenipotentiaris van Zijne Pruissische Majesteit, aan James Harris, ambassadeur van Zijne Groot Brittannische Majesteit, aan le comte Mirabel, minister van den Koning van Sardinië, aan Lord Auckland, ambassadeur van Engeland 7 Juli 1788—15 Juni 1790. 1 katern.

185. Alsvoren aan Lord Auckland, Engelsch Staatsminister te Londen 25 April 1790—6 Februari 1792. 1 katern en drie stukken.

186. Alsvoren aan Martin Ernst graaf von Schlieffen, generaal-luitenant en Staatsminister van Ilessen Cassel, 18 October 1789—18 October 1790, waarbij ook eenige brieven van den generaal von Schlieffen uit Cassel, Wezel, Maastricht en den Haag 1788—1790. 1 katern 5 stukken.

187—216. Brieven van Nederlandsche gezanten.

187. Brieven van Reinier van Haeften, extra-ordinaris

envoyé en plenipotentiraris aan het Hof te Weenen, 1788—1794. 60 stukken.

188. Alsvoren van Hendrik Hop, minister plenipotentiaris te Brussel 1788, 1789, 1791—1793 en van zijn secretaris van Niewerkerke, gedurende zijne afwezigheid in 1791. 90 stukken.

189. Alsvoren van Hendrik van der Hoop, minister te Luik 1788—1794. 517 stukken.

190. Alsvoren van Arend Willem baron van Reede, extra-ordinaris envoyé en minister plenipotentiaris bij den Koning van Pruissen 1788—1791, 1791 ook uit Warschau, waarheen hij met eene bijzondere zending was belast, 1792—1794. 515 stukken.

191. Alsvoren van Hendrik Augustus Baron van Kinckell, minister bij de Opper-Nederrijnsche en Westphaalsche kreitsen te Mannheim 1789—1794. 156 stukken.

192. Alsvoren van J. van Lansbergen, minister te Keulen 1788, 1790, 1792. 9 stukken.

193. Alsvoren van I. F. Gallieris, minister te Regensburg 1791. 1 stuk.

194. Alsvoren van George Ernest Lucius, secretaris te Maintz 1788—1794. 144 stukken.

195. Alsvoren van Daniël Hogguer, minister bij de Neder-Saxische Kreitz te Hamburg 1788—1791. 17 stukken.

196. Alsvoren van Mr. Jan Casper Hartsinck Cornelisz, alsvoren 1794. 4 stukken.

197. Alsvoren van Mr. Maarten van der Goes, extra-ordinaris envoyé aan het Hof van Denemarken 1788—1793. 115 stukken.

198. Alsvoren van Frederik de Coninck, secretaris alsvoren, waarnemend 1793. 2 stukken.

199. Alsvoren van Jan Carel baron van der Borch, extra-ordinaris envoyé aan het Hof van Zweden 1788—1794. 184 stukken.

200. Alsvoren van I. A. Dickmeijer, consul te Carlscrona 1790. 1 stuk.

201. Alsvoren van Jacob Ross, commissaris te Dantzig 1788—1794. 42 stukken.

202. Alsvoren van C. A. graaf van Rechteren van Borchbeuningen, extra-ordinaris envoyé te St. Petersburg 1789. 2 stukken.

203. Alsvoren van J. W. Hogguer, extra-ordinairis envoyé te St. Petersburg 1791—1794 (de brief van 1 Juni 1793 met vele bijlagen, bevattende opgaven wegens den handel in Rusland). 165 stukken.

204. Alsvoren van Anne Willem Carel baron van Nagell, extra-ordinaris envoyé en minister plenipotentiaris bij het Hof van Groot Brittannie 1788—1794. 196 stukken.

205. Alsvoren van Lestevenon van Berckenrode, ambassadeur te Parijs 1788—1792. 35 stukken.

206. Alsvoren van Jacob Godefroy, graaf van Rechteren, ambassadeur bij het Hof van Spanje en van zijn secretaris d'Aubert 1789, 1790. 18 stukken.

207. Alsvoren van d'Aubert, secretaris van het gezantschap te Madrid 1791, 1792. 20 stukken.

208. Alsvoren van Mr. Maarten van der Goes, extra-ordinaris envoyé en minister plenipotentiaris aan het Hof van Spanje 1794. 14 stukken.

209. Alsvoren van Thomas Gavino, consul te Gibraltar 1789. 1 stuk.

210. Alsvoren van I. W. Hogguer, minister aan het Hof van Portugal 1788—1790. 20 stukken.

211. Alsvoren van G. C. baron van Spaen, minister plenipotentiaris aan het Hof van Portugal 1791—1793. 7 stukken.

212. Alsvoren van Frederik Gijsbert baron van Dedem van de Gelder, ambassadeur aan het Hof van den Turkschen keizer 1789—1793. 50 stukken.

213. Alsvoren van I. P. Panchaud en R. Bragiotti, chargés d'affaires te Constantinopel, 1793. 1 stuk.

214. Alsvoren van Webster Blount, consul te Tanger, 1794. 1 stuk.

215. Alsvoren van Rudolph van Dorsten, consul te Philadelphia 1790 en copie van een brief uit New-York 18 April 1791. 4 stukken.

216. Alsvoren van Jan Hendrik Christiaan Heineken, consul te Philadelphia, 1792. 14 stukken.

217—249. Brieven van vreemde gezanten en staatslieden.

217. Brieven van graaf Louis Stahremberg, extraordinaris envoyé van den Keizer, 1793. 3 stukken.

218. Alsvoren van von Pelzer, secretaris van het gezantschap van den Keizer, 1793, 1794. 4 stukken.

219. Alsvoren van graaf Kaunitz 14 Maart 1792. 1 stuk.

220. Alsvoren van J. L. graaf Cobenzl uit Trier 29 December 1789 (à Mr. de Blijswijck)? 1 stuk.

221. Alsvoren van den baron Buol Schauenstein, waarnemende de zaken van den Koning van Hongarije 1790—1792. 4 stukken.

222. Alsvoren van le chevalier de Rocqueville, minister envoyé van den Bisschop van Luik, 20 Jan. 1793. 1 stuk.

223. Alsvoren van de Chertret, minister envoyé van den Bisschop van Luik 1793. 1 stuk.

224. Alsvoren van Renfner, conseiller d'ambassade chargé d'affaires de S. M. le roi de Prusse, 1788—1791. 16 stukken.

225. Alsvoren van D. L. graaf von Keller, extraordinaris envoyé en minister plenipotentiaris van den Koning van Pruissen 1792—1794. 13 stukken.

226. Alsvoren van de Bilfinger, bij afwezigheid van den graaf von Keller waarnemende de zaken van den Koning van Pruissen, 1791. 2 stukken.

227. Alsvoren van le prince de Colleredo Mannsfelt uit Frankfort 1790, 1792. 2 stukken.

228. Alsvoren van de Bosset, extra-ordinaris envoyé van het Hof van Mecklenburg-Schwerin, 1792. 2 stukken.

229. Alsvoren van graaf von Wedel Jarlsberg, extra-ordinaris envoyé van den Koning van Denemarken, 1789. 1 stuk.

230. Alsvoren van H. Schubart, extra-ordinaris envoyé van den Koning van Denemarken, 1793, 1794. 23 stukken.

131. Alsvoren van graaf Bunge, chargé d'affaires van den Koning van Zweden, 1788. 1 stuk.

232. Alsvoren van Frederik Adriaan comte de Löwenhielm, extra-ordinaris envoyé van den Koning van Zweden, 1789—1793. 8 stukken.

233. Alsvoren van de Middleton, minister-resident van Polen, 1792—1794. 30 stukken.

234. Alsvoren van graaf de Kalitcheff, extra-ordinaris envoyé van den Keizer van Rusland, 1791. 2 stukken.

235. Alsvoren van Lord Auckland, ambassadeur van Groot-Brittanniën, 1790—1793. 430 stukken.

236. Alsvoren van Sir James Harris, extra-ordinaris ambassadeur en plenipotentiaris van den Koning van Groot-Brittanniën, December 1787 en 1788. 35 stukken.

237. Alsvoren van Alleyne Fitz Herbert, extra-ordinaris envoyé en minister plenipotentiaris van den Koning van Groot-Brittanniën, 1789, 1790. 7 stukken.

238. Alsvoren van Lord Henry Spencer, minister plenipotentiaris van den Koning van Groot-Brittanniën, 1791, 1793. 25 stukken.

239. Alsvoren van Lord Sint Helens, extra-ordinaris ambassadeur van den Koning van Groot-Brittanniën, 1794. 21 stukken.

240. Alsvoren van Willem Eliot, minister plenipotentiaris

van den Koning van Groot-Brittanniën, 1793, 1794. 14 stukken.

241. Alsvoren van Hinuber, chargé d'affaires van den Koningvan Groot-Brittanniën voor zijn keurvorstendom Hannover, 1794. 1 stuk.

242. Alsvoren van W. Gomm (waarschijnlijk geattacheerd aan de Engelsche legatie) 1788 en . . . ?. 8 stukken.

243. Alsvoren van Lord Malmesbury 2 Juli 1789 en 1794 (destijds Engelsch ambassadeur te Berlijn). 16 stukken.

244. Alsvoren van Lord Elgin 26 Augustus 1791. 1 stuk.

245. Alsvoren van W. Lindsay. 2 stukken.

246. Alsvoren van le chevalier d'Oranjo, extra-ordinaris envoyé van de Koningin van Portugal, 1794. 2 stukken.

247. Alsvoren van den graaf de Montagni de Mirabel minister van den Koning van Sardinië, 1788. 2 stukken.

248. Alsvoren van Plenti, chargé d'affaires van den Koning van Sardinië, 1794. 25 stukken.

249. Alsvoren van verschillende personen: J. D. de Pesserant-Passenbourg, F. J. Jackson, comte Oginiki, minister in Polen, prince de Béthune—comte de Charoste, Fabry, burgemeester van Luik, Latourdupin Gouvernet, F. Bachin, le baron de Breteuil, le comte de Clermont-Tonnerre, E. baron de Rantzau, 1788, 1790, 1791, 1794. 18 stukken.

Fransche zaken.

250. Minuten van brieven, copieën van diplomatieke depêches en nota's van gezanten zoo in de Republiek als in het buitenland en van resolutien van de Staten-Generaal, gedrukte stukken etc. betreffende Fransche zaken van 1791 tot op de oorlogsverklaring in Februari 1793.

Brochures betreffende dit onderwerp:

Mémoire pour les patriotes Hollandais réfugiés en France.

Discours prononcés le 15 Mai 1791 par quelques patriotes Hollandais à la société des amis de la constitution, séante à Paris.

Explications survenues entre les cours de Vienne et de France

au sujet des rassemblemens armés des émigrés Français dans l'Electorat de Trêves 1792.

Extrait des registres du Comité Général révolutionnaire des Belges et Liégeois unis 1792.

Réflexions sur la révolution de 1688 et sur celle du 10 Août 1792.

Aanspraak aan de Bataven door Condorcet.

A collection of adresses transmitted by certain English clubs to the National Convention of France and certain decrees of the same convention 1793.

Papers presented bij Her Majesty's commands 25th January 1793. 137 stukken.

251. Minuten van memorien van van de Spiegel; brief van Mr. Isaac van Teylingen, raad en advocaat-generaal van de Admiraliteit op de Maze van 2 December 1792, copieën van resolutiën van de Staten-Generaal rakende violatie van het territoir der Republiek door Fransche gewapende vaartuigen, die op 6 December 1792 de Schelde tot Antwerpen waren opgevaren. 9 stukken.

252. Origineele secreete instructie van den Koning van Frankrijk voor Maximiliaan Emmanuel de Maulde Hordan, maréchal de camp, als minister plenipotentiaris bij de Staten-Generaal der Vereenigde Nederlanden, 25 April 1792.

Brieven van dezen gezant en minuten van van de Spiegel Juni 1792—Februari 1793.

Minuutbrief aan Hare Hoogheid van 21 Mei 1792.

Brieven van J. de Joubert (waarschijnlijk zijn secretaris) te 's-Gravenhage December 1792, en uit Antwerpen, Brussel en Parijs 10 tot 28 Januari 1793.

Brieven en secreete brieven van verschillende personen, gericht aan den minister de Maulde, November en December 1792. 70 stukken.

243. Credentiebrief van den Minister van Buitenlandsche Zaken te Parijs voor Fr. Noël als chargé d'affaires van de Fransche Republiek 30 December 1792, brieven van dezen gezant, minuten van van de Spiegel, Januari en Februari 1793. 8 stukken.

254. Twee brieven en een biljet van prins Willem V van 5 en 13 November en eene minuut van den Raadpensionaris van 2 November 1792, omtrent een mondeling antwoord te geven aan Mevrouw de wed. Palm, geb. d'Aelders te Parijs, met wie deze laatste correspondentie hield en die door eenige

leden der Nationale Conventie herwaarts was gezonden. 4 stukken.

255. Brief van Mr. Maarten van der Goes, extra-ordinaris envoyé aan het Hof van Denemarken van 7 Mei 1793 met copie van een brief van Lord Granville aan den Britschen zaakgelastigde te Stokholm van 4 April, omtrent de houding die de Engelsche regeering zich voorstelt aan te nemen ten aanzien van de scheepvaart van neutrale natiën.

Brieven van Fransche geestelijken te 's-Gravenhage en te Brussel aan den Raadpensionaris met verzoek hier te lande eene collecte te mogen houden 1, 18 en 23 October 1793.

Anonyme brieven aan en minuten van van de Spiegel, waarvan een van den heer Bicker med. dr. te Rotterdam over de vereeniging der partijen in de Republiek 1792, 1793.

Brief van G. Gordon uit Londen aan den Raadpensionaris met een uitknipsel uit eene courant, bevattende een brief van Richard Boyle, Hertog van Schannon, vice-thesaurier van Ierland van 23 Januari 1790 over de verhouding van de Protestanten tot de R.-Catholieken aldaar, 4 Februari 1793. 14 stukken.

256. Copieën van allerlei stukken met opschriften van de hand van van de Spiegel:

„Position des armées en Champagne en Octobre 1792".

„Fransche Revolutie", „aux amis de la vérité C. N. C. P. I. à Paris le 4 Avril 1793".

„Précis d'une déliberation à la Convention Nationale sur le droit de l'homme Août 1793".

„Mission de Bruxelles au mois de Février 1794" van den generaal graaf de Martange.

„Lettre d'un émigré Français du 13 Mars 1794 sur la politique que les émigrés attribuent à la cour de Londres".

„Observations sur la Convention Nationale etc. par un homme sorti de France le 20 Septembre 1794". 13 stukken.

257. Brief van Martinez Junior aan den Raadpensionaris, Londen 11 December 1792, copieën van diplomatieke brieven, gedenkstukken, publicatiën, couranten etc., rakende den oorlog met Frankrijk 1793. 28 stukken.

358. Relaas der gebeurtenissen geschreven door van de Spiegel, loopende van 22 November 1792—4 April 1793. 1 stuk.

259. Aanteekeningen van secreete notulen van de Staten-Generaal Januari—April 1793. 2 stukken.

260. Copieën van missiven van den Nederlandschen consul te Ostende aan de Staten-Generaal 3 Februari 1793 en van Lord Auckland aan den griffier Fagel 24 Febr. 1793.
Brief van van de Spiegel aan Mr. Isaac van Teylingen, raad- en advocaat-fiscaal van de Admiraliteit op de Maze, 3 Maart 1793.
Copie van eene missive van den Erfprins van Oranje aan de Staten-Generaal over het opeischen van Geertruidenberg door den generaal-majoor graaf van Wartensleben met bijlagen 27 Maart 1793. 5 stukken.

261. „Relation des deux combats du 13 Septembre par les troupes de la Republique contre les forces réunies des Français".
„Précis de ce qui est arrivé le 13 Septembre 1793 à mon fils Frédéric, lorsqu'il fut blessé à Warwick."
Lijst der dooden, geblesseerden en vermisten den 13 September 1793.
Brief van den raad van Zijne Hoogheid, P. J. de Larrey van 22 September met vertaling van een brief van den Pruissischen kolonel von Schöler aan de Prinses van 19 September 1793.
Geschreven en gedrukte stukken van de Staten-Generaal bereffende den terugtocht van de armee na de nederlagen van 13 September. 12 stukken.

262. Gedrukte placaten van de Staten-Generaal, en van de Staten van Holland en Westfriesland, betreffende den oorlog tegen Frankrijk, Februari en Maart 1793. 13 stukken.

263. Brief van den ambassadeur baron van Nagell uit Londen 3 Februari 1794 over een decreet van de Nationale Conventie, waarbij de eigendommen van Franschen in vreemde landen op requisitie worden gesteld, met een bill van het Engelsche gouvernement en placaten van de Staten van Holland daartegen van 8 Februari en 21 Maart 1794.
Brief van G. K. van Hogendorp over de mislukte onderneming om alle Fransche eigendommen buiten Frankrijk zijnde, derwaarts over te brengen 28 April 1794. 12 stukken.

264. Copieën van missiven van den Erfprins van Oranje aan de Staten-Generaal, 24 November 1793, van den Prins van Coburg uit het hoofdkwartier 21 April en 3 Mei 1794, van prins Frederik van Oranje 23 Mei 1794 en van legerbulletins. 5 stukken.

265. Brochures:

Geschiedkundig verhaal van het gedrag der Nederlandsche gemeenebestgezinden gedurende den tegenwoordigen oorlog, door de Fransche Republiek aan den Stadhouder en zijnen aanhang verklaard 1 Februari 1793, door Blauw en van Irhoven van Dam.

Discours et prière prononcés dans l'église wallonne d'Amsterdam le 27 Mars 1793 par Ant. Brullier, pasteur, Londres chez Murray 1793.

Briefwisseling (ter gelegenheid van eenige passages in de nieuwspapieren) tusschen een Hollander en een vriend in Engeland over den tegenwoordigen veldtocht in Vlaanderen, uit het Fransch vertaald 1793.

Essai sur l'armée Hollandaise, par un collonel de troupes légères, à Londres 1793. 4 stukkken.

266. Gedrukte resolutien en stukken van de Staten-Generaal en van de Staten van Holland, betreffende berichten uit het leger, capitulatiën, bulletijns, couranten etc., 1793, 1794. 191 stukken.

267. Gedrukte resolutiën en stukken van de Staten-Generaal en van de Staten van Holland rakende recruteering, burgerwapening en finantieele zaken, publicatien etc. 1793, 1794. 94 stukken.

268. Copieën van tractaten gesloten door de Engelsche regeering in den oorlog tegen Frankrijk met Rusland 25 Maart, met Sardinië 25 April, met Pruissen 14 Juli 1793. 6 stukken.

269. Stukken rakende eene geheime zending van den kolonel d'Angely naar Frankrijk en Engeland wegens de voorgenomen expeditie naar Quiberon:

Ongeteekende brieven aan den Raadpensionaris uit Tournay, Ostende en Londen n°. 1—8.

Minuutbrief van dezen 14 Juni.

Geteekende brieven van den kolonel d'Angely aan dezen, waartusschen enkele copieën Juli—December 1793.

Objets a négocier en Angleterre et sur lesquels je demande la sanction et les ordres de votre Excellence, toegezonden bij brief van 19 October 1793.

Relation de mon voyage en France 22 Juni—3 Oct. 1793.

Compte rendu de mon voyage en France.

Supplément au rapport du colonel d'Angely.

Brief van d'Angely van 4 Januari 1794 te 's-Gravenhage waarin „copie de son dernier mémoire ou manière de voir de

l'auteur du rapport sur la situation de la Vendée dans les circonstances actuelles."

Memorie zonder dagteekenir g.

Copie van een brief aan Zijne Hoogheid van 24 Juli 1791.

Compte de ma défense depuis mon départ de la Haye le 24 Mai jusqu'à mon arrivée à Ostende le 4 Octobre. 32 stukken.

François Marie baron d'Angely werd bij commissie van den Raad van State van 29 April 1785 aangesteld tot kolonel van het legioen van den graaf de Maillebois en volgens resolutie van de Staten-Generaal van 12 April 1786 gepensionneerd bij de afdanking van dat legioen, zie ook Vreede, Van de Spiegel en zijne tijdgenoten IV p. 441.

270. Brieven van A. W. C. baron van Nagell aan den Raadpensionaris, minuutbrief van dezen aan van Nagell, copie dépêche van Lord Granville aan graaf Stahremberg, copie nota van Reinier van Haeften, gezant te Weenen, gepresenteerd 31 Mei 1793, copieën van resolutiën en brieven aan de Staten-Generaal over het houden van een congres, nabij het middelpunt der operatiën van de gecoaliseerde mogendheden tegen Frankrijk en de negotiatiën daarover te Weenen, Londen en Berlijn, naar aanleiding van de secreete resolutie van de Staten-Generaal van 21 Mei 1793. 12 stukken.

271. Brieven van Willem V van 9, 21 Julien 10 September 1793, minuut van een brief van den Raadpensionaris aan Zijne Hoogheid 13 Augustus, brieven van den griffier Fagel en van den gezant baron van Nagell aan den Raadpensionaris uit Londen, minuten van brieven aan Fagel, copieën van nota's, van memoriën en van secreete resolutiën van de Staten-Generaal over de vertrouwelijke gedachtewisseling van den Griffier van Juli tot September voor particuliere zaken in Engeland zijnde, met de Regeering aldaar over de schadeloosstelling, die na het eindigen van den oorlog aan de Republiek zoude kunnen worden toegekend, en latere onderhandelingen met den Keizer daarover tot April 1794. 40 stukken.

272. Brieven van Lord Malmesbury uit Berlijn, van Lord Auckland uit Londen, van William Eliot, Engelsch gezant in den Haag, minuten van brieven van van de Spiegel, copieën van secreete resolutiën van de Staten-Generaal betreffende de door Lord Malmesbury te Berlijn gevoerde onderhandelingen over een subsidie tractaat met Pruissen, November 1793—Februari 1794. 19 stukken.

273. Copie van een dépêche van Lord Granville aan William Eliot, Engelsch gezant te 's Gravenhage van 18 Februari 1794

en project eener conventie tusschen Engeland, den Keizer en de Staten-Generaal over de sterkte der legers voor de aanstaande campagne. 2 stukken.

274. Twee brieven van Lord Malmesbury, copieën van secreete resolutiën van de Staten-Generaal, gedrukte projecten en andere stukken rakende het verleenen van een subsidie aan den Koning van Pruissen, om met meer kracht de oorlogsoperatiën voort te zetten Maart en April 1794. 13 stukken.

275. Brieven van Hendrik Augustus baron van Kinckell, minister bij de Opper-Nederrijnsche en Westphaalsche kreitzen uit Frankfort, April—Juni 1794.
Brief van Jacob Elias Arnoudsz. burgemeester van Amsterdam 12 April 1794.
Gedrukte extracten van secreete resolutiën van de Staten-Generaal, projecten van conventien over het secours van 62000 man, en de proviandeering der Pruissische troepen, tot versterking van de armee tegen den gemeenen vijand April 1794. 24 stukken.

276. Brieven van Lord Malmesbury 9 Mei, 11 en 22 Juni 1794, en van baron van Kinckell, minister, resideerende bij het hoofdkwartier van het Pruissische leger, aan den Raadpensionaris betreffende hunne onderhandelingen omtrent het deelnemen van dat leger aan den tegenwoordigen veldtocht Juni tot Augustus 1794 met latere van van Kinckell tot 11 Januari 1795.
In de brieven van dezen laatste van:
6 Juli. Brief van lord Malmesbury van 4 Juli. Copiebrief van graaf Haugwitz met het antwoord aan Lord Malmesbury, 28 Juni, 6 Juli.
9 Juli. Brief van generaal Mollendorf.
15 Juli. Brief van den baron Hardenberg en copieën van brieven van den graaf van Schulenburg en generaal Mollendorf. Memorie van den generaal Mollendorf over den zin van het subsidie-tractaat 22 Juli. Copie-memorie van baron van Hardenberg aan Kinckell en Lord Malmesbury, 25 Juli.
4 Augustus. Brochure: Die Politick der dreyen seit 1786 verbundenen Höfen zu London, Berlin und im Haag, oder die Ursachen der Revolutionen und Kriegen in Franckreich, Lüttich, Brabant und Pohlen. Warschau und Stockholm, 1794.
26 Augustus. Brief van den graaf van Schulenburg. 44 stukken.

277. Aanteekeningen en concepten van van de Spiegel, ge-

schreven en gedrukte extract resolutiën van de Staten-Generaal en van de Staten van Holland over aan te vangen onderhandelingen van vrede, October en November 1794. 18 stukken.

278. Relaas van een gesprek tusschen Mr. Caspar van Breugel, gewezen secretaris van 's-Hertogenbosch en na het innemen der stad aldaar gebleven, en den Raadpensionaris over mogelijke vredesonderhandelingen 1 November 1794.
Rapport van Mr. Ocker Repelaer, commissaris-generaal van de vivres bij het leger der Republiek 9 November 1794, brieven van van Breugel en anderen aan en concepten van van de Spiegel, brief van den representant bij het Fransche leger Lacombe aan Repelaer 19 November 1794. 15 stukken.

279. Minuut van een brief aan Herman baron Schubart en Fr. Ad. comte de Löwenhielm, extra-ordinaris envoyés van Denemarken en van Zweden over de medewerking hunner respectieve hoven tot herstel van den vrede van 6, en hunne antwoorden van 7 November 1794. 3 stukken.

280. Relaas van eene „Conférence tenue à la maison du Bois le vendredi, 12 Septembre 1794 et à laquelle ont assisté S. A. R. le prince d'Orange, Lord St. Helens, le Conseiller pensionnaire et le Greffier."
Brieven van den griffier Fagel aan den Raadpensionaris 11 November 1794—9 Januari 1795, waarbij copieën van brieven van dezen aan Z. Hoogheid en aan Lord Grenville, copie van een brief van Z. H. aan Lord St. Helens, brief van den gezant van Nagell te Londen en andere stukken over zijne buitengewone zending naar Engeland, ingevolge secreete resolutie van de Staten-Generaal van 23 October 1793, om aan het ministerie aldaar confidentieel den gevaarlijken toestand der zaken, en de noodzakelijkheid van eene algemeene pacificatie open te leggen 25 stukken.

281. Extract secreete resolutiën van de Staten-Generaal van 18, 21, 29, November en 2 December, en een brief van Lord St. Helens aan den Raadpensionaris van 29 November 1794, betreffende mededeeling aan het Engelsche gouvernement van de aangevangen onderhandelingen over stilstand van wapenen en vrede. 7 stukken.

282. Copieën van missiven van A. W. baron van Reede extra-ordinaris envoyé te Berlijn aan den Griffier van de Staten-

Generaal, November en December 1794 over de houding, die het Hof aldaar ten opzichte van deze zaak had aangenomen. 5 stukken.

283. Extracten van secreete resolutiën van de Staten-Generaal betreffende de bij resolutie van 16 December 1794 aan Gerard Brantsen, generaal-meester van de munt en Ocker Repelaer, commissaris-generaal van de vivres, naar Parijs gegevene commissie, om zonder eenig publiek karakter met de eene of andere Fransche autoriteit in onderhandeling te treden over het herstel van den vrede, en het sluiten van een wapenstilstand December 1794 en Januari 1795. 8 stukken.

284. Extract secreete resolutie van de Staten-Generaal, 27 December 1794.
Brieven van Brantsen en Repelaer aan den Raadpensionaris 27 December 1794, 11 Januari 1795.
Copie missive van de Commissarissen aan den Griffier van de Staten-Generaal, 27 December 1794.
Copie missive van denzelfde aan den Franschen generaal, commandeerende in den omtrek van den Moerdijk, 27 December 1784.
Brief van H. van Teylingen uit Rotterdam aan van de Spiegel 24 December 1794.
Rapport sur l'acte de navigation fait au nom du Comité du salut public par B. Barrère avec les deux decrets rendus dans la séance du 21 September l'an II (gedrukt). 8 stukken.

285. „Reflexions sur les propositions de paix adressées par le Comité du salut public à plusieurs députés aux Etats de l'Empire."
„Memorandum sur une armistice".
Brief van Jean Gijsbert Decker, burgemeester en wegens Haarlem lid van de Staten van Holland van 23 Januari 1794, minuut antwoorden van van de Spiegel. 4 stukken.

286. Copie journaal van R. Henzy, gouverneur van de pages, door Zijne Hoogheid naar Parijs gezonden, om de gebeurtenissen aldaar gade te slaan 25 September 1789— 25 Augustus 1791. 107 katerns.

Oostenrijksche Nederlanden

287. Copieën van ontcijferde brieven van den Pruissischen

zaakgelastigde Renfner aan den Koning, van den Franschen ambassadeur graaf de St. Priest aan den chargé d'affaires Caillard, van den markies de Permangle „capitaine de dragons au service de France" aan den Koning van Pruissen en aan den Bn. d'Alvensleben, van den prince de Bethune comte de Charost aan le chevalier de Bellecomte te 's Gravenhage uit Parijs 21 Februari 1790, van den gedeputeerde in de Staten van België van Leempoel, en anderen 1788, 1789 en 1790. 72 stukken.

288. Brieven van Cornelis François de Nelis, bisschop van Antwerpen 7 Februari en 30 December 1789, van de prins-bisschoppen van Luik, Constantin François 13 Februari 1789, en François Antonie 17 Augustus 1792.
Minuutbrief van van de Spiegel z. d. 5 stukken.

289. Ongeteekende brieven door Maximiliaan Louis van Hangest Genlis baron d'Yvoy van Mijdrecht aan den Raadpensionaris geschreven, gedurende zijne geheime zending naar Brussel, 13 Januari—21 April 1790, N°. 1—41. 41 stukken.

290. Considérations sur l'article des conférences de Reichenbach relatives aux Pays-Bas Autrichiens, gecommuniceerd aan Mylord Auckland 1 Augustus 1790 (*).
Minuut van een brief van den Raadpensionaris aan den envoyé van Haeften te Weenen 7 Augustus 1790. 2 stukken.

291. Extracten van secreete resolutiën van de Staten-General betreffende het te 's Gravenhage gehouden congres over de maatregelen te nemen tot herstel der rust in de Oostenrijksche Nederlanden, waarin zitting hadden wegens Oostenrijk de graaf de Mercy d'Argenteau, ambassadeur aan het Hof van Frankrijk, wegens Pruissen de extra-ordinaris envoyé graaf von Keller, wegens Engeland de ambassadeur Lord Auckland en waarin de Raadpensionaris van de Spiegel tot plenipotentiaris werd benoemd bij resolutie van 26 October 1790, September 1790—Januari 1791. 18 stukken.

292. Particulier verbaal gehouden door den Raadpensionaris van de Spiegel van hetgeen voorgevallen is met opzicht tot de Oostenrijksche Nederlanden, ingevolge het geconvenieerde te Reichenbach den 27 Juli 1790, loopende tot 22 December 1790 (*). 1 stuk.

293. Stukken bij dit verbaal behoorende, bestaande uit origineele brieven van de Mercy d'Argenteau, minuten van van de Spiegel, copieën van diplomatieke nota's etc. van N°. 1 tot 49, waaraan ontbreken N°. 15. 17, 21, 41, 44 en 48.
Brieven van de Mercy d'Argenteau 29 October, 20 en 25 November 1790, van den Pruissischen gezant von Keller 5 October 1790, van de gedeputeerden van de Staten van Henegouwen, 19 December '1790, van die van Brabant 8 Januari 1791, van G. W. van Leempoel, Jeudi zonder jaar en nog eenige andere stukken, ongenommerd. 72 stukken.

294. Copie van de bijlagen tot het particulier verbaal. 11 katerns.

295. Aanteekening van rapporten van den gezant Hop te Brussel en anderen, betreffende verschillende zaken, limietscheiding etc. Januari en Februari 1791.
Brieven van den zaakgelastigde van den Koning van Pruissen Renfner 21 Maart en 5 Mei 1791.
Copieën van brieven van den minister Hop, extract resolutiën en andere stukken rakende handel, limietscheiding, amnestie in Brabant etc. 1791. 17 stukken.

296. Brieven van den minister Hendrik Hop te Brussel met copieën van nota's van den Staatssecretaris aldaar 13 en 15 Februari 1792, extracten van secreete resolutiën van de Staten-Generaal en van de Staten van Holland, Januari en Februari 1792, copieën van brieven geschreven door den Raadpensionaris aan den drossaard van de baronie van Breda Jhr. Benjamin van der Borch en van den rentmeester der domeinen van den Prins van Oranje, Mr. Gerard Willem Motman in Sept., Oct. en Nov. 1789; brief van den bisschop van Antwerpen 6 Februari 1792, allen betreffende het te Brussel uitgegeven, „tableau de la délapidation des deniers royaux et publics par les ex-souverains Brabançons", waarin de Raadpensionaris wordt beschuldigd eene som van f 80000, en de rentmeester Motman f 100 000 genoten te hebben voor het begunstigen van het rassemblement der patriotten te Breda in 1788. 27 stukken.

297. Brief van Hobbe Aylva Eberstein aan den Raadpensionaris, uit Valenciennes 13 December 1790 met de origineele „memoire du baron d'Eberstein, relatif à la capitulation qu'il a faite avec le ci-devant congrès des Etats Belgiques, pour la leveé d'un régiment de dragons de 4 escadrons".

Brief van Jean Delvael en eenige ongeteekende briefjes.
Brochure: „Au peuple Belgique" 1790.
Geteekend kaartje van eenige polders aan de Oosterschelde naar het schijnt met een project limietscheiding. 11 stukken.

298. Traité entre sa Majesté très-chretiènne et son Altesse le Prince-Evèque de l'église et de l'état de Liége, concernant quelques échanges, les limites, le commerce et la liberté des communications de leurs états respectifs du 24 Mai 1771, gedrukt.
Copie conventie tusschen den Keizer en den Prins-bisschop van Luik 26 Augustus 1781 en eenige andere copieën van stukken over dit onderwerp, aan den Raadpensionaris toegezonden bij brief van Hendrik van der Hoop, minister te Luik van 10 Januari 1789. 1 deel en 16 stukken.

299. Extracten uit de notulen du Tiers-état du pays de Liége et comté de Looz, du conseil municipal de Liége en copieën van andere stukken betreffende de onlusten in dat bisdom 1790.
Brochures daartoe betrekkelijk:
Information du conseil municipal de la cité de Liége 1790.
Considération sur le projet de municipalité par l'ex-bourguemestre de Chestret September 1790. Edit fondamental et constitutionel de son Altesse sur le pouvoir d'édicter et sur celui d'aliéner, d'échanger, d'hypothequier le territoire, avec les recès relatifs de ses trois états 1791.
Projet de lettre de S. A. Monsieur le Prince-Evêque de Liége au Roi de Prusse.
Tableau ecclésiastique de la ville et du diocèse de Liége pour l'an 1794, à Liége chez L. J. Demany. 15 stukken.

Verschillende onderwerpen betreffende het buitenland.

300. Extracten uit de secreete missives van diverse ministers van den Staat buitenlands. (*) 1 stuk.

301. Gedrukte en geschreven extract-resolutiën en stukken van de Staten van Holland en de Staten-Generaal omtrent clandestiene correspondentie tusschen onderdanen van den Staat en vreemde mogendheden 1780, 1788. 11 stukken.

302. Copieën van missiven van Reinier van Haeften, gezant bij den Keizer uit Sistowa, waarschijnlijk aan den griffier Fagel, Februari 1791.
Aanteekeningen van den Raadpensionaris en andere stukken

rakende onderhandelingen tusschen den Keizer en de Porte. 15 stukken.

303. Schets van een antwoord op de nota van den heer de Buol te geven z. d. 3 stukken.

304. Consideratiën op het project van alliantie defensive overgezonden bij missive van 22 December 1787 (*) gezonden aan den heer van Reede 4 Januari 1783.
Pro memorie over handelstractaat tusschen Pruissen en de Republiek 7 November 1789, remis à Mr. Renfner. (*)
Eenige copieën van diplomatieke stukken. 8 stukken.

305. Brieven van den advocaat-fiscaal van de Admiraliteit te Amsterdam Mr. J C. van der Hoop aan den Raadpensionaris van 9 September en 30 October 1789, memoriën, tarieven en andere stukken rakende de onderhandelingen over een handelstractaat met Pruissen 1789. 11 stukken.

306. Copie de la lettre autographe de S. A. Royale madame la Princesse d'Orange au Roi de Prusse le 23 d'Avril 1790.
Brieven van Hare Hoogheid aan den Raadpensionaris van 29 December 1787, 24 Januari, 1 April 1788 en 25 April 1790 rakende onderhandelingen met Pruissen. 5 stukken.

307. Brief van Jos. Carp en Braunsberg, commissarissen van de vaart op den Rijn te Amsterdam aan den Raadpensionaris van 10 Maart 1792, met eene opgave der successievelijk verhoogde Pruissische tollen. 2 stukken.

308. Copieën van brieven van Sir John Macpherson, oud gouverneur-generaal van Madras uit Innsbruck aan lord Camelford 27 November 1792 en uit Wetzlar aan den baron van Kinckell 18 Maart 1793.
Brief van Macpherson aan den Raadpensionaris uit Londen 5 December 1794 met eene brochure in de Fransche en Duitsche talen, getiteld: Mémoire contenant des réflexions sur les causes de la crise actuelle et sur les moyens à prendre pour en arrêter les effets. 4 stukken.

309. Brief van den extra-ordinaris envoyé in Denemarken Mr. Maarten van der Goes van 28 Augustus 1790 aan den Raadpensionaris over het contrasalut uit het fort Cronenberg aan het Nederlandsch fregat de Allarm gedaan, en in het

algemeen zooals dit ten opzichte der oorlogschepen van de Republiek geschiedt, met copie missive van dezen aan den griffier Fagel 21 Augustus 1790.
Copieën van brieven van den Deenschen minister graaf Bernstorff 12 en 19 Augustus 1790. 3 stukken.

310. Copieën van nota's betreffende een handelstractaat tusschen Denemarken en Spanje 1791 en andere stukken betreffende handelsbetrekkingen met eerstgenoemd rijk. 7 stukken.

311. Tarief van inkomende rechten, welke in Zweden betaald worden voor koopwaren uit Holland komende, lijst van negotiatiën ten laste van dat rijk 1790. 6 stukken.

312. Brieven van W. A. baron van Reede, extra-ordinaris envoyé te Berlijn van 5, 8 Juli en 11 October 1791, copieën van brieven van dezen aan den griffier Fagel, extract resolutiën van de Staten-Generaal betreffende eene door hem gevraagde schadeloosstelling wegens zijn verblijf te Warschau.

313. Plan generaal van eene instructie voor de commissie naar Polen. (*) 4 stukken.

314. Brieven van den resident van Polen, Middleton van 18 Mei en van den Pruissischen gezant, graaf von Keller van 19 Juni 1793 aan den Raadpensionaris, copieën van missiven van den Nederlandschen gezant van Reede uit Warschau Mei 1793 aan en extract-resolutiën van de Staten-Generaal en eenige andere stukken betreffende Polen en de verdeeling van dit Rijk 1792—1794. 20 stukken.

315. Brochures:
Mémoire sur les affaires actuelles de la Pologne, Warschau 1791.
Examen d'une brochure intitulée Memoire etc., 1791.
Réplique à l'examen etc., 1791. 3 stukken.

316. Brieven van den commissaris Jacob Ross te Dantzig aan den Raadpensionaris over de onderhandelingen betreffende den afstand van die stad en van de stad Thorn aan Pruissen, en over het sluiten van een handelstractaat ingeval Dantzig vrije stad mocht blijven, 1789—1791 met een brief van Henry Hope te Amterdam 22 October 1790.
Voorloopige voorstellen daaromtrent.
Copieën van memoriën en van nota's van de ministers van

Engeland, Pruissen en de Republiek rakende de te Warschau gevoerde onderhandelingen over den afstand van Dantzig en Thorn aan Pruissen 1790, 1791.

„Mémoire sur la ville de Dantzig en 1788" van den commissaris Ross.

Geschreven en gedrukte memoriën, verdragen, missives betrekkelijk Dantzig en Polen en hunne relatiën met de Republiek, 1637—1798. 57 stukken.

317. Reflexiën van den gezant te St. Petersburg, J. W. Hogguer, betreffende den Russischen handel.

„Memorie over een commercie-tractaat met Rusland."

Copieën van missiven van den Gezant aan den griffier Fagel 1792 etc. 12 stukken.

318. Copie van een ongeteekenden brief aan de Staten-Generaal uit Sint Petersburg, 26 Mei 1794, waarbij de volgende copieën:

Mémoire de son Excellence monsieur le vice-chancellier comte d'Osterman, 29 Avril 1794.

Extrait d'une lettre de Varsovie du 19 Mars 1794.

Adresse à l'armée de Thadée Kosziusko, 24. Mars

Adresse au peuple Polonais du même. 5 stukken.

319. Brieven van Mr. Nicolaas Steengracht van Oosterland, advocaat-fiscaal van de Admiraliteit in Zeeland uit Londen 8 Juli, Bn. van Nagell, Nederlandsch gezant aldaar 9 September 1788, minuut-brieven van 28 Februari, 22 Juli en een brief van Lord Auckland 31 Augustus, van Mr. Jacob van der Heim, secretaris van de Admiraliteit op de Maze, 14 Mei, van Jan Elias Arnoutsz., burgemeester 3 Juni en D. A. Meerman van der Goes, pensionaris van Amsterdam 8, 14 September 1791. „Projet de conciliation" 6 Augustus 1791, minuten van nota's, project-tractaten, extract-resolutiën van de Staten-Generaal en andere stukken rakende onderhandelingen over een tractaat van commercie met Groot-Brittanniën, zoo door den Raadpensionaris aanvankelijk met Lord Harris als later door commissarissen van Hun Hoog Mog. en deze laatsten met Lord Auckland gevoerd 1788—1791. 59 stukken.

320. Brieven van Lestevenon van Berckenrode, ambassadeur te Parijs van 16 Maart en 19 October en van Fr. van der Hoop, thesaurier-generaal der Vereenigde Nederlanden van 5 Augustus 1788 aan den Raadpensionaris, gedrukte extracten uit de

secreete resolutiën van de Staten-Generaal, betreffende de vervallen termijnen van het aandeel van een half millioen gulden, welke de Fransche regeering had aangenomen bij te dragen in de tien millioen, die door de Republiek volgens art. 15—17 van het tractaat van 8 November 1785 aan de Koninklijke kas te Brussel moesten worden betaald, met retroacta. 10 stukken.

321. Copieën van missiven van den graaf van Rechteren, ambassadeur in Spanje aan en extract resolutiën van de Staten-Generaal bereffende handels-betrekkingen met Spanje 1790, 1791. 11 stukken.

322. Memorie wegens klachten over het aanhoudend wegloopen van slaven uit de Hollandsche naar de Spaansche bezittingen in Guiana, nota's, extract resolutiën van de Staten-Generaal wegens de onderhandelingen over de wederzijdsche uitlevering, geregeld bij het te Aranjuez gesloten cartel van 28 Juni 1791.
Copie nota van den Spaanschen ambassadeur aan den Keizerlijken minister over de preséance door den Russischen ambassadeur genomen op het congres te Praag en antwoord daarover 11 en 12 September 1791. 12 stukken.

323. Copie brief van den minister in Portugal J. W. Hogguer aan den griffier Fagel van 27 November 1788 over het arresteeren van een der bedienden van den minister van Napels.
Copieën van brieven van G. C. baron van Spaen van Voorstonden, minister plenipotentiaris in Portugal aan den grifffer Fagel 22 December 1792, aan de Staten-Generaal en aan den Griffier van 5 Mei 1794.
Copie nota van den Portugeeschen minister Luiz Pinto de Souza aan den baron van Spaen omtrent tolrechten in de straat van Malacca 22 April 1793.
Copie commissie van den Koning van Portugal voor Jan Gildemeester als consul-generaal 22 September 1772.
Extract resolutiën van de Staten-Generaal van 23 December 1793 en copie van het rapport van den drossaard van het Hof van Holland over het mishandelen van den secretaris van den Portugeeschen envoyé aan den ingang van het bosch te 's Gravenhage. 20 stukken.

324. Brieven van P. Chomel, koopman te Amsterdam aan den Raadpensionaris van 22 September, 9 en 29 November 1788 wegens eene pretentie groot f 31.000 van het huis Chomel en Jordaan ten laste van een Venetiaan genoemd Zannwisch, welke

zaak reeds sedert 1779 bij de Staten-Generaal aanhangig was.
Gedrukte missiven aan den Raadpensionaris van 21 Maart en 8 April 1791 over deze zaak. 10 stukken.

325. Brief van Mr. W. Six, secretaris van de directie der Societeit van Suriname van 4 Juni 1791 over het consulaat in Noord-Amerika met bijlagen. 4 stukken.

Politiek beleid van Mr. L. P. van de Spiegel als Raadpensionaris.

326. Aanteekeningen van mijn Ministerie in de provincie Holland en Westfriesland over de jaren 1788—1791 (*) 1ste deel. 1 deel en 5 katerns.

327. Bijlagen tot deze aanteekeningen met lijst, n°. 1—64, ontbreken n°. 5, 17, 44, 47 en 59. 59 stukken.

328. Aanteekeningen alsvoren 1793—Januari 1794 (*), 2e deel. 1 deel.

329. Bijlagen als voren, n°. 1—13, ontbreken n°. 4 en 6. 51 stukken.

330. „Aanteekeningen nog te extendeeren".
Pro memoria rakende de gehouden conduite in de financiën van Holland sedert December 1787 - Mei 1790, door van de Spiegel.
Quotes van de provinciën en andere aanteekeningen meest van financieëlen aard, behoorende bij de bovenstaande bijlagen. 17 stukken.

331. Brief van Zijne Hoogheid aan van de Spiegel 12 Augustus 1792.
Coup d'oeil sur la probabilité de la guerre 30 April 1788.
„Project missive in 1788 gemaakt om door Zijne Hoogheid te laten schrijven aan Hun Hoog Mog."
Pro memorie over de mogelijkheid tot herstel der financiën van Holland Januari 1791, gerevideerd in October, en eenige andere, zoo geschreven als gedrukte stukken, waarop door van de Spiegel was aangeteekend: „Bijlagen nog te gebruiken". 15 stukken.

332. Memorie van den Raadpensionaris over het weigeren, zoowel door hem als door den griffier Fagel, van geschenken,

hun door de Koningen van Engeland en van Pruissen aangeboden, ter zake van het sluiten van het subsidie-tractaat 1794. 2 stukken.

333. „Papieren rakende de laatste dagen voor de revolutie van 1795, welke onderhanden waren te schrijven, toen ik gearresteerd ben den 5 Februari 1795."
Brieven van Willem V 17, 18 Januari 1795, de laatste uit de pink voor Scheveningen.
Brieven van prinses Wilhelmina 7, 8 en 15 Januari 1795.
„Antwoord aan de gecommitteerden uit de Haagsche burgerij, schriftelijk overgegeven Januari 1795" en andere minuten, extract resolutiën van de Staten van Holland, couranten enz. 24 stukken.

334. Levensbeschrijving van Mr. L. P. van de Spiegel, volgens eene aanteekening op den omslag van de hand van zijn zoon Jhr. Cornelis Duvelaer van de Spiegel.
Vertaling daarvan in de Fransche taal.
Redevoering van den hoogleeraar Matthijs Siegenbeek over Hollands laatsten Raadpensionaris, M. S.
Gedrukt artikel over van de Spiegel uit?
Afscheid van den Raadpensionaris van de Spiegel genomen ter vergadering van de Staten van Zeeland 3 December 1787. Brochure.
Extrait du Spectateur du Nord Juillet 1800. 6 stukken.

335. Nadenking van mijn ministerie in Holland, (*) met eene copie. 2 stukken.

336. Brief van Hendrik van Stralen, Hoorn 15 September 1791.
Extract secreete resolutiën van Holland 31 Augustus 1792 en gedrukt advies over de continuatie van van de Spiegel als Raadpensionaris 8 September 1792. 4 stukken.

337. Minuut van een brief aan den burger Agent van Financiën der Bataafsche Republiek, IJsselstein 23 Januari 1799 (*). 1 stuk.

338. Journaal van mijne detentie in de Casteleny van den Hove, op de Oranjezaal, anders 't Huis in 't Bosch en op het kasteel te Woerden 5 Februari 1795—20 December 1798 (*). 1 stuk.

339. Verschillende stukken rakende zijne gevangenschap. 12 stukken.

340. Dagblad van het verhandelde ter vergadering van de Provisioneele representanten van het volk van Holland 27 Januari en 15 Februari 1796. Gedrukt 1 stuk.

341. Verzameling stukken in zake L. P. van de Spiegel, gewezen Raadpensionaris van Holland, Amsterdam bij J. van Gulik 1796. Gedrukt. 1 deel.

342. Voorloopige aanmerkingen op het advies door Mr. J. Valckenaer, professor in de rechten te Leiden als benoemden fiscaal om in de zaak van den gewezen Raadpensionaris van de Spiegel, het recht van het volk van Holland waar te nemen, aan de Provisioneele representanten van hetzelve volk ingediend den 30 December 1795 (*). 1 deel.

343. „Casus" positie en advies over de pretensiën van van de Spiegel in verband met zijn ontslag Maart 1796 (*). 1 stuk.

344. Brieven van C. Duvelaer van de Spiegel aan zijn vader 9 October 1796 en 27 Maart 1797.
Minuut van een brief aan professor Valckenaer 3 December 1795, en nota's en minuten 1795—1797.
Extract resolutiën van de Staten van Holland en van de Provisioneele representanten 24 September 1794 en 24 Augustus 1795.
Eenige losse aanteekeningen. 26 stukken.

345. Verschillende couranten 12 stukken.

BESCHEIDEN DOOR MR. L. P. VAN DE SPIEGEL IN VERBAND MET ZIJNE AMBTELIJKE WERKZAAMHEDEN BIJEENGEBRACHT.

Politieke aangelegenheden.

346. Geschreven en gedrukte missiven, rapporten, resolutiën van de Staten van Holland, pamfletten, couranten enz. rakende de propositie der stad Amsterdam over het toevoegen van een Raad aan Zijne Hoogheid den prins Erfstadhouder, het different met den Hertog van Brunswijk 1781, en de klachten over de verkeerde directie in de zaken 1781—1786. 45 stukken.

347. „Copie poincten van ordre beraamd den 6 Maart 1752 omtrent de regeering der Republiek en van de stad Amsterdam en de wegens die stad af te vaardigen commissiën in de Staten-Generaal en de Staten van Holland", met latere ampliatiën tot 1786. 1 deel.

348 Geschreven en gedrukte missiven, memoriën betreffende de onderhandelingen tusschen von Goertz, minister van den Koning van Pruissen, en Mr. de Rayneval, minister van Staat van den Koning van Frankrijk, over de bevrediging der oneenigheden in de Republiek 1786—1787. 17 stukken.

349. Concepten en aanteekeningen enz. betreffende den staatkundigen toestand der Republiek 1786, 1787 (*). 5 stukken.

350. Gedrukte extracten uit de secreete resolutiën van de Staten van Holland omtrent militaire maatregelen 1787. 7 stukken.

351. Gedrukte acten van verbintenis van eenige regenten in Zeeland tot maintien der constitutie, met daartoe betrekkelijke gedrukte stukken, geschreven aanteekeningen en couranten 1787. 15 stukken.

352. Consideratiën en reflexiën van Mr. Pieter Hendrik van de Wall, oud-burgemeester en raad der stad Dordrecht, en lid der bij resolutie van de Staten van Holland van 30 Maart 1787 benoemde commissie van onderzoek der bedenkingen omtrent de generale volksrepresentatie, voorgesteld door de gedeputeerden der stad Haarlem den 30sten Januari te voren, en gedrukte resolutiën van de Staten daartoe betrekkelijk. 6 stukken.

353. Geschreven en gedrukte eeden, remonstrantiën, aanteekeningen, missiven, memoriën, couranten, extract-resolutiën consideratiën, pamfletten enz, betreffende den toestand der Republiek, de woelingen vooral in Holland, Zeeland, Gelderland, en de buitenlandsche verhoudingen 1783—1788. 129 stukken.

Stadhouders, Huis van Oranje-Nassau.

354. Memorie van tractementen en pensioenen door den

Prins van Oranje en zijn Huis van de Republiek genoten wordende 1786. 1 stuk.

355 Copieën van commissiën en instructiën voor de Prinsen van Oranje als Stadhouder kapitein-generaal en andere charges, gedrukte resolutiën van de Staten-Generaal en van de Staten van Holland daaromtrent 1584—1790. 17 stukken.

356. Geschreven en gedrukte extract resolutiën van de Staten-Generaal en van de Staten van Holland betreffende het ceremonieel ter gelegenheid van bijzondere gebeurtenissen in het Huis van Oranje 1766—1791. 9 stukken.

357. Aanteekeningen betreffende peterschappen van de Staten-Generaal over Prinsen uit het Huis van Oranje-Nassau 1612 – 1711.
Geschreven en gedrukte extract-resolutien van de Staten en Gecommitteerde Raden van Holland, missiven van die colleges enz. rakende complimenten en geschenken ter gelegenheid van huwelijken in het Huis van Oranje-Nassau 1734—1791.
's-Gravenhaagsche extra-ordinaire courant van 2 November 1791, tijdens het huwelijk van den Erfprins van Oranje. 23 stukken.

358. Gedrukte extract-resolutiën en andere stukken rakende het recht van abolitie en andere gratiën door de stadhouders verleend 1681—1784. 4 stukken.

359. Copie missive van de stad Middelburg aan Prins Willem V van 11 Juli 1772 over eene door hem te geven commissie aan een gedeputeerde in de Staten-Generaal en diens antwoord daarop van 21 Juli.
Gedrukte pamfletten voor en tegen de Stadhouderlijke regeering. 14 stukken.

360. Copie approbatie van prins Maurits van Oranje van eene acte van aggreatie van 24 December 1624 omtrent de geslachten tot de Ridderschap en Edelen van Zeeland behoorende.
Gedrukte pamfletten omtrent het Eerste Edelschap in Zeeland 1663—1669. 5 stukken.

361. Gedrukte stukken en pamfletten over de devasallage van Veere en Vlissingen in 1723. 4 stukken.

362. Lijst van de heeren uit de regeering van Holland,

welke zullen bijwonen den maaltijd bij Zijne Hoogheid op het Binnenhof, ter gelegenheid van het huwelijk van den Erfprins van Brunswijk 16 October 1790 1 stuk.

Commissie voor het defensiewezen en de quotes, en Generaliteits-financiën.

363. Brieven van en minuten van brieven aan den Prins van Oranje, memoriën en aanteekeningen van van de Spiegel als lid der commissie 1787—1790. 24 stukken.

364. „Voorslagen van Zijne Hoogheid in het werk der quotes 1789. 1790 en mijne advysen daarover aan Zijne Hoogheid gegeven", geschreven en gedrukt. 12 stukken.

365. „Memorie van de ondergeteekenden, gecommitteerden uit de respective colleges ter Admiraliteit dezer landen, met elkander onderling vergadert in den Hage, ter beantwoording der tweede vrage, door de personeele commissie tot het defensiewezen uit de hooge bondgenoten aan de Gecommitteerden voorgesteld bij Hun Ed. Mog. missive in dato 24 April 1786," gedrukt 1 deel.

366. Brieven van Willem Arnout van Citters en B. Matthias Pous aan van de Spiegel April en Mei 1786. 11 stukken.

367. Aanteekeningen van van de Spiegel, concepten en andere stukken opgemaakt toen hij wegens de provincie Zeeland in de commissie zitting had 1785, 1786. 19 stukken.

368. Adviezen en project-schikkingen door de gecommitteerden van Holland in de commissie tot de quotes medegedeeld, meest van de hand van van de Spiegel 1788, 1789. 13 stukken.

369 Staten van de betalingen door Holland gedaan op de varieërende posten van den ordinairen staat van oorlog van 1770—1787, alsmede het bezwaar van Holland tegen de nieuwe geprojecteerde quote. 29 stukken.

370. Adviezen en consideratiën van de gecommitteerden uit de andere provinciën buiten Holland, over het werk der quotes. 1789. 12 stukken.

371. Instructie voor de gecommitteerden wegens de provincie Zeeland om aan te toonen den staat der financiën van die provincie 19 Mei 1785, met bijlagen. 13 stukken.

372. Copie-memorie van F. van der Hoop over de lijfrenten ten laste der verschillende provinciën, met begeleidende missive van 7 Augustus 1789.
Verschillende minuten, staten enz. betreffende de financiën der Generaliteit en de afzonderlijke gewesten, de staten van oorlog 1789. 14 stukken.

373. Verschillende berekeningen en andere stukken, betreffende financiën. 16 stukken.

374. Staten en andere stukken betreffende het overschot der financiën van de provinciën, waarop de voorslagen der nieuwe quotes gedaan zijn 1789. 4 stukken.

375. Brief van Jan Willem Frederik baron van Spaen van 14 Augustus 1787 met eene berekening van de inkomsten der Generaliteit uit de rekeningen van den Ontvanger-generaal van 1744, 1764 en 1784, staten en aanteekeningen rakende de Generaliteits-financiën. 9 stukken.

376. Extract resolutiën van de Staten-Generaal en andere stukken betreffende de quotes, consenten en liquidatiën 1630—1762. 6 stukken.

377. Aanteekeningen betrekkelijk den staat en financiën van Overijssel.
Over het getal van inwoners in Overijssel 1664—1766.
Staat der financie in Overijssel 1784. 11 stukken.

378. Gedrukte opgave der imposten die ten behoeve van het gemeene land geheeven worden in de respective provinciën, gedaan ingevolge resolutie der commissie van 25 April 1786. 1 deel.

379. Minuten en andere geschreven en gedrukte stukken, betrekkelijk de personeele commissie tot de quotes en het defensiewezen 1709—1788 met lijst. 19 stukken.

380—382. „Verbaal van het gepasseerde in de conferentiën der heeren Hun Hoog Mogenden gecommitteerdens, mitsgaders

van den Raad van State en Generaliteits Rekenkamer, ingevolge derzelver resolutie van den 6 Mei 1785 en de daarop gevolgde resolutiën van de Staten der respectieve provinciën, gecommitteerd tot het nader reguleeren der provinciale quota in evenredigheid van de ware vermogens der Bondgenoten tot het dragen der lasten van het geheele Bondgenootschap en de staat van de Generaliteits cassa, alsmede het gebruik hetwelk daarvan tot soulaas van de Bondgenooten met betrekking tot de generale defensie van den lande zoude kunnen gemaakt worden" 5 April 1786—22 Mei 1790. 3 deelen.

383—384. Memorie houdende generaal rapport van de personeele commissie van het defensiewezen met bijlagen in dato 28 October 1789, ten gevolge van haar Hoog Mogende Resolutie van 4 Mei 1785. Met de resolutie van haar Hoog Mog. daarop genomen op den 28 October 1789.
Memorie van de personeele commissie voor het financiewezen 21 Mei 1790, met resolutie van denzelfden dag
Gedrukte resolutiën van de Staten van de verschillende provinciën over dit onderwerp tot 1793. 2 deelen.

385. „Gedrukte stukken relatijf het tweede hoofdpunt van het rapport der personeele commissie tot de quotes, zijnde het reguleeren der griffie van hun Hoog Mogenden."

386. Memorie en bijlagen houdende generaal rapport van de personeele commissie voor het defensiewezen 28 October 1789.
Missives van de collegiën ter Admiraliteit houdende klachten over hare gesteldheid in 1790, 1791, 1792 en andere stukken daartoe relatijf. Gedrukt. 1 deel.

387. Generale petitiën van den Raad van State voor de jaren 1700—1715. H. S. van van de Spiegel, waarachter gebonden eenige gedrukte stukken rakende de petitiën loopende tot 1723. 1 deel.

388. Gedrukte stukken van de Staten-Generaal, betreffende de petitiën 1725—1738.
Generale petitiën van den Raad van State over de jaren 1739—1743, H. S. van Van de Spiegel.
Gedrukte petitiën en stukken daartoe betrekkelijk 1744—1748. 1 deel.

389. Gedrukte stukken betreffende de petitiën 1752—1774,

waarvan de bladen folio 1—32 en 69—152 zijn uitgescheurd. 1 deel.

390. Brieven van Johan Abraham Tinne, commissaris van de depêches, voorstellen en rapporten over de reorganisatie van de griffie van de Staten-Generaal ten aanzien van de tractementen en emolumenten, 1790. 13 stukken.

391. Extract-resolutiën van de Staten-Generaal, berekeningen en plannen van eene negotiatie op het last- en veilgeld 1790—1794. 22 stukken.

392. Brief van Fr. van der Hoop, thesaurier-generaal der Vereenigde Nederlanden van 9 November 1792 met eene memorie over het nadeel der splitsing van de loterij. 2 stukken.

393. Gedrukt extract uit de resolutiën van de Staten-Generaal van 7 September 1792 over de nieuwe verdeeling der quotes van de provinciën naar aanleiding van het rapport der personeele commissie over deze zaak. 1 deel.

394. Extract secreete resolutie van 16 December en copie van een brief van de Raden en meesters van de munt der Vereenigde Nederlanden aan de Staten-Generaal van 22 December 1794 over het hier te lande voor korten tijd, tot een vasten prijs, in omloop brengen van Spaansche daalders. 2 stukken.

Munt en muntzaken.

395. Brief van D. van der Horst, Middelburg 26 Augustus 1790, met copie van een kort vertoog, over de vrijdommen van de provinciale munten van 16 October 1672. 2 stukken.

396. Copie „Beknopte aanleidinge tot het begrip der munt en de muntzaken", bijlage tot de memerie van den commies van financiën van de Unie W. Kersseboom van 26 November 1755.
Brief van Mr. Johan Adriaan van de Perre van Nieuwerve van 1 October 1777 met retroacta over de differenten over de munt.
Berekeningen, aanteekeningen, instructiën, extract resolutiën zoo geschreven als gedrukt rakende het muntwezen, meest in Zeeland 1659—1777. 54 stukken.

397. Aanteekeningen over het gewicht der bestaande Nederlandsche geldspeciën in 1790. 1 stuk.

398. Brieven van Martinus Holtzhey te Middelburg 1785, 1786; consideratiën over de gangbare waarde der Zeeuwsche rijksdaalders 1780, en over de hoeveelheid stukken der verschillende munten, die de muntmeesters uit een mark fijn zilver moeten slaan. 8 stukken.

399. Brieven van Rendorp, van Ketwich en Voomberg uit Amsterdam, memoriem omtrent den toestand der Amsterdamsche bank en de daling van het bankgeld 1788—1791. 20 stukken.

Militaire zaken.

400. Journaal van de course gedaan door Champagne en de drie bisdommen Metz, Thoul en Verdun, in de laatste campagne van 1712 door den luitenant-generaal Grovestins. 1 stuk.

401. Copieën van adviezen van de Staten van Holland en van Overijssel en van de steden Amsterdam en Goes in de Staten-Generaal over de geproponeerde vermeerdering van troepen in 1773. 5 stukken.

402. Gedrukte extract resolutiën van de Staten van Holland, betreffende de bij resolutie van 12 Juni 1787 benoemde commissie (van Woerden) voor de defensie van die provincie en van de stad Utrecht Juni 1787—Januari 1788.
Copie-order van die commissie omtrent den doortocht van het korps gewapende burgers 16 Augustus 1787. 36 stukken.

403. Geschreven en gedrukte extract resolutën betreffende de gemeenschappelijke defensie der provinciën Holland en Utrecht, het fort Nieuwersluis, de linie aan de Grebbe etc. 1674—1793. 9 stukken.

404. „Comparatie tuschen de kosten der Zwitsersche en Duitsche troepen van den Staat 1791."
Geschreven en gedrukte stukken betreffende de militie van den Staat in het algemeen 1637—1784. 10 stukken.

405. Geschreven en gedrukte formulieren van commissiën van generaals in dienst van den Staat. 8 stukken.

406. „Betoog van de egtheid van de Bestalt- of Artykelbrief voor de troupes van den Staat, gearresteerd 31 Januari en gedepecheerd 28 Februari 1572" met bijlagen.
Aanteekeningen over de crimineele jurisdictie voor militairen te lande (*).
Aanteekeningen en gedrukte stukken betreffende het in 1787 voorgevallene in Zeeland over de militaire jurisdictie. 10 stukken.

407. Geschreven en gedrukte extract-resolutiën van de Staten-Generaal betreffende den Hoogen Krijgsraad, memoriën en andere stukken, betreffende militaire jurisdictie in de provinciën Holland, Zeeland en Friesland. 27 stukken.

408. Lijst van de officieren van het regiment Hollandsche gardes te voet in Januari 1775, marschorder en eenige aanteekeningen betreffende dit regiment. 7 stukken.

Admiraliteiten en marinezaken.

409. Retroacta rakende de Admiraliteiten, gekocht uit den boedel van den raadpensionaris van Bleiswijck, 1487—1727. 1 stuk.

410. Extract uit eene missive door de Staten van Zeeland aan die van Holland geschreven 25 Maart 1597.
Staat van de zeemacht der Republiek 1772.
Reflexiën op de consideratiën op de memorie aan eenige leden van Holland overgegeven tot illucidatie van de propositie der stad Amsterdam van 18 Mei 1781, betrekkelijk eene commissie om gedurende dezen oorlog met zijne Hoogheid de noodige besognes te houden (*), met de consideratiën van den fiscaal van der Hoop. 7 stukken.

411. Geschreven en gedrukte missiven, memoriën, enz. betreffende de Admiraliteit in Zeeland, 1702—1772. 6 stukken.

412. Gedrukte berichten van de colleges ter Admiraliteit op de Maze, te Amsterdam, in Zeeland, in het Noorder kwartier en van Friesland, uitgenoodigd bij resolutie van de Staten-Generaal van 28 Juni 1781, om te berichten betreffende den staat der marine en de verrichtingen van de colleges sedert 1776. 5 stukken.

413. Verdediging van den kapitein Andries de Bruyn, wegens zijn gehouden gedrag aan boord van 's lands oorlogschip de Prins Willem, in 1780 verzeild op de Zuiderhaaks. Gedrukt.
Copie-request aan Zijne Hoogheid enz. 4 stukken.

414. Gedrukte extract-resolutiën, missiven enz. betreffende den toestand der marine en de mislukte expeditie naar Brest in 1782; 1782, 1783. 10 stukken.

415. Extract-resolutiën van de Staten-Generaal van 31 Januari 1788 en gedrukte memoriën justificatoir van C. G. graaf van Wassenaar—Twickel, omtrent beschuldigingen voorkomende in het secreet rapport van de commissie van het financiewezen van de Admiraliteit in Friesland. 3 stukken.

416. Gedrukte memoriën houdende het generaal rapport van de personeele commissie van het defensiewezen met bijlagen van 28 October 1789 en extract-resolutiën van de Staten van Holland over de in dat rapport voorgedragen afschaffing der Admiraliteiten. 1 deel, 1 stuk.

417. „Aanteekeningen over het bestuur der zeegaten bij den aanvang der republiek."
Brief van den thesaurier generaal van de Unie Fr. v. der Hoop 3 Mei 1791 met consideratiën over de mogelijkheid om het bestuur der marine bij den Raad van State te brengen.
Geschreven en gedrukte extract-resolutiën en aanteekeningen wegens zeezaken 1792, 1793. 30 stukken.

418. „Ruw ontwerp van het te formeeren bestuur der zeezaken" April 1791. 1 stuk.

419. Gedrukte propositiën, memoriën, pamfletten, extract-resolutiën enz. betreffende de commissievaart, de rooverij der Engelschen ter zee, de Porto-Franco de middelen te water, de wapening en de manninge van de schepen enz, 1707—1758. 15 stukken.

420. Staat der voornaamste goederen en koopmanschappen uitgevoerd onder het ressort van het college ten Admiraliteit op de Maze benevens het rendement der rechten van iedere soort van 1784—1793. 1 deel.

421. Alsvoren van ingevoerde goederen. 1 deel.

422. Verschillende zee-orders, instructiën, seinen, orders van bataille enz. 1781— 1790. 27 stukken.

423. Copie-sententiën en stukken van den zeekrijgsraad gehouden aan boord van 's lands schip van oorlog Overijssel, gecommandeerd door den kapitein ter zee A. Riemersma in Juli 1784. 17 stukken.

423. Copie-sententiën en stukken alsvoren aan boord van 's lands fregat van oorlog 't Hof Souburg, onder commando van den kapitein G. J. van Son, April 1787.
Seinboek van gemeld schip 1786. 6 stukken.

425. Journaal gehouden aan boord van 's lands fregat van oorlog Amazoon, onder commando van den kapitein ter zee P. Lucassen, 6 December 1784—30 Augustus 1785. 1 deel zonder band.

426. Journaal gehouden aan boord van 's lands fregat van oorlog 't Hof Souburg 20 Mei 1785—16 April 1787, niet compleet. 1 deel zonder band.

427. Fragmenten van verschillende scheepsjournalen:

Mei—November 1787.
April—Augustus 1789.
Juli—October 1789.
December 1789—Januari 1790.

Oost-Indische zaken.

428. Gedrukte octrooien, artikelbrief, consideratiën enz., betreffende de Oost-Indische Compagnie 1602—1785. 4 stukken.

429. Copie memorie en extract-reglement betreffende het octrooi der Oost-Ind. Compagnie van 1622.
Geschreven en gedrukte aanteekeningen, missiven enz. betreffende de Oost-Ind. Compagnie over de jaren 1644 tot 1791. 14 stukken.

430. Geschreven en gedrukte plans tot redres, extract-resolutiën, missiven enz., betreffende de Oost-Ind. Compagnie 1782—1791. 63 stukken.

431. Memoriën, nota's en andere stukken, betreffende wijzigingen in de directie der Oost-Ind. Compagnie, bepaaldelijk het 5de departement en de bij resolutie van Hun Hoog Mog. van 12 April 1787 ingestelde politieke commissie, met een brief van den burgemeester van Amsterdam Jan van de Poll van 19 Maart 1789 en gedrukte extract-resolutiën van de Staten-Generaal en van de Staten van Holland dienaangaande 1787—1791. 23 stukken.

432. Geschreven en gedrukt „verbaal van het gebesoigneerde door de heeren bij Hun Ed. Groot Mog. resolutie van 8 Mei 1788 gecommitteerd, om van de bewindhebbers der Oost-Ind. Compagnie te requireren ouvertures van den staat der gemelde Compagnie in de resolutie breeder gemeld", 22 Mei 1788—8 October 1789. 1 deel.

433. Geschreven en gedrukte extract-resolutiën van de Staten-Generaal en van de Staten van Holland, betreffende de Oost-Ind. Compagnie 1789—1794. 32 stukken.

434. Bijlagen tot het nader rapport van de gecommitteerden tot de zaken der Oost-Ind. Compagnie over den staat en de omstandigheden van die maatschappij van 14 Juli 1791. Gedrukt met allerlei concepten en copieën van daaronder opgenomen stukken. 21 stukken.

435. Gedrukte extract-resolutiën van de Staten-Generaal en die van Holland betreffende de Oost-Ind. Compagnie 1791. 3 stukken.

436. Geschreven en gedrukte extract-resolutiën van de Staten van Holland enz., betreffende de Oost-Ind. Compagnie 1794. 9 stukken.

437. Gedrukte missive van Bewindhebberen der Oost-Indische Compagnie ter praesidiale kamer van Zeeland aan de Staten-Generaal van 13 October 1785 met toezending van alle brieven, resolutiën en verdere papieren betreffende de Kaap de Goede Hoop, ingevolge resolutie van Hun Hoog Mog. van 2 Juli daar te voren. 4 deelen.

438. Geschreven en gedrukte missiven, extract-resolutiën rakende de vaart naar de Philippijnsche eilanden over de Kaap de Goede Hoop 1786—1788. 5 stukken.

439. Copieën van missiven en rapporten over de expeditie van de Franschen op Trinconomale in Maart 1788, en van de verschijning van Fransche schepen aan de Kaap de Goede Hoop in October 1788. 10 stukken.

440. Geschreven en gedrukte secreete extract-resolutiën der Staten-Generaal en aanteekeningen over de aanspraken van de Engelschen op de vaart in de Oostersche zeeën 1748—1785. 9 stukken.

441. Gedrukt „Octroy accordé par le Roi (de Danemarc) à la Compagnie Asiatique", 21 Maart 1792. 1 stuk.

442. Gedrukt „Substance of the speech of Henry Dundas on the British Government and trade in the East Indies April 23 1793". 1 deel.

West-Indische Zaken.

443. Copieën van instructiën voor Bewindhebberen en ambtenaren der West-Indische Compagnie 1676—1748. 20 stukken.

444. Gedrukt rapport van H. Hoog Mog. Gecommitteerden tot de conferentiën met Bewindhebberen der West-Indische Compagnie, met bijlagen en extract uit dat rapport 19 Maart 1786.
Copie van de rapporten aan Zijne Hoogheid van de commissarissen Jhr. W. A. Sirtema van Grovestins en Mr. T. W. Boey, gezonden naar de koloniën van den Staat in West-Indië en „Memorie van Consideratiën", betreffende die rapporten 1789.
Gedrukte missiven van de vergadering van X^n^ aan de Staten Generaal over den toestand der West-Indische bezittingen en koloniën met bijlagen enz. 1780—1786.
Gedrukte octrooien, reglementen enz. betreffende de West-Indische Comp. 1637—1761. 3 deelen, 6 stukken.

445. Verschillende plannen omtrent de directie der West-Indische koloniën, bij niet verlenging van het octrooi der Compagnie, over de inwisseling der actiën, betaling van schulden enz. 1787—1791 7 stukken.

446. Geschreven en gedrukte staten, consideratiën, missiven en andere stukken betreffende de last- en recognitiegelden bij

de West-Indische Comp. geheven wordende en de beste wijze van hunne invordering hier te lande, na de verandering van het bestuur 1675—1792. 24 stukken.

447. Adviezen op de vragen rakende den slavenhandel op de kust van Guinea gedaan door het Besogne in 1790 en extract resolutiën van de Staten-Generaal daaromtrent 1782—1792.
Lijst der Hollandsche slavenschepen in de kolonie Suriname aangekomen 1785 - 1790.
Brief van N. W. Roëll uit Amsterdam 23 December 1790 met extract-missive van den Directeur Generaal aldaar met considerati ën over het verleenen van vrijen handel.
Brief van C. van de Lande te Amsterdam 22 Januari 1793 met eene memorie omtrent verbeteringen van den handel en landbouw op de kust van Afrika 1793.
Extracten uit missiven van Mr. Lieve Nicolaas van Bergen van der Grijp, president van den Raad, over den toestand aldaar 15 en 28 Mei 1788.
Gedrukte octrooien der West-Indische Compagnie 1701—1761. 23 stukken.

448. Gedrukte stukken rakende geschillen tusschen de West-Indische Compagnie en de Portugezen en Engelschen over den handel op de kust van Afrika en het betalen van recognitie of tienden 1727—1769. 3 stukken.

449. Gedrukt rapport, extract-resolutie en andere stukken betreffende de geschillen met Portugal over den vrijen handel op de kust van Guinea 1727—1788. 7 stukken.

450. Gedrukte extract-resolutiën van de Staten-Generaal en andere stukken betreffende de koloniën Essequebo en Demerary, het graven van een kanaal van communicatie, invoer van vreemde slaven, oprichten van een bijzonderen raad van Demerary enz. 1769—1776. 14 stukken.

451. Geschreven en gedrukte adviezen, considerati ën, missiven, resolutiën enz., betreffende de geschillen tusschen de provinciën Holland en Zeeland over de vrije vaart op Essequebo en Demerary:

a. vóór de decisie van Zijne Hoogheid in deze zaak 1765—1770.

b. na de decisie 1770—1785.

c. plan van accommodement tusschen Holland en Zeeland 1787, 1788. 44 stukken.

452. Gedrukte project-conditiën onder welke aan de planters in Essequebo en Demerary bij provisie f 300,000 zouden worden aangeboden om die colonie in florisanter staat te brengen.
Missive van de Staten van Zeeland aan die van Holland van 4 Maart 1784 over de openstelling der vaart op Essequebo en Demerary. 2 stukken.

453. Extract-resolutiën, extract-missiven enz. betreffende den sluikhandel met producten uit Demerary en Essequebo en projecten van middelen om dit te beletten 1774—1792. 9 stukken.

454. Extract-resolutiën van de vergadering van Xen der West-Ind. Compagnie en eenige andere stukken rakende deze kolonie 1788—1791. 14 stukken.

455. „Mémoire concernant le projet d'un canal pour joindre Demerary à Mahaïta 1791." 1 stuk.

456. „Observations sur la nécessité et les moyens de former un établissement dans la rivière de Pontmarron". Rec. 26 Août 1791. 1 stuk.

Buitenlandsche aangelegenheden.

457. Copieën van brieven tusschen gekroonde hoofden gewisseld 1788—1790. 13 stukken.

458. Extract-resolutiën van de Staten-Generaal betreffende buitenlandsche betrekkingen 1788. 4 stukken.

459. Lijst van de tractaten tusschen H. Hoog Mog. en buitenlandsche mogendheden, die ter griffie van H. Hoog Mog. berusten, alsmede capitulatiën, conventiën en diergelijke publieke acten over 1701—1790. 1 deel.

460. Aanteekeningen over- en extracten uit tractaten door de Republiek met vreemde mogendheden gesloten 1609—1668 van de hand van van de Spiegel. 4 stukken.

461. Brief van F. W. Pestel, hoogleeraar te Leiden aan van de Spiegel van 7 October 1789 met eene verhandeling van professor A. Weis over tractaten van de Republiek met vreemde mogendheden en een minuutbrief van 15 October uit Goes. 3 stukken.

462. Copieën van en gedrukte tractaten, projecten daarvan, conventiën, declaratiën enz. 1705—1793. 71 stukken.

463. Gedrukte extract-resolutiën en stukken betreffende de geschillen tusschen den Keizer en de Republiek over zaken van de Oostenrijksche Nederlanden 1783, 1784. 9 stukken.

464. Copieën van brieven van de Nederlandsche gezanten baron van Nagell te Londen, baron van Reede te Berlijn en baron van der Borch te Stokholm aan den Griffier van de Staten-Generaal en van andere diplomatieke stukken, extract minuut resolutiën van de Staten-Generaal, betreffende de mediatie van den oorlog in het noorden van Europa en de zaken van de Porte 1788—1791. 82 stukken.

465. Copieën van brieven van Reinier van Haeften, extraordinaris envoyé aan het Hof van Weenen aan den Griffier van de Staten-Generaal, project-conventiën en andere stukken betreffende het congres te Sistowa 1790. 96 stukken.

466. Copieën van brieven van den baron van Reede, gezant te Berlijn aan den Griffier, extract-secreete resolutiën van de Staten-Generaal, memoriën, nota's en andere diplomatieke stukken rakende het congres van Reichenbach en de gevolgen daarvan 1790. 59 stukken.

467. Geschreven en gedrukte missiven, extract-resolutiën, betreffende de uitnoodiging door de Hoven van Weenen en Berlijn aan hunne Hoog Mog gedaan om zich aan te sluiten bij het tusschen hen op 7 Februari 1792 gesloten tractaat van defensive alliantie. 13 stukken.

468. Geschreven en gedrukte ordonnantiën enz. betreffende Oostenrijk en den Duitschen Keizer, 1789—1790 waarbij het wapen van Keizer Lodewijk II met verklaring. 4 stukken.

469. Leges fundamentales regni Hungariae 12 Maart 1791;

gedrukt, met twee geschreven stukken. 1 deel, 2 stukken.

470. Copie brief van Pieter de Huybert aan den raadpensionaris van Zeeland Jacob Verheye van 20 November 1696, over de limietscheidingen met de Oostenrijksche Nederlanden enz. Gedrukte extract-resolutiën van de Staten van Holland 11 Januari, 3 Februari 1758. 4 stukken.

471. Copie-brief van Pieter de Huybert aan den Raadpensionaris van Zeeland van 20 November 1696 over de sluiting van de Schelde en andere zeegaten van Vlaanderen.
Gedrukte deductie over artikel XV van het vredestractaat van 30 Januari 1648, 14 September. 2 stukken.

472. Copieën van brieven, resolutiën en gedrukte en geschreven stukken van verschillenden aard, betreffende de onlusten in de Oostenrijksche Nederlanden in de jaren 1789 en 1790, waarbij brieven van den griffier Fagel aan den Raadpensionaris met terugzending van het relaas eener conferentie met den Secretaris van het Koninklijk gezantschap van 3 October, van U. C. N. van der Noot agent plénipotentiaire du peuple Brabançon 25 October, van den baron van der Borch 7, 16, 17 November, van den gezant Hendrik Hop 16 November 1789, van van Leempoel 3 Januari 1790. 126 stukken.

473. Copieën van secreete missiven van den gezant te Berlijn baron van Reede aan- en extract secreete rssolutiën van de Staten-Generaal, en andere stukken betreffende de conventie tusschen Pruissen, Engeland en de Republiek der Vereenigde Nederlanden van 9 Januari 1790 over interventie ten aanzien van de onlusten in de Oostenrijksche Nederlanden. 11 stukken.

474. Copieën van missiven, memoriën, extracten uit de secreete notulen van de Staten-Generaal rakende de ouvertures door het Gouvernement Generaal der Oostenrijksche Nederlanden gedaan, over het aangaan eener conventie tusschen den Keizer en de Republiek tot bewaring der wederzijdsche rust en onderhandelingen daarover te Londen, Berlijn en Brussel 1790 en 1791. 20 stukken.

475. Copieën van brieven van Willem graaf Bentinck, gevolmachtigde op het congres van Aken, rakende de garantie van Sileziën aan den Koning van Pruissen 1748. 6 stukken.

476. Copieën van missiven van den gezant baron van Reede aan- en gedrukte secreete extract-resolutiën van de Staten-Generaal betreffende onderhandelingen over het tractaat van alliantie met Pruissen 1787, 1788. 13 stukken.

477. Minuut van den baron van Kinckell, extract secreete-resolutie van de Staten-Generaal van 2 Januari 1787 met concept instructie voor den majoor van Munster, om in onderhandeling te treden met zoodanige prinsen van het Duitsche Rijk, die genegen zouden zijn tot het bijeenbrengen van een korps hulptroepen. 3 stukken.

478. Brief van den gezant Maarten van der Goes aan den Raadpensionaris van 21 Augustus 1790 met een' exacten staat van de Deensche zeemacht.
Korte schets van Denemarken 1788, plan over de financiën 1791 en eenige andere stukken betreffende den toestand van dat rijk. 9 stukken.

479. Brieven van den commissaris Stephan Arent van Deurs van 25 Mei en van den Pruissischen gezant Reufner van 17 Juni 1790 aan den Raadpensionaris, copieën van brieven van den gezant baron van der Borch aan- en extract-resolutiën van de Staten-Generaal van 1790, wegens het geschil met Zweden over het kaperreglement van 1783. 8 stukken.

480. Copie van een brief van den gezant J. C. baron van der Borch aan de Staten-Generaal van 20 November 1792 en eenige staten betreffende den Zweedschen handel. 6 stukken.

481. Gedrukte extract-resolutiën van de Staten-Generaal en die van Zeeland, placaten en publicatiën rakende den oorlog met Engeland in 1781. 33 stukken.

482. Advies van den Hove van Holland op de vraag door de Staten dier provincie gesteld, of het aangaan van een provisioneel tractaat met de Groot-Brittannische koloniën in Noord Amerika grond oplevert tot het instellen van crimineele proceduren 27 Maart 1781. Copie.
Gedrukte extract-resolutiën van de Staten van Holland rakende de correspondentie van de stad Amsterdam met de Engelsche koloniën in Noord Amerika 1779, 1780. 10 stukken.

483. Staten van de Engelsche marine in den oorlog 1782. 3 stukken.

484. Brochures:

Waarom? of de onpartijdige staat van verschil tusschen de Republiek en Groot Brittanniën 1780.

Vertrouwelijke correspondentie of verzameling van brieven gewisseld tusschen een Hollandsch heer buiten 's lands geëtablisseerd en zijnen broeder in Holland woonachtig, over de oorzaken van den tegenwoordigen oorlog met Engeland.

Plan van eenige decoratiën, die gebruikt worden bij de illlumineering op de aanstaande vrede 1783.

Beknopte beschrijving der doorluchtige begrafenis van de 's-Gravenhaagsche alias Hofcourant op Donderdag 9 Januari 1783.

Vrijmoedige raadgeving aan de inwoners van Nederland, wat dezelve te doen hebben ten behoeve van 't lieve vaderland.

Het rampspoedig noodlot van den ontijdig gebleven jonge zeeheld Louis Marie grave van Welderen met 's landsschip de Unie.

Vrijmoedige en staatkundige aanspraak aan het volk van Nederland door den kleinzoon van den neef van Pieter Dwarsdoelen.

Leer-cedul om in statie te volgen het lijk van wijlen den onderwetschen Nederlandschen patriot, overleden 17 December 1781.

Vrijmoedige aanmerkingen op het berichtboekje getiteld: Aan het volk van Nederland.

Het laatste vervolg en egte slot op het egte vervolg op de Oranjeboomen.

Verschillende couranten. 18 stuks.

485. „Projet d'une alliance défensive entre S. M. le Roi de la Grande Brétagne et L. H. P. les Etats Généraux" en andere copieën van diplomatieke stukken en extract resolutiën van de Staten-Generaal betreffende de onderhandelingen over deze zaak 1787—1788. 17 stukken.

486. „Rapport en staaten van inkomsten en uitgaven van Engeland 1786—1791". Gedrukt. 1 deel.

487. Geschreven en gedrukte staten en brochures rakende de financiën en koophandel van Groot-Brittanniën 1714—1793. 10 stukken.

4 8. Kort onderzoek omtrent de vermeerdering der inkomsten' koophandel en scheepvaart van Groot-Brittanniën sedert 1783' zijnde gedrukte bijlage van de missive van den gezant van

Nagell aan de Staten-Generaal van 27 Februari 1792 en twee brochures over den handel en de scheepvaart van dat Rijk. 3 stukken.

489 „Review of the principal proceedings of the Parliament of 1784." Gedrukt. 1 deel.

490. Copieën van missiven, extract-resolutiën van de Staten-Generaal en andere stukken betreffende een geschil tusschen Spanje en Engeland over het aanhouden van schepen in de haven van St. Laurens of Notka op de kust van Californië 1790. 17 stukken.

491. „Memoire sur la conduite du duc de la Vauguion en Hollande. Redigé le 10 Février 1780." (L'original de ce mémoire se trouve au bureau de la guerre). 1 stuk.

492. Project de la constitution Française, declaration touchant l'acte constitutionnel, gedrukte bijlagen van de missiven van den ambassadeur Lestevenon van Berckenrode te Parijs aan de Staten-Generaal 15 Augustus en 26 September 1791.
La constitution française présentée au Roi par l'Assemblée Nationale 3 Septembre 1791. 3 stukken.

493. Lijsten van de sterkte der Portugeesche marine 1789—1791.
Lijsten van schepen, die Portugeesche havens zijn binnengeloopen en uitgezeild 1792. 3 stukken.

494. Copieën van brieven en rapporten van den consul Jacques de Hochepied te Smirna en den consul Vaslin te Alexandrië betreffende den handel in Egypte 1735—1789. 4 stukken.

495. Copie secreete instructie van den Plénipotentiaris der Staten-Generaal bij de Vereenigde Staten van Noord Amerika en aanteekeningen betreffende onze houding tegenover die Staten. 1783. 2 stukken.

496. Memorie van den gedesigneerden minister bij de Vereenigde Staten van Noord Amerika van Berckel (Rec. 2 Mei 1783) en lijst der personen aangesteld in het nieuwe congres 1789.
Staten van commercie en navigatie ingezonden door den consul Heineken 1791. 6 stukken.

Provincie Holland.

497. Copie op perkament van het Groot Privilege van Maria van Bourgondië (foutief gedateerd 14 Maart 1476) en aanteekeningen uit de memorialen van het Hof van Holland rakende Holland en Zeeland in 't gemeen onder de graaflijke regeering 1436—1587. 12 stukken.

498. Aanteekeningen van Mr. L. P. van de Spiegel extracten uit de resolutiën van de Staten van Holland 1540—1563 enz. betreffende beschrijving der Staten, omslagen, privileges, jurisdictiën in Holland tijdens de graaflijke regeering. 25 stukken.

499. Retroacta betreffende de vergadering der Staten van Holland XVIe—XVIIIe eeuw. 1 stuk.

500. Aanteekeningen betreffende het voorgevallene in de vergaderingen der Staten van Holland 4—8 September 1786. 1 stuk.

501. Copie resolutiën van de Ridderschap van Holland over de „ordre" van beschrijving enz. 1669—1728.
Lijst van de electiën en nominatiën in de Hollandsche steden Januari 1759. 3 stukken.

502. Geschreven en gedrukte extract-resolutiën, adviezen en andere stukken rakende de aanstelling van verschillende Raadpensionarissen van Holland, met index 1525—1749.
(Gekocht op de auctie van den Raadpensionaris van Bleiswijck). 11 stukken.

503. „Index van retroacta, rakende het Raadpensionarisambt". 1 deel.

504. Staten en memoriën betreffende de bevolking, den koophandel, de navigatie en andere takken van welvaart in de provincie Holland 1601—1793. 12 stukken.

505. Inventaris van 's lands documenten op de charterkamer van Holland door Mr. I. S Cassa, commies ten kantore van den Raadpensionaris, uit kracht der resolutie van Gecommitteerde Raden van 17 October 1792. 1 deel.

506. Memorie van charters en papieren berust hebbende in

den toren van het voormalig convent van Sint Aagten binnen Delft, welke archieven op 24 October 1771, voor zoover zij door vocht of ongedierte niet waren verteerd, zijn geinventariseerd. 1 stuk.

Hof van Holland en Zeeland.

507. Aanteekeningen van Mr. L. P. van de Spiegel, geschreven en gedrukte extract-resolutiën van de Staten van Holland en andere stukken betreffende het Hof van Holland en Zeeland 1582—1786. 17 stukken.

508. Geschreven en gedrukte rapporten, extract-resolutiën van de Staten van Holland en Zeeland omtrent de vervulling van een Presidents- en Griffiersplaats en andere waardigheden in het Hof van Justitie 1722—1784. 7 stukken.

509. Geschreven en gedrukte extract-resolutiën, missiven en andere stukken rakende het geschil tusschen den Raad van State en het Hof van Holland en Zeeland over zeker mandement van arrest door het Hof aan den geschutgieter Jan Verbruggen verleend 1770. 8 stukken.

Financiën van Holland.

510. Propositie door den raadpensionaris van Slingelandt gedaan in de vergadering van de Staten van Holland van 11 September 1727, rakende de financiën van die provincie. 1 stuk.

511. „Verhandeling over de financiën van Holland, van den beginne der Republiek tot in 1755". 1 stuk.

512. Geschreven en gedrukte staten, missiven, extract-resolutiën, betreffende de belastingen in Holland over 1727—1789. 15 stukken.

513. Gedrukte extract-resolutie van Holland over de liberale gifte 5 September 1747. 1 stuk.

514. Gedrukt secreet rapport van Commissarissen geëxamineerd hebbende den staat der financiën van de provincie

Holland met de daarbij behoorende memorie overgegeven aan de Staten 20 November 1750. 2 stukken.

515. Gedrukte „memorie houdende welke middelen in Holland bij collecte worden geheven en wat deswegens aan impost betaald wordt", met aanteekeningen van de hand van van de Spiegel 1791. 1 deel.

516. Ordonnantiën enz. betreffende betalingen op sterke dranken en de personeele quotisatie in Holland 1778, 1779. 3 stukken.

517. Gedrukte extract-resolutiën van de Staten van Holland betreffende de provinciale financiën 1788—1793.
„Memorie over de competentie van Gecommitteerde Raden in cas van resistentie bij de gemeene middelen."
Aanteekeningen van financieëlen aard van 1750—1779. 6 stukken.

518. Geschreven en gedrukte staten, ordonnantiën enz. betreffende de gecollecteerde middelen in Holland XVIIe eeuw. 14 stukken.

519. Brief van G. Aust Whitehall 8 Juni 1792 aan „My dear lord"; extract-resolutiën van de Staten van Holland over den vrijdom van impost voor vreemde ministers. 7 stukken.

520. „Notitie van impost subjecte waaren aan het Hof van Zijne Hoogheid geconsumeerd" 1788—1790. 8 stukken.

521. Memorie van de personen die in de middelen van 't oorgeld van de paarden enz. over den Haag en het ressort van dien niet beschreven worden. 1 stuk.

522. Gedrukte extract-resolutiën, ordonnantiën enz., rakende den 2 maal een honderdsten penning 1793—1797. 17 stukken.

Landstreken en plaatsen in Holland.

523. Gedrukte concepten tot verbetering der stranden, inzonderheid aan en omtrent den Hoek van Holland 1757.
Geschreven en gedrukte extract-resolutiën, consideratiën, mis-

siven enz. betreffende het Hoogheemraadschap van Delfland, verschillende werken in Delfland en een subsidie tot het aanleggen van schermhoofden op het strand bij 's Gravenzande 1770—1791. 29 stukken.

524. Memorie rakende het armbestuur van 's-Gravenhage z. d. Borderel op de rekening van de diaconie 1793 en lijsten van collecten aldaar 1700—1794. 9 stukken.

525. Gedrukte extract-resolutiën der Staten van Holland rakende adviezen van Gecommitteerde Raden in het Noorderkwartier over den waterstaat van Noordholland 1791—1794. 4 stukken.

526. Memorie, bevattende den tegenwoordigen staat der differenten over de verbetering van den waterstaat der Vijf Heeren landen 1793. 1 stuk.

527. Gedrukt „Verbaal van de gedane inspectie van het eiland Goeree," 1734 met kaart. 2 stukken.

528. Copie-memorie betreffende het strandrecht, visscherijen enz. op de plaat den Springer, gelegen tusschen de eilanden Goeree en Schouwen 1790. 1 stuk.

529. Extracten uit de memorialen van het Hof van Holland, betreffende de rechten van de heerlijkheden Putten en Strijen, 1442, 1457 en van Middelharnis 1435. 3 stukken.

530. Gedrukte rapporten betreffende de limietscheiding van Sommelsdijk 1752—1759 2 stukken.

Provincie Zeeland

531. Verhandeling over de provinciale collegiën in Zeeland door Mr. C. Versluis.
Met aanteekeningen van van de Spiegel. 1 stuk.

532. Copieën van octrooiën, ordonnantiën en handvesten, commissiën en instructiën en andere stukken, rakende het burggraafschap van Zeeland, de rentmeesters der domeinen Beooster- en Bewesterschelde en de hooge jurisdictie in de

provincie, waarbij enkele gedrukte 1428—1761. 26 stukken.

533. Geschreven en gedrukte resolutiën, ordonnantiën en reglementen betreffende de regalia en domeinen van Zeeland 1454—1779. 15 stukken.

534. Gedrukte reglementen op de vergadering in Zeeland, 6 Augustus 1787. 6 stukken.

535. Copieën van de oude keur van Zeeland, acte van huldiging van aartshertog Philips 1549 en van eenige andere stukken de provincie betreffende, pamfletten enz. 1444—1775. 18 stukken.

536. Notitie van eenige notabele stukken ter Rekenkamer van Zeeland berustende, getrokken uit de door professor Kluit gemaakte lijst (*).
Inventaire des titres étant en la chambre des comptes à Lille, concernant le comté de Zélande.
Bladwijzer op het register van oude acten en octrooiën berustende ter griffie van de Staten van Zeeland beginnende met den jare 1554, geteekend A (*)
Alsvoren Lr. C (*).
Alsvoren Lr. D (*). 6 stukken.

Financiën van Zeeland.

537. Copie memorie van Johannes van der Hey Jacobsz. commies van de financiën van Zeeland omtrent den toestand der financiën dier provincie en middelen van redres 22 Decęmber 1768, met bijlagen. 16 stukken.

538. Copie missiven van die van Zierikzee, Veere en Vlissingen over de beslissing omtrent Zeelands financiën aan Zijne Hoogheid opgedragen 1771. 4 stukken.

539. Memorie betreffende de oorzaken van het verval der publieke financiën en van de welvaart der ingezetenen van Zeeland en middelen van verbetering opgesteld door Mr. Laurens Pieter van de Spiegel, als gecommitteerde van de stad Goes, Maart 1772, en eenige schetsen en plannen wegens de financiën en geldlichtingen in die provincie 1775—1782. 12 stukken.

540. Geschreven en gedrukte gewone- en secreete-extract-resolutiën van de Staten van Zeeland met bijlagen en andere stukken betreffende de financiën dezer provincie 1766—1768. 1 deel en 3 stukken.

541. Alsvoren 1769—1771. 1 deel, 1 stuk.

542. Geschreven en gedrukte staten, rapporten, memoriën, missiven enz. over hetzelfde onderwerp 1662—1774. 25 stukken.

Landstreken en plaatsen in Zeeland en Staatsvlaanderen.

543. Extract-resolutiën, aanteekeningen enz. betreffende de ambachtsheerlijkheden in Zeeland over 1229— na 1683.
Geschreven en gedrukte aanteekeningen, adviezen, processtukken enz. betreffende Zeeuwsche leen- en heerlijke rechten over 1465—1763.
Gedrukte extract-resolutiën van de Staten van Zeeland, over een eedspraestatie der regeeringsleden in zake de gemeene middelen 26 Juli 1756. 15 stukken.

544. Memorie omtrent de bevolking der provincie Zeeland opgemaakt in het jaar 1786 met bijlagen. 7 stukken.

545. Geschreven en gedrukte deductiën en andere stukken betreffende het recht van de Graaflijkheid in Zeeland op vacerende erfportiën 1474—1777. 6 stukken.

546. Rapporten en memoriën rakende dijkwerken in Zeeland 1600—1779 en gedrukte reglementen voor waterschappen 1559—1775. 31 stukken en 2 kaartjes.

547. Memorie over de Walcherensche boerenpolitie 17 Februari 1778. 1 stuk.

548. Gedrukte processtukken in zake de Staten en gecommitteerden uit de breede geerfdens van het eiland Walcheren contra de erfgenamen van Mr. Johan Willem Parker over diens borgtocht voor den voortvluchtigen kassier van Walcheren M. J. W. Martens 1781. 2 deelen, 3 stukken.

549. Geschreven en gedrukte stukken, pamfletten, liederen

enz. betreffende het op 26 Januari 1704 te Middelburg voorgevallene bij de poging tot gewelddadige remotie der regeering, en de latere klachten van de Staten van Zeeland omtrent de daarover gehoudene proceduren voor het Hof van Holland en Zeeland. 40 stukken.

550. Geschreven en gedrukte stukken van verschillenden aard rakende de stad Middelburg, waaronder lijsten van geboorte en overlijden 1756—1786, proces tusschen de regeering van die stad tegen Mr. Johan Willem Parker voor den Hoogen Raad, over zijne ontzetting als commissaris van de wisselbank 1768. 47 stukken.

551. Secreete resolutie van Wethouders en Raad der stad Middelburg van 29 Juli 1710, tot vaststelling der stads regeering en contract van harmonie tusschen de regenten aangegaan 20 April 1715 over de begeving der ambten. 2 stukken.

552. Reglement van de Commercie Compagnie der stad Middelburg in Zeeland 24 Maart 1721. Gedrukt.
Reglement van de Societeit ter navigatie op Essequebo en annexe rivieren opgericht binnen Middelburg in Zeeland 1777. Gedrukt. 2 stukken.

553. Gedrukte reglementen enz. betreffende de jurisdictie enz. van de stad Veere 1668—1752
Missiven, extract-notulen enz. betreffende de oneenigheden te Veere 1668.
Copie-ordonnantiën van Veere 1617—1689. 15 stukken.

554. Copie-request der Roomsch Catholieke ingezetenen van Vlissingen ter bekoming van vrije godsdienstoefening z. d.
Verschillende geschreven en gedrukte reglementen 1703—1777 en copie-missive betreffende oneenigheden in de regeering aldaar 1770. 6 stukken.

555. Copie-sententie van den Grooten Raad van Mechelen van 11 October 1504 betreffende den tol van Zeeland in de Honte. 1 stuk.

556. Copie van het accoord tusschen de vier steden van Walcheren over het landrecht 8 Mei 1759, en van eenige hand-

vesten, keuren, andere stukken rakende de kleine steden en dorpen in Walcheren 1411—1685. 12 stukken.

557. Copieën van octrooiën wegens bedijkingen, het maken van een dam tusschen St vesant en Borsselen 21 October 1576, schorren van Symonspolder, Eversdijk, Biezelinge en 's-Gravenpolder 1756, van Borsselen en 's Heer Arendskerke 1757, Rilland, Bath en Maire 1772. 5 stukken.

558. Copieën van octrooiën, extract-resolutiën, commissiën en andere stukken betreffende het superintendentschap over de landwachten in Zuidbeveland 1582—1744. 1 deel.

559. Stukken aan de Staten van Zeeland overgegeven door den Baljuw en rentmeester-generaal van de domeinen van Bewestenschelde in zijn geschil over de jurisdictie met de ambachtsheeren van Zuidbeveland, omstreeks 1670. 9 stukken.

560. Stukken betreffende de pretentie van Charles de Lalaing, baron de Harchicourt op een derde gedeelte van de heerlijkheid Borsselen, hem aangekomen bij doode van Anthonie de Lalaing heer van Hoogstraten 1611. 1 deel.

361. Overloopers van Segaertspolder en Middelpolder 1663 en van 's-Gravenpolder 1666. 2 stukken.

562. Lijst van het getal der Roomschgezinden ten platten lande van Zuidbeveland. 1 stuk.

563. Geschreven en gedrukte memorie, requesten enz. rakende het different over het aanstellen van gezworenen der Breede Watering bewesten IJerseke 1778—1779.
Namen der dijkgraven en gegevens over die Watering 1519—1779. 7 stukken.

564. Geschreven en gedrukte stukken van verschillenden aard, betreffende ambachtsheerlijkheden en dorpen, benevens placaten, processtukken enz. 1581—1785. 37 stukken.

565. Memoriaal van het voorgevallene bij de verandering der regeering in 1650, verhaal van de geschillen tusschen de regeerings leden van Goes in de jaren 1691 en 1692, missiven, pamfletten en andere stukken rakende deze oneenigheden en

die van 1722, en de accoorden van maintenue en onderlinge correspondentie van 9 November 1691 en 15 Juli 1722. Geschreven en gedrukt. 43 stukken.

566. Recueil van stukken rakende het voorgevallene in de stad Goes in den jare 1692, ten opzichte van de heeren Westerwijk, het verdeelen van de boeten door de veroordeelde heeren betaald en hunne terugkomst in 1702, met repertorium. 1 deel.

567. Geschreven en gedrukte missiven, adviezen en andere stukken, rakende geschillen tusschen de stad Goes en de ambachtsheeren van Zuidbeveland, over het octrooi van het straatgeld van 3 December 1708, 1708—1710. 2 stukken.

568. Geschreven en gedrukte rapporten, memoriën en missiven betreffende de verbetering van het Goessche diep 1744—1774. 1 deel.

569. Geschreven en gedrukte stukken over verschillende onderwerpen de stad Goes betreffende 1577—1780. 38 stukken.

570. Copieën van stukken betreffende Reimerswaal „naar zeer oude mss. meerendeels uit de secretarie der stad Reimerswaal afkomstig, gelijk uit de geschilderde wapens en authentieke handteekeningen mag afgenomen worden, doch welke sedert, in een band te samen gebonden, berusten onder den heer A. J. de Ruever, pensionaris en secretaris der stad Zierikzee". 5 stukken.

571. Geschreven en gedrukte memoriën en aanteekeningen betreffende Wolfaartsdijk over de XVIIe en XVIIIe eeuw.
Memorie van den secretaris Lammens over verzocht octrooi tot bedijking van de Westerlandsche gorzen van Wolfaartsdijk 1690.
Gedrukte requesten aan de Staten van Zeeland van Jacob Arend baron de Perponcher Sedlnitzky en Willem Vogel ambachtsheeren van dat eiland over door hen bij het afdammen van de rivier de Schenge geleden schade (1752?) 4 stukken.

572. Copieën van uitgiften en andere stukken betreffende de dijkage in Noordbeveland van 1439, 1517 en 1594.
Copie-handvest tot het houden van een weekmarkt te Kortgene 1438. 4 stukken.

573. Copie-privileges en costumen der stad Zierikzee.
Extract uit een brief over het geven van premiën voor het bouwen van nieuwe schepen 1777. 3 stukken.

574. Copieën van de bepaling der jurisdictie van Brouwershaven 24 September 1439, van de commissie als dijkgraaf van Claas-kinderenkerke voor Op Lauwen 10 Mei 1461 en als opperdijkgraaf van Schouwen voor Mr. J. A. de Jonge 24 November 1773. 3 stukken.

575. Verschillende stukken betreffende Tholen met index van van de Spiegel 1399—1716.
Copie-sententie en gedrukte missive betreffende geschillen tusschen Tholen en Bergen op Zoom, over het veer over de rivier de Eendracht 1770, 1781. 14 stukken.

576. Copieën van contracten, extract-resolutiën van de Staten van Zeeland en eenige andere stukken, omtrent tienden in Staatsvlaanderen 1353—1783. 9 stukken.

377. Aanteekeningen, extract resolutiën en eenige gedrukte stukken 1661—1773 over het „committimus van Zeeland in Vlaanderen en Brabant." 10 stukken.

578. Contract tusschen den Raad van Bergen op Zoom en de Staten van Zeeland over het innemen van militie 1579, met begeleidende missive van 7 November 1778.
Gedrukte reglementen, ordonnantiën, rapporten enz. betreffende het Hof van Vlaanderen, resideerende te Middelburg, Hulsterambacht, de steden en forten in Staatsvlaanderen, de geschillen tusschen Tholen en Bergen op Zoom, stad en lande van Biervliet, de rechten van Willem V in Montfort 1733—1780 9 stukken.

579. Project contract tusschen de Staten van Zeeland en den Raad van State over de bedijking van de Hoofdplaat en IJzendijksche schorren 24 October 1775, begrooting der kosten, conditiën van verkoop der landen in den bedijkten polder in 1780 en andere geschreven en gedrukte stukken betreffende deze dijkage 1775—1782. 31 stukken.

580. Geschreven en gedrukte missiven, deductiën, reflexiën, elucidatiën, resolutiën, betreffende de differenten tusschen

Zeeland en de Generaliteit, over de verrekening der extraordinaire uitgaven door de Generaliteit gedaan in 1777 voor de Hoofdplaat en de IJzendijksche schorren. 13 stukken.

581. Copieën van conventiën tusschen de Gecommitteerde Raden van Zeeland ter eenre, en de ingelanden der vrije polders omtrent Lillo en Liefkenshoek ter andere zijde, en andere stukken betreffende deze polders 1653—1783. 8 stukken.

Verschillende onderwerpen.

582. Aanteekeningen omtrent de populatie van het kwartier van Veluwe in 1747 en het getal der weerbare mannen in Gelderland in 1782.
Gedrukte remonstrantiën, pamfletten enz. betreffende Nijmegen 1705—1707. 5 stukken.

583. Copieën van missiven van Gedeputeerde Staten van Friesland aan Zijne Hoogheid 9 Juni 1766, 11 Februari 1771 en van Zijne Hoogheid 6 Juli 1766.
Gedrukt recueil van resolutiën, brieven, stukken, over het erfstadhouderschap, differenten tusschen het Hof van Friesland en den Academischen senaat en den magistraat van Leeuwarden. 1748—1767. 1 deel, 3 stukken.

584. Geschreven en gedrukte stukken betreffende de financiën in Friesland 1770—1786. 4 stukken.

585. Aanteekeningen betreffende het getal der inwoners in Overijssel 1766, 1767.
Staat der financiën in Overijssel 1784. 2 stukken.

586. Geschreven en gedrukte missiven enz. betreffende geschillen tusschen de stad Groningen en de Ommelanden en resolutiën van de Staten van Holland van 9 Mei 1759, waarbij vergund wordt beslag te leggen op goederen van ingezetenen van Groningen en Ommelanden in Holland wegens achterstallige lijfrenten. 3 stukken.

587. Staat van middelen en lasten in de provincie Stad en Lande over 1776. 1 stuk.

588. Copie-brief van Mr. A. L. Pelerin pensionaris van Maastricht aan den thesaurier-generaal van Wijckerheld Bisdom over kaarten betrekking hebbende op de limieten der landen van Overmaze, de belangrijkheid van het land van Daalhem voor de communicatie met Duitschland en eenige andere punten met een kaartje aanwijzende de gemaakte kiezel- en steenwegen tot communicatie met Duitschland 13 Mei 1785.
Mémoire sur l'importance de la ville de Maastricht, et ses dépendances par rapport au commerce de la République Mai 1784. 2 stukken.

589. „Mémoire sur l'importance de la ville de Maastricht" door Mr. A. L. Pelerin, door hem toegezonden aan den Prins van Oranje bij brief van 21 Maart 1794. 6 stukken en een kaartje.

590. „Mémoire pour son Excellence Mgr. le comte de Barbiana et Belgiojoso, ministre plénipotentiaire de Sa Majesté l'Empereur et Roi", z. d. over het stapelrecht van Roermond. Opgemaakt bij opdracht van die van het dorp Linne door E. F. A. Poel. 1 stuk.

591. Memoriën wegens het aanleggen van een straatweg van 's Hertogenbosch naar Luik 1768, en een brief van J. C. Nederburgh te Rotterdam van 19 Juni 1781 over het nadeel dat de kooplieden der Republiek zouden lijden door den voorgenomen aanleg van een weg van Luxemburg naar Welsbillich een dorp bij Trier aan de Moesel. 5 stukken,

592. Geschreven en gedrukte rechtsgeleerde adviezen, casuspositiën, requesten enz. 1443—1755.
Gedrukt advies nopens het recht der steden competeerende in cas van judicature door Hugo de Groot.
Gedrukte consultatie rakende het beneficie van inventaris.
Gedrukt debat advies en inventaris van stukken, betreffende een geding tusschen Isaak Hurgronje, burgemeester te Vlissingen en Johan Gijselingh, baljuw 1704, 1705. 18 stukken, 2 brochures.

593. Gedrukte advertissementen van rechten, deductiën en sententiën in zaken voor den Hoogen Raad van Holland, den Raad van Brabant, het college ter Admiraliteit te Amsterdam aanhangig 1766—1789. 17 stukken.

594. Advies van 15 Mei 1775 van Mr. L. P. van de Spiegel een der adjuncten adviseurs in het proces voor den Hoogen Raad gevoerd tusschen Mr. Adriaan Steengracht, rentmeester-generaal der domeinen in Zeeland Bewestenschelde en Mr. J. J Brasser over den boedel van Marinus Hubrechtsen, in 1763 in het oude mannenhuis te Middelburg overleden, en eenige andere stukken betreffende deze zaak. 8 stukken.

595. Geschreven en gedrukte extract-resolutiën van de Staten van Zeeland over kerkelijke zaken, 1620—1682. 3 stukken.

596. Copie-wetten der Classicale Vergadering van Zuidbeveland 1749. 1 deel

597. Gedrukte „Acta Synodi Nationalis Dordrechti habitae", 1618, 1619. 1 deel.

598. Geschreven en gedrukte kerkelijke zaken betreffende Zeeland, XVIe—XVIIIe eeuw en Holland XVIIe eeuw. 3 cahiers 5 stukken.

599. Gedrukte biddagsbrieven van de Staten van Zeeland en van Holland 1676—1794. 64 stukken.

HANDSCHRIFTEN TOEBEHOORD HEBBENDE AAN MR. L. P. VAN DE SPIEGEL.

600. Historische aanteekeningen van het merkwaardige in Europa voorgevallen in iedere eeuw na onze tijdrekening. 1 deel.

601. „Excerpta miscellanea a me (van de Spiegel) puero colligi coepta anno 1754 ex schedis dispersis, huc collecta et deinceps (1778) inter legendum aucta", in 1796 door den schrijver herzien en aangevuld. 1 deel.

602. „Aanteekening van eenige min bekende zaken tot de vaderlandsche historie betrekking hebbende, om in vervolg van tijd, elders in orde te schikken" door van de Spiegel. 1 stuk.

603. „Collectanea juris publici Belgici hodierni, ab anno 1760 et deinceps", naderhand vermeerderd met aanteekeningen betrekkelijk de regeerkunde, oeconomia publica, statistica en jus publicum in 't gemeen. H. S. van van de Spiegel.

„Diverse aanteekeningen en memoritjes behoorende tot de adversaria juris publici hodierni", waaronder een brief van W. van Citters 13 Januari 1766. 1 deel, 18 stukken.

604. [L. P. van de Spiegel]. „Schets der regeerkunde in betrekking tot haare oogmerken en middelen". (Middelburg) 1786. 1 deel.

Doorschoten exemplaar met aanteekeningen van den schrijver.

605, 606. „Reflexiën over de gebreken in de gesteldheid der regeering van de Vereenigde Nederlanden" door van de Spiegel, September 1783. 2 exemplaren. 2 deelen.

607. Brief van een heer uit Gelderland aan een zijner vrienden in Zeeland over het different tusschen de zes provinciën en die van Zeeland nopens de financiën der laatstgemelde. Amsterdam 1771. 2 exemplaren. 2 stukken.

Volgens bijgevoegde aanteekening van van de Spiegel, heeft hij dezen brief opgesteld en is die door een zijner vrienden uitgegeven.

608. Complimenten en harangues bij verschillende gelegenheden sommige voor en andere na het afleggen (van verschillende bedieningen) geschreven van 1780—1787. 24 stukken.

609—612. Verhandelingen van Simon van Slingelandt, afgedrukt in zijne Staatkundige geschriften. 4 deelen.

613. Observationes ad F. W. Pestel, commentarios de Republica Batava. 1 deel.

614—628. „Collectanea rakende de historie der Unie van Utrecht, en de eerste tijden van de Republiek, verzameld sedert 1778 tot 1781, wanneer dit werk is blijven steeken."

614. „Aanteekeningen behoorende tot de historie der Unie van Utrecht", door van de Spiegel. 1 deel.

615. „Voorwerk van de Historie der Unie gedeeltelijk afgemaakt of in brouillon":
Eerste hoofddeel. Staatkundige schets der Nederlandsche zaken vóór en in het eerste tijdperk der Spaansche beroerten tot op het jaar 1572, bl. 1—62.
Tweede hoofddeel. Van de Nederlandsche zaken sedert

het jaar 1572 tot na de vrede van Gend in het jaar 1576 gesloten bl. 63—120.
Vervolg bl. 1—59. op losse bladen.

616. Memorie „annotatiën nopens de Unie van Utrecht".
L°. A. Korte deductie en bewijzinge van 't geene de rentmeester Wijnrich geprofiteerd heeft gedurende zijne administratie als rentmeester der domeinen van Bewesterschelde 1 Mei 1578—6 Maart 1587. Copie. 13 losse katerns.

617. Brieven van den Prins van Oranje aan de gedeputeerden van zijnentwege en van de Staten van Holland en Zeeland te Brussel 31 Augustus, 8 September, 16 November, 7 December 1577 (waarbij: „Mémoire sur les poinctz sur les quelz on doibt recepvoir son Alteze 4 Decembre 1577"), 1 Januari 1578 en aan Marnix van Sint Aldegonde te Brussel 9 November 1577. 7 stukken.

618. Copie „punten bij de gecommitteerden van de Generale Staten van Holland en Zeeland geraamd nopende de regeering derzelver landen en 't generale gouvernement van Zijne Excellentie" 17 Mei 1575.
Copie brief van Prins Willem I aan Dijkgraaf en Gezworens van de Breede Watering 27 Januari 1577.
Copie propositie bij Elbert Leoninus te Dordrecht gedaan 30 Maart 1577.
Continuatie van de notulen der resolutiën genomen op de dagvaart te Haarlem 14 Augustus—14 September 1577. Copie.
Copie missive van de Staten van Holland te Delft 18 December 1577. Extract uit zekere missive van de gedeputeerden van de Staten binnen Antwerpen 15 December 1577. Artikelen wegens handeling met den Koning van Portugal.
Copie rapport in de vergadering van de Staten van Holland en Zeeland binnen Gorcum 24 November 1578 op zekere punten bij graaf Jan van Nassau den Staten voorgehouden.
Copie brief van graaf Johan van Nassau, Stadhouder van Gelderland aan de gedeputeerden van de nader geunieerde provinciën te Utrecht 1579, waarin copie instructie voor gedeputeerden uit het Nijmeegsche kwartier 12 Februari 1579.

Copie instructie voor Alexander Bentinck van wege het Arnhemsche kwartier te Utrecht gedeputeerd 16 Februari 1579. 8 stukken.

619. „Uitgezogte stukken van voorige jaren, die tot een appendix kunnen dienen":
Copie brief van de Staten-Generaal aan de Staten van Zeeland 4 Januari 1579.
Copie instructie voor meesters van het Sinter Claes gilde te Nijmegen 22 Januari 1579.
Copie extract-resolutie van de Staten-Generaal 22 Januari 1579.
Copie instructie voor gedeputeerden van het Nijmeegsche kwartier 12 Februari 1579.
Copie missive van credentie voor de gedeputeerden van Nijmegen 14 Februari 1579.
Copie instructie voor de gedeputeerden van het Arnhemsche kwartier 16 Februari 1579.
Copie brief van graaf Jan van Nassau aan de gedeputeerde bondgenooten te Utrecht 16 Februari 1579.
Copie brief van de gedeputeerde bondgenooten te Utrecht aan graaf Jan van Nassau 20 Februari 1579.
Copie brief van graaf Jan van Nassau alsvoren 17 Maart 1579.
Copie brieven van de Staten-Generaal aan de Staten van Zeeland 25 Maart en 8 April 1579. 11 stukken.

620. „Stukken waarvan in den bundel geen gebruik is kunnen gemaakt worden":
Copie brief van de Algemeene Staten aan de Staten van Artois 28 April 1579.
Generale middelen, vermogens de nadere Unie binnen Nijmegen in train gebracht 28 April 1579. Copie.
Copie brief van Burgemeesteren en Schepenen van Arnhem aan de gedeputeerden voor de nadere Unie 2 Mei 1579.
Copie memorie van J. de Corpelz commissaris van de vivres aan de Staten-Generaal 7 Mei 1579.
Copie extract resolutie van de Staten-Generaal omtrent het zegel 22 Mei 1579.
Copie propositie van den Prins van Oranje aan Antwerpen (Bor. 13e boek p. 67) 29 Mei 1579.
Copie van de acte van onderteekening van de Unie door de stad Amersfoort 10 Juni 1579.
Copie extract uit een brief uit Keulen, met bijzonder-

heden omtrent het huishouden der Spanjaarden te Maastricht 12 Juli 1579.

Copie resolutie van de Staten-Generaal 18 Juli 1579.

Copie extract uit het register der handelingen van de gedeputeerden tot de nadere Unie 22 Augustus 1579.

Copie brief van Reinier Cant en Gerard Knoop gedeputeerden bij de Staten van Friesland aan de gecommitteerden tot de nadere Unie 29 Augustus 1579.

Copie instruction par le Sr. D'Ohain et commis des finances de Rouck et conseiller d'Ypres Heyns sur ce qu'ils auront à négocier de par les Etats Généraux assemblés en Anvers 10 Septembre 1579.

Copie brief van de gedeputeerden op de vredehandeling te Keulen aan de Staten-Generaal 15 September 1579.

Copie brief van de Staten-Generaal aan de Staten van Zeeland 24 September 1579.

Copie annotatiën bij de gecommitteerden van de nadere Unie volgens het advies van Zijne Excellentie tot Gent gedaan 28 September 1579.

Corte opvatting van de punten de gedeputeerden der nader geunieerde provinciën overgegeven van wege den Prins van Oranje door den heer van Sint Aldegonde. Exh. Staten-Generaal 5 October 1579. Copie

Copie brief van de Staten-Generaal aan de Staten van Zeeland 7 October 1579.

Copie order van den Prins van Oranje aan de gedeputeerden van de nadere Unie 15 October 1579.

Copie brief van den Prins van Oranje aan den baron d'Inchy, gouverneur van Kamerijk 18 November 1579.

Copie brief van de Staten-Generaal aan de steden Rijssel, Donay en Orchies 21 November 1579.

Copie brief van de Nederlandsche gezanten te Keulen aan de Staten-Generaal 22 November 1579.

Copie voorstel van den Prins van Oranje aan de Staten-Generaal wegens hetgeen vereischt wordt voor den aanstaanden veldtocht 12 December 1579.

Copie brief van de Staten-Generaal aan de Staten van Zeeland 21 December 1579.

Copie acte van de Staten-Generaal wegens de instelling van den Landraad 26 December 1579.

Copie brief van de Staten-Generaal aan de Staten van Zeeland 29 December 1579.

„Concept van de naerder Unie tot Utrecht". Uit een register van oude acten, octrooiën, placaten, instructiën enz. 1578—1590 in het archief van Zeeland.

Copie resolutie van de Staten van Holland en Zeeland 1 April 1580. 28 stukken.

621. Gedrukte stukken:

„Ordonnantie en instructie van Prins Willem I van Oranje, om bij provisie het land van Holland naar dezelve te regeeren", 25 Augustus 1572.

Opdracht van de regeering van Holland en Zeeland aan den Prins van Oranje 1 November 1574.

Unie tusschen Holland en Zeeland 4 Juni 1575.

Acte van het gouvernement des Prinsen van Oranje 20 Juli 1575.

Conditiën waarop de Prins de regeering zal aanvaarden uit kracht van de Unie van 25 April 1576.

Unie tusschen Holland en Zeeland 25 April 1576.

Missive van de gedeputeerden van Zeeland aan de Staten over het verkoopen van Vlissingen, Veere en Domburg 21 Mei 1581. 1 cahier.

622. „Gendsche vrede en poogingen tot Unie tusschen de provinciën in 1576:"

Extracten uit de resolutiën der Generale Staten vergaderd te Brussel in 1576 tot pacificatie der Nederlanden.

Aanteekeningen van resolutiën van de Staten-Generaal 1576, 1577, geextraheerd door A. Bogaard, klerk bij den Raad van State 1779. 3 stukken.

623. Notabilia uit de gedrukte resolutiën van de Staten van Holland 1576—1579 rakende de gevolgen van de pacificatie van Gend. (*)

Notabilia als voren nopende de Unie tusschen Holland en Zeeland. (*)

Copie schriftelijk rapport van Elbertus Leoninus van eene commissie in Holland, Zeeland en Utrecht in Februari 1577.

Copie resolutie van de Staten van Holland en Zeeland 6 Mei 1577.

Copie brief van de Staten-Generaal aan den Koning van Spanje 5 October 1577.

Copie brief van dezelfden aan Don Jan van Oostenrijk 8 October 1577.

Copie resolutie der Staten van Holland en Zeeland 6 Mei 1577.

Copie extract-resolutie van de Staten van Zeeland 2 Februari 1578.

Copie resolutie der Staten van Holland en Zeeland op het afzweren des Konings van Spanje 1579.
Copie extract uit het publicatieboek van Middelburg 19 December 1579. 10 stukken.

624. Copie ordonnantie van den oorloge 24 Januari 1578.
Redenen waarom de Prins van Oranje tot Alençon genegen was. (van de Spiegel).
Extracten uit de gedrukte resolutiën van de Staten van Holland 1578 en 1579.
Excerpten uit de notulen en dépêches van de Gecommitteerde Raden van de Staten 's lands van Zeeland 1 September 1578—31 Mei 1579.
Aanteekeningen rakende het verbond van Unie 23 Januari 1579 te Utrecht gesloten.
Copie protestatie van wege de stad Goes gedaan 28 Januari 1579.
Extracten uit de resolutiën des kapittels van Oud Munster 1579.
Copie extract uit het acteboek der stad Goes 1578—1580.
Copie resolutie van de Staten van Holland en Zeeland 25 Februari 1579.
Copie missive van den Prins van Oranje aan de Staten van Zeeland 6 Mei 1582.
Copie acten van den Raad van State 20 en 28 April 1587. 24 stukken.

625. Copie resolutie van de Generale Staten op de gemeene middelen van consumptie 24 Juni 1581.
Copie rapport van Zijne Doorluchtigheid en de gedeputeerden van de Staten-Generaal, houdende een staat van het inkomen en de lasten van de Generaliteit 1581.
Copie van eenige punten waarop de heeren Staten van Holland verzocht worden te letten belangende het furneeren hunner quote 1581.
Copie commissie voor Ghijsbert van Zuylen en Mr. Dirk van der Does om te Utrecht papieren te lichten de Generaliteit aangaande 21 Maart 1591. 4 stukken.

626. Bijzonderheden wegens eenige der voornaamste bewerkers en onderteekenaars van het verbond der Unie (*).
Copie van den eed tegen den Koning van Spanje, gearresteerd bij de stad Middelburg 25 October 1584. 2 stukken.

627. Brieven aan Mr. L. P. van de Spiegel over zijne studiën betreffende de Unie van Utrecht van:

Jona Willem te Water, hoogleeraar aan de Illustre School te Middelburg 5 October 1777.

Mr. Herman Schomaker raad en secretaris van de stad en het graafschap Zutphen 24 December 1777.

Mr. Hendrik van Wijn pensionaris van Brielle 30 Juli 1778.

Mr. Pieter Paulus advocaat te 's Gravenhage 3 Juli 1778, minuutbrief 10 Juni.

Mr. Nicolaas Bondt advocaat te Amsterdam 30 Juni 1778.

Jacobus Ermerins, secretaris van Vere 2 Februari, 14 Maart 1778.

Willem Ermerins, schepen van het Vrije van Sluis 16 October 1778.

Willem Emmery baron de Perponcher te Utrecht 3 October 1778.

Mr. Pieter Rondam, hoogleeraar te Utrecht 17 Maart, 15 April, 16 Juni, 25 Juli, 20 October 7 November en 21 December 1779, minuutbrieven 6 April, 6 November.

Mr. Johan Adriaan van de Perre van Nieuwerve, eerste edele van Zeeland 22 Februari, 16 Maart 1779.

Jacobus de Rhoer hoogleeraar te Groningen 30 April 1779.

Mr. Carel Gerard Hultman, griffier van het Hof van Gelderland 12 Juni, 20 December 1781.

Willem Anne baron Schimmelpenninck van der Oye rekenmeester van Gelderland 27 November 1781 en eene memorie aan van de Spiegel toegezonden bij brief van 25 Juli.

Mr. Jan Nanningh van der Hoop, schepen van Arnhem 25 Juli en 20 December 1781.

Mr. Pieter Johan Macaré, pensionaris van Middelburg z. d. 28 stukken.

628. Notulen van de Unie 1579. 1 deel.
(slechts de laatste acht bladen, het overige uitgescheurd).

629, 630. Index op de secreete notulen van de Staten-Generaal 1694—1748. 2 deelen

631. Mr L. P. van de Spiegel, Verhandeling over den oorsprong en de historie der vaderlandsche rechten inzonderheid

van Holland en Zeeland. Goes 1769. Doorschoten exemplaar met aanteekeningen van den schrijver.
Brieven van dankbetuiging van verschillende personen wegens ontvangen exemplaren van dit werk. 1 deel, 11 stukken.

632. „Aanteekeningen over het staatsregt van Holland en Zeeland onder de Graven", door van de Spiegel sedert 1760 gemaakt, in 1777 verzameld en later vervolgd. 1 deel.

633—637. Inhoudsopgaven van de voornaamste acten in registers van het Hof van Holland:

633. „Geëxtraheerd" uit de memorialen 1428—1468. 1 deel.

634. „Geëxtraheerd" uit de sententiën 1447—1513. 1 deel.

635. „Geëxtraheerd" uit de memorialen 1513—1700. 1 deel.

636. „Geëxtraheerd" uit de missiven, adviezen, enz. 1537—1713. 1 deel.

637. „Geëxtraheerd" uit de notulen, resolutiën, enz. 1602—1713. 1 deel.

638. „Repertorium van registers en stukken (berustende) ter domeinkamer van Holland". 1 deel.

639, 640. Geschreven „Index op de (voornaamste) resolutiën van Holland 1524—1773". 2 deelen.

641, 642. Beschrijving van het ambt van Advocaat van den lande of Raadpensionaris van de provincie van Holland en Westfriesland. 2 exemplaren. 2 deelen.

643. „Breedvoerige beschrijving der ambten zoo van Stadhouder en Registermeester van de leenen, als van Chartermeester en Grootzegelbewaarder van de provincie van Holland en Westfriesland en van hetgeen met betrekking tot die respectieve ambten is voorgevallen sedert derselver eerste oorspronk." 1 deel.

644. Recueil van gedrukte resolutiën van de Staten van Holland en Westfriesland, betreffende formulieren van gebed,

eeden, verklaringen, ordonnantiën op het houden van vergadering, instructiën, reglementen. Met index. 1 deel.

645. Privilegiën van Kennemerland.
Handschrift uit de XVIIe eeuw. 1 deel.

646, 647. Repertorium van de charters en privilegiën betrekking hebbende tot Zeeland, alsmede tot den Briel en Voorne. Onafgewerkt h. s. door van de Spiegel. 2 deelen.

648. „Repertorium van alle de stukken in het groot charterboek van den heer van Mieris voorkomende, welke eenige betrekking hebben op de provincie van Zeeland". H. s. van van de Spiegel. 1 deel.

649. „Keure van Zeeland door grave Florens de V gegeven in het jaar 1290, uit het verouderde Nederduitsch in hedendaagschen stijl gebracht, en met aanteekeningen over de oude vaderlandsche rechten en taal opgehelderd" en andere aanteekeningen van van de Spiegel over deze keur. 3 deelen.

650. Recueil van gedrukte keuren van Zeeland. Voorin eene lijst van de hand van van de Spiegel. 1 deel.

651. Handschrift zonder titel naar het schijnt: korte inhoud der copulaatboeken van Zeeland. 1 deel.

652. „Aanteekeningen uit de Staaten notulen van Zeeland, met de hand van den heer secretaris van 't land Pieter Duvelaer den ouden" Juni 1576—December 1706. 1 deel.

653—655. Index op de notulen van de Staten van Zeeland 1587—1750. 3 deelen.

656. Alphabetisch register op de placaten der Staten van Zeeland. 1 deel.

657. Staatkundig Zeeland door Mr. Anthony de Jonge van Bruinisse. Handschrift. 1 deel.

658. Memorie ter adstructie van de jurisdictie, welke de ambachtsheeren van Zuidbeveland in derzelver ambachten competeert. Goes 1766. Doorschoten exemplaar, met aanteekeningen van van de Spiegel. 1 deel.

659. „Register op de nationale en Zeeuwsche provinciale Synoden, mitsgaders op de resolutiën der heeren Staten van Zeeland en derzelver Gecommitteerde Raden voor zooverre het kerkelijke betrekkelijk zijn." Handschrift van van de Spiegel. 1 deel.

660. „Register van de Graven en Gravinnen van Holland en Zeeland, Heeren en Vrouwen van Zuidbeveland naar order des tijds, dat zij geleefd hebben, welke aan de stad Goes eenige privilegiën, handvesten, octroyen en willekeuren gegeven hebben mitsgaders een korten inhoud derzelve." Handschrift. 1 deel.

661. „Adversaria Juridica". Handschrift van Van de Spiegel en Mr. J. Keetlaer. 1 deel.

662. Adviesboek, door H. van Heijden. 1 deel.

663. „Verhandeling over het aanwinnen van lant uit de diepte, het bedijken van schorren met de bestekken daarvan, mitsgaders het onderhoud en bewaringe van dijkagiën tegens stormen en grondbraken, waarbij de manier van het leggen van allerlei zeer klaar wordt aangewezen", door Andries Vierling (?), rentmeester van Steenbergen omstreeks 1530. 1 deel

664. Recueil van gedrukte stukken betreffende de noodzakelijkheid van het maken van een waterloozing omtrent Katwijk en de Noordzee en het bedijken van een gedeelte van de Haarlemmermeer, loopende tot 1770. 1 deel.

665. „Christelijke consultatiën en uitgezochte deductiën sedert 1767—1777 ingesloten", door Mr. Laurens Pieter van de Spiegel. 1 deel en 28 losse katerns.

666—668. De Bijbel Dordrecht 1769, doorschoten met aanteekeningen van Mr. L. P. van de Spiegel. 3 deelen.

669. De actibus legitimus, academisch proefschrift van L. P. van de Spiegel, Leiden 1757, doorschoten met aanteekeningen van zijne hand.

Inventarissen.

670. Memorie van de stukken behoorende tot het archief van den Raadpensionaris, door van de Spiegel opgemaakt 17 Januari 1799. 1 stuk.

671. Catalogus van de bescheiden door Mr. L. P. van de Spiegel in verband met zijne ambtelijke werkzaamheden bijeengebracht. 1 stuk.

672. Catalogus van handschriften toebehoord hebbende aan Mr. L. P. van de Spiegel. 1 stuk.

673. Alphabetisch repertorium door van de Spiegel op de beide laatstgenoemde verzamelingen gemaakt 1793. 1 deel.

Van Mr. M. I. Pijnappel te Amsterdam

LXI. Afkomstig van Mr. Cornelis Felix van Maanen als procureur-generaal bij het Hof van Holland en later als minister van Justitie van het koninkrijk Holland.

1—12. Extract-resolutiën van het Hof van Holland, betreffende crimineele zaken, waarover door den Procureur-Generaal rapporten werden uitgebracht of mededeelingen gedaan 1795—1806. 12 deelen.

13. Stukken in zake de crimineele procedure tegen Samuel Hollingerus van Lansbergen, Remonstrantsch predikant te Moordrecht 1709 - 1722 (Crimineele papieren Hof van Holland 1722). 41 stukken.

14. Dreigbrief met geteekende spotprent gezonden aan den Prins van Oranje Willem V door Abraham Douglas, zoon van Frans Douglas, gewezen raad en rentmeester van den Koning van Pruissen voor de domeinen in het Westland, doch bij den aankoop dezer domeinen door de Prinses Regentes in die betrekking niet gecontinueerd, met brieven van Zijne Hoogheid, den raadpensionaris van Bleiswijk, den resident Hendrik Hop te Brussel en anderen 1781. 46 stukken.

15. Extract resolutiën, memoriën en andere stukken betreffende eene, bij het Hof overgebrachte, vervolging door den Baljuw van stad en lande van Woerden tegen Johan Christiaan Ten Noever aldaar, uitgever van de Zuid-Hollansche courant, wegens in die van 7 Januari n°. 3 en 26 Januari 1784 n°. 11 voorkomende lasterlijke artikelen tegen de Vroedschap van Rotterdam, gesurcheerd bij resolutie van de Staten van Holland van 30 April 1784. 16 stukken.

16. Processtukken rakende Franciscus Campanus te Delft, bij vonnis van den baljuw aldaar van 25 Mei 1796 veroordeeld wegens oproerige, hoonende en kwaadaardige uitdrukkingen tegen de geconstitueerde machten, welk vonnis werd gecorrigeerd bij resolutie van het Hof van Holland van 20 December 1796. (Crimineele papieren 1796). 24 stukken.

17. Stukken betreffende de crimineele procedure tegen Mr. Ocker Repelaar, oud raad der stad Dordrecht, commissaris van wege de Staten-Generaal te Parijs en commissaris van de vivres bij de armee van den Staat in den laatsten oorlog, beschuldigd van het maken van plans en concepten om de gelukkige omkeering van zaken in de Republiek te renverseeren en van correspondentie in cijfers met de aanhangers van den gewezen Stadhouder, veroordeeld bij sententie van 16 Mei 1797. (Crimineele papieren 1797). 124 stukken.

18. Crimineele eisch van den Procureur-generaal tegen Pieter Stolker te Lekkerkerk wegens het overleveren in 1787 van twee burgers aldaar aan Pruissische militairen 1798. 2 stukken.

19. Brieven van den Baljuw van Hoorn en minuten van den Procureur-generaal van het Hof van Holland en andere stukken betreffende Mr. Hendrik van Straalen, verdacht van verstandhouding met den vijand, bij den inval der Engelschen en Russen in Noordholland in 1799 en zijn ontslag uit voorloopige hechtenis in het laatst van dat jaar. Zie resolutiën van het Hof van 13, 15, 16, 17 Januari, 4 en 25 April 1800. (Crimineele papieren 1799). 25 stukken.

20. Adviezen van den Procureur-generaal en andere stukken betreffende de crimineele processen tegen Jan Eikenbroek, François Willem Martinus Ruysch, Lucas Matthijs Kaltner, Pieter van Groeneveld en anderen, beschuldigd van machinatiën tegen het tegenwoordig gouvernement 1799, 1800 (Crimineele papieren 1799, 1800). 52 stukken.

21. Crimineele processtukken rakende eene bende huisbrekers en dieven en correspondentie van den Procureur-generaal met den Baljuw van Nijmegen over het niet arresteeren van Adrianus Bosbeek, toegenaamd Jan de Brabander, hoofd van deze bende 1799—1800 (Crimineele papieren 1799, 1800). 87 stukken.

22. Minuten van brieven van den Procureur-generaal, brieven van baljuwen en anderen betreffende eene informatie omtrent

het, op ongewone en geheimzinnige wijze, door onbekende personen in druk uitgeven van zekere verklaring aan het Staatsbewind over de Staatsregeling ingeleverd door Gijsbert Carel van Hogendorp 27 October 1801, terwijl in „de Politieke Blixem" n°. 36 werd vermeld dat de schrijver die aan het Corps diplomatique zoude hebben overgegeven. (Zie res. Hof van Holland 16 December 1801). 42 stukken.

23. Brieven van den Agent van Justitie aan den Procureur-generaal betreffende een aanslag op het leven van den Eersten Consul der Fransche Republiek Maart en April 1801. 6 stukken.

24. Brief van den Agent van Justitie en advies van den Procureur-generaal wegens klachten van den Brigade-generaal Commes over het arresteeren van een Franschen dragonder door de Haagsche politie October 1801 7 stukken.

25. Minuten van- en brieven aan den Procureur-generaal rakende de crimineele procedure tegen Mr Johan Christiaan Herpe, kapitein-adjoint bij den generalen staf van het leger van den Staat, wegens de mededeeling, in een extra nommer van den Politieken Blixem van 15 Januari 1802, van een droom, waarin de hoogstgeconstitueerde machten worden beschuldigd de belangen des volks te verwaarloozen (Crimineele papieren 1802). 90 stukken.

26. Verhooren van eene gesepareerde huisvrouw, wegens het zich ten onrechte toeeigenen van een kind, door den Baljuw van Rotterdam om raad aan den Procureur-generaal toegezonden. Mei 1802. 7 stukken.

27. Memorie van consideratiën van den Procureur-generaal op een request om rappel van ban van Wighardt Petersen, die bediende was geweest op de Voorpoort tijdens de gevangenschap van Jacobus van Langen en Wijbo Fynje. (Zie res. Hof van Holland van 6 en 9 Mei 1802). 5 stukken.

28. Stukken rakende bemerkingen op de crimineele rekening van den Baljuw van Texel over 1802. 7 stukken.

29. Copie van eene nota van wege den Keizer van Frankrijk, geschreven te Turijn 22 April 1805, waarschijnlijk gericht aan den Raadpensionaris, waarbij deze wordt uitgenoodigd Mr. Pat-

terson, die met haar echtgenoot Jérome Bonaparte en haar broeder met het schip Erin uit Amerika te Lissabon was aangekomen, het verblijf in Holland te ontzeggen, even als dit in Frankrijk was geschied. Correspondentie hierover tusschen den Procureur-generaal en den Secretaris van Staat voor de zaken der Marine, de Baljuwen van Texel, van Huisduinen en den Helder en den Procureur-generaal in Groningen Mei 1805. 33 stukken.

30. Brieven van den Minister van Justitie en Politie, informatiën en andere stukken betreffende de personen van Salomon en Adam van Schie en Jan van Engelen, behoord hebbende tot de bemanning van het op den 12den Januari 1807 te Leiden gesprongen schip met buskruit en omtrent maatregelen bij het vervoer van ontplofbare stoffen te nemen 1807. 36 stukken.

31. „Decisiën en decreeten van den Koning, commissorialen, adviezen en andere stukken concerneerende sommige zaken, waarmede ik (Mr. Cornelis Felix van Maanen) gedurende mijnen dienst als Minister van Justitie en Politie (als zoodanig benoemd bij Koninklijk besluit van 10 December 1807 n°. 2) bijzonder ben belast geweest." 118 stukken.

32. Kabinetsorders van den Koning, brieven van en aan den raadsheer Farjon omtrent de organisatie der rechterlijke macht en andere punten en ook aan den minister Gogel en den staatsraad van de Kasteele benevens andere stukken betreffende de nieuwe wetboeken 1808. 79 stukken.

33. Historische verhandeling over het gezag van de militie van den Staat der Vereenigde Nederlanden door Mr. Simon van Slingelandt raadpensionaris van Holland. Copie. 1 deel. Oningebonden.

34. Stukken overgegeven aan den Hoogen Zeekrijgsraad gehouden te 's Gravenhage in het jaar 1780, tot onderzoek van het gedrag van den schout bij nacht graaf van Bylandt in de rencontre met het esquader onder den Engelschen commandeur Fielding op 30 en 31 December 1779. Copie. 1 deel.

35. Consideratiën over den staat der Nederlandsche Oost-Indische Maatschappij door de heeren Gustaaf Willem baron

van Imhoff, Elias de Hase en Mr. Isaac van Schinne aan Bewindhebberen ingeleverd den 24sten November 1741. copie 1 deel.

Van den heer R. P. M. van Alderwerelt van Rosenburgh te Wageningen.

LXII. 1. Sauvegarde door hertog Karel van Bourgondië aan Cornelis van Zuytoirt, onder-kastelein van het huis ter Goude verleend 6 October 1469. 1 charter.

2. Verkoop van eene losrente van 3 ℔ 10 sch. grooten Vlaamsch 's jaars uit $6^1/_2$ morgen lands te Hodenpijl door Juliana weduwe van Dirck Sonck Jansz. en diens kinderen aan haren neef Tielman van Dulleken, onder borgstelling van Jan de Heuter schout van Delft 26 Januari 1507. 1 charter.

Van Dr. H. D. Kruseman te Haarlem.

LXIII. Afkomstig van Mr. J. van Kal.

1. Stukken van en betreffende Jacob van Kal vóór zijn vertrek naar Indië van geheel particulieren aard, 6 Januari 1781—Augustus 1793. 21 stukken.

2. Stukken van en betreffende Jacob van Kal gedurende zijne reis naar Indië en zijn eerste verblijf te Batavia, van geheel particulieren aard 24 Augustus 1787— 26 April 1791. 3 stukken.

3. Door van Kal ontvangene particuliere brieven van P. G. van Overstraten, W. J. Cranssen, W. A. Alting, J. Siberg, A. Couperus en anderen 22 April 1788—5 December 1792. 4 deelen.

4. Stukken van en betreffende Jacob van Kal gedurende zijn verblijf op Malakka en Riouw, van particulieren aard, 7 Februari 1789—20 Maart 1795. 37 stukken.

5. Copie- en minuutbrieven van particulieren aard door van Kal geschreven aan van Overstraten, Siberg en anderen 27 December 1791—December 1792. 1 deel.

6. Stukken betreffende het handelshuis Jacob van Kal en Cie te Malakka 1 April 1789—28 Januari 1793. 15 stukken.

7. Obligatie-boekje van deze firma 1791—1792. 1 deel.

8. Groot-boek dezer firma 27 December 1791—Augustus 1792. 1 deel.

9. Memoriaal der gekochte en verkochte goederen en gelden dezer firma 12 Februari—31 December 1792. 2 deelen.

10. Copie journaal dezer firma 1 April 1792—25 Januari 1793 1 deel.

11. Brieven de negotie betreffende van en aan van Kal 27 December 1791—28 November 1792. 1 deel.

12. Particuliere- en handelsbrieven van F. Thierens en anderen aan van Kal 29 December 1791—23 October 1792. 1 deel.

13. Stukken betreffende van Kal's officieelen werkkring te Malakka en op Riouw 19 October 1781—28 September 1792. 32 stukken.

14. Lijsten der dagelijksche opbrengsten van den boompacht enz. te Malakka 1 Januari 1783— 31 December 1783. 2 deelen.

15. Gedrukte „korte uittreksels van de orders op de vrije vaart om de Oost en Noord" van 6 October 1778, gezonden naar Malakka 1791. 1 deel.

16. Conventie tusschen den Gouverneur van Malakka en den Sultan van Djohor en andere stukken betrekking hebbende op Riouw 7 Februari 1787—11 Juni 1788. 1 deel.

17. Copie-papieren van capitein Hoea om te doen zien wie die kapitein was en hoe hij bij de Hooge Regeering van Nederlandsch Indië is beschouwd geworden 1788—1790. 1 deel.

18. Copie-papieren den kapitein Bing rakende met betrekking tot den resident van Riouw Gerrit Pungel 1789. 1 deel.

19. Minuut- en copiebrieven van van Kal op Riouw aan den Raad te Malakka 27 December 1791—28 Juni 1792. 2 deelen.

20. Copiebrieven van van Kal aan den Gouverneur van Malakka 27 December 1791—24 Juli 1792. 1 deel.

21. Brieven van den Gouverneur van Malakka aan van Kal op Riouw September 1791—7 September 1792. 2 deelen.

22. Officiëele brieven uit Malakka aan van Kal op Riouw 27 Januari—17 Juni 1792. 2 deelen.

23. „Particuliere cassarekening tot dagelijksche elucidatie der Compagnies cassa van Riouw omtrent derselver ontvangst en uitgave" 31 December 1791—31 Juli 1792. 1 deel.

24. Stukken van en betreffende van Kal, gedurende zijn tweede verblijf te Batavia en zijne terugreis naar patria 2 October 1795—24 December 1796. 20 stukken.

25. Compendia der Inlandsche-Mohammedaansche- en Chineesche wetten en gewoonten, 1717—1766. 2 deelen.

26. Chineesche stukken. 13 stukken.

27. Varia uit den tijd van van Kal's verblijf in Indië en andere Indiana XVIIIe en XIXe eeuw. 20 stukken.

28. Stukken van- en betreffende van Kal, na zijne terugkomst in patria, van particulieren aard 1797—29 Juni 1811. 46 stukken.

29. Minuut-„apologie van van Kal aan het Comitté tot de zaaken van den Oost-Indischen handel en bezittingen" 1797. 1 deel.

30. Memoriën over Indische toestanden door van Kal opgemaakt of bestudeerd na zijn terugkomst in patria 1796—1801. 10 stukken.

B. Aangekocht:

Van de boekhandelaren W. P. van Stockum en Zoon te 's Gravenhage.

LXIV. Uit hun catalogus: Land en Volk van Nederland.

Register betreffende „Ambagten" in Holland, bevattende:

Brieven van hertog Albrecht 1397, Willem VI 1408, Philips heer van Wassenaer 1414, Philips de Bloot 1416, Heylwych Martyn Jacobszoons weduwe enz. 1423 en gravin Jacoba 1432 over tienden onder Zoetermeer n°. 1—6.

Brieven van Johannes de Leda 1253 in die beate Gertrudis virg. (Oorkondenboek dl. I bl. 314) en hertog Philips 1442 over goederen te Cabau n°. 7, 8.

Sententie van het Hof van Holland 1466 in het proces tusschen den Dijkgraaf van het Westambacht van IJsselmonde en den Baljuw van Zuidholland en acte van default voor dat Hof 1469 n°. 9, 10.

Brief van Karel V 1515 over de vrijheden van de dorpen in Zuidholland n°. 11.

H. S. uit de XVIIIe eeuw met afteekeningen van zegels in 4°. 1 deel.

LXV. ter auctie van 13 December 1895.

1. Ordonnantie voor de bedijking van Mijnsheerenland van Moerkerken, overeenkomst daaromtrent met die van Heinenoord en met de Karthuizers ten nieuwen lichte bij Utrecht over de bedijking van den Monnikenlandschen polder en andere stukken betreffende deze dijkage 1440—1460.

H. S. uit de XVe eeuw in 4°. 1 deel.

2. Brieven van Mr. R. G. van Polanen 29 April 1817 en 15 Mei 1832 en eenige aanteekeningen hem betreffende. 4 stukken.

Van den boekhandelaar Martinus Nijhoff te 's Gravenhage.

LXVI. 1. Minuutbrieven van E. Sterrenberg „opperkoopman en Java's gezaghebber" meest aan Hugo Verijsel, raad extra-ordinaris van Indië en commissaris op en langs Java's noordoostkust en eenige andere stukken 1744 en 1750. 2 stukken.

2. Contracten tusschen de Oost-Indische Compagnie en den Soesoehoenan te Cartasoera 1737. 2 stukken.

3. Copie-dagregister door den opperkoopman en Soeracarteeschen resident van Hohendorff gehouden op deszelfs laatste bovenlandsche expeditie en bij het opzoeken der rebellen Boe-

minata, Singossari, Maneoeboemi, Maas Sahit, Maas Ambio, Zabar en Goenthor, 8 September 1746—7 Januari 1747 en 1750. 1 deel.

4. Copie-rapport bij wijze van dagregister gehouden door den opperkoopman en hoofd-administrateur te Samarang, Hermannus Munnik, gedurende zijne commissie te Djocjocarta bij den sultan Haming Coebocana, overgegeven aan Willem Hendrik van Ossenberch, gouverneur en directeur van Java's Noordoostkust 12 Juli—25 Juli 1763.
Dagelijksche aanteekening sedert mijn vertrek van Samarang naar de Westersche strandkantoren 19 October—13 November 1767. 1 deel, 1 stuk.

5. Dagregister gehouden gedurende de door Johannes Siberg, gouverneur en directeur op en langs Java's Noordoostkust, gedane reis van Samarang over zee naar Tagal en van daar over den landweg terug 18 September—6 October 1781. 1 deel.

6. Dagregister van de reis gedaan door Jan Greeve, gouverneur en directeur van Java's noordoostkust, ter gelegenheid van de troonsverwisseling van het keizerrijk Soeracarta, gehouden door den onderkoopman en secretaris van politie T. J. Rothenbühler 21 September—7 October 1788 1 deel.

LXVII. uit den Duitschen fondscatalogus Kesler.

„Project von dem Ost-Indischen See. Magazin."
Het voormalig O.-I. Comp. magazijn te Amsterdam zooals het zich op Zaterdag den 13 April 1822 voor de instorting vertoonde. 2 stukken.

Van den boekhandelaar J. L. Beyers te Utrecht.

LXVIII. Copie-resolutien, dagregister en andere stukken betreffende den oorlog op Ceilon 1656. 1 deel.
De drie eerste bladen zijn uitgescheurd.

Van de boekhandelaars Frederik Muller en Comp te Amsterdam.

LXIX. Ter auctie van November 1894.

Copie-kaart van Zeeland ten tijde van graaf Guy van Dampière 1274.

LXX. Uit hun fondscatalogus van 1895.

1. Stukken betreffende het proces crimineel gevoerd voor den Hoogen Raad tegen den bewindhebber der Oost-Indische Compagnie Jacob Sijms te Hoorn 1671—1673. 1 deel.

2. Beknopt verhaal van den Chineeschen oorlog beginnende 8 October 1750 door H. Volkers. 1 deel.

3. Copie-memorie van C. L. Senff aan den gouverneur-generaal Jacob Mossel tegen de memorie van L. Taillefer over Suratte 1 Juli 1759. 1 deel.

4. Notulen en rapporten van het verhandelde in het Haagsche besogne der Oost-Indische Compagnie door den Delftschen bewindhebber G. van Vredenburch opgeteekend 1762—1773.
Notulen der commissie voor de 25e en 26e vierjaarlijksche rekeningen der Compagnie 1744, 1748. 1 deel, 2 stukken.

Van den heer Etienne Charavay te Parijs.

LXXI. Brieven van den generaal en chef van het Fransch-Bataafsche leger Guillaume Marie Anne Brune aan den Franschen generaal van Damme 20 Augustus, 11, 30 September, 8 en 14 October 1799. 5 stukken.

C. Gecopieerd:

Naar bescheiden, berustende:

In het archief der gemeente Berkel en Rodenrijs.

Inventaris van de boeken en papieren ter secretarie van Berkel en Rodenrijs opgemaakt 30 April 1723, met ampliatie.

In het archief der gemeente Hof van Delft

Inventaris van de boeken en papieren der ambachten Hof van Delft, Vrijenban, Woudharnes, Groeneveld en Biesland opgemaakt 18 Januari 1742 met ampliatiën.

In het archief der gemeente Numansdorp.

Inventaris van de papieren der weeskamer te Numansdorp opgemaakt in 1742 met ampliatie.

In het archief der gemeente Puttershoek.

Inventaris van de boeken en papieren ter secretarie van Puttershoek opgemaakt 19 Januari 1782.

In het archief der gemeente Zuidbeierland

Inventaris van de boeken en papieren ter secretarie van Zuidbeierland omstreeks 1796.

In het archief der Nederduitsch Hervormde gemeente te St. Anthonypolder.

Inventaris van de boeken en papieren ter secretarie van St. Anthonypolder op de Hervormde gemeente aldaar betrekking hebbende opgemaakt 29 Mei 1811.

In het archief der gemeente Capelle a/d IJssel.

Inventaris van het archief der gemeente Capelle a/d IJssel opgemaakt in 1872 door J. H. Scheffer, archivaris van Rotterdam.

In het archief van het Departement van Financiën.

Inventarissen van de archieven der weeskamers in de provincie Zuidholland te Alkemade, Brielle, Delft, Gorinchem, Gouda, 's Gravenhage, 's Gravenzande en Zandambacht, Hillegersberg en Rotteban, Leiden, Leiderdorp, de Lier, Moordrecht, Numansdorp, Oudewater, Rotterdam, Rijswijk, Schiedam, Soeterwoude, Nieuwe Tonge, Vlaardingen, Voorburg, Noord-Waddinxveen, Zuid-Waddinxveen, Wassenaar en Zuidwijk, Woerden, Woubrugge, opgenomen in de reçus in 1880 afgegeven door de gemeentebesturen aan de algemeene commissie van liquidatie der zaken van de voormalige wees- en momboirkamers.

NOTULEN

VAN DE

ZESDE BIJEENKOMST DER RIJKSARCHIVARISSEN

op Dinsdag 19 *November* 1895 *in het gebouw van het Rijksarchief te 's-Gravenhage 's voormiddags te elf uren.*

Tegenwoordig zijn de heeren: Jhr. Mr. Th. H. F. Van Riemsdijk, voorzitter; Mr. S. Muller Fzn., Mr. J. F. Bijleveld, Mr. A. C. Bondam, C. J. Gonnet, Mr. J. L. Berns, Mr. S. Gratama, Mr. L. Van Hasselt, Mr. J. A. Feith, A. J. Flament en Mr. R. Fruin Th. Azn.

Nadat de Voorzitter de vergadering geopend heeft, wordt overgegaan tot de verkiezing van een secretaris. Als zoodanig wordt aangewezen de heer Van Hasselt. Deze excuseert zich, er op wijzende, dat hij die betrekking reeds tijdens de vorige bijeenkomst heeft vervuld, terwijl het hem niet onbillijk voorkomt de leden beurtelings daarmede te belasten. Op verzoek van den Voorzitter neemt de heer Fruin daarna het secretariaat op zich, die na den heer Van Hasselt de meeste stemmen op zich vereenigd heeft.

De Voorzitter herinnert er aan, dat in de vorige vergadering besloten was, dat iedere archivaris schriftelijk antwoord zou geven op de vraag, of de weeskamers in zijne provincie rechterlijke functiën hadden uitgeoefend. Die berichten zijn ingekomen en werden rondgezonden, behalve dat van den archivaris in Noord-Brabant, dat eerst heden werd ontvangen. Volgens die rapporten hebben er geene weeskamers in Friesland, Drente en Limburg bestaan. In de stad Groningen was eene weeskamer, die administratief werkzaam was. Ook in Gelderland bestond slechts één weeskamer nl. te Zutfen, onder hare functies waren er van rechterlijken aard. In Overijsel waren

van 1809 tot 1811 weeskamers te Zwolle en te Kampen, die zich tot een bloot toezicht beperkten. De weeskamer te Utrecht droeg een administratief karakter, overigens kwamen in de provincie Utrecht alleen in het westelijk gedeelte weeskamers voor, die in karakter met de aangrenzende Hollandsche weeskamers overeenkomen. In Noord-Holland, Zuid-Holland en Zeeland was de weeskamer eene algemeen bekende instelling, naar het oordeel der rijksarchivarissen in Noord-Holland en Zeeland oefenden de weeskamers in die provinciën rechterlijke functies uit, in Zuid-Holland meende de algemeene rijksarchivaris te moeten aannemen, dat zij van administratieven aard waren, maar tevens eenige rechterlijke functies hadden. Bij de beoordeeling dezer berichten moet men in aanmerking nemen, dat niet ieder onder „rechterlijke functiën" hetzelfde verstaan heeft. Zoo rekende de een het benoemen van voogden en het passeeren van akten tot de administratieve functiën, de ander tot de rechterlijke. Door die rapporten heeft men dus wel een algemeen overzicht verkregen, maar is men nog niet tot een afdoend resultaat gekomen. Toch is het wenschelijk, dat nu worde beslist, of de archieven der weeskamers op grond der wet van 14 November 1879 onder de gemeentebesturen behooren te blijven berusten, dan of zij met de rechterlijke archieven moeten worden overgenomen. Het is op grond hiervan, dat de Voorzitter zich bereid verklaart hieromtrent eenige stellingen voor te dragen, om zoodoende eene beslissing uit te lokken, echter alleen zoo geen der andere leden hieromtrent een voorstel heeft te doen.

De heer Muller stelt voor de quaestie omtrent de weeskamers niet dadelijk te behandelen, maar eerst de stellingen betreffende de indeeling der archiefdepôts aan de orde te stellen.

De Voorzitter voert hiertegen aan, dat de indeeling der archiefdepôts wel veel belangrijker is, maar dat de quaestie der weeskamers van spoedeischenden aard is.

De heer Fruin merkt op, dat de jaarvergadering van 1896 in het voorjaar gehouden zou kunnen worden.

De heer Bondam is van oordeel, dat de quaestie der weeskamers nog niet rijp is voor eene beslissing.

Ook de heer Gratama is van oordeel, dat de door den Voorzitter ontworpen stellingen eerst dienen te worden nagegaan.

De heer Van Hasselt acht het wenschelijk, dat de onderwerpen, die aan de orde zijn, worden afgehandeld in de volgorde, waarin zij ter sprake zijn gebracht. De zaak der weeskamers is langer hangende, dan die der indeeling.

De Voorzitter herhaalt, dat de quaestie der momberkamers urgent is, de heer Gonnet heeft in de vorige vergadering op eene spoedige beslissing aangedrongen.

De heer Gonnet beaamt dit, maar hij acht het ongewenscht deze stellingen, die hem toeschijnen niet uit te gaan van het standpunt, waarop de vorige vergadering zich had geplaatst, nu zonder genoegzame voorbereiding in debat te brengen.

Het voorstel van den heer Muller wordt daarop met acht tegen drie stemmen aangenomen.

De heer Gonnet verzoekt den voorzitter de door hem ontworpen stellingen bij de leden te doen circuleeren.

De Voorzitter verklaart zich daartoe bereid.

Alsnu zijn aan de orde de stellingen betreffende de archiefregeling, door den Voorzitter ontworpen, met de daarop ingediende amendementen.

De Voorzitter merkt op, dat in de voorlaatste vergadering de indeeling der rijksarchiefdepôts behandeld is, dat de door hem ontworpen stellingen toen breedvoerig besproken zijn, zonder dat de gewenschte overeenstemming was verkregen. Hij had toen zijne stellingen niet aan stemming onderworpen, van oordeel zijnde, dat wetenschappelijke opinies wel gewogen, maar niet geteld moeten worden. Later hebben de archivarissen in Groningen, Drente en Limburg de indeelingsplans hunner depôts bij den minister ingediend. Naar aanleiding hiervan heeft de minister hem verzocht de zaak opnieuw aan de orde te stellen en daarover door stemming te doen beslissen, daar Z. E. het gevoelen van de meerderheid der rijksarchivarissen wenschte te vernemen. Dienovereenkomstig zijn de plans der archivarissen in Groningen, Drente en Limburg met eene nota, sprekers beschouwingen dienaangaande bevattende, rondgezonden, en de stellingen opnieuw aan de orde gesteld, waarbij tevens is medegedeeld, dat amendementen in behandeling zouden kunnen komen, zoo zij tijdig, d. i. vóór den dag der vergadering, waren ingediend. De ingekomen amendementen zijn ter kennis der leden gebracht. Alvorens de stellingen en de amendementen echter in behandeling te brengen, stelt de Voorzitter voor geene

eigenlijke discussie te doen plaats hebben. Elke stelling zal met de daarop voorgestelde amendementen afzonderlijk behandeld worden, en wel de amendementen vóór de stelling. De voorsteller kan zijn amendement of zijne stelling toelichten, de andere leden kunnen hem inlichtingen vragen; nadat die gegeven zijn, zal ieder, die dit verlangt, zijne stem kunnen motiveeren, en daarna zal tot stemming worden overgegeven.

De heer Gratama is van meening, dat het moeilijk is de discussies geheel af te sluiten.

De heer Bondam merkt op, dat het aannemen van een amendement op eene der stellingen aanleiding geven kan tot eene discussie over eene andere stelling.

De Voorzitter wijst er op, dat bij aanneming van zijn voorstel eene eigenlijke discussie alleen mogelijk zal zijn, wanneer de vergadering daartoe voor elk bepaald geval vergunning verleent.

De heer Fruin vraagt, of het de bedoeling van den Voorzitter is af te wijken van den gebruikelijken regel, dat de voorsteller het laatste woord heeft.

De Voorzitter antwoordt, dat de voorsteller desverkiezende zijne stem het laatst kan motiveeren.

De heer Bondam heeft geen bezwaar tegen het voorstel van den Voorzitter, want als een der leden discussie verlangt, zal de vergadering die bezwaarlijk kunnen weigeren.

Het voorstel van den Voorzitter wordt daarop aangenomen.

Aan de orde is nu de eerste stelling van den Voorzitter, luidende: „*Een archief is in het algemeen het geheel van de onder eene autoriteit berustende stukken, welke door haar opgemaakt en ontvangen zijn*". Hierop zijn ingediend twee amendementen. Dat van den heer Gratama heeft ten doel de eerste stelling aldus te lezen: „*Een archief is het geheel der geschrevene, geteekende en gedrukte bescheiden, ingezonden bij of opgemaakt door het bestuur eener gemeenschap of een harer beambten ex officio, voor zoover deze bescheiden bestemd zijn, om onder die gemeenschap te blijven berusten*". Uit de schriftelijke toelichting van dit amendement blijkt, dat het overeenkomt met de definitie, waarmede de Vereeniging van archivarissen zich vereenigd heeft, de heer Gratama dringt

op de aanneming van dit amendement aan voornamelijk, omdat het gewenscht schijnt niet af te wijken van eene eens aangenomen definitie, waarmede ook verschillende gemeentearchivarissen hunne instemming hebben betuigd, en dat te meer, daar de Voorzitter reeds in de bijeenkomst van 1893 enkele der tegen zijne stelling gemaakte bedenkingen heeft erkend. Het tweede amendement, ingediend door den heer Fruin, strekt, om in de stelling de woorden: „in het algemeen" te vervangen door: „in de meeste gevallen". Aan deze door den Voorzitter zelf in de bijeenkomst van 1893 gegeven omschrijving zijner bedoeling wordt door den heer Fruin de voorkeur gegeven, om dubbelzinnigheid te vermijden.

De Voorzitter is van gevoelen, dat eene geheel bevredigende definitie niet te geven is; om aan den algemeenen wensch te gemoet te komen verklaart hij zich echter bereid het amendement van den heer Gratama over te nemen, waardoor het amendement van den heer Fruin vervalt.

De aldus gewijzigde stelling wordt zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

De Voorzitter brengt naar aanleiding der gevallen beslissing de volgende wijzigingen in zijne stellingen: in stellingen II en IV wordt het woord „autoriteiten" vervangen door „colleges en ambtenaren", in stelling VII door „gerechten".

Aan de orde is nu stelling II, thans luidende: „*De archieven van de colleges en ambtenaren, die dezelfde gemeenschap vertegenwoordigen, behooren bij elkander en vormen te zamen de archieven van die gemeenschap*". Hierop zijn twee amendementen ingediend, het eene door den heer Feith, het tweede door den heer Fruin. Door den Voorzitter wordt in de eerste plaats in behandeling gebracht het amendement van den heer Feith nl. om de stelling aldus te lezen: „*De archieven van commissiën en ambtenaren behooren bij het archief van het bestuur der gemeenschap, bij hetwelk zij hunne functiën uitoefenen*".

De heer Muller merkt op, dat de amendementen Feith en Fruin elkander niet uitsluiten, zoodat het wenschelijk zou zijn ook bij eventueele aanneming van het eerste het tweede aan de orde te stellen.

De Voorzitter zegt, dat het juist in zijne bedoeling lag, na

aanneming van het amendement Feith, in overweging te geven het amendement Fruin zoo te wijzigen, dat het strekt tot toevoeging eener tweede alinea aan stelling II.

De heer Feith merkt tot toelichting van zijn amendement aan, dat hij bezwaar moet maken tegen de in de stelling gebezigde uitdrukking „autoriteiten, die dezelfde gemeenschap vertegenwoordigen", omdat zij schijnt te steunen op eene opvatting van het staatsrecht vóór 1795, waarmede hij niet instemt. Dit bezwaar wordt niet weggenomen, door de wijziging, door den Voorzitter aangebracht. Hetzelfde geldt van een ander bezwaar, dat hij tegen de stelling heeft, nl. dat de formule van den Voorzitter niet alle ondergeschikte commissiën en ambtenaren, wier archieven zonder twijfel een geheel behooren uit te maken met het archief van het hoofdcollege, waaronder zij ressorteeren, insluit. Immers men kan bezwaarlijk zeggen, dat die subalterne ambtenaren de gemeenschap vertegenwoordigen. Bovendien gaat de stelling van den voorzitter z. i. te ver en voegt hij te veel archieven bijeen. Het amendement heeft ten doel aan deze bezwaren tegemoet te komen. De wijziging, in de stelling aangebracht om in plaats van „autoriteiten" „colleges en ambtenaren" te lezen, juicht hij toe, deze uitdrukking nadert de door hem gebezigde terminologie „commissiën en ambtenaren".

De heer Bondam vraagt naar aanleiding dezer laatste opmerking, of de heer Feith geneigd zou zijn in zijn amendement het woord „commissiën" door „collegiën" te vervangen.

De heer Muller zou het betreuren, zoo de heer Feith tot deze wijziging besloot De uitdrukking „collegiën" is algemeener dan „commissien" en omvat ook zelfstandige corporatiën, die een eigen archief hebben. Een provinciaal hof b. v. is een college, niet eene commissie. Z. i. verdient de redactie van den heer Feith juist de voorkeur boven die van den heer Van Riemsdijk, omdat de eerste het archief van het hof niet bij het Statenarchief voegt, de tweede wel.

De heer Fruin vraagt den heer Feith nadere inlichtingen omtrent de bewering, dat de uitdrukking: „colleges en ambtenaren, die dezelfde gemeenschap vertegenwoordigen" te ver gaat. Z. i. ligt het verschil tusschen de beide redactiën voornamelijk hierin, dat die van den heer Feith alleen de archieven van de subalterne commissiën en ambtenaren met het hoofdarchief ver-

eenigen wil, terwijl de heer Van Riemsdijk de archieven van alle autoriteite·, die dezelfde gemeenschap vertegenwoordigen, wil bijeenvoegen Hij had het onderscheid gaarne duidelijker zien uitgedrukt, maar erkent de moeilijkheid om daarvoor de juiste formule te vinden.

De heer Gratama vraagt inlichtingen omtrent de uitdrukking: „bestuur der gemeenschap"; kan men een college, dat uitsluitend rechterlijke functiën uitoefent, een „bestuur" noemen? Z. i. zou het wenschelijk zijn de uitdrukking hier in dezen algemeenen zin op te vatten, terwijl zij in de amendementen van den heer Fruin blijkbaar eene meer beperkte beteekenis heeft.

De heer Van Hasselt vraagt, of het niet gewenscht zou zijn in het amendement te lezen: „collegiën, commissiën en ambtenaren".

De heer Feith, de sprekers beantwoordende, sluit zich aan bij hetgeen reeds door den heer Muller is opgemerkt; de uitdrukking „collegiën" zou tot het misverstand aanleiding kunnen geven, hij kan daarom in zijn amendement „commissiën" niet vervangen door „collegiën" en evenmin met het denkbeeld van den heer Van Hasselt medegaan. Hij erkent met den heer Fruin, dat het bezwaarlijk is eene nauwkeurige formule te vinden, die de ondergeschikte ambtenaren en commissiën insluit, de zelfstandige uitsluit. hij beaamt intusschen het gevoelen, dat zijn amendement alleen de vereeniging van de archieven van subalterne commissiën en ambtenaren met het hoofdarchief bedoelt. Den heer Gratama antwoordt hij, dat z. i. de uitdrukking: „bestuur der gemeenschap" ook toepasselijk is op een rechterlijke college, daar het, zij het ook in een bepaalden diensttak, bestuursfunctiën uitoefent. Volgens zijne redactie der stelling behoort dus het archief van een procureur-generaal bij het archief van het hof, waarbij hij zijne functie uitoefent.

De Voorzitter motiveert zijne stem tegen het amendement, De heer Feith wil de depôts indeelen niet naar de gemeenschappen maar naar enkele voorname colleges, waarbij zich de lagere beambten , die, naar men meent, onder die colleges behooren, aansluiten. de groepeering dezer colleges blijft dan aan de willekeur der archivarissen overgelaten. Volgens zijn eigen systeem blijft de mogelijkheid om de archieven van de verschillende organen der gemeenschap naar de bestuursinrichting in te deelen. De indeeling naar de gemeenschappen herstelt

den oorspronkelijken samenhang der archieven, b. v. de rechterlijke archieven kunnen dan weder bij de administratieve archieven gevoegd worden. De gemeenschap is een eenvoudig afgerond begrip en daardoor alleen geschikt om als grondslag voor eene indeeling der archieven te dienen, zulk eene indeeling kan op alle provinciën worden toegepast, ook op die welke na 1795 ontstaan zijn. Laat men deze indeeling los, dan moet men een algemeen plan van indeeling opgeven.

De heer Muller kan zich met deze opvatting van den Voorzitter niet vereenigen; zonder nu het stelsel van den Voorzitter ter sprake te willen brengen schijnen hem de bezwaren van den laatste het amendement van den heer Feith niet te raken. Het stelsel Feith en het stelsel van den Voorzitter kunnen beiden naast elkander toegepast worden. Z. i. blijft ook na aanneming van het amendement Feith de stelling van den Voorzitter ongedeerd.

De Voorzitter bestrijdt die laatste opvatting, de heer Feith stelt eene nieuwe redactie der stelling voor; wordt dit aangenomen, dan treedt die redactie in de plaats der oude.

De heer Bondam verklaart, waar men te kiezen heeft tusschen de redactie van den heer Feith en die van den heer Van Riemsdijk, de eerste, die hem toeschijnt een axioma te belichamen, te verkiezen. Hij rekent daarbij op de aanvulling, gelegen in hei amendement Fruin.

De heer Feith bestrijdt het door den Voorzitter aangevoerde. Zijne redactie heeft inderdaad ten doel de archieven in het depôt te groepeeren rond die van eenige voorname colleges; de nadere band tusschen de archieven dier colleges onderling is hierin gelegen, dat zij allen in hetzelfde depôt berusten. Daarmede houdt hij zich aan de oude inrichting. Het begrip gemeenschap moge eenvoudig en duidelijk zijn, dat is eene quaestie van smaak; het betreft hier echter geene quaestie van smaak, maar van oude organisatie. Het woord gemeenschap is trouwens in de stelling van den Voorzitter niet juist. Eene previnciale synode vertegenwoordigt ook de gemeenschap provincie, en toch behoort het archief der provinciale synode niet met het archief der provinciale Staten vereenigd te worden.

De heer van Hasselt heeft bezwaar tegen het laatstelijk door

den heer Feith aangevoerde; z. i. vertegenwoordigt eene provinciale synode de gemeenschap provincie niet, al is er ook een zekere band tusschen eene provinciale synode en de Staten eener provincie. Even weinig afdoend schijnt hem een ander voorbeeld, elders aangevoerd: de stadhouderlijke archieven nl. zouden z. i. wel degelijk in de provinciale depôts thuis behooren en niet in het Algemeen Rijksarchief, waren zij — het archief der Friesche stadhouders daargelaten — slechts van elkander te scheiden. Wat overigens het amendement Feith betreft, acht hij het niet voldoende dat op de verdiensten daarvan wordt gewezen; door de aanneming wordt het voorstel van den Voorzitter geëcarteerd, dat voorstel schijnt hem juist, en reeds daarom alleen zou hij tegen het amendement Feith zijn. Het laatste zal er toe bijdragen den eigenaardigen band, welke hier en daar tusschen de archieven bestond, te verbreken. Het systeem van den Voorzitter schijnt hem allerwege toegepast te kunnen worden, wat hij van het andere niet met zekerheid zou durven beweren.

De heer Fruin vindt hierin aanleiding de bezwaren, die hij tegen het stelsel van den heer Van Riemsdijk heeft, uiteen te zetten. Zijn hoofdbezwaar is gelegen in het feit, dat de ondervinding leert, dat de archieven van autoriteiten, die dezelfde gemeenschap vertegenwoordigen, dikwijls, wel verre van bij elkaar gevoegd te worden, in verschillende depôts bewaard worden en aan verschillende eigenaren toebehooren. Hij beroept zich b. v. op de ambachtsheerlijke archieven, die onder de eigenaren der heerlijkheid berusten en behooren te berusten, terwijl de archieven der dorpsbesturen, die dezelfde gemeenschap vertegenwoordigen als de vergadering van ambachtsgerechtigden, onder de gemeentebesturen berusten. Zoo berustte in den landsheerlijken tijd het archief der Staten van Zeeland onder den abt van Middelburg, dat der Staten van Utrecht onder het Domkapittel; zij behoorden dus niet bij het archief van den landsheer. Ook thans nog behooren de archieven der beide kamers der Staten-Generaal, van den ministerraad en van den raad van state, hoewel zij allen dezelfde gemeenschap Nederland vertegenwoordigen, niet bij elkander. De archieven der stadhouders behooren in het huisarchief van H. M. of in het Algemeen Rijksarchief thuis, omdat de rechten der stadhouders op den Koning vererfd zijn.

De heer Berns merkt op, dat het archief der Friesche stadhouders niet in het depôt te Leeuwarden berust.

De Voorzitter deelt mede, dat het archief zich in het Algemeen Rijksarchief bevindt.

De heer Van Hasselt merkt op, dat uit de voorbeelden van den heer Fruin blijkt, dat men de archieven, die bij elkaar behooren, niet altijd bijeen krijgen kan; dit is een feitelijk beletsel, dat het beginsel van den heer Van Riemsdijk niet deert. Dat, zooals de heer Fruin meent, de rechten der stadhouders op den Koning zijn vererfd en deswege hunne archieven in het Algemeen Rijksarchief zouden te huis behooren, acht hij staatsrechterlijk onverdedigbaar.

De heer Feith handhaaft zijne opvatting omtrent de provinciale synoden; in de terminologie van den Voorzitter vertegenwoordigen zij wel degelijk de provincie.

De heer Flament vraagt de toepassing van het beginsel voor een concreet geval.

De heer Bondam geeft als voorbeeld, dat volgens het systeem van den heer Van Riemdijk in Limburg de archieven der souvereiniteiten ééne serie zouden moeten vormen, die van alle gemeentebesturen, onverschillig in welke souvereiniteit zij gelegen waren, eene tweede.

De Voorzitter merkt op, dat het voorbeeld niet de indeeling der archieven naar de gemeenschappen, maar de rangschikking der gemeenschappen betreft. Als voorbeeld stelt spr., dat volgens zijn systeem de archieven van de Staten en van het Hof van Holland tot dezelfde groep behooren, omdat de beide autoriteiten de provincie Holland vertegenwoordigen, terwijl men naar het andere stelsel de twee archieven in verschillende groepen zou kunnen opnemen.

Alvorens tot stemming over te gaan vestigt de Voorzitter er de aandacht op, dat bij aanneming van het amendement zijne stelling als verworpen beschouwd moet worden, en wordt door hem de wensch uitgesproken, dat, nu in deze vergaderingen ook zal worden gestemd (wat vroeger niet gebeurde), uit de notulen zal blijken, hoe ieder zijne stem heeft uitgebracht.

Het amendement, in stemming gebracht, wordt aangenomen met acht tegen drie stemmen. Vóór hebben gestemd de heeren: Muller, Gratama, Flament, Bondam, Berns, Bijleveld, Feith

en Fruin. Tegen hebben gestemd de heeren: Gonnet, Van Hasselt en Van Riemsdijk.

De bijeenkomst wordt voor een half uur geschorst.

Na heropening der vergadering deelt de heer Feith mede, dat de heer Flament iets later terugkeeren zal

De Voorzitter geeft nu den heer Fruin in overweging zijn amendement in dier voege te wijzigen, dat het strekt om aan stelling II als nieuwe alinea toe te voegen: *„Met het archief van een college of persoon behooren in één archiefdepôt vereenigd te worden de archieven van de colleges of personen, wier rechten of functiën zijn overgegaan op eerstvermeld college of persoon"*.

De heer Fruin, deze wijziging overnemende, verwijst tot toelichting zijner stelling naar zijn opstel in het Archievenblad. Z. i. is een archief de neerslag der werkzaamheid van een bestuur of beambte, daarom is het er ook een sequeel van. Gaan de rechten of de functiën van een college op een ander over, dan gaat het archief mede. Het amendement sanctioneert den bestaanden toestand. In het amendement wordt gesproken van „archiefdepôt" om duidelijk te doen uitkomen, dat de bedoeling niet is de archieven van twee autoriteiten met elkaar te versmelten — de heer Muller heeft blijkens de schriftelijke toelichting zijner amendementen het in het Archievenblad geposeerde verkeerd opgevat — maar alleen ze bij elkaar te bewaren. De uitdrukking, door den Voorzitter gebezigd „colleges en ambtenaren", is z. i. onjuist, wijl naar het oordeel van den Voorzitter zelf (zie den bundel archiefverslagen over 1893 p. 74) de vorsten, die toch ook een archief hebben, daaronder niet vallen. Met „college of persoon" bedoelt spr. natuurlijk alleen een college of persoon, dat volgens stelling I een archief hebben kan. De uitdrukking „rechten of functiën" is gebezigd, omdat bij de secularisatie van eene geestelijke stichting de rechten wel, de functiën niet op den wereldlijken eigenaar overgaan.

De heer Feith merkt op, dat men de oude landsheeren, bisschoppen of graven wel ambtenaren noemen mag.

De heer Fruin antwoordt, dat de bisschoppen en graven zeer zeker ambtenaren waren, maar niet van de gemeenschap provincie, wel van hun leenheer den Keizer. Zoo was ook b. v. de proost van St. Jan te Utrecht bisschoppelijk ambtenaar, niet ambtenaar van het kapittel.

De Voorzitter bestrijdt het amendement van den heer Fruin Het gevolg van dat amendement zal zijn, dat de archieven derzelfde gemeenschap gescheiden zullen worden. Immers zijn de functiën van eene autoriteit van eene gemeenschap op die van eene andere gemeenschap overgegaan, dan zal men het archief van eerstgemelde autoriteit bij dat van laatstgemelde autoriteit moeten voegen, ofschoon de archieven van de overige autoriteiten der eerstbedoelde gemeenschap zich in een ander depôt bevinden. Verder merkt spr. op, dat het dikwijls ondoenlijk is te bepalen, op welke nieuwe autoriteit de functies van eene autoriteit zijn overgegaan, die bij eene verandering in het bestuur werd opgeheven. Als voorbeeld haalt hij aan wat er in 1798 is geschied. De functies van de besturen der souvereine provincies zijn toen voor het grootste deel op de regeering der Bataafsche republiek en voor een ander deel op de departementale besturen overgegaan. De oude provinciale archieven zijn toen in het bezit van de departementale besturen gekomen, hoewel men ze even goed en met nog meer grond naar den Haag had kunnen overbrengen. Een ander bezwaar is, dat de archieven volgens het stelsel Fruin gegroepeerd worden naar de nieuwe bestuursindeeling en met de oude organisatie geen verband wordt gehouden. Eindelijk wijst spr. er nog op, dat volgens dat stelsel de archieven der in 1811 opgeheven geestelijke corporatiën, zooals Ter Hunnepe, Zennewijnen, Opheusden en de vijf kapittelen te Utrecht, en die der bij transactie van 5 Januari 1800 door de Fransche aan de Bataafsche republiek afgestane territoriën, zooals het markiezaat van Bergen op Zoom, de heerlijkheden Ravestein, Megen, Boxmeer, de Kommanderij van Gemert etc., in het Algemeen Rijksarchief thuis behooren, daar de rechten dier heerlijkheden en gestichten door den Staat verkregen zijn.

De heer Van Hasselt, zich hierbij aansluitende, bevestigt, althans voor zooveel het stift Ter Hunnepe betreft (en naar hij meent geldt hetzelfde voor de door den Voorzitter genoemde stiften Zennewijnen en Opheusden), dat de rechten van bedoelde stichtingen in 1811 op het Staatsbestuur zijn overgegaan. In 1811 toch hield de rentmeester van Ter Hunnepe op ten name van het stift te beheeren en werd hij aangesteld tot provisioneel rentmeester, om onmiddellijk te ressorteeren onder de directie der Staatsdomeinen in Holland. Het werd een beheer in liquidatie, dat eindigde toen de laatste penningen, voortgekomen uit den verkoop der goederen, door den provisioneelen rentmeester aan 's lands kassen waren overgedragen. Het stifts-

archief werd later d. i. in 1817, in afwachting dat daarover nader zou worden beschikt, uit Deventer, waar het ten huize van gezegden rentmeester zich bevond, naar Zwolle overgebracht en aldaar in het provinciaal archief gedeponeerd.

De heer Fruin beantwoordt de vorige sprekers. Hij beaamt, dat de archieven, die dezelfde gemeenschap betreffen, in zijn stelsel niet altijd bijeengevoegd zullen worden, en dat de archieven van twee gemeenschappen wel eens tot ééne groep vereenigd zullen worden. Dit is in overeenstemming met de praktijk. Bij de vereeniging van twee gemeenten worden ook de archieven dier gemeenten vereenigd. Overigens verwijst spr. naar de door hem bij de bespreking van het amendement Feith gegeven voorbeelden. Wat betreft het geval, dat de functiën van één college tusschen twee colleges worden verdeeld, daarvoor heeft hij opzettelijk geene regels gesteld, omdat daarbij alles van de omstandigheden afhangt. In het door den heer Van Riemsdijk aangehaalde geval was de overgang zeer geleidelijk. Reeds in 1796 waren de functiën der provinciale besturen, door het verlies hunner vertegenwoordiging in de Staten-generaal, beperkt tot de eigenlijke provinciale administratie. Bij de invoering der staatseenheid in 1798 wijzigden zich hunne functiën slechts zeer weinig, onder een anderen naam bleven dezelfde colleges aan het bewind. Het nieuwe bestuur (dat uit dezelfde leden als het oude bestond) had zonder het archief van het oude niet kunnen regeeren. In 1799 bij de invoering der nieuwe departementale indeeling was overbrenging van de archieven der oude administratie naar den Haag mogelijk geweest, maar bij het herstel der oude departementale grenzen in 1802 hadden zij toch weer naar de provinciale hoofdsteden moeten terugkeeren. In andere gevallen b. v. in 1811 bij de overbrenging der rechterlijke archieven is de inhoud der archieven tusschen de verschillende autoriteiten, die het afgetreden college vervingen, verdeeld. Wat het derde bezwaar van den Voorzitter betreft, juist zijn stelsel sluit zich bij de oude organisatie aan, terwijl dat van den Voorzitter uitsluitend let op de tegenwoordige provinciale grens. De in 1800 en 1811 verworven heerlijkheden en stichtingen gingen wel over op den Staat, maar hare functiën gingen, althans voor zooveel de stichtingen van 1811 betreft, niet over op het staatsbestuur, maar op plaatselijke administrateurs en rentmeesters, onder wie dus die archieven bleven berusten, tot zij bij bestuursmaatregel in de provinciale depôts werden geplaatst; zij behooren dus tot de gedeponeerde archieven, waarvan spreker sub 3°. in zijn amendement op stelling III heeft melding gemaakt. Omgekeerd wijst de heer Fruin den Voorzitter

op de consequenties van diens systeem, volgens hetwelk de archieven der Nassausche heerlijkheden Breda, IJselstein, Veere etc. over de provinciale depôts moeten worden verdeeld.

De heer Muller sluit zich hierbij aan. In het systeem van den Voorzitter behoort b. v. het archief der abdij van Egmond niet in het depôt te 's-Gravenhage, maar in dat te Haarlem thuis. Wat splitsing van archieven betreft, z. i. is die in den regel niet mogelijk en dus ook niet gewenscht, maar wanneer een archief gesplitst wordt, behoort zulks te geschieden volgens de regels, door dit amendement gesteld.

De Voorzitter zegt de consequenties van zijn systeem te aanvaarden, al zullen er eenige uitzonderingen moeten worden gemaakt. De archieven der Nassausche heerlijkheden zou hij gaarne tusschen de provinciën verdeelen, maar die regeling stuit op hare praktische onuitvoerbaarheid af, daar die archieven niet van dat van den Nassauschen Domeinraad kunnen worden gescheiden. Wat het archief der abdij van Egmond betreft, dit behoort eigenlijk in het Noord-Hollandsche depôt te huis, maar om redenen deels van praktischen en deels van wetenschappelijken aard is het wenschelijk die verzameling in het Rijksarchief te 's-Gravenhage te bewaren. Aan de regeering moet het vrijstaan om bijzondere redenen, dus in buitengewone gevallen, van de algemeene regeling af te wijken en in het Algemeen Rijksarchief als zoodanig archieven te plaatsen, die daarin strikt genomen niet te huis behooren.

De heer Bondam merkt op, dat deze uitzondering aan den eerstgegeven regel veel van hare waarde ontneemt.

De heer Fruin merkt op, dat juist het feit, dat de Voorzitter erkent, dat de archieven der Nassausche heerlijkheden niet van dat van den Nassauschen Domeinraad kunnen worden gescheiden, tegen het stelsel van den Voorzitter en voor zijn eigen stelsel pleit.

Het amendement wordt in stemming gebracht en aangenomen met acht tegen twee stemmen. Vóór hebben gestemd de heeren: Feith, Bijleveld, Berns, Bondam, Gonnet, Gratama, Muller en Fruin. Tegen hebben gestemd de heeren: Van Hasselt en Van Riemsdijk. Afwezig was de heer Flament.

Nu is aan de orde stelling III, luidende: „*Het archiefdepôt*

eener provincie bestaat hoofdzakelijk uit de archieven van de zich over het gebied der tegenwoordige provincie of een gedeelte daarvan uitstrekkende gemeenschappen", waarop door den heer Fruin is ingediend een amendement om de stelling aldus te lezen: „*Het archiefdepôt eener provincie bestaat uit*: 1°. *de archieven der provinciale en departementale besturen, voor zooverre zij niet onder het tegenwoordige provinciaal bestuur berusten*, 2°. *de archieven van de colleges of personen, wier rechten of functi n op de provinciale of departementale besturen zijn overgegaan*, en 3°. *de archieven van de colleges en personen op het tegenwoordig grondgebied der provincie, die krachtens bestuursmaatregel in het depôt geplaatst zijn*".

De heer Fruin zegt tot toelichting, dat dit amendement de zuivere toepassing is van het zooeven aangenomen amendement, alleen de bijvoeging sub 3°. behoeft eenige opheldering. Waar het de daar ter plaatse bedoelde archieven betreft, gaat hij met den Voorzitter mede, en neemt hij de nieuwe provinciale grenzen aan, omdat zij de eenige zijn, die geheel Nederland betreffen.

De heer Van Hasselt meent, dat de sub 3°. opgegevene categorie van archieven niet in eene definitie behoeft te worden vermeld. Als een bestuursmaatregel de plaatsing in een archiefdepôt gelast, mag dat toch niet geweigerd worden.

De heer Bijleveld vestigt de aandacht op de archieven van stadsheerlijkheden en op de archieven van provinciale domeinen en geestelijke goederen, die geheel zelfstandig door provinciale ambtenaren beheerd werden, zonder met het provinciaal archief vermengd te worden. Die domeinen en geestelijke goederen zijn later op den Staat overgegaan, die oefent daar thans de heerlijke rechten, voor zooverre die nog mogen bestaan, uit, niet de provincie. Waar behooren die archieven nu te huis?

De heer Bondam dringt aan op eene wijziging in den aanhef van het amendement, nl. om te lezen: „Een provinciaal depôt" in plaats van: „Het archiefdepôt eener provincie". Alle elf depôts zijn rijksdepôts, hier is de bedoeling den regel toe te passen op alle elf depôts, ook op dat te 's-Gravenhage, voor zooverre het Zuid-Hollandsch depôt is.

De heer Fruin antwoordt den heer Van Hasselt, dat zijn amendement het gebied van het jus constituendum betreft. „Het archiefdepôt eener provincie bestaat" etc. beteekent hier: „besta".

Zoo de regeering opneming van een archief gelast, is het wenschelijk, dat zij daarbij den regel, in het amendement neergelegd, in acht neme. Den heer Bijleveld antwoordt spr., dat de archieven der heerlijkheden, die tot de opheffing der provinciale souvereiniteit in het bezit der provincie bleven, in het provinciaal depôt thuis behooren. De archieven van verkochte stedelijke of provinciale heerlijkheden behooren op de nieuwe eigenaars over te gaan. Tegen de wijziging van den heer Bondam zou spr. geen bezwaar hebben, doch acht ook zonder haar de bedoeling niet twijfelachtig.

De Voorzitter zal tegen het amendement stemmen. Behalve de bij het vorige amendement Fruin ontwikkelde bezwaren zou dit amendement medebrengen, dat de provinciale depôts in hoofdzaak zouden blijven verzamelingen van archieven, die aan het provinciaal bestuur toekomen, terwijl het in den gang der ontwikkeling ligt, dat de depôts meer en meer zullen worden depôts van de locale archieven in de provincie. Buitendien schijnt het aannemen van eene serie archieven, die bij bestuursmaatregel in het depôt zijn gebracht, bedenkelijk. De bestuursmaatregelen moeten zich regelen naar de wetenschappelijke eischen en niet omgekeerd.

De heer Fruin meent dat, welke en hoeveel archieven ook later in de provinciale depôts zullen worden geplaatst, de „Stock" er van toch altijd het archief van het provinciaal bestuur blijven zal. Wat de derde categorie betreft, daarvoor stelt hij wel degelijk een wetenschappelijken eisch, nl. dat bij de overbrenging dier archieven rekening worde gehouden met de tegenwoordige grenzen der provinciën.

De heer Gratama zal vóór het amendement stemmen. Het hoofdbezwaar, in de vergadering van 1893 te berde gebracht, nl. dat voor de verdeeling der oude archieven tusschen de depôts niet dezelfde grenzen te stellen zijn, als voor die der nieuwere, is z. i. door het amendement op bevredigende wijze opgelost

De heer Muller is vóór het amendement, dat met de historische ontwikkeling rekening houdt. Het stelsel van den heer Van Riemsdijk leidt er to de provinciale depôts te maken tot bibliotheken van handschriften betreffende de geschiedenis der provincie.

Het amendement wordt hierop met zeven tegen vier stemmen aangenomen. Vóór hebben gestemd de heeren: Feith, Berns,

Bondam, Flament, Gratama, Muller en Fruin. Tegen hebben gestemd de heeren: Bijleveld, Van Hasselt, Gonnet en Van Riemsdijk.

De Voorzitter wijst er op, dat nu aan de orde zou zijn zijne vierde stelling. Intusschen is door den heer Muller een amendement ingediend, dat eene nieuwe redactie der stellingen IV en VI bevat. Hij stelt dus voor deze beide stellingen met het amendement tegelijk aan de orde te stellen. Over elke der drie alinea's van het amendement zal afzonderlijk gestemd worden. Aldus wordt besloten.

Stelling IV luidt: „*Die depôts moeten naar de gemeenschappen worden ingedeeld. Onder iedere gemeenschap behooren de archieven van alle colleges en ambtenaren, die haar vertegenwoordigen, dus ook de rechterlijke, te worden gerangschikt*".

Stelling VI luidt: „*De overige gemeenschappen, wier archieven aanwezig zijn, moeten naar haren aard tot verschillende soorten worden gebracht en naar die soorten in seriën ingedeeld*".

Het amendement van den heer Muller luidt:

„*a. De archieven der besturen van zelfstandige gemeenschappen moeten in den regel niet met die der besturen van andere gemeenschappen samengesmolten worden, al zijn de rechten der eene gemeenschap op de andere overgegaan.*

b. Eene uitzondering is te maken voor het geval, dat ook de functiën eener gemeenschap op eene andere zijn overgegaan, zoodat het terrein van de werkzaamheid dezer laatste gemeenschap is uitgebreid. In dat geval kan men het archief van het bestuur der opgeheerene gemeenschap bij dat van het bestuur der andere beschrijven. Dit archief behoort dan echter ingevoegd te worden op de plaats, die daaraan logisch in de orde van den inventaris toekomt, niet op de plaats waar het archief toevallig bij het hoofdarchief is aangekomen.

c. Men kan (echter) de archieven der besturen van verschillende gemeenschappen in éénen inventaris beschrijven, als hun geringe omvang dit wenschelijk maakt. Ten einde een gemakkelijk overzicht te verkrijgen, is het aanbevelenswaardig, om in dit geval de archieven van de besturen der gemeenschappen van denzelfden aard bijeen te voegen en ze in seriën in te deelen".

De heer Muller wijst er op, dat in de vorige stelling bepaald wordt de wijze, waarop de archieven tusschen de verschillende

depôts moeten worden verdeeld. Bij de indeeling van elk depôt acht hij eenige meerdere vrijheid gewenscht, en behoeft men zich niet zoo strikt te houden aan de in de vorige stelling omschreven wijze van groepeering der archieven. Men heeft daarbij meer rekening te houden met de praktijk. De alinea's *a* en *c* van zijn amendement (verbonden door het woord „echter") komen dan ook in vele opzichten met de stellingen van den Voorzitter overeen, alleen zijn zij minder absoluut geredigeerd. Wat alinea *b* betreft, deze heeft ten doel het mogelijk te maken de verschillende kloosterarchieven tot ééne serie te vereenigen, maar de archieven der heerlijkheden en gerechten te voegen bij het hoofdarchief, waarin zij zijn opgegaan. Die verschillende behandeling is gewenscht, omdat, terwijl de heerlijkheden en gerechten door over te gaan aan eene provincie of eene gemeente niet van karakter veranderen, bij de secularisatie van kloosters wel de goederen aan de provincie of de gemeente komen, maar het oorspronkelijk karakter van het klooster niet behouden blijft.

De heer Gratama merkt op, dat het z. i. geen bezwaar heeft de verschillende kloosterarchieven bij verschillende gedeelten van het depôt te voegen, al naarmate de wijze, waarop zij in het depôt gekomen zijn. Men kan altijd, door bij de beschrijving van de eene serie kloosterarchieven naar de ander te verwijzen, hetzelfde doel bereiken, dat de heer Muller verkrijgt door het vereenigen der kloosterarchieven tot ééne serie. Ook erkent hij wel het theoretisch onderscheid tusschen de archieven van kloosters eener-, en van heerlijkheden anderzijds, maar uit een praktisch oogpunt schijnt hem eene gelijke behandeling van beide soorten gewenscht te meer daar toch ook enkele functies der eerstgenoemde op de besturen der provincies zijn overgegaan. Het facultatieve karakter van het amendement veroorlooft hem voor te stemmen.

De heer Feith sluit zich bij dit betoog aan. Het schijnt hem niet onpraktisch de kloosterachieven, die zich in het Groningsche depôt bevinden, in drie serieën te verdeelen, naarmate de kloosters aan de Staten der geheele provincie, aan de stad of aan de Ommelanden gekomen zijn. Hij heeft er echter geen bezwaar tegen, dat in deze geene absolute regels, voor alle depôts bindende, worden gesteld.

Ook den heer Fruin lacht het facultatieve karakter van het amendement toe. Hij merkt overigens op, dat elk archief in een afzonderlijken inventaris moet worden beschreven; de wijze,

waarop die inventarissen tot bundels moeten worden vereenigd, kan aan het praktische inzicht der archivarissen worden overgelaten.

De heer Van Hasselt, aannemende dat het vereenigen der kloosterarchieven tot eene serie wenschelijk kan zijn, vraagt meer in het bijzonder aan den heer Muller, of hij daartoe ook dan zou adviseeren, wanneer die kloosterarchieven, zooals hier en daar in Overijsel het geval is, wel nog eigendomsbewijzen, pachtbrieven en dergelijke stukken, louter de goederen rakende, bevatten, doch geene stukken, die de organisatie van het klooster, den dienst enz. betreffen. Zou hét in dat geval niet rationeel zijn zulke archieven met die der geestelijke kantoren te vereenigen?

De heer Berns sluit zich hierbij aan De kloosterarchieven in Friesland bestaan nagenoeg uitsluitend uit eigendomsbewijzen, en het schijnt overbodig die afzonderlijk te beschrijven.

De heer Muller, de sprekers beantwoordende, wijst nogmaals op de belangen der praktijk; de archieven der Groningsche kloosters over drie inventarissen te verdeelen schijnt hem niet praktisch. De archieven der heerlijkheden en gerechten verkeeren in een ander geval, omdat de functiën der oude besturen op het nieuwe overgaan; het is dus praktisch de stukken, die die functiën betreffen, in één inventaris bijeen te voegen. Wat de opmerking der heeren Van Hasselt en Berns betreft, hem zijn geene kloosterarchieven bekend, die uitsluitend uit eigendomsbewijzen bestaan. Zoodra in het archief andere stukken berusten, is eene versmelting met het archief van het provinciaal bestuur niet gewenscht, omdat men die stukken niet in het archief van het provinciaal bestuur zoeken zou, en zij in den inventaris daarvan geene passende plaats kunnen vinden

De heer Van Riemsdijk verklaart zich tegen het amendement. De eerste alinea is z. i. niet absoluut genoeg gesteld; hetzelfde bezwaar geldt van alinea *b*, bovendien treedt deze alinea te veel in bijzonderheden, terwijl deze stellingen zich tot algemeene beginselen moeten bepalen; eindelijk gaat het hierin bepaalde niet altijd op. Ware het juist, de archieven der besturen in de Generaliteitslanden, die vroeger onder zelfstandige vorsten en heeren en later onder de Staten-generaal ressorteerden, zouden naar het Haagsche depôt moeten worden overgebracht. De derde

alinea betreft eene detailquaestie, die hier niet te huis behoort, nl. hoe de inventarissen der verschillende archieven, hetzij afzonderlijk, hetzij in bundels vereenigd, het licht zullen zien.

De heer Muller merkt op, dat het door den heer Van Riemsdijk gegeven voorbeeld betreffende de Generaliteitslanden niet juist is. Zijn amendement betreft niet de verdeeling der archieven tusschen de depôts, maar de indeeling der depôts zelven.

De heer Bondam zou zich ten opzichte der tweede alinea van het amendement liefst buiten stemming houden. Waar dit niet mogelijk is, zal hij niet het oog facultatieve karakter der bepaling vóór stemmen.

De heer Van Hasselt zal tegen de derde alinea stemmen, die z. i. te veel in details treedt.

De eerste alinea van het amendement wordt daarop aangenomen met tien stemmen tegen één. Vóór hebben gestemd de heeren: Feith, Bijleveld, Van Hasselt, Berns, Bondam, Gonnet, Flament, Gratama, Muller en Fruin. Tegen heeft gestemd de heer Van Riemsdijk.

De tweede alinea wordt eveneens aangenomen met tien stemmen tegen één. Vóór hebben gestemd de heeren: Feith, Bijleveld, Van Hasselt, Berns, Bondam, Gonnet, Flament, Gratama, Muller en Fruin. Tegen heeft gestemd de heer Van Riemsdijk.

De derde alinea wordt aangenomen met negen stemmen tegen twee. Vóór hebben gestemd de heeren: Feith, Bijleveld, Berns, Bondam, Gonnet, Flament, Gratama, Muller en Fruin. Tegen hebben gestemd de heeren: Van Hasselt en Van Riemsdijk

Alsnu is aan de orde stelling V, luidende: „*In de depôts van die provinciën, welke tijdens de Republiek der Vereenigde Nederlanden ook afzonderlijke gewesten vormden, zijn de archieven van twee gemeenschappen te onderscheiden* 1°. *die van de provincie tot* 1798, *en* 2°. *die van het departement of de provincie sedert* 1798. *Het is echter wenschelijk die archieven tot* 1813 *bijeen te voegen*".

De heer Bondam heeft tegen deze stelling bezwaar. Vooreerst wijst hij op Staats-(Bataafsch-) Brabant, dat eerst in 1795 eene zelfstandige provincie werd; het schijnt hem onpraktisch reeds drie jaren later eene hoofdverdeeling aan te nemen, die het depôt in twee zeer ongelijke deelen verdeelt. Bovendien vindt hij het overbodig een voorschrift op te nemen, dat praktisch door de laatste zinsnede weder te niet wordt gedaan.

De heer Fruin kan zich evenmin met de stelling vereenigen.

Hij heeft bezwaar tegen de uitdrukking „archieven van gemeenschappen", waar de tot nu toe aangenomen stellingen steeds van „archieven van besturen (of beambten) van gemeenschappen" spreken. Ook het jaartal 1798 is z. i. niet juist: wel eindigt in 1798 de provinciale souvereiniteit, maar op het archiefwezen oefent dit geen invloed uit, de nieuwe departementale indeeling kwam eerst in 1799 in werking. Eindelijk is er geene reden slechts twee gemeenschappen te onderscheiden: bij elke nieuwe departementale indeeling werden nieuwe grenzen aangenomen en ontstonden dus nieuwe gemeenschappen.

De heer Muller sluit zich bij de laatste opmerking aan: in het Utrechtsche depôt heeft men b. v. te onderscheiden tusschen de gemeenschap vóór 1528, die ook Overijsel bevatte, en de latere. Er is omtrent deze materie geen voor alle depôts geldende regel te geven.

De heer Van Hasselt doet opmerken, dat in het Overijselsche depôt de grens in 1798 volkomen zuiver te trekken is.

De Voorzitter deelt mede, dat deze stelling samenhangt met zijne vorige niet aangenomen stellingen. Hij trekt haar dus in.

Stelling VII, luidende: „*De archieven der plaatselijke gerechten, die met de civiele en crimineele rechtspraak waren belast, behooren eene afzonderlijke serie uit te maken*", komt nu in behandeling.

De heer Bondam acht deze bepaling na het vaststellen van stelling III overbodig. Bovendien is het ongewenscht omtrent deze zaak zulk een bindend voorschrift te geven, zij moet voor elk depôt naar de behoefte geregeld kunnen worden.

De heer Gratama wijst er op, dat in de archieven der Drentsche schultengerechten het administratief gedeelte niet van het rechterlijke te scheiden is. Hij acht dus de voorgestelde bepaling ongewenscht.

De heer Flament merkt op, dat hetzelfde geldt van de schepengerechten in Limburg; ook daar kan het administratieve gedeelte van het archief niet van het rechterlijke gescheiden worden.

De heer Van Hasselt herinnert er aan, dat door den Voorzitter op den voorgrond is gesteld, dat deze bepaling slechts een tijdelijk karakter heeft. De bedoeling is juist de rechterlijke archieven weer met de gemeentearchieven te vereenigen, wanneer ook de laatsten naar de provinciale depôts zullen zijn overgebracht.

De Voorzitter beaamt de mededeeling van den heer Van Hasselt. Intusschen trekt hij ook deze stelling om dezelfde reden als stelling V in.

De heer Feith vraagt, hoe nu moet geschieden met de plans van indeeling, die voor de depôts in Drente, Limburg en Groningen ontworpen zijn. Hij had gaarne, dat de zaak spoedig beslist werd.

De Voorzitter deelt mede, dat de minister gewild had, dat de plannen in deze vergadering werden behandeld. Dit scheen echter praktisch niet wel uitvoerbaar. Het is sprekers voornamen de plannen met de notulen en zijn rapport over de resultaten der vergadering van heden aan den minister terug te zenden, die dan de plannen met zijne beslissing aan de betrokken archivarissen zal kunnen doen toekomen.

De heer Van Hasselt vraagt den heer Feith, wat hij bedoelt, waar hij in zijn plan van indeeling zegt, dat het Groningsche archief uit verschillende depôts bestaat. „Depôt" heeft hier blijkbaar eene andere beteekenis, dan die waarin het in de aangenomen stellingen gebezigd is.

De heer Feith bevestigt de juistheid dezer opmerking. In zijn plan beteekent „depôt" eene groep van archieven.

Niets meer aan de orde zijnde, sluit de Voorzitter de vergadering onder dankbetuiging aan de leden voor hunne trouwe opkomst.

BIJLAGE I. (1)

STELLINGEN, VOORGESTELD DOOR DEN ALGEMEENEN RIJKSARCHIVARIS.

Archieven in het algemeen.

I. Een archief is in het algemeen het geheel van de onder eene autoriteit berustende stukken, welke door haar opgemaakt en ontvangen zijn.

II. De archieven van de autoriteiten, die dezelfde gemeenschap vertegenwoordigen, behooren bij elkander en vormen te zamen de archieven van die gemeenschap.

De archiefdepôts in de provinciën.

III. Het archiefdepôt eener provincie bestaat hoofdzakelijk uit de archieven van de zich over het gebied der tegenwoordige provincie of een gedeelte daarvan uitstrekkende gemeenschappen.

IV. Die depôts moeten naar de gemeenschappen worden ingedeeld. Onder iedere gemeenschap behooren de archieven van alle autoriteiten, die haar vertegenwoordigen, dus ook de rechterlijke, te worden gerangschikt.

V. In de depôts van die provinciën, welke tijdens de Republiek der Vereenigde Nederlanden ook afzonderlijke gewesten vormden, zijn de archieven van twee gemeenschappen te onderscheiden: 1°. die van de provincie tot 1798 en 2°. die van het departement of de provincie sedert 1798. Het is echter wenschelijk die archieven tot 1813 bijeen te voegen.

VI. De overige gemeenschappen, wier archieven aanwezig

---

(1) De inhoud der achterstaande bijlagen is grootendeels reeds in de notulen zelf opgenomen, toch scheen het gewenscht, ten einde een duidelijk overzicht van de discussiën te verkrijgen, in deze bijlagen de voorstellen van den Voorzitter, de ingediende amendementen en de gevallen beslissingen afzonderlijk weer te geven.

zijn, moeten naar haren aard tot verschillende soorten worden gebracht en naar die soorten in seriën ingedeeld.

VII. De archieven der plaatselijke autoriteiten, die met de civiele en crimineele rechtspraak waren belast, behooren eene afzonderlijk serie uit te maken.

BIJLAGE II.

AMENDEMENTEN, VOORGESTELD OP DE STELLINGEN VAN DEN ALGEMEENEN RIJKSARCHIVARIS, MET DE DAARBIJ BEHOORENDE SCHRIFTELIJKE TOELICHTINGEN.

I.

Assen, den 12 November 1895.

Aan den Heer Algemeenen Rijksarchivaris.

In verband met Uw schrijven van 13 Sept. jl., n° 330, neem ik de vrijheid als gewijzigde stelling n°. I, voorkomende op p. 68 Bundel XVI der Verslagen, voor te stellen:

„Een archief is het geheel der geschrevene, geteekende „en gedrukte bescheiden, ingezonden bij of opgemaakt „door het bestuur eener gemeenschap of een harer be„ambten ex officio, voor zoover deze bescheiden bestemd „zijn om onder die gemeenschap te blijven berusten".

De toelichting is m i. voldoende te vinden in de op de bijeenkomst van 7 Nov. 1893 gehouden discussies, waar tevens blijkt, dat de juistheid van eenige der toen gemaakte bedenkingen door U werd erkent.

Dit geeft mij in verband met de omschrijving, door U van een archief gegeven in de nota gevoegd bij het bovenvermelde schrijven, en luidende:

„Een archief is in algemeen het geheel van de be„scheiden, die een college of ambtenaar in zijne ambts„betrekking opmaakt en ontvangt, voor zoover zij be-

„stemd zijn onder zijne berusting te blijven" de vrijheid tot het doen van mijn voorstel.

Tweeërlei zijn de redenen, die mij daartoe aanleiding geven:

1°. eene van minder gewicht, nl. mij wil het woord gemeenschap, waar sprake is van archieven in het algemeen, niet van de rijksarchieven, juister voorkomen.

2°. eene m i. van groot belang en wel deze: nu er tusschen uwe laatste redactie en die der Vereeniging van Archivarissen — gij zult hebben bemerkt, dat ik die heb overgenomen — slechts een ondergeschikt verschil meer bestaat, nu schijnt het mij gewenscht, juist waar sprake is van archieven in het algemeen, deze, die reeds eenigen tijd geleden is bekend gemaakt, en welke ook de instemming van verschillende gemeente-archivarissen mocht verwerven, om de wille der uniformiteit te behouden.

De Rijksarchivaris in Drenthe,
(*get.*) Seerp Gratama.

II.

Groningen, den 14 November 1895.

Den Heer Algemeen Rijksarchivaris te 's Gravenhage.

Naar aanleiding van Uw schrijven dd. 30 Augustus 1895 n°. 315, houdende mededeeling, dat bij de a. s. behandeling der regels voor de indeeling der Rijksarchiefdepôts amendementen kunnen in behandeling komen, indien zij U tijdig vóór den dag der vergadering worden opgegeven, veroorloof ik mij de vrijheid als amendement voor te stellen de redactie van stelling II te wijzigen en aldus te lezen:

„De archieven van commissiën en ambtenaren behooren „bij het archief van het bestuur der gemeenschap, bij „hetwelk zij hunne functiën uitoefenen".

Ik meen, dat, nu in stelling I het woord „autoriteit" is weggevallen, ook de tweede stelling moet worden gewijzigd en dat bij de door mij voorgestelde redactie er beter gelegenheid bestaat alle archieven van commissiën en ambtenaren, die bij het

bestuur eener gemeenschap hunne functiën uitoefenen, saam te houden. Immers genoemde commissiën en ambtenaren vallen niet alle onder de uitdrukking: „autoriteiten, die dezelfde gemeenschap vertegenwoordigen", terwijl aan den anderen kant laatstgenoemde uitdrukking m. i. weder in te ruimen zin kan worden opgevat.

De Rijksarchivaris in Groningen,

(*get.*) J. A. Feith.

III.

Amendementen, voorgesteld door den Rijksarchivaris in de provincie Zeeland.

Stelling I.
in plaats der woorden „in het algemeen"te lezen „in de meeste gevallen".

De zeven stellingen van den Algemeenen Rijksarchivaris zijn tot twee rubrieken gebracht; aan het hoofd der eerste staat: „Archieven in het algemeen", aan het hoofd der tweede: „Archiefdepôts in de provinciën". „In het algemeen" beteekent hier dus „sensu generali" in tegenstelling tot „sensu speciali". In stelling I hebben de woorden „in het algemeen" echter eene andere beteekenis, nl. die van „vulgo". Dit blijkt uit de door den Algemeenen Rijksarchivaris (Verslagen XVI p. 71) gegeven toelichting: „De uitdrukking: „in het algemeen", in de eerste stelling gebezigd, vindt hierin hare verklaring. In het algemeen d. i. in de meeste gevallen is een archief" etc. Om verwarring te voorkomen schijnt het mij wenschelijk de woorden „in het algemeen" in de stelling op de aangewezen wijze te vervangen.

Stelling II.
aldus te lezen:
„Met het archief van een college of persoon behooren „in één archiefdepôt vereenigd te worden de archieven „van die colleges of personen, wier rechten of functiën „zijn overgegaan op eerstvermeld college of persoon."

Met de door den Algemeenen Rijksarchivaris voorge-

stelde redactie van stelling II kan ik mij niet vereenigen, eensdeels omdat de uitdrukking „autoriteiten, die gemeenschappen vertegenwoordigen", schijnt te steunen op eene opvatting van het vóór 1795 geldende staatsrecht, die ik niet deel, anderdeels omdat ik niet inzie, dat de archieven van autoriteiten, die dezelfde gemeenschap vertegenwoordigen, om die reden bij elkander behooren; zij kunnen immers zelfs aan verschillende eigenaren toebehooren. Mijne redactie der stelling steunt op de beginselen, die ik heb uiteengezet in mijn opstel in het laatste nummer van het Archievenblad. (Jaargang 1895/6, N°. 2, p. 43—47).

Stelling III.
aldus te lezen;
„Het archiefdepôt eener provincie bestaat uit: 1°. de „archieven der provinciale en departementale besturen, „voor zooverre zij niet onder het tegenwoordige provin„ciaal bestuur berusten, 2°. de archieven van de colleges „of personen, wier rechten of functiën op de provinciale „of departementale besturen zijn overgegaan, en 3°. de „archieven van de colleges en personen op het tegen„woordig grondgebied der provincie, die krachtens be„stuursmaatregel in het depôt geplaatst zijn".

In deze stelling heb ik geheel weergegeven de beginselen, die in het bovenaangehaalde opstel in het Archievenblad zijn uiteengezet.

IV.

Utrecht, den 11 November 1895.

Bericht op schrijven van
1 November 1895, n°. 428.

Gebruik makende van de mij bij Uw bovenaangehaald schrijven verleende bevoegdheid, veroorloof ik mij, U het volgende amendement op te geven op de door U in de vergadering der rijksarchivarissen van 1893 ter tafel gebrachte stellingen.

a. De archieven der besturen van zelfstandige gemeenschappen moeten in den regel niet met die der besturen van „andere gemeenschappen samengesmolten worden, al zijn „de rechten der eene gemeenschap op de andere over„gegaan.

„b. eene uitzondering is te maken voor het geval dat

„ook de functiën eener gemeenschap op eene andere „zijn overgegaan, zoodat het terrein van de werkzaamheid „dezer laatste gemeenschap is uitgebreid. In dat geval „kan men het archief van het bestuur der opgehevene „gemeenschap bij dat van het bestuur der andere beschrijven. Dit archief behoort dan echter ingevoegd te worden op de „plaats, die daaraan logisch in de orde van den inventaris „toekomt, niet op de plaats, waar het archief toevallig „bij het hoofdarchief is aangekomen.

„c. Men kan (echter) de archieven der besturen van „verschillende gemeenschappen in éénen inventaris beschrijven, als hun geringe omvang dit wenschelijk maakt. Ten „einde een gemakkelijk overzicht te verkrijgen, is het aanbevelenswaardig, om in dit geval de archieven van de „besturen der gemeenschappen van denzelfden aard bijeen „te voegen en ze in seriën in te deelen."

De bedoeling van de alinea's a. en c. (die op zich zelf, verbonden door het woordje echter, een goed sluitend geheel vormen) is om de denkbeelden, nedergelegd in Uwe stellingen 4 en 6, waarmede ik het in hoofdzaak eens ben, aannemelijk te maken voor hen, die van oordeel zijn, dat de door Mr. Fruin in het laatste nommer van het Archievenblad ontwikkelde denkbeelden juist zijn. Ook ik ben van oordeel, dat dit betoog ontwijfelbaar juist is, en dat de slotsom daarvan den doorslag moet blijven geven voor de indeeling der rijksarchieven tusschen de verschillende provinciale depôts. Doch bij de rangschikking van den inhoud van elk depôt acht ik eenige meerdere vrijheid geoorloofd en meen ik dus Uw denkbeeld, om b. v. de verschillende kloosterarchieven, onafhankelijk van de wijze, waarop zij in het archief der Staten zijn opgenomen, in seriën te verdeelen, te mogen toepassen. Daar deze wijze van handelen echter eene afwijking is van de strenge logica, die alleen wenschelijk is om de praktische bruikbaarheid der inventarissen te verhoogen, meen ik de woorden van mijn amendement minder absoluut te moeten stellen dan door U gedaan is.

De alinea b. staat op zichzelf en heeft eene andere bedoeling. Bij de beoordeeling van het indeelingsplan van het rijksarchiefdepôt in Drenthe werd door U de opmerking gemaakt, dat de archieven der heerlijkheden, die aan de provincie zijn gekomen, bij het archief der Staten moesten worden gevoegd, terwijl daarentegen de archieven der kloosters, die aan de provincie waren gekomen, in de serie klooster-archieven moesten worden ingelijfd. Dit schijnt inconsequent, daar het oude archief der heerlijkheid Coevorden evenmin als het oude archief van het

klooster Dickeningen tot het archief der Staten in betrekking staat: evenals dus Dickeningen bij de andere kloosters gevoegd wordt, schijnt ook Coevorden bij de andere heerlijkheden gevoegd te moeten worden. Toch is ook volgens mijn inzien het door U gewenschte verschil van behandeling gerechtvaardigd: ik zelf heb reeds eveneens gehandeld met de archieven der Utrechtsche buitengerechten, die ik in den inventaris van het stadsarchief heb opgenomen, terwijl ik de archieven der aan de stad vervallene kloosters in eenen afzonderlijken inventaris wensch te vereenigen. Het denkbeeld, dat voor mij hierbij den doorslag gegeven heeft, heb in mijne alinea b. geformuleerd; ik vertrouw, dat het Uwe goedkeuring zal wegdragen, daar het in overeenstemming is met Uwe opmerking, dat niet de kloosters maar hunne goederen tot de provincie in betrekking staan.

Het door mij geposeerde omtrent de plaats, waar de beschrijving dezer archieven in den inventaris moet worden opgenomen, is een gevolg van het eerst geposeerde en schijnt niet te mogen ontbreken. Volgt men consequent de denkbeelden van Mr. Fruin, dan zouden b. v. de archieven der vier Utrechtsche buitengerechten moeten opgenomen worden bij de ingekomene stukken bij Burgemeester en Wethouders dd. 1824, als wanneer de buitengerechten bij Koninklijk besluit met de stad Utrecht vereenigd zijn. Ik weet niet, of Mr. Fruin zoo ver gaat om dit te verlangen; striktgenomen is daar niets tegen te zeggen, dan alleen dat eene dergelijke indeeling voor den gebruiker van den inventaris uiterst lastig zou zijn. Uitsluitend op dezen grond meen ik dan ook, dat men b. v. deze archieven niet moet plaatsen in het nieuwe archief onder de ingekomene stukken bij Burgemeester en Wethouders, maar in het oude archief in eene afzonderlijke afdeeling, volgende op het archief van het gerecht der stad.

Haar enz.

De Rijksarchivaris in Utrecht,
(*get.*) S. Muller Fz.

BIJLAGE III.

STELLINGEN, IN DE VERGADERING VAN 19 NOVEMBER 1895 VASTGESTELD.

I.

Een archief is het geheel der geschrevene, geteekende en

gedrukte bescheiden, ingezonden bij of opgemaakt door het bestuur eener gemeenschap of een harer beambten, ex officio voor zoover deze bescheiden bestemd zijn om onder die gemeenschap te blijven berusten.

II.

De archieven van commissiën en ambtenaren behooren bij het archief van het bestuur der gemeenschap, bij hetwelk zij hunne functiën uitoefenen.

Met het archief van een college of persoon behooren in één archiefdepôt vereenigd te worden de archieven van die colleges of personen, wier rechten of functiën zijn overgegaan op eerstvermeld college of persoon

III.

Het archiefdepôt eener provincie bestaat uit: 1°. de archieven der provinciale en departementale besturen, voor zooverre zij niet onder het tegenwoordige provinciaal bestuur berusten, 2°. de archieven van de colleges of personen, wier rechten of functiën op de provinciale of departementale besturen zijn overgegaan, en 3°. de archieven van de colleges en personen op het tegenwoordig grondgebied der provincie, die krachtens bestuursmaatregel in het depôt geplaatst zijn.

IV.

De archieven der besturen van zelfstandige gemeenschappen moeten in in den regel niet met die der besturen van andere gemeenschappen samengesmolten worden, al zijn de rechten der eene gemeenschap op de andere overgegaan.

Eene uitzondering is te maken voor het geval, dat ook de functiën eener gemeenschap op eene andere zijn overgegaan, zoodat het terrein van de werkzaamheid dezer laatste gemeenschap is uitgebreid. In dat geval kan men het archief van het bestuur der opgehevene gemeenschap bij dat van het bestuur der andere beschrijven. Dit archief behoort dan echter ingevoegd te worden op de plaats, die daaraan logisch in de orde van den inventaris toekomt, niet op de plaats, waar het archief toevallig bij het hoofdarchief is aangekomen.

Men kan de archieven der besturen van verschillende gemeenschappen in éénen inventaris beschrijven, als hun geringe omvang dit wenschelijk maakt. Ten einde een gemakkelijk overzicht te verkrijgen, is het aanbevelenswaardig, om in dit geval de archieven van de besturen der gemeenschappen van denzelfden aard bijeen te voegen en ze in seriën in te deelen.

Th. H. F. van Rijnsdijk, *Voorzitter.*

R. Fruin Th. Az., *Secretaris.*

HET RIJKSARCHIEF IN NOORDBRABANT.

Volgens de voorschriften heb ik de eer Uwer Excellentie het volgende verslag te doen over 1895 omtrent het onder mijn beheer gestelde oud- en nieuw-provinciaal archief.

I *Gebouw en meubilair.*

De veranderingen in het gebouw en in het gebruik der lokalen, in den aanvang van mijn vorige verslag uitvoerig besproken, voldoen goed. Er is dan ook geen verdere wijziging in de bestemming der verschillende lokaliteiten gebracht. De commies-chartermeester heeft zijn zitplaats in de leeskamer voor het publiek (vroeger sorteerkamer); ik zelf heb den tijdelijken klerk en den concierge-klerk onder mijn onmiddelijk toezicht op mijn bureau en de kamer daarnaast. Het vierde vertrek, vroeger concierge-kamer, wordt nu als spreek- en wachtkamer gebruikt, terwijl de tijdelijke binder zijn werkplaats in den kelder vindt en vandaaruit geschikt den portiersdienst vervult.

De bliksemafleiders zijn thans overeenkomstig de aanwijzing der Koninklijke Academie van Wetenschappen verbeterd.

De heetwaterinrichting is hersteld, ditmaal door werklieden hier ter stede. Daarbij is zooveel mogelijk voorzorg genomen tegen een opnieuw lek worden der onderste buizen of buisgedeelten.

Het buiten uitkomende hout- en ijzerwerk van het geheele gebouw is dit jaar geverfd, ingevolge het tweejarig onderhoudsbestek. In het volgende bestek is op het mede zeer noodige hervoegen van een groot deel der buitenmuren gerekend.

Het meubilair werd met een en ander uitgebreid, waaraan behoefte was ontstaan; o. a. met een vloerkleed in de spreekkamer, corticine-loopers op den thans gewasten parketvloer mijner kamer, vloermatten, eenige tafels enz.

Met groote belangstelling vernam ik dat gevolg gegeven werd aan mijn voorstel, om eenige naast het archiefgebouw gelegen vertrekken van het gouvernementsgebouw, die vrij zouden komen, in te richten tot *conciergewoning*. Ik ben in de

gelegenheid gesteld over de wijze van inrichting met de bouwkundigen te overleggen. Het daarna opgemaakte voorloopige plan vond groote instemming bij den Commissaris der Koningin, die de verwisseling der thans bij den kamerbewaarder in gebruik zijnde vertrekken voor de oude kamerbewaarderswoning gaarne zou zien. Deze woning, lange jaren tot telegraaf kantoor gebruikt, kwam 1 februari ll. weder voor haar oude doel beschikbaar. Men is nog niet begonnen haar daarvoor weder geschikt te maken, hoewel eerst dàárna de inrichting der woning voor mijn concierge, ingevolge de verhooging daarvoor van het betrokken begrootings-artikel, geschieden kan.

II. *Reddings- en brandbluschmiddelen.*

Deze geven dit jaar tot geene bijzondere opmerkingen aanleiding.

III. *Toestand der verzamelingen.*

Het aantal portefeuilles, in het afgeloopen jaar voor onze verzameling gebruikt, loopt in de duizenden. Meer dan 8000 M. nieuw lint werd verwerkt, meer dan 4000 KG. karton. Voor verre het grootste deel gold het wederom de nieuwe archieven, die de verzorging eischten waarvoor al dat materiaal moest dienen. Een tijdlang heb ik dan ook twee binders in dagloon werkzaam gehad, ook voor het maken, en van opschriften voorzien, van ruggen.

Het gevolg van al dezen aanschaf en dit werk is geweest dat de toestand van een groot deel der in dit jaar overgenomen archieven van de Gedeputeerde Staten dezer provincie een aanmerkelijke verbetering heeft ondergaan. Tevens is die van hetgeen reeds vroeger van de provinciale griffie was overgenomen, bijzonder de archieven van 1814—1850, weder vooruitgegaan.

Door het vele verzorgingswerk echter dat aldus voor de in 1895 ingekomen archieven werd vereischt, schoten handen en geld te kort om, volgens het bij mijn vorig verslag meegedeeld voornemen, de kadasterarchieven onderhanden te nemen. Toch zijn zij voorloopig eenigszins verzorgd, verder gereinigd en uitgevouwen. Waar de portefeuilles (meest alle van zeer groot formaat) defect waren of ontbraken, werden de stukken en bundels met touwen samengebonden volgens het verband, voor zoover dit gemakkelijk te herkennen of terug te vinden viel.

Van een verdere kartonneering van de rekeningen der landsmiddelen enz. der Generaliteit en van de dossiers der gewestelijke besturen vóór 1810 kon natuurlijk niet komen. Ook al ware er over nog meer middelen te beschikken geweest, toch zou mij de tijd voor de leiding ook hiervan ontbroken hebben. Want al dit, zij het meer materieele, werk eischt voortdurend toezicht en geeft onophoudelijk aanleiding tot onderzoek van verband en inhoud der stukken, tot bepaling en sorteering.

Wel vond ik gelegenheid om het werk der opknapping van de prefektuursarchieven voort te zetten. Thans werd ook de groote serie der losse minuten van uitgegane stukken in een behoorlijk aantal nieuwe portefeuilles geplaatst en van ruggen met duidelijke opschriften voorzien gelijkvormig aan die der ingekomen stukken, welke verleden jaar onderhanden waren.

Ook kon weder een aanmerkelijk deel der oude rechterlijke archieven in beteren toestand worden gebracht; van vele collecties werden de nog ongesorteerde losse bescheiden, voornl. processtukken en rekeningen met bijlagen, in portefeuilles gezet.

Tegelijk met eenige regeling van de vele gemeentelijke of administratieve bescheiden, die bij de oude rechterlijke archieven werden gevonden en daaruit geleidelijk zijn afgezonderd, werd ook de toestand daarvan aanmerkelijk verbeterd.

Verschillende oude kerkregisters, mij óf bijzonder tot dit doel, óf met het oog op eenig onderzoek naar afstammingsbewijzen (1) toegezonden, werden ook dit jaar herbonden.

Met het innaaien der boekwerken werd geregeld voortgegaan. Ook dit jaar ondergingen alle archieven de gewone schoonmaak.

Bij al deze werkzaamheden bewees weder de in het vorige verslag besproken binder H. Wagenaar goede diensten. Jammer is het inderdaad, dat zoo iemand niet vast aan deze inrichting kan worden verbonden.

IV. *Voortzetting der ordening en inventarisatie.*

In aansluiting aan het in mijn vorige jaarverslag (2) meege-

---

(1) De gemeentesecretarissen en kerkbestuurders voelen zich veelal niet in staat zulke van hen verzochte nasporingen in hunne registers met goed gevolg te doen en zenden ze mij dan toe op mijn bereidverklaring om het voor hen te doen of op mijn bureau er inzage van te verschaffen..

(2) Archiefverslagen 1894, bl. 99.

deelde besluit van Gedeputeerde Staten werd thans voortgegaan met het geven van gevolg aan Uwer Excellentie's machtiging tot opneming der archieven van het provinciaal bestuur na 15 juli 1850, door overneming van het archief der Gedeputeerden van 1850—1869. In afwijking van dat besluit werd mij echter een gedeelte reeds overgegeven tot 1879, met name de omvangrijke collectie der dubbelen van gemeenterekeningen en enkele andere rubrieken.

Dit archief verkeerde in een meer geregelden toestand voorzoover de hoofdcollectie betreft, de dossiers der ingekomen stukken, volgens de door de Gedeputeerden genomen besluiten gerangschikt en telkens bij de betrokken minuutbesluiten gevoegd. Nadat die hoofdverzameling bijna geheel nieuw gekartonneerd was, werd zij geplaatst in de bovenkasten der sorteerkamer, onder openhouding der noodige ruimte voor de stukken van het tiental jaren, dat er nog bij behoort te komen.

Vervolgens werd de collectie gemeenterekeningen bovenbedoeld onderhanden genomen. Zij waren bij vijf- en tientallen van jaren bijeengevoegd, deels onder vermenging met een aantal stukken betrekkelijk de gemeentelijke comptabiliteit. Nu werden zij alle uitgezocht naar de gemeenten en daarna alphabetisch gerangschikt. Zoo zijn zij thans gemakkelijk te raadplegen.

Na afloop zijn ook de bescheiden van anderen aard, die bij de sorteering er uit genomen waren, op zich zelven geregeld.

Daarna werden de jaarlijksche gemeenteverslagen, bij de Gedeputeerde Staten ingezonden, onderhanden genomen. De oudste waren gebonden, die van alle gemeenten te zamen jaar op jaar bijeen, doch konden worden losgemaakt. De jongere waren in pakken als de gemeenterekeningen bijeengevoegd, jaar bij jaar. Zij zijn thans alle volgens de gemeenten geordend doch zijn verre van volledig. O. a ontbreken de verslagen van alle gemeenten over 1854—1857, en van zeer vele plaatsen ook die van 1851, van 1852, van 1864. Vermoedelijk zijn de ontbrekende mede het slachtoffer geworden van de vroeger reeds herhaaldelijk gememoreerde opruimingen in 1878 en 1887 (1) enz. Zij kunnen evenwel ook door de grenzenlooze verwarring der griffie-archieven nog tusschen andere bescheiden verdwaald zitten. Enkele heb ik wel hier en daar tusschen den rommel teruggevonden. Dat waren echter blijkbaar geraadpleegde exem-

(1) Zie Archiefverslagen 1894, bl. 100

plaren die door de gebrekkigheid van het beheer niet meer op hun plaats gebracht waren

Na afloop van dit werk werden de registers, in de verschillende bureaux der provincie gehouden, uitgezocht, en daarna beschreven. Hetzelfde geschiedde met de portefeuilles der bijzondere stukken. Dit zijn 1° die, in de afdeelingen naar hun onderwerp tot afzonderlijke serieën bijeengevoegd, 2° die, welke een bepaalde zaak betreffen en te omvangrijke dossiers vormden om in de chronologische hoofdcollectie te worden opgenomen, 3° die, welke over eenigen tak van dienst willekeurig verzameld zijn ten einde ze volledig bij de hand te kunnen hebben.

Behalve de bijzondere dossiers zijn er ook nog een aantal stukken van Gedeputeerde Staten, die op zich zelven chronologisch gerangschikt zijn, maar in de hoofdcollectie thuis hooren en zijn in te voegen. Dit werk kan eerst later gebeuren, als ook uit den griffierommel enz. de vele dergelijke dossiers volledig gesorteerd zullen zijn, die met dien warboel vermengd zijn.

Wat de derde der bovengenoemde rubrieken van bijzondere dossiers betreft heb ik reden te vermoeden dat in de bureaux der griffie nog vele van dergelijke dossiers zich bevinden, met zoowel oudere als jongere stukken. Op den duur, bij vernieuwing der bestaande regelingen, bij plaatsgebrek enz., zullen deze bundels en serieën de afdeelingen geleidelijk wel verlaten en zoodoende gevoegd kunnen worden bij het archief, waarbij zij thans een ledige plaats moeten laten.

Eenigszins onder gelijke conditie als deze nog bij de administratie in dagelijksch gebruik zijnde bescheiden verkeerden tijdens al de overnemingen van provinciale griffiearchieven, sinds 1890 nu jaar op jaar door mij volbracht, de dossiers der zittingen van de Provinciale Staten. Hun bestaan zelfs was mij onbekend gebleven, ook nog bij de jongste overneming. Kort daarna echter trof ik ze bij een bezoek op een der gouvernementszolders aan. Daarheen waren zij even te voren uit de kamer van den griffier overgebracht. Zij behooren, althans tot 1869, natuurlijk bij de provinciale archieven, die thans onder mijn beheer zijn overgebracht en zonder die stukken natuurlijk niet volledig zijn.

Behalve deze opeenvolgende overnemings-, sorteerings- en regelingsarbeid aan de archieven der Gedeputeerde Staten van 1850—1869, werd aan de nieuwe archieven nog meer gedaan. De collectie der bijzondere dossiers van het archief van 1814—1850, kenbaar door de nummering met groote cijfers in drukvorm, was niet dan zeer onvolledig weder uit den rommel gevormd. Hoewel de nummers veelal verdwenen zijn, werd zij bij elke voortzetting van mijn onderzoek van den rommel aangevuld met die dossiers, die de vervolgcollecties bleken te bevatten.

Van de aldus voorloopig zooveel mogelijk weder gecompleteerde verzameling maakte ik thans een lijst op.

Deze vertoont de grootst mogelijke verscheidenheid en de meening die ik vroeger koesterde, dat de vorming dezer collectie voorheen alleen geschied zou zijn om het meer in het oog springende belang dier dossiers, blijkt moeilijk te handhaven. Er moet dus een ander denkbeeld aan ten grondslag gelegen hebben.

Ik hel meer en meer over tot de meening dat veeleer de vorm en de omvang dezer dossiers, en de moeilijkheid om hun een plaats te geven in de chronologische hoofdcollectie, de band der verzameling uitmaakte. Het gevolg hiervan zou zijn dat bijna al de bescheiden van de oude griffiearchieven, welke nog te bepalen en te rangschikken zijn overgebleven, tot haar zijn te rekenen, voorzoover zij niet nog behooren bij de daaruit reeds zoo aanmerkelijk aangevulde belastingarchieven. Die oplossing zal dan ook wel aangewezen zijn, te meer daar een zelfstandige regeling van dit deel van de griffiearchieven, onder loslating van het blijkbaar slechts zoo gebrekkig te herstellen oude verband, tot ongeveer hetzelfde resultaat zou voeren.

De bijeenzameling en voorloopige sorteering der *kadasterarchieven* heb ik boven reeds aangestipt. Dit deel der archieven die van het gouvernementsgebouw tot ons zijn gekomen, heeft stellig het meest geleden. De toestand van verwaarloozing, opeenstapeling en verwarring waarin ik het vond op den vergeten zolder boven de waterstaatsbureaux, trotseert alle beschrijving.

Na de herhaalde reiniging, ontneming van vreemde bestanddeelen enz, bevond ik thans echter den toestand der onderdeelen niet minder erg. Hier is de verwaarloozing gepaard gegaan met opzettelijke vernieling. Een groot aantal banden zijn eenvoudig ruw van de registers afgescheurd; er is blijkbaar over de stukken geloopen; de daken zijn er boven aangestreken, zoodat de natte kalk erop werd gemorst en koekte.

Het is waarlijk slechts aan het goede soort papier dat voor bijna al deze registers gebruikt werd te danken, dat er nog zooveel van het archief in leesbaren toestand over is.

Voorzoover de *oude archieven* betreft bepaalde zich mijn werk in het afgeloopen jaar voornl. weder tot de oude rechterlijke archieven, bijzonder de voortzetting en voltooiing der uitvoering voor deze provincie van het Kon. besluit van 9 oct. 1883, *Stbl.* n° 141. Hierover heb ik aan Uw Excellentie in het laatst van het jaar een afzonderlijk rapport uitgebracht, waarheen ik moge verwijzen.

Enkele schepenarchieven werden wederom onderhanden genomen. Dat van Drongelen regelde en inventariseerde ik geheel. Het omvangrijke van Helmond, dat in tweeën in het archief is opgenomen, werd goeddeels geregeld; eveneens het belangrijke van Klundert, dat van Aarle Rikstel, van Beek & Donk en van Lieshout. Van de verzorging der losse stukken van vele heb ik reeds gerept.

De specifieke beschrijving der registers van het archief van den raad en leenhof van Brabant & Overmaze, het hof van Justitie voor Staats-Brabant en het departementaal gerechtshof van Brabant kwam, gelijk ik tijdens het opmaken van mijn vorige jaarverslag voorzag, spoedig daarna gereed. De definitieve rangschikking van die drie, reeds vóór 1812 tot één geworden, archieven en die van het officie-fiscaal daarbij, gaf nog al moeilijkheid, zoodat de opmaking en overschrijving van den geheelen inventaris na en wegens de overneming van het Gedeputeerden archief moest worden uitgesteld. Zoo spoedig doenlijk zal ik dit werk thans tot een goed einde zien te brengen.

Van minder belang, maar niet minder tijdroovend, was het werk, mede in het vorige hoofdstuk reeds gememoreerd, tot regeling en inventarisatie der collectie oude gemeentelijke bescheiden. Na de voorloopige bepaling van alle, waarbij ook vroegere verwarringen der stukken van meerdere oude gemeenten te herstellen vielen, werden de voornaamste opeenvolgend onderhanden genomen tot volledige beschrijving en rangschikking. Na voltooiing van dit werk voor enkele collecties werd het wegens de invallende koude tot den a. s. zomer gestaakt

Bij dit werk ondervond ik goede hulp van den tijdelijken binder H. Wagenaar. Deze verrichtte ook verre het grootste deel van een ander werk, de sorteering en het op een staat brengen der groote verzameling van gedrukte bestekken, die in 1892 met den griffierommel van 1891 waren meegekomen en reeds kort daarop van de dubbelen waren ontdaan. De sorteering is nu in hoofdzaak verricht, de beschrijving begonnen.

Intusschen werd, door toedoen van den referendaris jhr. mr. Victor de Stuers, nog een dergelijke collectie ontvangen, nl. die van alle Waterstaatbestekken betreffende Noordbrabant van 1890 tot 1895. Deze, nader te vermelden in het verslag der aanwinsten, sloot aan onze collectie goed aan, wijl die juist tot 1890 liep. Zij werd het eerst beschreven.

Van het archief der Fransche prefektuur heb ik na de opknapping, die het in het vorige en in dit verslagjaar onderging, een specifieke lijst opgemaakt, welke het gebruik van dat archief nu zeer vergemakkelijkt. Zij bevat 183 nummers. Eigenlijk is een nadere of breedere inventarisatie van dit archief niet noodig.

In hoofdzaak is het chronologisch gerangschikt volgens de dagelijks bijgehouden agenda of indicateur, waarop weder jaarlijksche klappers bestaan.

De bewerking van het gedetailleerd verslag der in 1894 verworven aanwinsten van boekerij en archief nam in dit verslagjaar weder veel tijd in beslag, meer dan dat over het vorige jaar 1893. Wijl in vroegere jaren van de aanwinsten niet zulke volledige beschrijvingen werden opgemaakt, heb ik er mij toe gezet ze thans alle te onderzoeken en, voorzoover ze bij de collecties van het archief waren opgelost, op te zoeken. Dit laatste gaat niet altijd met succes, bij gemis aan goede aanwijzingen daaromtrent. Dit geldt vooral voor den tijd vóór 1890, het jaar waarin dit provinciaal archief in Rijksbeheer overging. Ik heb zelfs uit het Rijksarchief te 's Gravenhage afschrift moeten verzoeken van de ontvangbewijzen, door de vroegere provinciale archivarissen verstrekt wegens overnemingen uit dat archief.

Met dat onderzoek gaat het aanleggen gepaard van een algemeenen staat aller aanwinsten volgens het tijdstip harer verwerving. Daarbij wordt voor elk onderdeel in een afzonderlijke rubriek de plaatsing in ons depôt aangeduid. Al die, welke niet bij bestaande archiefcollecties kunnen worden opgelost, worden als eigen collectie volgens dien staat bijeengeplaatst in de ledige kasten achter de boekerij. Van de grootere collecties, die daarvoor in aanmerking komen, worden afzonderlijke specifieke inventarissen gemaakt, voorzoover deze nog niet bestaan. Dit werk wordt geleidelijk voortgezet.

De tweede kaartenkast, in het vorige jaar gemaakt, kon thans in gebruik worden genomen De vele kaarten, die in de laatste jaren waren ingekomen en tijdelijk gedeponeerd waren op den zolder, in de boekenkasten, op den vloer bij de oude kaartenkast enz., werden, met den inhoud van deze laatste. alle bijeengebracht en uitgezocht. Dit was betrekkelijk spoedig verricht. De honderden buitenlandsche, zelfs buiten-Europeesche, indertijd meegekocht met het overschot van het fonds van een cartographisch atelier, werden naar den zolder gebracht. De overige werden in eenige rubrieken verdeeld, waarna met hunne beschrijving werd begonnen. Deze is thans reeds grootendeels voltooid, maar het werk kan eerst na den winter weder worden voortgezet Intusschen zijn thans de beschreven en de nog te beschrijven kaarten, volgens de tot stand gebrachte verdeeling, in de beide kaartenkasten gelegd en zijn, in de daartoe daarnaast gemaakte smalle kastjes, de kaarten geplaatst van den provincialen waterstaat, die opgerold bewaard moeten worden, en de atlassen en kaartboeken.

De boekerij, bijzonder die van het nieuwe archief, welke wederom belangrijk toenam, heb ik opnieuw gerangschikt en geordend en voor een ordelijk gebruik meer geschikt gemaakt. Daarbij gingen mij alle boeken weder door de hand waarbij ik gelegenheid vond er een aantal uit te schieten, vooral uit die van het provinciaal bureau van statistiek, doch ook uit de oudere bibliotheek. Deze, die hier minder goed thuis hooren, werden voorloopig naar den zolder bij de dubbelen gebracht.

Door dr. Zuidema werden klappers gemaakt op eenige leenregisters, werd de pamfletten-catalogus nog eens vergeleken met de thans bestaande gedrukte catalogi van dergelijke verzamelingen, en zijn verder voornl. werkzaamheden verricht van nasporingen voor hen, die inlichtingen uit deze archieven wenschten. Een tijdlang werkte hij ook in dit jaar nog voort aan het historisch onderzoek naar de kerkelijke indeeling, vóór de hervorming, van het gebied der tegenwoordige provincie Noordbrabant.

Bij de dagelijksche administratie en correspondentie werd ik in de tweede helft van het jaar ter zijde gestaan door den persoon van G. A. H. Hello. Door bijzondere omstandigheden genoopt van richting te veranderen, kwam hij van de vierde klasse der Rijks-Hoogere Burgerschool bij mij om mij het kleine maar tijdroovende werk der bijhouding van registers, correctie van kopieën en proeven, expediëeren van stukken, in orde houden der administratie en correspondentie enz., te verlichten. Vooral wegens het wederom zoo buitengewoon sterk toenemen in dit jaar van de vragen om inlichtingen, kwam zijn hulp mij zeer te stade. Inderdaad was het aldoende onmogelijk geworden een goeden, ordelijken gang in de zaken te houden bij de steeds doorgaande toeneming der verzamelingen en van het werk. Daarin zie ik thans weder licht De jongeling is dagelijks op mijn bureau werkzaam, en helpt mij zooveel mogelijk ook bij de sorteering der nieuwe archieven, het onderzoek der aanwinsten en bij sommige nasporingen. Zoo geschiedde reeds bij het bovenbedoelde werk aan de kaartverzameling.

Omtrent de oude kerkregisters van doop, trouwen en overlijden, en het recht daarop van den Staat, heb ik in het afgeloopen jaar een opzettelijk onderzoek ingesteld, speciaal in het archief der prefectuur. Het resultaat daarvan heb ik neergelegd in een opstel, dat is opgenomen in het Nederlandsche Archievenblad en waarvan ik op verzoek een overdruk aan Uwer Excellentie's departement heb doen geworden. Het blijkt mij meer en meer een noodzakelijkheid te zijn dat de regeering

deze registers volgens haar recht en plicht onder nadere hoede neme en maatregelen berame voor hun behoud en kostelooze raadpleging ten behoeve der talrijke klasse van ingezetenen, die met het oog op verschillende rechten er hun afstamming uit willen, en meestal enkel daaruit kunnen bewijzen.

Mijn advies werd in dit jaar door de Gedeputeerde Staten dezer provincie ingewonnen over voornemens eener gemeente tot opruiming van een groot deel van haar archief. Bij het uitbrengen van mijn oordeel liet ik de verdediging mijner meening vooropgaan, dat archiefvernietiging nimmer is goed te keuren. Te oordeelen toch over de wenschelijkheid van de vernietiging van daartoe voorgestelde stukken is feitelijk een kwestie van appreciatie. En al heeft men zich daarbij op elk denkbaar standpunt geplaatst en zich een reeks gevallen gesteld, altijd kan er nog een of kunnen er zelfs meer omstandigheden zijn of zich opdoen, waarin een thans schijnbaar waardeloos stuk een nuttige aanwijzing, bewijsstuk zelfs, kan zijn. Er is vroeger bij ons te lande veel archief vernietigd, vooral ook in den Haag. En zelden geschiedt daar thans een onderzoek voor 's lands zaak of voor de belangen van kleinere gemeenschappen en particulieren, of men stuit op het ontbreken van dat vernietigde. Zoo is het ook elders, en o. a ook hier met de nieuwere archieven. Hoeveel te meer nog wordt het gemis gevoeld bij elk wetenschappelijk historisch onderzoek.

Overigens, een archief is geen verzameling van belangrijke historische dokumenten, maar het geheel van de bij een autoriteit ingekomen en behandelde stukken en de boeking of minuteering van het geheel harer handelingen. Als onderdeel daarvan heeft elk stuk reeds eenige beteekenis en waarde. Maar het geheel is eigenlijk ondeelbaar en wordt door elke vernietiging geschonden. Is de administratie in orde, zoo wordt elk ingekomen en uitgegaan stuk geboekt. Geschiedt nu later opruiming van een deel dier stukken, dan kloppen de registers niet meer met de stukken en is ook alleen nog verdere controle mogelijk bij notitie van de vernietiging voor elk stuk in de registers. Wat al moeite en welke bron van tallooze vergissingen en misvattingen. En dat voor zoo weinig winste: want bij eenigszins breede en nauwgezette overweging zou er zóó weinig ter vernietiging worden bestemd, dat de winst aan ruimte uterst gering zou zijn.

Bovendien, men *mag* geen archief of deelen van een archief vernietigen, omdat niemand recht heeft op den inhoud, omdat rechtens vernietiging alleen geschieden kan door den eigenaar eener zaak, wat in casu noch gemeentebestuur, noch Gedepu-

teerde Staten, noch Minister zijn, omdat archieven iure publico worden bezeten en daardoor elke daad ter vernietiging een wandaad is jegens de gemeene zaak.

Hiervan nu echter afgezien is het bij het onderzoek der betrokken bescheiden de eerste vraag geweest die zich aan mij opdeed, of er wel een goed systeem van boeking en bewaring van de correspondentie-stukken bij dit gemeentebestuur en bij vele der kleinere gemeenten bestaat. Indien daaromtrent van hoogerhand geene wenken zijn gegeven, ware het m. i. meer dan tijd dat dit geschiedde. De registratie en bewaring in voege van dossiers, die van den aanvang af bij het provinciaal bestuur alhier bestaat, ware vermoedelijk het beste model.

Een tweede vraag was of er een systeem zat in de verdeeling der als voorbeeld mij toegezonden stukken van 1861 Het is mij niet gelukt dat te ontdekken. Stukken betreffende plaatselijke belastingen, den watersnood van 1860 1 enz. kwamen in beide gedeelten voor Een voorschrift omtrent voorzorgen bij ijsgang, omtrent zegeling van registers van den burgerlijken stand enz, zelfs een stuk met minuut van antwoord over het gemeentearchief zelf, waren bij de op te ruimen stukken gevoegd, terwijl zij toch een bijzonderen toestand of gebeurtenis, volgens de onderscheiding van het bestuur, betreffen. Natuurlijk is het op zich zelf ondoenlijk een goedkeuring te hechten aan een algemeene opruiming, volgens een voorbeeld te bewerkstelligen, wanneer in dat voorbeeld zelf geen regel ligt.

Een derde vraag is voor mij geweest of er desnoods niet een aanwijzing viel te doen van de stukken wier vernietiging althans het minste kwaad kon. Dit zouden dan de zuivere begeleidings- en rappelbrieven moeten zijn. Deze waren in casu bijna alle met een bijzondere aanmaning voorzien! Maar daarvan afgezien, is het de vraag of de minuten der antwoorden, zijn ze bewaard, zonder deze brieven duidelijk zouden zijn en indien deze stukken het eenig bewaarde over de zaken vormen, of zij, wel overwogen, dan wel gemist kunnen worden.

In elk geval schendt men met de vernietiging zeer zeker het archief. En het op te ruimen volume stukken wordt daarbij zoo gering, dat stellig het doel niet bereikt kan worden.

Dit doel is plaats te winnen. Maar op het tegenwoordige geslacht rust de plicht de retroacta onzer vaderen te bewaren, ordelijk en goed, en voor dien plicht dient men de noodige offers voor bergruimte enz. over te hebben.

V. *Uitgaaf van bescheiden uit het archief.*

Hieronder is dit jaar niets te vermelden dan dat het overschrijven van het leenboek van den hertog van Brabant, ge-

naamd Strickgrefier, weder zooveel doenlijk is voortgezet. Veel tijd was er echter niet voor beschikbaar.

VI. *Aanwinsten en verliezen.*

In een staat, aan dit jaarverslag wederom toe te voegen, doe ik van de aanwinsten, waarmede mijne verzamelingen in 1895 weder werden verrijkt, afzonderlijk verslag als in de laatste jaren.

De enkele registers en de bibliotheek van den Raad van Brabant en opvolgende hoven, die nog onder de rechtbank van Breda berustende zijn gebleven, mocht ik nog niet verkrijgen. Reeds vroeger gereclameerd, werden zij in het vorige jaar wederom opgevraagd. Ik vond echter de rechtbank nog tot geen afstand van alles bereid. Bijzonder de boeken wenscht zij te behouden, doch wil de enkele daarvan, mij vroeger door den toenmaligen president opgegeven, met de nog gevonden archiefstukken van de hoven, gaarne afstaan. Ik heb nog geen volledige lijst der boeken, doch die ik nu ken schijnen mij voor dit archief in geen geval onmisbaar.

Ook de mij toegezegde twee schepenregistertjes van Heeze c. a. en van Mierlo ontving ik nog niet van den bezitter. Ik heb hem er echter thans om gemaand, wijl zij feitelijk Rijksarchiefstukken zijn.

Toegang tot de collectie schepenregistertjes van Heeze c. a., vroeger uit het raadhuis te Heeze verwijderd, die ik verleden jaar op het spoor kwam, gelukte het mij nog niet te krijgen. Men schijnt ze liever eerst nog zelfstandig te willen onderzoeken, of heeft ze wellicht uitgeleend.

Op verzoek van den hoofdadministrateur der domeinen dd. 20 maart 1816 werden den 22n april d. a. v. door den gouverneur van Noordbrabant aan dezen opgezonden de origineele processen-verbaal van verkoopingen van tienden en domeinen, behoorende tot het archief der prefectuur van het Fransche departement der Rijnmonden. Den 3n mei 1816 zond die hoofdadministrateur bericht van ontvangst met een reçu, waarop al de repertoirenummers, in dorso dier verbalen gesteld, worden opgenoemd. Deze processen-verbaal berusten thans in het Rijksarchiefdepôt te 's Gravenhage. Daar het mij zeer wenschelijk voorkwam die bescheiden met het prefectuursarchief, waarvan zij een deel uitmaken, te hereenigen, heb ik ze verleden jaar opgevraagd. Ik heb ze echter nog niet terugontvangen.

In de vergadering van het Gedeputeerd bestuur van Brabant van den elfden februari 1806 brachten de gecommitteerden tot de zaken van policie en economie een ampel rapport uit over

de waterstaatsbelangen van dit departement. Zij stellen daarbij o. a. voor, op het voetspoor van den gecommitteerde in de vorige najaarsvergadering der commissie van superintendentie voor den nationalen waterstaat der Republiek, om voor een som van f 100 kopie te doen maken van het door hem in het archief dier commissie gevonden „Rapport van den landmeter F. Bijerink, den slandsopzichter Wisboom en den landmeter Goudrien aan commissarissen-inspecteurs over 's lands Waterstaat in de departementen van de Dommel en Delf en van de Schelde en Maas, in 1800 gedaan; behelzende:

1°. Den inwendigen waterstaat der landen, aan den linker oever van de Maas;

2°. De gesteldheid van de rivier de Maaze, met derzelver wederzijdsche bedijkingen en waterwerken, van de plaats waar dezelve het grondgebied der Republiek binnenstroomt tot het fort Louvestein toe;

3°. Inwendigen waterstaat van de landen, gelegen tusschen Maas en Waal, begrepen binnen den ring der Bandijken;

4°. Die der landen van Heusden en Altena;

5° Bijlagen, houdende het verhandelde van gecommitteerden uit de vier Maaspolders der Meyerij van den Bosch, met gecommitteerden van het graafschap Megen, opzigtens het Schutlaken en daaraan hoorigen dam en kade;

alle welke stukken inhouden 296 bladzijden schrift, zes geteekende kaartjes en een bijgewerkt kaartje over de landen tusschen Waal en Maas tot proef gedrukt voor de groote kaart der Republiek, 39 profil-aanteekeningen van de dijken en 4 teekeningen van plaatselijke situatiën der rivier.

Het bestuur stemde in dit voorstel toe De kopieën zullen dus vervaardigd zijn en moesten bij het oud-archief berusten. De kopie van het rapport met bijlagen van den lateren luit.-generaal Krayenhof over een kanaal van 's Hertogenbosch naar Eindhoven, het vorige jaar vermeld onder de aanwinsten uit de provinciale griffie verkregen, ontbrak vroeger — op eene der bijlagen na — eveneens bij het oud-archief. Zoo kan ook dit dossier nog ergens ter griffie berusten en komt allicht nog eens terecht.

VII. *Afschrijving van elders berustende bescheiden.*

Hiertoe bestond dit jaar geene gelegenheid of aanleiding.

VIII *De raadpleging der verzamelingen.*

Dit jaar nam het gebruik van het archief buitengewoon krachtig toe. Voor een groot deel is dit een gevolg van de uitbreiding mijner bewaring met de nieuwe archieven. Vermeldde ik in het vorige verslag een aantal van meer dan 150 onderzoekingen, of beter onderwerpen van vaak lang voortgezet onderzoek, thans klom het getal tot 250.

Ze alle specifiek op te noemen gaat natuurlijk niet aan. Verreweg de meeste echter betreffen weder de opsporing van bewijzen voor rechten. Ik heb voor de boeking der behandeling van al die, meest schriftelijk maar toch ook nog al vaak mondeling inkomende vragen om inlichting een bijzonder register aangelegd. Ieder genomen informatie wordt daarin dagelijks met een volgnommer opgenomen, hetwelk, vergezeld van de letter I, ook de brieven verkrijgen, die er over worden gewisseld en alleen in dit register worden geboekt. Dit maakt het gemakkelijk niet alleen om de geregelde afdoening der vragen te bevorderen, maar veroorlooft tevens om de geheele correspondentie over een inlichting als een dossier te bewaren. Ook het naslaan van het vroeger in een zaak van onderzoek gevraagde en verschafte, is hierdoor veel lichter geworden.

Van al die vragen om inlichtingen dan waren aan het eind van het jaar betrekkelijk nog slechts weinige niet afgedaan. Deze waren de laatst ingekomene of enkele zeer bewerkelijke, waarin het onderzoek nog niet gesloten was.

Tot de autoriteiten, die in het vorige jaar inlichtingen begeerden, behoorden in de eerste plaats de Gedeputeerde Staten van en de Commissaris der Koningin in deze provincie Voor hen werden herhaaldelijk nasporingen gedaan. Verder vroegen onderzoek en oordeel over hangende geschillen, de minister van Financiën, de directeur der registratie en domeinen te Middelburg, de directeur der directe belastingen te 's Bosch, de hoofdingenieur van den prov. waterstaat, eenige rechterlijke autoriteiten en gemeentebesturen, het bestuur van het beurzenfonds der voormalige Meierij, een polder- en een armbestuur. Ook kwamen tot hetzelfde doel herhaaldelijk advokaten en prokureurs persoonlijk of schriftelijk tot mij

Tot de onderwerpen van rechtsgeschillen, waarin onderzoek werd gedaan, behoorden de volgende:

Vergunningen tot uitwegen over Rijksgrond; besluiten tot filtratie en precipitatie; stichting-Verbeek te Oirschot; verkoop van gemeentegronden van Erp; goederen-regeling bij vereeniging van Nunen c. a. en Nederwetten; organieke regeling der beurzenadministratie te 's Bosch; afscheiding van den polder

Teefelen van het waterschap 's lands van Megen; straatweg van Heusden naar Werkendam; beurzen voor Lieshout en Aarle (Swinkels); vereveuing der presentiegelden voor geneeskundigen bij schutteronderzoek; vroegere circulaires in zake militie en schutterij; verleende vergunning aan de Kamer van Koophandel te Eindhoven; toepassing van bepalingen van het reglement op het bestuur ten plattelande van 1825; wapen van Deurne; verhouding der deelen van Waspik's gebied; vergunningsvoorwaarden voor een los- en laadsteiger te Helmond; regelingen van het toezicht over de veldwacht; voorwaarden omtrent een suikerfabriek te Rozendaal; de gemeentegrenzen van Engelen; Maasveer te Grave; cijnzen onder Klundert; beurzen van Hester van Grinsven; tienden te Balgoy; overweg (oude veerweg) te Capelle; zelfstandigheid van het oude-mannenhuis te Oisterwijk; rente van het Bossche weeshuis te Roy; erfenis Schreurs—Hassley; Baselaarsbroek te Pelt; halfheerlijk jachtrecht van den Staat over Oirschot en Best; gemeentegronden van Maarheeze; rechtstoestand der polders onder Fijnaart c. a.; stichting-van der Heijden te Bokstel; Amerikaansche erfenis Vingerhoets; testamenten jhr. Jan van Amelroy; voorpotingen in het land van Kuik; tienden te Zevenbergen; pastorieweg en sloot te Demen; gemeene gang te Rozendaal; stichting-Reinier van Arkel te 's Bosch; legesverordening te Best; uitgifte van den Sophia-Henricapolder.

Onderwerpen, met wetenschappelijk doel onderzocht, deels op schriftelijke aanvraag, deels ook op mondeling verzoek, of wel door de navorschers zelven, zijn:

Toestanden in Noordbrabant in 1830—1839; territoirswijzigingen van dit gewest na 1813; oude liturgische handschriften, als boekbanden enz. gebruikt; Beggarden; costumier recht in de baronie van Breda gebruikt; tongvallen in Noordbrabant; oude wallen van den Bosch; journaal van Folkers tijdens het beleg van Bergen op Zoom in 1747; oude heerwegen in Noordbrabant; Middeleeuwsche herbergen in Noordbrabant; excercitiegenootschap te Eindhoven; geschiedkundige gegevens van den Bosch en ook geschiedenis van het gouvernementshotel (met het oog op het bezoek der Koninginnen); oude boschbouw in Noordbrabant; kasteel van Boksmeer; heeren van Megen; de kroniek van Molius; het beleg van den Bosch in 1629; het graf van Anna van Buren; oude gevels in den Bosch; kettervervolgingen alhier na de Hervorming; bijzonderheden over de Huygensen: het huis van Jan van Amstel te Schijndel.

Gedurende een goed deel van het jaar was wederom de luitenant J. J. M. A. Mommers ingevolge zijn opdracht bezig met het onderzoek der krijgshistorische gegevens in de nieuwere

archieven. Het was ons steeds aangenaam hem te helpen en voor te lichten. Zijnerzijds wees hij mij steeds zooveel mogelijk op hetgeen hij vond omtrent vroegere handelingen met de archieven, reclames daaromtrent enz.

De onderzoekingen van genealogischen aard waren wederom talrijk. Een opnoeming van namen van onderzochte geslachten schijnt mij onnoodig.

IX. *Bemoeiingen met gemeentearchieven.*

Hieromtrent moge ik weder verwijzen naar het jaarverslag hierover, weder uit te brengen aan Gedeputeerde Staten, en na de opneming in het Provinciaal Verslag in afdruk Uwer Excellentie toe te zenden.

's Hertogenbosch, Februari 1896.

De Rijksarchivaris in Noordbrabant,

A. C. Bondam.

STAAT DER AANWINSTEN

VAN HET

RIJKS-ARCHIEF IN NOORDBRABANT

IN 1895.

A. Overnemingen uit andere archieven.

I. ARCHIEF DER GEDEPUTEERDE STATEN VAN NOORDBRABANT VAN 15 JULI 1850 TOT 1869/1879.

In mijn vorig verslag van aanwinsten vermeldde ik de overneming van het eerste gedeelte der griffie-archieven van 1850 tot 1880, die volgens beschikking van Uw Excellentie in mijn depôt moeten worden overgebracht. Thans heb ik die van een tweede gedeelte te vermelden en wel de registers en bescheiden vormende het archief bovenbedoeld. Hiertoe behooren in hoofdzaak:

1°. De agenda's of indicateurs van ingekomen en uitgaande stukken met de chronologisch gerangschikte dossiers der correspondentie zelve van 15 juli 1850 tot 31 december 1869; 37 registers en 553 portefeuilles.

2°. De jaarlijksche Indices daarop; 39 registers.

3°. Presentielijsten en registers van commissorialen.

4°. De Agenda's en Indices der verschillende afdeelingen van de provinciale griffie; 101 registers.

5°. Registers van allerlei aard (o. a. van afgegeven ordon-

nantien, van aangiften betreffende belastingen, van reclamatien, van begrootingen enz. enz.); 91 registers.

6°. Dubbelen van gemeenterekeningen van 1852 tot 1879, thans alphabetisch gerangschikt volgens de 185 gemeenten; 494 portefeuilles.

7°. Idem van gemeenteverslagen van 1851—1869 (1), thans alphabetisch als boven in 185 portefeuilles.

8°. Liggers van gemeentegoederen en schulden in 1830 (tusschen de gemeenterekeningen gevonden; thans alphabetisch gerangschikt naar de gemeenten); 10 portefeuilles.

9° Stukken betreffende de gemeentelijke comptabiliteit (gevonden en gerangschikt als voren); 7 portefeuilles.

10°. Een groot aantal portefeuilles (meer dan 200) met bescheiden van allerlei aard, deels met zeer verwarden inhoud, thans in bewerking, over de provinciale wegen, de landontginningen, aanbestedingen, het armwezen, provinciale begrootingen en comptabiliteit, het onderwijs enz. enz.

11°. Het ligger-exemplaar van het Provinciaal Blad van 1850 tot 1869 (2).

Verder behoort tot dit archief een groot deel van het griffie-uitschot van 1894, in mijn vorige aanwinsten-verslag beschreven. Daarbij toch bevinden zich, om het belangrijkste thans hierbij te vermelden:

12°. De gemeentebegrootingen van 1854 tot 1886 (waarvan de alphabetische rangschikking naar de gemeenten nog moet geschieden) in 72 zware portefeuilles.

13°. De plaatselijke kohieren der hoofdelijke omslagen van 1859 (slechts enkele), 1863 (idem), 1865 (onvolledig), 1868 (enkele), 1869 (onvolledig), 1875 (zeer weinige), 1881 tot 1888, benevens nog eenige van andere jaren [alle thans alphabetisch

---

(1) Zeer incompleet, doch nog belangrijk te completeeren uit den *griffie-rommel van* 1891 (d. i. de toen ter opruiming voorgestelde, doch in 1893 bij mij overgebrachte massa losse bescheiden en pakken).

(2) Volledigheidshalve vermeld ik hierbij de reeds vroeger met de oude archieven in het depôt opgenomen, doch tot de nieuwere behoorende stukken betreffende de opgeheven bureaux de bienfaisance (kantonsgewijze gerangschikt); 15 portefeuilles.

gerangschikt volgens de gemeenten, in 149 portefeuilles].

14°. De lotingsregisters der nationale militie van 1862 tot 1872 (nog alphabetisch te rangschikken); in 30 zware portefeuilles.

15°. Expeditielijsten van 1860—1893; thans in 12 portefeuiles.

II. GEDEELTEN VAN OUDE RECHTERLIJKE ARCHIEVEN.

In februari vroeg ik van den Algemeenen Rijksarchivaris een aantal oude rechterlijke bescheiden terug, die in 1878 en 1879 van de griffie's der rechtbanken te Breda en 's Hertogenbosch voor het Haagsche depôt ter uitbreiding van domeinarchieven waren verkregen. Daar de archieven der schepenbanken en civiele rechtbanken, waartoe die bescheiden behoorden, sinds 1882 en 1883 in mijn depôt overgebracht en in latere jaren nog aangevuld waren door overneming der in de gemeentearchieven achtergebleven gedeelten, wenschte ik ze nu gaarne verder te completeeren. De Algemeene Rijksarchivaris kwam dezen wensch gereedelijk tegemoet door na bekomen machtiging om er aan te voldoen, mij spoedig alvast toe te zenden hetgeen na mijn schrijven voorloopig werd teruggevonden.

Zoo mocht ik hereenigen:

1°. met het oud rechterlijk archief van *Ginneken & Bavel*:
2 paketten verkoopakten van boomen uit domeinbosschen, van 1773 tot 1803;
6 idem tiendverpachtingsakten van 1707 tot 1805;
7 idem pachtcedulen van tienden der abdij Thorn van 1731 tot 1806;

2°. met dat van *Gilze & Rijen*:
6 registers van verpachtingen van veldvruchten, van 1706 tot 1786;

3°. met dat van *Dussen Munsterkerk*:
2 paketten verkoopakten van tienden, gemerkt nos. 38 en 39

4°. met dat van *Waalwijk*;
2 idem verpachtcedulen van tienden, gemerkt nos. 133 en 134;

5°. met dat van *Groot Waspik*:

2 idem idem, van 1750 tot 1811, gemerkt nos. 39 en 40;

6°. met dat van *'s Gravemoer*:

1 idem tiendpachtceelen en verkoopakten van erfhuizen, gemerkt n°. 35.

De toezegging werd mij daarbij gedaan dat, na terechtbrenging, het ontbrekende zou volgen. Dit geldt met name:

a. van *Dussen Munsterker*:;

1 paket verkoopakten van tienden, gemerkt n°. 37;

b. van *Chaam*:

1 register van verhuringen ten bate der gemeente van de jacht op door de eigenaars niet gereserveerde gronden, van 1802 tot 1806;

c. van *Standdaarbuiten*:

verpachtceelen van tienden en halfwas, van 1701 tot 1810;
domeinverpachtingen en -verhuringen van 1742 tot 1806;
verpachtconditien voor de huizen van Bergen, van 1757 tot 1810;

d. van *Ginneken & Bavel*:

pachtceelen van tienden van verschillende private personen, van 1805 tot 1811.

Behalve deze mocht ik nog weder verschillende andere gedeelten van oude rechterlijke archieven met deze hereenigen door opsporing en overneming uit de gemeente-archieven. Hier en daar was de aanwinst zelfs zeer belangrijk, o. a. voor *Fijnaart & Heiningen*, soms ook voor die oude schepenarchieven, die reeds in 1882 waren opgegeven als compleet omdat bij de gemeentearchieven toenmaals niets was aangetroffen.

Behalve deze gedeelten van oude rechterlijke archieven valt ook nog die te vermelden van bijna een geheel schepenarchief, nl. dat van *Dieden*. Dit werd, na opvraag en verkregen machtiging, overgenomen van mijn ambtgenoot in Gelderland en bevat, volgens den inventaris:

1°. *Protokollen van accoorden, magescheiden, opdrachten en testamenten:*

29 december 1564 tot 10 februari 1591.
St. Gertrudis 1594 tot 8 augustus 1617.
2 juli 1617 tot 11 november 1636

2 juli 1617 tot 12 februari 1649.
16 januari 1622 tot 6 november 1632.
24 september 1647 tot 29 januari 1669 (gem. 137*a*),
(kladprotokol) 10/20 augustus 1686 tot 10/20 maart 1699.
24 augustus 1669 tot 16 juli 1704.
11 november 1705 tot 27 juli 1726 (gem. 137*c*).
12 april 1724 tot 4 juli 1748 (gem. 138).
24 mei 1749 tot 20 december 1771 (gem 139).
26 maart 1772 tot 13 mei 1806 (gem. 140).
9 juni 1806 tot 30 juli 1810 (gem. 141).
In 13 banden, waarvan 11 in folio en 2 in quarto.

2°. *Register van testamenten*:
16 februari 1733 tot 9 maart 1805 (gem. n°. 142).
Een deel, in folio.

3°. *Testamenten en tochten*:

a. openbare of geopende geheime testamenten en tochten.

b. ongeopende testamenten.
Een paket.

4°. *Boedels enz.*
Een paket.

5°. *Akten van transport*, *mageschciden*, *interrogatorien*, enz:
9 maart 1678 tot 12 mei 1801
Een paket.

6°. 1 *Procedure.*

Dit archief van een der beide oud-Geldersche heerlijkheden die thans tot Noordbrabant behooren (Oyen en Dieden) was in 1860 ter griffie der rechtbank te Nijmegen gebleven toen de daar sinds 1811 of 1812 bewaarde oude rechterlijke archieven van Noordbrabantsche streken, en daarbij ook dat van Oyen, naar het provinciaal archief alhier waren overgebracht Slechts een klein deel was toen mede naar hier gekomen. Een paar Oyensche stukken, die met de oude rechterlijke archieven van het Rijk van Nijmegen en van tusschen Maas en Waal in 1880 van de voormalige griffie der toen opgeheven Nijmeegsche rechtbank naar het Rijksarchief te Arnhem verhuisd waren, werden mij bij deze gelegenheid door mijn ambtgenoot mede overgedragen. (1)

(1) Vroegere overnemingen van gedeelten van Noordbrabantsche oude rechterlijke archieven uit het Arnhemsche depôt, waarheen zij in 1880 evenccns gekomen waren, werden vermeld in het jaarverslag van dit archief van 1883 (Archiefverslagen VI, blz. 10).

B. Ten geschenke ontvangen drukwerken en bescheiden.

I. DRUKWERKEN.

Behalve de afdrukken der verslagen, die geregeld jaarlijks van verschillende collegies of de verslaggevers ontvangen worden en vroeger zijn vermeld, ontving ik dit jaar o. a. overdrukken van:

het rapport van Dr H. Brugmans over Engelsche archivalia;

het verslag omtrent oude gemeente-, waterschaps- en veenderij-archieven in Utrecht over 1894, met als bijlage o. a. den Inventaris van het oud-archief van Wijk bij Duurstede (door Mr. R. Fruin Th. Azn.);

de verslagen van het Koninklijk kabinet van munten, penningen en gesneden steenen over 1893 en over 1894 (door den directeur H. J. de Dompierre de Chaufepié);

de historische beschrijving van het klooster van St. Agatha met het Prinsenhof te Delft, benevens catalogus der verzameling en lijst der boeken in de historische zaal aanwezig (door Jhr. B. W. F. van Riemsdijk);

de Cameraarsrekeningen van Deventer (door Mr. J. I. van Doorninck), bladwijzer op de 2e helft van dl. III, bevattende de rekeningen van 1367–1372;

Twee nieuwe deelen der „Bronnen voor de geschiedenis van Rotterdam" nl. kronieken en beschrijvingen van Rotterdam en Schieland (door J. H. W. Unger en Mr. W. Bezemer) en plattegronden van Rotterdam uit de XVIe en de XVIIe eeuw;

de archieven en het archiefwezen in het hertogdom Limburg van 1632 tot 1893 (door A. J. Flament, „Rijksarchivaris van het hertogdom Limburg").

Van de schrijvers ontving ik:

Jhr. mr. W. J. Snoeck, „Eenige opmerkingen naar aan-

leiding van de penningen. afgebeeld bij van Loon, II, blz. 151" en „Het gild van Jan Baptist, te Waalwijk en Besoyen, anno 1839" (overdrukken uit het Tijdschrift van het Ned. Genootschap voor Munt- en Penningkunde);

Jhr. M. A Snoeck, „Drie penningen op het 50-jarig jubilee der Nieuwe Koninklijke Harmonie te Tilburg in 1893"; „Zeven religieuze draagpenninkjes op O. L. Vr. van 's Hertogenbosch" en „Méreau des pompiers (brandspuitpenning) d'Eindhoven (overdrukken uit hetzelfde Tijdschrift);

A. J. Flament, „De inlijvingen van het grondgebied van het tegenwoordig hertogdom Limburg bij de Fransche Republiek, de politieke indeelingen en de afstand daarvan bij tractaten door de oude bezitters tijdens de Fransche overheersching; 1792—1814" (Maastricht, 1894), en „De politieke en rechterlijke verdeelingen en indeelingen van het 2de kwartier of Overkwartier van Gelderland, 1580—1794 (Maastricht, 1894)

Behalve deze drukwerken in gewoon boekformaat, heb ik een verrijking mijner verzameling van officieele drukwerken te vermelden. Jhr. mr. Victor de Stuers, referendaris van Kunsten en Wetenschappen, had gedurende zes jaren een exemplaar verzameld, van alle bestekken die uitgingen van den Rijks Waterstaat en zond mij de Noordbrantsche daarvan toe. Ik laat de volledige lijst van deze bestekken hier volgen, onder opmerking dat het telkens tusschen haakjes geplaatste 2e nummer dat is van het ministerie van Waterstaat, Handel en Nijverheid, afdeeling „Waterstaat", dat op de bestekken gedrukt is

LIJST

DER

GEDRUKTE BESTEKKEN

VAN

RIJKS-WATERSTAATSWERKEN IN NOORDBRABANT.

Aanbesteed van 1890 tot 1895.

1890.

1 (92). Gedeeltelijke vernieuwing der peilschaal aan den mond van den Steenbergschen Vliet; met één teekening

2 (93). Vernieuwingen aan de schipbrug over de Maas bij Hedel.

3 (94) Verlegging Maasmond: baggerwerken in den Amer en de Dongen; onderhoud der werken op den Amer, benedendeel Oude Maasje, de Dongen en de voltooide verleggingswerken.

4 (95). Gedeeltelijke vernieuwing van het rijsstortbed in den Baardwijkschen overlaat; met één teekening

5 (108). Maas: gedeeltelijke vernieuwing schipbrug bij Hedel; met één teekening.

6 (111). Verlegging Maasmond: beteugeling Heerewaardensche overlaten; met één teekening.

7 (134). Zuid-Willemsvaart: Bouwen van een woning

aan de Dungensche brug en een aan sluis n°. 5 onder de gemeente Erp; met één teekening.

8 (135). Idem: vernieuwing en herstelling van oeververdediging tusschen sluis n°. 5 en n°. 6, en tusschen n°. 9 en n°. 11; met één teekening.

9 (152). Maas: opruimen van gronden in het bed en op den linkeroever langs de Marensche waard; met één teekening.

10 (158). Verhooging brug n°. 2 in den Rijks grooten weg van 's Bosch naar de Maas, in de richting naar Utrecht; met één teekening.

11 (170). Verlegging Maasmond: vormen van een gedeelte rivier van den Hoogen Maasdijk ten eerste van Heusden tot voorbij het Oude Maasje nabij Hagoort; met tien teekeningen.

12 (171). Maas: de verbetering der rivier onder de gemeenten Appeltern en Lithoijen; met een teekening.

13 (179). Verlegging Maasmond: kunstwerken ten behoeve van gemeenschap en afwatering onder de gemeenten Heesbeen, Drongelen, Waalwijk, Besoijen en Capelle; met zeven teekeningen.

14 (180). Idem: ijzeren bovenbouw van de vaste brug over het Oude Maasje nabij het Capelsche pontveer; met één teekening.

15 (197) Idem: het maken van, met de beteugeling der Heerewaardsche overlaten in verband staande, werken nabij en in het fort Nieuw St. Andries, met vier teekeningen.

16 (198). Idem: vijf dienstwoningen op de kruin der dijken onder de gemeenten Meeuwen, Capelle en Waspik; met drie teekeningen.

17 (199). Zuid-Willemsvaart: maken van een draai- en wisselplaats tusschen sluis n°. 10 en n°. 11 met een teekening.

18 (204). Verlegging Maasmond: onderbouw voor de vaste brug over het Oude Maasje, nabij het Capelsche pontveer.

1891.

19 (57). Bouwen van een brugwachtersknechtswoning en bergplaats ten behoeve van de brug over de Donge bij Geertruidenberg, behoorende tot de Rijkswegen in Noordbrabant; met twee teekeningen.

20 (58). Verzwaring van het westelijk beloop van den Keizersdijk, in den Rijks grooten weg van Sleeuwijk naar Breda, in de gemeente Raamsdonk.

21 (62). Maas: het leveren van 1795 M³. ballaststeen voor Rijksrivierwerken.

22 (71). Idem: gedeeltelijke vernieuwing schipbrug bij Hedel; met één teekening.

23 (94). Zuid-Willemsvaart: bouw van twee sluisknechtswoningen aan sluis n°. 11 en n°. 12 onder de gemeente Someren; met één teekening

24 (110). Verlegging Maasmond: beteugeling der Heerwaardsche overlaten en ophooging daarvan te St. Andries; met twee teekeningen.

25 (138). Zuid-Willemsvaart: maken van twee wisselplaatsen nabij sluis n°. 11 en n°. 12; met één teekening.

26 (158). Maas: verbetering der rivier tusschen Hoenza-Driel en Gewande onder de gemeenten Driel en Alem c. a.; met één teekening.

27 (168). Krib- en baggerwerk in de rivier de Boven-Merwede boven Gorinchem; met één teekening.

28 (170). Maas: verbetering onder de gemeente Lith; met een teekening.

29 (174). Verlegging Maasmond: ijzerwerk eener rolbrug over het Zuidkanaal in den weg genaamd „de Zomerdijk" onder de gemeente Waalwijk, met twee teekeningen.

30 (195). Iden: beveiligingswerken voor de in aanbouw zijnde brug over het Oude Maasje onder de gemeente Capelle.

1892.

31 (27). Zuid-Willemsvaart: driejarig onderhoud der werken van Someren tot de Dieze te 's Bosch.

32 (32). Maas: gedeeltelijke vernieuwing der schipbrug bij Hedel; met een teekening.

33 (37). Zuid-Willemsvaart: maken van twee wisselplaatsen nabij sluis n°. 8 en n°. 9; met een teekening.

34 (40). Idem: bouwen van een knechtswoning aan sluis n°. 10; met één teekening.

35 (41). Idem: verbreedingen der oeververdediging langs den rechterkanaaldijk nabij de Dungensche brug; met een teekening.

36 (47). Idem: ijzeren onderbouw voor de Dungensche brug.

37 (129). Verlegging Maasmond: verhoogen van den verbindingsdam met de Elft, aan de rivier de Amer, onder de gemeente Made en Drimmelen

38 (131). Idem: maken van een stalen reserve-stoompont ten behoeve van het Keizersveer onder de gemeente Raamsdonk

39 (135). Idem: voortzetten der verdediging van waterkeeringen, scheidingspunten en havens in het riviervak Hagoort-Dongenmond onder de gemeenten Capelle, Waspik en Raamsdonk.

40 (137). Maas: verbetering der rivier onder de gemeenten Heerewaarden en Alem, met twee teekeningen.

41 (165). Idem: idem onder de gemeenten Balgoij en Reek Herpen en Huisseling; met twee teekeningen.

42 (173). Verlegging Maasmond: onderbouw voor de brug van het Heusdensche kanaal onder de gemeente Neder-Hemert; met vijf teekeningen.

43 (177). Idem: vormen van een gedeelte rivier tegenover

Heusden, en verruimen van het Heusdensche kanaal onder de gemeenten Herpt en Bern, Heusden, Heesbeen, Wijk en Aalburg en Nederhemert; met vijf teekeningen.

44 (195). Verlegging Maasmond: opwerken van den beteugenlingsdam tusschen de Vischplaat en de Ruigteplaat, aan de rivier de Amer, onder de gemeente Made en Drimmelen en Hooge- & Lage-Zwaluwe.

45 (197). Idem: bouwen van een duiker onder den Noorderdijk van de nieuwe rivier nabij Genderen onder de gemeente Heesbeen c. a.; met een teekening.

46 (198). Idem: aanlegging van een electrische geleiding tusschen Rossum en het directieverblijf bij den beteugelingsdijk door de Heerewaardensche Overlaten.

47 (201). Maas: verbetering der rivier onder de gemeenten Maasbommel en Megen; met een teekening.

48 (206). Verlegging Maasmond: maken van een gebouw voor den te stichten stoomwatermolen aan het Noorder-afwateringskanaal bij Keizersveer; met twee teekeningen.

1893.

49 (18). Driejarig onderhoud van de Rijkshaven- en rivierwerken te Moerdijk en Willemstad, met de zelfregistreerende peilschaal te Steenbergsche Sas: met een teekening.

50 (38). Zuid-Willemsvaart: bouwen van een knechtswoning aan sluis n°. 7 onder de gemeente Aarle-Rikstel; met een teekening.

51 (39). Idem: verbreeding en oeververdediging tusschen de Heeswijksche brug en sluis n° 2; met één teekening.

(42). Verlegging Maasmond: bouwen van een dubbele dienstwoning bij den stoomwatermolen aan het Noorderkanaal nabij Keizersveer; met één teekening.

53 (45). Zuid-Willemsvaart: maken van een wisselplaats boven de spoorwegbrug te Helmond; met een teekening

54 (50) Verlegging Maasmond: verruimen van het Noorder-afwateringskanaal bewesten Hagoort, en van de scheisloot het afsluiten van de scheisloot nabij het benedeneinde; met twee teekeningen, twee bladen dwars-profielen.

55 (82). Uitbouw aan den zuidelijken oever van het Hollandsch diep onder de gemeente Lage- & Hoog- Zwaluwe; met een teekening.

56 (127). Verlegging Maasmond: bovenbouw voor de brug over het Heusdensch kanaal, onder de gemeente Neder-Hemert; met vijf teekeningen.

57 (140). Maas: verbetering der rivier onder de gemeenten Linden en Overasselt; met een teekening

58 (142). Zuid-Willemsvaart: maken van een wisselplaats nabij sluis n°. 6; met een teekening.

59 (165). Maas: verbetering der rivier onder de gemeenten Appeltern, Maasbommel en Oijen; met drie teekeningen.

60 (186). Zuid-Willemsvaart: voortzetten der verbreeding beneden sluis n°. 4; met een teekening.

61 (188) Maas: verbetering der rivier onder de gemeenten Grave en Overasselt; met een teekening.

62 (190). Verlegging Maasmond: aanbrengen eener verdediging langs den rechteroever van het riviervak Hagoort-Dongenmond onder de gemeenten Waspik en Raamsdonk; met een teekening.

1894.

63 (49). Bezinkingen en bestortingen ten behoeve van de overbrugging van het Hollandschdiep; met een teekening.

64 (61). Zuid-Willemsvaart: voortzetten der verbreeding

en der oeververdediging tusschen sluis n°. 2—3, 5—6; met twee teekeningen.

65 (63). Zuid-Willemsvaart: bouwen van sluisknechtswoning en aan de sluizen n°. 4 en n°. 13; met een teekening.

66 (66). Verlegging Maasmond: onderbouw voor de brug over de verlegde rivier de Maas, onder Heesbeen c. a; met zes teekeningen.

67 (80). Uitbouw aan den zuidelijken oever van het Hollandsch diep, onder de gemeente Lage- & Hooge- Zwaluwe; met een teekening.

68 (86). Zuid-Willemsvaart: maken van remmingwerken aan de bovenhoofden der sluizen n°. 2 en n°. 3; met één teekening

69 (129). Bagger- en kribwerk in de rivier de Boven Merwede; met twee teekeningen.

70 (151). Maas: verbetering der rivier onder de gemeenten Grave, Velp en Overasselt; met twee teekeningen.

71 (178). Idem: idem onder de gemeenten Batenburg en Dieden; met twee teekeningen

72 (196). Baggerwerk in de rivier de Donge onder de gemeente Raamsdonk; met een teekening.

73 (197). Verlegging Maasmond: kunstwerken en grondwerken aan de Maas onder de gemeenten Poederoijen en Brakel, Andel en Giessen; met negen teekeningen

74 (199). Maas: verbetering onder de gemeenten Escharen, Grave en Overasselt; met een teekening.

75 (211). Zuid-Willemsvaart: verbreeding beneden sluis n°. 4; met een teekening

76 (221). Maas: verbetering onder de gemeente Dieden: met een teekening.

77 (223) Verlegging Maasmond: ijzeren bovenbouw der

brug over de verlegde rivier de Maas, onder de gemeente Heesbeen c. a.: met zes teekeningen.

78 (231). Maas: verbetering onder de gemeenten Alphen en Lith; met een teekening.

1895.

79 (44). Zuid-Willemsvaart: voortzetten der verbreeding en oeververdediging tusschen de sluizen n°. 6 en 5; met één teekening.

80 (45). Idem: voortzetten der oeververdediging beneden sluis n°. 4; met een teekening.

81 (47). Idem: bouwen van twee sluisknechtswoningen aan de sluizen n°. 8 en n°. 9; met een teekening.

82 (54). Opruimen van grond en kribwerk in de benedenmond der Nieuwe-Merwede aan de grens dezer provincie; met een teekening

83 (79). Maas: verbetering onder de gemeente Megen; met een teekening

84 (83). Bezinkingen en bestortingen ten behoeve van de overbrugging van het Hollandsch Diep; met een teekening.

85 (95). Verlegging Maasmond: maken van een dienstwoning onder de gemeente Herpt & Bern; met een teekening.

86 (104). Zuid-Willemsvaart: remmingwerken aan de sluizen n°. 4, 5, 6 en 7; met een teekening.

87 (124). Maas: verbetering onder de gemeenten Linden en Heumen; met twee teekeningen.

88 (152). Idem: idem onder de gemeenten Batenburg en Dieden; met een teekening.

89 (154). Verlegging Maasmond: ijzeren deuren en verdere ijzerwerken der scheepvaartsluis bij Andel; met vier teekeningen.

90 (174.) Zuid-Willemsvaart: verbreeding tusschen de sluizen n°. 4 en 3; met één teekening.

91 (186). Gedeeltelijke vernieuwing van de draaibrug over de Dongen, in den Rijksweg van het Sleeuwijksche-veer naar Breda, onder de gemeente Raamsdonk; met twee teekeningen.

II OORKONDEN EN BESCHEIDEN.

Bestuurderen van het Oudheidkundig Genootschap te Amsterdam boden (in maart aan mijn archief een viertal oude perkamenten oorkonden betreffende stad en meierij van 's Hertogenbosch ten geschenke, waarbij kort daarna, tengevolge van nadere overwegingen van den Algemeenen Rijksarchivaris, er nog twee betreffende het oud-Hollandsche Almkerk door hen werden bijgevoegd. Ik laat de beschrijving der zes stukken hier volgen:

1 2 januari 1417 (*Dusent vierhondert ende serentien, des anderen daghes na Jairsdach*).

Kathelijn Robijn Bokelaar's dochter sticht een altaar van O. L. Vr. en St. Laurijs in de kerk te Almkerk, schenkt daartoe verscheidene jaarlijksche renten (in Engelsche nobelen uitgedrukt), geeft de collatie aan den pastoor van Almkerk en benoemt tot eersten rector Hessel Goetweert priester. Getuigen: Willem Borchgrave cureijt te Weerthusen, Claes die Voecht, vicecureijt te Almkerk en Jan Borchgrave Gherytszoen.

Uithangend zegel van Dirc den Borchgrave neef der schenkster (wapen 2 visschen als omgekeerde keper) aan enkelen staart in bruine was voor $^1/_3$ verloren. Nog een zegel (is ook niet vermeld) aan dubbelen staart geheel verloren (afgescheurd?).

2. 6 januari 1417 (*Anno D. mill. quadringentesimo decimo septimo, mensis januarii die sexta*).

Frederik (van Blankenheim), bisschop van Utrecht, bevestigt de stichting der vicarie voornoemd en de benoeming van den eersten kapelaan

Uithangend beeldzegel (borstbeeld; beneden: wapen van het Sticht en van Blankenheim (?)) in roode was, aan enkelen staart, zwaar beschadigd.

3. 31 januari 1449 (*vltima die mensis januarii*, *a° Dom. mill. quadring.*, *quadr. octavo*).
Schepenbrief van 's Hertogenbosch & Vrijdom. Overdracht van het naastingsrecht op $^1/_4$ gedeelte in de gevangenpoort bij de markt aan de Hinthamerstraat en in het bode-ambt c. a. te 's Hertogenbosch, door Henr. Beerwout aan Will. Hynckaert, eigenaar van dat vierendeel.

Perkament. Van twee aanhangende zegels een in groene was, voor $^1/_2$, het andere geheel verdwenen.

4. 10 augustus (*thien dagen in oighste*) 1478.
Brief van hertog Maximiliaan en hertogin Maria waarbij zij aan die van 's Hertogenbosch waarborgen stellen en hunne domeinen in de Meierij verpanden voor de betaling van lijfrenten door die stad verkocht te hunner bede, tot vinding van een deel der afkoopsom van den hertog van Gulik en den Berg voor zijne rechten op Gelder & Zutphen.

Perkament, gemerkt n°. 4. Van acht uithangende zegels, het tweede, in roode was, het ruiterzegel met tegenzegel (huwelijkswapen) van Maria, voor $^3/_4$ gedeelte, het derde, in groene was, zegel van den abt van Heyleshem, half en het vierde, in roode was, van dien van St. Geertruyden, voor $^3/_4$ gedeelte afgevallen: de volgende zegels van heer Henr. van Perweys, van Leuven, van Brussel en van Antwerpen, evenals het eerste, het grootzegel van Maximiliaan en Maria, alle verdwenen

5. 28 mei (*XXVIII dagen in meye*) 1497.
Brief van hertog Philips (den Schoone), waarbij hij den rentmeester der domeinen van den Bosch machtigt tot aflossing van een erfrente ten laste der domeinen van 100 kronen, gedeelte van een van 400 idem ten behoeve van Karel (den Stoute) in 1472 door de stad 's Hertogenbosch verkocht.

Perkament, gemerkt n°. 10. Het uithangend zegel van Maximiliaan en Maria, in roode was, voor $^2/_3$ gedeelte verloren.

6. 4 mei (*vier dage in meye*) 1500.
Uitspraak van hertog Filips den Schoone, waarbij hij, rechtdoende op de stukken, een bij den Raad van Brabant om reformatie aangebracht vonnis der Bossche schepenbank bevestigt, waarin het gewantsnijdersambacht te 's Hertogenbosch was onderworpen verklaard aan den lakenaccijns aldaar.

Perkament, gemerkt n°. 5. Van het uithangend ruiterzegel in roode was, $^1/_3$ gedeelte verloren, de rest aaneen gelijmd.

In mei werd door bemiddeling van mijn ambtgenoot in Noordholland door den heer H. H. Beels te Haarlem, en mevr. de weduwe Beels van Heemstede geb. van Loon, te Amsterdam, voor mijn archief ten geschenke geboden een origineel testament dd. 27 september 1540, verleden voor den vicecureit der St. Janskerk te 's Hertogenbosch en van diens, nog gave, zegel voorzien.

Door jhr. H. V. M. van Rijckevorsel van Kessel, R. K. priester alhier, werd mij geschonken een registertje van akten gepasseerd voor de schepenbank van Heeze, Leende en Zes Gehuchten, bevattende schuldbekentenissen, goedsoverdrachten, testamenten, dagvaardingen, eeden van voogden, curateele-stellingen, procuratien enz. van 18 mei 1622 tot 15 october 1626.

HET RIJKS-ARCHIEF IN GELDERLAND.

Ter voldoening aan artikel 17 van mijne instructie heb ik de eer aan Uwe Excellentie, door tusschenkomst van den Heer Algemeenen Rijksarchivaris, het jaarverslag van het Oud-Geldersch archief over het jaar 1895 te doen toekomen.

I. *Toestand der bewaarplaats van het archief, de lokalen, het ameublement enz.*

De bewaarplaats van de archieven verkeert voortdurend in goeden staat en ondervond geene verandering.

Met uitzondering van eene nieuwe vlag, werd het ameublement niet vermeerderd. Het vereischte eenige niet noemenswaardige herstellingen.

De tuin wordt behoorlijk onderhouden.

II. *Toestand der redding- en brandbluschmiddelen.*

Het aantal brandzakken werd niet vermeerderd. De bliksemafleiders, op het archiefgebouw geplaatst, werden door een deskundige, den heer O. F. Lincker te Arnhem, op 25 April 1895 en 29 October 1895 beproefd en, blijkens diens afgegeven schriftelijke verklaringen, in orde bevonden.

Bij de beproeving van de brandslangen werden geene gebreken daaraan ontdekt.

De waterleiding vereischte geene herstellingen.

III. *Toestand van de archief-verzameling.*

Eenige registers en boeken, die in den deerniswaardigsten staat verkeerden, werden op nieuw ingebonden.

Eenige defecte kartonnen doozen, voor berging van charters

en andere losse stukken bestemd, werden in bruikbaren staat weder gebracht.

IV. *Werkzaamheden en voortgang der ordening en inventarisatie van het archief.*

In het verslag over het jaar 1894 is medegedeeld, dat men met de inventarisatie van de losse stukken in het archief van de voormalige Geldersche Leenkamer was aangevangen, doch dat dit werk nog niet geheel was afgeloopen. De inventaris daarvan is thans geheel voltooid en omvat 2039 regesten van losse stukken.

In het archiefdepot bevindt zich eene verzameling stukken, afkomstig van de Abdij te Elten, die in October 1869 door den toenmaligen Provincialen Archivaris, mr. I. E. van Persijn, van den boekverkooper D. Blok te 's Gravenhage waren aangekocht. De verzameling, bevattende pachtbrieven en andere stukken, betreffende de voormalige bezitting dier Abdij, den tol te Lobith, de jacht te Wehl, publicaties, brieven enz. enz., was nog niet geïnventariseerd, hetgeen in den loop van 1895 heeft plaats gevonden. Zij is vereenigd met eene verzameling stukken van denzelfden aard, betreffende die zelfde Abdij, door den Prov. Archivaris, wijlen P. Nijhoff, in Augustus 1866 aangekocht, en door hem toen tevens geïnventariseerd.

Tevens werden eenige verspreide kleine verzamelingen van charters, in den loop der tijden aan het archiefdepot afgestaan, geïnventariseerd.

In het archief van de voormalige Geldersche Rekenkamer bevindt zich onder het hoofd van den door wijlen mr. Is. An. Nijhoff daarvan opgemaakten inventaris — „Karel van Egmond" — eene groote verzameling van losse stukken uit het tijdvak van diens regeering. Behalve deductiën, ten betooge van 's Hertogs recht op het Hertogdom, en bescheiden, betreffende den vredehandel te Utrecht (1517), bestaat de verzameling hoofdzakelijk uit minuten van door of namens den Hertog verzonden brieven aan vorsten, bisschoppen, ambtlieden, bevelhebbers enz. en uit brieven bij den Hertog ingekomen.

Nijhoff verdeelde bedoelde losse stukken weder in verschillende onderafdeelingen, als:

1°. Deductien ten betooge van 's Hertogs recht op Gelderland.

2°. (Litt: a—f.) Losse papieren bestaande in *copieën*,

minuten van uitgaande stukken, memoriën, rapporten en allerhande ingekomen stukken, 1492—1538.

3°. Stukken betreffende de vredehandeling enz., 1515—1517.

4°. Eigenhandig onderteekende bevelschriften en andere originneele op papier geschreven brieven van den Hertog enz.

De sub 2 en 4 genoemde stukken werden door Nijhoff op het jaar gelegd en door hem weder onderverdeeld in 3 rubrieken als:

a. Op het register gebrachte:

b. Minder belangrijke, die niet zijn opgenomen;

c. Stukken naar het schijnt van geen belang.

Alleen de sub litt *a.* vermelde stukken werden door Nijhoff in diens „Gedenkwaardigheden" opgenomen, door die hetzij in hun geheel uit te geven, hetzij alleen den korten inhoud te vermelden.

Deze laatste door hem gemaakte splitsing, alleen ter wille van de uitgave van de „Gedenkwaardigheden", is geheel willekeurig: liassen werden daarvoor los gemaakt en de oude rangschikking, die ten tijde van Nijhoff nog hoogst waarschijnlijk heeft bestaan, verbroken.

Onder de door hem in de rubriek sub litt. *c.* „Naar het schijnt van geen belang" gebrachte stukken, worden vele brieven enz. aangetroffen, die met de onder de rubriek litt. *a* gebrachte een geheel uitmaken.

Het kwam daarom wenschelijk voor van de verschillende stukken regesten te maken en die in tijdsorde bij elkaar te voegen en alzoo een samenhangend geheel te verkrijgen. Eerst in een volgend jaarverslag zal kunnen worden medegedeld, dat die niet geringe arbeid gereed is gekomen, waardoor dit voor de geschiedenis zoo belangrijk onderdeel van het archiefdepot eerst met vrucht zal kunnen worden geraadpleegd.

Met de inventarisatie van de belangrijke verzamelingen van brieven van het Hof (waarvan in vorige jaarverslagen reeds melding is gemaakt) wordt voortgegaan. Kon ik in het jaarverslag van 1894 vermelden, dat bij de inventarisatie dier brieven bijkans het negende duizendtal was bereikt, thans kan worden medegedeeld dat dit cijfer tot het vijftiende is gestegen.

V. *Opgave der in druk uitgegeven bescheiden behoorende tot het archief.*

Voor zoo verre aan mij is bekend, zijn geene stukken, tot het oud Geldersch archief behoorende, in den loop van 1895 in druk uitgegeven.

VI. *Aanwinsten door geschenk, ruil of in bruikleen verkregen, en verliezen, zoo die er zijn, en de oorzaken daarvan.*

Van Uwe Excellentie mocht het archiefdepot ontvangen:
1°. Verslagen omtrent 's Rijks oude archieven, XVI, 1893 (5 exemplaren);
2°. Verslagen omtrent 's Rijks verzamelingen van Geschiedenis en Kunst, XVI, 1893 en XVII, 1894;
3°. Middel-Nederlandsch Woordenboek van wijlen Dr. E. Verwijs en Dr. J. Verdam, IV, afl. 4, 5, 6 en 7;
4°. Historische beschrijving van het klooster van St. Agatha met het Prinsenhof te Delft, benevens een catalogus der verzameling en eene lijst der boeken, door Jhr. B. W. F. van Riemsdijk;
5°. Verslag van een onderzoek in Engeland naar Archivalia, belangrijk voor de geschiedenis van Nederland, in 1892 door Dr. H. Brugmans;
6°. Eene verzameling van bestekken.

Van heeren Gedeputeerde Staten van Gelderland:
1°. Notulen van het verhandelde door de Staten van Gelderland in de buitengewone vergadering van 9 October 1894 en de wintervergadering van 1894;
2°. Notulen van het verhandelde door de Staten van Gelderland in de zomervergadering van 1895;
3°. Verslag van den toestand der provincie Gelderland, gedaan in de zomervergadering van 1895.

Van heeren Burgemeester en Wethouders van de gemeente Arnhem:
Verslag van den toestand der gemeente Arnhem over 1894.

Van heeren Burgemeester en Wethouders van de gemeente Nijmegen:
Verslag van den toestand der gemeente Nijmegen over 1894.

Van heeren Burgemeester en Wethouders van de gemeente Deventer:
Titelblad en algemeen register van de Cameraars Rekeningen. III, 2.

Van den heer Algemeenen Rijksarchivaris:
1°. Stukken betreffende Tiel, afkomstig van wijlen I. D. van Leeuwen;

2°. Notulen van de vijfde bijeenkomst van Rijksarchivarissen op 16 October 1894 (2 exemplaren).

Van den heer Rijksarchivaris in de provincie Utrecht:
1°. Vijf stuks kaarten van den Rhijn bij Schenkenschans, door G. Passavant, met verklaring;
2°. Een dito, zonder verklaring:
3°. Kaart van den Neder-Rhijn bij de Plei, door Fred. Beijerinck, 1761, verkleind door D. Klinkenberg, 1761;
4°. Kaart van de Veluwe en van een gedeelte van Zutphen en Overijssel;
5°. Stukken, betreffende de heerlijkheid Wolfsweerd.

Van den heer Rijksarchivaris in de provincie Limburg:
De archieven en het archiefwezen in het Hertogdom Limburg, 1632—1893, bewerkt door den schenker.

Van den heer Rijksarchivaris in de provincie Zeeland:
Verslag omtrent oude gemeente-, waterschaps- en veenderij-archieven in de provincie Utrecht over 1894.

Van den heer Rijksarchivaris in de provincie Groningen:
1°. Tractaat van Hertog Karel van Egmond en de stad Nijmegen, 19 November 1537;
2. Justificatie van Keizer Karel V op Gelderland.

Van den heer Rijksarchivaris in de provincie Noord-Brabant:
Verslag omtrent de oude gemeente- en waterschapsarchieven in Noord-Brabant, bewerkt door den schenker.

Van den heer Mr. J. L. Berns, Rijksarchivaris in de provincie Friesland:
1°. Geldersche Mengelingen, bijeenverzameld door wijlen Mr. Gerard van Hasselt, M. S.;
2°. Drie deelen van de notulen van de vergaderingen der markgenooten van Halle en Eerbeek, 1662—1854, met eene copie der rechten van 1614;
3°. Minuut notulen van die vergaderingen;
4°. Rekeningen van die mark;
5°. Losse bescheiden, betreffende die mark, (1—5 afkomstig uit den boedel van wijlen den heer Berns, in leven rustend-predikant te Eerbeek).

Van den heer Dr. W. Zuidema, commies-chartermeester in de provincie Noord-Brabant:

Maagzoen naar het Bossche gewoonterecht in de 16de eeuw, bewerkt door den schenker.

Van de Commissie ter verzekering eener goede bewaring van gedenkstukken van geschiedenis en kunst te Nijmegen:
1°. Verslag over het jaar 1894.
2°. Catalogus van het Museum van Oudheden te Nijmegen, 4de herziene en vermeerderde druk, 1895, bewerkt door de leden der commissie, de heeren Th. H. A. J. Abeleven en mr. C. G. C. Bijleveld.

Van de Commissie voor het Archief en de Bibliotheek der gemeente Rotterdam:
1°. De oudste kronieken en beschrijvingen van Rotterdam en Schieland, bewerkt door de heeren J. H. W. Unger en Mr. W. Bezemer;
2°. Plattegronden van Rotterdam uit de XVI^{de} en XVII^{de} eeuwen.

Van het Historisch Genootschap te Utrecht:
Een fragment van het Geldersch Waterrecht met 2 verklarende kaartjes.

Van de Commissie van beheer van het Stedelijk Museum te Leiden:
1°. Eerste supplement op den catalogus van den historischen atlas (1886) van het Stedelijk Museum te Leiden;
2°. Verslag van het beheer van het Stedelijk Museum te Leiden, 1894.

Van de Koninklijke Bibliotheek te 's Gravenhage:
Catalogus van de Pamfletten-verzameling, berustende in de Koninklijke Bibliotheek, bewerkt door den heer Dr. W. P. C. Knuttel, onder-bibliothecaris der Koninklijke Bibliotheek, II, 2e stuk, 1668—1688.

Van den heer H. J. de Dompierre de Chaufepié, Directeur van het Koninklijk Penningkabinet te 's Gravenhage:
Verslag over het jaar 1894.

Van den heer A. A. Vorsterman van Oijen te Oosterwijk:
Algemeen Nederlandsch Familieblad, jaargang 1894, afleveringen November en December, en jaargang 1895, afleveringen Januari tot Augustus.

Van den heer F. A. Hoefer, Archivaris van de gemeente Hattem:
1°. Rekeningen van Hattem, 1460—1487;
2°. Zegels van Hattem met platen.

Van den heer H. J. van Wessem, te Tiel:
1°. Stukken, raeckende den dijck over Bommel en 't Sand, 1689;
2°. Stukken, betreffende Kuilenburg en Buren, uit het laatst van de vorige eenw, afkomstig uit den boedel van wijlen J. D. van Leeuwen te Tiel.

Van den heer J. H. Hofman, rustend-pastoor te Everdingen:
1°. Johannes van Bijlevelt, te Arnhem gevangen, bewerkt door den schenker;
2°. Nogmaals Machiel van Isselt, bewerkt door den schenker.

Van den heer J. Baron de Chestret de Haneffe, correspondeerend lid van de Koninklijke Academie in België, te Luik:
Les conjurations des La Marck, formées à Liège contre Charles Quint, bewerkt door den schenker.

Van den heer F. van Ortroij, officier der cavalerie te Gend:
Quatre lettres autographes de Gérard Mercator à Henri de Rantzou, bewerkt door den schenker.

Van den heer Dr. Karl Kunze, te Giessen:
1°. Nachrichten vom Hansischen Geschichtsverein, 23e stuk;
2°. Kleinere Mittheilungen.

Van den heer R. J. Schierbeek te Arnhem, namens de erfgenamen van Dr. Daames te Nijmegen:
Topographische kaart van het 2de Arrondissement der provincie Gelderland, door J. F Bonniver.

Van den heer Mr. C. de Kempenaer te Arnhem:
1°. Een pakket stukken, zoowel origineele als copieën, betreffende beleeningen van de heerlijkheid Est en Opijen;
2°. Stukken rakende de voogdij van de kinderen van H. Rikken, 1812.

Van iemand die onbekend wenscht te blijven:
Charter van 29 Juli 1499, betreffende de opname van gelden

door hertog Karel van Egmond van het klooster Nazareth te Oen.

Aangekocht werden:

bij den boekhandelaar P. Gouda Quint te Arnhem:
1°. Archivalische Zeitschrift, Neue Folge, V;
2°. Mittheilungen des Instituts für Oesterreichische Geschichtsforschung, XVI:
3°. Caerte van de reijsen en de handel der Hollanders door Ant. Mensing;
4°. Woordenboek van het Geldersch Overijselsch dialect, door Dr. J. H. Galleé, 1895;
5°. Mittheilungen aus dem Stadtarchiv von Köln, 26stes Heft.

Op eene door dien zelfden boekhandelaar gehouden auctie:
1°. Historie van Gelderland door W. A. Rijksvrijheer van Spaen, I, 1814;
2°. Kronijk van Arnhem, door Mr. G. van Hasselt;
3°. Arnhemsche Oudheden, door Mr. G. van Hasselt, 4 deelen;
4°. Tegenwoordige Staat der Nederlanden, deel I en II;
5°. La Hollande en 12 feuilles par Le Rouge, 1748;
6°. Verzameling van stukken, decisien, adviezen etc. betreffende het tiendrecht, M. S., 18de eeuw.

In het oud Geldersch archiefdepot bevonden zich 1°. een register tot opschrift voerende: „Marckscheijdinge van Rooden voor het huis Nijenoijrdt", aanvangende op 26 Mei 1638, bevattende 25 beschreven folio's, en 2°. een register tot opschrift voerende: „Varia relatif de Mark van Rhoden", eene gedeeltelijke copie van het sub n°. 1 genoemde en verder bevattende staat van waardeel sedert 1645, 1653 en in 1664 gezuiverd en verder de Markscheiding van 1713, 1719 enz., in quarto.
Deze stukken, als geene waarde voor Gelderland hebbende, werden, met Uwer Excellenties toestemming, aan het archiefdepot in de provincie Groningen afgestaan, alwaar het archief van het huis „Nienoord" berustende is.

Over den afstand van de stukken tot het voormalig Roermondsche

archief behoorende, zoomede over de overbrenging van de stukken van oud-rechterlijken aard, betrekking hebbende op de voormalige heerlijkheid Dieden, zal onder hoofdstuk IX melding worden gemaakt.

VII. *Uitslag der pogingen om afschrift te verkrijgen van belangrijke bescheiden voor het hoofdarchief in de provincie van gewicht.*

Hiertoe bood het jaar 1895 geene gelegenheid aan.

VIII. *Gebruik van het archief door- en inlichtingen verstrekt aan autoriteiten en particulieren.*

Aan de administratie van het Kroondomein werden inlichtingen verstrekt over tiend- en markezaken.

Door den gemeente-archivaris te Hattem werden opheldering en, betreffende den voormaligen burcht aldaar, gevraagd.

Van particuliere zijde werden inlichtingen gevraagd over het Veer te Grave, het recht van Jacht te Ammerzoden en te Hedel, over de geschiedenis van het huis „de Duno", onder de gemeente Doornweerd, bij Arnhem, over het tiendrecht te Wichen; over het recht van uitweg van landerijen onder Randwijk en onder Over-Asselt enz.

In het begin van het jaar was de heer I. F. Dekker, 1ste luitenant der infanterie, alhier in garnizoen, dagelijks op het archief werkzaam voor het verzamelen van gegevens voor de krijgsgeschiedenis van Nederland; die arbeid werd in de laatste maanden van het jaar door den heer L. H. C. Beijens, 1sten luitenant der infanterie, alhier in garnizoen voortgezet.

Ook in dit jaar werd het archief wederom meermalen bezocht door verscheidene personen tot het doen van onderzoekingen van verschillenden aard.

Aan 3 personen werden, met Uwer Excellenties machtiging, stukken uit het archief ter leen verstrekt.

IX. *Uitkomsten der bemoeiingen met gemeente- waterschap- en andere archieven.*

Bij schrijven van Uwer Excellenties ambtsvoorganger was ik verzocht eenmaal per jaar mij te vergewissen omtrent de veilige

bewaring en behandeling van de oude rechterlijke archieven, aan het Rijk toebehoorende en bij beschikking van Zijne Excellentie, den Minister van Binnenlandsche Zaken, van 14 December 1882, nº. 3279, afdeeling K. W., aan de gemeente Nijmegen tot weder opzeggens ter bewaring toevertrouwd en daaromtrent in het jaarverslag te rapporteeren. Op 19 Juli 1895 is dat bezoek aan de bedoelde verzameling gebracht. Zij wordt op dezelfde wijze steeds bewaard, zooals vroeger is medegedeeld, terwijl door den heer Gemeente-archivaris, Mr. W. van de Poll, voortdurend goede zorg daarvoor wordt gedragen.

Bij de reductie van de stad Roermond in 1632 onder Statengezag zijn de zich aldaar bevindende stukken, behoorende tot het archief van het Hof, de Leenkamer en de Rekenkamer (van Spaansche zijde) naar Arnhem overgebracht.

Na verschillende latere onderhandelingen met de Roermondsche colleges tot het terugbekomen van die stukken, zijn die in 1681 gerestitueerd.

Verscheidene stukken zijn echter toen te Arnhem achtergebleven, die door mij waren bijeenverzameld en geïnventariseerd.

De heer Rijksarchivaris in de provincie Limburg gaf mij bij schrijven van 30 Januari 1895 te kennen, dat hij er prijs op zou stellen, die stukken voor het onder zijn beheer staande archief te mogen ontvangen, terwijl hij daarentegen genegen was eenige andere stukken op Gelderland betrekking hebbende, af te staan. Bij Uwer Excellenties schrijven van 26 Februari 1895, nº. 509, afd. K. W., werd ik tot de afgifte der bovenbedoelde Roermondsche stukken, gemachtigd en zijn die vervolgens, in vijf kisten gepakt, aan het Limburgsche archiefdepôt overgegeven.

De stukken, die het Geldersch archiefdepôt uit Limburg te dier gelegenheid ontving, behooren *tot* of zijn afkomstig *uit* het huisarchief van de heeren van Ammerzoden. Zij strekken tot aanvulling van de verzameling van stukken, afkomstig uit het huisarchief dier heeren, die aan het Geldersch archiefdepôt in 1889 in bruikleen zijn afgestaan, (verslag 1889, pag. 79).

Door den heer Rijksarchivaris in Noord-Brabant werd het verzoek gedaan de stukken van oud-rechterlijken aard, die op de voormalige heerlijkheid Dieden, vroeger tot Gelderland, thans tot Noord-Brabant behoorende, betrekking hebben, te mogen overnemen, waartoe ik bij Uwer Excellenties schrijven van 6 Maart 1895, nº. 588, afd. K. W., werd gemachtigd.

De stukken van oud-rechterlijken aard van de voormalige heerlijkheid Oijen, mede vroeger tot Gelderland, thans tot Noord-Brabant behoorende, waarvan de heer Rijksarchivaris

in Noord-Brabant mede overname had verzocht, waren reeds in 1859 door de voormalige Arrondissements-Rechtbank te Nijmegen aan het archief te 's-Hertogenbosch overgegeven. Slechts 2 brieven van het Hof van Gelderland, dd. 26 en 30 September 1794. aan het bestuur van de voormalige heerlijkheid Oijen ter toezending van plakkaten, betreffende alienatiën van goederen en buiten 's lands opgemaakte testamenten, in geval van vijandelijke invasiën), waren in het Geldersch archiefdepôt aanwezig, die mede onder Uwer Excellenties machtiging aan het Noord-Brabantsche archief werden afgestaan.

Ik vermeen hier ook nog te mogen aanteekenen, dat eenige stukken, behoorende tot het Hofarchief, het archief van het Landdrostambt en dat van de Préfecture in 1861 door Mr. Is. An. Nijhoff aan het College van Gedeputeerde Staten van Gelderland ter raadpleging verstrekt, op gedaan verzoek, door het welwillend genomen besluit van dat College, na eene 35 jarige scheiding, in de archieven, waarin zij te huis behooren, zijn teruggekeerd.

Bij schrijven van den heer Burgemeester der gemeente Buren, dd. 4 Juli 1895, werd mij bericht gezonden, dat in de Nederduitsch Hervormde Kerk aldaar de plaats was ontdekt, waarin o. a. het stoffelijk overschot van Maximiliaan van Egmond, Graaf van Buren, in 1548, zoomede dat van diens kleindochter Maria, Gravin van Hohenlohe, waren bijgezet. Op den 5 Juli daaraanvolgende heb ik mij, naar aanleiding van dat schrijven, naar Buren begeven, ten einde, zoo mogelijk, de groeve op te nemen en mijne bevinding dienaangaande in schrift te stellen. Bij mijne aankomst echter was de groeve al reeds weder dichtgemaakt; ik heb mij alzoo alleen kunnen bepalen tot het opmaken van een verslag van hetgeen mij door eenige autoriteiten aldaar is medegedeeld, die in de groeve waren geweest en die hadden opgenomen.

Arnhem, den 29en Februari 1896.

De Archivaris in Gelderland,
J. F. Bijleveld.

HET RIJKS-ARCHIEF IN NOORDHOLLAND.

In overeenstemming met de bepalingen mijner instructie, heb ik de eer Uwe Excellentie verslag uit te brengen aangaande het archief in Noordholland over het jaar 1895.

I. *Toestand der bewaarplaats van het archief de lokalen en het ameublement.*

Het archief is gevestigd in het gebouw van het Provinciaal Gouvernement van Noordholland en vult daar zes kamers, twee gelijkstraats en vier op de bovenverdieping.

Deze lokalen zijn voor bewaarplaats van archieven zeer geschikt, goed droog, vrij hoog en behoorlijk verlicht; voor het onderhoud wordt de vereischte zorg gedragen, en indien zich al eens een of ander klein gebrek voordoet, wordt daarin dadelijk en naar wensch voorzien.

Het ameublement is vermeerderd met eene werktafel op de kaarten-kamer; het bevindt zich in behoorlijken staat, wordt naar eisch onderhouden, en vereischt voorshands geene uitbreiding of verbetering.

II. *Toestand van de reddings- en brandbluschmiddelen.*

Op de bovenverdieping en in de benedenlokalen staat een geladen extincteur op tafeltje en daarbij zijn neergelegd twaalf groote brandzakken. Voorts zijn in elke kamer zes brandgranaten gereed, om, bij onheil door vuur, allereerst dienst te doen.

In het gebouw van het Provinciaal Gouvernement en in den tuin bevinden zich vele brandkranen, gevoed door de waterleiding en met al deze hulpmiddelen bestaat er eenige waarschijnlijkheid, dat bij voorkomende ramp van brand, de vlammen spoedig zullen kunnen bedwongen worden.

III. *Toestand der archiefverzamelingen.*

Hoewel over dien toestand niet de klachten van voorheen be-

hoeven herhaald te worden, zullen vele registers nog vrijwat verbetering dienen te ondergaan, aleer bereikt is hetgeen de archiefbeheerder zich voorstelt. Echter zijn er van jaar tot jaar aanmerkelijke stappen vooruitgedaan. Van duizende registers zijn de banden reeds opgeknapt of vernieuwd; het uiterlijk aanzien heeft daardoor aanmerkelijk gewonnen, maar bovenal zijn die boekenzelven tegen vernietiging of ondergang behoed

Het zijn vooral de rechterlijke archieven, die in een ontoonbaren en hachelijken staat van verval waren gekomen, het gevolg van jarenlange verwaarloozing in de vroegere bewaarplaatsen en al ware het alleen geweest om daaraan een einde te maken, kan de maatregel niet genoeg toegejuicht worden, die deze bescheiden in een centraal-depot vereenigt.

Ook in 1895 zijn nagenoeg het geheele jaar twee boekbinders aan het werk geweest, met dit gevolg, dat ingebonden werden 571 registers, hersteld 191 registers, samen 762 banden. Op dien weg voortgaande, kan men eindelijk tot beterschap geraken.

IV. *Werkzaamheden en voortgang der ordening en inventarisatie van het archief*

Er werd voortgegaan met de ordening van het archief van Aalsmeer, dat thans in dien staat is gekomen, dat met de beschrijving er van kan worden aangevangen.

Voorts is onderhanden genomen en ten einde gebracht het uitzoeken en de regeling der archieven van de voormalige heerlijkheid Kudelstaart en de Bezworen Kerf, thans behoorende onder de gemeente Aalsmeer; de belangrijkheid dier bescheiden is evenwel gebleken niet in evenredigheid te staan tot den omvang van dit archief.

Er is een begin gemaakt met het beschrijven der charters van de gemeente Hoorn en dit werk is nog al wel vooruitgekomen. De aard dier stukken is ook van vrij veel gewicht; het aantal charters is zeer groot en de mogelijkheid bestaat dus, dat nog menig belangrijk document zal worden te voorschijn gebracht.

In de tweede helft van 1895 heb ik vele tochten naar Hoorn gemaakt en daar op het raadhuis de registers beschreven, welke tot het archief behooren. Dit werk is nog niet geëindigd, maar zal in dit jaar worden voortgezet en, naar ik hoop, voltooid raken. Is dat volbracht, dan zal het oogenblik daar zijn, de losse stukken te gaan uitzoeken, schiften en ordenen, om zóó de beschrijving en inventaris van het geheele Hoornsche archief voor te bereiden.

Het vroeger met een enkel woord genoemde archief van de gemeente Velsen, is geheel uitgezocht en geregeld. Een inventaris is er van gemaakt door den heer P. N. van Doorninck, die verzocht dit te mogen doen en dit stuk voor zijne rekening heeft doen drukken en in het licht verschijnen. Daarna zijn al de charters, registers en losse stukken door mij genummerd, te Velsen in behoorlijke orde geplaatst, en is alles aan het gemeentebestuur aldaar overgegeven.

Voorts is het archief van Muiden onder handen genomen en een begin gemaakt met het uitzoeken en schiften er van.

Tot nu toe is niet kunnen begonnen worden aan eene behoorlijke inventarisatie van 's Rijks archief in Noordholland, omdat de registers en bescheiden niet in die orde staan of kunnen geplaatst worden, dat een eenigszins toereikend overzicht van het geheel zou kunnen genomen worden.

Door de beperkte ruimte is alles op- en in elkander gestapeld, tafels en vloeren liggen en staan vol met registers en stukken welke in de kasten geene plaats meer kunnen vinden en de orde laat dus in menig opzicht veel te wenschen over.

Gelukkig echter is, met behulp van een ouden inventaris, vrijwel de weg te vinden in het archief, dat voor eene behoorlijke beschrijving wacht op eene betere plaatsing.

V. *Opgave der in druk uitgegeven bescheiden van het archief.*

Voor zooverre bekend, zijn geene tot het archief behoorende bescheiden in druk uitgegeven.

VI. *Aanwinsten door geschenk, aankoop, ruil of in bruikleen verkregen en de verliezen, zoo die er zijn.*

Niet onbelangrijk waren de stukken, het archief ten geschenke aangeboden en vooral welkom daaronder waren de Charters, waaraan dit archief niet zeer rijk is.

Er werd op deze wijze of ter plaatsing ontvangen:

Van den heer Algemeenen Rijksarchivaris te 's Gravenhage:

Photographie naar den in het algemeen rijksarchief berustenden giftbrief van Dirk V, Graaf van Holland aan de abdij van Egmond, 26 Juli 1083.

Eenige stukken uit de 18e eeuw, behoorende tot het Weeskamer-archief van Ouder-Amstel.

Van den heer H. H. Beels, te Haarlem en mevrouw de wed. Beels van Heemstede geb. van Loon, te Amsterdam.

Commissie van Karel V voor Herck Jansz. van Schagen, als Dijkgraaf van den Hondsbossche. Te Brussel 1555.

Perkament. Orgineel. Gaaf. Zegel in roode was van Keizer Karel, met contra zegel. Geschonden.

Rekest aan de gouvernante, van Gerijt Adriaens, poorter der stad Alkmaar, om benoemd te worden tot Heemraad van den Hondsbossche, in de plaats van wijlen Dirck van Rollant.

Papier. Ongeteekend afschrift, 16e eeuw.

Commissie van Koning Philips voor Sebastiaen Craenhals, baljuw van Bergen, als dijkgraaf van den Hondsbossche en Duinen tot Petten. Te Brussel, 14 Maart 1565.

Perkament. Orgineel. Gaaf. Zegel verdwenen.

Commissie van Philibert de Bruxelles, ridder, Heer van Heysbroek, raad en meester van de rekesten des Konings in Z. M. Secreeten Raad, voor Sebastiaen Craenhals, baljuw van Bergen, als dijkgraaf van de uitwaterende sluizen. Te Alkmaar 20 October 1565.

Perkament. Origineel. Gaaf. Onderteekend P. de Bruxelles. Zegel verdwenen.
Met gelijktijdig afschrift.

Sauvegarde van 's Koningswege voor Sebastiaen Craenhals, dijkgraaf van den Hondsbossche, mitsgaders de heemraden, waerschappen van die dijkagie, rentmeester, waersman, bode en hunne gecommitteerden Te Brussel, 21 October 1569.

Perkament. Origineel. Gaaf. Zegel in roode was van Philips. Zeer geschonden.

Brief van den Hertog van Alva aan Sebastiaen Craenhals, dijkgraaf van den Hondsbossche, houdende kennisgeving dat hij is benoemd tot dijkgraaf van de Zijpe en ook het eerst genoemde ambt mag blijven bekleeden. Te Brussel, 8 Mei 1572.

Papier. Orgineel. Gaaf. Met onderteekening des Hertogs van Alva.

Provisioneele aanstelling door Fredericq van der Zevender, rentmeester van 's Konings Vroonlanden, van Sebastiaen Craenhals tot dijkgraaf van de Zijpe. 14 Mei 1572.

Papier. Origineel. Eenigszins geschonden.
Onderteekend: F. Zevender 1572.

Rekest aan den Koning van Sebastiaen Craenhals, Dijkgraaf van den Hondsbossche, om voorzien te worden met het Baljuwschap van der Nyenburch. Hij heeft Zijne Majesteit meer dan 22 jaren in verschillende oorlogen o. a. als kapitein gediend en nu weder voor de Stad Haarlem bijna een half jaar met drie paarden, knechten en pagie op zijn eigen beurs, zonder eenige soldij. 23 Mei 1573.

Met appointement van den Hertog van Alva, gegeven te Nijmegen 23 Mei 1573, waarbij aan Craenhals het Baljuwschap wordt geschonken tegen de gewone retributie van 60 ponden 's jaars.
Papier. Afschrift. Gegeven en onderteekend door W. Pietersz. secretaris der stad Amsterdam en notaris publiek 1573. Gaaf.

Commissie van Koning Philips voor Sebastiaen Craenhals, Dijkgraaf van den Hondsbossche, als Baljuw van der Nyenburch, in plaats van wijlen Arnould van Tholl. Te Nijmegen 23 Mei 1573.

Perkament Origineel. Gaaf. Zegel verdwenen.

Rekest van Sebastiaen Craenhals, Dijkgraaf van den Hondsbossche, aan den Hertog van Alva om benoemd te worden tot Heemraad van Rijnland.

Met gunstig appointement van den Hertog, van 20 Augustus 1573.
Papier. Gelijktijdig authentiek afschrift.

Erfrentebrief verleden voor Schout en Schepenen van Aalsmeer, waarbij Jacob Arijszoon Roeper, bekent schuldig te zijn aan Jan Gijsbrechtszoen, poorter te Haarlem, eene rente van 12 Rijnsche gulden 's jaars, gevestigd op een huis, erf, boomgaard en landerijen, alles gelegen in den banne van Aalsmeer. 1 Juni 1484.

Perkament. Origineel. Gaaf. Uithangend zegel in groene was van Ruemer Sijmonszoon, Schout van Aalsmeer. Zeer geschonden.

De officiaal van Utrecht bevestigt de vroeger gegeven uitspraak in een geschil, destijds gehangen hebbende tusschen Mr. Godschalk, pastoor van Vreeland, rector der kapel van

Kortenhoef, en fabriekmeesters der heilige Stede te Amsterdam over eene uitkeering, en waarvan nu eene nieuwe berechting was gevraagd door Heer Arnoldus Pietersz. gezegd Springer, opvolger van Mr. Godschalk, omdat de bescheiden aangaande die zaak, door lang verloop van tijd en door den oorlog waren weggeraakt. 4 Juni 1380.

Perkament. Origineel. Weinig geschonden. Zegel verdwenen.

Opdracht door Jan Dircz. aan zijn zoon Jan Jansz. van twee maden lands gelegen in Osdorp, met verklaring tevens, dat laatstgenoemde tot huwlijksgift heeft meegekregen f 73.— St. Scolastica. (10 februari) 1477.

Verleden voor Schout en Schepenen van Osdorp.
Perkament. Origineel. Gaaf. Zegel in groene was van Jan Bet Wijngensz., Schout. Ongeschonden.

Lijfrentebrief, groot zes rijnsche gulden 's jaars, voor Reijer Simonsz., wonende in het convent te Zieken, buiten Haarlem, ten laste van de kapel te Spaarndam. 22 Augustus 1487.

Perkament. Origineel. Gaaf.
Het zegel van Claes Aernt, kapelmeester te Spaarndam, is verdwenen.

Lijfrentebrief groot zestien rijnsche gulden 's jaars ten behoeve van Jan Claesz., smid, en Aecht Hughendochter, zijn wijf, verschuldigd door kerkmeesteren van Wijk op Zee, waarvan de hoofdsom besteed is tot timmering van het H. Sacramentshuis. 27 Juli 1487.

Perkament. Origineel. Nagenoeg gaaf.
Buurzegel van Wijk op Zee in gewone was. Geschonden.

Van den heer Burgemeester van Texel:

Register van de alienatien over den jare 1809 (n°. 1—119) en over 1810 (n°. 1—150).

Nog werden uit het Provinciaal- in het Rijks-Archief overgebracht de minuten der brieven van de 2e divisie der préfectuur van de Zuiderzee. 1811—1813

In 1895 is ten einde gebracht, het afteekenen der merkwaardige wapenborden en rouwkassen in de Hervormde Kerk te

Beverwijk. Met de aflevering van dertien bladen is dit werk besloten en thans bezit het archief de afbeeldingen van al de grafgedenkteekenen in de Beverwijksche kerk.

Ten behoeve van de Bibliotheek werd ten geschenke ontvangen:

Van Uwe Exellentie:

Verslagen omtrent 's Rijks verzamelingen van geschiedenis en kunst. XVI. 1893, XVII. 1894. En omtrent 's Rijks oude archieven XVI 1893. 8°.

Verslag van een onderzoek in Engeland naar Archivalia, belangrijk voor de geschiedenis van Nederland, door Dr. *H. Brugmans.* 8°. 1895.

Middel-Nederlandsch woordenboek, door Drs. *Verwijs* en *Verdam* 8°. Deel IV, afl. 4—7.

Van den Rijks-Archivaris in Limburg:

De Archieven en het Archiefwezen in het Hertogdom Limburg 1632—1893, in Staats-rechtelijk en geschiedkundig opzicht. 8°. 1895

Van den Bibliothecaris der Koninklijke Bibliotheek;

Catalogus van de pamflettenverzameling berustende in die bibliotheek. Tweede deel. Tweede stuk (1668—1688) 4° 1895.

Van de Commissie voor het Archief en de Bibliotheek der gemeente Rotterdam:

Bronnen voor de geschiedenis van Rotterdam II. De oudste kronieken en beschrijvingen van Rotterdam en Schieland. 4°. 1895. Met atlas bevattende platte-gronden van Rotterdam uit de 16e en 17e eeuwen. F°.

Van de schrijvers:

G. J. W. Koolemans Beynen, Krijgsgeschiedkundige studie over de verdediging der Bataafsche Republiek in 1799. 8°. (1895).

Jhr. B. W. F. van Riemsdijk, Historische beschrijving van het klooster van Sinte Agatha met het Prinsenhof te Delft, benevens een catalogus der verzameling en eene lijst der boeken, in de historische zaal aanwezig. 8°. 1894.

Verder verslagen van:

het Koninklijk Penningkabinet (1893), de Koninklijke bibliotheek (1894). de oude gemeente-waterschaps- en veenderijarchieven in de provincie Utrecht (1894), de gemeente archieven van Dordrecht en van Rotterdam (1894)

Bovendien werd voor de Bibliotheek aangekocht:

Verslagen en mededeelingen der vereeniging tot uitgave der bronnen van het oude Vaderlandsche Recht. Derde deel n°. 2, 8°. 1895, met het Rechtsboek van den Dom van Utrecht door Mr. Hugo Wstinc, uitgegeven door Mr. S. Muller Fz. 8°. 1895.

Oorkondenboek van Groningen en Drenthe, door Prof. Dr. *P. J. Blok* e. a. 4°. 1893, afl. 2—3.

Bullarium Trajectense, edidit *G. Brom* S. Th. D. 4'. 1895. Tomi secundi fasc, III.

Acta der Provinciale- en particuliere Synoden gehouden in de noordelijke Nederlanden. Vierde deel, Gelderland 1579—1620. Uitgegeven door Drs. *J. Reitsma* en *S. D van Veen*. 8°. 1895.

Iconographia Batava, door *E. W. Moes*, afl. 11—14. 4°. 1895.

VII *Uitslag der pogingen om afschriften te verkrijgen van belangrijke onuitgegeven bescheiden, voor het archief van de provincie van gewicht en berustende in andere binnen- en buitenlandsche archieven.*

Het is niet bekend, dat bescheiden als hier bedoeld, in het afgeloopen jaar zijn ontdekt of te voorschijn gekomen en derhalve konden pogingen om afschriften te verkrijgen achterwege blijven.

VIIII. *Gebruik van het archief gemaakt en inlichtingen verstrekt aan autoriteiten en personen.*

Het aantal personen die zelven onderzoekingen in het archief instelden was niet overgroot, maar sommigen bleven weken en maanden daarmede bezig en gewoonlijk waren zij nog al te vreden over de uitkomsten hunner nasporingen.
De hierna genoemde heeren, bezochten het archief met het bovenvermelde doel.

H. H. Barger, predikant te Bloemendaal, om inlichtingen aangaande de geschiedenis zijner kerkelijke gemeente.

H. J. Heshuysen, voor onderzoek in het schepen-archief van Naarden.

Jhr *J. B. van Merlen*, te Heemstede om opheldering betreffende de tienden onder Medemblik.

H. Croockewit, eerste luitenant der infanterie verbonden aan de militaire school, naar bijzonderheden omtrent schaatsenrijders voor Alphen in 1672.

Mr *Frank van Lennep*, te Amsterdam, om onderzoek naar de eigenaars eener hofstede in de Diemermeer.

P. J. Buyskes, te 's Gravenhage, voor onderzoek in de resolutiën der Gecommitteerde Raden van het Noorderkwartier.

Johan E. Elias, te Amsterdam, nasporingen in het rechterlijk archief van Hoorn.

Leonard A. Springer, om oude kaarten te zien.

P. N. van Doorninck, te Bennebroek, om op te sporen de namen der voormalige Ambachtsheeren en Schouten van Velsen.

Het archief had de eer, op den 17 December 1895 ter inspectie bezocht te worden door den heer Algemeenen Rijks-Archivaris.

De heer W. K. van Borselen, eerste luitenant der infanterie, van wege het Departement van Oorlog belast met het verzamelen van bouwstoffen voor eene krijgsgeschiedenis van Nederland, hervatte met den 1 October zijn in het voorjaar

afgebroken arbeid en zette dien, met bevredigende voldoening over de uitkomsten, voort tot het einde van Januari 1896.

Uit het Algemeen Rijks-Archief te 's Gravenhage werden hierheen gezonden ter onderzoek door den heer W. C. L. Bronsveld, minuten van brieven van Aerssen aan de Staten-Generaal en den Prins van Oranje en zijne brieven aan Oldenbarneveld; en voor den heer R. D Verbeek eenige stukken en registers uit het oud koloniaal archief.

Daarentegen werd, met machtiging van Uwe Excellentie, aan het archief der gemeente Amsterdam gezonden, om door den heer Bernard J. M. Bont te worden geraadpleegd, het roode register der Staten van Holland, bevattende octrooien, privilegiën, ordonnantiën, akten en resolutiën 1575—1696.
Ook werd voortgegaan, den Archivaris van Rotterdam, krachtens voorheen door Uwe Excellentie gegeven machtiging, ter bearbeiding te verschaffen eenige registers der Grafelijkheid van Holland.
Het een en het ander is te zijnen tijde weder in behoorlijke orde teruggekeerd.

Het nut en voordeel, dat verder uit het archief is getrokken, laat zich ook eenigszins afmeten, naar de onderzoekingen die er, op aanvragen van collegien, autoriteiten of bijzondere personen in hebben plaats gehad en welke, moge er niet altijd een volledig licht door ontstoken zijn, gewoonlijk tot bevredigende en gewenschte uitkomsten leidden.
De arbeid in dien zin verricht, omvatte het volgende:

Op verzoek van den Heer Commissaris der Koningin, werd ten behoeve van het gemeentebestuur van Broek op Langedijk, een onderzoek ingesteld naar het recht van vrije vaart op een zijtak der ringvaart van den Heer Hugowaard.
Krachtens opdracht van den heer Algemeenen Rijksarchivaris, werd nagegaan de inrichting, aard en rechtsmacht der weeskamers en eene nota opgemaakt en ingezonden behelzende de beantwoording der vraag: of de weeskamers, voor zoover zij in de tegenwoordige provincie Noord-Holland bestonden, rechterlijke functies hebben uitgeoefend.

Aan denzelfden Archivaris werden op zijn verzoek mededeelingen verstrekt, omtrent de inrichting en den inhoud van het afschrift grafelijksheids register Liber IV Albrecht.

Aan den heer Rijks-Archivaris in Limburg werden bijzonderheden gemeld over processtukken, als bijlagen tot de gerechtsrollen der schepenbanken in Noord-Holland.

Aan den heer directeur der Nederlandsche Heidemaatschappij te Wageningen, werd een en ander medegedeeld, in betrekking tot zijne vragen omtrent houtteelt, boschbouw en het verdwijnen van de groote bosschen hier te lande.

Voor den heer Burgemeester van Heemskerk werd een onderzoek ingesteld, naar eene erfdienstbaarheid ten behoeve van het land De Waterakkers onder die gemeente.

Voor den heer Secretaris van Haarlem, werd een onderzoek gedaan, naar de verplichting tot onderhoud van de Gasthuisvaart onder de gemeente Heemstede.

Aan den heer Bernard J. M. de Bont te Nieuwer-Amstel, werden inlichtingen verschaft, omtrent hetgeen hier berustende is van het archief der gemeente Kortenhoef.

De heer W. H. Croockewit te Rotterdam ontving op zijn verzoek omstandige inlichtingen aangaande de Ambachtheeren en Vrouwen der Hooge- en Vrije Heerlijkheid van Purmerland en Ilpendam.

Voor den heer G. J. Honig te Zaandijk werd onderzoek gedaan naar de familiën Vis en Meyn, in de registers der weeskamer van den banne Westzaan.

Voor de heeren Jhr. J. B. van Merlen te Heemstede en C Zwart te Hoog- en Laag Zwaagdijk werden nasporingen verricht aangaande de Medemblikker tienden.

Ten behoeve van het Provinciaal Bestuur, werden nog al eens onderzoekingen gedaan en van den uitslag dier nasporingen werd steeds bericht gegeven.
Van een paar oude akten werden afschriften verstrekt.

IX. *Uitkomst van de bemoeiingen met gemeente- waterschaps- en andere archieven.*

Overeenkomstig den inhoud der missive van Uwe Excellentie van 28 April 1893, n°. 813, afd. K. W. is door mij onderzoek ingesteld naar de veiligheid der bewaarplaats, den toestand en de behandeling der rechterlijke archieven berustende bij de

gemeenten Amsterdam en Haarlem en er is mij gebleken, dat een en ander niet te wenschen overlaat.

Met het door Uwe Excellentie bij missive van 23 Januari 1895, n°. 461, afd. K W. bevolen onderzoek naar de oude archieven welke bij de kerkbesturen mochten aanwezig zijn, is om verschillende redenen nog niet kunnen aangevangen worden, maar in het nu loopende jaar zal er een begin mede worden gemaakt.

Het Koninklijk besluit van 19 Augustus 1895 (*Staatsblad* n°. 150) kan geacht worden in zooverre niet op deze provincie van toepassing te zijn, dat het overnemen der oude rechterlijke archieven welke in Noord-Holland nog bij de Arrondissements Rechtbanken werden bewaard of bij de gemeentebesturen en hypotheekbewaarders berustten (bij het Gerechtshof en bij de Kantongerechten was niets voorhanden,) lang is afgeloopen en reeds in het begin van 1892 zijn volledig beslag heeft gekregen.

In het afgeloopen jaar had ik de eer, namens Z. D. H. den bisschop van Haarlem aan het Rijks archiefdepôt in Drenthe te mogen aanbieden twee fragmenten der rekening van den Drost van Coevorden over 1553, welke met dankbetuiging zijn aanvaard.

Ook verheugde het mij namens den heer H. H. Beels te Haarlem en mevrouw de weduwe Beels van Heemstede geb. van Loon te Amsterdam verschillende archiefstukken ten geschenke te kunnen zenden aan:

het Algemeen Rijksarchief te 's Gravenhage;
het Rijks archief-depôt in Noordbrabant;
het gemeente-archief te 's Gravenhage en aan dat te Haarlem.

De aanwinst die het laatstgemelde archief daarmede verwierf, was ongemeen groot en belangrijk.

X. *Maatregelen in het belang van het oude archief te nemen.*

Geene maatregelen van dien aard worden voor het oogenblik noodig geacht.

Haarlem, 29 Februari 1896.

De Rijks-Archivaris in Noord-Holland,
C. J. Gonnet.

HET RIJKS-ARCHIEF IN ZEELAND.

Overeenkomstig het bepaalde bij art. 17 mijner instructie heb ik de eer Uwe Excellentie hierbij door tusschenkomst van den heer Algemeenen Rijksarchivaris mijn jaarverslag over 1895 te doen toekomen.

I. *Toestand der bewaarplaats van het archief.*

In het afgeloopene jaar bleef de toestand van de lokalen, waarin het archief bewaard wordt, in hoofdzaak onveranderd. De restauratie van dit gedeelte der Abdij bleef rusten, en de meeste werkzaamheden, die er aan werden verricht, strekten slechts om de noodig geblekene reparatiën tot stand te brengen. Zoo werd het dak geheel onderzocht en in orde gemaakt, waardoor een einde werd gemaakt aan het herhaaldelijk voorkomen van lekkages, zoo werden verscheidene pogingen aangewend om de luiken beter te doen sluiten, die echter tot heden niet tot het gewenschte resultaat hebben geleid. Daarentegen is in de beide zitkamers de tocht, die een gevolg was van het slecht sluiten der vensters, grootendeels weggenomen door het aanbrengen van guttapercha tochtlatten.

Belangrijker waren de werkzaamheden, verricht in de bovenkamers n°. 1 en 2. Bij het ter hand nemen der archiefverzamelingen, die in die lokalen bewaard worden, bleek mij de noodzakelijkheid om de galerijen, die in beiden van ouds aanwezig waren, in orde te doen maken, zoodat deze nu rond den geheelen muur doorloopen, en men met ééne trap in elke kamer de geheele galerij bereiken kan. Tegelijkertijd werd op elke galerij tegen het raam aan de buitenzijde der Abdij eene tafel aangebracht, waardoor men op de galerij geborgene registers raadplegen kan, zonder eerst naar beneden te klimmen. Tevens werd in het gebrek aan ruimte, ontstaan door het uitbreken van verscheidene ramen (een gevolg der restauratie), voorzien door het aanbrengen van nieuwe loketten overal, waar daartoe gelegenheid was. In bovenkamer n°. 2 waren de archiefstukken van ouds niet alleen langs de muren in loketten geplaatst, maar bovendien waren

daarin reeds voor vele jaren vier dwars geplaatste kasten aangebracht, die ook geheel met archivalia gevuld waren. Tegen dat gewicht bleek de vloer op den duur niet bestand te zijn, en juist toen ik een aanvang had gemaakt met het ordenen der verwarde massa, die in het lokaal opgeborgen was, bleek de vloer zoodanig verzakt te zijn, dat eene ontruiming en verwijdering der vier bovenvermelde kasten noodzakelijk was, terwijl de vloer tevens gestut werd. Ik heb verschillende maatregelen genomen ter voorziening aan het gebrek in ruimte, dat zich reeds vóór deze ontruiming in hooge mate deed gevoelen, maar daarna bepaald nijpend werd. In de eerste plaats heb ik mij daarom verplicht gezien twee lokalen op den zolder, die overigens als bergplaatsen van archiefstukken geene aanbeveling verdienen, in gebruik te nemen. Het eene diende nog ter bewaring van verschillende stukken, afkomstig van den geneeskundigen raad en het geneeskundig staatstoezicht. Op mijn verzoek werd het echter door tusschenkomst van den secretaris van den geneeskundigen raad ontruimd. Bovendien zijn in de beneden-archiefkamers n°. 1 en 2 en in de gang achter laatstgenoemd lokaal een aantal loketten en kasten aangebracht tot berging deels van de stukken, afkomstig van de bovenlokalen, deels van de verschillende rechterlijke archieven, die in den loop van het jaar naar dit depôt werden overgebracht. Om dezelfde redenen werden ook in de groote zaal boven de Balanspoort verschillende kasten en loketten aangebracht. Het spreekt van zelf, dat al deze middelen ter verkrijging van meerdere ruimte slechts van tijdelijken aard zijn. Het behoeft geen betoog, dat het ongewenscht is archiefstukken op te bergen op zolders en in gangen, of lokalen zoodanig met kasten op te vullen, dat men er nauwelijks passeeren kan, en evenzeer zal ieder, die bekend is met de zaal boven de Balanspoort, moeten erkennen, dat het plaatsen van hooge kasten er in, haar ontsiert. Als voorloopige maatregelen alleen zijn deze tijdelijke schikkingen te verdedigen, en als zoodanig zijn zij ook genomen.

Nog werd in het afgeloopene jaar het opkamertje bij den ingang van het archief, waarin de registers en papieren van den Raad van Vlaanderen opgestapeld lagen, als geheel ongeschikt ter bewaring van deze omvangrijke verzameling, ontruimd. Daarentegen werd een der beide lokalen naast de Balanspoort in gebruik genomen om daarin kisten, pakpapier enz. te bergen; ook het andere grootere lokaal hoop ik spoedig voor dit doel in te richten; vooralsnog dient het tot berging van materiaal van den aannemer der restauratie van het aangrenzend gedeelte der Abdij, waarin de provinciale waterstaat gevestigd is.

II. *Toestand der reddings- en brandbluschmiddelen.*

Hierin is in het afgeloopene jaar geene verandering gekomen.

III. *Toestand der archiefverzamelingen*

Nog altijd moet hier gewezen worden op het gebrek aan ruimte, dat dringend voorziening vereischt, want bij het overnemen der rechterlijke archieven van de gemeenten, doet dit gebrek zich telkens meer gevoelen Nog steeds bevindt het archief der Préfecture zich in de grootste wanorde op den zolder, en gelijk ik reeds aanteekende, heb ik mij verplicht gezien twee andere zolderlokalen in gebruik te nemen. Ik heb ze voor de tallooze bundels met acquitten bestemd, die zich in het archief der Rekenkamer bevinden, en wier gemis, daar de rekeningen zelf aanwezig zijn, slechts weinig zal worden gevoeld, want ik behoef er niet op te wijzen, dat deze bundels met acquitten in hunne nieuwe bewaarplaats, waarin zij op elkander gestapeld zijn, niet geraadpleegd kunnen worden.

Een tweede bezwaar is gelegen in het feit, dat de bewaarplaats der archieven nog altijd in een overgangstoestand verkeert. De restauratie is nog niet afgeloopen; er is geen enkel lokaal, of het zal met het oog op de verdere restauratie moeten worden ontruimd. Het is nog geheel onzeker, welke lokalen definitief ten dienste van het archief zullen beschikbaar worden gesteld, en hoe zij zullen worden ingericht. Het spreekt van zelf, dat deze onzekerheid zich ook bij de plaatsing en verplaatsing der archiefverzamelingen als in hooge mate belemmerend doet gevoelen.

De toestand der verschillende archiefstukken is overigens bevredigend. Toch zou het ten zeerste gewenscht zijn, zoo overgegaan kon worden tot het doen vernieuwen van een aantal banden, die door ouderdom en verwaarloozing veel geleden hebben. En met het oog op de hooge kosten en omdat het mij ongewenscht toeschijnt deze dikwijls kostbare registers tijdelijk uit het archief over te brengen naar particuliere binderijen, waar het brandgevaar zooveel grooter is, heb ik echter gemeend niertoe niet te moeten overgaan, en liever te wachten, totdat te eeniger tijd aan dit archiefdepôt een vaste binder verbonden zal zijn

Met eene klacht van denzelfden aard kwam ook de gemeentearchivaris van Middelburg tot mij. Ook hij had gaarne gezien, dat een aantal banden, behoorende tot het aan de gemeente

in bruikleen afgestane rechterlijk archief, werden in orde gemaakt, maar ook bij begreep, dat het beter was hiermede te wachten, totdat daartoe op het depôt zelf gelegenheid zou zijn. Het rechterlijk archief van Middelburg verkeert overigens in voldoenden staat, hoewel er groote behoefte bestaat aan het aanschaffen van doozen en portefeuilles, om de dossiers en de losse stukken op te bergen.

In het afgeloopene jaar heb ik ook een aanvang gemaakt met het verbeteren van de wijze, waarop de charters werden bewaard. Zij zijn nu niet langer bijeengevoegd in portefeuilles, waarbij de zegels zooveel te lijden hadden, maar in doozen opgeborgen, die geplaatst zijn in eene kast, welke in de zaal boven de Balanspoort is opgesteld. Naarmate met de inventariseering er van wordt voortgegaan, wordt elk charter opgeborgen in een papieren zakje. Voor die zakjes ontving ik de modellen van den heer Algemeenen Rijksarchivaris, voor de doozen van den heer Rijksarchivaris in de provincie Utrecht.

Reeds is door mij melding gemaakt van de ontruiming van het opkamertje, waarin het archief van den Raad van Vlaanderen opgestapeld lag. Het is thans overgebracht naar een aantal loketten in de gang achter archiefkamer n°. 2. De stukken liggen daar beter verzorgd dan oorspronkelijk, maar de thans beschikbaar gestelde ruimte is toch nog veel te klein. en wanneer dit archief geïnventariseerd zal zijn, zal het ongetwijfeld blijken, dat voor de berging er van ongeveer het dubbele getal loketten zal noodig zijn.

IV. *Werkzaamheden en voortgang der ordening en der inventarisatie van het archief.*

Ten einde te kunnen constateeren, wat in dit depôt aanwezig is, ben ik begonnen met zooveel mogelijk bijeen te brengen alle inventarissen van ouderen en van jongeren datum, die betrekking hebben op gedeelten van dit depôt. In zekeren zin is deze werkzaamheid zeer vruchtdragend geweest. Het gelukte mij eene lijst van niet minder dan 105 nummers samen te stellen, waarvan 24 nummers evenwel betrekking hebben op geschrevene inventarissen van andere depôts in deze provincie. Behalve verscheidene inventarissen, die hier reeds vroeger berustten, bevat deze afdeeling er twee, die ik te danken heb aan de welwillendheid van den heer H. M. Kesteloo te Domburg. Dit zijn de inventarissen van de archieven der heerlijkheden Buttinge en Duinbeek, indertijd door dien heer opgemaakt, en in het afgeloopene jaar te mijner beschikking gesteld. Bij de moeilijkheden, die de kennisneming van het archief eener

heerlijkheid dikwijls oplevert, is het bezit dezer inventarissen eene dubbele aanwinst. Niet minder waardeering verdient ook het gemeentebestuur van Veere, dat mij een afschrift van den inventaris van dat belangrijk archief deed toekomen De overige 81 nummers der lijst zijn over twee afdeelingen verdeeld. De eerste omvat de inventarissen, die opgemaakt zijn vóór het optreden van wijlen den heer J. P. van Visvliet als provinciaal archivaris in 1844 (40 nummers), de tweede de na 1814 vervaardigde inventarissen (41 nummers). De eerste afdeeling zal voornamelijk dienst kunnen doen, wanneer de definitieve regeling der archieven ter hand genomen wordt, daar de oude organisatie er van uit deze inventarissen blijken kan; de tweede afdeeling was voor het meer onmiddellijk doel, dat mij tot het bijeenbrengen der verzameling geleid had, van het meeste belang.

Het onderzoek der tot deze afdeeling gebrachte inventarissen was eenigszins teleurstellend. Er bleek uit, dat het hoofdbestanddeel van het depôt, het archief van Staten en Raden, nog in het geheel niet was geïnventariseerd. Veel meer werk was door wijlen den heer Van Visvliet gemaakt van het archief der Rekenkamer met de daarin van ouds gedeponeerde archieven der Abdij en der stad Reimerswaal. Ook van de in de laatste jaren overgenomen rechterlijke archieven waren inventarissen aanwezig, maar het archief van het Hof van Zeeland en dat van den Raad van Vlaanderen waren nog niet onder handen genomen. De archieven van het Landdrostambt en de Préfecture bleken ook nog niet geïnventariseerd te zijn. Evenmin aanwezig was eene lijst van de aan het depôt geschonkene of er voor aangekochte stukken; alleen van de in bruikleen gegevene stukken bestond zulk eene lijst, die echter bij raadpleging onvolledig bleek te zijn. Van de kaartverzameling is een gedrukte inventaris in 1874 verschenen, van de chartercollectie in 1878; de talrijke latere aanwinsten waren nog niet beschreven. De eenige gedeelten van het depôt, waarvan dus bruikbare inventarissen bestonden, waren het archief der Rekenkamer en de archieven der stads- en dorpsgerechten, voor zooverre zij reeds naar dit depôt waren overgebracht. Ook dit weinig opbeurend resultaat was echter nog te gunstig; de inventarissen, van die beide gedeelten van het depôt opgemaakt, waren indertijd bruikbaar geweest, maar zij hadden die eigenschap thans bijna geheel verloren. Door de verbouwing der Abdij en door andere oorzaken waren de geïnventariseerde archieven weder in de meest volslagene wanorde geraakt. Uit de inventarissen bleek mij wel, welke stukken en registers aanwezig waren, maar de aanwijzigingen, in de inventarissen

vervat, waren onvoldoende om de verlangde deelen te vinden
Onder deze omstandigheden heb ik gemeend mijne taak eenigszins anders te moeten opvatten, dan ik wel had gewild. Niets ware mij aangenamer geweest dan de verschillende archieven van het depôt achtereenvolgens ter hand te nemen en bij de inventariseering er van de beginselen in toepassing te brengen, die eigene ondervinding en vooral de lessen van mijn hooggeachten leermeester, den heer Muller, mij als doeltreffend hadden doen kennen: maar ik begreep, dat daarmede veel tijd gemoeid zoude zijn, en dat een groot gedeelte van het archief dientengevolge jaren lang niet of althans niet behoorlijk te raadplegen zou zijn. Ik heb dus van dit eerste plan moeten afzien, en besloot voor alles het archief der Rekenkamer en de rechterlijke archieven zoodanig te ordenen, dat de oude inventarissen weder dienst konden doen, en tevens van die gedeelten van het depôt, die nog niet geregeld waren, voor het publiek bruikbare inventarissen te maken, al kunnen die dan ook niet aan wetenschappelijke eischen voldoen.

Met de uitvoering van dit programma heb ik in het afgeloopene jaar een aanvang gemaakt. Het archief der Rekenkamer is zeer uitgebreid. In hoofdzaak is het in de bovenverdieping van het archiefgebouw opgeborgen. Van de daar aanwezige vijf kamers waren de beide grootste (n°. 1 en 2) oorspronkelijk bestemd tot berging der tallooze rekeningen, die het hoofdbestanddeel van dit archief uitmaken; van de beide aangrenzende kleinere kamertjes bevatte het eene (n°. 3) allerlei kleine archiefverzamelingen, die nimmer deel van het archief der Rekenkamer hebben uitgemaakt, terwijl in het andere (n°. 4) een gedeelte der acquitten geborgen was. De overige acquitten waren gedeeltelijk in de bovenarchiefkamer n. 2, gedeeltelijk in de benedenarchiefkamer n°. 2, gedeeltelijk in de gang bij mijne zitkamer opgeborgen. Het vijfde kamertje der bovenverdieping eindelijk bevatte de overige registers en papieren afkomstig van het archief der Rekenkamer. In elk dier lokalen waren bovendien langzamerhand allerlei andere verzamelingen, waarvoor elders geene plaats te vinden was, opgeborgen. Zoo bevatte archiefkamer n°. 1 de in bruikleen gegevene stukken, archiefkamer n°. 2 de door aankoop verkregene, en archiefkamer n°. 3 de door schenking verworvene stukken. Archiefkamer n°. 1 bevatte bovendien de verzameling registers van den burgerlijken stand van gemeenten in Staats-Vlaanderen, die in de jaren 1863, 1884 en 1885 door den gouverneur van Oost-Vlaanderen aan het provinciaal bestuur van Zeeland waren overgedragen. In het in de vijfde plaats vermelde kamertje bevonden zich ook nog de charterverzameling en de collectie Verheye van Citters, in archiefkamer n. 2 het archief der

heerlijkheid Zaamslag en een gedeelte der rechterlijke archieven van het platteland van Walcheren. In archiefkamer n°. 3 waren het archief van het Hof van Zeeland, dat van de heerlijkheid 's-Heer-Arendskerke c. a. en het grootste deel der rechterlijke archieven van Veere en Vlissingen geborgen. Zoo althans was, voor zooverre ik kon nagaan, de regeling eenige jaren geleden geweest. Bij het onder handen nemen van het archief der Rekenkamer bleek mij echter die orde geheel verstoord te zijn. In de archiefkamers n°. 1 en 2 waren bij de restauratie vensters uitgebroken, in archiefkamer n°. 2 was een venster gedicht en eene trap naar de benedenverdieping weggebroken. Die verbouwingen hadden eene gedeeltelijke verplaatsing der archieven medegebracht; dit had de eerste aanleiding tot de verwarring gegeven, die later nog vermeerderd was. Daarbij kwam nu in het afgeloopene jaar nog de verplichting om uit archiefkamer n°. 2 de vier dwars daarin geplaatste kasten te verwijderen.

Bij de nieuwe regeling, die ik heb getroffen, heb ik als beginsel aangenomen de geheele bovenverdieping uitsluitend te bestemmen voor het archief der Rekenkamer. De verschillende collectiën, die er zich bovendien nog in bevonden, zijn er uit verwijderd en daar de ruimte ook zoo nog onvoldoende bleek, heb ik ook de acquitten uit deze lokalen naar de beide tijdelijk in gebruik genomene zolderkamers overgebracht. Daarna heb ik archiefkamer n°. 1 onder handen genomen, de daarin opgeborgene rekeningen waren door den heer Van Visvliet beschreven in twee inventarissen, achtereenvolgens in 1847 en 1848 bij Gedeputeerde Staten van Zeeland ingediend. Beide inventarissen bevatten de rekeningen van de rentmeesters van Zeeland Bewesten en Beoosten Schelde over de domeinen en beden, de rekeningen betreffende de geannoteerde goederen in Zeeland, de rekeningen betreffende de domeinen en geestelijke goederen in het Committimus en de rekeningen van den baljuw der wateren. Deze hoogst belangrijke verzameling, die in 1317 begint en nagenoeg compleet doorloopt tot het jaar 1811, is uit verschillende bronnen te zamen gebracht. De Rekenkamer werd eerst in 1595 opgericht. Vóór 1572 werden de rekeningen der Zeeuwsche rentmeesters in de rekenkamer te 's Gravenhage afgehoord, tijdens de troebelen hadden Gecommitterde Raden van Zeeland die functie uitgeoefend. De rekeningen, die in het archief der Raden berustten, werden reeds dadelijk bij de oprichting der Rekenkamer daarheen gebracht; het duurde tot 1607, eer de overgifte der in de Hollandsche rekenkamer berustende stukken volgde. Onder deze laatste rubriek behooren ook vele rekeningen van afzonderlijke heerlijkheden, die met die heerlijkheden zelf in den boezem der grafelijkheid zijn teruggekeerd. Op dezelfde

wijze zijn ook de bederekeningen, die voor de Staten of liever voor het college van Prelaat en edelen bestemd waren, en in het archief der Abdij berustten, met de Abdij zelve op de Staten overgegaan en in de Rekenkamer gedeponeerd. In den Franschen tijd werden met het archief der Rekenkamer de archieven der opgehevene rentmeester- en ontvangerschappen, die er onder hadden geressorteerd, vereenigd, en nog in 1873 werden uit het Algemeen Rijksarchief te 's Gravenhage een aantal registers en rekeningen overgebracht. Gedeeltelijk hadden zij van ouds in het archief der Hollandsche rekenkamer berust en had deze verzuimd ze in 1607 over te geven, gedeeltelijk waren zij afkomstig van de domeinkantoren in de provincie, die ze weer van de vroegere rentmeester- en ontvangerschappen hadden verkregen Gedachtig aan het in den aanhef van deze afdeeling van mijn verslag aangegevene beginsel, heb ik deze op zoo heterogeene wijze samengestelde verzameling in haar geheel gelaten Trouwens de in 1873 verkregene aanwinst was eerst ingekomen, nadat archiefkamer n° 1 door den heer Van Visvliet was geregeld, en daarom in haar geheel gebleven. De in 1607 verworvene registers, die niet ter completeering de bestaande serieën domein- en bederekeningen konden dienen (meest baljuwrekeningen), waren ook eene zelfstandige afdeeling blijven vormen. Buitendien heb ik in deze kamer nog opgenomen de gelijksoortige registers, die door schenking of aankoop van particulieren verkregen waren. Daarbij is als beginsel aangenomen, om zoowel de exemplaren der rekeningen, bestemd voor den rendant, als die, bestemd voor de kamer, op te nemen, daar de eersten in den regel in de kantoren der rentmeesters en andere ambtenaren zijn blijven berusten, en de oude registers dezer kantoren gedeeltelijk in 1811, gedeeltelijk in 1873 en in 1877 naar de Rekenkamer zijn overgebracht. De geheele verzameling bestaat thans uit 4393 deelen.

Ten einde aan de inventarissen van den heer Van Visvliet hare vroegere bruikbaarheid te hergeven, heb ik alle deelen weer geplaatst in de loketten, waarin zij in die inventarissen staan vermeld. De acht loketten, die door het uitbreken van een raam aan de buitenzijde der Abdij verloren waren gegaan, zijn vervangen door andere, elders in dezelfde kamer aangebrachte loketten. De regelmatige volgorde der loketten is daardoor verbroken; om hierin te voorzien is aan de inventarissen van den heer Van Visvliet, die tot één geheel versmolten zijn, een plattegrond der kamer toegevoegd, waarin de plaatsing der loketten is aangeduid. Elk loket en elk deel heeft bovendien een nummer ontvangen, dat met het nummer in den inventaris correspondeert. Nog waren door den heer

Van Visvliet in 1867—1870 drie inventarissen bewerkt van de in het depôt aanwezige registers uit het tijdvak der grafelijke regeering: de eerste bevatte de registers, die geene rekeningen waren, de tweede bevatte alle rekeningen behalve de domeinen bederekeningen, de derde bevatte deze laatsten tot 1476 Een vierde inventaris, die de ontbrekende domein- en bederekeningen beschreven zou hebben, is nimmer tot stand gekomen Vooral de beide laatste inventarissen bevatten bijna uitsluitend rekeningen, die in archiefkamer n°. 1 berusten. Daar de beschrijving in deze laatstvermelde inventarissen zeer uitvoerig is, heb ik aan den inventaris van archiefkamer n°. 1 als bijlage eene tabel toegevoegd, die aanwijst, waar de rekeningen uit den grafelijken tijd uitvoeriger beschreven staan, terwijl ik in die meer uitvoerige inventarrissen omgekeerd aangeteekend heb, waar de daar beschrevene registers te vinden zijn.

Nadat op deze wijze de bewerking van archiefkamer n°. 1 was voltooid, zoodat de inhoud er van weer behoorlijk te raadplegen is, heb ik mij bezig gehoudeu met archiefkamer n°. 2 op dezelfde wijze in te richten. De inhoud er van was door den heer Van Visvliet in 6 deelen beschreven, waaraan echter het vierde deel ontbrak. Ik wendde mij daarop tot Gedeputeerde Staten, aan wie dit deel gelijk de andere was overgelegd, met verzoek er afschrift van te nemen; Gedeputeerde Staten bleken echter dezen inventaris evenmin te kunnen vinden, maar waren zoo verplichtend zich tot Uwe Excellentie te wenden, van wie ik een afschrift van het vermiste stuk ter inzage ontving. Kort daarna kwam het origineel echter zelf te recht; het berustte onder de papieren van wijlen den griffier der Staten Van der Swalme, en was met die papieren naar de provinciale bibliotheek overgebracht. Gedeputeerde Staten hebben het stuk toen te mijner beschikking gesteld. Het is mijne bedoeling bij de regeling van archiefkamer n° 2 op dezelfde wijze te werk te gaan, als bij die van kamer n°. 1, en voor een groot deel heb ik aan dit voornemen reeds gevolg gegeven Daar echter de ingevallene koude mij verplichtte de voltooiing van dien arbeid tot het voorjaar uit te stellen, meen ik beter te doen met in het volgende jaarverslag over deze werkzaamheid in haar geheel rapport uit te brengen

Aan de bovenbesprokene regeling sloot zich die van de verschillende collectiën, die vroeger in de bovenverdieping geborgen waren geweest, aan. De archieven der heerlijkheden Zaamslag en 's-Heer-Arendskerke c a , waarvan inventarissen bestaan, werden naar eene nieuw geplaatste kast op de zaal boven de Balanspoort overgebracht; daarheen verplaatste ik ook de op zich zelf staande collectie Verheye van Citters, de

verzameling registers van den burgerlijken stand van gemeenten in Staats-Vlaanderen en de verzameling weeskamer-archieven. Deze laatste collectie bevat die archieven van weeskamers in Zeeland, die na de opheffing der commissie van liquidatie niet door de betrokkene gemeentebesturen zijn opgevraagd; zij bevond zich oorspronkelijk in de benedenarchiefkamer n°. 2, maar in verband met de bestemming, die ik aan dat lokaal wensch te geven, heb ik deze collectie vandaar naar de zaal boven de Balanspoort doen overbrengen.

De overige door schenking, inbruikleengeving of aankoop verkregene registers en portefeuilles bracht ik tot ééne verzameling bijeen, die ik beschreef in den nieuw aangelegden inventaris van de bibliotheek van handschriften, die echter slechts een voorloopig karakter heeft, en tijdelijk plaatste in de gang achter de benedenarchiefkamer n°. 2. Het scheen mij overbodig drie inventarissen van geschenken, aankoopen en in bruikleen gegevene stukken aan te nemen, niet alleen omdat de aard van de stukken der drie serieën geheel dezelfde is, maar ook omdat de afdeeling „in bruikleen gegevene stukken" grootendeels verouderd is. Immers zij bevatte oorspronkelijk alle deelen en registers, in de laatste 40 jaren uit het Algemeen Rijksarchief overgebracht naar dit depôt, dat toen nog onder provinciaal beheer stond. Sinds het depôt aan het Rijk in beheer is overgegaan, kan van bruikleen dezer stukken niet langer sprake zijn. Het samenstellen van dien inventaris ging met vele moeilijkheden gepaard. Gelijk ik reeds opmerkte, was van deze verzameling geene lijst aanwezig, en zag ik mij verwezen naar hetgeen omtrent de aanwinsten jaarlijks in de verslagen werd aangeteekend. Die aanteekeningen zijn in de latere rapporten, opgenomen in de bundels Verslagen omtrent 's Rijks oude archieven, vrij nauwkeurig, maar in de oudere, die alleen in de provinciale verslagen voorkomen, is de vermelding der aanwinsten niet altijd even volledig. Een onderzoek in de agenda van de archivarissen Van Visvliet en Ermerins (die thans bijeengebracht en in vier dikke deelen verzameld zijn) gaf somtijds maar toch lang niet altijd licht. Gelukkig kwam de firma Van Benthem en Jutting mij te hulp door mij in de gelegenheid te stellen kennis te nemen van hare auctie-catalogussen, waarin zij de namen der koopers aangeteekend had. Zoo slaagde ik er in den aankoop te constateeren van een aantal registers, die in de verslagen niet onder de aanwinsten waren opgenomen.

Toch bleek uit de vergelijking van hetgeen volgens de mij ten dienste staande gegevens aanwezig moest zijn, en hetgeen ik vond, geen onbelangrijk verschil; eensdeels ontbraken een aantal registers, die aanwezig behoorden te zijn, anderdeels

kwamen mij tal van deelen en papieren in handen, wier herkomst vooralsnog niet te constateeren was. Het eerste kan niet verwonderen; zoolang het geheele depôt niet nauwkeurig is gedepouilleerd (en dat is een werk, dat niet in één jaar kan worden voltooid), zullen altijd enkele registers in het nog ongeregelde gedeelte van het depôt blijven schuilen. Ook schijnen in vroeger tijd wel eens registers aan particulieren te zijn uitgeleend, zonder dat daarvan behoorlijk aanteekening gehouden is. In den loop van het jaar ontving ik reeds verscheidene deelen en vooral kaarten, die ik had vermist, van hen, die ze geleend hadden, terug. Een enkel register was in den boedel van mijn ambtsvoorganger verdwaald. Gelukkig kon ik aantoonen bij welke gelegenheid het voor het archief was aangekocht, en de heer Broekema, vroeger provinciaal adjunct-archivaris, herkende het ter auctie aanwezige register voor hetzelfde exemplaar, dat in het archief had berust.

Evenmin kon het mij na het boven opgemerkte bevreemden, zoo ik eenige deelen aantrof, wier herkomst ik niet constateeren kan. Misschien dat het mij gelukken zal uit de particuliere correspondentie van wijlen den heer J. P. van Visvliet, onlangs door de familie welwillend te mijner beschikking gesteld, nader licht omtrent de herkomst dezer registers te ontsteken. In elk geval stellen de aanwezige oude inventarissen mij in de gelegenheid den inhoud der oude archieven af te scheiden van de latere aanwinsten. Onder de registers dezer afdeeling moet ik nog de aandacht vestigen op eenige copieën van thesauriersrekeningen der stad Vlissingen, vermoedelijk afkomstig van den rentmeester van het markiezaat, die blijkens de stempels, die er op zijn afgedrukt, door het Algemeen Rijksarchief in bruikleen waren afgestaan aan dit depôt. Noch de agenda van den Algemeenen Rijksarchivaris, noch die van den Zeeuwschen archivaris konden ophelderen, wanneer deze overgifte heeft plaats gehad. Zoo zal hier altijd nog wel eenige onzekerheid blijven bestaan

Ook het archief der Staten van Zeeland is ter hand genomen. maar daaraan is nog slechts weinig gedaan kunnen worden. In hoofdzaak vond ik het in drie lokalen verspreid, nl. in de benedenkamers n°. 1 en 2 en in de gang, die van den ingang naar mijne zitkamer voert. Archiefkamer n°. 1 deed tevens als zitkamer van den heer M H. van Visvliet dienst, maar daarin is verandering gebracht. Naar die kamer is nu eene groote kast overgebracht, en de schoorsteen is er tevens met loketten betimmerd, zoodat nu gelegenheid zal zijn in dat lokaal de notulen der Staten en der Gecommitteerde Raden en de tallooze portefeuilles met ingekomene stukken bijeen te brengen

Met de Statennotulen is dat reeds geschied, terwijl de relatieven er reeds vroeger berustten Archiefkamer n. 2 is dan bestemd om de overige registers en papieren van het archief van Staten en Raden benevens de archieven van het Landdrostambt en de Prefectuur te bergen. Zoolang ik echter de noodige ruimte mis, moet een gedeelte van dat lokaal tevens dienst doen tot berging van rechterlijke archieven, en zoolang kan ook het archief der prefectuur niet van den zolder naar dit lokaal verplaatst worden. De gang naast mijne zitkamer is geheel ontruimd, de daarin aanwezige registers zijn naar de archiefkamers n°. 1 en 2 overgebracht, de acquitten naar de reeds meermalen vermelde zolderkamertjes.

De rechterlijke archieven van Zeeland kunnen uit hun aard verdeeld worden in het archief van den Raad van Vlaanderen en de archieven der hem ondergeschikte plaatselijke gerechten eener- en de archieven der Zeeuwsche gerechten anderzijds. Deze laatsten ressorteerden van ouds onder het Hof van Holland en Zeeland, welks archief in het Haagsche depôt berust. Eerst onder de grondwet van 1801 kwam er een eigen hof voor Zeeland tot stand (10 Januari 1803), dat echter reeds in 1811 werd opgeheven. Het archief van dat laatste college berustte op de bovenarchiefkamer n°. 3; ik heb het vandaar naar de benedenkamer n°. 2 overgebracht en het beschreven. Bij dit archief zijn thans geplaatst de rechterlijke archieven van Veere en Vlissingen, die ook op de bovenverdieping waren opgeborgen. Zij waren vroeger reeds beschreven, maar elk over verscheidene inventarissen verdeeld, naarmate de stukken overgenomen waren van de rechtbank, den hypotheekbewaarder en de gemeente Middelburg. De heer M H. van Visvliet heeft de verschillende collectiën tot een geheel versmolten en dienovereenkomstig de inventarissen omgewerkt. Het is mijn voornemen de rechterlijke archieven van Zieriksee, Tholen en het platteland van Walcheren en de eilanden Beoosten Schelde op dezelfde wijze te behandelen en in archiefkamer n°. 2 bijeen te brengen, waar zij reeds thans grootendeels berusten Alleen een gedeelte van de archieven van het platteland van Walcheren, vroeger bewaard in bovenkamer n° 3, is voorloopig naar de zaal boven de Balanspoort overgebracht.

In mijn vorig verslag heb ik reeds de voorloopige regeling van de rechterlijke archieven van Goes, het platteland van Beveland en Hulsterambacht besproken. Zij zijn grootendeels geplaatst in het lokaal, dat mij tot zitkamer dient. Wat er aan ontbrak en eerst in de aangrenzende kamer, die vroeger als audiëntiekamer van den Commissaris der Koningin was ingericht, was opgeborgen, is, nadat de gang, die naar mijne

zitkamer leidt, was ontruimd, daar geplaatst. Daarheen zijn thans ook de rechterlijke archieven der overige gerechten van Staats-Vlaanderen, naarmate zij door mij zijn overgenomen, overgebracht, nadat zij door den heer M. H. van Visvliet zijn geïnventariseerd. Van de overgenomene archieven moet nog alleen dat van Axel beschreven worden, terwijl die van Sluis, St. Anna ter Muiden en het Vrije van Sluis, die dooreengemengd zijn, nagenoeg geheel zijn afgewerkt.

Nog over twee kleine verzamelingen heb ik te spreken, die oorspronkelijk, vermengd met andere stukken, in eene kast van de 5de bovenkamer bewaard werden; de eerste vormt het archief der stad Reimerswaal, reeds in 1849 door den heer J. P. van Visvliet beschreven, de tweede bestaat uit de stukken, in 1867 beschreven in den reeds vermelden inventaris der registers van het tijdvak der grafelijke regeering. Uit den laatsten inventaris heb ik echter de registers, welke in rekenkamer n°. 1 bleken thuis te behooren, gelicht en naar de bovenverdieping overgebracht. Eveneens zijn de registers, die geschonken of aangekocht waren, naar de bibliotheek van handschriften overgebracht. De geheele verzameling behoort natuurlijk te verdwijnen, en dit zal ook geleidelijk geschieden, naarmate de regeling van het archief der Rekenkamer en de andere archieven vordert Voorshands is het gemakkelijk deze registers, waarvan een uitvoerige inventaris bestaat, en die vaak geraadpleegd worden, bij de hand te hebben. Zij zijn daarom, evenals het archief van Reimerswaal, in de voormalige audiëntiekamer opgeborgen. Deze kamer bevat overigens nog slechts een gedeelte der bibliotheek van gedrukte werken, en is verder als werkkamer voor den heer Van Visvliet ingericht.

Ook de charterverzameling was reeds in 1894 onder handen genomen, en in de wintermaanden van 1895 is die werkzaamheid onafgebroken voortgezet zonder nog te zijn voltooid. De oorkonden uit het tijdvak der grafelijke regeering (d. i. vóór de inneming van Middelburg in 1574), zoowel de oorspronkelijke charters, als de in registers afgeschrevene diplomata, zijn door wijlen den archivaris Van Visvliet in dertien inventarissen beschreven. Bij elk verslag werd nl. door hem zulk een inventaris, inhoudende de in het afgeloopene jaar beschrevene oorkonden, overgelegd. In 1878 werd toen zijne Chronologische tafel van de charters en oorkonden der grafelijke regeering, die uit de versmelting dezer dertien inventarissen ontstaan was, in druk uitgegeven. In den regel is in dat werk aangegeven, welke charters oorspronkelijk, welke slechts in afschrift voorhanden zijn, somtijds ontbreekt echter deze aanwijzing. Bovendien is

bij de oorspronkelijke charters niet onderscheiden, of zij afkomstig zijn uit het archief der Abdij, uit dat der Rekenkamer, uit dat der stad Reimerswaal, of dat zij later door koop of schenking in het depôt gekomen zijn. Veelal geven hieromtrent de dertien oorspronkelijke inventarissen licht. In het bijbehoorend verslag wordt nl. regelmatig medegedeeld, welke registers of charterverzamelingen de stof tot den inventaris hebben opgeleverd, en in den regel is deze opgave in verband met den inhoud en de uitwendige kenmerken van het charter voldoende om de herkomst te bepalen. Niet altijd is dat echter het geval. In het provinciaal verslag van 1862 wordt b. v. na de vermelding der registers, wier oorkonden dat jaar beschreven zijn, het volgende gezegd: „bij die excerpten zijn nog gevoegd eenige losse, meest authentieke charters, deels in 1859 en 1860 door geschenk of aankoop verkregen, deels bij de sortering der vroeger beschreven oorkonden successivelijk ontdekt, waaronder diverse betrekkelijk de stad Reimerswale alsook eenige weinigen uit het tijdvak der troubles in de Nederlanden in de laatste helft der 16e eeuw". Het is mij niet mogelijk geweest met behulp van deze aanwijzing de in 1859 uit den boedel van wijlen mr. S. De Wind en de in 1860 uit dien van den heer E. Tak verkregene charters te splitsen, en, evenmin te onderscheiden, welke charters betreffende Reimerswaal van ouds in het depôt berustten, welke uit den boedel van den heer Tak zijn aangekocht, want in het verslag over 1860 wordt juist medegedeeld, dat die toen aangekochte charters grootendeels op de stad Reimerswaal betrekking hebben. Ook een verzoek aan den heer mr. Roetert Tak te Kampen (oudsten zoon van wijlen den heer E. Tak) om mij te willen mededeelen, door welken boekverkooper de bibliotheek zijns vaders verkocht was, bracht mij niet op het gewenschte spoor, daar Z.W.E.G. mijn schrijven onbeantwoord liet. Nog veel moeilijker en dikwijls geheel ondoenlijk is het de herkomst te bepalen der charters, die niet in den inventaris van 1878 beschreven zijn. Deze verzameling, die uit alle gedeelten van het gebouw is bijeengebracht, bestaat vooreerst uit de na 1878 verkregene charters, voorts uit de van ouds in het archief berustende of vóór 1878 verkregene charters, die den tijd na 1574 betreffen, of die tot Zeeland in geene betrekking staan, en eindelijk uit een niet onbelangrijk getal oorkonden, die bij de vroegere inventariseering over het hoofd zijn gezien.

Met het beschrijven dezer aanzienlijke verzameling stukken ben ik nog niet geheel gereed, daar uit iedere kast, die onder handen genomen wordt, nieuwe vondsten het reeds aanwezige materiaal komen verrijken, maar ik ben toch voldoende ge-

vorderd om een algemeen overzicht van de collectie charters te geven Het oudste en belangrijkste gedeelte er van behoort tot het archief der Abdij; daaraan sluiten zich eenige charters aan, die in het archief van Prelaat en edelen, dat in het Abdijarchief berustte, tehuis behooren. Van de overige geestelijke stichtingen in de provincie zijn nagenoeg geene charters voorhanden. Daarentegen is er eene niet onbelangrijke verzameling documenten, die vroeger in de middeleeuwsche rekeningen bewaard zijn geweest, maar daaruit door wijlen den heer Van Visvliet zijn gelicht en afzonderlijk beschreven. Al deze stukken hebben betrekking op den tijd vóór 1574. De documenten uit den lateren tijd zijn slechts voor een klein deel charters, die tot het archief der Staten behooren. Het meerendeel der overige stukken zijn geene oorkonden in den eigenlijken zin des woords: het zijn afgeloste rentebrieven en stukken, die ter registratie zijn ingeleverd bij de Rekenkamer en daar zijn blijven liggen. De stukken der beide laatste categorieën behooren niet afzonderlijk beschreven te worden. De rentebrieven behooren opgeborgen te worden bij de acquitten, de ter registratie bij de Rekenkamer ingekomene stukken zullen worden gerangschikt naar de registers, waarin zij zijn afgeschreven. Strikt genomen, vallen ook de bijlagen tot de middeleeuwsche rekeningen niet in de termen om afzonderlijk beschreven te worden, maar de meeste zijn reeds in den inventaris van 1878 opgenomen, en bovendien te belangrijk om niet te verdienen afzonderlijk te worden vermeld. Natuurlijk behooren zij gerangschikt te worden naar de rekeningen, die zij toelichten. De charters van de Abdij, van Prelaat en edelen, van de Staten en de reeds vroeger vermelde stukken van de stad Reimerswaal behooren gevoegd te worden bij de archieven van die lichamen. Zoolang echter eene definitieve inventariseering dier archieven achterwege moet blijven, schijnt het gewenscht van de charters afzonderlijke inventarissen aan te leggen. Ik heb hiermede dan ook een aanvang gemaakt en de meerendeels reeds beschrevene charters van Reimerswaal opnieuw geïnventariseerd.

De charters, die niet tot eene der boven beschrevene rubrieken gebracht kunnen worden, behooren eigenlijk niet in het depôt thuis en zijn later door aankoop of schenking verkregen. Natuurlijk zijn er onder de later verworvene stukken verscheidene, die tot eene der bovenstaande afdeelingen gebracht kunnen worden, en dus ook van ouds in het depôt hebben behoord, maar daaruit waren ontvreemd. Evenals ik bij de later verkregene registers heb gehandeld, heb ik ook hier gedaan. Wat zonder twijfel vroeger tot het archief had behoord, is er weder mede vereenigd. De overige charters wenschte ik in

hoofdzaak over twee serieën te verdeelen, al naarmate zij be trekking hebben op de oude provincie Zeeland of op Vlaanderen Omtrent de charters, die andere provinciën betreffen, hoop ik Uwe Excellentie in den loop van 1896 een voorstel tot verplaatsing naar de andere depôts te doen.

Ik heb gemeend bij deze regeling eene uitzondering te moeten maken voor twee charterverzamelingen, die elk op zich zelf min of meer een geheel uitmaken. De eerste verzameling is die, welke in 1892 van de Oostenrijksche regeering werd verkregen en nagenoeg geheel afkomstig is van Anna van Bourgondië, vrouwe van Ravestein, erfgename der van Borselens van Souburg en Brigdamme; de andere werd in 1894 in auctie Fiévez te Brussel aangekocht, en is afkomstig uit het archief der familie van Wakkene-Kapelle. Het scheen mij gewenscht deze twee verzamelingen, die bijna geheel uit charters bestaan, afzonderlijk te houden en te beschrijven. Ik heb mij veroorloofd de beide inventarissen als bijlagen aan dit verslag toe te voegen en ze te doen voorafgaan door eene korte inleiding, waarin ik de herkomst der verzamelingen en de door mij gevolgde wijze van beschrijving in het licht heb gesteld.

Reeds boven is de wijze, waarop de charters opgeborgen zijn, besproken.

De kaarten zijn wel allen in de groote zaal boven de Balanspoort bijeen gebracht, maar overigens niet geregeld. Dit zal eerst kunnen geschieden, wanneer in die zaal toonkasten zullen zijn aangebracht, die tevens voor berging van kaarten geschikt zijn. En op de aanschaffing dier meubelen durf ik niet aandringen, zoolang gebrek aan ruimte mij dwingt de zaal met kasten en loketten, die haar ontsieren, te vullen. Eerst als die naar elders overgebracht zullen zijn, zal er mogelijkheid bestaan, de zaal behoorlijk in te richten o. a. ook tot bergplaats der kaartenverzameling

Eindelijk dien ik in deze afdeeling van mijn verslag te spreken over hetgeen verricht is ten dienste der bibliotheek van gedrukte werken, die aan het depôt verbonden is. Reeds in het vorige verslag is gesproken van de pogingen, aangewend om de constateeren, welke boeken, die met de particuliere blibliotheek van mijn ambtsvoorganger vermengd waren, in de archiefbibliotheek thuis behoorden. Dank zij den daar besproken middelen, gelukte het mij een aantal boeken terug te verkrijgen. Bij het in orde maken van de agenda der vorige archivarissen en het doorlezen der oude verslagen trok het mijne aandacht, dat daarin van de schenking van verschillende boekwerken aan het archief gesproken werd, die thans niet meer aanwezig waren. Ik vermoedde, dat zij bij de in 1890 tot stand gekomene

splitsing tusschen het rijksarchief en de provinciale bibliotheek absolutelijk in de laatste waren blijven berusten, en wendde mij derhalve in deze aangelegenheid tot Gedeputeerde Staten der provincie. Mijne pogingen werden met gunstigen uitslag bekroond. Gedeputeerde Staten deden ten gevolge van mijn verzoek een aantal boekwerken uit de provinciale bibliotheek naar het archief overbrengen. Het was mij aangenaam, dat Uwe Excellentie mij in de gelegenheid stelde de provinciale bibliotheek met een compleet stel van de verslagen omtrent 's rijks verzamelingen van geschiedenis en kunst te verrijken en daardoor eenigermate de lacunes te vergoeden, die de inwilliging mijner aanvrage in de bibliotheek veroorzaakt had.

De boekwerken, die ik van de provincie terug ontving, waren uit den aard der zaak alleen zulke werken, waarvan uit de verslagen of uit de agenda bleek, dat zij voor het archief, niet voor de bibliotheek bestemd waren geweest: natuurlijk zijn de andere boekwerken, die aan de beide toen onder één bestuur vereenigde inrichtingen werden toegezonden, in de bibliotheek blijven berusten. Dit deed mij vooral leed ten opzichte der inventarissen en verslagen van andere archieven, die in een archiefdepôt zoowel ten behoeve van de bezoekers als van de ambtenaren aanwezig behooren te zijn. Om in deze lacune te voorzien heb ik eene circulaire, waarin de exceptioneele toestand van het Zeeuwsche depôt in deze werd uiteengezet, toegezonden aan mijne ambtgenooten in de provinciën en gemeenten en aan verscheidene provinciale, gemeentelijke en waterschapsbesturen met verzoek om van het van wege hunner archieven gepubliceerde een exemplaar aan dit depôt te willen afstaan. Allen, wien ik die circulaire zond, hebben aan dit verzoek wel willen voldoen, of waar zulks niet mogelijk was, mij althans medegedeeld, welke publicaties, hun depôt betreffende, verschenen zijn. De heer Algemeene Rijk-archivaris had zelfs de goedheid mij eene lijst der te zijnen bureele in duplo aanwezige boekwerken toe te zenden met verzoek te willen opteekenen, welke dier duplicaten het mij wenschelijk toescheen naar het Zeeuwsche depôt over te brengen. Ik heb aan dat verzoek gaarne voldaan en zie den uitslag zijner bemoeiingen met belangstelling te gemoet.

Eenige archiefinventarissen kon ik met machtiging Uwer Excellentie bij de firma M. Nijhoff inruilen tegen andere boekwerken, die op het archief misplaatst schenen te zijn.

Ik heb intusschen een nieuwen catalogus van de bibliotheek van het depôt opgesteld, waarin, dank zij de ondervondene medewerking, de eerste afdeeling „Archivalia" door meer dan 200 nummers vertegenwoordigd is. De tweede afdeeling is aan

de „Zelandica", de derde aan de „Hulpwetenschappen" gewijd Ook aan de tweede afdeeling ontbreekt zeer veel, maar daar én het Zeeuwsch genootschap én de provinciale bibliotheek zich toeleggen op het verzamelen van werken betreffende Zeeland, scheen het mij overbodig hier naar volledigheid te streven. De uitbreiding, door de bibliotheek in het afgeloopene jaar ondergaan, heeft mij aanleiding gegeven tot het aankoopen eener boekenkast, die in de voormalige audiëntiekamer van den heer Commissaris der Koningin geplaatst is.

V. *In druk uitgegeven bescheiden, behoorende tot het archief.*

In het afgeloopene jaar werden door den heer Mr. L. M. Rollin Couquerque in Themis de oude keuren van Veere uitgegeven naar een handschrift, dat in 1889 ten behoeve van dit depôt werd aangekocht Andere bescheiden, behoorende tot het archief, zijn, voor zoover mij bekend, in 1895 niet gepubliceerd.

VI *Aanwinsten, door geschenk, aankoop, ruil of in bruikleen verkregen, en verliezen.*

De aanwinsten, in het afgeloopene jaar verkregen, zijn de volgende:

1. Charter van 1409 October 13. Schepenen van Reymerswale oorkonden, dat Oelaerd Janssone als scheidsman uitspraak doet in een geschil van Clays Kervinc van Reymerswale met Hughen van der Nissen en Willem Kervinc over de tiende, gelegen in den Nieuwen polre voor Ouderdinghe en Hinclenoert.
Ghegheven int jaer ons Heeren MCCCC ende neghen up den dertienden dach in October.
Met geschonden zegel van 1 der schepenen in groene was, de zegels van 2 schepenen verloren.
N.B. Dit charter werd den 24 Januari 1895 aangekocht op de auctie van den boekverkooper C. Vijt te Gent.

2. Charter van 1500 October 18. Jan, heer van Cruningen, Heimvliet, Pamele etc., ridder, groot-thesaurier van Zeelant, erkent van Clais van Reymerzwale, ridder, 7 ponden 12 schellingen parisis ontvangen te hebben, die hij wegens het baljuwschap van de stad Reymerzwale van 1494 April 16 tot 1496 Maart 1 schuldig gebleven was.
Oirconden mijn handteyken hieronder gestelt den XVIIIen

dach van Octobre int jair ons Heeren duysent vijfhondert.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als n°. 1.

3. Stukken betreffende een geschil tusschen den prins van Oranje en den magistraat van Vlissingen over het recht van hoofdtol aldaar. 1615 en 1618. (Afschriften.) 1 omslag.

N.B. Deze stukken werden bij schrijven van 14 Februari 1895 geschonken door het Historisch genootschap te Utrecht.

4. „Reglement over de Vrijndschip of Cabale ten jare 1711". Contract van correspondentie tusschen verschillende leden van den Vlissingschen magistraat. (Afschrift.) 1 stuk.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als n°. 3.

5. Extracten uit de resolutiën der Staten van Zeeland betreffende eene poging van Z.H. om hersteld te worden in het bezit van het markiezaat van Veere en Vlissingen. 1738 en 1739. 1 omslag.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als n°. 3.

6. A. M. Sifflé. Geslachtsregister van de families Dallens, De la Palma de St. Fuentes, Sinclair, Van der Heyden, Wiltschut, Sifflé en Engelen. 1819. 1 deel.

N.B. Dit deel werd in Februari 1895 geschonken door ds. A. Loos te Dordrecht.

7. Charter van 1469 September 7. Theodricus, abt van St. Marie bij Leuven, beveelt, krachtens den hier ingelaschten lastbrief dd. 1468 Mei 24 van Honofrius, legatus de latere van den paus in de dioecesen Keulen, Trier, Luik, Doornik en Utrecht, Arnoldus zoon van Nicolaus te stellen in het bezit van de cure der parochiale kerk van Synoutskerke, opengevallen door het overlijden van Wilhelmus zoon van Bartholomeus

Datum et actum Lovanii Leodiensis diocesis in hospicio nostro sub anno a nativitate Domini millesimo quadringentesimo sexagesimo nono indictione secunda die vero Jovis septima mensis Septembris pontificatus sanctissimi in Christo patris et domini nostri domini Pauli divina providencia pape secundi anno quinto.

Met het geschonden zegel van den abt in groene was en het getekende zegel van den notaris.

N.B. De opgave van het jaar van den paus is foutief; 31 Augustus 1469 was het zesde jaar van Paulus II ingegaan.

Dit charter werd bij schrijven van 4 Maart 1895 geschonken door het Koninklijk oudheidkundig genootschap te Amsterdam.

8. Charter van 1493 Juli 13. Schepenen van Oosterland in Duveland oorkonden, dat de kerk- en godshuismeesters van St. Joos in Oosterland het Onzer-Vrouwen-lof, waarvoor zij bij

den hier ingelaschten brief der vrouwe van Ravestain dd. 1489 December 10 eene schenking ontvangen hebben, beloven te zullen celebreeren en daarvoor de geschonkene 7 kwartieren land verbinden.

Opten XIIIen dach van Julio int jaer ons Heeren duusent CCCC drie ende tnegentich.

Met 4 geschondene schepenzegels in groene was; 1 verloren.

N.B. Dit charter werd in September 1894 met andere ten behoeve van het Algemeen Rijksarchief uit de nalatenschap van den heer Hendrik Veder te Rotterdam aangekocht, en krachtens machtiging van den Minister van Binnenlandsche Zaken dd. 19 Maart 1895 (n°. 700 K. W.) door den Algemeenen Rijksarchivaris bij schrijven van 29 Maart 1895 (n°. 101 overgedragen.

Overgebracht naar de verzameling charters en papieren, afkomstig van de vrouwe van Ravestein n°. 108.

9. Gelegenheid en tegenwoordige staat der heerlijkheid Vossemeer. (Handschrift uit de tweede helft der 18e eeuw.) 1 deel.

N.B. Dit handschrift komt in vele opzichten overeen met J. Ermerins. Zeeuwsche oudheden II (zonder de bijlagen); het is echter niet gelijkluidend.

Dit deel werd 31 Mei 1895 aangekocht in auctie bij de firma Van Benthem en Jutting uit den boedel, nagelaten door wijlen Mr. J. P. N. Ermerins te Middelburg.

10. Uittreksel uit de doop- en trouwboeken van Middelburg. 1594—1740. 1 deel.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als n°. 9.

11. Publicatiën van baljuw, burgemeesters, schepenen en raad van Middelburg dd 1704 Januari 26 en 31. (Gedrukt.) 1 omslag.

N.B. Deze stukken werden in Juni 1895 geschonken door den heer C. A. de Kruyff te Utrecht.

12. Brievenboek van den procureur-generaal bij het Hof van Zeeland. 1806—1809 en 1809—1811. 2 deelen.

N.B. Deze deelen werden in September 1895 aangekocht van de firma W. P. van Stockum en Zoon te 's Gravenhage uit haar catalogus: Land en Volk van Nederland. Bijzonder gedeelte II.

13. Register, houdende afschriften van plakaten van keizer Karel V, van pauselijke bullen enz. betreffende de geestelijke jurisdictie en andere onderwerpen. 1522-1533. (Vervaardigd door den notaris G. Blancquart te Veere in 1599.) 1 deel.

N.B. Dit deel werd 12 September 1895 door den Rijksarchivaris in Utrecht, daartoe gemachtigd bij schrijven van den Minister van Binnenlandsche Zaken dd. 24 Juli 1895 (n°. 1783 K. W.) uit zijn depôt hierheen overgebracht.

14. Stukken betreffende de maatregelen, door de Staten van Zeeland tegen eene arbitraire resolutie der classis van Walcheren genomen. 1671. 1 omslag.
N.B. Verkregen op dezelfde wijze als n°. 13.

15. Register van rekeningen en verpachtingen der stad Westkapelle 1637—1660. 1 deel.
N.B. Dit deel werd in December 1895 aangekocht van de firma Van Benthem en Jutting te Middelburg.

16. Inventaris van stukken, overgegeven aan de heeren Beaumont, Werckendet en De Witte, dienende tot de besoignen van hunne tegenwoordige deputatie in Holland. Met enkelen dier stukken, nl. een staat van de domeinen in Zeeland, een staat van de geestelijke goederen van Zeeland en eene specificatie van den dubbelen 100sten penning over Zeeland, alles over de jaren 1607—1609. 1 omslag.
N.B. Verkregen op dezelfde wijze als n°. 15.

17. Afgeloste rentebrief, groot 864 pond, ten laste van den tol van Iersickeroort, uitgegeven 1566 October 3. 1 stuk
N.B. Verkregen op dezelfde wijze als n°. 15.

Het archief leed geen ander verlies, dan dat met machtiging van Uwe Excellentie van hier naar het Algemeen Rijksarchief te 's-Gravenhage werd overgebracht de rekening van den ontvanger-generaal Willem Brouwersz., wegens de admiraliteit van Zeeland, van 1630 October 1 tot 1631 September 30, die blijkens het opschrift bestemd is geweest voor de Generaliteitsrekenkamer. Het deel werd door mij gevonden in de bovenkamer n°. 1; hoe het in dit depôt is gekomen, is mij niet gebleken

In dit gedeelte van mijn verslag meen ik ook melding te moeten maken van het verrichte met betrekking tot de uitvoering van het Koninklijk besluit dd. 8 Maart 1879 (*Stbl.* n°. 40), gelijk het laatstelijk den 19 Augustus 1895 (*Stbl.* n°. 150) gewijzigd is. Aan het daarin vervatte voorschrift was, voor zooveel de overbrenging der rechterlijke archieven, die onder de rechterlijke collegiën en de hypotheekbewaarders berustten, betreft, door den archivaris Van Visvliet gevolg gegeven, maar aan de overneming van de nog onder de gemeentebesturen berustende rechterlijke archieven was nog slechts weinig gedaan. Toch was daartoe in deze provincie meer aanleiding dan elders, omdat in het reeds in 1795 bij Frankrijk ingelijfde Staats-Vlaanderen de overbrenging der oude rechterlijke archieven naar de rechtbanken en hypotheekbewaarders niet heeft plaats

gehad. Mijn ambtsvoorganger had dan ook zijne aandacht reeds aan de gemeentearchieven in het voormalige Staats-Vlaanderen gewijd, en ik heb die werkzaamheid voortgezet met het gevolg, dat thans alle rechterlijke archieven uit die streek naar dit depôt zijn overgebracht met uitzondering van die, welke te Aardenburg, te Hoofdplaat, te Hulst en te St.-Jansteen berusten. Het gemeentebestuur van Aardenburg heeft naar aanleiding van het door mij aan het archief gebrachte bezoek, gevolgd door de opvraging der rechterlijke stukken, zich tot Uwe Excellentie gewend met verzoek om het rechterlijk archief in bruikleen te mogen ontvangen, waaromtrent de beslissing Uwer Excellentie mij nog onbekend is. Meer moeilijkheden leverden de onderhandelingen met het gemeentebestuur van Axel op. Nadat ik het archief aldaar bezocht en de rechterlijke stukken uitgezocht had, werd ik verrast door een krantenbericht, waarin werd medegedeeld, dat de raad op voorstel van den burgemeester besloten had het rechterlijk archief niet op te zenden, tenzij het Rijk zulks gelastte. Toen uit de door mij gevraagde inlichtingen de juistheid van het krantenbericht gebleken was, heb ik mij gehaast Uwe Excellentie met een en ander in kennis te stellen. Dank zij de door haar ingeroepene tusschenkomst van den heer Commissaris der Koningin is het gemeentebestuur ten slotte toch tot de overzending van het archief overgegaan. Ik ontving het in het laatst van 1895, de regeling der uitgebreide verzameling zal ongetwijfeld geruimen tijd in beslag nemen. De overige archieven, die in 1895 zijn overgenomen, zijn of worden door den heer M. H. van Visvliet geregeld. De verzameling is zeer groot, zoodat de plaatsing er van niet weinig moeilijkheden oplevert. Vooral de te Sluis gevondene rechterlijke archieven van die stad, van het college van het Vrije en van St. Anna ter Muiden zijn uiterst volumineus. Hetgeen ik tot heden uit de gemeenten van het eigenlijke Zeeland aan rechterlijk archief kon overnemen, was onbeduidend. In mijn volgend verslag hoop ik daarvan meer mede te deelen, hier meen ik te mogen volstaan met de vermelding, dat ook het gemeentebestuur van Tholen verzocht heeft het rechterlijk archief dier gemeente in bruikleen te ontvangen. Eene beslissing op dit verzoek is, meen ik, nog niet genomen.

VII. *Uitslag der pogingen om afschriften te verkrijgen van belangrijke onuitgegeven bescheiden, voor het archief in de provincie van gewicht, en berustende in andere binnenlandsche en buitenlandsche archieven.*

Op de auctie der bibliotheek, nagelaten door den archivaris

Ermerins, kwam ook voor een handschrift gedeeltelijk van Matthijs van der Houve, gedeeltelijk van Alkemade, bevattende handvesten van Tholen. Daar dit handschrift blijkbaar nauw verwant was aan de bekende Handvestenkroniek van den eerstvermelden auteur, achtte de heer bibliothecaris der Leidsche universiteitsbibliotheek het wenschelijk het voor zijne verzameling aan te koopen. Het gelukte mij het bij den verkoop machtig te worden, en ik zond het manuscript naar Leiden op. Te zelfder tijd verzocht ik echter afschrift te mogen bekomen van twee er in voorkomende stukken, die op het archief ontbreken. De heer bibliothecaris heeft mij dat toegezegd, zoodat ik mag vertrouwen eerlang de beide afschriften te zullen ontvangen.

IX. *Gebruik van het archief gemaakt door en inlichtingen verstrekt aan autoriteiten en particulieren.*

In het afgeloopene jaar werden inlichtingen gevraagd o. a. door den rentmeester van het Kroondomein te Goes, omtrent de bedijking van den Thoornpolder; door den ontvanger-griffier van den Mariapolder, omtrent de bedijking van dien polder; door Gedeputeerde Staten van Zeeland omtrent de bedijking van den Adriaanpolder en omtrent de vraag, tot welke polder de buurtschap De Val onder Zaamslag behoort; door den dijkgraaf van den Stadspolder onder Kortgene en door mr. W. A. van Hoek te Middelburg, omtrent het recht van aardhaling; door Uwe Excellentie en den heer Servaas van Royen te 's-Gravenhage, omtrent de familie Huygens; door den heer Commissaris der Koningin in Zeeland, omtrent den eigendom van oude doopregisters; door den Heer Bom te Amsterdam, omtrent De Jongs teekeningen van zeehavens; door professor Frédéricq te Gent, omtrent het Begijnhof te Middelburg; door den provincialen archivaris te Gent en den secretaris van Zuiddorpe, omtrent het burgerlijke-standsarchief dier gemeente; door den heer Van der Lek de Clercq te Koudekerke, omtrent de grenzen der heerlijkheid Renesse; door den heer Van den Bemden te Gent, omtrent de weesboeken van Axel; door den heer Trosée te Utrecht, omtrent verschillende stukken uit de jaren 1579—1581; door professor Reitsma te Groningen, omtrent acta synodalia van Zeeuwsche synodes; door den heer De Vos te Zieriksee, omtrent den bouw van den 's-gravensteen aldaar; door dr. Klap te Oosterland, omtrent oude Zeeuwsche schoolordeningen; door den heer Van den Bosch te Goes, omtrent papieren, door hem in het archief der societeit aldaar gevonden,

en door den heer Van Affenden van Saemsfoort, omtrent de ligging der heerlijkheid van dien naam. Waar ik kon, heb ik die inlichtingen gegeven. Dankbaar herdenk ik daarbij de hulp, mij verstrekt door de gemeentearchivarissen en enkele gemeentebesturen in de provincie voornamelijk wat betreft de beantwoording der vragen van den heer Bom en professor Reitsma, door mijn ambtgenoot in Oost-Vlaanderen wat aangaat de ligging van de buurtschap De Val, en door den heer Hingman te 's-Gravenhage omtrent de Axelsche weesboeken. Bijzonder aangenaam was het mij eenige inlichtingen te kunnen geven omtrent verbouwingen, tusschen 1520 en 1530 aan de Abdij verricht, en waar die inlichtingen onvoldoende waren, ze te kunnen aanvullen door hetgeen ik gevonden had omtrent het materiaal, waarmede te zelfder tijd het 's gravensteen te Middelburg werd gebouwd.

Overeenkomstig het besluit der vergadering van rijksarchivarissen, in 1894 gehouden, werd door mij een rapport omtrent de rechterlijke functiën der weeskamers in deze provincie uitgebracht.

Nog werd het archief herhaaldelijk bezocht door wijlen den heer Walraven te Nieuw- en St.-Joosland en door den heer Polderdijk aldaar, die gezamenlijk de geschiedenis van dat dorp tot punt van hun onderzoek hadden gemaakt; door den heer Dommisse te Lage-Zwaluwe, die de ligging en indeeling van Oud-Vlissingen uit de oude grafelijkheidsrekeningen opspoort; door den heer Kesteloo te Domburg, die verschillende onderwerpen van plaatselijke geschiedenis onderzocht heeft; door den heer Von Brucken Fock voor zijne genealogische studiën en door den heer Schorer voor een reglement betreffende de calamiteuse polders. Sinds 1 October is ook de heer tweede-luitenant Wijckhuyse onvermoeid werkzaam geweest met het doen van nasporingen op het gebied der krijgsgeschiedenis, voornamelijk uit de jaren 1587—1592.

Aan den heer archivaris van Dordrecht werden verschillende charters uit het archief der Abdij ter inzage toegezonden, terwijl een register met acta synodalia ten behoeve van professor Reitsma op het Groningsche rijksarchief werd gedeponeerd. Omgekeerd werden mij voor mijne eigene studie eenige archiefstukken uit Utrecht toegezonden, terwijl de heer Frederiks te mijnen bureele een daartoe uit de bibliotheca Thysiana overgezonden plaatwerk bestudeerde.

IX. *Uitkomst der bemoeiingen met gemeente-, veen-, waterschaps- en andere archieven.*

Mijn ambtsvoorganger heeft bij het overnemen van de rechter-

lijke archieven in Staats-Vlaanderen tevens de daarmede vermengde gemeentearchieven doen inventariseeren. Bij den aanvang van 1895 waren de gemeentearchieven van IJzendijke en Terneuzen nog onderhanden. Dezen zijn door den heer Van Visvliet afgewerkt. Het scheen mij echter, waar de termijn, voor de overneming der rechterlijke archieven gesteld, tot spoed dringt, ongewenscht de andere Vlaamsche gemeentearchieven op dezelfde wijze te behandelen, hoewel hunne belangrijkheid dit anders wel gewenscht zou hebben gemaakt.

In opdracht Uwer Excellentie heb ik bij het bezoeken der gemeentearchieven tevens zooveel mogelijk kennis genomen van de kerkelijke archieven. In het archief der hervormde gemeente te Breskens trof ik een doop- en huwelijksregister aan, loopende van 1611 tot 1710. Overigens vond ik, waar ik in de gelegenheid was de kerkelijke archieven in te zien, daarin geene opmerkenswaardige stukken.

Andere archieven zijn door mij niet bezocht, behalve met het oog op de overneming der rechterlijke stukken, met uitzondering alleen van het archief van Zieriksee, waar ik ten verzoeke van de directie der Vereeniging tot uitgave van bronnen van het oude Vaderlandsche recht een onderzoek naar de oude keurboeken der stad instelde. Bij die gelegenheid kon ik wel de door mij verlangde registers raadplegen, maar de toegang tot het archief zelf werd mij niet verleend. In eene poging om het archief der ambachtsheerlijkheid Hoogelande — de kerk van Hoogelande werd reeds in 1188 gesticht — in te zien bij gelegendheid van den verkoop dier heerlijkheid mocht ik niet slagen, het archief bleek in België te berusten.

Nog moet ik hier melding maken van het feit, dat ten gevolge van noodzakelijk gewordende reperatiën aan dat gedeelte der Abdij, dat ten dienste van het provinciaal bestuur is ingericht, een groot gedeelte van het archief van dat bestuur na 1813 naar de groote zaal boven de Balanspoort is overgebracht, waar het een tijd lang heeft vertoefd. Enkelen der bekende tapijten uit de Statenzaal zijn er nog altijd opgeborgen.

X. *Maatregelen in het belang van het oud-archief te nemen.*

In de eerste plaats heb ik hier te wijzen op het gebrek aan ruimte om de archieven van dit depôt behoorlijk op te bergen. Ik meen, dat reeds in dit verslag is aangetoond, hoe de geheele regeling der archieven daaronder lijdt, en hoe aanzienlijke gedeelten van het depôt door plaatsgebrek niet geraadpleegd kunnen worden noch door bezoekers noch door mijzelf. Boven-

dien is een deel van de stukken zoo hoog geplaatst, dat het een gevaarlijk werk is deze zware registers naar beneden te halen. En waar ik de rechterlijke archieven, die nog overgenomen moeten worden, zal moeten bergen, zou ik waarlijk niet weten te zeggen. Toen mij dan ook in den loop van het jaar door den heer Commissaris der Koningin alhier gevraagd werd, of ik meende voor de behoorlijke plaatsing van het archief behoefte te hebben aan de lokalen, thans gebruikt door de provinciale bibliotheek en den provincialen waterstaat, heb ik niet anders dan volmondig bevestigend kunnen antwoorden. Eerst na de ingebruikneming dier localen zal tot eene behoorlijke ordening van de archieven kunnen worden overgegaan.

In mijn vorig verslag heb ik gewezen op den eigenaardigen toestand, dat de functiën van commies-chartermeester, klerk en concierge, elders aan beambten opgedragen, hier vervuld worden door personen, die geene vaste aanstelling als zoodanig hebben ontvangen, maar door mij bezoldigd worden uit het jaarlijks mij toegestane crediet. Reeds heeft Uwe Excellentie voor het jaar 1895 in die bezwaren gedeeltelijk voorzien door de verhooging van het crediet. Nog aangenamer is het intusschen, dat de regeering op de begrooting voor 1896 de noodige gelden voor de aanstelling van een commies-chartermeester heeft uitgetrokken, met welk voorstel zich thans ook de beide andere takken der wetgevende macht vereenigd hebben. Deze maatregel zal zeer zeker voor het archief goede vruchten afwerpen.

Middelburg, 13 Februari 1896.

De Rijksarchivaris in Zeeland,

R. Fruin Th. Az.

BIJLAGE A.

BESCHRIJVING EENER VERZAMELING CHARTERS EN PAPIEREN, AFKOMSTIG VAN ANNA VAN BOURGONDIË, VROUWE VAN RAVESTEIN, MEERENDEELS BETREFFENDE DE FAMILIE VAN BORSELEN VAN BRIGDAMME EN SOUBURG, BERUSTENDE IN HET RIJKS ARCHIEF-DEPÔT IN DE PROVINCIE ZEELAND.

INLEIDING.

In 1892 werd ten behoeve van het Rijk van de Oostenrijksche regeering eene groote verzameling charters en papieren verworven, die oorspronkelijk in het Staatsarchief te Brussel hadden berust, en vandaar naar Weenen waren overgebracht. Het Zeeuwsche depôt ontving daaruit krachtens machtiging van den Minister van Binnenlandsche Zaken dd. 13 Juli 1892 (n°. 149 K. W.) bij schrijven van den Algemeenen Rijksarchivaris dd. 13 September 1892 (n°. 286) 118 charters benevens eenige papieren, die bijna allen bleken afkomstig te zijn van Anna bastaarddochter van hertog Philips van Bourgondië. Ten gevolge van haar eerste huwelijk met Adriaan van Borselen, heer van Brigdamme, in 1457 gesloten, verkreeg zij aanzienlijke goederen in Zeeland, en vestigde zij zich te West-Souburg. Adriaan van Borselen had die goederen gedeeltelijk van zijne voorouders geërfd, gedeeltelijk verkregen door zijn eerste huwelijk met Maria van Cats, erfdochter van een zijtak der Borselens van Brigdamme, de Borselens van Souburg. Adriaan van Brigdamme was de laatste van zijn geslacht, en zoo kwam een aanzienlijk deel zijner nalatenschap aan zijne weduwe, die ook na hertrouwd te zijn met den heer van Ravestein in het bezit er van bleef. Na haar dood zijn de bezittingen, die van haar eersten man afkomstig waren, overeenkomstig de door deze genomen beschikkingen (1) grootendeels tot zijne familie, de Borselens, de Voorhouts, de Bossu's en anderen, terug-

1) Zie zijn testament: Matthaeus. Analecta 2e ed. II blz. 286.

gekeerd. Vele goederen vererfden op Anna van Borselen van Veere, van wie zij op hare nakomelingen overgingen. Zij maakten dus deel uit van de nalatenschap van Maximiliaan van Bourgondië, markgraaf van Veere, en werden met zijne overige bezittingen verkocht. Een gedeelte der goederen, waarover Anna van Bourgondië vrijelijk beschikken mocht, vererfde op hare familie, de bastaardtakken van Bourgondië, en het is niet onwaarschijnlijk, dat de onderstaande verzameling charters afkomstig is van Jacques van Bourgondië-Phallaix, die Souburg had geërfd van Philips, bisschop van Utrecht, die het uit de nalatenschap zijner zuster Anna verkregen had (1). De goederen van dezen Jacques werden in 1550 verbeurd verklaard, en zoo zullen deze charters naar Brussel gekomen zijn. Misschien zijn zij echter ook verkregen, toen Philips II het markgraafschap uit de nalatenschap van Maximiliaan van Bourgondië kocht.

Ten einde de niet altijd even duidelijke familiebetrekkingen op te helderen zijn aan dezen inventaris twee stamboomen toegevoegd, één van de heeren van Brigdamme en Souburg uit het huis van Borselen, en één van de bastaardtakken van Bourgondië. In den laatsten is ook rekening gehouden met de gegevens, aan de charters, afkomstig van de heeren van Wakkene-Kapelle, ontleend. Overigens berusten de stamboomen alleen op de hierachter beschrevene charters zelf; alleen daar, waar tot recht verstand een ontbrekende schakel in de genealogie moest worden ingevoegd, is dit geschied; de naam is in dat geval tusschen [ ] geplaatst.

Nagenoeg alle stukken, die het Zeeuwsche depôt uit de schenking der Oostenrijksche regeering verwierf, (2) zijn van de vrouwe van Ravestein afkomstig, eene uitzondering moet alleen gemaakt worden voor een request van den pastoor van Dreischor aan de gouvernante Maria van Hongarije, eene bijlage tot de rekening van den rentmeester van Bewester Schelde dd. 1419 en een afschrift der keur van Gwy van Vlaanderen voor Axel. Deze stukken zijn dan ook niet in dezen inventaris opgenomen. Wel opgenomen zijn eenige andere stukken, waarvan waarschijnlijk is, dat zij van de vrouwe van Ravestein

---

1) Blijkens n°. 107 van den inventaris gingen enkele bezittingen van Anna van Bourgondië, waarvan ook papieren aanwezig zijn, rechtstreeks over op de familie van Bourgondië-Phallaix. Deze heeft echter de charterverzameling toen niet ontvangen. De aanteekening, in margine van het onder n°. 134 vermelde charter voorkomende, is alleen verklaarbaar, als het charter zelf niet onder Boudewijn, heer van Phallaix, berustte.

(2) Deze stukken zijn gemerkt K.

afkomstig zijn, ofschoon het niet met zekerheid blijkt. Dit zijn die, welke onder de n°. 16, 40, 46, 48, 75, 121 en 123 voorkomen. Bovendien is aan deze verzameling nog toegevoegd een charter (n°. 108), dat in September 1894 met andere stukken ten behoeve van het Algemeen rijksarchief uit de nalatenschap van den heer Hendrik Veder werd aangekocht en krachtens machtiging van den Minister van Binnenlandsche Zaken dd. 19 Maart 1895 (n°. 700 K. W.) door den Algemeenen rijksarchivaris bij schrijven dd. 29 Maart 1895 (n°. 101) overgedragen werd. (1)

Omtrent de beschrijving dezer charters valt alleen aan te teekenen, dat alle stukken op perkament in de landstaal geschreven zijn, tenzij het tegendeel uitdrukkelijk is aangeteekend. en dat de eigennamen in de oorspronkelijke spelling zijn weergegeven. De datum is eveneens in de spelling der stukken zelf weergegeven, wat gewenscht scheen, ook omdat aangaande den in Zeeland gebezigden jaarstijl zoo weinig met zekerheid vaststaat. Naar het schijnt, is de uitspraak van Huydecoper (ad Melis Stoke II blz. 321 en 322) in zooverre juist, dat de Paaschstijl in Zeeland veel meer gebruikelijk was dan in Holland. Ik vond, dat bijna alle dorpsbesturen, waarbij ik den gebezigden jaarstijl kon constateeren, nog in het midden der 16e eeuw het jaar met Paschen begonnen. Zoo hebben ook, naar het schijnt, de aanzienlijke Zeeuwsche edellieden gedateerd. Behalve uit het door den heer De Fremery (Nijhoffs Bijdragen IX blz. 139 (37)) aangehaalde voorbeeld, blijkt dit ook uit n°. 7 van dezen inventaris in verband met n°. 6. Ook de stad Middelburg bediende zich van den Paaschstijl. Te Goes, Veere en Brouwershaven vond ik in het laatst der 15e en de eerste helft der 16e eeuw den jaarsdagstijl in gebruik, te Zieriksee den Kerststijl. Burgerlieden te Middelburg bedienden zich evenmin van den Paaschstijl. Ook de notaris, die de onder n°. 117 vermelde akte opstelde, bezigde den Paaschstijl niet, wat te opmerkelijker is, omdat partijen (de stad Middelburg en de vrouwe van Ravestein) zich daarvan in den regel wel bedienden. Ik heb daarom bij de achterstaande charters, voor zoover mij de stijl dergenen, van wie het stuk uitging, niet bekend was, den datum zoowel volgens den Paaschstijl als volgens den jaarsdagstijl herleid. Bij de chronologische volgorde, waarin ik de charters heb geplaatst — deze volgorde schijnt mij bij kleine verzamelingen, die grootendeels uit charters bestaan, en

(1) Dit stuk is gemerkt P.

geene eigenlijke archieven uitmaken, de meest gewenschte — heb ik die, wier stijl twijfelachtig is, opgenomen op de plaats, die hun volgens den Paaschstijl toekomt.

INVENTARIS.

1. K. 1381/2 Februari 15.

Keurschepenen van Meleyfskerke oorkonden, dat Marie Heynricsdochter aan Gillis van Borselen den eigendom van eene huizinge aldaar overdraagt.

Dit was ghedaen int jaer ons Heeren MCCC een ende tachtich des anderen daghes na Sente-Valetijnsdach in Zille.

Met 4 gedeeltelijk geschonden schepenzegels in groene was.

2. K. 1384 Maart 30.

Schepenen van Middelburgh oorkonden, dat Hadewijf Gheeraerdsdochter van Borselen aan Clays van Borselen Aelbrechtssone, ridder, den eigendom overdraagt van alle erven en huizen in Walcheren, haar aangekomen bij doode van haar vader Gheeraerd van Borselen, met uitzondering van een huis in de Corte Noertstrate.

Dit was ghedaen int jaer ons Heeren MCCC drie ende tachtich up den dortichsten dach in Maerte.

Met 4 geschonden schepenzegels in groene was.

3. K. 1387 Augustus 19.

Schepenen van Middelburgh oorkonden, dat Willem Boudijnssone aan Clays van Borselen den eigendom van 2½ gemeten land te Popkijnburgh overdraagt.

Dit was ghedaen int jaer ons Heeren MCCC zeven ende tachtich up den neghentiensten dach in Oeghstmaent.

Met 4 gedeeltelijk geschonden schepenzegels in groene was.

4. K. 1387 December 16.

Schepenen van Middelburgh oorkonden, dat Katerine Jan Pieters (weduwe?) aan Clays van Borselen, rentmeester van Zeeland, den eigendom van 1 gemet land te Popkijnburgh overdraagt.

Dit was ghedaen int jaer ons Heeren MCCC zeven ende tachtich up den zestiensten dach in December.

De 4 schepenzegels verloren.

5. K. 1388 November 30.

Schepenen van Wester-Zubburch oorkonden, dat Aechte Michiels aan Wouter Janssone den eigendom van $^3/_4$ gemeten en 2 roeden land aldaar overdraagt.

Dit was ghedaen int tjaer ons Heeren MCCC acht ende tachtich up Sente-Andriesdach.

Met 3 schepenzegels in groene was; 1 verloren.

6. K. 1390 Februari 6.

Schepenen van Middelburgh oorkonden, dat Gillis van Borselen, baljuw van Middelburgh, ten behoeve van zijn broeder Clays van Borselen afstand doet van zijn aandeel in de hun gemeenschappelijk toebehoorende erven en huizen binnen Middelburgh en in de ambac ten Popkinburgh, Grijpskerke, Ser-Alaerdskerke en Brugdamme.

Dit was ghedaen int jaer ons Heeren MCCC neghene ende tachtich up den zesten dag in Februario.

Met 5 schepenzegels in groene was.

7. K. 1390 Februari 7.

De broeders Clays van Borselen, ridder, rentmeester van Zeeland, en Gillis van Borselen, baljuw van Midddelborgh, maken eene verdeeling van de ambachten en leenen, die zij tot heden gemeenschappelijk hebben bezeten, en bepalen, dat eerstgenoemde bezitten zal de goederen in Popkenborgh, Brigdamme, Griepskerke, Nord-Monstre en Coudekerke, behalve hetgeen Clays van Brigdamme van het laatstgenoemde ambacht bezat, hetwelk aan Gillis van Borselen zal toebehooren, evenals de goederen in Wester-Zobborgh, Sinte-Mariënkerke, Domborgh, Vlissinghen en Riethem.

Dit was ghedaen int jaer ons Heeren MCCC neghen ende tachtich upten zevensten dach in Februario.

Met de geschonden zegels van 5 mannen van den graaf van Hollant in groene was; die van Clays en Gillis van Borselen verloren.

8. K. 1390 December 15.

Schepenen van Middelburgh oorkonden, dat Clays Olaerdssone en Pieter Pieterssone aan Clays van Borselen, ridder, den eigendom van $1^1/_2$ gemeten 30 roeden land te Popkinburgh overdragen.

Dit was ghedaen int jaer ons Heeren MCCC ende tneghentich up den vichtiensten dach in December.

Met 4 schepenzegels in groene was.

9. K. 1393 Februari 8.
1394 Februari 7.

Hughe, heer van Heenvliet, ridder, rentmeester van Bewester Scelt, erkent van Boudin en Floris, zoons van Gillis van Borselen, ontvangen te hebben 66 pond 14 schellingen en 6 penningen grooten, verschuldigd wegens den aankoop van ambachten van heer Claes van Cortkene en wegens het overlijden van hun broeder Aelbrecht.

Ghegheven int jaer ons Heeren MCCC tneghentich ende drie des Saterdaghes na Sinte-Aechtendach.

Met het gesehondeu zegel van den rentmeester in groene was.

10. K. 1395/6 Februari 11.

Keurschepenen van Wester-Zubburgh oorkonden, dat Aernoud Janssone aan Wouter Janssone den eigendom van 2 gemeten land aldaar overdraagt.

Dit was ghedaen int jaer ons Heren MCCC vive ende tneghentich opten elfsten dach in Zelle.

Met 3 schepenzegels in groene was; 1 verloren.

11. K. 1396/7 Februari 25.

Keurschepenen van Wester-Zubburgh oorkonden, dat Willem Janssone aan Wouter Janssone den eigendom van 24 roeden land aldaar overdraagt.

Dit was ghedaen int jaer ons Heren MCCC zes ende tneghentich opten vive ende twintichsten dach in Zelle

Met 3 geschonden schepenzegels in groene was; 1 verloren.

12. K. 1397/8 Februari 24.

Keurschepenen van Wester-Zubburgh oorkonden,

dat Willem Janssone uten Moere aan Wouter Janssone den eigendom van $^1/_4$ gemeten 68 roeden land aldaar overdraagt.

Dit was ghedaen int jaer ons Heren MCCC zeven ende tneghentich opten vier ende twintichsten dach in Zelle.

Met 8 gedeeltelijk geschonden schepenzegels in groene was; 1 verloren.

13. K. 1399 Mei 4.

Keurschepenen van Wester-Zubburgh oorkonden, dat Jan Pieter-Heynrixsonssone aan Wouter Janssone den eigendom van 1 gemet 25 roeden land aldaar overdraagt.

Dit was ghedaen int jaer ons Heren MCCC neghen ende tneghentich opten vierden dach in Meye.

Met 4 gedeeltelijk geschonden schepenzegels in groene was.

14. K. 1400 Juni 10.

Schepenen van Middelburgh oorkonden, dat Heinric en Willem Gillissonen de overdracht van $2^1/_2$ gemeten land te Bigghenkerke door hunne moeder Alise, weduwe van Gillis Heinrixsone, aan Janne, weduwe van Gillis van Borselen, goedkeuren.

Dit was ghedaen int jaer ons Heeren M ende vierhondert upten tiensten dach in Junio.

Met 4 geschonden schepenzegels in groene was.

15. K 1400 December 16.

Schepenen van Middelburgh oorkonden, dat Jan Pauwelssone aan Florens van Borselen den eigendom van 1 gemet en 20 roeden land te Wester-Zubburgh overdraagt

Dit was ghedaen int jaer ons Heeren M ende vierhondert upten zestiensten dach in December.

Met 3 schepenzegels in groene was; 1 verloren.

16. K. 1402 Maart 4.

Schepenen van Middelburch oorkonden, dat Wouter Michielssone op zekere voorwaarden voor 10 jaren van

Jan van Abeele eene halve hofstede te Zinte-Janskerke in pacht neemt.

Dit was ghedaen int jaer ons Heeren M vierhondert ende een upten vierden dach in Maerte.

De 4 schepenzegels verloren.

17. K. 140²/₃ Januari 30.

Jan jonfer-Layensone en zijn zoon Jan Janssone erkennen de „verloofde vriende" van Boudijn van Borselen en Florijs van Borselen te zijn.

Dit was ghedaen int jaer ons Heren MCCCC ende twee opten dortichsten dach in Januario.

Met de zegels van Laureyns Hughensone en Michiel van Nieuwerve in groene was.

18. K. 140²/₃ April 4.

Jan Hughensone erkent „verloeft vrient" van Boudin en Florijs van Borselen te zijn.

Ghegheven int jaer ons Heren MCCCC ende twee opten vierden dach in Aprille.

Met de gedeeltelijk geschonden zegels van Jan Hughensone, Michiel van Nieuwerve en Adriaen Pauwelssone in groene was.

19. K. 1403 Juni 19.

Boudin van Borselen verklaart, dat, in geval Kateline, dochter van wijlen Adryaen Willemssone van Duveland, na met hem gehuwd te zijn, zonder kinderen na te laten mocht overlijden, de goederen ter waarde van 110 ponden grooten, die hare moeder Johane haar boven haar vaderlijk erfdeel mede ten huwelijk geven zal, weder aan vrouwe Johane en hare erfgenamen zullen vervallen.

Dit was ghedaen int jaer ons Heeren MCCCC ende drie upten neghentiensten dach in Junio.

Opgenomen in een vidimus van schepenen van Zirixe dd. 1417 Juni 23 (zie n°. 60).

20. K. 1404 April 19.

Schepenen van Middelburgh oorkonden, dat de gemachtigde van meester Pieter Goedghenoech erkent van Baudin en Floris van Borselen, kinderen van Gillis van Borselen, zeven ducaten, die meester Pieter

aan Gillis van Borselen had geleend, terug ontvangen te hebben.

Dit was ghedaen int jaer ons Heeren MCCCC ende viere upten neghentiensten dach in April

Met 2 schepenzegels in groene was; 1 verloren.

21. K. 1404 Juli 16.

Jan Boudinssone van Domburch verkoopt aan Wouter den Augustijn, zijn zoon, $1^1/_2$ gemet 100 roeden land te Domburch.

Dit was ghedaen int jaer ons Heeren MCCCC ende viere den sestiensten dach in Julio.

Met het zegel van Jan van Domburch in groene was.

22. K. 1405 Augustus 17.

Dieric van Borsselen, heer van Zulen, rentmeester van Bewester Schelt en Jan van Hienvliet, ridder, heer van Cattendike en Stavenisse, maarschalk van Zeelant, erkennen van de broeders Boudijn en Florijs van Borsselen het geld, waarvoor dezen gedurende zes weken 40 man hadden moeten stellen, ontvangen te hebben.

Int jaer ons Heren dusent vierhondert ende vyve des Manendaghes na Onzer-Vrouwendach Assumpcio.

Met de uithangende zegels van den rentmeester en den maarschalk in groene was.

23. K. 1405 November 26.

Mannen der grafelijkheid van Hollant oorkonden, dat de broeders Pieter en Willem Willem-Janszonszone aan de broeders Boudin en Floris van Borselen 96 gemeten ambacht te Riethem overdragen.

Dit was ghedaen int jaer ons Heeren MCCCC ende vive upten zesse ende twijntichsten dach in November.

Met de geschonden zegels van 2 mannen in groene was; die van 2 verloren.

24. K. 1406 December 12.

Schepenen van Sinte-Aechtekerke oorkonden, dat Clays Pierssone aan Wouter Janszone den eigendom van $1^1/_2$ gemeten land te Wester-Zubburgh overdraagt.

Dit was ghedaen int jaar ons Heeren MCCCC ende zesse upten twaelfsten dach in Decembri.

Met 3 schepenzegels in groene was; 1 verloren.

25. K. 1407 Februari 10.

Floris van den Abeele, ridder, rentmeester van Bewester Scelt, verkoopt aan Floris van Borselen al de goederen, die bij doode van heer Dieric Manden aan de grafelijkheid vervallen waren.

Dit was gedaen int jair ons Heren MCCCC ende zesse upten tiensten dagh in Februario na den belope mijns liefs heeren hove van Holland.

Met het geschonden zegel van den rentmeester in groene was.

26. K. 1407 Juli 24.

Keurschepenen van Wester-Zubburgh oorkonden, dat Hernoud Willemssone aan Wouter Janssone den eigendom van $1^1/_2$ gemet 13 roeden land aldaar overdraagt.

Dit was ghedaen int jaar one Heren MCCCC ende zeven opten vier ende twintichsten dach in Julio.

Met 3 schepenzegels in groene was; 1 verloren.

27. K. 1407 November 1.

Keurschepenen van Wester-Zubburgh oorkonden, dat Jan Hughensone aan Wouter Janssone den eigendom van 414 roeden land aldaar overdraagt.

Dit was ghedaen int jaer ons Heren MCCCC ende zeven opten eersten dach in November.

Met 4 geschonden schepenzegels in groene was.

28. K. 1407 December 2.

Floris van den Abeele, ridder, rentmeester van Bewester Scelt, verkoopt aan Floris van Borselen $175^1/_2$ gemet 60 roeden ambacht te Meyloefskerke, Sinte-Janskerke, Sinte-Mariënkerke, den Burch en Nyenkerke, die bij doode van Heyn Zotte aan de grafelijkheid vervallen waren.

Dit was gedaen int jair ons Heren MCCCC ende zeven upten anderen dagh in Decembri.

Met het geschonden zegel van den rentmeester in groene was.

29. K. 1408 Februari 10.

Floris van den Abeele, ridder, rentmeester van Bewester Scelt, verkoopt aan Floris van Borselen 17

gemeten land te Wester-Zubburgh, die bij doode van Pieter van Zubburch aan de grafelijkheid vervallen waren.

Dit was gedaen int jair ons Heren MCCCC ende zeven upten tiensten dagh in Februario na den belope van mijns liefs heren hove vorscreven.

Met het geschonden zegel van den rentmeester in groene was.

30. K. 1408 Mei 11.

Marie weduwe van Clais Boonem verkoopt aan Florijs van Borselen al de goederen in Walcheren, die haar aanbestorven waren bij doode van haar broeder Pieter van Zubburgh, en erkent de koopsom ontvangen te hebben.

Ghegheven int jaer ons Heren MCCCC ende achte opten elfsten dach in Meye.

Met de zegels van Inghelram van Boonem, zoon van vrouwe Marie, Michiel van Nieuwerve en Laureyns Hughensone in groene was.

31. K. 1408 Juni 17.

Keurschepenen van Wester-Zubburgh oorkonden, dat Boudijn Pieterssone aan Wouter Janssone den eigendom van $1^1/_4$ gemeten 6 roeden land aldaar overdraagt.

Dit was ghedaen int jaer ons Heren MCCCC ende achte opten zeventiensten dach in Junio.

Met 4 schepenzegels in groene was, waarvan 1 geschonden.

32. K. 1408 November 22.

Schepenen van Middelburgh oorkonden, dat Maertin Baudin-Janssonssone aan Clays van Borselen, heer van Brigdamme, den eigendom van $3^1/_2$ gemeten land in Popkinburgh overdraagt.

Dit was ghedaen int jaer ons Heeren MCCCC ende achte opten twee ende twintichsten dach in November.

De 4 schepenzegels verloren.

33. K. 1409 Juli 7.

Keurschepenen van Wester-Zubburgh oorkonden, dat Heinric Gillissone aan Wouter Janssone den eigendom van $^1/_2$ gemet 9 roeden land aldaar overdraagt.

Dit was ghedaen int jaer ons Heren MCCCC ende neghen opten zevensten dach in Julio.

Met 4 schepenzegels in groene was.

34. K. 1409 December 22.

Keurschepenen van Wester-Zubburgh oorkonden, dat Heynric Gillissone van Noden aan Wouter Janssone den eigendom van 1 gemet 42 roeden land aldaar overdraagt.

Dit was ghedaen int jaer ons Heren MCCCC ende neghen opten twee ende twintichsten dach in Decembri.

Met 4 schepenzegels in groene was.

35. K. 1411 Juni 4.

Keurschepenen van Wester-Zubburgh oorkonden, dat Jan Hughensoue aan Florijs van Borselen de voogdij zijner kinderen opdraagt.

Ghegheven int jaer ons Heren MCCCC ende elve opten vierden dach in Junio.

Met 3 schepenzegels in groene was.

36. K. 1412 November 14.

Schepenen van Middelburgh oorkonden, dat Jan Pieterssone, Wouter Janssone, Pieter Loefssone en Pieter Pauwelssone aan Floris van Borselen den eigendom van een huis te Ooster-Zubburgh overdragen, waarvan de eerste voor de helft, de tweede voor een vierde en de beide anderen elk voor een achtste eigenaars waren.

Dit was ghedaen int jaer ons Heeren MCCCC ende twaelve opten viertiensten dach in November.

Met 3 geschonden schepenzegels in groene was; 1 verloren.

37. K. 1412 December 19.

Schepenen van Middelburgh oorkonden, dat Heynric Domaessone aan Bazelis Willemssone den eigendom van $^1/_2$ gemet 7 roeden land te Wester-Zubburgh overdraagt.

Dit was ghedaen int jaer ons Heeren MCCCC ende twaelve opten neghentiensten dach in December.

Met 3 geschonden schepenzegels in groene was; 1 verloren.

38. K. 1413 Mei 28.

Keurschepenen van Wester-Zubburgh oorkonden, dat Alaerd Pauwelssone aan Florijs van Borselen den eigendom van 500 roeden land aldaar overdraagt.

Dit was ghedaen int jaer ons Heren MCCCC ende dortiene opten acht ende twintichsten dach in Meye.
Met 4 gedeeltelijk geschonden schepenzegels in groene was.

39. K. 1413 Juni 4.

Keurschepenen van Wester-Zubbdrgh oorkonden, dat Barwoud Willemssone, Wouter Symonssone, Willem Pieterssone (als vertegenwoordiger van Pieter Willemssoen) en Griele Hughenweduwe (als vertegenwoordigster van Clais Hughensoen) aan Florijs van Borselen den eigendom, van wat hun bij doode van Aechte Jan-Huyghensoens is aangekomen, overdragen.
Dit was ghedaen int jaer ons Heren MCCCC ende dortiene opten vierden dach in Junio.
Met 4 gedeeltelijk geschonden schepenzegels in groene was.

40. K. 1413 Augustus 25.

Keurschepenen van Riethem oorkonden, dat Gosijn Janssone aan Zegher van den Wijngaerde den eigendom van 420 roeden land te Coudekerke overdraagt.
Dit was ghedaen int jaer ons Heren MCCCC ende dortiene opten vive ende twintichsten dach in Augusto.
Met 4 schepenzegels in groene was.

41. K. 1413 October 12.

Mannen der grafelijkheid van Hollant oorkonden, dat Pieter Pauwelssone van Clawertskerke aan Boudin en Floris von Borselen 200 gemeten ambacht te Ooster-Zubburgh overdraagt.
Dit was ghedaen int jaer ons Heeren MCCCC ende dortiene opten twalefsten dach in October.
Met de gedeeltelijk geschonden zegels der 4 mannen in groene was.

42. K. 1414 September 26.

Schepenen van Middelburgh oorkonden, dat Pieter Pauwelssone aan Floris van Borselen den eigendom van 1 gemet 8 roeden land te Wester-Zubburgh overdraagt.

Dit was ghedaen int jaer ons Heeren MCCCC ende viertien opten zesse ende twintichsten dach in September.
Met 4 gedeeltelijk geschonden schepenzegels in groene was.

43. K. 1414 November 16.

Keurschepenen van Wester-Zubburgh oorkonden, dat Jan Janssone aan Bazelis Willemssone, priester, den eigendom van 252 roeden land aldaar overdraagt.
Dit was ghedaen int jaer ons Heeren MCCCC ende viertiene opten zestiensten dach in Novembre.
Met 3 schepenzegels in groene was.

44. K. 1414 December 8.

Keurschepenen van Wester-Zubburgh oorkonden, dat Alerd Pauwelssone aan Floris van Borselen den eigendom van 1 gemet land aldaar overdraagt.
Dit was ghedaen int jaer ons Heeren MCCCC ende viertien opten achsten dach in December.
Met 3 schepenzegels in groene was; 1 verloren.

45. K. 1414/5 Januari 26.

Keurschepenen van Wester-Zubburg oorkonden, dat Alerd Pauwelssone aan Bazelis Willemssone, priester, den eigendom van 1 gemet land aldaar overdraagt.
Dit was ghedaen int jaer ons Heeren MCCCC ende viertiene opten zessentwintichsten dach in Januario.
Met 4 schepenzegels in groene was.

46. K. 1415 Februari 11.

Schepenen van Middelburgh oorkonden, dat Clays Willemssone aan Clays Hoefschaer den eigendom van 2 gemeten land te Wester-Zubburgh overdraagt.
Dit was ghedaen int jaer ons Heeren MCCCC ende viertien opten ellevensten dach in Zille.
Met 4 schepenzegels in groene was.

47. K. 1414/5 Maart 6.

Keurschepenen van Wester-Zubburgh oorkonden,

dat Heynrich Willemssone, Heynrich Gillissone (ook namens Steven Andriessone), Willem Janssone, Jan Hughensone (ook namens Maertijn Stevenssone, Doen Stevenssone en Magriete Stevensdochter) en de vertegenwoordiger van Lijsbet Willemsdochter aan Matijs Pauwelssone den eigendom van de helft van Wittebollehoec aldaar overdragen.

Ghegheven int jaer ons Heeren MCCCC ende viertiene opten zesten dach in Marcio

Met 4 geschonden schepenzegels in groene was.

48. K. 1414/5 Maart 10.

Keurschepenen van Wester-Zubburgh oorkonden, dat Pieter Pauwelssone aan Floris van Borselen den eigendom van 1 gemet land aldaar overdraagt.

Dit was ghedaen int jaer ons Heeren MCCCC ende viertiene opten tiensten dach in Marcio.

Met 4 gedeeltelijk geschonden schepenzegels in groene was.

49. K. 1414,5 Maart 24.

Keurschepenen van Wester-Zubburgh oorkonden, dat Pieter Pauwelssone aan Floris van Borselen den eigendom van 2 gemeten 40 roeden land aldaar overdraagt.

Dit was ghedaen int jaer ons Heeren MCCCC ende viertiene opten vierentwintichsten dach in Maerte.

Met 4 schepenzegels in groene was.

50. K. 1415 September 19.

Schepenen van Middelburgh oorkonden, dat Heynric Janssone aan Floris van Borselen den eigendom van $^1/_2$ gemet 18 roeden land te Marienkerke overdraagt.

Dit was ghedaen int jaer ons Heeren MCCCC ende vijftien opten neghentiensten dach in Septembri.

Met 4 gedeeltelijk geschonden schepenzegels in groene was

51. K. 1415 December 1.

Keurschepenen van Wester-Zubburgh oorkonden, dat Alerd Pauwelssone aan Poppe Pieterssone 9 fransche kronen en 40 grooten schuldig is.

Dit was ghedaen int jaer ons Heeren MCCCC ende vijftiene opten eersten dach in December.

Met 4 schepenzegels in groene was. — Met een transfix dd. 1416 Mei 24 (zie n°. 55).

52. K. 1415 December 23.

Schepenen van Middelburgh oorkonden, dat Louwereys Pieter-Baselissone aan Florijs van Borselen den eigendom van 2 gemeten land te Coudekerke overdraagt.

Dit was ghedaen int jaer ons Heeren MCCCC ende vijftien opten drie ende twintichsten dach in December.

Met 3 gedeeltelijk geschonden schepenzegels in groene was; 1 verloren.

53. K. 1415/6 Januari 20.

Keurschepenen van Oester-Zubburgh oorkonden, dat Pieter Pauwelssone aan Floris van Borselen den eigendom van 1 gemet land aldaar overdaagt.

Dit was ghedaen int jaar ons Heeren MCCCC ende vijftiene opten twintichsten dach in Januario.

Met 3 schepenzegels in groene was.

54. K. 1415/6 Maart 14.

Schepenen van Niewe-Vlissinghe oorkonden, dat Willem dullen-Pieterssone aan Wouter Janszone den eigendom van 1 gemet 3 roeden land te Wester-Zubburgh overdraagt.

Dit was ghedaen int jaer ons Heeren MCCCC ende vichtiene up den viertiensten dach in Maerte.

Met 4 gedeeltelijk geschonden schepenzegels in groene was.

55. K. 1416 Mei 24.

Keurschepenen van Wester-Zubburgh oorkonden, dat Poppe Pieterssone aan Floris van Borselen een schuldbrief dd. 1415 December 1, waardoor deze gestoken is, (zie n°. 51) in eigendom overdraagt, onder bepaling, dat van deze schuld 2 kronen betaald zijn.

Dit was ghedaen int jaer ons Heeren MCCCC ende zestiene opten vier en twintichsten dach in Meye.

Met 3 schepenzegels in groene was; 1 verloren.

56. K. 1416 December 1.

Schepenen van Middelburgh oorkonden, dat Clays Hoefschaer aan Floris van Borselen den eigendom van 2 gemeten land te Wester-Zubburgh overdraagt.

Dit was ghedaen int jaer ons Heeren MCCCC ende zestien opten eersten dach in December.

Met 2 schepenzegels in groene was; 2 verloren.

57. K. 1416/7 Februari 5.

Keurschepenen van Wester-Zubburgh oorkonden, dat Alerd Pauwelssone aan Floris van Borselen den eigendom van 102 roeden land aldaar overdraagt.

Dit was ghedaen int jaer ons Heeren MCCCC ende zestiene opten vijfsten dach in Februario.

Met 4 gedeeltelijk geschonden schepenzegels in groene was.

58. K. 1416/7 Februari 5.

Keurschepenen van Wester-Zubburgh oorkonden, dat Alerd Pauwelssone aan Floris van Borselen den eigendom van ½ gemet land aldaar overdraagt.

Dit was ghedaen int jaer ons Heeren MCCCC ende zestiene opten vijfsten dach in Februario.

Met 4 gedeeltelijk geschonden schepenzegels in groene was.

59. K. 1416/7 Maart 7.

Keurschepenen van Wester-Zubburgh oorkonden, dat Willem Jacobssone aan Hernoud Willemssone den eigendom van 1 gemet 11 roeden land aldaar overdraagt.

Dit was ghedaen int jaer ons Heeren MCCCC ende zestiene opten zevensten dach in Maerte.

Met 4 schepenzegels in groene was.

60. K. 1417 Juni 23.

Schepenen van Zirixe geven vidimus van een brief dd 1403 Juni 19 (zie nr. 19).

Ghegheven upten drie ende twintichsten dach in Junio int jaer ons Heeren duysent vierhondert ende zeventiene.

Met 3 gedeeltelijk geschonden schepenzegels in groene was

61. K 1418 Juni 13.

Jan, hertog van Brabant, benoemt Florens van Borsselen tot dijkgraaf van de Westwateringen in Walcheren, en beveelt hem als zoodanig te gehoorzamen.

Gegeven tot Middelburgh upten dortiensten dach in Junio int jair ons Heeren duysent vierhondert ende achtiene.

Met het geschonden zegel van den hertog in roode was.

62. K. 1418 Juli 28.

Schepenen van Middelburgh oorkonden, dat Gillis Poppensone aan Florijs van Borselen, baljuw van Middelburgh, den eigendom van alle goederen, die hem aangekomen zijn bij doode van Wouter Janssone, zijn oom, overdraagt

Dit was ghedaen int jaer ons Heeren MCCCC ende achtiene opten achte ende twintichsten dach in Julio.

Met 4 gedeeltelijk geschonden schepenzegels in groene was.

63. K. 1418 September 21.

Floris van Borselen ter eene en Pieter Hughensone, Boudijn Pieterssone en Henric Pieterssone ter andere zijde maken eene kaveling omtrent hunne goederen.

Dit was ghedaen int jaer ons Heeren MCCCC ende achtien op Zinte-Matheeusdach Eevvangheliste.

Cyrograaf.

64. K. 1419 September 7.

Mannen van de grafelijkheid van Hollant oorkonden, dat Florens van den Abeele, ridder, heer van Welsinghen, aan de broeders Boudijn en Florens van Borsselen 40½ gemeten ambacht te Oester-Zubburch en 18 gemeten 3 kwartieren ambacht te Riethem overdraagt.

Gedaen opten zevensthen dach in Septembry int jaer ons Heeren dusent vierhondert ende neghentien.

Met de zegels der 3 mannen in groene was.

65. K. 1419 September 9.

Florens van den Abeelle, heer tot Welsinghen, ver-

koopt aan de broeders Boudijn en Florens van Borsselen den halven molen en de halve molenwerf te Riethem.
Ghedaen int jaer ons Heeren dusent vierhondert ende neghentiene opten neghensten dach in Septembri.
Met het zegel van Florens van den Abeelle in groene was.

66. K. 1419 September 21.

Schepenen van Capellen in Duvelant oorkonden, dat Boudin van Borsselen aan zijne echtgenoot Katheryna van Zwanenburch al zijne roerende goederen in eigendom overdraagt.
Ghegheven int jaer ons Heeren MCCCC ende neghentiene up Sente-Matheus-Evvangelistendach.
Met het zegel van Boudin van Borsselen en 5 schepenzegels in groene was.

67. K. 1419 November 7.

Florijs van den Abeele, ridder, heer van Welsinghen, verkoopt aan Boudin en Florijs van Borselen den halven windmolen en de halve molenwerf te Ryethem.
Int jaer ons Heeren MCCCC ende neghentien op Sente-Willeboirdsdach.
Met het zegel van Florijs van den Abeele in groene was.

68. K. 1419 November 10.

Philips, heer tot Borsselen en Cortkene, rentmeester van Bewester Scelt, verkoopt aan de broeders Boudin en Florens van Borsselen 120 gemeten 12½ roeden ambach te Riethem, van Jan Jan-Gillessoonssone aan de grafelijkheid gekomen
Ghedaen upten tiensten dach in November int jair ons Heeren MCCCC ende neghentiene.
Met het geschonden zegel van den rentmeester in groene was.

69. K. 1419 December 13.

Schepenen van Middelburgh oorkonden, dat Olaerd Adryaenssone erkent van Florijs van Borselen, baljuw van Middelburgh, 37½ Engelsche nobelen, die deze indertijd van Human Humanssone, stiefvader van Olaerd, had geleend, terug ontvangen te hebben.

Dit was ghedaen int jaer ons Heeren MCCCC ende neghentiene opten dortiensten dach in December.
Met 3 schepenzegels in groene was.

70. K. 1420 December 1.

Keurschepenen van Wester-Zubburgh oorkonden, dat Jan Louwerijssone aan Florijs van Borselen den eigendom van 100 roeden land aldaar overdraagt.
Dit was ghedaen int jaar ons Heeren MCCCC ende twintich upten eersten dach in December
Met 3 gedeeltelijk geschonden schepenzegels in groene was.

71. K. 1421 Februari 20.

Schepenen van Middelburgh oorkonden, dat Rase van der Maelstede aan Jan die Wise, $^1/_{16}$ van eene tiende te Coudekerke verkoopt, en belooft het, zoodra dit veilig doenlijk is, voor het leenhof van den abt van Sinte Pauwels te zullen overdragen.
Dit was ghedaen int jaer ons Heeren MCCCC ende twintich opten twintichsten dach in Zille.
Met 3 gedeeltelijk geschonden schepenzegels in groene was.
— Met een transfix dd 1430 April 21 (zie nº. 81).

72. K. 1421 Augustus 18.

Schepenen van Middelburgh oorkonden, dat Wolfaerd van den Waerde aan Floris van Borselen den eigendom van den halven windmolen en de halve molenwerf te Hoghelande overdraagt.
Dit was ghedaen int jaer ons Heeren MCCCC ende een ende twintich opten achtiensten dach in Oegstmaent.
Met 3 geschonden schepenzegels in groene was; 1 verloren.

73. K. 1421 October 26.

Johan, hertog in Beyeren, machtigt Vranck van Burselle en Florens van den Abeele om de 500 nobelen min 400 kronen, die de stad Brouwershaven hem nog moet opbrengen, te ontvangen in afkorting van hetgeen hij hun schuldig is, en beveelt den rentmeester van Beoester Scelt en baljuw, burgemeesters, schepenen en raad van Brouwershaven hun hierin behulpzaam te zijn.

Ghegeven in onser stede van Dordrecht vijf ende twintich dage in Octobri int jair ons Heren XIIIIc een ende twintich.

Met het geschonden zegel van den hertog in roode was.

74. K. 1422 April 20.

Schepenen van Middelburgh oorkonden, dat Heynric Lammenssone aan Pieter den Clerc den eigendom van $^1/_4$ gemet land te Meliskercke overdraagt.

Dit was ghedaen int jaer ons Heeren MCCCC twee ende twintich opten twintichsten dach in Aprijl.

Met 2 geschonden schepenzegels in groene was; 2 verloren.

75. K. 1425 Maart 6.

Johan, hertog van Brabant, machtigt Florens van Borssell, rentmeester van Beoister Scelt, om over de stad Brouwershaven een baljuw aan te stellen, onder belofte Florens van Borssell niet te zullen ontslaan, zoolang de hertog de penningen, die hij deze wegens het rentmeesterschap en het baljuwschap schuldig is, niet heeft terugbetaald.

Gegeven in onser stat van Middelburch opten zessten dach van Mairte int jaer ons Heren MCCCC vier ende twintich na den loep van onsen hove.

Met het geschonden zegel van den hertog in roode was.

76. K. 1425 Maart 9.

Johan, hertog van Brabant, machtigt Florens van Borssel, rentmeester van Beoester Scelt, om de ambachten, groot 100 gemeten of kleiner, die in zijn rentmeesterambt aan de grafelijkheid vervallen mochten, te verkoopen.

Gegeven tot Middelborch upten negenden dach in Mairte int jair ons Heren MCCCC vier ende twintich na den loep van onsen hove.

Met het geschonden zegel van den hertog in roode was.

77. K. 1426 Maart 9.

Philips, hertog van Bourgondiën, benoemt Floris van Borssel tot rentmeester van Beoester Schelt, onder belofte hem niet te zullen ontslaan, zoolang de

hertog de penningen, die deze hem wegens het rentmeesterschap schuldig is, niet heeft terugbetaald.

Gegeven tot Bergen upten Zoom den negenden dach in Mairte int jair ons Heren MCCCC vive ende twintich na den loep ons hoifs van Hollant.

Met het geschonden zegel van den hertog in roode was.

78. K. 1426 Maart 9.

Philips, hertog van Bourgondiën, beveelt aan Florijs van Borssel, rentmeester van Beoester Scelt, om voor de stad Brouwershaven een baljuw aan te stellen, onder belofte Florijs van Borssel niet te zullen ontslaan, zoolang de hertog de penningen, die hij deze wegens het rentmeesterschap en het baljuwschap schuldig is. niet heeft terugbetaald.

Gegeven tot Bergen upten Zoem negen dage in Merte int jair ons Heren MCCCC vijff ende twintich nae den beloepe ons hoeffs van Hollant.

Met het geschonden zegel van den hertog in roode was.

79. K. 1426 Maart 18

Philips, hertog van Bourgongnen, bevestigt alle handvesten en privilegiën, die Florijs van Borssele zijn raad en rentmeester van Beoester Scelt, van vorige graven en gravinnen van Hollant en Zeelant, van den regeerenden hertog van Brabant en van hertog Jan van Beyeren heeft verworven.

Gegeven tot Zierixee upten achtiensten dach van Mairte int jaer ons Heren MCCCC vijff ende twintich na den loep van onsen hove.

Met het geschonden zegel van den hertog in roode was.

80. K. 1429/30 Maart 8.

Haddewy van Borselen, vrouwe van der Veer en tot Abbenbrouke, erkent van haar neef Boudin van Borselen 100 kronen ontvangen te hebben

Dit was ghedaen int jaer ons Heeren dusent vierhondert ende XXIX op den VIIIsten dach in Maerte.

Het opgedrukte zegel der vrouwe van der Veer verloren. — Dit stuk is geschreven op papier.

81. K. 1430 April 21.

Schepenen van Middelburgh oorkonden, dat Jan

die Wise aan Floris van Borselen den brief dd. 1421 Februari 20, waardoor deze brief gestoken is (zie n°. 71), in eigendom overdraagt.

Dit was ghedaen int jaer ons Heeren MCCCC ende dortich opten eene ende twintichsten dach in Aprille.

Met 3 gedeeltelijk gerchouden schepenzegels in groene was.

82. K. 1439 Augustus 9.

Kuyser ven Buyshuysen erkent door Florijs, heer tot Borssel en van Zuybburch, voldaan te zijn van het aandeel, dat zijne vrouw toekwam in de erfenis van hare tante Cateline van Zwanenburgh, weduwe van Boudijn van Borsselen.

Ghegeven int jaer ons Heeren MCCCC neghen ende dortich op Sinte-Laurijsavont.

Met het geschouden zegel van Kuyser in groene was.

83. K. 1440 December 8.

Keurschepenen van Wester-Zubburgh oorkonden, dat Claes Pieterssone aan Floris van Borselen den eigendom van ½ gemet land aldaar overdraagt.

Dit was ghedaen int jaer ons Heeren MCCCC ende viertich opten achsten dach in December.

Met 4 schepenzegels in groene was.

84. K. 1442. . . . . .

Wouter van der Vere, cureit van Oude-Vlissinghe, erkent van Floris van Borselen uit de tiende, behoorende tot de cure van Oude-Vlissinghe, 5 pond grooten ontvangen te hebben.

Int jaer vorscreven (MCCCC ende XLII).

Dit stuk is geschreven op papier.

85. K. 1442/3 Februari 11.

Lievin Pieterssone erkent namens Wouter van der Vere, cureit van Oude-Vlissinge, 5 pond grooten en voor zich 6 pond grooten van Floris, heer tot Borsell en van Zubburgh, uit de tiende, behoorende tot de cure van Oude-Vlissinge, ontvangen te hebben.

Ende was gedaen int jaar ons Heeren MCCCC twee ende viertich opten ellevensten dach in Zille.

Met het zegel van Lievin in groene was.

86. K. 1443 Juni 14.

Gerijt van Damasch, kanunnik van Sinte Pieters te Utrecht en cureit te Biggenkerke, erkent wegens zijne vicarie op Onzer-Vrouwenaltaar in de kerk te Wester-Zubburch van Florijs, heer tot Borssele en Zubburch, 9 gouden pieters ontvangen te hebben.

Gegeven upten XIIIIsten dach in Junio int jair ons Heren MCCCC drie ende veertich.

Met het opgedrukte zegel van Aernt die Bruyn, priester en kanunnik van Sinte Pieters te Middelburch, in roode was. — Dit stuk is geschreven op papier.

87. K. 1444 Juni 16.

Keurschepenen van Wester-Zubburch oorkonden, dat Pieter Gheerdssone aan Floris, heer van Borselen en Wester-Zubburch, den eigendom van $^3/_4$ gemet 3 roeden land aldaar overdraagt.

Dit was ghedaen int jaer ons Heeren MCCCC vier ende viertich op den zestiensten dach in Junio.

Met 2 geschonden schepenzegels in groene was; 2 verloren.

88. K. 1445 Mei 23.

Schepenen van Coudekerke oorkonden, dat Gillis Willemssone aan Florijs van Borssellen den eigendom van 6 gemeten 56 roeden land aldaar overdraagt.

Dit was ghedaen int jaer ons Heeren dusent CCCC vive ende viertich opten drie ende twintichsten dach in Meye.

Met 4 gedeeltelijk geschonden schepenzegels in groene was.

89. K 1446 Maart 1.

Jan Quevin, raad en rentmeester van Bewester Scelt, verkoopt aan Floris, heer tot Borsselen en Zubborch, alle goederen, die bij doode van Ector, bastaardsoon van Gillis van Borsselen, aan de grafelijkheid vervallen waren.

Den eersten dach van Maerte int jaer dusent vierhondert vive ende viertich.

Met het zegel van den rentmeester in roode was.

90. K. 1452 October 26.

Jan van Cats, heer van Symonskerke en tot Brouwers-

haven, draagt verschillende perceelen ambachts te Couderkerke, Oester-Zubburch, Riethem, Welsingen, die Haymanne, Vlissingen, Meliskerke, Sinte-Maryenkerke, Crommenhoecke, Domburch en Popsrodenambacht, die na den dood van Florijs van Borsselen aan de grafelijkheid vervallen, maar door hem ten behoeve zijner dochter Marye van Zubburch, kleindochter van Florijs voornoemd, gelost waren, over aan zijne voornoemde dochter en haar echtgenoot Adryaen van Borsselen, nadat hem de kosten der lossing terugbetaald zijn.

Gedaen opten XXVIen dach in Octobry int jair ons Heeren duysent vierhondert twee ende vijftich.

Met de geschonden zegels van 2 mannen der grafelijkheid van Hollant en Zeelant in groene was; de zegels van Jan van Cats en 1 der mannen verloren.

91. K. 1457 December 5.

Mannen van den hertog van Bourgoingne en Brabant, graaf van Haynny en Hollande, oorkonden heden tegenwoordig te zijn geweest bij het maken der huwelijksvoorwaarden tusschen Adryen van Borsselen en Anna, natuurlijke dochter van den hertog.

Le chincqysme jour de Décembre mil quattre cens chincquante sept.

Met de zegels der mannen in groene was en het geteekend zegel van den notaris Thomas Maillet.

91*bis*. K. Afschrift op papier.

92. K. 1461 Maart 14.

Adriaen van Borsselen, heer van Brugdam, Duvelant en Galmaerden, voogd van Bergen in Henegauwe, kapitein van der Goude, erkent schuldig te zijn aan Jan van Noortgouwe, Cornelis Pieterszoen van Scheyngen, Jan de Brauwere en andere erfgenamen van zijne overledene huisvrouw Marie, dochter van Jan van Cats, eene rente van 12 pond grooten Vl. 's jaars, losbaar met 144 pond, totdat hij hun in plaats daarvan andere goederen van gelijke waarde zal hebben afgestaan.

Den viertie(n)sten dach in Marte int jair duysent vierhondert ende tsestich naer den loop des hofs van Hollant.

Met het geschonden zegel van Adriaen van Borsselen in roode was. — In dorso zijn quitanties van verschillende belanghebbenden geregistreerd. — Aan dezen brief zijn gehecht twee andere brieven dd. 1461 Maart 14 (zie n°. 93) en 1483/4 April 9 (zie n°. 99).

93. K. 1461 Maart 14.

Adriaen van Borsselen, heer van Brugdam, Duvelant en Galmaerden, voogd van Bergen in Henegauwe, kapitein van der Goude, staat aan Jan van Noortgouwe, Cornelis Pieterz. van Schijngen en de andere erfgenamen van zijne overledene huisvrouw Marie van Cats voor hunne erfportie af de helft van de goederen, gelegen in het land van Borsselen, afkomstig van Floris van Borssellen.

Den viertie(n)sten dach in Maerte int jaer duysent vierhondert ende tsestich naer den loop des hofs van Hollant.

Met het zegel van Adriaen van Borsselen in roode was. — In dorso zijn quitanties van verschillende belanghebbenden geregisteerd. — Aan dezen brief zijn gehecht twee andere brieven dd. 1461 Maart 14 (zie n°. 92) en 1483/4 April 9 (zie n°. 99).

94. K. 1463 November 30.

Schepenen van Wemelinghe oorkonden, dat Aernout Toelmanssone, als man en voogd van Philippe Jacob-Philipssonsdochter, aan Adryaen van Borsselen, heer van Brugdamme, zijn aandeel in de erfenis van Marie, dochter van Jan van Cats, echtgenoot van voornoemden Adryaen van Borsselen, overdraagt.

Ghegeven int jaer ons Heeren duysent vierhondert drye ende tsestich upten laetsten dach van Novembri.

Met 3 schepenzegels in groene was.

95. K. 1466 Mei 28.

Zweer van Cruningen, ridder, verkoopt aan zijn zwager Adriaen van Borsselen, heer van Brugdam, al hetgeen hem of zijnen kinderen uit hoofde zijner echtgenoot mocht aangekomen zijn bij het overlijden van Marie, dochter van Jan van Cats en echtgenoot van den heer van Brugdamme voornoemd.

Opten acht ende twintichsten dach in Meye int jaer duusent vierhondert zesse ende tsestich.

Opgenomen in een vidimus van burgemeesters, schepenen en raad der stad Middelburch dd. 1505 Januari 28 (zie n°. 133). — De in dezen brief voorkomende uitdrukking „zwager" schijnt in den meer algemeenen zin van „aanverwant" opgevat te moeten worden (zie n°. 122).

96. K. 1466 Juni 25.

Judocus, bisschop van Jeropolis en vicaris-generaal van David van Burgundia, bisschop van Traiectum, verkondigt een aflaat van 40 dagen voor diegenen, die het beeld van den Verlosser in de parochie van Wester-Zubborch vereeren.

Datum in Middelborch anno Domini millesimo quadringentesimo sexagesimo sexto mensis Iunii die vicesima quinta

Met het zegel van den vicaris-generaal in roode was.

97. K. 1481 Mei 31.

Maximilien (van Oostenrijk) gelast aan den raad van domeinen en financiën aan de vrouwe van Ravestain uit te betalen uit de opbrengst van het schot van hare ambachten in Zeelande hare rente van 2000 francs 's jaars.

Donné . . . . . le dernier jour de May l'an mil IIIIc IIIIxx et ung.

Afschrift op papier. — Op hetzelfde papier bevindt zich nog afschrift van een brief dd. 1495 September 26 (zie nº. 111).

98. K. 1482 Januari 6.

Maximilian en Marie, hertogen van Bourgoinge, vergunnen aan Anne van Bourgoingne, natuurlijke dochter van hertog Philippe, echtgenoot van Adolph van Clèves en van la Marcque, heer van Ravestain, vrij over hare goederen te beschikken.

Donné en notre ville de Bruges le VIme jour de Janvier l'an de grace mil quatre cens quatre vingts et ung.

Opgenomen in een brief dd. 1493 Juni 11 (zie n°. 107).

99. K. 1483/4 April 9.

Thomas Bodt Jacopsone erkent van den rentmeester der vrouwe van Ravesteyn 40 pond grooten Vl. ontvangen te hebben, wegens hetgeen hij en anderen als erfgenamen van Magriete Philips de Hontsdochter, vrouw van Willem de Brouwer, hadden te vorderen in de nalatenschap van Marie van Cats, eerste vrouw van den heer van Brugdamme.

Int jaer ons Heren dusent vierhondert ende LXXXIII den neghensten dach van April.

Dit stuk is geschreven op papier. — Aan dezen brief zijn gehecht twee andere brieven dd. 1461 Maart 14 (zie nos. 92 en 93).

100. K. 1484 Mei 4.

Mannen der grafelijkheid van Zeelant en burgemeesters, schepenen en raden der steden Middelbuerch en Zierickxee oorkonden, dat Adriaen van Veurhoute, ridder, op zekere voorwaarden ten behoeve van Anne van Bourgoignen, vrouwe van Ravestein, afstand doet van zijn aandeel in de erfenissen van Adriaen van Borssele, heer van Brugdam, eersten man van de vrouwe van Ravestein, Marie van Cats, eerste vrouw van den heer van Brugdam, en Beatrix van Borssele, canonesse te Bergen in Henegouwe.

Den vierden dach van Meye int jaer ons Heeren duysent vierhondert viere ende tachtich.

Met de gedeeltelijk geschonden zegels van Adolf van Cleven en van der Marcke, heer van Ravestein en Wynendale, van zijne vrouw Anne, vrouwe van Ravestein, van den heer van Veurhoute en van de 5 mannen van Zeelant in roode was, en die der beide steden in groene was.

101. K. 1485—1488.

Acquitten en bijlagen, behoorende tot de rekening van Arent Heynez en Claes Arents, rentmeesters van de vrouwe van Ravestein over Sinte-Annelant, over de jaren 1485—1488.

1 lias.

102. K. 1489 Augustus 4.

Burgemeesters, schepenen en raad der stad Middelburch oorkonden, dat Anne van Bourgongen, vrouwe van Ravestain en Wester-Zoubburg, met machtiging van haar echtgenoot Adolph van Cleven ende van der Marcke, heer van Ravestain, aan prior en convent van de Kruisbroeders te Nyenwerve den eigendom van $4^1/_2$ gemeten 46 roeden land te Wester-Zubburch overdraagt onder verplichting van te vieren eene wekelijksche mis en een jaargetijde.

Gedaen int jaer ons Heeren duysent CCCC negen ende tachtich opten vierden dach van Oest.

Opgenomen in een brief dd. 1489 September 27 (zie n°. 104).

103. K. 1489 Augustus 5.

Burgemeesters, schepenen en raad der stad Middelbuerg oorkonden, dat Heyndrick Henricxzoon Crabel voor 75 ponden grooten Vl. aan Anne van Bourgoingnen, vrouwe van Ravestain, verkoopt zijn aandeel in de erfenis van wijlen Marie, dochter van Jan van Cats, en de helft van het aandeel van de kinderen van Wouter van Martenesse en zijne zuster in dezelfde erfenis.

Gedaen int jaer ons Heeren duysent CCCC negen ende tachtich opten vijfsten dach van Augusto.

Met het zegel ten zaken der stad in groene was.

104. K. 1489 September 27

Prior en convent van het klooster der Kruisbroeders te Nyenwerve beloven de voorwaarden, waaronder Anne van Bourgoingein, vrouwe van Ravestein, hun bij den hier ingelaschten brief van burgemeesters, schepenen en raad van Middelburch dd. 1489 Augustus 4 (zie n°. 102) den eigendom van 4½ gemeten 46 roeden land te Wester-Zubburch heeft overgedragen, te zullen nakomen.

Opten XXVIIsten dach van Septembri int jaer ons Heeren duysent vierhondert neghen ende tachtich.

Met het zegel van het convent in groene was.

105. P. 1489 December 10.

Anne van Bourgoingnen, vrouwe van Ravestain, Wynendale, Sommelsdijck en Zoubburgh, draagt aan de kerk- en godshuismeesters van Oosterlande in Duveland den eigendom van 7 kwartieren lands aldaar over, ten einde daarvoor dagelijks 's avonds tusschen 5 en 6 uren Onzer-Vrouwenlof te zingen en daarbij den psalm „Miserere mei Deus" te lezen, overeenkomstig het testament van haar eersten man, den heer van Brugdam.

Opten tiensten dach in Decembri int jaer ons Heeren duusent CCCC negen ende tachtich.

Opgenomen in een brief dd. 1493 Juli 13 (zie n°. 108).

106. K. 1492 Januari 23.

Schepenen van Middelborch oorkonden, dat Anne van Bourgoingnen, vrouwe van, Ravestain, Duvelant en Sommelsdijck, ter voldoening aan het testament van

Adriaen van Borssele, heer van Brugdam, waarbij aan Anne, natuurlijke dochter van wijlen Florijs van Borsele en echtgenoote van Heindric Heindricxzoon Crabbel, eene rente van 8 ponden grooten 's jaars was vermaakt, aan dezen Heindric Heindricxzoon Crabbel twee perceelen land, liggende in Borssele, overdraagt, terwijl deze erkent van de vrouwe van Ravestain 31 ponden grooten Vl. ter betaling der achterstallige rente ontvangen te hebben.

Dit was gedaen int jaer ons Heeren duusent vierhondert een ende tnegentich den drie ende twintichsten dach van Januario.

Met de zegels van Adolph van Cleven en van der Maercke, heer van Ravestain, in roode en van 3 schepenen in groene was.

107. K. 1493 Juni 11.

Mannen van de grafelijkheid van Zeelant oorkonden, dat Anne van Bourgoingnen, vrouwe van Ravestain en Duveland, krachtens den hier ingelaschten octrooibrief van Maximilian en Marie, hertogen van Bourgoingne, dd. 1482 Januari 6 (zie n°. 98) aan haar broeder Bauduin bastaard van Bourgoingnen de ambachten van Sinte-Anneland, Hannevosdijck en Mouggershil in Beooster Schelt overdraagt, onder bepaling, dat deze ambachten vererven zullen eerst op de wettige nakomelingen van heer Bauduin voorzeid, daarna op zijn broeder Philips bastaard van Bourgoingnen en diens wettige nakomelingen, vervolgens op Philips van Bourgoingnen, heer van Bevres en van der Veere, en Anne van Bourgoingnen, vrouwe van Culembourg en hunne wettige nakomelingen en eindelijk op de verdere erven van de vrouwe van Ravestain van de zijde van Bourgoingnen, terwijl deze schenking eerst met den dood der schenkster zal ingaan.

Dit was gedaen int vorseyde land van Sinte Anne int jaer duusent IIIIc drie ende tnegentich den XIen dach van Junio.

Opgenomen in een vidimus van burgemeesters, schepenen en raad der stad Middelbuerch dd. 1495 October 3 (zie n°. 112).

108. P. 1493 Juli 13.

Schepenen van Oosterlande in Duveland oorkonden,

dat de kerk- en godshuismeesters van St Joos te Oosterland beloven het Onser-Vrouwenlof, waarvoor zij bij den hier ingelaschten brief der vrouwe van Ravestain dd. 1489 December 10 (zie n°. 105) eene schenking ontvangen hebben, te zullen celebreeren, en daarvoor de geschonkene 7 kwartieren land verbinden.

Opten XIIIen dach van Julio int jaer ons Heeren duusent CCCC drie ende tnegentich.

Met 4 geschonden schepenzegels in groene was; 1 verloren.

109. K. 1493 November 6.

Schepenen van Middelburch oorkonden, dat Cornelis Heynricxzoon als gemachtigde van Adriaen, heer van Vuerhoute, ridder, zijne aanspraken doet gelden op de goederen, die zich bevinden in het sterfhuis van den heer van Brigdamme en Marie van Cats, welke goederen door Adam van Beerckem, ridder, ende andere leden der familie van Beerckem verkocht zijn aan de vrouwe van Ravesteyn.

Dit was gedaen int jaer ons Heeren MCCCC drie ende tnegentich opten zesten dach in Novembri.

Met 3 schepenzegels in groene was.

110. K. 1495 September 2.

Judocus de Valle, bisschop van Sebaste en vicaris-generaal van David van Bourgondia, bisschop van Traiectum, verkondigt een aflaat van 40 dagen voor diegenen, die de kapel van de vrouwe van Ravensteyn in West-Sobberghen bezoeken.

Datum anno mense die et loco prescriptis (anno Domini millesimo qnadringentesimo nonagesimo quinto mensis Septembris die secunda).

Met het zegel van den vicaris-generaal in roode was.

111. K. 1495 September 26.,

Phelippe, aartshertog van Austrice, gelast aan zijn raad van domeinen en financiën aan Anne van Bourgoingne, douairière van Ravestain, uit te betalen uit de opbrengst van het schot van hare ambachten in Zeelande hare rente van 1600 pond Vl. 's jaars.

Donné . . . . . le XXVIe jour de Septembre l'an mil quatre cens quatre vingts et quinze.

Afschrift op papier. — Op hetzelfde papier bevindt zich nog het afschrift van een brief dd. 1481 Mei 31 (zie n°. 97).

112. K. 1495 October 3.

Burgemeesters, schepenen en raad der stad Middelburch geven vidimus van een brief dd. 1493 Juni 11 (zie n°. 107).

Opten derden dach in Octobri int jaer ons Heeren duysent CCCC viventnegentich.

Met het geschonden zegel ten zaken der stad in groene was.

113. K. 1495 October 26.

Schepenen van Zirecxee oorkonden, dat Jan Been Jan Pier Janszoon aan den vertegenwoordiger van Anne van Bourgoingnen, vrouwe van Ravestain, den eigendom van $^1/_4$ huis, staande bij de Barnairditen aldaar, overdraagt, met belofte van vrijwaring zoo van Jan Been als van zijn broeder Laurijs.

Int jair ons Heeren duysent CCCC vieve ende negentich upten xessentwintichsten dach van October.

Met 3 gedeeltelijk geschonden schepenzegels in groene was.

114. K. 1495.

Acquitten en bijlagen, behoorende tot de rekening van Jan Corneliszoon, rentmeester der vrouwe van Ravestein over Sinte-Annelandt, over het jaar XCV.

1 lias.

115. K. 1496 April 28.

Gezworenen van Oudekerken in Duvelant wijzen ten verzoeke van Bouwe Goelenzoon, dijkgraaf dier parochie, vier perceelen land aldaar, toekomende aan Willem Hugezoon, aan tot het onderhoud van zes stukken dijks, op den voornoemden Willem Hugezoon te boek staande.

Gescreven int jair ons Heeren dusent vierhondert ses ende tnegentich achte ende twintich dagen in April.

Met 3 geschonden schepenzegels in groene was.

116. K. 1496 Juli 14.

Gezworenen vàn Oudekerken in Duvelant wijzen ten verzoeke van Bouwen Goelenz., dijkgraaf dier parochie, twee perceelen land aldaar aan tot het onderhoud van een stuk dijks, op Willem Huges. te boek staande.

Gescreven int jair ons Heeren dusent vierhondert ses ende tnegentich vierthien dagen in Julio.

Met 3 geschonden schepenzegels in groene was.

117. K. 1497 Juni 8.

Judocus de Valle, bisschop van Sebaste en vicaris-generaal van Fredericus, markgraaf van Baden, bisschop van Traiectum, verkondigt een aflaat van 40 dagen voor diegenen, die de kapel in het kasteel van de vrouwe van Ravesteyn in West-Sabberghen bezoeken.

Datum anno Domini mense die et loco prescriptio (anno Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo septimo mensis Junii die octava).

Het zegel van den vicaris-generaal verloren.

118. 1498 Februari 2.

De notaris Remigius Sezin van Hazebrouc oorkondt, dat baljuw, burgemeesters, schepenen en raden van Middelburgum, op eene klacht van Anna van Bourgondia, vrouwe van Ravestein en Duvelandia, over het gevangen nemen van Symon zoon van Hugo door den baljuw binnen het rechtsgebied van Noort-Monstre, verklaren geenszins de bedoeling te hebben gehad haar rechtgebied te schenden.

Acta fuerunt hec in Subburch castro sive domo eiusdem domine Anne anno die mense indictione et pontificatu premissis (anno a nativitate Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo octavo mensis vero Februarii die secunda indictione decima sexta (sic) pontificatus sanctissimi in Christo patris et domini nostri domini Alexandri divina providentia pape sexti anno sexto.

Met het geteekende zegel van den notaris.

119. K. 1499 Augustus 18.

Schepenen van Middelbuerch oorkonden, dat Anne van Bourgoingnen, vrouwe van Ravestain en Duveland, aan haar broeder Bauduin bastaard van Bourgoingen den eigendom van een huis, staande in de Lange Dilft aldaar overdraagt, onder bepaling 1°. dat dit huis vererven zal eerst op de wettige nakomelingen van Boudin voorzeid, daarna op zijn broeder Phelips bastaard van Bourgoingen en diens wettige nakomelingen en

eindelijk op de verdere erven van de vrouwe van Ravestain van de zijde van Bourgoingnen, en 2°. dat de schenkster tot haar dood in het bezit van het huis blijven zal.

Dit geschiede opten XVIIIen dach van Augusto int jaer ons Heeren duusent vierhondert negen ende tneghentich.

Opgenomen in een vidimus van burgemeesters, schepenen en raad der stad Middelburch dd. 1499 Augustus 27 (zie n°. 120).

120. K. 1499 Augustus 27.

Burgemeesters, schepenen en raad der stad Middelburch geven vidimus van een gerechtsbrief dd. 1499 Augustus 18 (zie n°. 119).

Opten XXVIIen dach van Augusto int jaer ons Heeren duusent vierhondert negen ende tneghentich.

Met het zegel ten zaken der stad in groene was.

121. K. 1499 October 8.

Schepenen van Sinte-Annelandt oorkonden, dat Mathijs Piers. erkent schuldig te zijn aan Jan Willemsz. 3 pond grooten 2 schellingen Vl., en daarvoor al zijne goederen te pand geeft, onder bepaling, dat deze goederen tevens zullen strekken tot borgtocht voor de pacht van 50 gemeten land, die Mathijs Piers. voor twee jaren van Wisse Jans. gepacht heeft.

Int jaer ons Heeren dusent vierhondert negen ende tnegentich den achsten dach in October.

Met 3 schepenzegels in groene was.

122. K. 1499 December 2.

Anne van Bourgoingnen, vrouwe van Ravestain, draagt haren executeurs op om na haar dood uit te keeren aan de erfgenamen van wijlen Zweer van Cruningen, afstammende van eene zuster van Adriaen heer van Veurhoute, eene som van 37 pond 10 schellingen Vl., of zooveel als de justitie zal oordeelen, dat hun toekomt uit de erfenis van den heer van Brugdam, eersten man van Anne van Bourgoingnen.

Op den tweeden dach der maend van Decembre int jaer duusent vierehondert negen ende tnegentich.

123. K. 1499 December 28.

Schepenen van Sinte-Annelandt panden Jan Willems,

aan 2 paarden en het huis van Mathijs Piers wegens sene schuld van 3 pond grooten.

Gedaen int jaer ons Heeren dusent vierhondert negen ende tnegentich den achte ende twintichsten dach in Decembri.

Met 3 schepenzegels in groene was.

124. K. 1500 September 11.

Schepenen van Nyewerkerke in Duvelant oorkonden, dat Cornelis Boudens. aan de vrouwe van Ravesteyn den eigendom van eene vierkante roede land met een gang aldaar overdraagt.

Int jair ons Heeren duysent vijfhondert elf dagen in Septembry.

Met 3 gedeeltelijk geschonden schepenzegels in groene was.

125. K. 1503.

Acquitten en bijlagen, behoorende tot de rekening van Jan Corneliszone, rentmeester der vrouwe van Ravestein over Sinte-Anneland en Sinte-Phelipsland, over het jaar XVc III.

1 lias.

126. K. 1504 Maart 29.

Burgemeesters, schepenen en raad der stad Schiedam oorkonden, dat 4 stuurlieden getuigen, dat noch zij, noch iemand anders naar hun weten, ooit tol hebben betaald van visch, die zij in de zee gevangen en te Schiedam gebracht hebben.

Opten negen ende twintichsten dach in Maert anno vijftienhondert ende drie secundum cursum curie Hollandie.

Met het zegel ten zaken der stad in groene was.

127. K. 1504 Maart 29.

Burgemeesters en schepenen der stad Rotterdam oorkonden, dat 4 stuurlieden getuigen, dat noch zij, noch iemand anders naar hun weten, ooit tol betaald hebben van de visch, die zij in de zee gevangen en te Rotterdam gebracht hebben.

Int jaer ons Heeren XVc ende vier upten negen ende twichtichsten dach in Maert.

Met het zegel ten zaken der stad in groene was.

128. K. 1504 April 2.

Burgemeesters, schepenen en raad der stad van den Brielle oorkonden, dat 6 stuurlieden en visschers ten verzoeke van Anne van Bourgoingnen, vrouwe douairière van Ravestain, Duvelant en Sommelsdijck, getuigen, dat noch zij, noch iemand anders naar hun weten, ooit tol betaald hebben van visch, die zij in zee gevangen hebben, maar wel diegenen, die de visch gekocht hebben.

Den anderden dach van April int jair ons Heeren duysent vijfhonderd viere a nativitate.

Met „der stede zignet, dat men dagelicx gebruyct ten zaecken," in groene was.

129. K. 1504 April 11.

Burgemeesters. schepenen en raad der stad Delf oorkonden, dat 3 stnurlieden en 2 reeders ten verzoeke van Anne van Bourgoingen, vrouwe douairière van Ravesteyn, Duvelant en Sommersdijck, getuigen, dat noch zij, noch iemand anders naar hun weten, ooit tol betaald hebben van de visch, die zij gevangen hebben, maar wel diegenen, die de visch gekocht hebben.

Opten XIen dach in April anno XVc ende vier.

Met het geschonden zegel ten zaken der stad in groene was.

130. K. 1504 April 13.

Burgemeesters, schepenen en raden der stad Zirixee oorkonden, dat 6 oud-stuurlieden getuigen, dat noch zij, noch iemand anders naar hun weten, ooit tol betaald hebben van de visch, die zij in de zee gevangen en naar Zeelandt gebracht hebben.

Int jair ons Heeren duusent vijfhondert ende viere up den XIIIen dagh van Aprille naer Paesschen.

Met het geschonden zegel ten zaken der stad in groene was.

131. K. 1504 April 14.

Baljuw, burgemeesters, schepenen en raad der stad Brouwershaven oorkonden, dat 6 poorters dier stad getuigen, dat noch zij, noch iemand anders naar hun weten, ooit tol hebben betaald van de visch, die zij in de zee gevangen en te Brouwershaven gebracht hebben.

Upten XIIIIen dach van Aprille int jaer ons Heeren duusent vijfhondert ende viere.

Het opgedrukte zegel der stad verloren. — Dit stuk is geschreven op papier.

132. K. 1504 April 14.

Schout en schepenen van Bommenee oorkonden, dat 6 inwoners van dit dorp getuigen, dat noch zij, noch iemand anders naar hun weten, ooit tol betaald hebben van de visch, die zij in zee gevangen en te Bommenee gebracht hebben.

Gedaen int jaer ons Heeren dusent vijfhondert ende vyere den XIIIIen dach van Aprijl.

Met de zegels van den schout en 1 der schepenen in groene was; 2 schepenzegels verloren.

133. K. 1505 Januari 23.

Burgemeesters, schepenen en raad der stad Middelburch geven vidimus van een brief dd. 1466 Mei 2[illegible] (zie n°. 95).

Opten XXIIIen dach van Januario int jaer ons Heeren duusent vijfhondert ende viere naer tscriven des hoofs van Holland.

Met het zegel ten zaken der stad in groene was.

134. K. 1507 December 14.

Anne van Bourgoingnen, vrouwe douairière van Ravestain en Duveland, schenkt bij form van testament aan Anne van Bourgoingnen, dochter van haar broeder Bauduin, een ring met diamanten.

Opten XIIIIen dach van Decembri int jair ons Heeren duysent vijfhondert endc zeven.

In margine staat aangeteekend, dat deze ring in handen van den basterd (Bauduin) is gesteld.

STA ME EN SOUBURG,

rs.

C s van Borselen,
van Middelburg,
he eld 1383—1393,
vóór 1400;
wd met Janne,
ermeld 1400.

wy van
elen,
1430;
Wolferd
elen, heer
Veere].

[Jacob
Borse
heer van Br

Borselen,
Borselen en
burg,
ester van
Schelde,
van de West-
ing van
heren,
Middelburg,
394—1446,
r 1452.

[Catharina van Borselen];
gehuwd met
Hendrik Crabel.

Hector
bastaard
van
Borselen,
† vóór 1446.

ik van
elen,
Veere,
Grantpré,
1472.

Adriaa
Borse
heer van B
Duivels
Galma
voogd van
Henego
kapitein va
vermeld 14
† vóór
gehuwd: 1°.
van So
(zie hier
2°. (1457)
bastaar
Bourgondië
stamboo
Bourgond
onde

Anna
bastaard
van
Borselen;
gehuwd met
Hendrik
Crabel
(zie hiernaast).

Hendrik
Crabel
de jonge,
vermeld
1489—1492;
gehuwd
met
Anna
bastaard
van
Borselen
(zie hier-
naast).

Gillis
Crabel,
vermeld
1489.

dochter;
gehuwd
met
Wouter
Martenesse,
† vóór
1489.

rd van
elen,
Veere,
1483.

len,
nme

a van
elen,
van Veere];
d met
van
ondië,
Beveren
stamboom

STA[M]BOURGONDIE,

ANTHONIE
BASTAARD VAN BOU
graaf van La [R]
bijgenaamd de groot
vermeld 1484—

[U]RGONDIË,
ton,
trecht],
—1521.

ANNA
BASTAARD VAN BOURGONDIË,
vrouwe van Ravestein,
Wijnendale, Duiveland,
Sommelsdijk en Souburg,
vermeld 1457—1507;
gehuwd:
1°. met Adriaan van Borselen,
heer van Brigdamme,
(zie den stamboom van Borselen
hierboven),
2°. met Adolf van Cleve en
van der Mark,
heer van Ravestein en
Wijnendale.
vermeld 1482—1489,
† vóór 1495.

S VAN BOURGONDIË,
n Beveren en Veere,
eld 1484—1497;
uwd met Anna
an Borselen
en stamboom van
elen hierboven)].

AN
vro

VAN BOURGONDIË,
n Beveren, Veere
Vlissingen,
ermeld 1505.

EMILIAAN VAN
OURGONDIË,
raaf van Veere].
an Beveren enz.,
ermeld 1547.

BIJLAGE B.

BESCHRIJVING EENER VERZAMELING CHARTERS EN PAPIEREN BETREFFENDE DE FAMILIE VAN WAKKENE-KAPELLE, BERUSTENDE IN HET RIJKS ARCHIEF-DEPÔT IN DE PROVINCIE ZEELAND.

INLEIDING.

Den 22 Maart 1894 en volgende dagen werd door J. Fiévez te Brussel eene verzameling boeken en manuscripten verkocht, waaruit door mijn ambtsvoorganger eenige charters ten behoeve van het Zeeuwsche depôt werden verkregen. [1]) Bij onderzoek bleek mij, dat het grootste gedeelte dezer charters betrekking had op de familie van Wakkene-Kapelle, een geslacht, dat door dubbele bastaardij uit het huis der hertogen van Bourgondië was gesproten. De heerlijkheid Kapelle in Duiveland verwierf het omstreeks 1511, Wakkene in Vlaanderen verkreeg het door erfenis omstreeks 1538. De familie, die onder de regeering van koning Philips II aanzienlijke betrekkingen in Zeeland bekleedde (twee harer leden waren superintendent, d. i. stadhouder, van Zeeland en vice-admiraal), bleef bij den opstand den koning getrouw en verkocht tijdens het twaalfjarig bestand de heerlijkheid Kapelle. In Vlaanderen bleef zij nog lang in hoog aanzien. De bijgevoegde stamboom, uitsluitend aan de in de charters voorkomende gegevens ontleend, moge het gebruik van den inventaris vergemakkelijken.

Te betreuren is het, dat het niet is mogen gelukken alle charters ven deze familie, die in auctie Fiévez voorkwamen, aan te koopen. Volgens inlichtingen, mij door de firma Van Stockum en Zoon te 's Gravenhage verstrekt, vielen de overige aan het Staatsarchief te Brussel ten deel. Een charter werd verworven ten behoeve van het archief der gemeente Vlissingen. Ik heb de omschrijving er van in den inventaris opgenomen, zonder er een nummer bij te vermelden (zie 1505 April 10). Omgekeerd zijn op deze auctie ten behoeve van dit depôt eenige andere charters aangekocht, die tot de heeren van Wakkene-Kapelle

1) Deze stukken zijn gemerkt M.

in geene betrekking staan en dus in dezen inventaris niet opgenomen zijn.

Voor de regels, bij het bewerken van den inventaris gevolgd, verwijs ik naar hetgeen door mij is medegedeeld in de beschrijving van de charters en papieren afkomstig van Anna van Bourgondië, vrouwe van Ravestein.

INVENTARIS.

1. M. 1469 November 24.

Charles, hertog van Bourgoingne, verkoopt aan Anne van Bourgoingne, vrouwe van Brugdam en Duvelant, 683 gemeten 120 roeden ambacht te Chappelle met den molen aldaar, 108 gemeten 133 roeden ambacht te Nyenkerke in Duvelant, 5 gemeten 225 roeden ambacht aldaar, 8½ gemeten 82 roeden ambacht te Oudekerke in Duveland, 9½ gemeten 113 roeden ambacht aldaar, 228 gemeten ambacht aldaar en 29) gemeten ambacht te Oosterlant met aandeel in de molens van Oudekerke en Oosterlant, aan de grafelijkheid vervallen bij doode van Adrian van Borsselle, heer van Brugdam.

Donné en nostre hostel à la Haye en Hollande le XXIIIIe jonr de Novembre l'an de grace mil CCCC soixante et neuf.

Het zegel van den hertog verloren. — Het eerstgenoemde perceel vormt de heerlijkheid Kapelle in Duiveland.

1505 April 10.

Adolf van Bourgoingnen, heer van Beveren en Vlissinghe, geeft in overleg met zijne tante Anne van Bourgoingnen, vrouwe van Ravestain, en zijn oom Phelips van Bourgoingnen, heer van Blaton, admiraal, aan Adolf Andries de survivance van het thans door Adriaen van Scoonhoven bezeten klerkschap en schrijfgeld van den verkoop en den afslag van visch te Vlissinge, wegens de diensten, hem door diens vader Andries Andriesz., rentmeester-generaal van Bewester Schelt, bewezen.

Dit wert ghedaen upten thiensten dach van April anno vichtienhondert ende vive naer Paesschen.

Met de geschonden zegels der heeren van Beveren en Blaton in roode was, dat van de vrouwe van Ravestein verloren. — Deze brief berust in het gemeentearchief te Vlissingen.

2. M. 1505 April 30.

J. Lauwerijn gelast namens den koning aan Andries Andries, rentmeester van Bewester Scelt, de onlangs aan de domeinen vervallen perceelen overeenkomstig de instructie, hierop gemaakt, te verkoopen en namens den koning aan de koopers vrijwaring te geven van de douairie van 100 pond, waartoe de weduwe van Hodempijl uit de goederen, die verkocht zullen worden, meent gerechtigd te zijn.

Actum den lesten in April XVc vive.

Aan dezen brief is een andere dd. 1505 September 4 (zie nº. 5) gehecht. — Dit stuk is geschreven op papier.

3. M. 1505 Mei 2.

Andries Andries, raad en rentmeester van Bewester Schelt, verkoopt aan Cornelis Claeysz. 56½ gemeten 64 roeden tienden te Cloetinghe, 11½ gemeten 11 roeden tienden te Cappelle en 18 gemeten tienden te Goes, allen aan de grafelijkheid vervallen bij doode van Jooris van Hoedempiel.

Den tweesten dach van Meye int jaer ons Heeren duysent vijfhondert ende vive.

Met het geschonden zegel van den rentmeester in roode was. — Met een transfix dd. 1505 Mei 14 (zie nº. 4).

4. M. 1505 Mei 14.

Mannen der grafelijkheid van Zeelant oorkonden, dat Cornelis Claeyszone aan Andries Andries 86½ gemeten 13½ roeden tienden in Zuyt-Bevelant, door Cornelis voornoemd gekocht bij brief dd. 1505 Mei 2, waardoor deze gestoken is (zie nº. 3), overdraagt.

Den XIIIIen dach van der voirnomden maent van Meye int jaer ons Heeren duysent vijfhondert ende vive.

Met de geschonden zegels der 4 mannen in roode was.

5. M. 1505 September 4.

Philips, koning van Castillen, verkoopt aan Cornelis Claeszoon 56½ gemeten 64 roeden tienden te Cloetinghen, 11½ gemeten 11 roeden tienden te Capelle en 18 gemeten tienden te Goes, aan de grafelijkheid vervallen bij doode van Joris van Honepijl.

Gegeven in onzer stede van Bruecelle den IIIIen dach

van September int jaer ons Heeren duysent vijfhondert ende vijf ende van onsen rijcke teerste.

Het zegel van den koning verloren. — Aan dezen brief is een andere dd. 1505 April 30 (zie n°. 2) gehecht.

6. M. 1505 October 16.

Mannen der grafelijkheid van Zeelant oorkonden, dat Anthuenis de Baenst Ghijssone aan Andries Andries, raad en rentmeester van Bewester Scelt, 16½ gemeten 35 roeden tienden te Westkercke in Wolfaertsdijck overdraagt.

Dit was gedaen int jaer ons Heeren duysent vijfhondert ende vive upten XVIen dach van Octobre.

Met het geschonden zegel van 1 man in roode was; die van 2 verloren.

7. M. 1507 Januari 5.

Mannen der grafelijkheid van Zeelant oorkonden, dat Pieter de Cock van Opynen aan Andries Andries, raad en rentmeester van Bewester Schelt, 9 gemeten tienden te Capelle en Eversdijck overdraagt.

Opten vijfsten dach in Januario int jaer ons Heeren duusent vijfhondert ende zesse naer tscryven shoefs van Hollant.

Met de geschonden zegels der 3 mannen in roode was.

8. M. 1507 Augustus 13.

Mannen der grafelijkheid van Zeelant oorkonden, dat Jacob van Cruningen aan Andries Andries, rentmeester van Bewester Schelt, ⅓ van 388 gemeten ambacht te Everzwaert en te Sinte-Pieterspoldere overdraagt.

Upten XIIIen dach van Ougst int jaer ons Heeren duysent vijfhondert ende zevene.

Met de geschonden zegels der 4 mannen in roode was.

9. M. 1510 Juni 1.

Andries Andries, raad en rentmeester van Bewester Schelt, verkoopt aan Anthonis van Bourgoingnen, bastaardzoon van Anthonis grooten bastaard van Bourgoingnen, 4 gemeten tienden te Capelle en Eversdijck, 1 kwartier tienden te Vlake en Schore, 12 gemeten 89½ roeden tienden te Cattendijck en 2½ gemeten

1 kwartier tienden te Goes, allen aan de grafelijkheid vervallen bij doode van Heynrick van Bruellis.

Den eersten dach van Junio anno vijfthienhondert ende thiene.

Het zegel van den rentmeester verloren. — Met een transfix dd. 1510 September 1 (zie nº. 10).

10. M. 1510 September 1.

Mannen der grafelijkheid van Zeelant oorkonden, dat Anthonis van Bourgoingen, bastaardzoon van Anthonis grooten bastaard van Bourgoingnen, aan Andries Andries, raad en rentmeester van Bewester Schelt, 19 gemeten 89½ roeden tienden in Zuit-Bevelant, door hem van de grafelijkheid gekocht blijkens brief dd. 1510 Juni 1, waardoor deze gestoken is geweest (zie nº. 9), overdraagt.

Den eersten dach van Septembre int jaer duysent vijfhondert ende thiene.

De zegels der 3 mannen verloren.

11. M. 1510/1 Februari 7.

Schepenen van Cappellen in Duvelant oorkonden, dat Boen Willemszone aan Willem Wittoxzone den eigendom van 71 roeden dijk aldaar overdraagt.

Ghescreven int jaer ons Heeren duysent vijfhondaert ende thiene op den zevensten dach in Februario.

Met 2 geschonden schepenzegels in groene was; 1 verloren. — Met een transfix dd. 1519 Juni 5 (zie nº. 29).

12. M. 1511 Juni 17.

De notaris Anthonis Dierickxz. oorkondt, dat Andries Andries, rentmeester van Bewester Scelt, als gemachtigde van Anthuenis van Bourgoingnen, heer van Cappelle, protesteert tegen het vônnis 1511 Juni 13 door het gerecht van Nieuwerkercke in Duvelandt ten verzoeke van den baljuw van Duvelant tegen een inwoner van Cappelle in Duvelant gewezen, en tegen het voornemen van den baljuw om oqk te Cappelle vierschaar te spannen, als zijnde dit strijdig met de rechten van den ambachtsheer.

Actum als boven (up huyden XVIIen dach der maent van Junio int jaer ons Heeren duusent vijfhondert ende elfve).

13. M. 1511 Juni 17.

De notaris Anthuenis Diericxz. oorkondt, dat oude Jan Pierss., inwoner van Cappelle in Duvelant, protesteert tegen het vonnis 1511 Juni 13 door het gerecht van Nieuwerkercke tegen hem gewezen.

Actum als boven (up huydent XVIIen dach der maent van Junio int jaer ons Heeren duusent vijfhondert ende elve).

14. M. 1511 Juli 28.

Het hof van Hollant oorkondt, dat Jan van Treslonghe op het antwoord van Andries Andriesz. in hun geschil over de koopsom van door den laatste van den eerste gekochte tienden repliceert.

Aldus gedaen in den Hage upten XXVIIIen dach van Julio anno XVc ende elve.

15. M. 1512 Juli 31.

Mannen der grafelijkheid van Zeelant oorkonden, dat Phelips van Sceyngen Lodewijcxz. aan Andries Andries, rentmeester van Bewester Schelt, heer van Wackene, 30½ gemeten 100 roeden ambacht te Tser-Arentskercke overdraagt.

Int jaer ons Heeren duysent vijfhondert ende twaelfve opten lesten dach van Julio.

Met de gedeeltelijk geschond n zegels van 2 mannen in roode was; dat van 1 verloren.

16. M. 1513 Juli 18

Mannen der grafelijkheid van Zeelandt oorkonden, dat Gillis van Scheyngen aan Adolf van Wackene 25 gemeten 109 roeden tienden te Tsheer-Arentskercke, Heynkenssant en Oversant overdraagt.

Dit was ghedaen upten XVIIIen dach van Julio vijfthienhondert derthiene.

Met de geschonden zegels der 3 mannen en van Gillis van Scheyngen in roode was. — Met een transfix dd. 1514 Januari 6 (zie n°. 19). — Aan deze brief is een andere dd. 1513 Juli 18 (zie n°. 17) gehecht.

17. M. 1513 Juli 18.

Gillis van Scheynghen erkent van Andries Andries 105 pond 13 schellingen 7 penningen, zijnde de koop-

som, van 25 gemeten 109 roeden tienden te Tseer-Arentskercke, Heynkinssant en Ovesant, door hem aan Andries'zoon Adolf van Wackene verkocht, ontvangen te hebben.

Upten XVIIIen dach in Julio XVc derthiene.

NB. Aan dezen brief zijn gehecht (ene opgave omtrent de wijze van betaling der koopsom en een andere brief dd. 1513 Juli 18 (zie n°. 16). — Dit stuk is geschreven op papier.

18. M. 1513 October 29.

Mannen der grafelijkheid van Zeelandt oorkonden, dat Philips van Schenghen Lodewijcxzone aan Pieter de Cock van Opynen zijne ambachten te Tser-Arentskercke en Heynkensant overdraagt.

Dit was ghedaen int jaer ons Heeren duuysent vijfhondert ende derthiene up den neghenentwintichstendach van Octobre.

Met het geschonden zegel van 1 man in roode was; die van 2 verloren. — Met twee transfixen dd. 1514 Januari 8 (zie n°. 20) en dd. 1515 Maart 11 (zie n°. 21).

19. M. 1514 Januari 6.

Andries Andries, heer van Wackene, ridder, raad en rentmeester van Bewester Schelt, beleent Adolf van Wackene met 25 gemeten 109 roeden tienden te Tseer-Arentskercke, Heynkenssant en Ovezant, hem aangekomen bij overdrachtsbrief dd. 1513 Juli 18, waardoor deze brief gestoken is (zie n°. 16).

Den VIen dach van Januario anno vijfthienhondert ende derthiene naer tscriven shoofs van Hollant.

Met het geschonden zegel van den rentmeester in roode was.

20. M. 1514 Januari 8.

Andries Andries, raadt en rentmeester van Bewester Schelt, beleent Pieter de Cock van Opinen met de ambachten te Tser Arentskercke en Heynkenssant. die hem bij brief dd. 1513 October 29, waardoor deze gestoken is (zie n°. 18), door Phelips van Sceynghen waren overgedragen.

Den VIIIen dach van Januario int jaer duysent vijfhondert derthiene naer tscriven shoofs van Hollant.

Met het zegel van den rentmeester in roode was.

21. M. 1515 Maart 11.

Mannen der grafelijkheid van Zeelandt oorkonden dat Pieter de Cock van Opynen aan Andries Andries' rentmeester van Bewester Scelt, de ambachten te Tseer-Arentskercke en Heynkinssant, die hij van Phelips van Scheynghen bij brief dd. 1513 October 29, waardoor deze gestoken is, (zie n°. 18) verkregen had, overdraagt.

Dit was gedaen int jaer ons Heeren vijfthienehondert ende veerthiene upten elfsten dach in Maert naer tscriven van den hove van Hollandt.

Met de geschonden zegels van 2 mannen in groene was: dat van 1 verloren.

22. M. 1515 October 12.

Charles, prins van Espaigne, neemt het ontslag van Andrien Andries, heer van Wackene, als rentmeester van Bewester Scelt, aan.

Fait le XIIe jour d'Octobre l'an quinze cens et quinze.

23. M. 1515 November 10.

Mannen der grafelijkheid van Zeelandt oorkonden, dat Jan Charlotsz. van Weste aan Adolf van Wackene $^1/_4$ van $18^1/_2$ tienden te Cattendijck overdraagt.

Dit was gedaen int jaer ons Heeren duysent-vijfhondert ende vijfthiene op den Xen dach in Novembre.

Met het zegel van 1 man in roode was; die van 2 verloren.

24. M. 1515 December 24.

Mannen der grafelijkheid van Zeelant oorkonden, dat Bouwen Corneliss. aan Adolf van Wackene 5 gemeten 125 roeden tienden te Clotinge en Cappelle in Zuyt-Bevelant overdraagt.

Opten virentwinstichsten dach van Decembri anno vijfthijnhondert ende vijftyene.

Met de geschonden zegels der 3 mannen in roode was. — Met een transfix dd. 1515 December 25 (zie n°. 25).

25. M. 1515 December 25.

Andries Andries, heer van Wackene, ridder, raad en rentmeester van Bewester Schelt, beleent Adolf van Wackene met 5 gemeten 125 roeden tienden te Cloetinghen

en Capelle in Zuyt-Bevelandt, die hem bij brief dd. 1515 December 24, waardoor deze gestoken is geweest (zie n°. 24), waren overgedragen.

Den XXVen dach van Decembre anno XVc ende vijfthiene.

26 M. 1516 December 17.

Mannen der grafelijkheid van Zeellant oorkonden, dat Anthonis bastaard van Bourgoingnen, als man van Clare van Wackene, weder in het bezit wordt gesteld van $3^1/_2$ gemeten 1 kwartier tienden te Cloetingen, die Andries Andries, ridder, heer van Wackene, zijn schoonvader, 1516 Januari 14 aan Heindrick Pijck Ottez. van Beest had verkocht

Dit was gsdaen opten XVIIen in Decembre XVc ende zesthiene.

De zegels der 3 Leenmannen verloren. — Met een transfix dd. 1519 Juni 20 (zie n°. 31). — Aan dezen brief is een andere dd. 1519 Februari 21 (zie n°. 28) gehecht geweest.

27. M. 1517 Augustus 31.

Adolf Herdinck, raad en rentmeester van Bewester Scelt, beleent Clare van Wackene, echtgenoot van Anthonis bastaard van Bourgoingen, met $255^1/_2$ gemeten 102 roeden tienden te Haymanne, Cleeuwaertskerke, Gapinghe, Noortmonstre, Nyeuwerkercke, Baersdorphouck, Scellacht, Borsselen, Stuvezant, Cloetinghen, Cappelle, Eversdijck, Vlake, Schore, Cattendijck, Cats, Emelisse en Westkercke, haar aangekomen bij het overlijden van haar vader Andries Andries, ridder, heer van Wackene, rentmeester van Bewester Scelt, nadat zij daarvoor het losgeld heeft betaald.

Upten lesten dach van Ougst anno vijfthienehondert ende zeventhiene.

Met het geschonden zegel van den rentmeester in roode was.

28. M. 1519 Februari 21.

Mannen der grafelijkheid van Zeelandt doen ten gunste van den eischer uitspraak in het geschil tusschen Anthonis van Bourgoingnen, als echtgenoot

van Clare van Wackene, erfgename van Andries Andries, ridder, heer van Wackene, eischer, en Heyndrick Pieck Ottezone van Beest, verweerder, over 3¼ gemeten 1 kwartier tienden te Cloetinghen, door Andries Andries voornoemd aan Heyndrick Pieck verkocht, maar door zijn schoonzoon genaast, en compenseeren de kosten.

Ende dit upten XXlen in Februario vijfthienhondert ende achtiene stijl van Hollandt.

De zegels der 5 mannen verloren. — Met een transfix dd. 1519 Juni 20 (zie n°. 31). — Aan deze brief is een andere dd. 1516 December 17 (zie n°. 26) gehecht geweest.

29. M. 1519 Juni 5.

Schepenen van Cappelle in Duvelant oorkonden, dat Willem Wijctoxz. en Wijctox Piers aan Anthonis bastaard van Burjongië den brief dd. 1510/1 Februari 7 betreffende de overdracht van 71 roeden dijk te Cappelle, waardoor deze is gestoken (zie n°. 11), in eigendom overdragen.

Gescreven in jaer XVc XIX den vijfsten dach in Junio.

Met 3 geschonden schepenzegels in groene was.

30. M. 1519 Juni 20.

Adolf Herdinck, raad en rentmeester van Bewester Schelt, beleent Claire van Wackene, echtgenoot van Anthonis bastaard van Bourgoingnen, met 17½ gemeten tienden te tsGravenpolder en Cats, haar aangekomen bij het overlijden van haar vader Andries Andries, ridder, heer van Wackene, rentmeester van Bewester Schelt, nadat zij daarvoor het losgeld heeft betaald.

Upten XXen dach van Junio XVc ende negenthiene.

Met het zegel van den rentmeester in roode was.

31. M. 1519 Juni 20.

Adolf Herdinck, raad en rentmeester van Bewester Schelt, beleent overeenkomstig de sententie van mannen der grafelijkheid van Zeelandt dd. 1519 Februari 21 (zie n° 28), en den brief van mannen der grafelijkheid dd. 1516 December 17 (zie n°. 26), door welke beide

brieven deze brief gestoken is geweest, Anthuenis van Bourgoingnen, als echtgenoot van Clare van Wackene, met 3'. gemeten 1 kwartier tienden te Cloetinghen.

Den XXen dach van Junio XVc ende neghentiene.

Het zegel van den rentmeester verloren.

32. M. 1519 November 26.

Charles, koning van Castille, veroorlooft aan Anthoine van Bourgoingne, heer van la Chapelle, om de bede van 160 gulden, die zijne onderdanen van la Chapelle hem bij zijne inkomst hebben toegestaan, te heffen.

Donné en nostre ville de Malines le XXVIe jour de Novembre l'an de grace mil cincq cens et dixnoef et de nostre regne le IIIIe.

Met het geschonden zegel van den koning in roode was.

33. M. 1520 Januari 20.

De raad van Vlaenderen continueert de zaak tusschen den heer van Wackene en Sanders van Vaerrewijc, hoogbaljuw van Audenaerde, die voor den raad hangende is.

Ghedaen in de camere van den rade te Ghent den XXen in Lauwe XVc neghentiene.

34. M. 1521 Januari 13.

Mannen der grafelijkheid van Zeellandt oorkonden, dat Coos van de Waerde, ook namens zijne broeders Bouwen en Cornelis, aan Frans Cornelisz. 3 gemeten 45 roeden tienden te Avesant in Sint-Anthonyspolder overdraagt.

Up den dartiensten dach van Januario int jaer XVc ende twintich nair scriven shoofs van Hollandt.

Met de gedeeltelijk geschonden zegels der 3 mannen in roode was. — Met een transfix dd. 1521 Juli 24 (zie n°. 36).

35. M. 1521 Maart 21.

Kaerle, gecoren Rooms keyser, geeft op zekere voorwaarden aan Clais Lievinszone van Cats, zoo voor hem

zelf als voor Anthonis bastaard van Bourgoingnen en diens echtgenoot Clare van Wackene, als ambachtsheer en -vrouwe van Capelle in Duvelant, en Joost van Botlant, als ambachtsheer van Botlant, vergunning tot het bedijken van den polder van Altecleyne.

Gegeven in onser stat van Mechelen den XXIen dach in Meerte int jaer ons Heeren duysent vijfhondert ende twintich ende van onsen rijcken te weten van den Roomschen ende Hongrie etc. tweeste, ende van Spaengnen etc. tsesste.

Opgenomen in een brief dd. 1524 April 13 (zie n° 37).

36. M 1521 Juli 24.

Adolf Herdinck, raad en rentmeester van Bewester Scelt, beleent Frans Cornelisz. met 3 gemeten 45 roeden tienden te Outsant in Sint-Anthonispolder, hem aangekomen door den overdrachtsbrief dd. 1521 Januari 13, waardoor deze brief gestoken is (zie n°. 34).

Den XXIIIIen in Julio anno XVc eenentwintich.

Met het geschonden zegel van den rentmeester in roode was.

37. M. 1524 April 13.

Kaerle, gecoren Roomsch keyser, vernieuwt ten behoeve van Janne Micault, als erfgenaam van Claes Lievensz. van Cats, vader van Lievine, zijne huisvrouw, het hieringelaschte octrooi tot bedijking van den polder Altecleyne dd. 1521 Maart 21 (zie n°. 35).

Ghegeven in onser stat van Antwerpen den XIIIen dach van April int jaer ons Heeren duysent vijfhondert vierentwintich naer Paesschen ende van onsen rijcken te weten van den Roomschen ende Hongrie etc. tvijfste ende van Spaengnen ende andere etc. tachste.

Het zegel van den keizer verloren.

38. M. 1529 Maart 8.

Mannen der grafelijkheid van Zeelandt oorkonden, dat Jan Lievensz. van Cats aan Adolf, heer van Wackene, 73½ roeden 1 kwartier tienden te Zwake overdraagt.

Upten achsten dach van Maerte int jaer ons Heeren XVc ende negenentwintich a nativitate.

Met de geschonden zegels der 3 mannen in roode was. — Met een transfix dd. 1529 September 1 (zie n°. 41).

39. M. 1529 Mei 21.

Mannen der grafelijkheid van Zeellandt oorkonden, dat Franchois Cornelisz. aan Adolf, heer van Wackene, 3 gemeten 45 roeden tienden te Outzandt in Sint-Anthuenispolder overdraagt.

Dit was gedaen int jair ons Heeren duysent vijfhondert ende negenentwintich opten eenentwintichsten dach van Meye.

Met de zegels van 2 mannen in roode was; dat van 1 verloren. — Met een transfix dd. 1529 Mei 22 (zie n°. 40).

40. M. 1529 Mei 22.

Adolf Herdinck, raad en rentmeester van Bewester Scelt, beleent Adolf, heer van Wackene, met 3 gemeten 45 roeden tienden te Oudtzandt in Sint Anthuenispolder, hem aangekomen bij den overdrachtsbrief dd. 1529 Mei 21, waardoor deze brief gestoken is (zie n°. 39).

Den XXIIen dach van Meye anno XVc negenentwintich.

Met het zegel van den rentmeester in roode was.

41. M. 1529 September 1.

Adolf Herdinck, raad en rentmeester van Bewester Scelt, beleent Adolf, heer van Wackene, met 73¾ roeden tienden te Zwake, hem aangekomen door den overdrachtsbrief dd. 1529 Maart 8, waardoor deze brief gestoken is (zie n°. 38).

Den eersten dach van September anno XVc negenentwintich.

Met het zegel van den rentmeester in roode was.

42. M. 1531 Juni 30.

Burgemeesters, schepenen en raad der stad Zierickee oorkonden, dat Anthonis van Bourgoingnen, heer van der Capelle in Duvelandt, zijn zwager Adolf van Wackene machtigt om uit zijn huis te Ghendt in de Drabstrate en zijne andere goederen in Vlaenderen te verkoopen eene jaarrente van 100 gulden, losbaar tegen den penning 16.

Gedaen op den laetsten Junii anno XVc eenendartich.

Met het geschonden zegel ten zaken de rstad in groene was.

43. M 1532 Juni 1

Woutre van Dile Heindrixzoon doet eene opgave van de goederen te Zulte, die hij van Adolf, heer van Wackene en Lembeke, te leen houdt.

Den eersten dagh van Widemaent int jaer XVc tweeendertigh.

Het zegel van Woutre van Dile verloren.

44. M. 1532 November 5.

Willem, heer van de Vicht en Santvoorde, doet eene opgave van de goederen, die hij van Adolf, heer van Wackene, te leen houdt.

Dit was ghedaen den Ven dagh in Novembre anno XVc ende XXXII.

Het zegel van Willem, heer van de Vicht, verloren.

45. M. 1535 November 3.

Schepenen van Cappelle in Duvelandt oorkonden, dat Anthonis bastaard van Bourgoignen, heer van der Cappelle, eene rente van 100 Rijnsche guldens 's jaars ten behoeve van Clays Triest vestigt op 100 gemeten land aldaar, overeenkomstig de huwelijksvoorwaarden, tusschen zijne dochter Anna en voornoemden Clays Triest gesloten.

Den derden dach van Novembri anno vijftienhondert ende vivendertich.

Met 3 geschonden schepenzegels in groene was. — Dit stuk is gecancelleerd.

46. M. 1538 Februari 9.

Schepenen en raad der stad Ghendt oorkonden, dat Adolf, heer van der Cappelle, Wackene en Lembeke, Gheeraert Assaert en anderen machtigt om de leenen, die hem door het overlijden van Adolf van Wackene aangekomen zijn, te verheffen.

Ghegheven . . . . . den IXen Februarii XV ende zevenendertich.

Met het geschonden zegel ten zaken der stad in groene w

46*bis*. M.

Het zegel ten zaken der stad verloren.

47. M. 1540 April 24.

De raden des keizers in Hollant bevelen op de klacht van Adolph van Cappelle, heer van Wakene en Cappelle in Duvelant, deze niet te storen in het rustig bezit van den bierslag, -opstal en -levering te Cappelle.

Den XXIIIIen Aprilis anno XVc ende veertich.

Het zegel van den Raad verloren.

48. M. 1541 Maart 28.

Kaerle, Roomsch keizer, beveelt aan schout en schepenen van „tcleene ambocht van den Oosterlande in Duvelant" om in het voor hen hangende proces tusschen Cornelis Jan Arents, ontvanger van de domeinen van Cappelle in Duvelant, en Goel Martsz. over zekere pachtpenningen, den eerstgenoemde den eed, dien hij aanbiedt te doen, af te nemen en daarop recht te doen.

Ghegheven in onse stede van Mechelen den XXVIIIen dach in Maerte int jaer ons Heeren duusent vijfhondert ende veertich voor Paesschen, van onsen keysericke t XXIe ende van onsen rijcken van Spaengnen, Beede Ceciliën ende anderen t XXVe.

Het zegel van den keizer verloren.

49. M. 1544 Augustus 29.

Burgemeesters, schepenen en raad der stad Breda oorkonden, dat Adolf van Bourgoingnen, heer van Capelle in Duvelandt, zijn neef Anthonis bastaard van Bourgoingnen, baljuw van Duvelandt, machtigt tot het opnemen van 32 pond grooten Vl. op zijne goederen in Duvelandt, onder bepaling, dat deze gelden door Anthonis van Bourgoingnen gebruikt en later teruggegeven zullen worden, terwijl deze laatste ook de renten er van betalen zal.

Opten negenentwintichsten dach in Augusto int jaer XVc vyer ende veertich.

Het zegel ten zaken der stad verloren. — Met een transfix dd. 1544 December 22 (zie nº. 50).

50. M. 1544 December 22.

Schepenen van der Vere oorkonden, dat Anthonis bastaard van Bourgoingne, baljuw van Duvelandt, voor eene schuld van 32 pond grooten Vl. aan de weeskamer aldaar zijne goederen en voorts krachtens de machtiging, verleend bij den brief dd. 1544 Augustus 29, waardoor deze gestoken is, (zie n°. 49) de in Duvelant gelegene goederen van Adolf van Bourgoingne, heer van Cappelle, verbindt, met ontslag van zijne borgen.

Den XXIIen Decembris anno XVc vierenveertich.

Met 2 geschonden schepenzegels in groene was.

51. M. 1547 Augustus 24.

Maximiliaen van Bourgoingne, ridder van het Gulden Vlies, heer van Beveren, Vere, Vlissinghen, Brouwershaven, Duvelandt en Tournehem, admiraal en kapiteingeneraal van de zee, stadhouder van Hollant, Zeelant, Vrieslant en Utrecht, benoemt namens den keizer Andries van der Capelle tot zijn stadhouder en kapiteingeneraal over de vloot van Vlaenderen, Hollant en Zeelant.

Gegeven ter Vere . . . . . den XXIVen dach Augusti anno XVc zeven ende veertich.

Het zegel ten zaken der admiraliteit verloren.

52. M. 1550 November 3.

Schepenen van Assenede oorkonden, dat Jan Vincke, Martin Hughe, Jan van Lendt, Joost van den Velde en de weduwe van Jan van den Velde op zekere voorwaarden van Adolf van Bourgoengen, heer van Cappellen en Wackene, 79 gemeten 255 roeden land aldaar in pacht nemen.

Desen derden in Novembris XVc vijftich.

Met 3 geschonden schepenzegels in groene was.

53. M. 1568 September 20.

De raad van den koning van Castilliën in Vlaenderen oorkondt, dat Anthuenis van Bourgoingnen, ridder, heer van Wackene, Catthem en Cappelle, en Nicolaes Triest, ridder, heer van Auweghem, als gehuwd met

Anne van Bourgongnen, de hun toegevallene erfenis van hun broeder en zwager Adolf van Bourgoignen, ridder, heer van Wacken en Cappelle, hoogbaljuw der stad Ghendt, verdeelen.

Ghegheven te Ghendt den XXen in Septembre XVc achtentzestich.

Met het geschonden zegel van den raad in roode was.

54. M. 1569 September 9.

Vincent Blonde doet eene opgave van de goederen te Zulte, die Adriaen van den Heede Raphelszoon van Anthuenis van Bourgoingnen, ridder, heer van Wackene, Chattem en Cappelle, te leen houdt.

Desen IXen in September XVc LXIXtich.

Met het geschonden zegel van Vincent Blonde in groene was.

55. M. 1570 Maart 11.

Bruninck van Wijngaerden, raad en rentmeester-generaal van Zeelandt Beoister Schelt, beleent Anthonis van Bourgoingne, ridder, heer van Wackene en Catthem, gouverneur van Zeelandt, met ½ van het ambacht Cappelle en den polder Alteclcyn, hem aangekomen bij doode van Adolph van Bourgoingne, heer van Wackene, gouverneur van Zeelandt, zijn broeder.

Den XIen dach van Maerte anno XVc negenentzestich stilo curie.

Het zegel van den rentmeester-generaal verloren.

56. M. 1573/4 Februari 20.

Jan Impin Pieterszoon doet eene opgave van de goederen te Olsene, die hij van Anthonis van Bourgoingnen, heer van Wacken, Catthem en Capelle, te leen houdt.

Desen XXen Februarii LXXIII.

Opgenomen in een brief dd. als boven (zie n°. 57).

57. M. 1573 4 Februari 20.

Joos de Caboetere, baljuw van Wacken, erkent van Jan Impin Pieterszoon de hier ingelaschte opgave van de goederen te Olsene, die hij van den heer van Wacken te leen houdt, dd. als boven (zie n°. 56) ontvangen te hebben.

Teu daghe ende jaere in den rapoort gheïnsereert (desen XXen Februarii LXXIII).

Het zegel van den baljuw verloren.

58. M. 1576 Mei 25.

Joos van Heede Jooszoon doet een opgave van de goederen te Sulte, die hij van Anthuenis van Bourgongnen, heer van Cappelle en Wackene, te leen houdt

Desen XXVen Meye XVc zessentzeventich.

Het zegel van Joos van Heede verloren.

59. M. 1582 Augustus 27.

Mannen der grafelijkheid van Zeelant oorkonden, dat Anthonis van Bourgoingne, heer van Wackene, Cappelle en Catthem, aan Simon Jacobsz. Magnus 27 1/2 gemeten 62 1/2 roeden tienden te Hayman, 1 1/2 gemeten 87 roeden tienden aldaar, 7 gemeten tienden te Nieuwerskercke, 1 1/2 gemeten 14 roeden tienden te Gapinghe, 21 1/2 gemeten tienden te Noortmonster, Nieuwerkercke en Baersdorphouck, 5 1/2 gemeten 60 roeden tienden te Schelle, 1 gemet 16 roeden tienden aldaar en eene rente van 3 pond grooten 's jaars op de stad Middelburch overdraagt.

Dit was gedaen int jaer ons Heeren duysent vijfhondert tweentachtentich op den 27 dach Augusti.

De zegel's der 3 mannen verloren.

60. M. 1584 Juli 8.

Anthuenis van Bourgoingnen, heer van Wackene en Capelle, erkent schuldig te zijn aan Martin van den Leure Nicasiuszoon 152 pond grooten Vl., rentende 's jaars 9 pond 10 schellingen grooten Vl.

Den achtsten dach van Julio XVc vierentachtentich.

Het zegel van den heer van Wackene verloren. — In dorso staat aangeteekend, dat deze schuld namens de erven van Anthonis van Bourgoingne 1648 September 4 is afgelost voor de helft aan Guido Laurijn en voor de wederhelft aan de erven van Frans du Beyne.

61. M. 1585 December 20.

Pieter de Schietere Geleynszoon doet eene opgave van

de goederen te Zulte, die hij van Anthonis van Bourgoingnen, ridder, heer van Wackene, Cappelle en Catthem, te leen houdt.

Desen XXen Decembris XVc LXXXV.

Het zegel van Pieter de Schietere verloren. — Aan dezen brief zijn gehecht 2 andere brieven dd. 1599 Augustus 31 (zie nº. 63) en 1614 Maart 30 (zie nº. 65).

62 M. 1598 Juni 4.

Anthonis van den Haghe Gervaeszoon doet eene opgave van de goederen te Zulte, die hij van [Anthonis van Bourgoingen, ridder, heer] van Wackene, Catthem en Cappelle, vice-admiraal van de zee, te leen houdt.

Actum desen IIIIen Junii XVc achtentneghentich.

Het zegel van Anthonis van den Haghe verloren. — Deze brief is zeer geschonden.

63. M. 1599 Augustus 31.

Jan de Scheppere Gheeraertszoon doet eene opgave van de goederen te Zulte, die hij van Anthonis van Bourgoingen, ridder, heer van Wackene, Cappelle en Catthem, vice-admiraal van de zee, te leen houdt.

Desen lesten van Ougst vichtienhondert neghenentneghenthich.

Met het geschonden zegel van Jan de Scheppere in roode was. — Aan dezen brief zijn gehecht 2 andere brieven dd 1585 December 20 (zie nº. 61) en 1614 Maart 30 (zie nº. 65).

64. M. 1612 Januari 22.

Schepenen van Ziericzee oorkonden, dat Jacob Campen, gecommitteerde raad van Zeelant, Willem van Berendrecht, rentmeester van Beooster Schelt, en Michiel van Bruhesen, voogd en verwanten van Philips van Varick, verklaren, dat de weduwe en de erfgenamen van den heer van Wackene bij het verkoopen der heerlijkheid Cappelle in Duvelant eene rente van 100 gulden 's jaars losbaar tegen den penning 15, die Philips van Varick uit deze heerlijkheid had, hebben afgelost.

Den tweentwintichsten Januarii sesthienhondert ende twaelve.

De 3 schepenzegels verloren.

65. M. 1614 Maart 30.

Jacob de Jaeghere Simoenszoon doet eene opgave van de goederen te Zulte, die Roelandt Jacobssen van Borkel, als gehuwd hebbende Joanna Anthuenis-Willemsdochter, van Chaerles van Bourgoignen, ridder, baron van Wacken, heer van Catthem, te leen houdt.

Actum desen XXXen Martii XVIc veerthiene.

Met het geschonden zegel van Jacob de Jaeghere in roode was. — Aan dezen brief zijn gehecht 2 andere brieven dd. 1585 December 20 (zie nº. 61) en 1599 Augustus 31 (zie no. 63.

66. M. 1637 Januari 16.

De raad van Vlaenderen continueert de zaak tusschen Anthoinette de Bougoigne (sic) en Pieter van Damme Jooszoon, die voor den raad hangende is.

Ghedaen in de camer van den voorseiden rade tot Ghendt den XVI Januarii XVIc XXXVIItich.

67. M. 1640—1649.

Stukken betreffende een geschil tusschen Athoine van Bourgoingne, Emanuel van Bourgoigne, heer van Lembeke, Antoinette van Bourgoigne, Marie van Bourgoigne en Magdalene van Bersacques, wednwe van Fredericq van Bourgoigne, heer van Catthem, als voogdes harer kinderen, allen erfgenamen van Anthoine van Bourgoigne, ridder, heer van Wacken, en zijne echtgenoote Anne van Bonnières te eener en de erfgenamen van Hugo Joossens te andere zijde.

N.B. Het onderwerp van het geschil blijkt niet. Het proces, eerst voor den raad van Vlaanderen, daarna voor den Grooten raad van Mechelen gevoerd, eindigde met een compromis. — Deze stukken zijn gedeeltelijk in het fransch, gedeeltelijk op papier geschreven

68. M. 1643—1648.

Stukken betreffende de rentebetaling en aflossing

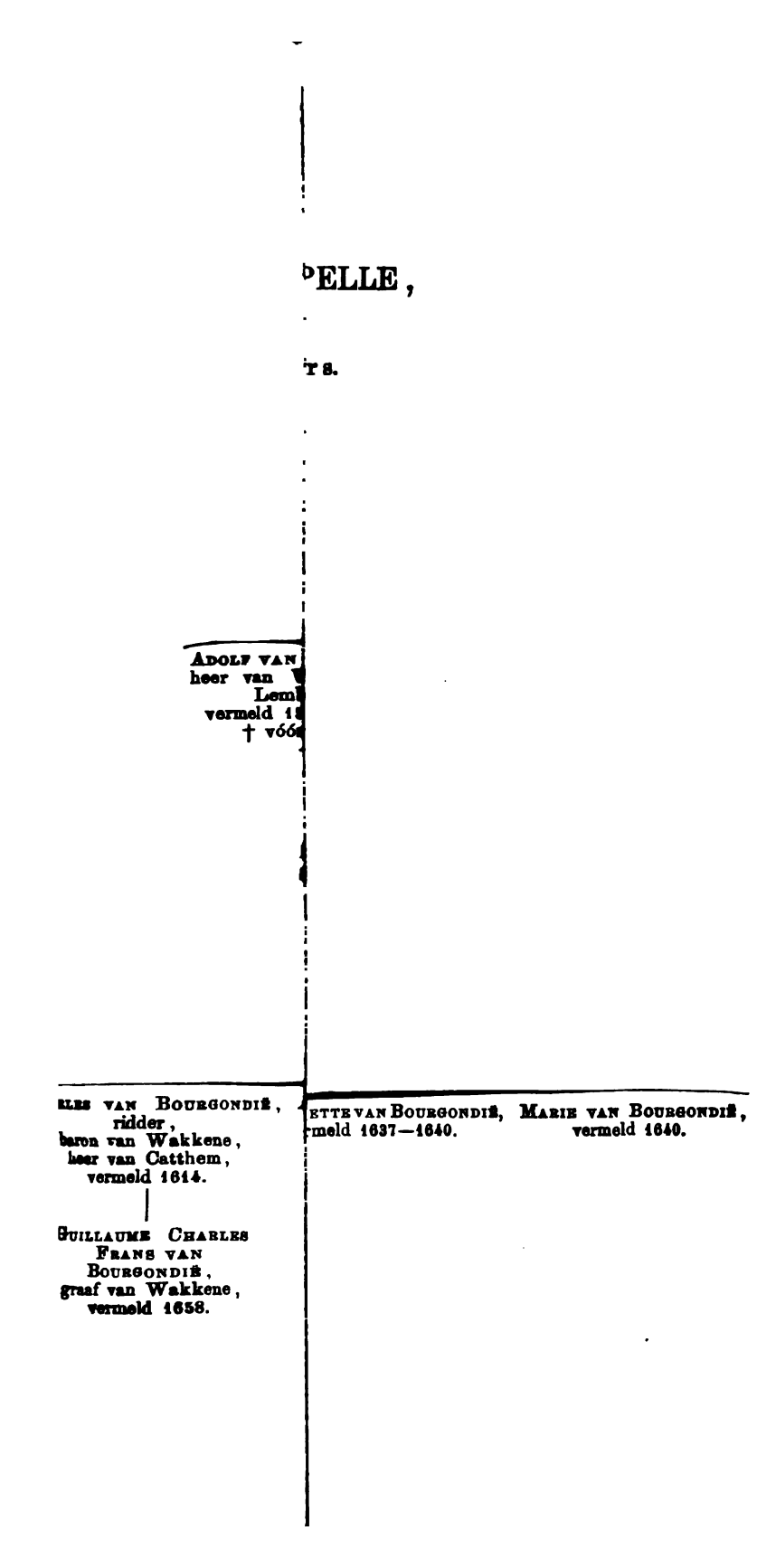

ELLE,

T S.

ADOLF VAN
heer van
Lem
vermeld 1
† vóó

LES VAN BOURGONDIË,
ridder,
baron van Wakkene,
heer van Catthem,
vermeld 1614.

GUILLAUME CHARLES
FRANS VAN
BOURGONDIË,
graaf van Wakkene,
vermeld 1658.

ETTE VAN BOURGONDIË,
meld 1637—1640.

MARIE VAN BOURGONDIË,
vermeld 1640.

eener som van 152 pond grooten Vl., rentende 's jaars 9 pond 10 schellingen grooten Vl., 1584 Juli 8 opgenomen door Anthuenis van Bourgoingnen, heer van Wackene en Cappelle, van Martin van den Leure Nicasiuszoon, afbetaald door zijne erfgenamen 1648 September 2 voor $^1/_4$ aan de Predikheeren te Ghendt, voor $^1/_4$ aan Guido du Beyne en 1648 September 4 voor de helft aan Guido Laurijn.

Vergelijk nº. 60.

69. M. 1658 Februari 5.

Baljuw en leenmannen van Nevele oorkonden, dat Frans Charles de la Pierre, ridder, baron van Bouzies, aan Guillaume Charles Frans de Bourgoigne, graaf van Wackene, verschillende goederen overdraagt.

Desen vijfsten Februarii XVIc achtenvijftich.

De zegels van den baljuw en 2 mannen verloren. — Deze brief is zeer geschonden.

HET RIJKS-ARCHIEF IN UTRECHT.

I. *Toestand der bewaarplaats van het archief.*

De toestand is over het algemeen voldoende Van vocht aan de archiefstukken heb ik in den laatsten tijd niets bemerkt. Zoolang dit het geval blijft, zal ik het er voor houden, dat de maatregelen, op last van Uwe Excellentie genomen om den toestand te verbeteren, vrucht hebben gedragen, en ik heb derhalve last gegeven het plaatsen van bakken met ongebluschte kalk voorloopig te staken. — In één opzicht is de toestand onvoldoende gebleven: de oude muur tusschen berglokaal en bureaugebouw (een dubbele muur, die vroeger twee huizen van elkander scheidde) blijkt voortdurend op verschillende plaatsen zeer vochtig te zijn. De plekken vocht in de achterkamers van het bureaugebouw, die het behangsel al spoedig ontoonbaar maakten, zijn reeds lang geleden door betengeling aan het oog onttrokken. Sedert geruimen tijd vertoont zich de vocht nu ook in de beide voorvertekken en brengt schimmel op de behangsels. De hoofdopzichter verklaart onmachtig te zijn, om hiertegen iets te doen.

Bij gelegenheid van de vaststelling van het nieuwe onderhoudsbestek heb ik er op aangedrongen, dat de toestand van het buitenverfwerk verbeterd werd, daar o. a. aan het houtwerk in den achtergevel sedert de stichting van het gebouw in 1881 niets gedaan was en de conciergewoning *zelfs toen* niet geheel nieuw geverfd is. Ik was derhalve niet geheel zonder vrees, dat de defecten, die zich hier en daar nu en dan aan het houtwerk voordoen, het gevolg van de verwaloosheid konden zijn. Naar ik verneem, is het verven der buitengevels dientengevolge in het onderhoudsbestek opgenomen.

Door Uwe Excellentie werd verlof verleend aan den eigenaar van het over het archiefdepôt liggende perceel, om eene brug te leggen in den keldermuur van het archiefgebouw. Juist over het archiefgebouw is daarna een hoog gebouw gesticht, dat de verlichting en ook de brandvrijheid van het perceel wel eenigszins vermindert.

II. *Toestand der reddings- en brandbluschmiddelen.*

De brandbluschmiddelen zijn in Maart 1895 beproefd. Zij bleken toen, naar ik van den rijksbouwkundige vernam, in voldoenden toestand. Ik neem aan, dat dit nog het geval is.

Toen in November ll. aanstalten werden gemaakt, om een gasmotor te plaatsen in een gebouw, uitkomende aan den tuin van het archiefgebouw, heb ik daarvan aan Uwe Excellentie bericht gegeven. Doch het bleek, naar mij Uwe Excellentie berichtte, niet noodig, om tegen het stellen daarvan bezwaar te maken.

II*. *Personeel.*

Met ingang van 1 Januari 1895 is tot commies-chartermeester van dit archief, ter vervanging van Mr. Fruin, benoemd de heer Mr. J. G. C. Joosting, tot dusverre rechtskundig ambtenaar bij het gemeente-archief van Utrecht.

De werkzaamheden der ambtenaren geven ditmaal geen stof tot bijzondere opmerkingen. Aan den volontair Van den Broek is, evenals in het vorige jaar, eene kleine gratificatie verleend tot het betalen zijner reiskosten van Zeist.

Op het eind van het jaar wendden zich tot mij de heer Dr. J. C. Breen te Amsterdam en Mejufvrouw L. Miedema te Sneek, met verzoek om als volontairs op mijn bureau werkzaam te zijn. De laatste wenschte daartoe hare woonplaats naar Utrecht over te brengen en geregeld dagelijks het archief te bezoeken. Na hetgene ik mij veroorloofde in mijn vorig verslag over dit onderwerp op te merken, spreekt het van zelf, dat ik bezwaar had deze beide personen, hoewel zij mij van bevoegde zijde warm werden aanbevolen, op de gewone condities aan te nemen. Ik heb hun mijne bezwaren voorgelegd en verklaard, dat ik bij het hun op te dragen werk uitsluitend de belangen van mijn bureau, niet de hunne zou raadplegen, — dat ik mij niet wenschte te verbinden, om dit werk steeds na te zien en hun mijne opmerkingen en terechtwijzingen mede te deelen, — en dat ik hun niet de gelegenheid zou kunnen bieden tot het verkrijgen van een volledig stel kundigheden, dat hen in staat zou stellen, om zonder verdere voorbereiding als archivaris op te treden. Eerst toen zij zich met deze condities tevreden toonden, achtte ik mij verantwoord om hen als volontairs aan te nemen. Ik meende, dat mijn bureau *onder deze omstandigheden* van hunne komst slechts voordeel zou kunnen

trekken: immers al zal het door hen verrichte werk wellicht niet altijd definitief kunnen zijn, hunne voorbereidende werkzaamheden zullen die definitieve rangschikking der stukken natuurlijk gemakkelijk maken en in ieder geval in den tusschentijd het raadplegen mogelijk maken van bescheiden, die vroeger niet of moeielijk te vinden waren. Ik vertrouw, dat ook de volontairs zelven door hun werk toch genoeg zullen kunnen leeren, om hen vóór hun tijdverlies schadeloos te stellen. Mejufvrouw Miedema is in het begin van dit jaar met haar werk op het archief begonnen, terwijl Dr. Breen tot heden door treurige familie-omstandigheden daarin verhinderd wordt.

III. *Toestand der archiefverzamelingen.*

Het herstellen van de banden der archiefstukken is in het afgeloopene jaar weder een goed eind gevorderd. De serieën rekeningen der Staten-kantoren, door Mr. Fruin ten vorigen jare uit het provinciaal archief afgezonderd, werden geheel nagezien en voor zooveel noodig gebonden. Daarna keerde de binder terug tot de rechterlijke archieven (waarmede hij reeds het vorige jaar bezig was geweest): het archief van het Hof is door hem afgewerkt en het omvangrijke rechterlijke archief van Amersfoort is onderhanden.

Weder werd een duizendtal portefeuilles voor losse stukken aangeschaft, daar het eene belangrijke besparing bleek, om een groot aantal daarvan tegelijk te bestellen. Reeds dadelijk werd een niet onbeduidend getal dier portefeuilles gebruikt voor de rechterlijke archieven, waar nog tal van nommers aan zulk eene berging groote behoefte hadden; natuurlijk zijn deze portefeuilles tegelijk van opgeplakte nommers voorzien.

Bij de vroeger van het Algemeene rijks-archief overgenomene groote collectie charters der heeren van Montfoort bevond zich elk stuk in een papieren zakje. Hoewel deze zakjes niet overeenkwamen met het op mijn bureau gebruikte model, achtte ik het wenschelijk, nu eenmaal de grootste helft der Montfoortsche charters van eene dergelijke bekleeding voorzien was, deze te behouden en de overblijvende kleinere helft evenzoo te behandelen. Derhalve zijn dergelijke zakjes op mijnen last vervaardigd en de stukken daarin allen geborgen.

Nadat de reorganisatie der provinciale charterverzameling door de straks te vermelden werkzaamheden van den klerk voltooid was, zijn de charters definitief geborgen en de doozen van nieuwe opgeplakte etiquetten voorzien.

De bisschoppelijke charters, ten vorigen jare van het Alge-

meene rijks-archief overgenomen, verkeerden bijna allen in betreurenswaardigen toestand. Verreweg de meesten waren door vocht aangetast, enkelen half verteerd. In het begin dezer eeuw had men door uiterst slordige reparatiën den toestand nog verergerd: vele stukken waren toch, om ze te bewaren, van achteren met reepen dik papier en met strooken linnen beplakt. Met het oog op het groote belang der stukken is het gebiedend noodzakelijk, daarin verbetering te brengen. In het afgeloopene jaar werd eene eerste poging gewaagd met het kostbaarste stuk, den keizerlijken giftbrief van Groningen van 1040, die geheel met papier *en* met linnen beplakt was en dan ook op bordpapier gehecht en ingepakt hierheen verzonden was, omdat het bijna bedenkelijk scheen het stuk aan te raken. Ik droeg een ervaren persoon op, de reparatie van dit merkwaardige stuk op het archief zelf ter hand te nemen. Het werk slaagde boven verwachting gelukkig. Linnen en papier werden geheel verwijderd en, waar dit noodig bleek, vervangen door smalle strooken van het vroeger door den Algemeenen rijks-archivaris geschonkene dunne Japansche papier. Bijna alle ontbrekende stukjes perkament van het charter werden teruggevonden door voorzichtige uitlegging van vroeger opgerold vastgeplakte stukjes De afgewekene stukken werden weder aan elkander gevoegd en zoo vastgeplakt. Eene overoude, wellicht gelijktijdige dorsaal-notitie werd ontdekt. Het charter verkeert thans in zóó goeden toestand, dat het zonder eenig bezwaar weder in de oude vouwen opgevouwen en bij de andere charters geborgen is. Zoodra de noodige tijd beschikbaar is, zullen ook de andere belangrijke charters aldus behandeld worden.

IV. *Werkzaamheden en voortgang der inventarisatie en der ordening van het archief.*

De nieuwe beschrijving van het archief der Staten, waaraan Mr. Fruin, nadat alle vreemde elementen waren uitgescheiden, de hand geslagen had, werd gedurende het geheele jaar door Mr. Joosting voortgezet. In mijn vorig verslag deelde ik Uwe Excellentie mede, dat ik dit werk wenschte te staken totdat andere meer spoedeischende werkzaamheden zouden zijn verricht. Doch tot mijn leedwezen kon ik aan dit voornemen geen gevolg geven. De half geregelde toestand, waarin dit archief verkeerde, — het vertrek van Mr. Fruin, die dien toestand had zien worden en er dus den weg in kon vinden, — en de verwarring, die ontstond na het gebruiken der stukken door per-

sonen, die den weg niet kenden, — dit alles maakte het zóó moeielijk, om (evenals vroeger) bij voorkomende gelegenheden een stuk snel en gemakkelijk te vinden, dat ik Mr. Joosting wel *moest* opdragen, de door Mr. Fruin geregelde stukken met de nog niet nader geregelde tot een geheel te verwerken. En dit werk leverde tal van onvoorziene moeielijkheden. vooreerst omdat Mr. Joosting natuurlijk het archief der Staten van Utrecht in het geheel niet kende en zich dus bij elke kleinigheid op de hoogte moest stellen, voordat hij de beschrijving kon stellen; maar ook omdat hij, onbekend met de wijze van werken, die zijn voorganger zich in overleg met mij had eigengemaakt, aanvankelijk meer dan eens den verkeerden weg insloeg. Zoo is tot mijn leedwezen het geheele jaar met dit werk (dat natuurlijk gedurig door loopende bezigheden onderbroken werd) voorbijgegaan; ik heb daarna alles nauwkeurig doorgeloopen en met den heer Joosting besproken, waarvan eene omwerking van verschillende beschrijvingen het gevolg is geweest. Zoodra dit werk is afgeloopen, zal (zooals ik vroeger bericht heb) de bewerking der klooster-archieven ter hand genomen worden.

De inventaris van de collectie rekeningen der Statenkantoren, door den heer Fruin ten vorigen jare samengesteld, is overgeschreven, en de stukken zijn, nadat de binder ze had opgeknapt, volgens den inventaris genommerd. — De betere rangschikking der afgeloste rentebrieven volgens de verschillende Statenkantoren (waarover ik in mijn vorig verslag sprak) is door den heer Siccama voltooid. Deze geheele collectie is daarna bij de serie Statenrekeningen gevoegd en op den inventaris daarvan bijgeschreven.

Het archief der provincie uit den tijd van het bestuur van den Landdrost, de Kwartierdrosten en de beide Sous-préfets is door den heer Siccama voor zooveel noodig behandeld en gelijkvormig gemaakt. De inventaris is daarna overgeschreven; de stukken zijn volgens dien inventaris genommerd.

De ten vorigen jare gedrukte inventaris van het archief der heeren van Montfoort is, nadat door Uwe Excellentie eene overeenkomst getroffen was met den uitgever Breijer, in den handel gebracht. Van de gelegenheid werd gebruikt gemaakt, om ook de nog overige exemplaren van den vroeger verschenen inventaris van het bisschoppelijk archief algemeen verkrijgbaar te stellen.

Nadat de inventaris der Montfoortsche charters was afgedrukt, zijn de stukken allen volgens dezen inventaris van opgeplakte nommers voorzien. Daarna zijn de beschrijvingen der charters in chronologische orde gebracht en is deze chronologische

inventaris overgeschreven, terwijl bij elk stuk het nommer van den gedrukten inventaris werd aangeteekend. Deze maatregel dient eensdeels om de stukken gemakkelijker te kunnen vinden, anderdeels als voorbereiding voor de uitgave der chronologisch gerangschikte regesten van het archief der heeren van Montfoort, waarvoor echter nog eerst de cartularia en leenregisters moeten ontleed worden. Voorloopig zal ik mij daarmede echter niet bezighouden.

De charters van het bisschoppelijke archief, waarvan ten vorigen jare alleen die uit de Utrechtsche en Deventersche landskisten beschreven waren, zijn door mij verder geïnventariseerd. Nadat de lijsten der van het Algemeene rijks-archief overgenomene stukken en van de uit het archief van den Dom en uit de collectie Booth afgezonderde charters voltooid en in het net geschreven waren, zijn de stukken allen genommerd. Ik heb daarna de beschrijvingen van alle hier aanwezige bisschoppelijke charters in ééne chronologische orde gebracht. Wanneer deze inventaris overgeschreven is, zal dit werk voorloopig voltooid zijn.

De beschrijving der charters, die in de charterverzameling van het provinciaal archief ontdekt zijn doch blijkbaar van vreemde herkomst zijn, is overgeschreven en de stukken zijn volgens dezen inventaris genommerd. De nieuwe regeling der volumineuse collectie provinciale charters is daarmede afgeloopen, met uitzondering van de talrijke kloostercharters, die in verband met de overige archiefstukken dezer stichtingen eerlang opnieuw beschreven zullen worden.

Ook de beschrijving van het archief van den Dom, voorzoover het in mijn plan lag dit thans te regelen, is eindelijk voltooid. Doch tegen mijne verwachting is nog bijna het geheele jaar daarmede heengegaan. Nadat de geheele nog overige hoop losse papieren uit de middeleeuwen geregeld was, kwamen de door den heer Acquoy ten vorigen jare geëntameerde en door den heer Joosting thans verder geregelde papieren, behoorende tot de in het archief van den Dom gedeponeerde archieven van verschillende kleine waterschappen, aan de orde. Deze geheele omvangrijke arbeid is door mij herzien; de stukken zijn daarna bij het beschrevene gedeelte van het archief van den Dom ingelijfd. Eindelijk zijn de stukken, afkomstig uit het archief van den Dom, die aanwezig waren in de verschillende aangekochte collectiën, door mij op nieuw beschreven. De collectie Ras, afkomstig van den laatsten rentmeester van het kapittel G. B. Van de Velden van Voorst, leverde zéér vele stukken, waarvan de meesten slechts voorloopig geordend waren en dus eerst gesorteerd en geregeld moesten worden.

De geheele arbeid kostte veel tijd en vermeerderde het getal nommers van het archief van den Dom zeer belangrijk.

Toen alles aldus gereed was, heb ik den geheelen inventaris herzien en opnieuw gerangschikt, daar bij het telkens invoegen van nieuwe stukken het verband van het geheel in den loop der jaren veelszins verloren en de regeling ongelijkmatig geworden was. Toen alle bijeenbehoorende beschrijvingen aldus bij elkander kwamen, scheen het, dat zeer vele nommers, die (soms met eene tusschenruimte van enkele jaren) afzonderlijk beschreven waren, beter in één nommer samengevoegd zouden worden. Ik heb al die nommers doen bijeenzoeken en de stukken in onderling verband opnieuw beschreven: in de meeste gevallen bleken ze inderdaad bijeen te behooren en samen een beter geheel te vormen. Het geheele getal nommers van den inventaris, dat 1465 bedroeg, is daardoor tot 1389 teruggebracht.

De inventaris is dus thans gereed en zal eerlang overgeschreven worden. De samenstelling daarvan heeft veel moeite gekost en veel tijd in beslag genomen; maar het resultaat is ook zéér belangrijk, wanneer men overweegt, dat de vroegere, door Dr. Vermeulen samengestelde inventaris slechts 169 nommers telde. — Eén werk blijft thans nog te doen over: onder de los rondzwervende rekeningen van het kapittel trof ik tal van losse quaterns en bladen aan, die ik in eene portefeuille vereenigde, daar het mij voorloopig aan tijd ontbrak, om het zeer tijdroovende werk van het terechtbrengen en invoegen dezer fragmenten zelf te ondernemen. Toch moet dit verricht worden, daar het groote belang der stukken den daaraan besteden arbeid schijnt te rechtvaardigen. Ik heb daarom den heer Siccama verzocht zich daarmede bezig te houden; hij heeft reeds met het werk een aanvang gemaakt: het zal echter nog geruimen tijd duren. — Zijn eenmaal ook deze stukken bij het archief van den Dom ingelijfd, dan blijven slechts over 2 portefeuilles met losse papieren van den meest verschillenden aard (daaronder één met papieren uit de latere middeleeuwen). Zooals ik reeds vroeger mededeelde, stel ik mij voor deze stukken voorloopig te laten rusten. Zij zijn van zeer gering belang en het sorteeren daarvan zou allicht een paar jaren kosten, daar de papieren stuk voor stuk moeten doorgezien worden en grootendeels terechtgebracht in verschillende reeds beschrevene dossiers.

De inventaris der charters van het kapittel van Oudmunster over 1550 tot 1582, ten vorigen jare door Mr. Acquoy vervaardigd, werd dit jaar door den volontair Van den Broek in het net gebracht.

Omtrent de rechterlijke archieven valt alleen te berichten,

dat de ten vorigen jare ten geschenke ontvangene omvangrijke verzameling rechterlijke bescheiden uit het archief van Wijk bij Duurstede werd beschreven en bij de verzameling ingelijfd.

Van den Algemeenen rijks-archivaris ontving ik terug de charters der abdij Coninxvelt uit het archief der Oud R. C. Clerezij, voorzien van een zeer uitvoerigen inventaris. De volontair Van den Broek heeft dezen in het net gebracht, waarna de charters volgens dezen leiddraad genommerd zijn. De origineele inventaris is daarna met vriendelijken dank aan den Algemeenen rijks-archivaris teruggezonden. Van de provincie Zuid-Holland zijn in het archief der Oud R. C. Clerezij thans alleen nog onbeschreven de vrij omvangrijke collectie Leidsche stukken (waaronder vele van geestelijke gestichten) en een kistje met bescheiden betreffende 's Gravenhage, Gouda en andere plaatsen. Ik koester de hoop, dat de Algemeene rijks-archivaris mij zal verplichten door ook deze te doen inventariseeren.

Het afschrijven van bisschoppelijke registers ten behoeve van het rijks-depôt in Overijssel is in het afgeloopene jaar eindelijk ten einde gebracht door het collationeeren van het vroeger gezondene Overijsselsche leenregister van bisschop Rudolf van Diepholt, — een zeer noodig, doch zeer tijdroovend werk. Ik meen te mogen aannemen, dat de provincie Overijssel thans voldaan zal zijn.

Ik verblijd mij te kunnen mededeelen, dat in het afgeloopene jaar het tweede deel mijner *Bijdragen voor een oorkondenboek van het Sticht Utrecht*, bevattende de regesten van het archief der stad Utrecht, ter perse gezonden is kunnen worden. Het deel, ongeveer even omvangrijk doch historisch zéér veel belangrijker dan het eerste, dat de regesten van het kapittel-archief van St. Pieter bevatte, is zelfs reeds afgedrukt en zal eerlang verzonden kunnen worden

Zoo gaat dus ook deze onderneming voort. Doch juist deze voortgang vestigde er mijne aandacht op, hoe traag het verloop was, te traag naar mijnen wensch: immers tusschen de verschijning van het eerste deel en die van het tweede zijn niet minder dan vijf jaren verloopen. Overwegende, dat de gang van zaken bij de overige deelen zeker althans niet sneller zal zijn, dan springt het in het oog, dat de geheele serie, die niet minder dan 17 deelen zal omvatten, eerst na lange, zeer lange jaren zal kunnen gereed zijn. Ik had dit van den aanvang af voorzien en reeds in het Programma aangekondigd. Toch kon het mij natuurlijk niet anders dan verdrieten, dat zoodoende de hoognoodige bewerking van het oorkondenboek van het sticht Utrecht tot in eene verre toekomst verschoven werd.

Steeds heb ik er dan ook over gedacht, of althans de publicatie van het oudste gedeelte van het werk (tot 1300) niet onderwijl alvast ter hand genomen zou kunnen worden 1). Bezwaren van systematischen aard bestonden daartegen niet; immers hoe men ook denken moge over de meest doelmatige inrichting van het oorkondenboek in het algemeen, reeds in mijn Programma gaf ik te kennen, dat het mij niet quaestieus scheen, dat voor de oudste tijden, waaruit ons betrekkelijk zoo weinige stukken bewaard gebleven zijn, eene algemeene verzameling van *alle* oorkonden, betrekking hebbende op het Sticht, moest samengesteld worden. Reeds in het vorige jaar had ik dan ook lastgegeven, uit het door mijnen voorganger bijeengebrachte, zeer omvangrijke materiaal voor een oorkondenboek alle stukken van voor de 14e eeuw bijeen te brengen. Maar dit beteekende weinig, daar men geenerlei waarborg voor de volledigheid van deze collectie bezat en zij blijkbaar meer bij toeval dan langs systematischen weg was bijeengebracht. Toch was deze laatste weg, een uiterst moeielijke, de eenige zekere.

Bezwaren van praktischen aard hielden mij echter tot heden terug, om dezen aangewezen weg te bewandelen: de berg van handschriften en gedrukte werken, die doorgewerkt moest worden, schrikte mij steeds af. Ik kon er toch niet aan denken, met mijn zoozeer bezetten tijd, zulk een werk te ondernemen. In deze omstandigheden was het mij uiterst welkom, dat de heer dr. G. Brom, de bekende uitgever van het *Bullarium Trajectense*, mij vroeg, of ik hem wellicht eene gelegenheid kon aanwijzen, om vast werk bij de Nederlandsche archieven te vinden. Ik juichte dit plan van harte toe en onmiddellijk trok het mijne aandacht, dat hier wellicht de langgewenschte gelegenheid zich aanbood, om de bewerking van het oorkondenboek van Utrecht te ondernemen. Zonder hulp zou ik, dit was reeds voldoende gebleken, er *nooit* toe komen eene zoo zware taak op te vatten, en ik besloot dus nu aanstonds de hand aan het werk te slaan.

Ik begrootte de werkzaamheden voor de eerste afdeeling van het oorkondenbeek, die tot 1301 (dood van bisschop Willem van Mechelen) zou loopen, op vijf jaren, wanneer de heer Brom daaraan geregeld kon werken, terwijl ik niet alleen het noodige toezicht houden en de eindredactie vaststellen zou, maar hem ook krachtig kon bijstaan, wanneer dit noodig was (1). De middelen moesten derhalve gevonden worden, om voor dr. Brom eene gesalariëerde betrekking voor deze periode te scheppen.

---

1) Zie reeds het Programma p. 6 Noot 1.

Boven verwachting mocht ik daarbij slagen. Allereerst wendde ik mij tot Uwe Excellentie met het verzoek, om mijn gewoon jaarlijksch krediet gedurende 5 jaren met f 500 te verhoogen, indien het mij gelukte, om van elders de toezegging van een jaarlijksch subsidie van f 500 gedurende deze periode te verkrijgen. Het was mij eene aangename verrassing te vernemen, dat Uwe Excellentie, overtuigd van het groote belang der onderneming, gaarne bereid was die op deze wijze te steunen. Ik wendde mij daarna tot Gedeputeerde Staten met een verzoek om een subsidie van f 250 voor 5 jaren. Ik vreesde hier, waar men minder gewoon is aan subsidies voor wetenschappelijke zaken, voor grootere bezwaren; doch de warme belangstelling van Zijne Excellentie den Commissaris der Koningin deed mij ook hier gelukkig slagen. Eindelijk klopte ik aan bij de directie van het Provinciaal Utrechtsch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen, met verzoek deze zuiver Utrechtsche wetenschappelijke onderneming te steunen met een gelijk subsidie van f 250 voor 5 jaren. Ook hier vond ik bereidwillige ooren, en zoo kon ik dus aan dr. Brom gedurende 5 jaren eene vergoeding aanbieden, die gelijk stond met het tractement van mijnen commies-chartermeester; hij nam daarmede genoegen. Het gold thans nog, iemand te vinden, die de vrij hooge kosten van het drukken van het oorkondenboek wilde op zich nemen. Hiermede slaagde ik nog het gelukkigst: zoowel het Historisch Genootschap als de Vereeniging tot uitgave der bronnen van het oud-vaderlandsche recht boden aan, het oorkondenboek onder hunne werken op te nemen en mij tevens alvast een klein krediet te verleenen tot het bekostigen van kopiëerloonen en andere machinale werkzaamheden, waarmede het onnoodig scheen, den beperkten tijd van dr. Brom te bezwaren. Ten slotte is men overeengekomen, dat de laatste vereeniging de uitgave zal bekostigen.

Toen ik gereed was, gaf ik dr. Brom kennis van dit verblijdende resultaat. Hij is daarop naar Utrecht verhuisd, en met 1 Juli 1895 zijn op mijn bureau de werkzaamheden voor het oorkondenboek van het sticht Utrecht begonnen.

Nadat thans een half jaar aan deze onderneming gearbeid is, kan ik reeds belangrijke resultaten vermelden. Reeds dadelijk kon ik dr. Brom de beschrijvingen van charters vóór 1301, gedrukt in Vermeulen's inventaris van het Provinciaal archief en in mijne regesten der archieven van het kapittel van St. Pieter en van de stad Utrecht, aanwijzen en daarna de charters, af-

(1) Ik erken, dat deze begrooting eenigszins willekeurig is. Ik heb daarbij met verschillende omstandigheden rekening gehouden; maar alleen de ervaring kan ten dezen zekerheid verschaffen.

gedrukt in mijn *Oudste cartularium van het Sticht*, het *Bullarium Trajectense* en De Geer's *Archieven der Duitsche orde*; zonder eenige moeite werd aldus reeds dadelijk een getal van 1337 charters verkregen, die dr. Brom onmiddellijk in zijne lijst kon opnemen. Daarop is hij begonnen met het verzamelen van materiaal uit andere, hem door mij aangewezene handschriften in mijn depôt. De talrijke cartularia van de vijf kapittelen en van de enkele kloosters, waarvan iets van belang tot ons gekomen is, bleken eene zéér rijke bron, die wel allengs minder onbekende stukken leverde, maar die toch tot het laatste toe niet geheel uitgeput scheen. Ten slotte zijn de hier bewaarde verzamelingen afschriften van verschillende geleerden ter hand genomen: vooral die van Buchelius leverden nog vele onbekende nommers. Het doorzien der handschriften uit mijn depôt loopt thans allengs ten einde; doch ik zal thans nog eene recapitulatie houden, om na te gaan, of geen handschrift overgeslagen is; ik geloof, dat dit nog vrij wat nommers zal opleveren. Over enkele maanden zal het werk echter geheel gereed zijn.

Het reeds thans verkregene resultaat moet zéér belangrijk heeten. Terwijl Van den Bergh's Oorkondenboek van Holland tot 1299 een aantal van 1801 charters bevat, en Sloet's Oorkondenboek van Gelre tot 1288 zich met 1124 charters moet vergenoegen (1), hadden wij op het einde van het jaar reeds bijna 1700 oorkonden bijeen. Neemt men in aanmerking, dat (terwijl in het Nedersticht buiten Utrecht niet veel zal te vinden zijn) het Oversticht nog geheel niet doorzocht is, — dat de cartularia van geestelijke gestichten buiten het Sticht (zooals bepaaldelijk die van St Odulph en van Mariënweerd) nog tal van Utrechtsche bisschops-oorkonden bevatten, — dat het Algemeene Rijks-archief en de groote bibliotheken nog niet bezocht zijn, — en dat vooral de gedrukte werken (van Matthaeus, Bondam e. a.) en de beide oorkondenboeken van Holland en Gelre, die tallooze stukken zullen leveren, nog geheel niet geraadpleegd werden, evenmin als de keizer-diplomata en de akten der synoden, waarin de oudste Utrechtsche bisschoppen zoo dikwijls als getuigen optreden, — dan is het niet gewaagd te voorspellen, dat de eerste afdeeling van het Utrechtsche oorkondenboek ver over de 2000 nommers zal bevatten. Mijne bewering, dat dit oorkondenboek (althans voor deze oudste afdeeling) het belangrijkste van Nederland zou blijken te zijn, schijnt dus alle kans te hebben om bewaarheid te worden. Ik vlei mij, dat het verzamelen van

(1) Het charterboek met de charterlijst van Friesland en het nieuwe oorkondenboek van Groningen en Drenthe tellen tot 1300 slechts 196 en 205 nommers.

materiaal in den loop van 1896 zal kunnen worden ten einde gebracht. Gelukkig zal het maken van afschriften ons niet buitengewoon veel tijd behoeven te kosten, daar de groote meerderheid der oorkonden van deze afdeeling natuurlijk reeds vroeger gedrukt werd, terwijl verder tal van afschriften, door vroegere verzamelaars bijeengebracht, ons ten dienste staan. Dan wacht ons echter het het moeilijkste werk: het vaststellen van den tekst der oorkonden. *Wellicht* zal mijn volgend verslag het begin daarvan reeds kunnen vermelden. Ik heb in den loop van het jaar met dr. Brom een bezoek gebracht aan het archief in Groningen, ten einde na te gaan, of de daar gevolgde manier van werken in combinatie met anderen wellicht door ons nagevolgd kon worden. De tijd zal leeren, in hoeverre dit mogelijk zal zijn.

V. *In druk uitgegeven bescheiden, behoorende tot het archief.*

In het begin van het jaar is Wstinc's Rechtsboek van den Dom eindelijk verschenen. Ook het laatste gedeelte van den tekst van het Bullarium Trajectense is (met het begin der inleiding van dr. Brom) uitgegeven.

Enkele Utrechtsche oorkonden uit mijn depôt zijn opgenomen in de gedurende dit jaar verschenen twee eerste afleveringen van het Oorkondenboek van Groningen. — De heer dr. Brom publiceerde in het 22e deel van het Archief van het aartsbisdom Utrecht een paar brieven van en aan Musius uit de hier berustende archiefstukken van de Oud-R. C. Clerezij.

De heer A. H. Van Alphen de Veer houdt zich bezig met de voorbereiding der uitgave van een verhaal van het beleg van Hoey, ten vorigen jare uit mijn depôt naar het Algemeene rijks-archief overgeplaatst, — terwijl de heer mr. J. G. C. Joosting in het 16e deel der Bijdragen en mededeelingen van het Historisch genootschap eene uitgave leverde der lang verloren gewaande kroniek van het Utrechtste Regulierenklooster door Corn. Block, vroeger uit mijn archief naar de Utrechtsche Academische bibliotheek overgeplaatst.

Vermelding verdient nog, dat de heer Mr. R. Fruin Th. Az. in het dit jaar verschenen stuk der Verslagen en mededeelingen der Vereeniging tot uitgave der bronnen van het oud-vaderlandsche recht uit de archieven van Soest, Montfoort en Rhenen publiceerde de costumen en usantiën van Soest van 1569, — eene verklaring omtrent de grenzen van het hooge en lage rechtsgebied van Montfoort, — eene nieuwe redactie der bekende costumen van het voordeel en verschillende stukken betreffende het Stichtsche leenrecht.

VI. *Opgave der aanwinsten, door geschenk, aankoop, ruil of in bruikleen verkregen, en opgave der verliezen, zoo die er zijn, en alsdan van de oorzaken daarvan.*

Van verschillende kanten ontving ik ook ditmaal niet onbelangrijke aanwinsten voor mijn archief. Burgemeester en Wethouders van Utrecht zonden mij nog 8 charters, die bij nader inzien gebleken waren te behooren bij de vroeger, als afkomstig uit de Utrechtsche landskist, aan mijn depôt in bruikleen afgestane charters. — Mijn ambtgenoot in Drenthe droeg mij met Uwer Excellentie's machtiging over eene rekening van de Drenthsche goederen van het kapittel van St. Pieter over 1578/79, die in de hier aanwezige serie ontbrak. — Regenten van het Burgerweeshuis alhier schonken aan mijn depôt een groot pak met rekeningen uit het midden der 18e eeuw over het beheer der prebenden van het kapittel van Oudmunster, afkomstig uit de boedelpapieren van den secretaris van het kapittel J. Vervooren, die zijn vermogen aan het weeshuis vermaakt heeft. — Het Historisch Genootschap te Utrecht en het Oudheidkundig Genootschap te Amsterdam eindelijk schonken mij een paar bescheiden van minder belang. — Op eene auctie gelukte het mij aan te koopen een origineelen brief van koning Philips aan de Staten van Utrecht, waarbij hij hen dankt voor hunne toetreding tot de Unie van Brussel.

Voor de rechterlijke archieven verkreeg ik ditmaal eene zeer belangrijke aanwinst uit de gemeente Westbroek, waar ik reeds in 1881 het archief doorgezien en groote pakken met stukken overgenomen had. Bij de regeling van het gemeente-archief door Mr. Joosting werd echter op een afgelegen zolder nog eene vergetene massa archieven ontdekt, waaronder tal van rechterlijke stukken, die thans mijn depôt kwamen verrijken. De gemeenteraad van Westbroek bood mij die (tegelijk met die van het naburige Achttienhoven, waar eveneens nog enkele losse rechterlijke bescheiden door Mr. Joosting waren ontdekt) aanvankelijk in bruikleen aan. Doch na het ontvangen mijner inlichtingen bleken beiden gelukkig bereid, hunne stukken definitief af te staan. — Uit Leusden ontving ik een paar rechterlijke archiefstukken, die onlangs door een particulier aan de gemeente geschonken waren, — en uit Ysselstein zond men mij een pak lossse papieren, die bij de rangschikking van het nieuwe archief door den nieuwen burgemeester met andere stukken daaruit waren te voorschijn gekomen en bij de invoeging in den inventaris door Mr. Fruin gebleken waren tot de rechtelijke archieven te behooren.

Onder de gedrukte stukken, die ik ten geschenke ontving,

noem ik eene collectie bestekken van gebouwen in de provincie, mij door Uwe Excellentie toegezonden, — en de fraaie uitgave der Rotterdamsche kronieken met de reproductie der oudste stadsplannen, mogelijk gemaakt door de onbekrompenheid van het gemeentebestuur.

Eene poging, om eene lacune in het archief van den Dom aan te vullen, mislukte tot mijn leedwezen. Het had reeds lang mijne aandacht getrokken, dat aan de groote serie erfpachtregisters van het Domkapittel het laatste deel, loopende van 1801 tot aan de opheffing van het kapittel, ontbrak; herhaaldelijk had dit bij nasporingen en bij verzoeken om afschriften moeilijkheden veroorzaakt. Toen zich dit in het afgeloopene jaar weder meer dan eens voordeed, wendde ik mij tot den rentmeester van het Kroondomein alhier met verzoek om inlichting, of het gezochte deel wellicht in zijn archief berustte. Dit bleek niet het geval te zijn. Bij opzettelijke nasporing trok het toen mijne aandacht, dat de registers bestaan uit een aantal samengebondene origineele erfpachtsceelen. Daar ik eenige dergelijke erfpachtsceelen ontdekt heb onder de losse papieren, voor eenige jaren door mij overgenomen van de Domein- en registratiekantoren in de provincie, moet ik thans aannemen, dat bij de opheffing van het Domkapittel in 1811 de nog niet samengebondene erfpachtceelen der laatste jaren tusschen de verschillende Domein- en registratiekantoren verdeeld zijn. Ik heb mij derhalve gehaast, de daarvan bewaard gebleven exemplaren in chronologische orde te vereenigen met enkele dergelijke stukken, die indertijd in mijn archief waren aangekomen uit de nalatenschap van den laatsten rentmeester van het kapittel G. B. Van de Velden van Voorst, en deze (zeker zeer onvolledige) serie bij de erfpachtsregisters te voegen.

De collectie oude archieven van gemeenten en waterschappen, die in bruikleen aan mijn depôt zijn afgestaan, werd in het afgeloopene jaar weder met één vermeerderd. Het bestuur van het waterschap Ouderijn bood mij in bruikleen aan een gedeelte van zijn archief, bevattende de stukken, die voor den loopenden dienst niet noodig waren. Ik verklaarde mij gaarne bereid op den voorslag in te gaan, doch maakte bezwaar, om over te nemen een willekeurig afgesneden stuk van een archief, bij welks verdeeling geenerlei wetenschappelijke maatstaf van afscheiding was aangenomen. Daar het jaar 1813 in dit geval niet kon dienen voor de splitsing van het archief (immers verreweg het grootste gedeelte daarvan was jonger dan dit jaar), moest een ander tijdpunt gezocht worden. Ik nam daarom als scheidsjaar aan het jaartal 1868, toen de vijf waterschappen, waarvan de archieven hier vereenigd waren, samengesmolten

waren tot één grooter geheel. Het tijdpunt bleek zeer gelukkig gekozen, daar de stukken vóór de combinatie zelden meer te pas komen, zoodat de door mij ontworpene verdeeling toevallig bijna geheel overeenkwam met de door het waterschap gewenschte. Na onderzoek werd mijn voorstel dan ook goedgekeurd. Ik ontving daarop het geheele archief hier ter regeling en beschrijving, waarna het gedeelte na 1868 teruggezonden werd met een afschrift van den inventaris, waaraan het proces-verbaal van overneming der oudste stukken was vastgehecht.

Veel belangrijker dan de aanwinsten waren de verliezen, die ik ditmaal leed. In mijn vorig verslag deelde ik Uwe Excellentie reeds mede, dat bij het doorzien van het oude Provinciaal archief door Mr. Fruin (ter gelegenheid van het bijeenzoeken der kloosterarchieven) nog tal van stukken gevonden waren, die wel door Dr. Vermeulen in zijn gedrukten inventaris opgenomen waren, maar toch geenszins tot het Provinciaal archief behoorden. Deze stukken waren voorloopig door Mr. Fruin daaruit afgezonderd en bij elkander gelegd. In het begin van het vorige jaar heb ik die allen opnieuw doorgezien en op lijsten gebracht. Daarna heb ik vastgesteld, waar deze handschriften (meestal van particulieren aard) het best geplaatst zouden zijn. Mijn voorstel werd in hoofdzaak door Uwe Excellentie bekrachtigd, zoodat ik in den nazomer de stukken naar hunne nieuwe bestemming kon verzenden.

Het leeuwendeel der verzameling ontving de Utrechtsche Universiteits-bibliotheek, aan wie ik kon toezenden eene kist met 42 nommers, houdende afschriften van allerlei historische bescheiden door professor Matthaeus, J. Van Atteveld, professor Bondam, G. Dedel, J. J. Dodt, P. J. Vermeulen en G. W. Beger, — verschillende stukken uit het laatst der 18e eeuw. gedrukt voor leden van de Staten-Generaal, — en bovendien enkele handschriften van kanoniek-rechtelijken en theologischen aard uit de 15e eeuw, door mij ontdekt bij de regeling van het archief van den Dom. — Het Algemeene rijks-archief ontving minder, doch belangrijker stukken, waar onder ik noem eene collectie verbalen en brieven uit de jaren 1702 tot 1706. hoofdzakelijk betreffende den kolonel J. Cronström, denkelijk afkomstig van een Gedeputeerde te velde, — een dossier met stukken betreffende het bevaarbaar maken van den Nederrijn in 1667, afkomstig van den Brandenburgschen agent Blaspeil, — eene portefeuille met stukken betreffende het graven eener vaart van Loosdrecht naar de Eem in 1797—1799, afkomstig van den directeur van 's lands fortificatiën Kraijenhoff, — een bundeltje papieren van den secretaris der ambassade naar Zweden en Polen in 1627 A. Booth, — eenige rekeningen van

de ontvangers-generaal van eenige admiraliteiten omstreeks 1750, — en eene portefeuille met aanteekeningen over het voorgevallene in de vergaderingen der admiraliteiten van Middelburg en Amsterdam in 1777—1785. — Het archief in Gelderland ontving een bundel met stukken over de hooge heerlijkheid Wolfsweerd, afkomstig uit het archief der stad Wageningen en met de papieren van een Utrechtschen advocaat hierheen verdwaald; — het archief in Zeeland een band met afschriften van stukken uit het begin der 16e eeuw, voornamelijk betreffende de geestelijke jurisdictie: — de gemeente Utrecht eenige duplicaten van stedelijke rekeningen en een omslag met ingekomene stukken bij den magistraat uit de 17e eeuw, — en Gedeputeerde Staten van Utrecht een afschrift van de resolutiën van Gecommitteerden tot het zandpad naar Amsterdam over 1626—1718. Twee handschriften van partikulieren aard, vroeger door het rijk aangekocht, werden bij deze gelegenheid tegen taxatie overgedragen aan de gemeente Utrecht, in wier bibliotheek zij het best geplaatst schenen.

Eéne serie archiefstukken, die bij deze gelegenheid afgestaan werd, behoort iets nader besproken te worden: aan de gemeente Amersfoort werden, behalve eenige stukken van minder belang, afgestaan niet minder dan 198 charters, te zamen vormende het archief van het Amersfoortsche St. Jans-klooster over 1344—1610. In mijn vorige verslag deelde ik Uwe Excellentie mede, hoe bij het sorteeren van de bijlagen der Staten-resolutiën onlangs gebleken was, dat de procurator van het klooster deze stukken in 1605 aan de Staten van Utrecht overgedragen heeft. Daar de goederen der Amersfoortsche kloosters (en daarmede ook die van het St. Jans-klooster) door den loop van omstandigheden in handen van het stedelijk bestuur van Amersfoort gekomen en gebleven zijn, scheen het mij doelmatig, dat zij, nu de herkomst daarvan duidelijk was geworden, overgedragen werden aan de gemeente Amersfoort. Ik stelde Uw Excellentie voor tot den afstand over te gaan, doch op ééne voorwaarde. Tegelijk met de charters van het St. Jans-klooster was blijkbaar van den procurator overgenomen een bijna even groot aantal charters van het Utrechtsche klooster Vredendaal; althans ook van dit gesticht, welks bewoners na de verwoesting daarvan in 1528 overgebracht werden naar het ledigstaande St. Jans-klooster te Amersfoort, bevond zich een 200tal oorkonden in mijn archiefdepôt. Het scheen nu niet onmogelijk, dat in het Amersfoortsche stads-archief, waar allicht enkele charters uit het archief van het St. Jansklooster waren beland, ook nog stukken van het klooster Vredendaal berustten. Ik achte het wenschelijk, dat, terwijl het archief van het klooster Vredendaal tot aan zijn ondergang toe

in mijn archiefgebouw zeer goed geplaatst scheen. ook de uit dit archief afkomstige stukken, die toevallig te Amersfoort mochten blijken te berusten, daarbij gevoegd werden. Uwe Excellentie vereenigde zich met mijn denkbeeld; doch toen uit een schrijven van Burgemeester en Wethouders van Amersfoort bleek, dat er geene stukken uit het archief van Vredendaal aldaar aanwezig waren, besloot Uwe Excellentie, dat desniettemin het archief van het St. Jans-klooster, dat in mijn depot geheel geïsoleerd zou zijn, door mij afgegeven zou worden. Met vreugde voldeed ik aan deze opdracht, waardoor eene hinderlijke leemte in het Amersfoortsche archief op hoogst onverwachte en bevredigende wijze zal zijn aangevuld.

Bij de regeling van het archief van den Dom werd door mij ontdekt eene portefeuille met stukken uit het archief der gemeenten Westbroek en Achttienhoven, afkomstig van een schout dezer gerechten, die tevens kanunnik ten Dom was. Daar de regeling dezer gemeente-archieven door mr. Joosting in het afgeloopene jaar aan de orde was, vroeg en verkreeg ik van Uwe Excellentie machtiging, om deze stukken aan de gemeentebesturen aan te bieden. Zij zijn nog opgenomen in den inventaris van mr. Joosting.

Bij het sorteeren van de archieven der geestelijke gestichten door mr. Fruin was het gebleken, dat bij het afgeven aan Gedeputeerde Staten van het archief der Montfoortsche memoriegoederen na 1813 enkele stukken abusievelijk hier achtergebleven waren. In het begin van het afgeloopene jaar heb ik die aan Gedeputeerde Staten doen toekomen. Evenzoo handelde ik met eenige duplikaten van gedrukte kaarten betreffende de verbetering van den Rijn, die voor het rijks-archief in Gelderland eene welkome aanwinst bleken.

De gemeente-archivaris van Dordrecht wendde zich tot mij met het verzoek om te willen bevorderen, dat een registertje met stukken betreffende de St. Jacobs-vicarie in de Groote kerk te Dordrecht (gevonden in het archief van het Domkapittel, waarvan een der vicarissen lid was) aan het Dordtsche archief werd afgestaan. Ik verklaarde mij gaarne daartoe bereid, te liever omdat het gemeentebestuur van Dordrecht voor eenige jaren ongevraagd een paar stukken aan mijn depôt had afgestaan. Doch Uwe Excellentie besloot de zaak aan te houden en gelastte mij de stukken ter zijde te leggen. Ik kon eerlang daarbij voegen een band met stukken van brieven aan den magistraat van Dordrecht (1697—1709) betreffende het graven van het Pannerdensche kanaal benevens een paar kleinigheden, die ik ter gelegenheid van den boven beschreven afstand van stukken voor de gemeente Dordrecht bestemd had, doch wier

verzending door Uwe Excellentie eveneens werd aangehouden.

VII. *Uitslag der pogingen om afschriften te verkrijgen van belangrijke onuitgegeven bescheiden, voor het hoofd-archief in de provincie van gewicht, en berustende in andere binnen- of buitenlandsche archieven.*

Ook ditmaal vond ik geene aanleiding om zulke pogingen te doen.

VIII. *Gebruik van het archief gemaakt en inlichtingen verstrekt aan autoriteiten en particulieren.*

Ook ditmaal werd van mijne archieven een verblijdend druk gebruik gemaakt. In de eerste plaats spreekt het van zelf, dat mijne ambtgenooten in Groningen en Drenthe voortdurend stukken uit mijn archief raadpleegden voor het door hen voorbereidde oorkondenboek. Ook de heer J. de Fremery te 's Gravenzande wendde zich herhaaldelijk tot mij om inlichtingen bij de tijdrekenkundige studiën, waarmede hij steeds bezig is en waarvan hij onlangs zulke merkwaardige resultaten gepubliceerd heeft. Aan den heer Dr. W. Altmann te Greifswald kon ik eenige inlichtingen geven voor de door hem bewerkte regesten van keizer Sigismund, — terwijl de abbé Sachet te Veuves mij verzocht om bijzonderheden over den dienst van St. Agnes en St. Benignus, wier reliquien in 964 van Veuves naar Utrecht zijn overgebracht.

Onder de personen, die gedurig in mijn archief werkten, noem ik in de eerste plaats den heer J. F. Legner, die zich onder leiding van den kolonel F. de Bas onafgebroken bezighield met krijgsgeschiedkundige nasporingen, — en den heer J. H. Hofman uit Schalkwijk, die zich onledig houdt met onderzoekingen betreffende de geschiedenis der adellijke huizen in het Sticht. De visscherij in de Lek, die in erfpacht was uitgegeven door de kapittelen ten Dom en Oudmunster, was het doel der volhardende nasporingen van verschillende personen ten behoeve der vennootschap, die thans in het bezit dezer visscherij is. Genealogische onderzoekingen waren ditmaal zeldzamer: zij betroffen de familiën Loenersloot, Zoudenbalch, Van Doetinchem, Camoëns, Van Lennep, Van Baexen, Van Zeyl en Van Baerle. Vele andere personen bezochten mijn archief of verzochten mij schriftelijk om inlichtingen.

Over het geheel heeft overigens het gebruik, van mijn bureau-

lokaal gemaakt, minder dan vroeger het raadplegen mijner eigene archieven ten doel gehad. Het bezoek is evenwel niet minder druk, en mijne archieven worden niet minder gebruikt. De reden der verandering is, dat steeds meer gebruik wordt gemaakt van de gelegenheid tot verzending van stukken of, waar dit onnoodig is, tot het bestellen van bepaald aangewezene afschriften. Dit jaar werden archiefstukken verzonden aan het Algemeene rijks-archief, de rijks-archieven in Groningen, Drenthe, Overijssel en Zeeland, het stads-archief van Amsterdam, het gemeentehuis van Houten en de Akademische bibliotheek en het Museum van oudheden te Leiden. Afschriften werden vervaardigd ten behoeve van het rijks-archief in Groningen, den gemeente-archivaris van Gouda, regenten van het Burgerweeshuis alhier en de heeren P. N. Van Doorninck te Bennebroek, Jhr. F. Van de Poll te 's Gravenhage, J. De Fremery te 's Gravenzande, Mr. J. W. A. Immink te Amsterdam, Dr. P. Doppler te Maastricht en F. A. Van Zeyl te Amsterdam.

Daarentegen werden hierheen stukken overgezonden door het Algemeene rijks-archief, de Koninklijke bibliotheek, het Ministerie van Justitie, het rijks-archief in Noordbrabant en het gemeentebestuur van Steenbergen, en zulks ten gebruike van de heeren professor Krämer, professor Moltzer, Dr. Kernkamp, Mr. C. L. Kooiman, de heeren J. J. Jansen, A. H Van Alphen de Veer en C. A. De Kruijff, de Vereeniging tot uitgave der bronnen van het oude vaderlandsche recht en mij zelven.

IX. *Uitkomst van de bemoeiingen met gemeente-, waterschaps- en andere archieven.*

In de eerste plaats vermeld ik hier volgens Uwer Excellentie's wensch het schepenarchief van Utrecht, dat bij de gemeente in bruikleen is. Ik heb echter niets daarover mede te deelen: het verkeert in bevredigenden toestand.

Door het gemeentebestuur van Wijk bij Duurstede werden mij toegezonden ter deponeering in het alhier in bruikleen berustende archief der gemeente Langbroek eenige stukken uit de archieven der oude gerechten Over- en Nederlangbroek. Ik heb die doen ordenen en op de plaatsen, waar zij behooren, in het archief doen invoegen. Op den inventaris, alsmede op den daarvan aan het regn geannexeerde exemplaar, is van de bijvoeging melding gemaakt.

Voor eenige jaren is van mijn bureau naar de Provinciale griffie overgebracht het archief van den Commissaris-generaal over 1814 en 1815, nadat deze stukken, die in groote wanorde

aangetroffen waren tusschen de archieven der Utrechtsche sous-préfectures, geordend en (voor zooveel noodig) ingebonden waren. Bij een onderzoek in dit archief bleek het thans, dat de stukken weder dooreengeraakt waren. Op verzoek van den griffier heeft de heer Siccama (die indertijd met de ordening was belast geweest) de orde hersteld.

In het voorjaar verzochten mejonkvrouwen Van Oldenbarneveld genaamd Witte Tullingh mijn advies, hoe te handelen met een kist met papieren, nagelaten door hunnen vader Jhr. mr. A. A. Van Oldenbarneveld genaamde Witte Tullingh. Bij onderzoek bleek de inhoud hoofdzakelijk te bestaan uit verschillende portefeuilles met collectanea betreffende de gebeurtenissen van den dag, die mij voorkwamen geen belang meer te hebben. Doch bovendien trof ik daarbij aan enkele stukken uit de archieven van de steden Utrecht en 's Gravenhage en van het Hoog Militair gerechtshof, benevens verschillende afschriften van het bekende journaal van den kolonel Tullingh over de gebeurtenissen van November 1813 te 's Gravenhage en Woerden. Ik adviseerde natuurlijk om de archiefstukken te restitueeren, en gaf in overweging, om de afschriften van het journaal, nadat de familie een of meer exemplaren voor zich zelve gereserveerd had, te schenken aan verschillende openbare bibliotheken. Daar eene volledige uitgave van het journaal onnoodig schijnt, meende ik, dat aldus de bedoeling der vroegere eigenaars, om den inhoud van het handschrift door de vele afschriften zooveel mogelijk bekend te maken, bereikt werd. Ik verneem, dat volgens mijn advies gehandeld is.

Op het laatst van het jaar heb ik eindelijk weder iets vernomen van het archief van het kasteel Hardenbroek. De heer D'Aumale baron van Hardenbroek, thans alhier gevestigd, bezocht mij en vroeg mij, of ik geneigd was, om eene groote menigte archiefstukken, die hem na eene voorloopige sorteering schenen geen belang voor hem zelven te hebben, in mijn depôt te onderzoeken en hem daarover te adviseeren. Ik verklaarde mij daartoe gaarne bereid. Eerlang zie ik derhalve deze stukken, geborgen in verscheidene groote kisten, tegemoet.

De inventarisatie der archieven van gemeenten en waterschappen met subsidie van Gedeputeerde Staten is in het afgeloopene jaar door Mr. Joosting, daarvoor onlangs aangewezen, voortgezet. Hij heeft, naar ik verneem, de omvangrijke archieven van Westbroek en Achttienhoven ter hand genomen. Bijzonderheden daarover kan ik niet mededeelen.

De Rijksarchivaris in Utrecht.

S. Muller Fz.

HET RIJKS-ARCHIEF IN FRIESLAND.

Ter voldoening aan het voorschrift van artikel 17 mijner instructie heb ik de eer Uwer Excellentie, door tusschenkomst van den heer Algemeenen Rijksarchivaris, het verslag van het oud-archief in Friesland over het jaar 1895 te doen toekomen.

I. *Toestand der bewaarplaats van het archief.*

De toestand van het gebouw bleef dezelfde.

Het dak werd eenige malen nagezien en de pannen werden, voor zoover dit noodig was, opnieuw aangestreken, waardoor zooveel mogelijk lekkages voorkomen zijn. In de benedenlokalen werden de bakken voor ongebluschte kalk, zoodra deze uitgewerkt was, met nieuwe kalk gevuld.

II. *Toestand der reddings- en brandbluschmiddelen.*

De beide extincteurs zijn in goeden staat. Steeds werd er toezicht op gehouden en in den winter gezorgd, dat zij door vorst niet onbruikbaar werden.

Het aantal brandzakken en flesschen met brandbluschmiddel zoowel in het archief-depôt als op den zolder van het Gerechtshof onderging geene vermeerdering.

De brandzakken uit de beneden-lokalen van het archief-depôt, alwaar die steeds in min of meer vochtige atmospheer verkeeren, werden in den zomer gedurende eenigen tijd bij zonnig weder in de buitenlucht gehangen.

De twee in gebruik zijnde rookleidingen werden in het begin van het jaar en in het najaar geveegd.

III. *Het personeel.*

Door den amanuensis werd het register op de instructie- en commissieboeken voltooid.

Voorts besteedde hij den tijd, die hem van zijne overige werkzaamheden restte, aan het schiften en beschrijven van stukken van het gemeente-archief van Hindeloopen.

IV. *Toestand van de archiefverzamelingen.*

Over het algemeen mag de toestand gunstig genoemd worden. Enkele portefeuilles, waarop zich eenig schimmel vertoonde, werden spoedig gedroogd en daarna schoon gemaakt. De stukken zelve hebben echter geene schade geleden.

Het beplakken van banden en portefeuilles met een etiket met nummer kwam gereed. Voorts werden nog eenige banden gestempeld, zoodat thans bijna alle in het archief-depôt aanwezige banden gestempeld zijn. Ook werd voortgegaan met het stempelen van losse stukken.

Er werden 100 schuifportefeuilles aangeschaft.

De collectie rechterlijke stukken va Franeker werd, behalve een gedeelte dat nog nader gesorteerd moet worden, in portefeuilles geborgen.

Evenals in het vorige jaar reeds met eenige hijpotheekboeken geschiedde, werden ook thans weder van eenige van die registers de bladen met transparent papier beplakt, voorzoover die door vocht beschadigd zijn.

V. *Werkzaamheden en voortgang der ordening en der inventarisatie van het archief.*

Aan de ordening der stukken, dagteekenende van 1600—1795, werd weder zooveel mogelijk tijd besteed. Zij kwam tot op een klein gedeelte na gereed. Verreweg de meeste stukken konden onder verschillende rubrieken gebracht worden; doch er blijven ook vele stukken over, waarmede dit niet geschieden kan. Er is toch b. v. een aantal ingekomen stukken, die niet in de notulen- en resolutieboeken of andere registers vermeld worden, noch eenig onderwerp, dat in behandeling geweest is, betreffen. Voor dergelijke stukken blijft wel niets anders over als ze, chronologisch gerangschikt, afzonderlijk te bewaren.

Uit de jaren 1811—1813 bestaat in het archief reeds eene dergelijke, korten tijd daarna gemaakte, verzameling, namelijk eene zeer lijvige portefeuille met het opschrift: „Ingekomen missives, stukken, memoriën, requesten etc. van den Prefect van Vriesland, welke in geene verbalen of registers gevonden worden en waarop alzoo niet gedisponeerd schijnt te zijn 1811—1813".

Wanneer nu bovengenoemde ordening gereed is, zijn er nog enkele portefeuilles met stukken van 1795—1813 op dergelijke wijze te rangschikken. Van deze stukken zullen er echter vele gebracht kunnen worden onder de rubrieken, welke door mij vroeger reeds van stukken uit dien tijd gemaakt werden.

Eene groote verzameling stukken van het rechterlijk archief van Franeker, die vroeger met administratieve stukken vermengd en toen daaruit geschift en in pakken gebonden waren, moest nog nader gerangschikt worden. De stukken zijn zoodanig dooreen gemengd, dat het dikwijls zeer bezwaarlijk is die, welke tot een proces behooren, weder bijeen te vinden. De stukken waarvan het niet dadelijk zichtbaar is, dat zij in processen gediend hebben, worden voorloopig in afzonderlijke rubrieken bijeengevoegd b. v. boedel-inventarissen, koopbrieven, testamenten enz. Later zullen wellicht vele van die stukken bij processen blijken te behooren.

De lijsten van banden en portefeuilles kwamen gereed, zoodat thans alle banden en portefeuilles in het archief, nadat zij van een etiket met nummer voorzien waren, op lijsten gebracht zijn. Hoewel deze nummering en beschrijving slechts voorloopig zijn, en later, gedeeltelijk althans, gewijzigd zullen moeten worden, kunnen zij toch van veel waarde zijn zoowel voor de definitieve beschrijving, alsook met het oog op de toekomstige overbrenging der archieven naar het kanselarij-gebouw, daar nu de orde in de verzamelingen veel gemakkelijker en met minder tijdverlies zal kunnen behouden worden.

Voorzoover de overige werkzaamheden het toelieten werd met in het net schrijven van het register op de resolutiën van Gedeputeerde Staten van 1755—1795 voortgegaan.

VI. *De in druk uitgegeven bescheiden, behoorende tot het archief.*

In het oorkondenboek van Groningen en Drenthe werd eene oorkonde van 10 Mei 1315, afkomstig van het Gerkesklooster, afgedrukt.

Het is mij niet bekend, dat er andere bescheiden in hun geheel in druk zijn uitgegeven.

VII *Aanwinsten door geschenk, aankoop, ruil of in bruikleen verkregen, en de verliezen.*

A. Handschriften.

Van den heer Jhr. Mr. J. M. van Beijma, alhier ontving het

archief de volgende stukken, afkomstig uit den boedel van wijlen jhr. E. D. van Beijma te Weidum:

1. Commissie van de Staten van Friesland voor dr. Z. v. Ghemmenich toe Kingma, als raadsheer in het Hof van Friesland. 12 April 1704.

2. Consent van het Hof van Friesland voor dr. Z. v. Ghemmenich toe Kingma, tot het aanvaarden eener nalatenschap onder benefice van inventaris. 28 Sept. 1708.

3. Bevel van het Hof van Friesland aan den deurwaarder van het Hof om, ter interinement van het aan dr. Z. v. Ghemmenich toe Kingma verleende consent, genoemde nalatenschap te inventariseeren, de crediteuren van den boedel op te roepen enz. 28 Sept. 1708.

4. Volmacht, gegeven door den Stadhouder, geassisteerd door prinses Amalia, aan dr. Z. v. Ghemmenich toe Kingma, om zich naar Ameland te begeven, aldaar de burgemeesters en volmachten te beëedigen, de archieven over te nemen en voorts alles te doen hetgeen noodig zal zijn om het eiland in het bezit van den Stadhouder te stellen. 5 Mei 1704.

5. Brieven van prinses Amalia en daarbij behoorende stukken over de overdracht van Ameland en betreffende eene schuldvordering van de prinses op de Koningin wed. van Polen, enz. 1701—1729. 11 stukken.

Door bemiddeling van den heer Rijksarchivaris in Groningen werd mij toegezonden:

1. Informatiën omtrent eenen doodslag, te Stiens gepleegd. 1540. 3 stukken.

2. Notariëele acte, inhoudende het testament van Romke Aynge, opgemaakt in het klooster Fiswerd bij Leeuwarden. 30 Mei 1465.

Door aankoop werd verkregen:

1. Remonstrantie van den stadhouder Willem Lodewijk aan de Staten van Friesland. 19 Maart 1594.

2. Antwoord van Gedeputeerde Staten op bovengen. remonstrantie. 7 April 1594.
   Met het tegenbericht van den Stadhouder. 13 April 1594.

3. Memorie tegen het antwoord van Gedeputeerden. Zond. j.

B. Boekwerken.

Van Uwe Excellentie ontving het archief:

1. Verslagen omtrent 's Rijks verzamelingen van geschiedenis en kunst. XVI en XVII. 1893 en 1894. 's Grav. 1895.

2. Verslagen omtrent 's Rijks oude archieven. XVI. 's Grav. 1895.

3. Middelnederlandsch woordenboek van dr. E. Verwijs en dr. J. Verdam. 4e dl., 4e—7e afl. 's Grav. 1895.

4. Historische beschrijving van het klooster van Sinte Agatha met het Prinsenhof te Delft, benevens een catalogus der verzameling en eene lijst der boeken in de historische zaal aanwezig, door jhr. B. W. F. van Riemsdijk. 's Grav. 1894.

5. Verslag van een onderzoek in Engeland naar archivalia, belangrijk voor de geschiedenis van Nederland, in 1892 op last der regeering ingesteld, door dr. H. Brugmans. 's Grav. 1895.

Van heeren Gedeputeerde Staten van Friesland:

Verslag van den toestand der provincie Friesland over 1894. Leeuw. 1895.

Van den heer Algemeene Rijksarchivaris:

Notulen van de vijfde bijeenkomst der Rijksarchivarissen, op 16 Oct. 1894.

Van den heer Bibliothecaris der Koninklijke Bibliotheek:

Catalogus van de pamfletten-verzameling, bewerkt, met aanteekeningen en een register der schrijvers voorzien, door W. P. C. Knuttel. 2e deel, 2e stuk, 1668—1688. 's Grav. 1895.

Van de Commissie voor het archief en de bibliotheek der gemeente Rotterdam:

a. Bronnen voor de geschiedenis van Rotterdam. II. De oudste kronieken en beschrijvingen van Rotterdam en Schieland, bewerkt door J. A. W. Unger en W. Bezemer. Rotterd. 1895.

b. Plattegronden van Rotterdam uit de XVIe en XVIIe eeuwen, gereproduceerd. Rotterd. 1895.

Van de Commissie van beheer van het stedelijk museum te Leiden:

Verslag van de Commissie over het jaar 1894; met 1e supplement op den catalogus van den historischen atlas (1886) van het museum, over 1894.

Van de schrijvers:

Verslag van het Koninklijk kabinet van munten, penningen en gesneden steenen, over 1894, door dr. H. J. Dompierre de Chaufepié.

De archieven en het archiefwezen in het hertogdom Limburg, 1632—1893, in staatsrechterlijk en geschiedkundig opzicht 's Grav. 1895, door A. J. Flament.

Verslag omtrent oude gemeente-, waterschaps- en veenderij-archieven in de provincie Utrecht over 1894. Utr. 1895, door mr. R. Fruin Th. Azn.

Verslag omtrent de oude gemeente- en waterschapsarchieven in Noord-Brabant. 's Hertogenb. 1895, door mr. A. C. Bondam.

Maagzoen naar het Bossche gewoonterecht, in de 16e eeuw, door dr. W. Zuidema. (Overdruk).

Krijgsgeschiedkundige studie over de verdediging derBataafsche republiek in 1799. Breda, door G. J W. Koolemans Beijnen (Overdruk).

Sneek en het Sneeker stadrecht. Acad. proefschr. 1e dl. Sneek 1895, door A. S. Miedema.

Door aankoop werd verkregen:

Nederlandsch archievenblad. Orgaan van de Vereeniging van

archivarissen in Nederland 1894 95, nr. 4 en 1895/96, nr. 1—3.

Mittheilungen aus dem Stadtarchiv von Köln, begründet von K. Höhlbaum, fortgesetzt von J. Hansen. 26e Hft. Köln 1895.

Revue internationale des archives, des bibliothèques et des musées, publiée par Ch. V. Langlois, H. Stein e. a. Tome 1—1er Paris 1895.

Oorkondenboek van Groningen en Drenthe, bewerkt door prof. dr. P. J. Blok, mr. J. A. Feith, mr. S. Gratama, prof. dr. J. Reitsma en mr. C. P. L. Rutgens. 1e en 2e afl. Gron. 1895

F. Leist, Urkundenlehre. Kathechismus der Diplomatik. Paläographie, Chronologie und Sphragistik. 2e verb. Aufl. Leipz. 1893.

G. A. Seyler, Geschichte der Siegel. Leipz.

S. Kekule. Ueber die Bedeutung der Heraldik, Sphragistik und Genealogie und ihre Beziehungen zu anderen Wissenschaften und Künsten. Berlin 1894.

F. Keutgen, Untersuchungen über den Ursprung der deutschen Stadtverfassung. Leipz. 1895.

G. Küntzel, Ueber die Verwaltung des Mass-und Gewichtswesens in Deutschland während des Mittelalters. Leipz. 1894.

A. Giry, Manuel de diplomatique. Diplomes et chartes. Chronologie technique — Eléments critiques et parties constitutives de la teneur des chartes de chancelleries. — Les actes privés. Paris 1894.

A. Klug, Das Kirchen-Archiv. Anleitung zu einer planmäszigen, practischen Einrichtung und Fortführung desselben. Barmen 1895.

Bullarium Trajectense. Romanorum pontificum diplomata, ed. G. Brom. Tom II, fasc. 3. Hag. Com. 1895.

Acta der provinciale en particuliere synoden, gehouden in de Noordelijke Nederlanden gedurende de jaren 1572—1620, verzameld en uitgegeven door J. Reitsma en S. D. van Veen. 4e deel. Gelderland 1579—1620. Gron. 1895.

L. Sylvius, Saken van staat en oorlog, als vervolg op L. van Aitzema. Amst. 1695. 2 dln. in 1 band.

J. Wagenaar, Histstorische verhandeling over de Natuur, uitneemendheid en paalen der waardigheid van stadhouder in de Vereenigde provinciën. Amst. 1687.

G. Huet, Catalogue des manuscrits Allemands de la bibliothéque nationale. Paris 1895.

H. Jaekel, Die Grafen von Mittelfriesland aus dem Geschlechte König Radbods. Gotha. 1895.

W. Dijkstra, Uit Friesland's volksleven van vroeger en later. 12e en 13e afl. Leeuw. 1895.

Friesche Volksalmanak voor het jaar 1895.

Provinciale almanak van Friesland voor 1895.

VIII. *Uitslag der pogingen om afschriften te verkrijgen van belangrijke onuitgegeven bescheiden, voor het archief in de provincie van gewicht en berustende in andere binnen- en buitenlandsche archieven.*

Afschrift werd genomen van den inventaris van het gemeentearchief van Tietjerksteradeel, voor zoover daarin stukken van vóór October 1816 vermeld worden.

IX. *Het gebruik van het archief gemaakt door, en inlichtingen verstrekt aan autoriteiten en particulieren.*

Aan den Rijksarchivaris in Groningen werd, ten behoeve van het oorkondenboek van Groningen en Drenthe, gedurende korten tijd ter inzage gezonden een charter, afkomstig van het Gerkesklooster.

In het Rijksarchief te Zwolle werden tijdelijk gedeponeerd, ten gebruike van den heer Commissaris der Koningin in Overijssel: Een proclamatieboek van 1699—1718 en een recesboek van 1705—1718 van Ooststellingwerf.

Voor den heer Commissaris der Koningin alhier werd een onderzoek ingesteld naar stukken betreffende de grensscheiding tusschen de dijksbesturen „Zeven grietenijen en stad Sloten" en „Hemelumer Oldephaert en aanhoorige zeedijken"

Voorts maakten o. a. de volgende personen gebruik van het archief:

De heer S. Haagsma, te Bozum, nam inzage van eenige hypotheekboeken van Hindeloopen.

Door den heer dr. L. Wagenaar, te Arnhem, werden stukken betreffende den stadhouder Willem Lodewijk in het archief geraadpleegd.

De heer F. H. van der Kop, 1e luitenant alhier, zette in het archief zijne onderzoekingen op krijgshistorisch gebied voort, waarmede ZEd. in het vorige jaar begonnen is.

De heer D. Cannegieter, te Tzum, nam inzage van de collectie copiën, welke ik in vorige jaren uit het archief te Dresden ontving. De daaruit gemaakte aanteekeningen werden door ZEd. gebruikt bij de samenstelling eener „Geschiedenis van Martenahuis te Franeker", uitgegeven ter gelegenheid van het in gebruik nemen van dat gebouw als gemeentehuis van Franekeradeel, op 29 October 1895.

De heer A. S. Miedema, te Sneek, bezocht, evenals in het vorige jaar, nog eenige malen het archief, en ontving ook enkele schriftelijke inlichtingen voor zijn academisch proefschrift over het Sneeker stadrecht.

Aan den heer ds. P. J. Wijmenga, te Zaandam, werden inlichtingen verstrekt omtrent Festus Hommius.

Aan den heer S. D. A. Wartena, te Westterschelling, werd opgave gedaan omtrent den tijd waarin het eiland Terschelling tot Friesland behoorde.

Door eenen ambtenaar van de Provinciale griffie werd afschrift genomen van een contract tusschen de gebruikers der Swartwoudster landen op Ameland van 1729.

Voor den heer mr. G. A. Murray Bakker, kantonrechter te Harlingen, werd onderzoek gedaan naar stukken betreffende het onderhoud van eene brug aan de Hooge Wier bij Harlingen.

Aan den heer dr. H. Brugmans, te Groningen, werden mededeelingen gedaan omtrent enkele Friesche historische personen.

Aan den heer dr. G. Brom, te Utrecht, werd bericht gezonden over Friesche plaatsnamen.

De heer P. O. Couperus, te Bolsward, bezocht eenige malen het archief om inzage te nemen van hypotheekboeken en floreen- en andere belastingcohieren van Wonseradeel en Wijmbritseradeel.

X. *Uitkomst der bemoeiingen met gemeente-, veen-, waterschaps- en andere archieven.*

De stukken van het gemeente-archief van Hindeloopen werden gesorteerd en beschreven. De inventaris zal weldra gereed zijn en aan het gemeentebestuur worden gezonden. De heer Burgemeester zal mij daarna berichten of het oud archief aan de gemeente moet teruggezonden worden, of wel hetzij gedeeltelijk, hetzij in zijn geheel alhier kan blijven gedeponeerd.

Daar de geheele massa stukken als dooreen geschud was, vereischte de ordening veel zorg en tijd. Vooreerst moesten de rechterlijke stukken uitgezocht worden. Voorloopig zijn deze, zooals ze gevonden werden, bijeen gevoegd, en zullen later gerangschikt worden. De overige stukken waren bijna alle los; slechts zeer enkele pakjes van bijeen behoorende stukken bevonden zich daaronder.

Voor zoover ik kan nagaan zijn echter de stukken en ook de registers betreffende de verschillende takken van bestuur, meerendeels dagteekenende van af de helft der 17e eeuw, vrij volledig bewaard gebleven.

De hoofdinhoud van het archief is de volgende:

a. Copiën der staatsresolutiën van 1730—1792.

b. Ingekomen brieven en stukken van de Staten, Gedeputeerde Staten, het Mindergetal en de Rekenkamer van af 1640.

c. Cohieren der floreen-belasting van af 1672, en der speciebelasting van af 1750.

d. Verhurings-boeken wegens landen, die aan de Provincie zijn overgedragen 1727—1769.

e. Resolutieboeken van den magistraat en de vroedschap van af 1660.

f. Ontvangen missives van de stadhouders, houdende de benoeming van burgemeesters, van af 1640.

g. Verschillende ontvangen brieven en stukken van af 1725.

h. Bescheiden betreffende de finantiën der stad.

De stad trok hare inkomsten hoofdzakelijk uit: 1°. de verpaching van de zeesluis en de beurtveeren naar Amsterdam, Sneek, Workum en Leeuwarden; 2°. „kantiesgelden" (belasting op gedisteleerd); 3°. stadsdaalder (op wijn, gedisteleerd en bier); 4°. klein gemaal; 5. turf en hout; 6°. klein beestiaal (op geslacht vee en ingevoerd vleesch); 7°. huis-floreen; 8°. verhooging der specie- en rëeelbelasting; 9°. grondpachten; 10°. verhuring van eenige huizen en huissteden in de stad en weilanden buiten de stad; 11. de stadswaag; 12°. het wachtgeld; 13°. het burgerrecht; 14°. de „vrije tap"; 15°. klokgeld (voor 't beluiden van overledenen); 16°. stoelgeld (voor zitplaatsen in de kerk); 17°. subsidie van de Provincie voor twee predikanten en den rector der Latijnsche school.

De ontvang dezer inkomsten en de betaling der uitgaven geschiedden niet door één kantoor, doch waren verdeeld over de kantoren van meerdere ontvangers, die ieder jaarlijks eene afzonderlijke rekening aan den magistraat aflegden.

De registers en stukken, deze administratie betreffende, zijn nog in vrij grooten getale aanwezig. De oudste zijn de verpachtingsboeken van af 1614; voorts de rekeningboeken van den stadsrentmeester sedert 1636, en die van de ontvangers van huisfloreen, klein gemaal enz. sedert 1671, collectboeken sedert het midden der 18e eeuw, rekeningboeken betreffende het armbestuur van af 1733, enz.

i. Stukken betreffende aanbestedingen van zeewerken, reparatiën van de zeesluis, van straten en bruggen, en andere publieke werken, meerendeels sedert het midden der 17e eeuw.

j. Verschillende instructiën en reglementen sedert 1637.

k. Burgerlijke stand. Doopboeken van 1709—1756 en 1772—1812, en Trouwboeken van 1709—1810.

Bescheiden betreffende gilden zijn in dit archief zeer weinig; ik vond alleen enkele stukken aangaande het schoenmakers- en het bakkersgild uit de vorige eeuw.

In eene staatsresolutie wordt van een schippersgild te Hindeloopen melding gemaakt, doch overigens vind ik in het archiefdepôt alhier geen enkele resolutie of stuk, dat eenig gild in Hindeloopen betreft. Dit is wel opmerkelijk, daar toch in de landsordonnantie (2de boek, tit. 6, art. 2) bepaald is: „Er zullen geen gilden worden gerespecteerd, als na dat dezelve, van ons daartoe octroy zullen hebben bekomen, en 't zelve octroy, bij den Hove Provinciaal zal zijn geïnterineert".

Voorts is in het reglement reformatoir van den Stadhouder van 21 December 1748 in artt. 52 en 53 bepaald: „De gilden binnen de steeden niet alleen door verloop van tijd seer zijnde vervallen, maar ook door resolutiën geaboleerd, en dus vele der ingezetenen regt en privilegien vernietigd zijnde, zoo werd bij dezen gestatueerd en geordonneerd, dat alle de gildens binnen de steeden weder in train zullen werden gebragt, en bij haar gildebrieven gemaintineerd, waartoe nodig zal wezen, dat de onde gildebrieven werden gerevideert en naa de jegenwoordige tijdsomstandigheden verbetert en verandert, en dat voor de gilden waarvan de gildebrieven niet voorhanden zijn, of in het ongereede mogten wezen geraakt, nieuwe gildebrieven werden opgemaakt en uitgegeven".

„Tot het revideren en schikken der oude gildebrieven en het opmaken der nieuwen, werden de magistraten der respective steeden, ieder in de haren, bij dezen gequalificeerd, met dien verstande nogtans, dat zij alvoorens dezelve in train te brengen die ter approbatie en ratificatie van de heeren Gedeputeerden des landschaps zullen overbrengen en dat dezelve geapprobeerd ende geratificeerd zijnde, haar vollen effect zullen erlangen."

Ingevolge de genoemde bepaling in de landsordonnantie is door de Staten aan eenige gilden in onderscheidene steden octrooi verleend. In die octrooien worden echter geene Hindelooper gilden genoemd, behalve het bovengemelde schippersgild, namelijk in een octrooi, in 1710 verleend aan het schippersgild te Workum en Hindeloopen, tot het oprichten van een „gemeene kiste of beurse". Ingevolge de bepalingen van het reglement reformatoir zijn in 1749 en volgende jaren talrijke, aan Gedeputeerde Staten ter goedkeuring aangeboden, gildebrieven bevestigd, welke in een afzonderlijk register werden geregistreerd; doch onder die gildebrieven komt geen enkele voor van Hindeloopen, en ook niet van de steden IJlst en Sloten.

De magistraten dezer steden, voor zoover aldaar gilden bestaan hebben, zijn derhalve de bepalingen van het reglement reformatoir niet nagekomen, en de gilden aldaar schijnen het meerendeels ook niet noodzakelijk gevonden te hebben octrooi bij de Staten aan te vragen; wellicht daar hunne belangen zich toch gewoonlijk niet buiten het rechtsgebied der stad uitstrekten, en zij hun gezag binnen het stadsgebied voldoende beschermd achtten door den gildebrief, hun door den magistraat verleend.

De in mijn vorig jaarverslag vermelde bescheiden, betreffende het voormalig vredegerecht en het in 1877 ontbonden kantongerecht te Hindeloopen, welke toen in eene kast op den zolder van het stadhuis berustende waren, zijn thans overgebracht naar de griffie van het kantongerecht te Bolsward.

Tietjerksteradeel. In Juli 1892 is het vroegere gemeentehuis te Bergum, waarin tevens het kantongerecht gevestigd was, ontruimd en een ander gebouw aldaar, dat door de gemeente is aangekocht, als gemeentehuis in gebruik genomen. De benedenverdieping van dit ruime gebouw bevat een zeer voldoend aantal vertrekken, benoodigd voor de gemeente-administratie en voor het kantongerecht, dat ook daarin gevestigd is. Drie vertrekken van de bovenverdieping dienen als archief-bewaarplaats; overigens wordt het archief bewaard in de secretarie en de secretaris-kamer.

Zoowel aan de bewaring als aan de inventariseering van dit archief is sinds eenige jaren en wordt thans nog voortdurend veel zorg besteed. Het is in kasten en op rekken in behoorlijke volgorde opgesteld, en de banden, portefeuilles en pakketten zijn van de noodige opschriften voorzien. Zooveel mogelijk wordt gezorgd, dat de goede orde ook in de nieuwe stukken steeds behouden blijft en dat het archief tegen nadeelige invloeden gevrijwaard is; o. a. zijn de ingekomen stukken, ook die van het oud-archief, in blikken doozen geborgen.

Van dit gemeente-archief is vóór ruim 8 jaren door den amanuensis bij het Rijksarchief alhier een inventaris opgemaakt, ter vervanging van eenen vroegeren inventaris van 1866.

Eerstgenoemde inventaris, die steeds wordt bijgehouden, ontving ik gedurende korten tijd ter leen en nam daarvan afschrift, voor zoover daarin stukken van vóór October 1816 vermeld worden.

Het oud-archief bevat, behalve een groot aantal floreen- en andere belastingcohieren, eene uitgebreide collectie ingekomen stukken sedert 1616 en eene verzameling stukken aangaande het onderhoud van wegen, dijken, vaarten enz van af het midden der 17e eeuw. Overigens dateeren de losse stukken betreffende het bestuur der grietenij, zooals onderhoud van armen, onderwijs, kerkelijke zaken, enz. bijna alle eerst van af het begin dezer eeuw.

De oude doop- en trouwboeken zijn hier van de meeste dorpen voltallig van af het midden der 17e eeuw.

Ook worden bij dit archief bewaard rekeningboeken der armvoogdijbesturen van de verschillende dorpen, doch geene rekeningboeken van kerkvoogdijen. Deze laatsten vond ik in vrij grooten getale nog aanwezig in de kerkelijke archieven dezer gemeente.

De archieven der 4 kleinere gemeenten Bergum, Hardegarijp, Oenkerk en Oostermeer, waarin van 1812—1816 deze grietenij verdeeld was, zijn grootendeels bewaard gebleven.

Tot de gemeente Oenkerk behoorde ook het dorp Roodkerk, in Dantumadeel gelegen, zoodat de stukken, dat dorp betreffende,

b. v. de akten van den burgerlijken stand van die jaren, in het archief van Tietjerksteradeel berusten, alwaar zich ook de oude doop- en trouwboeken van dat dorp bevinden, omdat het kerkelijk met het dorp Oudkerk gecombineerd is.

IJlst In 1859 werd het oude stadhuis afgebroken en op dezelfde plaats het tegenwoordige opgebouwd. Het is een klein gebouw van twee verdiepingen. De benedenverdieping is concierge-woning; op de bovenverdieping zijn de raadkamer, de secretarie en een telephoonkantoor.

Het archief wordt bewaard in de secretarie, in de raadkamer en op een rek op zolder. Er bestaat geen inventaris van. Het oud archief is van geen grooten omvang. Oude charters, privilegebrieven enz. bevat het niet, doch betreft alleen de administratie. De oudste bescheiden zijn de resolutieboeken van den magistraat van af 1655. De banden inventariseerde ik daar ter plaatse. Een aantal pakketten losse stukken werd mij toegezonden om alhier geordend en geïnventariseerd te worden, waarmede zal worden begonnen zoodra de inventaris van Hindeloopen gereed is.

Ingevolge de aanschrijving van Uwer Excellenties ambtsvoorganger van 28 April 1893, n°. 813, afd K. W.. bezocht ik weder de gemeente-archieven van Leeuwarden en Bolsward, ten einde mij te overtuigen van de veilige bewaring en de wijze van behandeling der aan deze gemeenten in bewaring toevertrouwde rechterlijke archieven.

In het stadhuis alhier is de toestand dezer archieven dezelfde gebleven.

Te Bolsward is de bewaarplaats nog in denzelfden staat Met het beschrijven der losse stukken werd voortgegaan en kwam tot op een klein gedeelte na gereed. De heer archivaris heeft het voornemen, zoodra die stukken alle beschreven zijn, een plan van inventarisatie van het geheele rechterlijk archief op te maken

Het beschrijven van oude kerkelijke archieven werd weder zooveel mogelijk voortgezet

XI. *Maatregelen in het belang van het oud-archief te nemen.*

Tot het voorstellen van eenige maatregelen bestaat geene aanleiding.

De archivaris in Friesland,

J. L. Berns.

Leeuwarden, 29 Februari 1896.

HET RIJKS-ARCHIEF IN OVERIJSSEL.

Ingevolge art. 17 mijner instructie heb ik de eer aan Uwe Excellentie, door tusschenkomst van den Algemeenen Rijksarchivaris, het jaarverslag van het oud Overijsselsche archief over 1895 te doen toekomen.

I. *Toestand der bewaarplaats van het archief*

Het locaal, gelegen onder de kamer van Gedeputeerden, is door het verrijzen van loodsen in den tuin van slechtere conditie geworden. Zij ontrekken het toch reeds dompig vertrek nagenoeg geheel aan het zonlicht. Daarbij komt dat het toelaten van versche lucht vrij wel onmogelijk werd sedert gezegde tuin in eene groote werkplaats is herschapen; het openen van deur of vensters, ook wegens de onveiligheid niet geraden, kan slechts tot het opvangen van stof en vuil aanleiding geven. Moge de Sassenpoort spoedig eene veiliger bergplaats aanbieden.

II. *Toestand der reddings- en brandbluschmiddelen.*

Zij verkeeren in goeden staat.

III. *Toestand van de archiefverzamelingen.*

De toestand der verzamelingen blijft bevredigend. Vele stukken werden nog in portefeuilles ondergebracht, terwijl het binden der boeken werd voortgezet.

IV. *Verslag van de werkzaamheden en van den voortgang der inventarisatie en de ordening van het archief.*

De verzameling brieven en requesten, ten vorigen jare reeds

op tientallen van jaren gebracht, werden naar datum gerangschikt

De groote verzameling administratieve proceduren is uiteengeward en beschreven. Daarmede zal evenwel nog een vrij aanzienlijk getal processtukken zijn te vereenigen, die voormaals ten onrechte tot de processen in claringe zijn gebracht en daarvan in de laatste jaren achtereenvolgens zijn afgescheiden. Het zijn veelal losse bladen of kleinere en grootere fragmenten die uit de dossiers der administratieve proceduren zijn gelicht of daarvan afgedwaald en die niet zonder veel overleg weer ter plaatse zijn te brengen. De ordening der zoogenaamde collectie stukken „in claringe" kon ook dit jaar nog niet geheel tot stand komen; aan de voltooiing stonden in den weg, eerstens het opsporen der rechterlijke archieven en voorts de breede onderzoekingen ten behoeve eener commissie uit de Staten dezer provincie ingesteld.

De ordening van de extracten van de vergaderingen der Ho. Mo., voor eenige jaren nog slechts voorloopig van andere collectiën afgescheiden, is ter hand genomen; zij zijn tot het jaar 1780 op datum gelegd.

De ambtenaar Berends heeft tot de regeling van een en ander naar vermogen bijgedragen. . . . . .

V. *Opgave der in druk uitgegeven bescheiden behoorende tot het archief.*

Bescheiden behoorende tot dit archief zijn, voor zooveel mij bekend, niet in druk verschenen.

VI. *Opgave der aanwinsten door geschenk, aankoop, ruil of in bruikleen verkregen en opgane der verliezen, zoo die er zijn, en alsdan van de oorzaken daarvan.*

De aanwinsten waren:

a. Geschenken.

1°. Van Uwe Excellentie:

Verslagen omtrent 's Rijks oude archieven XVI. 1894 's Grav. 1895 8°.

Verslagen omtrent 's Rijks verzamelingen van Geschiedenis en Kunst. XVI. 1893. 's Grav. 1894. 8°.

Historische beschrijving van het klooster Sinte Agatha met het Prinsenhof te Delft, benevens een catalogus der verzameling en eene lijst der boeken in de historische zaal aanwezig, door jhr. B. W. F. van Riemsdijk. 's Grav. 1894. 1 dl. 8°.

Verslag van een onderzoek in Engeland naar archivalia belangrijk voor de geschiedenis van Nederland, in 1892 op last der regeering ingesteld door dr, H. Brugmans, 's Grav. 1895. 1 dl. 8°.

Bestekken van door het Ministerie van Waterstaat, Handel en Nijverheid uitgevoerde waterstaatswerken in de provincie Overijssel, 13 Decemb. 1889—26 Juli 1895. 12 stuks, met bijl. fol.

2°. Namens Uwe Excellentie van den Bibliothecaris der Kon. bibliotheek.

Catalogus van de Pamfletten-verzameling berustende in de Kon. Bibliotheek, 2e deel, 2e stuk: 1668—1688. bewerkt door dr. W P. C. Knuttel. 's Grav. 1895. 1 dl. 4°.

3°. Van den Algemeenen Rijksarchivaris:

Notulen van de vijfde bijeenkomst der Rijksarchivarissen op Dinsdag 16 Oct. 1894. 1 st. 8°.

Th. van Riemsdijk. Levensbericht van Joannes Josephus Habets. (Overdr., Amst. 1894. 1 st. gr. 8°.

4°. Van den Rijksarchivaris in Noordbrabant:

Verslag omtrent oude gemeente-archieven in Noordbrabant, uitgebracht aan Gedep. Staten dier provincie door Mr. A. C. Bondam. 1895. 's Hertogenb. 1895. 1 st. 8°.

Verslag omtrent oude gemeente- en waterschapsarchieven in Noordbrabant uitgebracht aan Gedep. Staten dier provincie door mr. A. C. Bondam. 1895. 's Hertogenb. 1895. 1 st. 8°.

5°. Van den Rijksarchivaris in Limburg:

De archieven en het archiefwezen in het Hertogdom Limburg 1632—1893. (Bijlage I van het jaarverslag over 1893). 's Grav. 1895. 1 st. 8°.

6°. Van den Directeur van het Koninklijk Kabinet van munten, penningen en gesneden steenen te 's Gravenhage:

Verslag van den toestand en de aanwinsten van genoemd kabinet in de jaren 1893 en 1894. 2 st. 8°.

7°. Van de Commissie voor het archief en de bibliotheek der gemeente Rotterdam namens den Raad dier gemeente:

Bronnen voor de geschiedenis van Rotterdam. II: De oudste kronieken en beschrijvingen van Rotterdam en Schieland, bewerkt door J. H. W. Unger en mr. W. Bezemer. Rott. 1895. 1 dl. 4°.

8°. Van het gemeentebestuur van Deventer:

Mr. J. I. van Doorninck. De Cameraarsrekeningen van Deventer. 3e deel, 2e helft. Bladw. Dev. 1894. 8°.

9°. Van den President-Kerkvoogd der Ned. Herv. gemeente te Steenwijk:

Inventaris van het archief der kerkvoogdij dier gemeente. 1 st. 8°.

10°. Van mr. R. Fruin, Th. Az. te Middelburg:

Verslag omtrent oude gemeente-, waterschaps- en veenderijarchieven in de provincie Utrecht over 1894. Utr. 1895. 1 dl. 8°.

11°. Van den heer G. J. W. Koolemans Beijnen te 's Gravenhage:

Krijgsgeschiedkundige studie over de verdediging der Bataafsche Republiek in 1799. (Overdr. uit de Milit. Spectator 1891—'95). Breda. 8°.

12°. Van den heer G Schimmelpenninck te 's Gravenhage:

De overdracht van den Nederlandschen Rijnspoorweg

aan den Staat. (Art. 1670 B. W.) Acad. proefschr. Leiden, 1895. 8°.

13°. Van dr. A. Benthem Gz. te Enschedé:

Geschiedenis van Enschedé en zijne naaste omgeving van de vroegste tijden tot den wederopbouw van de stad na den brand van 7 Mei 1862. Enschedé, 1895. 1 dl. 8.

14°. Van mr. E. J. Eekhout te Zwolle:

Rapport van het op een rondreis in Overijssel en Drenthe door den heer Baron van Keversberg gedane onderzoek naar de finantiëele gesteldheid der polders in Overijssel, enz. in Juli en Aug. 1826. Mss. 36 blz. fol.

b. Door aankoop:

W. Altmann u. *E. Bernheim.* Ausgewählte Urkunden zur Erlauterung der Verfassungsgeschichte Deutschlands im Mittelalter. 2e Aufl. Berlin, 1895. 1 Bd. 8°.

Hugo de Groot. Inleidinge tot de Hollandsche Rechts-geleerdheid. Met aanteek. van mr. P. J. Fockema Andreae. Arnh. 2 dln. 8°.

F. v. Thudichum. Sala. Sala-Gau. Lex Salica. Tübingen, 1895. 1 Bd. 8°.

Mr. B. Voorda. De crimineele ordonnantien van Philips II. Fransch en Nederd. 1570. Met aanteek. enz. Leyd. 1792. 1 dl. 4°

A. M. Pleyte. De rechtstoestand der marken in Nederland. Leid. 1879. 1 dl. 8°,

E. A. Jordens. De Juris provincialis Transisalaniae fontibus. Dav. 1843. 1 vol. 8°.

F. L. Schlingeman. De judiciis Trans-Isalaniae tempore reipublicae provinciarium unitarum. Lugd. Bat. 1839. 1 vol. 8°.

Landtrecht van Averissel. Tho samen gebracht unde uthgelecht dör Melchioren Winhoff. Dev. 1559. 1 dl. 12°.

„Memorie van ordonnantiën, reglementen, placcaten en notificatien door Ridd. en Steden, de Staten van Overijssel, en derzelver ordinaris gedeputeerden geëmaneert, relatie hebbende tot de gemene middelen en domainen dezer provincie", 1603—

11 Arpil 1759. Achterin: „Ordonnantiën, enz. relatie hebbende tot het Lantrecht en eenige andere zaken, geen betrekkinge hebbende tot de gemene middelen" 29 Aug. 1596— 21 Maart 1764, ter voldoening aan de resolutie van Ridd. en Steden d.d. 20 Maart 1756 „gecolligeert door wijlen de clercq Herman Jordens". Met reg. Mss. 1 deel fol.

Vonnis door de Hooge Bank der Provincie Overijssel, uitgesproken 22 Aug. 1780 tegen de Baronesse Mulart toe den Bakkenhagen en Ödink. Alsmede het advys van rechtsgeleerden. 94 blz. 4°.

E. Bergsma. Over de weeskamers zooals die vroeger in Holland en Zeeland bestonden. Utr. 1855. 1 dl. 8°.

A. J. M. Brouwer Ancker. De Gilden. 's Grav. 1895. 1 dl. 8°.

Mr. S. Gratama en *dr. L Knappert.* „Bij klimmerder zonne". Germaansche rechtspleging in den Ballerkuil. Assen, 1895. 1 st. 8°.

Neues Archiv der Gesellschaft für ältere deutsche Geschichtskunde. XXer Band. 3de Heft, XXIer Band 1er Heft. Hann. u. Leipz. 1895. 8°.

Zeitschrift des Historischen Vereins für Niedersachsen. Jahrg. 1895. Hann. 1895. 8°.

Osnabrücker Geschichtsquellen. Herausgegeben vom Historischen Verein zu Osnabrück. Band III: Die Iburger Klosterannalen des Abts Maurus Rost, bearb. von dr. C. Stüve. Osnabr. 1895 8°.

Georg von Below. Landtagsakten von Jülich-Berg. 1400—1610. Band I: 1400—1562. Düsseld. 1895. 8°.

Dr. Joseph Hansen. Beiträge zur Geschichte, vornehmlich Kölns und der Rheinlande. Köln. 1895. 8°.

J. C. de Jonge Résolutions des Etats-Généraux des Pays-Bas, avec notes et pièces justificat. Année 1576 et 1577: Janvier-Juin. La Haye 1828—'31, 2 vol. 4°.

G. J. Rive. Schets der staatkundige betrekkingen tusschen de republiek der vereenigde Nederlanden en het Koningrijk Pruissen, tot het huwelijk van Prins Willem V. (1701—1767). Amst. 1873. 1 dl. 8°.

L. Legrand. Geschiedenis der Bataafsche Republiek. Vertaald

en met aanteek. verm. door H. Pyttersen Tz. en met eene voorrede van mr. W. H. de Beaufort Arnh. 1895. 1dl. 8°.

Dr. R. Fruin. Bijdragen voor vaderlandsche geschiedenis en oudheidkunde. 3e Reeks, 9e deel, 2e afl. 's Grav. 1895. 8°.

P. J. Blok. Een Hollandsche stad onder de Bourgondisch-Oostenrijksche heerschappij. 's Hage, 1814. 1dl. 8°.

Oorkondenboek van Groningen en Drenthe, bewerkt door prof. dr. P. J. Blok, mr. J. A. Feith, mr. S. Gratama, prof dr. J. Reitsma en mr. C. P. L. Rutgers. Afl. II. Gron. 1895. fol.

Mr. L. van Hasselt en *Mr. J. Kanninga Uitterdijk.* Bijdragen tot de geschiedenis van Overijssel. Tweede Serie, 1e deel, 1e afl. Zwolle, 1895. 8°.

Het Over-yssels Uyle-nest, met al die rasende eygenhoorige witte gebroetsels of een Hogers vertoog van de Uylachtige dominatie in Over-Yssel. Nyctopoli. 1672. 1st. kl. 8°.

't Samen-spraeck tusschen een Hollander en Over-Ysselaer over den onderganck der provintie van Over-Yssel. Rhemen, 1673. 1 st. kl. 8°.

Missive geschreven uyt den naem van de steden Kampen ende Zwolle aen die van Deventer om te komen tot een accomodatie van de differenten der voorn. Steden. 's Grav. 1654, 1 blad. fol.

J. A. Oosterkamp. Korte aardrijks- en geschiedkundige beschrijving der stad Deventer van derzelver eersten oorsprong tot op den tegenwoordigen tijd. Met een topogr. kaartje. Dev 1823. 1 dl. 12°.

W. J. Elberts. Beknopte plaatselijke en geschiedkundige beschrijving der stad Deventer. Dev. 1847. 1 dl. 12°.

Beknopt dagverhaal van het gebeurde te Deventer, gedurende het beleg in 1813 en 1814. Dev. 1814. 1 st. 8°.

Mr. H. W. Jordens. Feestrede, gehouden den 26 April 1864, ter herinnering aan de verlossing van Deventer van de Fransche bezetting op 26 April 1814. Dev. 1864. 1 st. 8°.

Dr. J. van Vloten. Vijftal lezingen over de wording en ontwikkeling der stad en gemeente Deventer. Zutfen, 1866. 1 dl. 8°.

Kamper stukjes. Eerste zestal. Met afb. Kampen, 1844. 1 dl. 8°.

J. C. Bijsterbos. Mededeeling over de geschiedenis van het onderwijs te Kampen. 1871. 1 st. 8°.

Mr. B. J. van Hattum. Geschiedenissen der stad Zwolle. Deel I—IV. Zwolle, 1767—'73. 8°.

„Aantekeninge van verscheijden saken welcke in en omtrent Steenwijck sijn voorgevallen op 't papier eertijts gestelt door Mr. Zeyger ter Stege". verm. met nalezing en bijvoegsels door F. A. Ebbinge Wubben. Meppel, 1859. 1 dl. 8°.

W. Koning. Steenwijk verdedigd deor Johan van den Kornput. 1580—1581. Steenw. 1881. 1 dl. 8°.

P. Nijhoff. Berigt aangaande het oud archief van de heerlijkheid Almelo. Arnh. 1858. 1 st. 8°.

P. Nijhoff. Het huis Rechteren en zijn oud archief. Arnh. 1859. 1 st. 8°.

C. T. Stork. De Twentsche katoennijverheid, hare vestiging en uitbreiding. (Herinneringen en Wenken). Enschede, 1888. 1 dl. 8°.

Wetzer und Welte's, Kirchenlexikon. Heft 96—99. Freib. i/Br. 1895. 8°.

Dr. J. Reitsma en *dr. S. D. van Veen.* Acta der provinciale en particuliere Synoden, gehouden in de Noordelijke Nederlanden gedurende de jaren 1572—1620. Deel IV: Gelderland. Gron. 1895. 8°.

M. W. L. van Alphen. Nieuw kerkelijk handboek. Jaarg 1878—'94. Met Supplem. I—III. 's Grav. 1878—'94. 20 dln. 8°

Dr. W. P. C. Knuttel. De toestand der Nederlandsche katholieken ten tijde der Republiek, 2e deel (de achttiende eeuw). 's Grav. 1894. 8°.

Archief voor de geschiedenis van het Aartsbisdom Utrecht. Deel XXII: afl. 3, deel XXIII: afl. 1. Utr. 1895. 8°.

Registers op de eerste twintig deelen van het archief voor de geschiedenis van het Aartsbisdom Utrecht. Utr. 1893. 1 st. 8.

Bijdragen voor de geschiedenis van het bisdom Haarlem. Deel I—XX. Haarl. 1872—'95. 8°.

J. Geerdink. Eenige bijdragen tot de geschiedenis van het Archidiaconaat en Aartspriesterschap Twenthe en Calendarium St. Plechelmi te Oldenzaal. (Uitgeg. door E. Geerdink). Vianen, 1895. 1 dl. 8°.

James de Fremery. De Abten van Mariënweerd. 's Grav. 1888. 1 dl. gr. 8.

James de Fremery. Cartularium der abdij Mariënweerd. 's Grav. 1890. 1 dl. 8°.

Prof. G. Droysens. Allgemeiner Historischer Handatlas in 96 Karten. Mit erläuternden Text, ausgeführt unter Leitung von dr. Richard Andree. Bielef. u. Leipz. 1886. 1 Th. fol.

W. Staring en *T. J. Stieltjes.* De Overijsselsche wateren. Met kaart. Zwolle, 1848. 1 dl. 8°.

T. J. Stieltjes. De Overijsselsche waterwegen uit een Nederlandsch oogpunt beschouwd. Zwolle, 1855. 1 dl. kl. 8°.

Kaart van de rivier de IJssel van Westervoort tot Kampen. Vervaardigd op het Top. Bureau, door L. A. J. van der Kun en R. Musquetier. 22 blad. gr. fol.

A. Giry. Manuel de Diplomatique. Paris, 1894. 1 vol. 8°.

Jhr. mr. M. de Haan Hettema en *mr. A. van Halmael.* Stamboek van den Frieschen vroegeren en lateren adel. Leeuw. 1846, 3 dln. fol.

Algemeen Nederlandsch familienblad. (Tijdschr. voor geschiedenis, geslacht-, wapen-, zegelkunde, enz.). Jaarg. 1883—'84,

samengesteld door J. H. Scheffer. Jaarg. 1885—'95 onder leiding van A. A. Vorsterman van Oyen, e. a. 's Grav. enz. 12 dln. fol.

J. M. Lion. Heraldieke Modellen ten dienste van decoratieschilders, enz. Met 19 platen. 1 portef. fol.

P. O. van der Chijs. De munten der voormalige heeren en steden van Overijssel van de vroegste tijden tot aan de pacificatie van Gend. (Uitg. van Teylers tweede genootschap). Haarl. 1854. 1dl. 4°.

I. Immerzeel Jr. De levens en werken der Hollandsche en Vlaamsche kunstschilders, beeldhouwers, graveurs en bouwmeesters, van het begin der 15e eeuw tot heden. Uitgeg. door Mr. C. H. en C. Immerzeel. Amst. 1842, '43. 3 dln in 1 Bd. 8°.

Arn. Houbraken. De groote schouburgh der Nederlantsche kunstschilders en schilderessen. (Vervolg op het schilderboek van K. v. Mander). Met grav. 's Grav. 1753, 2e dr. 3 dln. 8°.

Verwijs en Verdam. Middel-Nederlandsch Woordenboek. deel IV, afl. 4 en 5. 's Grav. 1895. gr. 8°.

Dr. J. H. Gallée. Altsaechsische Sprachdenkmaeler. Leiden, 1894. 1 Th. 8°. mit Atlas.

Mr. J. I. van Doorninck. Vermomde en naamlooze schrijvers, opgespoord op het gebied der Nederlandsche en Vlaamsche letteren. 2 dln in 1 Bd. Leiden. 1883, '85. 8°.

Minerva. Jahrbuch der Gelehrten Welt. Jahrg I—V: 1891 92—1895/96. Strasb. 1892—'96. kl. 8°.

Geldersche Volksalmanak. Jaarg. 1—62: 1835—'96 Arnh. 12° en kl. 8°.

Friesche Volksalmanak voor het jaar 1896. Leeuw. 1895. 8°.

Groningsche Volksalmanak voor het jaar 1896. Gron. 1895. 8°.

Nieuwe Drentsche Volksalmanak voor het jaar 1896. Assen 1895. 8°

P. H. Jordens. Jaarboekje voor de provincie Overijssel voor 1895. Zwolle, 1895. 8°.

Verliezen zijn niet geleden.

VII. *Uitslag der pogingen om afschriften te verkrijgen van belangrijke onuitgegeven bescheiden voor het hoofdarchief in de provincie van gewicht en berustende in andere binnen- of buitenlandsche archieven.*

Diergelijke pogingen zijn niet aangewend. Het reeds in een voorgaand jaar ontvangen afschrift van het judiciaal van bisschop R. van Diepholt werd tegen het originaal gecollationeerd.

VIII. *Gebruik van het archief gemaakt door en inlichtingen verstrekt aan autoriteiten en particulieren.*

Gedeputeerde Staten dezer provincie verzochten mij, naar aanleiding van eene aanschrijving van Uwe Excellentie, een onderzoek te willen instellen naar de vroegere schrijfwijze van de plaatsnamen Enschede en Hardenberg. De resultaten van dat onderzoek zijn naar ik meen, ter kennis van Uwe Excellentie gebracht. Daaruit kan blijken dat het onderzoek zich heeft uitgestrekt over al de eeuwen waaruit hier stukken aanwezig zijn.

Aan eene commissie uit de Staten dezer provincie in wier handen is gesteld een adres, houdende klacht over te hoogen waterstand op het Lichtmiskanaal, werd uitvoerig bericht gegeven aangaande den waterstaatkundigen toestand van de ter weerszijden van de Dedemsvaart gelegen marken en dat wel anterieur aan het graven dier vaart. Die berichten verstrekte ik, na de desbetreffende stukken grondig te hebben doorgewerkt, in den vorm van een zeer groot aantal afschriften, extracten en excerpten, vooral van de resolutiën van Ridderschap en Steden en van die der Rosengaardermarke. Gedurende een paar maanden was ik met dien arbeid bezig.

De krijgsgeschiedkundige onderzoekingen, ten vorigen jare door Luit. Gleijsteen aangevangen, werden dit jaar door den Luit. der Inf. J. A. A. Holste voortgezet.

Aan het staatsarchief van het canton de Fribourg gaf ik ten behoeve van den heer mr. Schoengen uit Zwolle, student in de philosophie aan de Universiteit te Fribourg, gedurende eenige maanden in leen eene verzameling afschriften, extracten en excerpten door mr. J. van Doorninck weleer bijeengebracht en betreffende de geschiedenis van het onderwijs in Overijssel.

Mijn ambtgenoot in Gelderland ontving inlichtingen aangaande zekeren diefstal van kerkornamenten te Arnhem en elders gepleegd door een dief, te Deventer gevat en gesententieerd.

Aan mijn ambtgenooteu in Drenthe en Groningen zond ik in

leen een ouden ligger van het klooster Zwartewater, en aan den archivaris der gemeente Deventer het „liber facinosorum" (1559—1616) uit het rechterlijk archief van Hasselt.

Op de vraag van den hoogleeraar dr. J. Reitsma, te Groningen, of in dit archief synodale acta van vóór 1584 berusten, moest ik ontkennend antwoorden.

De gemeente-archivaris van Kampen raadpleegde het handschrift bevattende „het verbaal der Rosendaalsche conferentie" (1627), waarvan de inhoud eerlang gedeeltelijk met andere stukken wordt gepubliceerd.

Aan professor dr. Gallée te Utrecht, zond ik eene lijst van de bestanddeelen van het archief. Daarvan is bij de omschrijving van dit archief gebruik gemaakt in „Minerva, Jahrbuch der Gelehrten Welt. Strassburg, 1896".

Doctorandus W. A. F. Bannier, te Voorschoten, raadpleegde in het Algem. Rijksarchief eenige stukken hem daartoe van hier gezonden en rakende de grens tusschen Overijssel en Duitschland.

Mr. J. A. G. baron de Vos van Steenwijk, te Voorstonden bij Zutphen, ontving gedurende eenigen tijd de afschriften der leenregisters van de bisschoppen Fred. van Blankenheim en Rudolf van Diepholt in leen.

Berichten betreffende de Zweetziekte, welke in ons land in 1529 uitbrak, vermocht ik uit dit archief niet aan den heer Th. Morren, adjunct-commies aan het Algem. Rijksarchief, te geven.

De heer F. A. Hoefer, consulteerde ettelijke stukken ten zijnen behoeve hier gedeponeerd door mijn ambtgenoot in Gelderland. Nadat gemelde heer tot archivaris der gemeente Hattem benoemd was, werd hem door Uwe Excellentie toegestaan die stukken verder in de localen van het Hattemsch archief te raadplegen.

Voor den heer mr. W. J. Engels van Beverforde, te Ootmarsum, werden akten opgespoord, rakende de bevloeiing van zekere landen onder Ootmarsum.

Ten behoeve van den heer Commissaris der Koningin deponeerde mijn ambtgenoot in Friesland hier eenige registers behoorende tot de rechterlijke archieven in die provincie.

Geñealogische onderzoekingen werden ingesteld ten behoeve van de heeren mr. H. D. van Ketwich Verschuur te Leeuwarden en mr. R. J. W. F. baron van Hoevell tot Nijenhuis te Wijhe.

X. *Uitkomst van de bemoeiingen met gemeente-, waterschaps- en andere archieven.*

Ter opsporing van rechterlijke archieven werden bezocht de

gemeenten: Steenwijkerwolt, Wanneperveen, Giethoorn, Bathmen, Holten, Oldemarkt, Kuinre, Vollenhove-Stad, Vollenhove-Ambt, Blokzijl, Blankenham, Rijssen, Wierden, Diepenveen, Diepenheim, Tubbergen, Ootmarsum, Den Ham, Vriezenveen, Denekamp en Losser. Slechts in Bathmen, Vollenhove, Rijssen en Ootmarsum werden eenige weinige prothocollen of andere stukken, tot de rechterlijke archieven behoorende, gevonden. Nu mijne taak ten aanzien dier opsporing ten einde loopt — nog in slechts acht gemeenten behoort zij te geschieden — zie ik mijne aanvankelijk gekoesterde meening bevestigd, dat in 1811 de overbrenging dier archieven in deze provincie vrij volledig heeft plaats gehad. Aan de opdracht om tevens na te gaan welke andere archieven en meer bijzonder welke kerkelijke archieven in de gemeenten worden gevonden heb ik zooveel mogelijk voldaan, terwijl ik van de registers van doop, trouw en overlijden voor elke gemeente lijsten heb vervaardigd.

De aan Zwolle en Kampen in bruikleen gegeven rechterlijke archieven verkeeren in uitmuntenden staat.

Zwollle, 14 Maart 1896.

De Rijksarchivaris in Overijssel,

L. VAN HASSELT.

HET RIJKS-ARCHIEF IN GRONINGEN.

Ingevolge art. 17 mijner instructie heb ik de eer Uwe Excellentie door bemiddeling van den Algemeenen Rijksarchivaris het volgende verslag omtrent den toestand van het Rijksarchief in Groningen over het jaar 1895 toe te zenden.

I. *Toestand der bewaarplaats van het archief.*

Het gebouw bleef bij voortduring aan de eischen van eene goede bewaarplaats van archiefstukken voldoen, behoudens de opmerkingen bij dit hoofdstuk in het verslag over 1894 en vroegere jaren gemaakt.

II. *Toestand der reddings- en brandbluschmiddelen.*

Bovenstaande middelen verkeeren in goeden toestand en werden eenige malen beproefd.

De bij de brandinstructie voorgeschreven oefeningen zijn op de daarvoor bepaalde tijden geregeld gehouden. Kleine, daarbij noodzakelijk gebleken herstellingen werden zoo spoedig mogelijk uitgevoerd.

III. *Toestand der archiefverzamelingen.*

De toestand der archiefverzamelingen geeft geene aanleiding tot bijzondere opmerkingen. Door veel stoken in den winter en zorgzaam luchten bij helder weder was er voortdurend een droge lucht in het gebouw en kon geen schade door vocht worden aangericht.

De bode-boekbinder voorzag weder enkele boeken van banden en vervaardigde een groot aantal cartonnen doozen tot berging der groote voorraad pamfletten en overdrukken, terwijl tevens door hem een aantal charterdoozen werd vervaardigd naar een mij door den Rijksarchivaris in Utrecht verstrekt model.

IV. *Werkzaamheden en voortgang der inventarisatie en der ordening van het archief.*

Omtrent het door mij bij Uwe Excellentie op 1 December 1894 ingezonden plan van indeeling van het Rijks-archiefdepôt in Groningen, nader besproken in de jaarverslagen van 1893 en 1894, mocht ik in 1895 nog geene beslissing ontvangen. Wel heeft het voornoemde plan bij de rijksarchivarissen gecirculeerd, vergezeld van de opmerkingen en toelichtingen van den heer Algemeenen Rijksarchivaris. Enkele dier opmerkingen en toelichtingen komen mij volkomen juist voor en zal ik gaarne bij eene revisie van het plan in toepassing brengen. Overigens dient het geheele plan, nu de inzichten der rijksarchivarissen betreffende de indeeling der archief-depôts in de vergadering van 19 November 1895 in een aantal stellingen zijn neergelegd, aan den inhoud en de strekking dier stellingen te worden getoetst. Ik spreek den wensch uit daartoe weldra in de gelegenheid te mogen worden gesteld. Die wensch treedt te meer op den voorgrond, nu ik een aanvang heb gemaakt met eenige voorbereidende maatregelen, welke aan elk plan van systematische indeeling moeten voorafgaan. Zijn die maatregelen genomen, dan wacht de verdere ordening slechts op het vastgestelde plan.

Intusschen werd de inhoud van de in 1893 ontdekte, in de verslagen van 1893 en 1894 uitvoeriger besproken raadhuiskist verder onderzocht, geschift en geregistreerd. De commies-chartermeester, Mr. Rutgers, wijdde daaraan weder tijd en krachten en kwam met de beschrijving en eene voorloopige globale schifting in 1895 gereed.

In het archief der gemeente Groningen, in bewaring in het rijksarchiefdepôt, berust sedert onheugelijke tijden een zeer groot aantal 14e, 15e en 16e eeuwsche stukken, in de gedrukte chronologische en alphabetische registers vermeld, allen betrekking hebbende op en afkomstig van het geslacht van Ewsum. Zeker ruim een derde gedeelte van den inhoud der met duizenden charters en andere papieren volgepropte kist is afkomstig van datzelfde geslacht en op merkwaardige wijze vullen de reeds langer bezeten en de thans nieuw verworven stukken elkander aan. Van later dan 1600 komen geene stukken van de van Ewsum's, noch onder deze, noch onder gene stukken voor. Ik meen het vermoeden te mogen uitspreken, dat door de stad Groningen in het laatst der 16e eeuw in beslag is genomen de inboedel van een lid van het geslacht van Ewsum, welk lid in déconfiture was geraakt. Zoo zijn de kisten met familiepapieren, waaronder de in 1893 gevonden kleerkist (zie jaarverslag) naar het raadhuis verzeild. Hoe het zij, het zal mogelijk zijn uit al die charters

en papieren het familiearchief van een aantal leden van het geslacht van Ewsum te reconstrueeren.

Is de inventaris van dat familiearchief gereed gekomen, dan zal men met den door mij in 1890 uitgegeven Inventaris van het Huisarchief van de Nienoord, in bruikleen in het rijksarchief in Groningen gedeponeerd, waarin zich de stukken van een aantal andere, doch na verwante heeren van Ewsum bevinden, een overzicht hebben over een geslacht, dat in de 16e eeuw in Stad en Lande als een der eerste, zoo niet het eerste geslacht, mag worden beschouwd en welks leden in diezelfde eeuw eene zeer belangrijke rol hebben gespeeld in de geschiedenis der drie noordelijke provinciën van ons vaderland.

Mr. Rutgers wisselde den arbeid van de Ewsum-stukken af met de aanvulling van het door hem in 1892 vervaardigde register (Zettelkatalog) op de placcaten van de Gedeputeerde Staten en den aanleg van een dergelijk register op de placcaten uitgegeven door den Senaat der Hoogeschool te Groningen waartoe de vondst van eenige boekdeelen met placcaten onder de drukwerken in het archief de gelegenheid gaf.

Met die drukwerken hield ik mij gedurende een groot deel van het jaar bezig. Op alle boekwerken, overdrukken en de groote verzameling pamfletten is door mij een catalogus gemaakt, een arbeid in December 1894 begonnen, welke in den zomer van 1895 gereed kwam.

Verder werden door mij de aanwinsten, welke ook dit jaar vrij belangrijk waren, in regest gebracht en in de bestaande registers ingeschreven.

Ook dit jaar werden wederom onderscheidene onderzoekingen voor autoriteiten en particulieren aan den rijksarchivaris opgedragen. Zij werden met eene enkele uitzondering bijna alle door mij behandeld en beantwoord en namen veel tijd in beslag. Vooral het onderzoek over de grenzen van den polder „de Meeuwert" en de daarmede samenhangende kwestie van afwatering vroeg een tot in de 14de eeuw opklimmend breed historisch onderzoek.

Wat het bezoek betreft en de lasten daaraan verbonden, verwijs ik bij herhaling naar het daaromtrent in het verslag over 1893 onder dit hoofdstuk medegedeelde.

V. *Opgave der in druk uitgegeven bescheiden behoorende tot het archief.*

De uitgave van het Oorkondenboek van Groningen en Drenthe werd in 1895 met ijver voortgezet en vorderde in dat jaar tot

1360. Een zeer groot aantal in origineel of in afschrift in het Rijksarchief in Groningen berustende stukken zag daarmee het licht.

Door prof. dr. P. J. Blok te Leiden werden de drie oudste rekeningen der stad Groningen voor den druk in gereedheid gebracht; zij zullen in 1896 verschijnen.

Wel zijn van onderscheidene archiefstukken meer of minder groote aanhalingen door diverse schrijvers opgenomen in de door hen uitgegeven verhandelingen; het is mij echter niet bekend, dat overigens aan archiefstukken in hun geheel door den druk openbaarheid is gegeven.

VI. *Aanwinsten door geschenk, aankoop of bruikleen verkregen en opgaven der verliezen, zoo die er zijn, en oorzaak daarvan.*

De aanwinsten waren:

Handschriften.

Door schenking:

Van iemand, die onbekend wenscht te blijven, te 's Gravenhage de volgende origineele charters:

Overeenkomst tusschen burgemeesteren en raad van Groningen mede namens de erfgenooten en ingelanden van het Ooster- en Westerstadshamrik en de scheppers van Scharmerzijl over het verkiezen van een zijlrechter of schepper van beide genoemde stadshamrikken. 11 Januari 1668.

Koopbrief, waarbij dr. Sicco Tjaden als rentmeester der predikantengoederen en administrator van 't Fraterhuis te Groningen verkoopt aan Egbert Clant van Nijenstein een jaarl. grondpacht uit des koopers behuizinge „an de Coorenrijpe aen 't briede marckt" te Groningen, 13 Februari 1694.

Rentebrief, waarbij de Staten van stad Groningen en Ommelanden van de kerk te Stedum verklaren te hebben ontvangen een somma van f 2000 tegen 5 pct. rente. 11 Januari 1642.

Huwelijkscontract van Peter Heres en Hebbeltien tho Wartum. Groningen, 31 December 1599.

Aanstelling door de Staten-Generaal van den raadsheer N. Robers, te Groningen, tot lid van den Raad van State, 23 Maart 1746.

Overeenkomst tusschen Johanne Cnotte, wed. Tammo Smit, en Pompejus Smit c. s. betreffende een geschil over de legitime tutele over Hijltien Cnotte, 7 November 1671.

Een dertigtal 17e en 18e eeuwsche koop- en pachtcontracten en testamenten verleden voor B. en R. van Groningen, waarvan de minuten in het archief der stad Groningen berusten.

Van den heer J. J. ten Cate Vissering te de Punt bij Groningen:

Koopbrief, verleden voor B. en R. van Groningen, waarbij Wilcko tho Nantzum en Gheert Hoernkens en zijne echtgenoote Bele tho Nantzum verkoopen aan Beele Lubbers een half huis aan de z. z. van de Breede markt te Groningen, uitgang hebbende in de Gelkingestraat, 7 Februari 1591.

Scheidacte van de nalatenschap van Johan Hindrik Entrup en Johanna Geertruid Meijnardi, te Groningen, verleden voor B. en R. van Groningen, 20 October 1740.

Koopbrief, verleden voor B. en R. van Groningen, waarbij Luidolf Schaapschoe en echtgenoote verkoopen het huis z. z. Steentilstraat, genaamd „het halve cartou", aan Gerrit van Trojen, 15 April 1788.

Huwelijkscontract tusschen mr. Johan Samuel Entrup en Willemina Swalve, verleden voor B. en R. van Groningen 30 April 1727.

Koopbrief verleden voor B. en R. van Groningen, waarbij de erfgenamen van den luitenant Warner Ottens verkoopen aan Roeleff ten Oever en zijne echtgenoote Anne van Eijck, een huis aan de z. z. van de Breede markt te Groningen, uitgang hebbende in de Gelkingestraat, 9 Mei 1653.

Negen familiecontracten (huwelijkscontracten, testamenten en scheidbrieven) uit de 18e eeuw, betreffende de geslachten Atzema, Brommelkamp, Lankhorst en Schaapschoe.

Vijf brieven van aankomst en overdracht van het huis „de Prins" in de Jonkerstraat, te Groningen.

Van den Rijksarchivaris in Gelderland:

Twee handschriften.

1. in folio van ± 1650, bevattende de markescheiding van Roden en aanteekeningen betreffende de rechten der heeren

van Ewsum (als eigenaren van het huis de Nienoord) in de voornoemde marke.

2. in quarto uit de 18e eeuw, bevattende verschillende markescheidingen van Roden uit de 17e en 18e eeuw met aanteekeningen betreffende die marke; alsmede de markescheiding van Steenbergen van 31 October 1713.

De beide h. s. s. hebben blijkens hun inhoud en de op de omslagen geplaatste aanteekeningen behoord tot het huis-archief van de heeren van de Nienoord en zijn, door mij geplaatst in het huis-archief van de Nienoord, hetwelk in bruikleen in het Rijksarchief in Groningen is gedeponeerd.

Van den heer R. J. Schierbeek R. Jzn., te Arnhem.

Protocol van resolutiën der Staten van Stad en Lande 1705—1709. Dit deel der protocollen past, zooals ook het daarop geplaatste volgnummer aangeeft, juist in de tot dusverre bestaande lacune in de serie protocollen der Staten.

Van den heer J. Suringa, te Groningen.

Het stempel-cachet van de opgeheven „Commissie van onderwijs te Groningen".

Door aankoop:

Op eene auctie van H. G. van Huffel, te Utrecht:

Eenige brieven van het jaar 1795 door verschillende autoriteiten gericht aan de regeering van Groningen.

Op eene auctie van P. Beijer, te Groningen.

Protocollum collegii (quod vocant) fratrum, incaeptum curatoribus Dno Pompeio Gruijs, dno Eggone Phaebens, dno Wigboldo Aldringa, Anno Dni CIↃIↃCXXXIX.
Dit h. s. bevat de leges van het fraterhuis te Groningen.

Op een auctie van H. G. Bom, te Amsterdam:

Eene partij „Groningana", welke bij nader onderzoek bleken bijna allen te zijn stukken afkomstig uit het archief der Ommelander Staten of der Ommelander heeren uit de 16e en 17e eeuw. Genoemde stukken waren voor een groot deel van registratieaanteekeningen van de hand van Ommelander secretarissen en syndici voorzien en schijnen dus uit het overigens vrij volledige archief der Ommelanden in handen van een particulier te zijn geraakt.

Op merkwaardige wijze vullen deze stukken de reeds in het archief berustende stukken aan.

Voor een groot deel betreffen zij de geschillen tusschen de stad Groningen en de Ommelanden over het stapelrecht (1560–1595). Men vindt daaronder de aanstelling van den secreten raad Philips Cobel door Koning Philips tot commissaris om naar Groningen te gaan ten einde de geschillen bij te leggen (16 Juni 1564) en de correspondentie tusschen dien commissaris en den syndicus der Ommelanden, dr. Peter van Zijl.

Verder een lias met origineele brieven, requesten en memories uit de jaren 1566—1570, betreffende het verzoek der Staten der Ommelanden aan den Koning over de oprichting van een onpartijdig hof van appel (1566—1571).

Rekening van de reis der Ommelander afgevaardigden naar Brussel (Dec. 1571—Januari 1572)

Een aantal stukken betreffende de vredesonderhandelingen te Keulen, Mei en Juni 1579, aan de Ommelander Staten toegezonden.

Een notarieel afschrift van de benoeming van graaf Willem Lodewijk van Nassau tot gouverneur en stadhouder over de Ommelanden, 1 Mei 1584, enz. enz.

Boekwerken.

Door schenking:

Van den heer P. R. Bos te Groningen:

De ligging der steden en dorpen in de provincie Groningen, door P. R. Bos (overdruk).

Van mr. R. Fruin Th. Az., te Middelburg:

R. Fruin, Overzicht der Staatsgeschiedenis van het landschap Westerwolde, tot op zijne vereeniging met de XVII Nederlanden. Leiden 1886.

Mr. R. Fruin Th. Az. Verslag omtrent oude Gemeente-waterschaps- en veenderij-archieven in de provincie Utrecht 1894.

Van Zijne Excellentie den Minister van Binnenlandsche Zaken:

1. Verslagen omtrent 's Rijks verzamelingen van geschiedenis en kunst, XVI 1893 en XVII 1894.
2. Verslagen omtrent 's Rijks oude archieven. XVI 1893.

3. Dr. H. Brugmans, Verslag van een onderzoek in Engeland naar archieven, belangrijk voor de geschiedenis van Nederland, 's Gravenhage 1895.

4. Jhr. B. W. F. van Riemsdijk. Historische beschrijving van het klooster van Sinte Agathe, met het Prinsenhof te Delft, met catalogus der verzameling en lijst der boeken in de historische zaal aanwezig, 's Gravenhage 1894.

5. Middel-Nederl. Woordenboek van wijlen dr. E. Verwijs en dr. J. Verdam, 4e dl. afl. 4, 5, 6 en 7.

Van mr. H. D. Guyot, te Groningen:

H. D. Guyot. Les deux compagnies de Français refugiés à Groningue. Les chefs et leurs familles 1895.

Van de boekerij der Afdeeling Statistiek der provinciale griffie te Groningen: drie der daar aanwezige doubletten.

Ev. van Reijd. Historie der Nederlantscher Oorlogen, Leeuwarden 1650.

W. Febens, Kronijk van Groningen en Ommelanden. Groningen 1743.

Mr. A. P. Driessen, Verhandeling over het regt van beklemming of overdragt in de provincie Groningen. Groningen 1824.

Van den heer J. F. van Someren, te Utrecht:

Ordo Lectionum van de academie van Groningen van 1816.

Van het Gemeentebestuur van Groningen:

Verslag van den toestand der gemeente Groningen over het jaar 1894.

Van den heer Archivaris te Dordrecht:

Verslag omtrent het gemeentearchief te Dordrecht over het jaar 1894.

Van den heer Rijksarchivaris in Limburg.

De archieven en het archiefwezen in het Hertogdom Limburg, 1632—1893, in staatsrechterlijk en geschiedkundig opzicht, door A. J. Flament, 's Gravenhage 1895.

Van het Gemeentebestuur van Deventer:

De cameraarsrekeningen van Deventer, uitgegeven door mr J. I. van Doorninck IIIe deel, 2e helft.

Van den heer G. J. W. Koolemans Beijnen, te 's Gravenhage:

Krijgsgeschiedkundige studie over de verdediging der Bataafsche Republiek in 1799, door G. J. W. Koolemans Beijnen. Breda 1891—1895.

Van den heer Commissaris der Koningin in de provincie Groningen:

Verslag over den toestand der provincie Groningen van het jaar 1894.

Van den heer Bibliothecaris der Koninklijke Bibliotheek, te 's Gravenhage:

1. Verslag over den toestand der Koninklijke Bibliotheek in het jaar 1894.
2. Dr. W. P. C. Knuttel. Catalogus van de Pamflettenverzameling, berustende in de Koninklijke Bibliotheek, 2e deel, 2e stuk (1668—1688).

Van Mr. A. C. Bondam, rijksarchivaris te 's Hertogenbosch:

1. Eenige boekjes en gedichten betreffende den watervloed van 1686 in de Ommelanden en eenige Groninger pamfletten uit die dagen.
2. Verslag omtrent de oude gemeente en waterschapsarchieven in Noordbrabant over 1894 (verschenen 1895).

Van het Gemeentebestuur van Rotterdam:

Bronnen voor de geschiedenis van Rotterdam, uitgegeven op last van het gemeentebestuur.

1. Jaarverslag van de commissie voor het archief der gemeent Rotterdam over 1894.
2. II. De oudste Kronieken en beschrijvingen van Rotterdam en Schieland, bewerkt door J. H. W. Unger en mr. W. Bezemer. Rotterdam 1895.
3. Plattegronden van Rotterdam uit de XVI en XVIIe eeuwen

Door aankoop:

Van den heer J. H. Dunk, te Rotterdam:

Een Groninger almanak van 1608 (hoogst zeldzaam) met wit doorschoten, waarop historische en meteorologische aanteekeningen uit dien tijd zijn geschreven.

Gustav. A. Seyler, Geschichte der Siegel Leipzig 1894.

Die Attribute der Heiligen alphabetisch geordnet, Hannover 1843.

E. W. Moes, Iconographia Batava, afl. 11, 12, 13.

De Navorscher, compleete verzameling, jaargangen 1851—1895.

Jan H. Junius, Heraldiek, Amsterdam 1894.

J. B. Rietstap, Armorial Général, précédé d'une Dictionnaire des termes de blason, 2e edit. Gouda 1883 en volg. jaren.

F. H. W. Kuypers, Geschiedenis der Nederlandsche Artillerie van af de vroegste tijden tot op heden. Nijmegen 1870—'74.

Westfälisches Urkundenbuch, Band 4, 3e Abth., 6es Heft. Munster 1894.

Ad. M. Hildebrandt, Heraldisches Musterbuch, Berlin 1872.

Ter auctie van H. G van Huffel, te Utrecht:

Eenige pamfletten en lijkdichten uit de 2e helft der 18e eeuw.

Th. de Renesse, Figures héraldiques, Tome II, fasc. 5, 6. Tome III, fasc. 1.

Dr. J. Reitsma en dr. S. D. van Veen. Acta der Provinciale en particuliere synoden, deel IV.

Oorkondenboek van Groningen en Drenthe, 2e en 3e afl. 1895.

G. Brom, Bullarium Trajectense, Tomi II fasc. III.

De Nederlandsche Heraut, Tijdschrift op het gebied van geslacht-wapen- en zegelkunde, dl. 8 afl. 2.

Opgave van al wat door den heer J. van Rikkinga j. u dr. en lidt v. d. Staatsvergaderinge is verrigt, waarover geapprehendeert, in gevangenisse opgesloten, en de tijdt van twee jaaren en drie maanden als een crimineel gevangen behandelt en bij nevensgaande sententie gecondemneert is.

Dr. A. Franz, Ostfriesland und die Niederlände zur Zeit der Regentschaft Albas, 1567—1573. Emden 1895.

C. R. Hermans. Annales canonicorum regularium S. Augustini Ordinis S. Crucis, 3 dln. Silvae Ducis 1858.

Groningsche Volksalmanak voor 1896. Groningen 1895.

Een aantal (± 12) kaarten en plattegronden in h. s. en in druk van vestingwerken van Groningen, Delfzijl, Bourtange en Langakker- of Nieuwe Schans.

VII. *Uitslag der pogingen om afschriften te verkrijgen van belangrijke onuitgegeven bescheiden voor het archief van de provincie van gewicht en berustende in andere binnen- en buitenlandsche archieven.*

In den nazomer van 1895 heb ik mij met een schrijven tot Uwe Excellentie gericht, inhoudende het verzoek mij machtiging te willen verleenen tot het ondernemen van een reis naar Hamburg, ten einde in het archief der vrije Hanzestad te onderzoeken, welke stukken aldaar berusten, betrekking hebbende op de handelsbetrekkingen tusschen Hamburg en de stad Groningen en de Ommelanden. Door prof. Blok was in zijn „Verslag aangaande een onderzoek in Duitschland naar archivalia belangrijk voor de geschiedenis van Nederland", I blz. 226, daarover reeds een en ander medegedeeld. De gevraagde machtiging werd mij verleend. Gedurende vier dagen van de maand September heb ik te Hamburg vertoefd en met welwillende hulp van den heer Staatsarchivaris, dr. Hagedorn, en de verdere ambtenaren een belangrijk aantal afschriften gemaakt van origineele oorkonden van 1347, 1349, 1350, 1400 en 1424, van eenige 15e en 16e eeuwsche brieven, allen betrekking hebbende op de handelsrelatien tusschen Hamburg en de stad Groningen en de Ommelander kloosters. Ook nam ik copie van een merkwaardig uitgavenboekje der Hamburger afgevaardigden ter Hanzedag in Mei 1463 te Groningen gehouden, terwijl ik het genoegen had hier te ontdekken het tot dusverre onbekende zegel van het oude landschap Menterne, het latere Klei-Oldambt.

Verder nam ik afschrift van een aantal belangrijke brieven van 1514, door Burgemeesteren en Raad van Groningen gezonden aan graaf Edzard van Oostfriesland, betreffende het aftreden van dezen vorst als heer van Groningen. Deze brieven berusten in het Königliches Staatsarchiv te Aurich,

doch werden aan het rijksarchief te Groningen door de Pruisische regeering op verzoek welwillend overgezonden.

In het bezit van het „Gesellschaft für bildende Kunst und Vaterländische Alterthümer", te Emden, bevindt zich een handschrift op perkament, bevattende in schrift van het begin der 15e eeuw de oudste gilderol (van 1418) van het „gilde der Witbackers", te Groningen. De pogingen dit h. s., hetwelk slechts in weinige punten afwijkt van de ongeveer 30 jaren latere gilderol van voornoemd gilde, berustende in het rijksarchief te Groningen, voor laatstgenoemd archief machtig te worden, zijn na lange onderhandelingen mislukt; ik heb mij daarna tevreden gesteld met een nauwkeurig afschrift en eene beschrijving van dit handschrift te vervaardigen en in de onder mij berustende verzameling neer te leggen.

Eindelijk nog werd mij door den heer L. U. Rengers van Naerssen te 's Gravenhage welwillend toegestaan afschriften te nemen van een aantal onder genoemden heer berustende bescheiden. Genoemde bescheiden zijn:

een naamlijst van Groninger burgers, die in 1500 aan de Akerk een lamp hebben geschonken ter eere van Maria, die hun in het beleg had bijgestaan;

een achttal charters, 7 uit de 15e eeuw en 1 uit de 16e eeuw, betreffende goederen in de stad Groningen of de Ommelanden gelegen.

VIII. *Gebruik van het archief gemaakt door- en inlichtingen verstrekt aan autoriteiten en particulieren.*

Schriftelijke inlichtingen werden verstrekt aan:

Jhr. L. A. H. de Sturler de Frienisberg, notaris te Ten Boer, over den inhoud en de verklaring van een ouden beklembrief.

L. U. Rengers van Naerssen, te 's Gravenhage:

1°. over een scheidbrief van goederen te Meeden gelegen, van 1479.

2°. betreffende de familie Entens.

de Kerkvoogdij van Woldendorp, welke ik behulpzaam was in het nasporen en verklaren van zeven oude beklemcontracten.

J. J. Werumeus Buning, te Velp, betreffende het geslacht Werumeus.

Jhr. mr. W. C. A. Alberda van Ekenstein, te Groningen, betreffende het wapen van het geslacht Hora.

Dr. H. J. de Dompierre de Chaufepié, te 's Gravenhage, betreffende het slaan der gedenkpenningen op het beleg van Groningen in 1672.

P. Holthuis, te Bedum, betreffende den geloofsprediker, wetgever en dijkaanlegger Walfridus.

B. Romeling, te Groningen, aangaande de geslachten Romeling en Ruse.

A. J. Smith, te Noordbroek, betreffende het klooster Heiligerlee en de bronnen voor de geschiedenis van den slag aldaar.

H. Scheepstra, te Groningen, betreffende vroegere schoolinstructiën in de provincie Groningen.

J. Hofkamp Leopold, hoofd der school te Wagenborgen, betreffende de ringindeeling der Bataafsche Republiek.

E. W. Moes, te Amsterdam, die tal van inlichtingen ontving over portretten en de personen daarop voorgesteld.

Gemeentebestuur van Groningen. Over de grenzen van den polder „de Kleine Meeuwert" en de afwatering van het Oosterstadshamrik.

J. H. J. van Wageningen thoe Dekama, te Jelsum, die genealogische en heraldische mededeelingen ontving over de geslachten Lant, Jullens, Christophorij, Tammen en van Buttingha.

Prof. dr. P. J. Blok, te Leiden, over het eerst voorkomen van de Groninger stuivers en over den ligger der goederen en renten van de stad Groningen van 1584.

Dr. G. Mallinckrodt, te Keulen, betreffende Willem van Melcraide.

Verder werden nog afschriften van verzegelingen, meerendeels beklemcontracten, verstrekt aan de heeren notarissen:

M. de Boer te Nieuwe Pekela, jhr. mr. E. Tjarda van Starkenborgh te Groningen, H. Zeven te Wildervank, P. Drenth te Zuidbroek G. Wirtjes te Nieuwe Schans, en G.

Fontein te Winschoten, en aan de heeren mr S. M. S. Modderman, mr. A. O. H. Tellegen en mr. W. J. Koppius, te Groningen, h.h. kerkvoogden van Woldendorp, L. U. Rengers van Naerssen te 's Gravenhage en E. Dijkema te Nieuwe Beerta.

De voor afschriften ontvangen schrijfloonen bedroegen de som van f 20.80, welke gelden bij den Rijksbetaalmeester te Groningen zijn gestort.

Stukken behoorende tot het archiefdepôt te Groningen werden op verlangen toegezonden aan:

den archivaris der gemeente Leiden, die de rekeningen der stad Groningen ontving van de jaren 1526, 1535 en 1548, ten behoeve van prof. dr. P. J. Blok, te Leiden, om in het archiefgebouw aldaar te bestudeeren;

den griffier der Staten van Groningen, die handschrift n°. 168, betreffende het Farmsummer zijlvest, op zijn bureau ter bestudeering ontving;

den directeur van het Rijksmuseum van oudheden te Leiden, onder wiens toezicht in het museumgebouw een aantal teekeningen werden vervaardigd van uit het archief te Groningen overgezonden aan charters hangende zegels, zulks ten behoeve der bij het oorkondenboek van Groningen en Drenthe gevoegde platen.

Alle genoemde stukken en boeken zijn in behoorlijke orde weder in het onder mijn beheer staande archiefdepôt teruggekeerd.
Wederkeerig werden aan het Rijksarchief in Groningen ten behoeve van onderscheidene bezoekers stukken toegezonden, om in de werkkamer van het archiefgebouw te worden bestudeerd.

Ik mocht ontvangen:

Ten behoeve van dr. H. Brugmans, te Groningen:

Van het gemeentearchief te Amsterdam:

Een viertal pakketten met archiefstukken, betreffende den handel van Amsterdam in de 17e eeuw.
Ten behoeve van de bewerkers van het Oorkondenboek van Groningen en Drenthe:

Van het Rijksarchiefdepôt te Utrecht:

Eenige origineele charters van 1328, 1356 en 360, benevens

een handschrift: Register van stukken betreffende de geschillen van de vijf kapittelen met bisschop Jan van Arkel over zijn visitatierecht d. a. 1361.

Van het Rijksarchief in Overijssel:

Het handschrift: Ligger van het Zwartewaterklooster.

Ten behoeve van prof. dr. J. Reitsma, te Groningen:

Van het Rijksarchief in Gelderland:

De oudste synodale acten van Gelderland en het graafschap Zutphen.

Van het Rijksarchief in Zeeland:

De acta synodi Zelandica 1591—1621 et de consistorio Middelburgensi.

Van het gemeentebestuur van Veere:

De synodale acten van Zeeland tot 1602.

Het archief werd persoonlijk bezocht en de daar aanwezige stukken geraadpleegd door de bovengenoemde heeren, ten wier behoeve stukken waren overgezonden, alsmede door de heeren:

Dr. G. Brom, te Groningen, thans te Utrecht, die een onderzoek instelde naar en copieën nam uit de cartularia van Selwerd en Feldwerd.

Mr. A. O. H. Tellegen, rentmeester der gemeente Groningen, die onderzoekingen deed over de oprichting der R. K. kerk te Pekela in 1782.

A. J. van der Meulen, litt. cand. te Groningen, die het archief bezocht tot het leeren lezen van oude handschriften.

A. J. Morks, 1e luitenant der infanterie te Groningen, thans te Kampen, die de krijgsgeschiedkundige onderzoekingen voortzette, en in het bizonder de krijgsverrichtingen van kolonel van Prott in 1672 naging.

K. Later, litt. cand. te Groningen, die eene genealogie van het geslacht Buning opstelde.

Dr. F. Ritter, Oberlehrer zu Emden, die onderzoekingen deed betreffende den slag van Heiligerlee.

Mr. H. S. Veldman, te Groningen, die zich oefende in het lezen van het oude schrift, en in de eerste beginselen van het archiefwezen.

Prof. Dr. C. Th. H. Bussemaker, te Groningen, die betreffende diverse onderwerpen inlichtingen inwon, voornamelijk betreffende de vorming der Ommelanden en der stad Groningen tot eene provincie in het laatst der 16e eeuw.

E. Wiersum, litt. docts. te Groningen, die den strijd tusschen de Ommelanden en de stad Groningen in de 16e en 17e eeuw bestudeerde.

W. Elliot Griffis, te New-York, die informatiën inwon over de algemeene inrichting van het archiefdepôt en de archieven aldaar gedeponeerd.

Th. Morren. te 's Gravenhage, die het archief raadpleegde betreffende de koortsepidemie, welke in 1519 of 1529 in de Nederlanden heeft gewoed.

Dr. H. Brugmans, te Groningen, die een aantal handschriften der Universiteits-bibliotheek vergeleek met brieven en handteekeningen van archiefstukken, ten einde de schrijvers dier handschriften op te sporen.

J. Prenger, te Amsterdam, die een onderzoek instelde naar het wapen en de familieleden van het geslacht Prenger, in de 16e en 17e eeuw richters te Bellingewolde.

J. van Fenema, 2e luitenant der infanterie, die krijgsgeschiedkundige onderzoekingen deed, speciaal betreffende het beleg van Delfzijl in 1813.

Prof. dr. P. J. Blok, te Leiden, die een onderzoek instelde over de hensegreven en de jaarlijksche opbrengst door hen te betalen aan den ambtman van Selwerd.

Jhr. L. A. H. de Sturler de Frienisberg, notaris te Ten Boer, die een onderzoek instelde naar eenige beklemcontracten van Stedum.

De bewerkers van het oorkondenboek van Groningen en Drenthe, prof. dr. P. J. Blok, te Leiden, prof. dr. J. Reitsma, mr. C. P. L. Rutgers en de ondergeteekende, te Groningen, en mr. S. Gratama, te Assen, raadpleegden voor hun doel wederom vele charters en cartularia; zij brachten in de werkkamer van het archief vele uren door.

Ook nu weder werden daarenboven aan allerlei personen, die zich daartoe aan het archief aanmeldden, korte inlichtingen verstrekt, veelal van genealogischen of heraldieken aard of in zake beklemrecht.

IX. *Uitkomst van de bemoeiingen met de gemeente- en waterschapsarchieven.*

Dergelijke bemoeiingen hadden in 1895 niet plaats.

X. *Maatregelen in het belang van het archief te nemen.*

Ik veroorloof mij de vrijheid op nieuw te wijzen op wat onder dit hoofdstuk in de verslagen over 1893 en 1894 is vermeld. Vurig hoop ik, dat de zoo gewenschte verbetering tot stand mag komen, welke het rustig en geregeld doorwerken van het archiefpersoneel mogelijk zal maken. Ik vertrouw, dat de aandacht Uwer Excellentie bij voortduring op deze zoo heilzame verbetering gevestigd zal blijven.

Groningen, 29 Januari 1896.

De Rijksarchivaris in Groningen,

J. A. Feith.

HET RIJKS-ARCHIEF IN DRENTHE.

Overeenkomstig het 17de artikel mijner instructie, heb ik de eer aan Uwe Excellentie, als verslag omtrent den toestand van het Rijksarchief in Drenthe, het volgende mede te deelen.

I. *Toestand der bewaarplaats van het archief.*

Het zal onnoodig zijn mijne gewone waarschuwing, met het oog op het niet te ontkennen en steeds dreigend brandgevaar, hetwelk de tegenwoordige localiteit oplevert, te herhalen. Immers al is het thans aangebroken jaar niet het laatste, dat de archieven in het tegenwoordige gebouw zullen vertoeven, toch is, nu door de Regeering is aangekocht een terrein tot stichting van een nieuw archiefgebouw, het einde van den tegenwoordigen toestand te zien. Hopen wij dat in 1897 de overbrenging moge kunnen plaats vinden.

Wat het meubilair betreft, ik ging over tot het aanschaffen van een kast, bepaaldelijk bestemd tot berging van charters, aan welke de aanhangende zegels nog voorhanden zijn. De oorkonden, bij welke dit niet het geval is, kunnen, zoo althans hare afmetingen dit niet beletten, naar mijn inzien op dezelfde wijze als papieren worden behandeld en in portefeuilles geborgen. Onder deze mits echter, dat de bergplaats voldoende droog zij. Of deze kast, naar mijne eigen denkbeelden en opgaven in de fabriek van Carl Elsaesser te Schönau bij Heidelberg vervaardigd, in alle opzichten op den duur zal voldoen, dit moet de ervaring leeren. Op het oogenblik zoude ik mij daarover nog niet kunnen uitspreken.

II. *De reddings- en brandbluschmiddelen.*

Deze zijn in goeden toestand, overeenkomstig de op dat stuk gegeven voorschriften in de localen aanwezig. De bliksemafleider werd dezen zomer nagezien en in orde bevonden.

III. *Personeel.*

Dit bleef onveranderd.

IV. *Toestand der archiefverzamelingen.*

De toestand bleef dezelfde. Voor het goed droog houden der localen werd zooveel mogelijk zorg gedragen. Zie voorts in de volgende rubriek.

V. *Werkzaamheden en voortgang der inventarisatie en ordening van het archief.*

Op het door mij bij Uwe Excellentie ingezonden plan van inventarisatie mocht ik nog geen beschikking ontvangen. Het valt niet te ontkennen dat deze omstandigheid op de werkzaamheden invloed oefende, al viel er nog voldoende arbeid te verrichten. Zoo zijn bijv. de besprekingen met mijnen ambtgenoot te Groningen, over eventueel naar hier over te brengen stukken uit het archief aldaar blijven rusten; en dit te eer, omdat hij in het hier besproken opzicht in hetzelfde geval verkeerde als de ondergeteekende.

Wat nu den voortgang van ordening en inventarisatie betreft, de indices op de notulen van het verhandelde bij Ridderschap en Eigenerfden en bij Drost en Gedeputeerden werden geleidelijk voortgezet en zijn nu gevorderd tot in 1687. De heer Kymmell hield zich bepaaldelijk hiermede onledig.

Zelf heb ik mij vooreerst bezig gehouden met het vervaardigen van een nieuwe verzameling regesten, wat het eerste gedeelte betreft in aansluiting aan het Oorkondenboek van Groningen en Drenthe. En wel ten einde over het algemeen nauwkeuriger omschrijvingen te verkrijgen en tevens ze te brengen op losse blaadjes. De verzameling is nu tevens in hoofdzaak ingedeeld overeenkomstig de in den inventaris voorloopig aangenomen afdeelingen, doch is in den vorm, dien zij thans heeft, gemakkelijk te wijzigen.

Voorts werd door mij onder handen genomen het totaal in wanorde geraakte archief van den advocaat-fiscaal voor belastingzaken, loopende over de jaren 1806/13. Een globale ordening bracht ik tot stand; deze kan voorloopig althans, voldoende worden geacht. Later kan deze collectie, voor verreweg het grootste gedeelte uit zeer weinig belangrijke stukken bestaande,

eens weder onder handen worden genomen. De arbeid, die daaraan nog zal moeten worden besteed, is niet zeer opwekkend, en loont de moeite zeer weinig.

De eerste afdeeling, door mij in mijn vorig verslag aangeduid bij de archieven van rechterlijke ambtenaren en college's, wier ressort zich over het geheele gewest uitstrekte, werd nader onder handen genomen, en door verwijzingen op de verschillende dossiers met informatie-stukken in verband gebracht met de tweede afdeeling.

Deze toch werd geheel geordend en beschreven; de inventaris is zoo goed als persklaar. Verscheidene hiertoe behoorende protocollen werden op nieuw ingebonden of hersteld, terwijl enkele stukken uit de archieven der administratieve college's naar de rechterlijke werden overgebracht en omgekeerd.

VI. *In druk uitgegeven bescheiden, behoorende tot het archief.*

Onder deze rubriek valt niet anders te vermelden dan dat de uitgave van het Oorkondenboek voor Groningen en Drenthe, en dus van stukken in het archief depôt alhier aanwezig, geleidelijk werd voortgezet en nu tot 1360 is gevorderd.

VII. *Aanwinsten, door geschenk, aankoop enz verkregen; verliezen.*

Door bemiddeling van mijnen ambtgenoot te Groningen ontving ik een copie van een verzoekschrift, aan den Stadhouder gericht door de ingezetenen van Drenthe tegen den drost Jarich van Botnia (1568); en eenige extract-ordelen van den etstoel. Evenzoo ontving het depôt alhier, door tusschenkomst van den Rijks-archivaris in Noord-Holland, van Z. D. H. den Bisschop te Haarlem ten geschenke twee stukken perkament, die afkomstig bleken te zijn uit de rekening over 1559, door Engelbert van Ense, drost van Coevorden en Drenthe afgelegd aan de Rekenkamer in Holland. Hoewel de overgelegde rekening alhier, in bruikleen uit het Algemeen Rijksarchief in den Haag, aanwezig is, waren deze fragmenten toch niet onbelangrijk te achten, als bewijs dat ook door de rendanten een exemplaar der rekening werd behouden. Tot mijn leedwezen konden mij, op mijne vraag, verder geen inlichtingen worden verstrekt omtrent de herkomst en de stukken, bij welke de fragmenten werden aangetroffen.

Naar mij ter oore kwam, zouden onder de nagelaten papieren

van wijlen den WelEerwaarden Heer Hogeman, in leven pastoor te Slagharen, eenige stukken van belang voor Drenthe aanwezig zijn, en bestond er gevaar dat de bedoelde papieren verloren gingen bij verkoop door de erfgenamen. Ik schreef omtrent deze zaak aan mijns ambtgenoot in Overijsel, van wien ik vernam dat de Vereeniging tot beoefening van Overijselsch recht en geschiedenis, van welke de overledene een ijverig lid was geweest, zich met de zaak bemoeide, zoodat gevaar voor verloren gaan niet te vreezen viel. Dientengevolge onthield ik mij van verdere bemoeiingen, hoorde echter tot nu toe niet meer van de zaak.

De Rijksarchivaris in de provincie Limburg deelde mij, op een hem gedane vraag mede, dat in de papieren van de markiezen van Hoensbroek, wier archief, althans gedeeltelijk te Maastricht wordt bewaard, en die van 1704—1765 heeren van Ruinen waren, geen stukken op die heerlijkheid betrekkelijk, aanwezig waren.

Beide pogingen om het archief in deze richting te verrijken, mislukten dus.

Eigenlijk gezegde verliezen kwamen niet voor. Wel werden twee stukken naar andere rijksverzamelingen overgebracht. En wel:

1°. het stuk perkament, waarop de oud-friesche vertaling van eenige psalm-fragmenten (zie Verslag over 1887, Bundel X p. 178) werd naar de Bibliotheek der Rijksuniversiteit te Groningen overgebracht.

2°. Evenzoo werd naar het rijks-archiefdepôt te Utrecht verplaatst een rekening over het beheer der Drenthsche goederen, behoorende aan het kapittel van St. Pieter aldaar, loopende over het jaar 1578/9, en welke in de serie tot het archief van bedoeld kapittel behoorende werd gemist. Beide krachtens machtiging van Uwe Excellentie en tegen behoorlijk opgemaakt proces-verbaal.

Ten slotte dient hier nog te worden vermeld dat, ingevolge het in mijn vorig verslag opgenomen betoog omtrent de wenschelijkheid van alsnog op te ruimen eenige pakken quitanties, afgegeven voor de betaling van de heffingen op de bezittingen der ingezetenen, uitgeschreven bij publicaties van het Uitvoerend Bewind van 30 November 1798 en 29 October 1799, ik eenigen tijd daarna van Uwe Excellentie daartoe de machtiging mocht ontvangen, in afwijking van de vroeger daaromtrent genomen beslissing. Nadat eenige exemplaren als modellen waren uitgezocht, zijn de bedoelde stukken door mij aan den Ontvanger der Registratie en Domeinen ten verkoop overgedragen.

De volgende boekwerken werden ten geschenke ontvangen:

Van Uwe Excellentie:

Bundels XVI der Verslagen over 1893 omtrent 's Rijks Oude Archieven en omtrent 's Rijks Verzamelingen van Geschiedenis en Kunst.

Van Gedeputeerde Staten der provincie Drenthe:

Een exemplaar der notulen van het verhandelde in de najaarsvergadering der Provinciale Staten in 1894 en in de zomervergadering van 1895.

Van den Commissaris der Koningin in de provincie Drenthe:

Het verslag door Gedeputeerde Staten uitgebracht omtrent den toestand der provincie Drenthe over het jaar 1894.

Van de Kamer van Koophandel en Fabrieken te Assen:

Een exemplaar van haar verslag aan den gemeenteraad over 1894.

Van den Bibliothecaris der Koninklijke Bibliotheek:

Catalogus van de pamfletten-verzameling berustende in die bibliotheek, deel II, 2e stuk door dr. W. P. C. Knuttel.

Van de Commissie voor het Archief en de Bibliotheek der gemeente Rotterdam:

1°. De oudste kronieken en beschrijvingen van Rotterdam en Schieland, bewerkt door J. H. W. Unger en mr. W. Bezemer; en

2°. Platte gronden van Rotterdam uit de XVIe en XVIIe eeuwen.

Aangekocht werden o. a.

Historische atlas van Noord-Nederland, door mr. G. Mees Az.;

Ph. Jaffé, Regesta pontificum Romanorum;

Archief voor de geschiedenis van het Aartsbisdom Utrecht; en

Allgemeine Weltgeschichte, door A. Flathe en anderen..

VIII. *Uitslag der pogingen om afschriften te verkrijgen, enz.*

Ten behoeve van het meergemelde Oorkondenboek van Groningen en Drenthe bleek het wenschelijk, dat ik mij andermaal naar het huis Echten begaf, om enkele afschriften van de stukken in het archief aldaar nog eens te collationneeren en een paar nieuwe te maken, zoo de stukken alsnog konden worden opgediept. Dit mocht echter niet gelukken.

Een bezoek aan de gemeente Tiel werd onnoodig, ten gevolge der welwillende toezending van het verlangde door het gemeentebestuur.

Van den Directeur van het Museum Meermanno-Westreenianum ontving ik opgave en regest van den inhoud van het daar bewaarde charter betrekkelijk het klooster der Duitsche Orde te Bunne. (Zie Versiagen, Bundel XVI, p. 10).

IX. *Gebruik van het archief gemaakt door, en inlichtingen verstrekt aan autoriteiten en particulieren.*

De heer A. Beek, 1e luitenant der infanterie, werd voor den winter van 1895/6 aangewezen tot het doen van krijgsgeschiedkundige nasporingen.

Persoonlijk stelde dr. K. Lijndrajer een onderzoek in naar de crimineele rechtspraak in Drenthe gedurende de 17e en 18e eeuw, en naar een bezoek van Prins Willem V aan dit gewest in 1773.

Schriftelijk werden inlichtingen verstrekt, voor zoover dit mogelijk was:

aan prof. dr. Gallée te Utrecht, omtrent den inhoud van het oudste gedeelte van het archief-depôt in deze provincie;

aan jhr. mr. V. de Stuers te 's Gravenhage, omtrent de gebouwen van het vroegere klooster te Assen en hunne lotgevallen;

aan dr. H. Brugmans te Groningen, omtrent een afschrift van het landrecht van 1614;

aan den heer H. J. Lovink, Directeur der Nederlandsche Heidemaatschappij, omtrent den vroegeren boschbouw in Drenthe;

terwijl aan Uwe Excellentie bericht werd gezonden, dat betrekkelijk het geslacht Huyghens in het archief alhier niets was te vinden.

X. *Uitkomsten der bemoeiingen met gemeente-, waterschaps- en andere archieven.*

Hieromtrent valt over het afgeloopen jaar niets te vermelden, omdat zij niet plaats vonden.

XI. *Maatregelen in het belang van het archief te nemen.*

Uit den aard der zaak volgt, dat nu de verplaatsing der archieven naar betere en meer geschikte localen aanstaande is, onder deze rubriek bepaalde voorstellen minder gepast zouden zijn. Toch waag ik het tot Uwe Excellentie het eerbiedig verzoek te richten, dat bij de samenstelling der plannen voor het nieuwe archief-gebouw de belangen van den dienst, bepaaldelijk met het oog op de werkkamers voor de ambtenaren en het publiek, niet uit oog mogen worden verloren. Al blijft de goede bewaring der archiefstukken hoofdzaak, ook deze belangen zijn, met name voor den ondergeteekende, niet van ondergeschikten aard.

Assen, 29 Februari 1896.

De Rijksarchivaris in Drenthe,

SEERP GRATAMA.

HET RIJKS-ARCHIEF IN LIMBURG.

Ik heb de eer Uwe Excellentie, overeenkomstig art. 17 mijner instructie, verslag uit te brengen over den toestand van het mij toevertrouwde archiefdepôt in het dienstjaar 1895. Ik volg hierbij de orde aangegeven door Uwe Excellentie.

I. *Toestand der bewaarplaats van het archief.*

De archiefgebouwen verkeeren in goeden drogen toestand, wat vele uitgaven voor brandstoffen vereischt, daar het gebouw groot en hoog is en de temperatuur des winters zonder verwarming zeer kil.

Ik neem andermaal de gelegenheid waar om Uwe Excellentie hier te wijzen op den onbeholpen toestand waarin zich ons archief bevindt ten opzichte van doelmatige bureaux.

Er is hier maar één lokaal, dat op den naam van bureau aanspraak kan maken, het ruime lokaal namelijk der oude Ste. Mariakapel ten zuiden van het koor en dat dienen moet als werklokaal van den commies-chartermeester, den klerk, den hier sinds een paar jaar gedetacheerden luitenant, belast met nazoekingen op krijgskundig gebied, al de personen, die zich met archivalische studiën en onderzoekingen komen bezig houden en den ondergeteekende, zoodat wij soms daar met 8 personen bijeen zijn, in zulk een klein bestek elkander, zelfs met de meeste omzichtigheid, hinderend en in den weg loopend. Wel heb ik tot mijne beschikking een lokaal bestemd tot boekbinderij boven den bergkelder, die zich naast het archief bevindt, voor spreekkamer, maar op den duur daar te werken is des winters onmogelijk, wijl de hitte en benauwde lucht, zelfs bij het spaarzaam stoken van eene vulkachel, ondragelijk zijn.

Ik neem daarom de vrijheid Uwe Excelentie beleefdelijk voor te stellen, om zoodra mogelijk en hoe dan ook, twee bureaux te doen inrichten naast het tegenwoordige, nl. een voor den

commies-chartermeester en een voor de bezoekers die het archief komen raadplegen.

II. *Toestand der reddings- en brandbluschmiddelen.*

De toestand daarvan is voldoend; de extincteur en de buizen met brandkranen, in verbinding met de stedelijke waterleiding gebracht, worden op den vastgestelden tijd geprobeerd en nagezien. Ook de bliksemafleider werd, volgens gewoonte, door een technicus onderzocht.

III. *Personeel.*

Over dit onderwerp valt dit jaar niets te berichten als dat allen met ijver werken.

IV. *Toestand van de archiefverzamelingen.*

In het afgeloopen jaar werden vele nieuw aangewonnen archieven in portefeuilles en doozen geborgen. Door den heer commies-chartermeester werden daarenboven vele charters, wier verpakking nog veel te wenschen overliet, van omslagen met opschiften, die in het kort den inhoud vermelden, voorzien.

V. *Werkzaamheden en voortgang van inventarisatie en ordening van het archief.*

In eene bijlage geef ik het relaas van hetgeen in 1895 is voorgevallen ter zake van het geschil over de Rijksarchieven te Roermond, welk relaas zich aansluit aan bijlage A van mijn jaarverslag over 1894.

Behalve de summiere ordening van de talrijke rechterlijke en andere archieven, die op de dienstreizen werden ingezameld en waarover in een volgend hoofdstuk zal worden gehandeld, werd door mij geruimen tijd besteed aan het doen van al zulke nasporingen, als konden dienen tot bewijs der rechten van onze Regeering op de archieven te Roermond bewaard. Verder werden de opgezworen kwartierstaten der abdij Thorn, ter uitgave, door ons geregesteerd, de namen onder de wapens overgeschreven en vergeleken met den inhoud der opzwering, wat meer dan eens tot aanteekening van verschilpunten aanleiding gaf; terwijl wegens de verouderde spelling van de namen der talrijke heerlijkheden, die daarop vermeld worden, geruimen tijd werd besteed aan opzoekingen daaromtrent.

Over de werkzaamheden van den commies-chartermeester is in een vorig hoofdstuk gesproken.

Nog werd door den ondergeteekende begonnen de alphabetische lijst der eigennamen in het 2e dl. van den Inventaris der archieven van de abdij Thorn voorkomende.

VI. *Uitgaven van bescheiden behoorende tot het archief.*

Allereerst wensch ik te wijzen op het schoone proefschrift van jhr. Ch. J. M. Ruys de Beerenbrouck over het strafrecht in het oude Maastricht ter verkrijging van den graad van doctor in de rechtswetenschap, verdedigd voor de faculteit der rechtsgeleerdheid aan de Rijks-Universiteit te Leiden den 17 December 1895, versierd met eene kaart, aanwijzende de politieke indeeling van Maastricht zoo als zij in 1894 was.

Voor dit proefschrift heeft genoemde heer met vrucht een ijverig gebruik van ons archief gemaakt en zeer veel nog niet bekende bizonderheden verzameld. Ik durf dit geschrift veilig rekenen onder de beste wetenschappelijke studiën tot welker samenstelling ons Rijksarchief is geconsulteerd.

Vervolgens werden in de Publications de Limbourg, deel 31, de volgende artikelen uitgegeven waartoe ons archief zijn aandeel heeft geleverd:

1°. Korte geschiedenis der kloosters van Maastricht door baron mr. von Geusau;

2°. de heerlijkheid Swalmen, door den heer Adolf Steffens, oud-inspecteur der posterijen, lid van den Gemeenteraad van Roermond.

In de „Maasgouw werden uitgegeven:

door dr. P. Doppler: regesta over de St. Servatiuskerk te Maastricht p. 1, 2, 5, 6, 9, 10, 13, 14, 18, 19, 21, 22, 26, 27, 29, 30 34.

Torenklok te Graethem p. 3.

Torenklok der voormalige proostdij te Meerssen p. 7.

Het Noord-Oostelijk portaal der St. Servatius kerk te Maastricht in 1890, verhuurd aan kramers 13, 14,

Torenklok der voormalige proostdij Meerssen, p. 23.

Eene bijdrage tot de geelgieterskunst in Limburg, 34, 35.

Aanteekeningen over kerken, torens enz. in Limburg p. 22.

Het mud te Maastricht, Luik, Tongeren enz. op het laatst der 16e en begin der 17e eeuw, p. 70, 71.

Eenige abdissen en religieusen der abdij Hocht, p. 73, 74.

Een testament te Maastricht uit 1265, p. 78, 79, 80.

Dure tijden, p. 88.

Door Jos. M. H. Eversen, kroniek van Maastricht, p. 4 8, 12, 16, 23, 24, 28, 32, 35, 40, 44, 51, 52, 60, 63, 64.

VII. *Opgave der aanwinsten door aankoop, ruil of in bruikleen verkregen en door overgave volgens wettelijke bepalingen, en opgave der verliezen, zoo die er zijn, en alsdan van de oorzaken daarvan.*

Aanwinsten door aankoop:

a. Archieven en handschriften aangekocht van mevr. de weduwe Guillon te Roermond.

§ 1. Land van Valkenburg.

1, 1775. 3 Juli. Plakkaat van Maria Theresia over den cours van eenige kleine Fransche munten in de provincie Limburg aan den drossaard van het Oostenrijksch land van Valkenburg van Brienen gezonden.

§ 2. Stukken, onbekend bij welk Collegie ingekomen.

2. 1776. Stukken van een proces van 1776 gevoerd tusschen den prior van het klooster der H. Elisabeth te Nunheim en den baron van Keverbergh voor het Keizerlijk Hof.

3. 1720, 27 September. Plakkaat van keizer Karel over de waarde van sommige gouden en zilveren munten. Onbekend aan wien verzonden.

4. 1726, 1 Maart. Plakkaat van denzelfden over de waarde van andere munten. Waarschijnlijk verzonden aan de Staten te Roermond of aan het Hof aldaar.

5. 1749, 3 Maart. Plakkaat van Maria Theresia houdende verbod der invoering in de Nederlanden van ducaten lichter dan twee aesen.

6. 1749, 19 September. Plakkaat van Maria Theresia over het munten van gouden en zilveren munten met haar borstbeeld. Gezonden aan een collegie te Roermond en aldaar gepubliceerd.

7. 1753, 18 Mei. Attestatiën van Jan Jozef Langenberg, gezworen waradijn der stad Keulen, over de waarde van: 1°. den goudgulden, 2°. den bescheiden „overlentschen" Keurvorstelijken gulden, 3°. den Rijnschen gulden, 4°. den bescheiden enkelen overlandschen Rijnschen Keurvorstelijken gulden, 5°. den overlandschen Rijnschen Keurvorstelijken gulden, 6°. den enkelen Rijnschen gulden, 7°. den Hornschen postulaat-gulden, 8°. den bescheiden Robertus Keulschen postulaat-gulden, 9°. den enkelen bescheiden Rijnschen gulden.

Op papier. — Vertaling in het Nederl. — Onbekend ten behoeve van wien afgegeven, waarschijnlijk van den muntmeester te Roermond.

§ 3. Staten van het Spaansch-Overkwartier (1).

1653, 17 Mei. De Staten van het Spaansch Overkwartier nemen in ontvangst van het kapittel van den H. Geest te Roermond de som van 1680 gulden, waarvoor zij daaraan verkocht hebben eene rente van 150 gulden, welke som van f 1680 dienen moet tot aflossing van een kapitaal, dat een koopman van Antwerpen op het Overkwartier heeft staan.

Orig. op perkament met het zegel van Roermond.

§ 4. Schepenbank te Roermond.

1. 1390, 1 November. Ten overstaan van Dirk Bake, schout, Jacob Licop en Hendrik van Gangelt, schepenen van Roermond, verkoopen Rutte van Halen en Godart Quynckarts aan „Herman Heuben Emons Steiffsoen" eene rente van 4 Geldersche gulden op een huis gelegen op den hoek der Schoenmakersstraat tegenover den H. Geest,

Orig. op perkament, zegels: 1 afgevallen, 2 en 3 gebroken.

---

(1) Wij gaan bij deze rangschikking van de veronderstelling uit dat het een afgeloste rentebrief is.

Met transfixbrieven van:

1415, 21 October, waarbij ten overstaan van Johan Wilde van Mersen, schout, Dirk Hoeft en Mathias van Gangelt, schepenen van Roermond, Herman Emontz en zijne echtgenoote Katharina twee gulden van den cijns, in den voorgaanden brief vermeld, overdragen aan Dirk Steynbitser.

Orig. op perkament, zegels 1 en 2 afgevallen, 3e gebroken.

en 1416, 31 Maart, bij welken voor Johan Wilde van Mersen, schout, Hendrik van den Fellenrode en Johan van Baexen, schepenen van Roermond, Dirk Steynbitser twee dier gulden overdraagt aan Goswinus van der Volmolen, priester.

Orig. op perkament, de drie zegels beschadigd.

2. 1713, 21 Juli. Christophorus Jacob Dirix, schout, Leonard Baenen, oud burgemeester en Abel Warmers, J.U.L, beide schepenen der stad en van het hoofdgerecht te Roermond, getuigen, dat Arnold Crompvoet ontvangen heeft van de echtgenooten Nicolaas Walcher en Catharina de Breucker de som van 300 patacons, waarvoor hij hun verkocht heeft eene jaarrente van 15 patacons, en dat hij tot onderpand gesteld heeft zijn huis en 17 „stael" akkerland in de „Wolfskeel" gelegen.

Orig. op perkament met 3 zegels in bruin was, alle gaat.

§ 5. Bisdom en Kapittel van den H. Geest te Roermond.

1. 1781, 29 Juli. Ordonnantie van de gouverneurs der Oostenr. Nederlanden, Maria Christina en Albertus Casimir, gericht aan den Bisschop van Roermond over anonieme, schandelijke en opruiende geschriften, zoo in het Fransch als het Vlaamsch, in de Nederlanden rondgestrooid.

Orig. op papier.

2. 1482, 5 Februari. Burgemeester, schepenen en raad van Roermond doen uitspraak in een geschil gerezen tusschen het kapittel van den H. Geest en den rector van het altaar der H. H. Jan Baptist en Georgius in gemelde kerk over het lezen eener dagelijksche Mis gesticht door wijlen Johan van Montefra. die tevens gemeld altaar stichtte en eene kanonieksprebende in gemelde kerk, waarbij bepaald wordt dat de kanonik der

voornoemde prebende en niet de voorn. rector die Mis moet lezen.

Orig. op perkament met het zegel van Roermond.

3. 1521, 22 Januari. Dirk van Kruchten, schout, Rabet van Dursdaele en Johan Moreell, schepenen van Roermond, getuigen, dat Margareta Grammes, dochter van wijlen Martinus Grammes, overgedragen heeft aan Gerard van Wel, priester, kanonik en rentmeester van het kapittel van den H. Geest in gemelde stad, ten behoeve der presentiën, voor het jaargetijde van Willem Pijll van Herkenbosch en zijne ouders twee bescheiden Philippus Bourgondische goudgulden op haar huis.

Orig. op perkament met zegel van Dirk van Kruchten.

4. 1759, 29 Januari. Schout en schepenen van Roermond met name Petrus Franciscus Meijer, schout, Arnold Godefridus van Graven en Frederik Johan Meijer, getuigen, dat J. B. Sijben, syndicus der Staten van het Oostenrijksch Overkwartier, namens en ten behoeve van dezen in leen genomen heeft van het kapittel van Roermond de som van 400 patacons, die moeten dienen voor de buitengewone subsidie aan den Keizer.

Orig. op perkament met 3 zegels in groen was waarvan 1 en 2 gebroken.

5. 1790, 25 Februari. De Staten-Generaal in hun Hof te Venlo, verleenen aan het kapittel van Roermond de vergunning tot opname van een kapitaal van 4000 patacons, ter bestrijding der uitgaven te doen wegens hersteliingen en vernieuwingen van de pastorie en kerk te St. Odiliënberg, de nieuwe kerk, choor en sacristie te Linne, de vergrooting der kerk van Maasbracht, waartoe het wegens de tiende-heffing verplicht is.

Orig. op perkament.

§ 6. Schepenbank van Venlo.

1742, 15 April. Brief van Paulus van Darth J. U. L., schout, Ad. Hermans en J. J. Heutz J. U. L., schepenen van Venlo, meldende dat de licentiaat en advocaat A. J. de Paderborn overgedragen heeft aan Hendrik Lademoeckers en Helena Bleekers, echtelieden, een huis met erf op de Peperstraat gelegen, dat hij hun den 1en te voren verkocht heeft.

Orig. op perkament met drie zegels in bruin was, 2 en 3 beschadigd.

§ 7. Magistraat van Venlo.

1525, 2 Februari. Karel, hertog van Gelder, staat den Magistraat van Venlo toe om den dag van de keuze van den nieuwen burgemeester te veranderen en dien voortaan te houden op 1 Januari; tevens geeft hij hun vergunning, voor den tijd van drie jaren, om geld te slaan tot de waarde van een Brab. penning.

Afschrift op papier door den secretaris van Venlo, Gallot uit 1845.

§ 8. Kessenich (vrije Rijks-heerlijkheid).

1547, 2 November. Jacob dy Wylde, heer tot Kessenich geeft in erfrecht aan Petrus Op ten Cloes zeker „ghemeynde" waarop een huis met hoeve staat, groot ongeveer $2^1/_2$ bunder tegen eenen jaarcijns van $1^1/_2$ oude grooten.

Orig. op perkament, zegel in bruin was.

§ 9. Hoofdgerecht van Thorn.

Eene portefeuille met dosssiers van processen gevoerd voor het hoofdgerecht te Thorn.

§ 10. Schepenbank van St. Stevensweert.

1. Deductie voor de ingezetenen van St. Stevensweert tegen den generaal graaf van Hompesch, heer aldaar.

2. Idem van den graaf van Hompesch tegen die van St. Stevensweert betreffende hun respectieve rechten aldaar.

§ 11. Schepenbank van Maesniel.

1. 1742, 20 Februari. Schepenbrief van Maesniel, Leeuwen en Assenrai, waarbij voor den ambtenaar en den schout, vertegenwoordigd door Jacob Claessens, stadhouder, J. B. Fabritius en J. Jochums, schepenen, Aart Hoets en Maria Thijssen, echtelieden, bekennen ontvangen te hebben van Johannes Beenen en Catharina Franssen eene som van 180 patacons ad 4 pet.

Orig. op perkament met zegel der schepenbank in groen was, gebroken.

2. 1753, 1 Mei. Theodorus Clout, schout, Caspar Linssen en J. B. Fabritius, schepenen, der schepenbank Maesniel, Leeuwen

en Assenray, gelegen in de heerlijkheid Daelenbroeck, getuigen, dat ten hunnen overstaan Anna Thomassen, weduwe van Johannes Geraerdts, en hare meerderjarige zonen, Herman en Paulus, in leen genomen hebben van de wed. van Hendrik Snabel de som van 500 patacons „verpensioneren" tegen 4 pct.

Orig. op perkament met twee zegels in bruin was, dat der schepenbank en dat van den schout, beide gebroken.

3. Plakkaten afgekondigd te Maesniel, ook minuten van requesten aan het leenhof van Gelderland door Frederik Victor vrijheer van Daelenbroeck.

4. Dossiers met processen tusschen den heer van Daelenbroeck en den molenaar te Merum over de banaliteit der molen.

(De dossiers in deze beide laatste nummers vermeld zijn afkomstig van het familie-archief van het huis Daelenbroeck of van de schepenbank van Maesniel)

§ 12. Vorstendom Gelder.

Deductie van het recht des Furstendombs Gelre en Graefschap Zutphen, tot de consolidatie en reunie van het Over-quartier van Roermonde met de drie andere Quartiere van dezelve Provincie. Tot Arnhem bij de weduwe de Haas, Ordin. Drukst. van den Wel. Ed. Hove van Gelderland. 1712 kl. 4°. Gedrukt.

§ 13. Militair-archief.

Van den heer Ch. Jelinger te Maastricht: Plan van een gedeelte der vestingwerken van Maastricht.

Rechts het opschrift:

Plan du haut front de Maestricht avec ses mines et un projet de galeries d'Enveloppe et d'Ecoute depuis le bastion Holstein jusqu'à la contre-garde Friesland.
Art. 5me du Projet de l'an 4me.
Les . . . . ottes en rouge indiquent le sol des galeries et les lettres à l'encre entre deux parenthèses le niveau du terrein

Links het opschrift:

Haut front de Maestricht avec toutes ses mines depuis le bastion Holstijn jusqu'à la porte de Tongres.
Les mines les plus basses aux endroits qu'ils se remontrent sont lavés en verd.
Vu le chef de Brigade de génie La Gastine; breed M. 0.90, hoog M. 0.57.

§ 14. Kloosters (Ms).

16 . . . . . Beschrijving van den oorsprong en voortgang van de volgende kloosters: der Begaarden te 's Bosch, dat der H. Maagd „in dumo (1) nabij Helmond, dat der H. Anna in Rosmael, dat „in throno" der H. Maagd te Diest en het Jesuitencollege te 's Hertogenbosch (handschrift).

Op papier begin der 17e eeuw, Latijn.

B. Boekwerken.

1. J. Mabillon O. S. B., De re diplomatica libri VI, in quibus quidquid ad veterum Instrumentorum antiquitatem, materiam, scripturam et stilum, quidquid ad sigilla, monogrammata, subscriptiones ac notas chronologicas . . . . pertinet, explicatur et illustratur. Accedunt commentarius de antiquis Regum Francorum Palatiis . . . . . Tertia atque nova editio . . . a Marchione Bumbae Johanne Adimari. Neapoli, ex Typographia Vincentii Ursini. 1789, 2 dln. gr. 4°.

2. Ed. Martene et Urs. Durandus, Veterum scriptorum et monumentorum historicorum, dogmaticorum, moralium amplissima collectio, complectens regum et principum aliorumque virorum illustrium epistolas et diplomata bene multa. Parisiis, Montalant. 1724—33, 9 dln fol.

3. Aug. Theiner, Histoire des deux Concordats. Bar-le-duc, 1869, 2 dln. gr. 8°.

4. C. F. A. Piron, Algemeene levensbeschrijving der mannen en vrouwen van België, welke zich door hunne dapperheid, vernuft, geest, wetenschappen, kunst, deugden, dwalingen of misdaden eenen naam verworven hebben, sedert de eerste tijden tot den dag van heden. Mechelen, J. F. Olbrechts, 1860-62. 2 dln. 4°.

5. H. A. van Dijk, Bijdrage tot de geschiedenis der Nederlandsche diplomatie. — Handelingen met Frankrijk en Spanje in de jaren 1668—1672. Utrecht, Kemink & Zoon. 1851, roy. 8°.

6. De obligatione non communicandi in divinis cum juratoribus constitutionis anni tertii sine gravissima necessitate, dissertatio. 1800. 8°.

---

(1) Marienhage, dit klooster werd in 1638 naar Weert overgebracht.

7. Het Nederlandsche Rijks-archief. — Verzameling van onuitgegeven oorkonden en bescheiden voor de geschiedenis des Vaderlands. 1e deel. 's Gravenhage, Martinus Nijhoff. 1857, roy. 8°.

8. J. J. F. Noordziek, Archiefwezen 1826—1852, met eene korte opgave van den inhoud van eenige boekerijen. 's Gravenhage, P. H. Noordendorp. 1853, 8°.

Aanwinsten door schenking:

Boekwerken en Kaarten.

1. Van Zijne Excellentie den Minister van Binnenlandsche Zaken: Dr. W. P. C. Knuttel, Catalogus van de pamfletten-verzameling berustende op de Koninklijke bibliotheek te 's Gravenhage, 2e deel, 2e stuk.

2. Van Zijne Excellentie den Minister van Binnenlandsche Zaken te Brussel: Fr. de Potter, Geschiedenis der gemeenten van Oost-Vlaanderen, deel 51, 8°.

3. Van Zijne Excellentie den Commissaris der Koningin in Limburg: Jaarverslag der provincie Limburg over 1894.

4. Van den Rijksarchivaris in de provincie Utrecht: Verslag omtrent oude gemeente-, waterschaps- en veenderijarchieven in de provincie Utrecht over 1894.

5. Van de „Commission royale d'histoire" der „Académie royale des sciences des lettres et beaux-arts de Belgique" te Brussel:

a. Compte-rendu des seances, 5e série tom. III, 3—6, tom. IV, 1—4, tom. V, 1 en 2.

b. Correspondance du cardinal de Granvelle, tom. X et XI, 2 dln. 4°.

6. Van den heer Tonnaer, architect te Delft:

a. Eene schilderij in olieverf, hoog M. 0.225, breed M. 0.33, voorstellende een gezicht op het stift, de stiftkerk en de parochiekerk te Thorn van de zuidzijde gezien.

b. Een schilderij in waterverf, hoog M. 0.58, voorstellende de abdij Thorn, het Abbatiaal Hof, den toren, het dak en het transept der stiftkerk, den toren der thans afgebroken parochiekerk; in de straat: de abdis in een rijtuig met 6 paarden à la Daumont, kanonikes in koordracht, officier en soldaten der lijfwacht, op de binnen cour twee kanonikessen in choordracht, een soldaat der lijfwacht, verder ziet men vele andere figuren o. a. een monnik in bruine pij, een heer in een draagstoel enz.

Aanwinsten in bruikleen:

A. Archieven.

Door de kerkfabriek van O. L Vrouwe te dezer stede werden in den loop van dit jaar de volgende registers, afkomstig van het opgeheven kapittel van O. L. Vrouwe aldaar in depôt gesteld onder dezelfde voorwaarden als die welke in 1888 in depôt gegeven werden:

1. Compendium prothocollorum ab anno 1408, 2 dln. Fol.

2. Index litterarum et resolutionum Praep. D. D. Statuum Foed. Reipublicae capitulum nostrum et clerum concernentium. Fol.

3. Inventarium archivorum . . . . . Ecclesiae B. Mariae V. Trajectensis. — Stipale privilegiorum. Fol.

4. Lites sive processus. Fol.

5. Memorialia 1107—1798. Fol.

6. Registrum . . . . concernens membrum sive decimam de Herck . . . . . 1745. Fol.

7. Stipale privilegiorum Ecclesiae B. M. V. . . . . collectum 1767 Fol.

8. Stipale fabricae Ecclesiae B. M. V. . . . collectum 1767. Fol.

9. Stipale membri praesentiarum . . . . ecclesiae B. M. V. collectum 1767. Fol.

10. Stipale membri R. R. Dominorum . . . . ecclesiae B. M. V. collectum 1767. Fol.

11. Een register op den rug met gouden letters getiteld: D. D. Praes. Tab. Fol.
1—11 alle in bruin leder.

12. Memorialia 1107—1768. Kl. fol.

13. Compendium Statutorum Capituli et fraternitatis canonicorum Stae Annae 1784. Fol.

14. Beneficium hospitalare sanctae Crucis in ecclesia parochiali divi Petri prope Traiectum. Reg. kl. 4°. perk. band.

15. Nomina (et) cognomina reverendissimorum perillustrium ac generosorum Dominorum Praepositorum B. M. V. ab anno 1131, — decanorum, — cantorum, scholasticorum, canonicorum — defunctorum. Register kl. 4°. perk. bnd.

16. Statuta insignis et perantiquae ecclesiae B. M. V. Trajecti ad Mosam. Kl. 4°. perk. band.

17. Registrum secundae fundationis in altari santi Lamberti in honorem sanctae et individuae Trinitatis. Register kl. 4°.

18. Registrum documentorum 1096—1796, 4 Decembris. 3 banden, waarvan 2 groot fol., in bruin lederen band.

19. Epitome actorum et gestorum circa unionem et incorporationem praeceptoriae monasterii sive domus St. Anthonii in hoc oppido, capitulo collegiatae ecclesiae B M. Virginis Traiecti ad Mosam. Fol.

20. Cijnsen en kapoenen van het Godshuis van St. Antonius te Maastricht 1562. Kl. 4°. met lederen omslag.

21. Register der jaarlijksche inkomsten der pastorij te Venlo 1788, 9 October. Register kl. 4°. met lederen rug.

Aanwinsten van rechterlijke en andere Rijksarchieven krachtens wettelijke bepalingen, in alfab. orde volgens de plaats waar zij zijn overgenomen:

I. Van de volgende Schepenbanken:

A. Baerlo.

1°. Register getiteld: Gerechtsprotocol, 1563, 10 Januari—

1613, 16 September (vóór en achter ook akten); 1622, 2 Mei–1688, 19 October; 1688, 19 October—1730, 5 December (achterin aanteekeningen van ontvangen Pruissische plakkaten); 1731, 31 Februari—1766, 14 Januari (verso beginnen de aanstellingen van schouten enz.).

2°. Register getiteld: Gerechtelijke acten 1717, 12 Mei–1730, 28 Februari (verso: register der plakkaten 1716—1718.)

3°. Register getiteld: Conditien voorwaarden van verkoop 1751, 16 December–1774, 7 April.

4°. Protocol van transporten, verbintenissen en arresten van de vrijheerlijkheid Baerlo 1788, 21 October–1798, 23 December.

5°. Register getiteld: Transporten, 1694, 17 November–1710, 9 December.

6°. Laatgedingen 1650, 15 December—1755.

B. Blerick.

1. Gerechtsprotocollen of dingboeken, 1587, 22 September–1630, 12 November en bijvoegsel; 1630, 26 November—1652, 24 September; 1652, 8 October—1673, 18 April; 1673, 2 Mei–1695, 17 October; 1696, 31 October—1709, 17 Juni; 1709, 1 Juli—1718, 19 Mei; 1718, 13 Juni–1732 December (hierin landgedingen); 1732, 13 October—1778, 23 November.

2. Register getiteld: Gerechtsprotocol van appostillen, vonnissen ende momboirseeden, 1779, 8 Februari—1797, 17 Maart.

3. Registers getiteld: Protocol van obligatiën 1676, 21 Januari—1696, 10 September; achterin arresten van 1683, 19 Mei–1696, 9 Februari; 1710, 6 December—1789, 1 Mei.

4. Register met conditiën van verkoop van mobilaire goederen te Blerick 1770, 24 April–1779, 12 Juli.

5. Protocol van verbintenissen enz. 1696, 28 April—1715, 27 September.

6. Protocol van „vercoopingen wie oock van Egelboschhoff" 1715, 13 April—1738, 10 December.

7. Protocol van verbintenissen enz. 1739, 24 April—1779 4 Maart; achterin: Reglement van den schoolmeester.

8. Transporten, verbintenissen, testamenten en huwelijksvoorwaarden, 1779, 20 Februari—1797, 16 December.

9. Registertje in 4°. van St. Anthonius-broederschap te Blerick, 16e eeuw.

C. KESSEL (ook gemeente-archief).

1. Protocollen van transporten 1783, 6 Februari—1798, 23 Mei.

2. Gerechtelijke protocollen 1748, 12 Januari—1783, 2 Januari.

---

3. Ontvangst-register der cijnsen „der Heeren ofte nieuwe novalien erven" onder Kessel 1790—97 (de titel op den omslag is verkeerd).

4. Idem idem 1750, 1 October—1794, 2 April.

5. Cynsregister 1647 (?).

---

6. Register getiteld: „Prothocolle van opgenomen capitaelen geduyrende den oorlog alhier te lande, met den 28 Meert 1757 begonnen", 1757, 30 Maart—1793, 24 Januari.

7. Origineel schatboek 1687—1706.

8. id. id. 1754—1823.

9. Lijst der koopers van de gemeente-erven 1767—1790.

10. Register getiteld: Conditiën en voorwaarden waaronder eenige gemeentegronden zullen verkocht worden 1794.

11. Register getiteld: Akten wegens den verkoop van gemeentegronden van Kessel, 1766—1794.

D MAASBREE.

Register getiteld: Prothocol van verbintenissen 1708, 20 Juni—

1779, 22 September; 1758, 19 Januari—1789, 23 April; 1789, 27 Juli—1798, 4 Mei. 3 dln.

E. Margraten.

7 portefeuilles met dossiers en losse bescheiden; daarbij eene lias met acten van huwelijksafkondiging of ondertrouw, met huwelijksbewijzen door de schepenen gegeven van 6 Mei 1703—15 November 1712 in port. nº. 1.

F. Roermond.

I. Hof te Roermond.

A. Charters.

1. 1584, 15 September. — Philips II benoemt Willem van Criep tot kanselier van het vorstendom van Gelderland.

Orig. op perkament. Zegel ontbreekt.

(Inventaris Sivré, I, p. 15).

2. 1614, 18 September. — De Aartshertogen gelasten, dat de zaak van Barbara Vrezen, die de kanselarij, 18 Augustus ll. beticht van toovenarij, zal blijven ter kennisneming aan den schout en schepenen der stad Venlo; met bijlagen.

Orig. op perkament.

(Inventaris Sivré, I, p. 336).

B. Registers en portefeuilles.

1. 1e Reeckeninge van Johan François de Bruyne, heer van Abserberge, raedt ende rentmeester generael over de subsidie des Oostenrijks Gelders voor het jaer geeynt den lesten december 1717.

2. 2e Reeckeninge van idem . . . geeynt den lesten December 1718.

3. 3e Reeckeninge van idem . . . geeynt den lesten December 1719.

4. 13e Reeckeninge van idem . . . geeynt den lesten December 1729.

5 Rekeningen van den landrentmeester van het Overkwartier 1601—24, 1625—37, 1638—49, 1650—57, 1658—60, 1661—67, 1668—69, 1670—73, 1674—75, 1676—80, 1681—84, 12 dln. fol.

6. Rekeningen van het Overkwartier uit de 17e en 18e eeuw. 14 Portefeuilles.

7. Doop-, trouw- en sterfregisters der volgende parochiën:

ELMPT.

a. (1) Kopieën ingeleverd door de schepenen bijhet Souverein Hof te Roermond van de dubbelen, hun krachtens decreet van Maria Theresia van 7 Maart 1754 verstrekt.

1. 1754—68 inclusief; 2. 1769—77 inclusief.

b. (1) Registers ingeleverd door de pastoors bij het Hof ingevolge decreet van Maria Theresia dd. 6 Augustus 1778.

1. 1779, 2. 1780, 3. 1781, 4. 1782, 5. 1783, 6. 1784, 7. 1785, 8. 1786, 9. 1687, 10. 1788, 11. 1789 en 90, 12. 1792, 13. 1793.
In het register van 1793 bevindt zich eene lijst der doop-, trouw- en sterfregisters berustende op de pastorie.

HERTEN, MERUM en OOL.

a. 1 1754, 2. 1756, 3. 1757, 4. 1758, 5. 1759.

b. 1. 1793 (doopregister), 2. 1793 (sterfregister).

KATERT, KELPEN en OOLER.

Katert, Kelpen en Ooler behoorden tot 1794 kerkelijk onder het bisdom Luik, parochie Grathem, en wereldlijk

---

(1) Ten einde onnoodigen omslag te vermijden is onder de gemeenten die volgen de letter herhaald en niet de geheele titel.

onder Wessem, Oostenrijksch Gelderland (thans behoort Katert grootendeels onder de gemeente Heel en Panheel, en Kelpen en Ooler en een deel van Katert onder Grathem.)

b. 1. 1781, 2. 1782, 3. 1786, 4. 1787, 5. 1788, 6. 1789, 7. 1790, 8. 1791, 9. 1792, 10. 1793.

Leveroy.

Leveroy behoorde vroeger en ook thans onder de gemeente Nederweert.

a. 1. 1769—1778 inclusief.

b. 1778 (beginnende met 17 September 1778 en eindigende einde 1779): in fine lijst der registers van de pastoreele registers; 2. 1780, 3. 1781, 4. 1783, 5. 1784, 6. 1785, 7. 1786, 8. 1787, 9. 1788, 10 1789, 11. 1790, 12. 1791.

Nederecruchten.

a. 1. 1754—58, 2. 1759, 3. 1760, 4. 1761, 5. 1762. 6 1763, 7. 1764, 8. 1765.

b. 1. 1779, 2. 1780, 3. 1781, 4. 1782, 5. 1783, 6. 1784, 7. 1785, 8. 1787, 9. 1788, 10. 1789, 11. 1790, 12. 1791, 13. 1792, 14. 1793; met lijst der registra pastoralia berustende op de pastorie, vooraan in het register van 1779.

Overcruchten.

a. 1. 1760, 2. 1761, 3. 1763, 4. 1765, 5. 1767.

b. 1. 1779, 2. 1780, 3. 1781, 4. 1782, 5. 1783, 6. 1784, 7. 1785, 8. 1786, 9. 1787, 10. 1788, 11. 1789, 12. 1790, 13. 1791, 14. 1792, 15. 1793.

Neder- en Overcruchten

a 1. 1766, 2. 1768.

Nederwfert.

b. 1. 1779 (3 registertjes), 2. 1780, 3. 1781, 4. 1782, 5. 1783 (3 reg.), 6. 1784, (3 reg.), 7. 1785 (3 reg.), 8. 1786, (3 reg.), 9. 1787 (3 reg.) 10. 1788 (2 regist.,

geen dooden); 11. 1789 (3 reg.), 12 1790 (3 reg.), 13. 1791 (3 reg.), 14. 1792 (2 reg. zijnde doopen en begrafenissen bij een), 15. 1793 (3 reg.).

OBBICHT en PAPENHOVEN.

a. 1. 1754—78 (registers voor copie-conform geteekend door de pastoors).

2 1754—69 incluis voor Papenhoven, voor Obbicht van 1735—1768 voor de huwelijken en tot 1769 voor de andere categoriën (copie van den secretaris).

OBBICHT.

a. 1. 1769 (huwelijken—1769 einde November, doopen van October 1769 tot en met April 1770, sterften Juni 1769 tot en met Januari 1770).

b. 1. 1779, 2. 1780, 3. 1781, 4. 1783, 5. 1784, 6. 1785.

PAPENHOVEN.

a. 1. 1769 (huwelijken van October tot en met 1770 Januari, doopen van Augustus tot Mei 1770, overlijden 1770 Mei—Juni).

b. 1. 1779, 2. 1780, 3. 1781, 4. 1782, 5. 1783, 6. 1784, 7. 1785.

SWALMEN en ASSELT.

1. Swalmen:

b. 1. 1779, 2. 1780, 3. 1781, 4. 1782, 5. 1783, 6. 1784, 7. 1785, 8. 1786, 9. 1787, 10. 1788, 11. 1789, 12. 1791, 13. 1792, 14. 1794.

2. Asselt:

b. Doop- en begrafenisregisters: 1. 1779, 2. 1780, 3. 1781, 4. 1782, 5. 1784, 6. 1785, 7. 1786, 8. 1787, 9. 1788, 10. 1789, 11. 1790, 12. 1791.

Weert.

1. Parochiekerk St. Martinus en „buitenye".

a. 1. 1763—78.

b. 1. 1779, 2. 1780, 3. 1782, 4. 1783, 5. 1784, 6. 1785, (doopb. afzonderlijk) 7. 1786 (3 registers), 8. 1787, (2 reg. doopb. afzonderlijk), 9 1788 (2 reg. doopboek afzonderlijk), 10. 1789 (2 reg. doopb. afzonderlijk), 11. 1791, 12. 1792, 13. 1793.

2. Klooster der Minderbroeders-Recollecten.

a. Begrafenisregister 1769—1778, daarachter lijst der registers van begrafenissen in de kerk en het kerkhof der Minderbroeders; idem van de gedoopten en gehuwden op het kasteel te Weert door en voor dezelfde paters.

b. 1. 1779, 2. 1780.

3. Swartbroeck.

Alleen doopregisters.

b. 1. 1779, 2. 1780, 3. 1782, 4. 1783, 5. 1784, 6. 1785, 7. 1786, 8. 1787, 9. 1788, 10. 1789, 11. 1791, 12. 1793.

4. Tungelroy.

b. 1. 1783, 2. 1784, 3. 1785, 4. 1786, 7. 1787, 8. 1788, 9. 1789, 10. 1790, 11. 1791, 12. 1792, 13. 1793.

Wegberg.

a. 1. 1759, 2. 1760, 3. 1761, 4. 1762, 5. 1764, 6. 1765, 7. 1766, 8. 1767, 9. 1768.

b. 1. 1779, 2. 1780, 3. 1781, 4. 1782, 5. 1783, 6. 1784, 7. 1785, 8. 1786, 9. 1787, 10. 1788, 11. 1789, 12. 1790, 13. 1791, 14. 1792, 15. 1793.

b. 1. 1779, 2. 1780, 3. 1781, 4. 1782, 5. 1783, 6. 1784, 7. 1788, 8. 1789, 9. 1790, 10. 1791, 11. 1793.

II. Staten van het Geldersch Overkwartier te Roermond.

A. Charters en documenten op papier.

1. 1404, 1 September. Ridder Heinric van Reygersuliete, schout van Antwerpen, en schepenen en raad van die stad maken eene ordonnantie over de betaling van de lijfrenten, die vroeger door den hertog van Gelre in Brabant verkocht waren, en waarvan een groot gedeelte in het bezit is van de inwoners hunner stad.

Orig. op perkament.

2. 1419, 25 October. Vergelijk getroffen tusschen den hertog van Gelder en Gulick, en de ridderschap en steden van Gelder.

Orig. op perkament.

3. 1477, 6 Augustus. *Des donresdaigs na sente Petersdach ad vincula.* — Johan van Arendale, heer tot Well, bekent dat de vorstin Catharina, dochter van Gelre en Gulik in naam van den hertog Adolf, van de vier hoofdsteden en van de stad Venlo, betaling ontvangen heeft van 3200 Rijnsche guldens, die op het drostambt van Gelre gevestigd waren.

Orig. op perkament.

4. 1493, 22 Juli. *Des manendaigs na sente Margrieten daich.* — Hertog Karel bevestigt en vermeerdert de rechten van het kwartier Roermond; mede bezegeld door Reyner, here tot Brochuys, Evert van Wilp, Willem van Ghent en de stad Roermond.

Orig. op perkament.

5. 1503, 5 Februari. Verbond van de ridderschap en steden van het Overkwartier, om bij afwezigheid van den Hertog, die naar Frankrijk gereisd is, het land en voornamelijk het Overkwartier voor hem te bewaren, den gemeenen vijand uit hunne huizen krachtigen weerstand te bieden en met geen

buitenlandschen vorst eigenmagtig in onderhandeling te treden.

Orig. op perkament.

6. 1538, 2 Februari. Willem, zoon van den hertog van Kleef, Gulik en Berg, vergunt aan de ridderschap en steden van het Overkwartier om ten allen tijde den landdag te kunnen samen roepen. Daar hij nog geen zegel bezit, verzocht hij zijn vader om voor hem te zegelen.

Orig. op perkament.

7. 1538, 10 Februari. Willem, zoon van den hertog van Kleef, Gulik en Berg, tot beschermer des lands en opvolger van hertog Karel van Gelre gekozen, bekent dat hij met de hand op het H. Evangelie gezworen en beloofd heeft de ridderschap, burgemeester, schepenen, raden, burgers en ingezetenen van het Roermondsch kwartier te beschermen en te helpen als zijne geborene onderdanen, en bevestigt tevens alle vrijheden, die zij van vroegere vorsten verworven hebben.

Orig. op perkament.

8. 1556, 21 April. Filips van Montmorency, graaf van Horne, stadhouder van Gelderland, verklaart, door koning Filips daartoe gemachtigd, hulde en eed te hebben ontvangen van ridderschap en steden en Overkwartier, met inlassching der akte van afstand van Karel V en van het formulier van den eed door koning Filips en de staten van het Overkwartier gedaan.

Orig. op perkament.

9. 1556, 28 Mei. *In onser stat van Breussele den XXVIIen dach van Meye.* — Filips II bevestigt het tractaat in 1543 vóór Venlo gesloten, met inlassching van de woorden van dit verdrag.

Orig. op perkament.

10. 1595, 30 Juni. Filips II eene bede aangevraagd hebbende aan ridderschap en steden van het Overkwartier van Gelderland, representeerende de staten van dat kwartier, ten bedrage van 72000 Carolus-guldens, om te dienen tot onderhoud van het krijgsvolk in de steden en plaatsen aldaar, stelt zich, na kennis genomen te hebben van het verzoekschrift dier staten, tevreden met de door hen aangeboden 24000 gulden, en zulks

ter consideratie van de langdurige oorlogen en de overgroote lasten, die dientengevolge door vermeld kwartier gedragen worden.

Orig. op perkament.

11. 1598, 25 Augustus. De aartshertog Albert neemt bezit van het Overkwartier in naam van de infante Isabella, na de prestatie van de gewone eeden.

Orig. op perkament.

12. 1609, 20 Juni. De aartshertogen Albert en Isabella geven, op de voordracht van den Souvereinen Raad en met goedkeuring van hunnen particulieren raad, nieuwe instructiën voor de kanselarij, bestaande in 48 artikelen.

Orig. op perkament.

13. 1611, 12 October. De aartshertogen Albert en Isabella regelen, op het verzoek van ridderschap en steden van Gelderland, de aflossing der renten, door de ingezetenen van het hertogdom verschuldigd.

Orig. op perkament.

14. 1612, 16 November. De aartshertogen Albert en Isabella geven voorschriften aangaande de kleine revisie der vonnissen in het Overkwartier van Gelderland.

Afschrift op perkament.

15. 1614, 18 Mei. De aartshertogen Albert en Isabella, eene bede aangevraagd hebbende aan de staten van het Overkwartier ten bedrage van 70 000 gulden voor een jaar tot onderhoud van het krijgsvolk, stellen zich met de door de staten aangeboden 48 000 gulden tevreden en geven daarvan dezen brief van non-prejuditie.

Orig. op perkament.

16. 1615, 31 Januari. De aartshertogen Albert en Isabella, eene bede aangevraagd hebbende aan de staten van het Overkwartier ten bedrage van 70 000 gulden, stellen zich met de door de staten aangeboden 45 000 gulden tevreden en geven daarvan brief van non-prejuditie.

Orig. op perkament.

17. 1616, 26 Mei. De aartshertogen Albert en Isabella, uit kracht eener volmacht van Filips III, ridderschap en hoofdsteden van het Overkwartier beschreven hebbende, om den eed te komen afleggen aan genoemden Filips III, geeft aan de afgevaardigden van dit kwartier, die daartoe te Morimont verschenen, acte van non-prejuditie en zulks omdat deze beschrijving plaats had buiten het vorstendom Gelderland, hetwelk in strijd is met de privilegiën, daar zulks binnen de grenzen van dat land had behooren te geschieden.

Orig. op perkament.

18. 1616, 22 September. De aartshertogen Albert en Isabella, eene bede aangevraagd hebbende aan de staten van het Overkwartier ten bedrage van 70 000 gulden, stellen zich met de aangeboden som van 48 000 gulden tevreden en geven daarvan brief van non-prejuditie.

Orig. op perkament.

19. 1619, 14 Mei. De aartshertogen Albert en Isabella aan de staten van het Overkwartier eene bede aangevraagd hebbende van 60 000 gulden stellen zich met 50 000 tevreden en geven hiervan dezen brief van non-prejuditie.

Orig. op perkament.

20. 1619, 20 September. De aartshertogen Alber en Isabella, geven octrooi aan de staten van het Overkwartier om het landrecht van dat kwartier te mogen doen drukken en zulks bij eenen drukker naar hunne keuze.

Orig. op perkament.

21. 1620, 19 April. De aartshertogen Albert en Isabella geven brieven van non-prejuditie wegens een bede van 60 000 gulden, hun door de staten van het Overkwartier toegestaan.

Orig. op perkament.

22. 1621, 19 Januari. De aartshertogen Albert en Isabella, geven brieven van non-prejuditie wegens eene bede van 50 000 gulden, hun door de staten van het Overkwartier toegestaan.

Orig. op perkament.

23. 1622, 13 Juli. Filips IV geeft brieven van non-prejuditie wegens eene bede van 51 000 gulden, hem door het Overkwartier toegestaan.

Orig. op perkament.

24. 1622, 4 November. Filips IV geeft brieven van non-prejuditie wegens een bede van 18 000 gulden, hem door de staten van het Overkwartier toegestaan.

Orig. op perkament.

25. 1623, 27 Maart. Filips IV geeft brieven van non-prejuditie aan de afgevaardigden van het Overkwartier van Gelderland, die zich naar Brussel begeven hadden om hem den eed van getrouwheid af te leggen.

Orig. op perkament.

26. 1623, 25 Juni. Adriaan van Hoensbroek, erfmaarschalk van het vorstendom Gelder, Johan van Wittenhorst, Caspar van Merwick, Willem Moeitz, burgemeester van Roermond en Hendrik de Dartz, burgemeester van Venlo, allen gedeputeerden van de staten van Gelderland, certificeeren, dat zij de open brieven ontvangen hebben aangaande de eedsaflegging van de infante Isabella, in naam van Filips IV, en den eed van getrouwheid aan den koning door de staten van Gelderland afgelegd, met inlassching van het formulier van die eeden.

Orig. op perkament.

27. 1649, 30 Januari. Rentebrief ten laste der staten van het Overkwartier ten behoeve van Agnes de la Nativité genaamd Boesmans, eerwaarde moeder der Ursulinen te Roermond.

(Inventaris Sivré, IV, p. 11).

Orig. op perkament.

28. 1652, 9 Juli. Filips IV vergunt aan de raadsleden me den korten tabbaart dezelfde jaarwedde, welke door die van den langen tabbaart genoten wordt.

Orig. op perkament.

29. 1655, 23 Juni. Filips IV besloten hebbende, ter bestrijding der groote kosten, veroorzaakt door den langdurigen

oorlog, dien hij met Frankrijk heeft moeten voeren, zijne heerlijkheden in het vorstendom Gelder te verkoopen ziet van dezen verkoop af, vermits de staten van die provincie hem eene tegemoetkoming aanbieden van 100 000 livres, welke hij aanneemt, belovende voortaan het grondgebied van Gelderland niet te verdeelen.

Orig. op perkament.

30. 1666, 24 Februari. Inhuldigingsakte van Karel II als hertog van Gelderland, gegeven door Philips Balthasar van Gendt, prins, graaf van Isenghien, stadhouder van Gelderland, met inlassching van de volmachten hem daartoe gegeven en het formulier van de orden, dientengevolge door hem en de ridderschap van het Overkwartier afgelegd.

Orig. op perkament.

31. 1670, 3 Februari. Lodewijk XIV, koning van Frankrijk, in aanmerking nemende de lange gevangenschap op het kasteel van Sedan van Willem baron van Merwick, Otto Lodewijk baron de Blancart en Gerard Bordels, oud-burgemeester van Roermond, als gijzelaars voor het Overkwartier van Gelderland, vermindert het losgeld van 230 000 livres, tot de betaling waarvan zij zich bij het verdrag van St. Corneli-Munster van 29 Mei 1668 verbonden hadden, tot op 132 000 livres, en beveelt hunne loslating, zoodra van de betaling dier som in handen van den heer Carlier, intendant van politie in Henegouwen, zal gebleken zijn.

Orig. op perkament.

32. 1670, 28 Maart. Brief van den heer Carlier, intendant van politie in Henegouwen, waarin hij bekent de som van 132 000 livres ontvangen te hebben en de vrijstelling van de gijzelaars verzoekt.

Orig. op perkament.

33. 1670, 24 Mei. Afschrift geauthentiseerd door twee notarissen van Sedan, van het bevel tot vrijstelling der gijzelaars.

Op papier.

34. 1677, 12 April. Karel II verleent octrooi aan de staten

van het Overkwartier tot het aangaan eener leening van dertig duizend patacons.

Orig. op perkament.

35. 1678, 15 Februari. Koning Karel II maakt een reglement vervat in 25 artikelen, omtrent de administratie van het vorstendom Gelre.

Orig. op perkament.

36. 1679, 8 Juli. Koning Karel II geeft uitbreiding aan het reglement van den 15den Februari 1678.

Orig. op perkament.

37. 1702, 21 Februari. Inhuldigingsakte van Filips V als hertog van Gelder, gegeven door Filips Emanuel, graaf en prins van Horne, stadhouder van Gelder, aan de staten van het Overkwartier; met inlassching van de volmacht hem daartoe verleend en het formulier der eeden, dientengevolge door hem en de ridderschap afgelegd.

Orig. op perkament.

38. 1719, 6 December. Inhuldigings-akte van den Keizer Karel VI als hertog van Gelderland, gegeven door François Gaspar van Hemselrode, fungeerend stadhouder en kanselier van Gelder aan de staten van het hertogdom Gelder; met inlassching van de volmacht hem daartoe verleend en het formulier der eeden dientengevolge door hem en de ridderschap afgelegd.

Orig, op perkament.

39. 1744, 18 Mei. Inhuldigings-akte van Marie Theresia als hertogin van Gelder, gegeven door Franciscus Josephus Xaverius, graaf van Baillet, kanselier van den souvereinen raad van Gelderland, fungeerend stadhouder aan de ridderschap en gedeputeerden der hoofdstad van het Overkwartier, representeerende de staten van het vorstendom Gelder, inlassching zijner volmacht daartoe en het formulier van de eeden dientengevolge door hem en de staten afgelegd.

Orig. op perkament.

40. 1765, 8 Januari. De kanselier St. Vaast bericht aan de

staten, dat de Landvoogd verzoekt, dat hem de laatst goedgekeurde rekening worde toegezonden.

Orig. op papier.

41. 1765, 10 Januari. Aanneming door Cobenzl, gevolmachtigde Minister van Maria Theresia, eener som van 18 000 Brab. gulden als eene aide voor het loopend jaar 1765 door de staten toegestaan als mede eener som van 2 000 gulden als subsidie tot onderhoud van het hof voor het jaar 1765.

Orig. op papier.

42. 1765, 6 April. Reces van de staten van het vorstendom Gelder, bevelende de toezending der bij de brief van 8 Januari verzochte rekening aan den kanselier en handelende over het invorderen der toegestane aide en subsidie voormeld.

Minuut.

43. 1765, 22 April. Schrijven aan de staten door den graaf van Cobenzl, dat hij de in-, uit- en doorvoerrechten in het departement van Roermond heeft afgeschaft, behalve die welke op de rivier de Maas geheven worden, enz.

Orig. op papier.

44. 1765, 4 Mei. De thesaurier-generaal, de raadsleden en de commiezen der finantiën van Z. M. zenden afschrift aan de staten van een brief door hen gezonden aan de ontvangers der rechten te Roermond, aangaande de afschaffing van de in-, uit- en doorvoerrechten in het Departement Roermond.

Orig. op papier.

45. 1765, 14 Mei. Vier minuten van brieven der staten aangaande hetzelfde onderwerp. Adhaesie van de regenten van Weert, Nederweert en Wessem aan de bepalingen vervat in den brief van 29 April 1765. Adhaesie van de regenten der vrijheerlijkheid Meijel.

Org. op papier en minuten

46. 1766, 10 December. Akte van aanneming door Karel van Lotharingen eener subsidie voor 1767 van 18 000 gulden en eener subsidie tot onderhoud van het hof van 2 000 gulden.

Orig. op papier.

47. 1767, 19 Februari. De staten van Gelderland geven bevel tot het reduceeren der renten ten laste van het vorstendom van 4 op $3^1/_2$ %.

Minuut.

48. 1766, 3 October. Instructie voor N. Tackoen, kanselier van den raad in Gelderland aangaande hetgene hij van wege de Keizerin-weduwe voor te dragen heeft in de eerste vergadering der staten van het vorstendom.

Afschrift op papier.

49. 1767. Verschillende stukken aangaande de verandering van de breedte van het karrenspoor in de provincie Gelderland.

Minuten en afschriften.

50. 1767, 21 December. De staten van Gelderland maken een vertoog tegen het verbod om de philosophie te onderwijzen in het bisschoppelijk seminarie van Roermond.

Minuut.

51. 1767, 23 December. De staten van Gelderland geven hunne bezwaren te kennen aangaande de voorgedragen subsidie van het jaar 1768 tot bijdrage van 36000 gulden Brab.

Minuut.

52. 1768, 3 Januari. Overwegingen betrekkelijk het vertoog van de staten, strekkende om de vergunning te bekomen dat de onderdanen van Oostenrijksch Gelderland de philosophie mogen beoefenen in het bisschoppelijk seminarie van Roermond.

Minuten met 2 bijlagen.

53. 1768, 11 Januari. Karel van Lotharingen neemt van de staten van Gelderland aan 18 000 gulden als subsidie voor het jaar 1768 en 2 000 gulden tot onderhoud van het hof.

Orig. op papier.

54. 1768, 14 Mei. De raad van domeinen en finantien te Brussel vraagt inlichtingen bij de staten aangaande eene heerschende veeziekte in het land van Kleef en de middelen om die te keeren met antwoord van de staten.

Orig. op papier en minuten.

55. 1768, 18 September. Verklaringen door den pensionaris van de staten van Oostenr. Gelder dat de mannelijke adellijke personen stem en zitting hebben in de vergadering dier staten, wanneer zij den ouderdom van 20 jaren bereikt hebben en de vereischte hoedanigheden daartoe bezitten.

Minute.

56. 1768, 12 November. Instructie voor den kanselier van den raad in Gelderland aangaande hetgene hij namens de Keizerin voor te dragen heeft in de eerstkomende vergadering der staten van het vorstendom

Afschrift.

57. 1769, 2 Januari. De staten van Gelderland geven aan den Landvoogd hunne bezwaren te kennen aangaande het voorgedragen subsidie voor het jaar 1769.

Minuten.

58. 1769, 14 Januari. Karel van Lotharingen neemt de subsidie van 18 000 gld. aan door de staten van Gelderland voor 1769 toegestaan, en van 2 000 gulden voor het onderhoud van het hof.

Orig. op papier.

59. 1769. Heilwenschen van de staten bij gelegenheid van het 25 jarig bestuur van Karel van Lotharingen als gouverneur-generaal der Nederlanden, met antwoord van den landvoogd.

Orig. op papier en minuten.

60. 1769, 2 October. Bericht van den Landvoogd aan de staten dat Z. M. het besluit genomen heeft om eene der eerst openvallende prebenden bij het adellijk kapittel van kanonikessen te Praag of te Inspruck aan eene jonkvrouw in Nederland geboren te verleenen.

Orig. op papier.

61. 1769, 19 December. De raad van domeinen en finantiën zendt aan de staten van Gelderland eene memorie van den magistraat van Roermond houdende verzoek de inwoners dier

stad te verbieden goederen daarin te brengen tot nadeel der gilden en kooplieden.

Orig. op papier.

62. 1769—1770. Verschillende stukken betreffende de gevraagde subsidiën voor het dienstjaar 1770 en de aanneming door den landvoogd van het door de staten toegestane bedrag.

Orig. op papier en minuten.

63. 1770, 8 Januari. De Keizerin-weduwe vraagt aan de staten van Gelderland opgave van de verschillende lasten die in de uitgestrektheid hunner administratie bestaan, van de verschillende soorten van belastingen die zijn ingevoerd om deze te voldoen, van de verschillende vrijdommen daarvan en eindelijk van de bescheiden, waarop die vrijdommen gegrond zijn.

Orig. op papier.

64. 1770, 29 Maart. De Keizerin-weduwe zendt afschrift van een decreet houdende afschaffing van de vrijdommen in de openbare lasten, welke die van het Gulden Vlies en de kamerheeren tot dusverre genoten hebben.

Orig. op papier.

65. 1770, 2 April. De Raad van domeinen en financiën zendt aan de staten ten fine van advies een vertoog van burgemeesteren, schepenen en regenten van het land van Weert, Nederweert en Wessem, aangaande de betaling der som van f 21 000 br. hun opgelegd bij de afschaffing van de in-, uit- en doorvoerrechten, volgens het besluit van den Landvoogd van 22 April 1765.

Orig. op papier.

66. 1770, 12 Mei. De staten zenden aan de Koningin-weduwe de opgaven, door haar verlangd bij brief van 8 Januari 1770.

Minuten.

67. 1770, 28 Mei. De Landvoogd bericht dat H. M. de Keizerin Maria Theresia tot gevolmagtigd minister in de Nederlanden benoemd heeft den prins George Adam de Starhemberg, in de plaats van den overledenen graaf de Cobenzl.

Orig. op papier.

68. 1770, 3 November. De Landvoogd zendt exemplaren van twee verschillende declaratiën, inhoudende de gevorderde bewijzen tot toelating bij de ridderschap en bij de kapittels van kanonikessen in deze landen.

Orig. op papier.

69. 1770, 10 November. De Landvoogd bericht aan de staten, dat Keizerin Maria Theresia den titel van Altesse verleend heeft aan hare kanseliers, belast met het departement der Nederlanden bij haar persoon wanneer deze, zooals thans het geval is, prinsen van het keizerrijk zijn, en zulks bij uitzondering op den algemeenen regel, die voorschijft dat deze titel alleen aan de souvereine prinsen toekomt.

Orig. op papier.

70. 1770, 20 December. De raad van domeinen en financiën te Brussel deelt aan de staten mede een afschrift eener ordonnantie van den Prins-bisschop van Luik, waarbij de kleine koperen munten of Duitsche mitrailles in het land van Luik verboden worden en vraagt of het niet te vreezen is dat deze slechte munt naar de Oostenrijksche provincie Gelderland zal vloeien, en welke middelen men zoude kunnen aanwenden om dit te keeren.

Orig. op papier.

71. 1770, 23 December. De staten schrijven een brief van aanbeveling aan den Landvoogd ten voordeele van den markies van Hoensbroek bij gelegenheid ven den opengevallen bisschopszetel te Roermond.

Orig. op papier.

72. 1777, Verschillende stukken betreffende de gevraagde subsidiën voor het dienstjaar 1777 en de aanneming door den Landvoogd van het door de staten toegestane bedrag.

Orig. op papier.

73. 1777, 24 Februari De Landvoogd machtigt de staten op te nemen eene som van 20 000 gulden wisselgeld tot den minst mogelijken interest; hij bepaalt dat deze som moet aangewend worden tot betaling van de achterstallige subsidiën.

Orig. op papier.

74. 1777, 14 April. De Landvoogd zendt eene gedrukte nota, inhoudende de maatregelen, die hare Majesteit de Keizerinweduwe genomen heeft ten opzichte van de studiën en de opvoeding der jeugd in de Nederlanden; terwijl deze nota de oprichting van een collegie pensionnaat te Roermond op kosten der schatkist gebiedt, vraagt hij inlichtingen aangaande de leeraren daaraan te verbinden.

Orig. op papier.

75. 1777, 23 September. De staten maken een vertoog over den toestand der stad Roermond en der dorpen Swalmen en Echt, tot het bekomen van verzachting in de betaling van hun aandeel in het subsidie.

Minute.

76. 1777, 15 November. De staten zenden aan den Landvoogd eene memorie betreffende de hoedanigheden, die gevorderd worden om met de betrekking van adellijk lid in den raad van Gelderland bekleed te worden.

Minute.

77. 1777—1778. Stukken betreffende de gevraagde subsidiën voor het dienstjaar 1778 en de aanneming door den Landvoogd van het door de staten toegestane bedrag.

Orig. op papier en minuten.

78. 1778, 21 Januari. De Landvoogd machtigt de staten tot het opnemen eener som van 20 000 gulden wisselgeld tot den minst mogelijken interest; hij bepaalt dat deze som moet aangewend worden tot betaling van de achterstallige subsidiën.

Orig. op papier.

79. 1778, 30 November. De raad van domeinen en financiën geeft kennis aan de staten, dat de Landvoogd machtiging verleend heeft tot het opnemen eener som van 9 781.8 sols en 7 deniers tegen den minsten interest, strekkende tot voldoening van achterstallige subsidiën en van het makelaarsloon.

Orig. op papier.

80. 1778—1779. Stukken betreffende de gevraagde subsidiën

voor het dienstjaar 1779 en de aanneming door den Landvoogd van het door de staten toegestane, als, 18 000 gl. Br. voor gewoon subsidie, 2 000 gl. voor subsidie tot onderhoud van het hof en 20 000 gulden als *don gratuit.*

Orig. op papier en minuten.

81. 1779, 20 Januari. De staten van Gelderland maken eene nota tegen de invoering van een bruggegeld op de steenen brug te Roermond en stellen als equivalent daarvan eene belasting, te heffen aan de stadspoorten voor de personen, die binnenkomen na het uur der sluiting.

Minute.

82. 1779. Verschillende stukken aangaande een tweede *don gratuit* door de staten van Gelderland toegestaan voor het jaar 1779.

Orig. op papier en minuten.

83. 1779, 3 November. De staten zenden een vertoog aan den landvoogd aangaande eene voorgestelde belasting op de tienden in Gelderland.

Minute.

84. 1780. Stukken betreffende de aanvraag van den heer van Weimar om als riddermatig persoon toegelaten te worden tot de vergaderingen van de staten van Oostenrijksch Gelder.

Orig. op papier en minuten.

85. 1780. Stukken betreffende de gevraagde subsidiën voor het dienstjaar 1780 en de aanneming door den Landvoogd van het door de staten toegestane bedrag, als 18 000 gulden voor gewoon subsidie en 2 000 gulden voor subsidie tot onderhoud voor het hof.

Orig. op papier en minuten.

86. 1789, 29 Maart. De staten geven kennis aan den Landvoogd dat het door hen toegestane subsidie van 20 000 gulden voor den bouw der brug over de Roer met de overige subsidiën opgenomen is tegen den interest van 4 en 5 %. Daar zij dit geld evenwel in Holland bekomen kunnen tegen den interest van $3^1/_2$ %, vragen zij octrooi om een kapitaal tegen dezen

interest te mogen opnemen, ten einde het kapitaal tegen eenen hoogeren interest opgenomen daaruit af te lossen.

Minute.

87. 1780, 10 Juli. George Adam, prins van Starhemberg, geeft kennis van zijne benoeming tot waarnemend Landvoogd bij het overlijden van den prins van Lotharingen.

Orig. op papier.

88. 1780, 18 October. De waarnemende Landvoogd geeft kennis van de benoeming tot Landvoogden der aartshertogen Marie Christina en Albert van Saxen-Tesschen.

Orig. op papier.

89. 1780, 10 December. Kennisgeving aan de staten van het overlijden van hare majesteit de Keizerin en Koningin-weduwe.

Orig. op papier.

90. 1780 - 1781. Stukken betreffende de gevraagde subsidiën voor het dienstjaar 1781, en de aanneming door den Landvoogd van het door de staten toegestane, als 18 000 gulden voor gewoon subsidie en 2 000 gulden voor subsidie tot onderhoud van het Hof.

Orig. op papier.

91. 1781, 5 Mei. De Keizer en Koning zendt een verklarend en uitbreidend decreet van art. XII van het reglement van 23 September 1769 aangaande de bewijzen van adeldom voor de adellijke kapittels.

92. 1781, 20 Augustus. Relaas van de inauguratie van Zijne Keiz. en Kon. Majesteit Josef II als hertog van Gelre en graaf van Zutphen, geschied te Roermond den 20sten Augustus 1781.

Orig. op perkament en minute.

93. 1781—1782. Stukken betreffende de gevraagde subsidiën voor het dienstjaar 1782 en de aanneming door den Landvoogd van het door de staten toegestane bedrag, als 18 000 gulden

voor gewoon subsidie en 2000 gulden voor subsidie tot onderhoud van het hof.

Orig. op papier en minuten.

94. 1782, 7 Januarij. De Keizer en Koning zendt een decreet bepalende dat degenen, die naar eene adellijke prebende dingen, alvorens benoemd te worden, de bewijzen moeten geleverd hebben, omschreven bij het reglement van 23 September 1769 en de daarop gevolgde decreten, en daarbij eene declaratie van het kapittel moeten overleggen, waarin zij de prebende vragen, inhoudende dat hunne aanneming geene moeielijkheden in den weg staan.

Orig. op papier.

95. 1782, 23 Februari. Staat van onkosten, gratificatiën enz. veroorzaakt door de inauguratie van Zijne Keiz. en Kon. Majesteit Jozef II als hertog van Gelder en graaf van Zutphen.

Minute.

96. 1782, 24 Juli. De Keizer en Koning zendt eene declaratie aangaande de bewijzen, die moeten worden bijgebracht om aangenomen te kunnen worden in de adellijke kapittels van Maubeuge en Denain.

Orig. op papier.

97. 1782, 14 November. De staten verstrekken eene opgave van de ambten, die zij te vergeven hebben, met omschrijving van het gezag en de emolumenten daaraan verbonden.

Minute.

98. 1782. Stukken betreffende subsidiën voor het jaar 1783.

Orig. op papier en minuten.

99. 1783, 10 Juni. De Landvoogden berichten aan de staten dat de Keizer en Koning tot gevolmachtigd minister bij hunne personen benoemd heeft den graaf Louis de Barbiano en Belgioso, ter vervanging van den graaf van Starhemberg.

Orig. op papier.

100. 1783, 24 December. De staten geven eene verklaring

af van de deugdelijkheid der wapens van Richardis Maria Weldelina van der Heiden.

Minute.

101. 1783—1784. Stukken betreffende de subsidiën voor het jaar 1784 en 1785.

Orig. op papier en minuten.

102. 1784, 7 April. De Landvoogden zenden een schrijven van den Keizer en Koning inhoudende de oogmerken en de fondamenteele beginselen, waarnaar hij verlangt dat tot welzijn zijner volken de zaken behandeld worden, en waarnaar alle ambtenaren en staatsdienaren zich te gedragen hebben in de publieke administratie, die hun is toevertrouwd.

Orig. op papier.

103. 1784, 20 October. De Raad van domeinen en financiën zendt tot advies van de staten eene aanvraag van Jan Hendrik Stephan tot het bekomen van een octrooi tot oprichting eener papierfabriek op de rivier de Swalm bij Cruchten. Inliggend het advies van de staten.

Orig. op papier.

104. 1787, 13 Maart. De Landvoogden berichten dat Zijne Majesteit den nieuwen intendanten en commissarissen in de provinciën vrijstelling verleend heeft van de rechten, die door de staten geheven worden, op denzelfden voet als de raadsheeren van zijn gouvernement genieten.

Orig. op papier.

105. 1787, 2 April. Procesverbaal van de verkiezing van vijf rechters bij de nieuw op te richten rechtbank van eersten aanleg te Roermond.

Minute.

106. 1787, 28 Mei. Declaratie van den Keizer en Koning inhoudende opheffing van de intendantiën.

Gedrukt exemplaar.

107. 1787, 12 October. De staten van Brabant benoemen

den pensionaris van Antwerpen om met den pensionaris van Gelderland samen te werken tot herstel der inbreuken, gemaakt op de voorrechten en privilegiën van de staten van Gelderland.

Geauthentiseerd extract get. de Cock.

108. 1787, 26 October. Stukken betrekkelijk de benoeming van den graaf van Trautmansdorff tot gevolmachtigd ministe bij de landvoogden.

Orig. op papier en minuten.

109 1787, 21 November. De staten richten een vertoog tot den Keizer en Koning ten voordeele van de universiteit van Leuven, tot het terug geven van het recht van nominatie, haar bij decreet van 24 November 1783 ontnomen.

Minute.

110. 1788, Februari. Stukken betrekking hebbende op de afschaffing van de in-, uit- en doorvoerrechten in het Oostenrijksch Gelderland.

Minute.

111. 1788, 11 Augustus. De staten vragen de vereeniging van den Souvereinen Raad te Roermond met den magistraat van die stad, op denzelfden voet als zulks bij diploma van 2 October 1737 geregeld was.

Minute.

112. 1788, 16 October. Joannes Goossens, marktschipper van Roermond op Mook, vraagt vergunning aan de staten, om tot meerder gerief van den handel, een wekelijkschen dienst op Maastricht te mogen inrichten.

Orig. op papier.

113. 1788—1789. Stukken aangaande het te verleenen gewoon subsidie door de staten, voor het jaar 1789.

Orig. op papier.

B. Registers en portefeuilles.

1. Kwartiersrecessen 1600—1608, 1607—1610, 1611—14, 1615—17, 1617—21, 1621—30, 1629—32, 1632—44, 1644—53, 1654—58, 1659—62, 1663—65, 1665—68, 1668—70, 1670—73,

1673—75, 1675—77, 1677—79, 1679—81, 1681—83, 1683—85, 1686—89, 1689—92, 1693—95, 1696—98, 1698—1701, 26 dln. fol. gemerkt II—XXVII.

2. Idem, 1717—23, 1723—25, 1725—28, 1728—35, 1735—38, 1738—41, 1741—43, 1743—46, 1746—49, 1749—51, 1752—56, 1757—60, 1760—63, 1763—69, 1781—87, 15 dln. fol. gemerkt I—XIV, XVII.

3. Origineele kwartiersrecessen, 1677, 1678, 1679, 1680, 1681, 1682, 1683, 1684, 1685, 1686, 1687—88, 1689, 12 dln. fol. gemerkt IX—XX. (De acht eerste deelen zijn nog te Roermond).

4. Doleantiën en ordres enz., 1583—1608, 1608—16, 1616—21, 1621—24, 1602—30, 1623—49, 1648—51, 1637, 1650—52, 1607, 1652—55, 1655—56, 1657—58, 1658—60, 1660—65, 1666—70, 1671—75, 1675—79, 1680—84, 1684—89, 1686, 1687—89, 19 dln. fol. gemerkt I—XVII, XVIII[1], XVIII[2].

5. Code des principaux traités, conventions, chartres et documens du duché de Gueldre, avec un traité méthodique de l'usage que l'on en peut tirer, cum notis, 2 dln. 4°.

6. Ridder-cedel vant Overquartier van Gelderland 1550—1698, 1 dl. fol. obl.

7. Manuael van de beden en subsidiën int Oostenryck Gelderlandt beginnende metten 1 Januari 1720 Reg. in fol.

8. Verhandelingen van negociatiën van Staeth n°. 7, 1600. (1)

9. Legerboeck berusttende in d'archieven van de ridderschappe ende steden representerende de Staeten des Overquartiers vant Hertochdom Gelder, waerinne verscheydene privilegiën, chartres, commissiën, instructiën, doleantiën, resolutiën, tractaten ende brieven des voorscreven Overquartiers sijn geregistreert, 1343—1637. 1 bnd. fol.

10. Extract uyt seker register berustende in Syne Majesteyts finantien geintituleert: Copie de l'inventaire des chartres de

(1) Der Staten-Generaal te Brussel.

Brabant et autres reposans en la tour du chancelier de Vilvorden, fait et renouvellé en l'an XVc IIIIxx IX.

11. Inventaris der Arnemse pampiren (1), 1 reg. fol.

12. Onraadspenningen uit de 17e eeuw. 11 pakketten.

13. Idem uit de 18e eeuw. 7 portefeuilles.

14. 44 Gekleurde kwartierstaten op perkament van leden der ridderschap van Gelderland; deze zijn van:

Otto Guillielmus Schenck van Nijdeken (Nydeggen).

. . . . . van Eyll.

Bernsau.

. . . . . Brempt.

. . . . . Ertzbach.

Ludgerus vrijheer van Winckelhuisen, heer te Meerlo.

. . . . . von Hardenberg.

Ferdinand, vrijheer von der Hovelich.

Philips Willem, vrijheer van Nesselrode, heer van Erisshoven en Thumb, ambtenaar te Steinbach.

Bertrand von Nesselrode zu Erishoven.

Theodoor Hendrik van Langen tot Wilich.

Dirk Wolter baron van Lynden de Aspremont, heer van Hemmen en Blitterswyck enz., ambtman, schout en dijkgraaf van tusschen Maas en Waal.

. . . . . Wijenhorst.

Hendrik van Raesfelt, tot den Gastendonck, enz.

Bernhard Pallandt de Broeckhuysen, Till en Hameren.

Willem Lodewijk van Efferen.

Philip Willem, vrijheer van Winckelhuisen, heer te Meerlo.

---

(1) Processen afkomstig van het Souverein Hof te Roermond en in 1652 van daar naar het Souverein Hof te Arnhem gevoerd. Dit exemplaar behoorde tot het Staten-archief: te Brussel in het Algemeen Rijksarchief is het exemplaar van het Souverein Hof te Roermond, zie verder jrvrslg. 1894, p. 354 en volg

Caspar van Merwyk, heer van Kessel.

Johan Frederik baron van Schaesberg.

Eberhard Frans von Ketzgen zu Altkrikenbeck.

Adolf Reiner Antoon van Gelre tot Bree.

Godfried, vrijheer van Schenck van Nydeggen.

Philip Christophorus, vrijheer van Loo tot Wissen.

Gerard Assuerus von Horion heer tot Colonster, Angleur Poll, Panheel, Heel, enz.

Johan Willem baron van Wittenhorst.

Philip Frederik Ambrosius, vrijheer van Schellardt.

Jelis Ari Werner von Bocholtz.

Philip Bertram, vrijheer von Hochkirchem, „landthoff-meister" van het vorstendom Gulick.

Eduard Bernard van en tot Bocholtz.

J. Arnold van Baexem van Nieuwenbroeck tot Beesel.

Theodoor Frans van Merwyck.

Frans Karel baron van Nesselrode, voor het huis Weckbergh.

Frans Arnold Adriaan, markgraaf van en tot Hoensbroeck.

Johan Frederik van Geloes.

Karel Frans baron van Nesselrode in Erenshoven.

Johan Frederik Arnold Adolf, markgraaf van en tot Hoensbroeck.

Edmond Frans Frederik van Rohe, heer te Elmpt en Bimmen, van het huis Elmpt.

Alexander Antoon van Rohe, heer te Elmpt en Bimmen, van het huis Elmpt.

Otto Julius August, vrijheer van Gelder te Elmpt.

Philip Damiaan, markgraaf van en het Hoensbroeck.

Christiaan August Constantijn van Wijmar tot Kirchberg.

Guillaume de Waes-Francisca de Fallois.

Christiaan August Constantijn van Wijmar tot Kirchberg.

Idem Idem.

III. Schepenbank van Roermond.

1. Processen van het voormalig hoofdgerecht te Roermond gemerkt n°. 58. 1 Portefeuille.

2. Contra-vacatieboeck 1657—59. 1 Reg. fol.

3. Oirvedenboeck. reg. kl. 4°, 31 blz.

4. Overdrachts protocollen 1591—1607, 1608—1620, 1621—29, 1630—42, 1642—56, 1656—59, 1670—82, 1683—87, 1688—93, 1694—99, 1708—1711. 11 bnd. fol. (De ontbrekende deelen zijn nog te Roermond).

IV. Schepenbrieven gediend hebbende in processen, onbekend voor welk gerecht, en documenten toegezonden door andere gerechten.

1. 1550, April. Getuigenverhoor ten overstaan der schepenen van St. Stevensweert nopens het doen van beleydinge der wegen.

Orig. op perkament, met zegel der schepenbank.

Invent. Sivré, I, p. 122.

2. 1618, 14 Juli. De groote Raad van Mechelen spreekt de verbanning uit ten eeuwige dage tegen Otto Adriaan Balthazar van Flodorff met verbeurdverklaring zijner goederen.

Orig. op perkament.

(Invent Sivré, I p. 184.)

V. Handschriften betref. het Hof te Roermond.

Recueil van advisen, placaaten en andere registers van den Hove van Gelderland door Ridder J. B. de Stuers, raadmomboir bij het Souverein Hof te Roermond. 1 Reg folio.

VI. Hof te Venlo.

1. Resolutieboek der Ho. Mo. Staten-Generaal 1751—64, deel III, 1 bnd. fol.

2. Resolutieboek 1726—61, 1 bnd. fol. (Extracten uit de resolutiën der Staten-Generaal).

3. Commissiënboeck 1717—93, 1793—94, 2 bndn. fol. gemerkt n°. 1 en n°. 2.

4. Berichtenboeck 1738—1771, deel 2, 1 bnd. fol.

G. Vlodorp en Posterholt.

1. Rolregister van 1562, 4 Nov.—1594, 27 Apil; 1595, 12 April—1603, 4 Juni; 1610, vóór 24 November—1616, 9 Maart; 1616 vóór 23 Maart—1618, 28 November; 1661, 9 Maart—1672, 17 Juni; 1671, 17 Juli—1684, 20 December; 1685, 24 Januari—1690, 17 Juli; 1690, 27 September—1710, 12 Maart; 1747, 21 Juni—1769, 12 Juli (in fine: ordonnantiën, apostillen, momboirs, eeden enz. van 1747, 18 Januari—1774, 9 Januari.)

2. Overdrachten 1726, 3 Juli—1747, 9 November.

3. Register getiteld: Protocollen van het leen- en laathuis des huys en borcht Vlodorp (voorin cijns- en laatrechten van 1572, 1 Mei—1795, 2 Juli, in het begin copie).

4. Eene portefuille met dossiers van processen en voogdstellingen.

H. Wylre.

1. Register van overdrachten 1586—1613, 30 April, fol. perkam. band (de volgorde der akten op de eerste bladzijden is niet streng chronologisch).

2. Register van overdrachten. 1613, 15 April—1626, 26 Nov

5. Aanwinsten door ruiling:

Ingevolge machtiging van Zijne Excellentie den Minister van Binnenlandsche Zaken van 26 Februari 1895, n°. 509, afd. K. W., werden door mij stukken welke in mijn depôt berustten, doch die in het archiefdepôt te Arnhem te huis behoorden aan dat depôt uitgeleverd en verkreeg ik daarvoor in ruil stukken die uit het archief van het Overkwartier afkomstig waren.

Bij de reductie van Roermond nl. onder het gezag der Staten-Generaal in 1632 werden gedelegeerden uit het Hof, de Leenkamer en de Rekenkamer te Arnhem naar Roermond gezonden,

die alle archiefstukken — met uitzondering van het laatste sententieboek van het Hof te Roermond — per schip naar Arnhem hebben doen voeren. Na verscheidene jaren zijn aan de Roermondsche collegies de stukken in 1682 of 1683 gerestitueerd. (1)

Echter zijn toen verschillende stukken te Arnhem achter gebleven, vermoedelijk op grond, dat men ze niet heeft gevonden, dewijl toch bij de overbrenging van de archieven van het Hof, de Rekenkamer en de Leenkamer in 1647 uit de oude daarvoor bestemde gebouwen naar het door de Landschap van Willem Frederik van Nassau, stadhouder van Friesland, in dat jaar aangekochte paleis, een schromelijke wanorde is ontstaan, waardoor in 1681 een aantal stukken verborgen zijn gebleven.

Het zijn deze stukken welke aan mijn depôt ingevolge bovengemelde Ministerieele machtiging uitgeleverd werden.

De lijst daarvan laten wij volgen als bijlage I van dit verslag.

VIII. *Uitslag der pogingen om afschriften te verkrijgen van belangrijke onuitgegeven bescheiden, voor het hoofd-archief in de provincie van gewicht, zich bevindende in het binnen- of buitenlandsche archieven.*

Aangaande dit hoofdstuk valt dit jaar niets bizonders te vermelden.

IX. *Het gebruik van het archief gemaakt door autoriteiten en particulieren en inlichtingen aan hen verstrekt.*

Van het archief werd in het afgeloopen jaar evenals te voren veelvuldig gebruik gemaakt. Deden dit zeer velen persoonlijk, door anderen werd dit per brief gedaan, wien dan ook schriftelijk de noodige inlichtingen gegeven werden.

Zijne Excellentie de Minister van Binnenl. Zaken verkreeg inlichtingen over eene handteekening van Constantijn Huygens zich bevindende op het origineel van het traktaat van Venlo door Frederik Hendrik den 3 Juni 1632 met die stad gesloten, zich bevindende in het gemeente-archief aldaar, en over de heerlijkheid Zeelhem in Belgisch Limburg, den zetel der familie Huygens.

Zijne Excellentie de Commissaris der Koningin in Limburg verkreeg een volledige opgave van al de zich op 20 September 1895 nog in het archieflokaal op het Raadhuis te Roermond

(1) Zie Hist. Ecclesiast van Joannes Knippenbergh, bladz. 264. In 1681 werd de zaak reeds te Arnhem aanhangig gemaakt, zie verder de bijlage van mijn jaarverslag over 1894 bladz. 357.

bevindende Rijksarchieven en van die Rijksarchieven, welke vermoed kunnen worden dat zich in het gemeente-archief bevinden.

Den heer van Lokhorst, Rijksbouwkundige te 's Gravenhage, werden inlichtingen verstrekt over den muur dienende tot grensscheiding tusschen het voormalig Hof van Tilly, thans Rijks lagere school, en het voormalig klooster „de Beijart", thans eigendom der Eerw. Broeders der Onbevlekte Ontvangenis.

De burgemeesters van Amby en Oud-Valkenburg verkregen de noodige inlichtingen voor het nieuwe wapen hunner gemeente en de officieele aanvraag daarvan.

De burgemeester van Heerlen over het aanbrengen der verandering van den leeuw voorkomende in het wapen zijner gemeente, namel. van een leeuw van sabel op een zilver veld gekroond van goud, in den Valkenburgschen leeuw, zijnde van keel in een zilveren veld en gekroond en geklauwd van goud.

De burgemeester van Valkenburg won inlichtingen in over het genealogisch verband tusschen de hertogen van Limburg, de heeren van Valkenburg en de graven van Nassau.

Den Rijksarchivaris in Noord-Brabant werd mededeeling gedaan over den toestand der gemeente- en waterschaps-archieven in onze provincie.

De heer A. J. Enschedé, archivaris der gemeente Haarlem, verkreeg inlichtingen over Merten Koenen, mede-contractant namens de stad Tiel bij het tractaat van Venlo, 12 September 1543 gesloten tusschen, Karel V en Willem van Gulick.

Aan de provinciale Griffie alhier werden inlichtingen verstrekt over het keizerlijk decreet van 12 Juli 1807 betrekkelijk de ambtenaren van den burgerlijken stand.

De heer W. L. Stroom, directeur der registratie en domeinen alhier verkreeg de noodige inlichtingen over tarieven op „bacs et bateaux de passage" vastgesteld bij arrêté du 3 Messidor an 12.

Den Hoog Eerw. heer Creemers, pastoor-deken te Gennep, werd mededeeling gegeven van de grensregeling ten opzichte van Gennep in 1814—15 en van de politieke indeelingen tijdens het Fransch bestuur 1794—1814 en over andere bizonderheden

Gennep betreffende, voor het samenstellen eener studie over die stad in de Publications . . . . de Limbourg.

Prof. dr. H. Gallée, hoogleeraar aan de Hoogeschool te Utrecht, kreeg inlichtingen over het archiefwezen in Limburg.

De heer Thomassen, leeraar a'd Veeartsenij-school te Utrecht, over het voormalige leprozen-huis bij Maastricht.

De heer J. H. Lovinck, directeur der Nederlandsche Heidemaatschappij te Wageningen, kreeg inlichtingen over heidegronden in Limburg.

De secretaris van Swalmen verkreeg inlichtingen over het gemeente-wapen aldaar.

De heer Ed. de Marneffe, onder-chef van afdeeling bij het Algemeen Rijksarchief te Brussel, verkreeg nadere inlichtingen over de dagteekening van eenige diplomata uit de XIIe eeuw van het voormalig kapittel van O. L. Vrouw te Maastricht.

De heer Ed. Poncelet, adjunct-archivaris bij de Rijksarchieven te Mons, nam aanteekening van de verschlilende cartularia welke in ons archiefdepôt berusten en registers der gilden.

Den Eerw. heer M. J. Janssen, kapellaan te Well bij Venray, werden met machtiging van Uwe Excellentie de noodige bescheiden ten dienste gesteld voor de samenstelling eener geschiedenis van de heerlijkheid Oostrum in de Publications... de Limbourg.

De Eerw. pater Bosse, O. Fr. Min. te Megen, verkeeg inlichtingen over de wapens van de volgende heeren der heerlijkheid van dezen naam: Alardus van Megen (1145), Willem III van Megen (1357), Jan Diebier van Meerlo (1442), Karel van Brimeu (1548), Albert Frans van Croy (1645), Alexander van Vehlen (1671), Johan Willem van Neuburg, keurvorst van den Palts (1700) en Karel van Schell van Bell (1785).

De Eerw. heer J. L. Frische, pastoor te Gronsveldt, raadpleegde meermalen bescheiden der Abdij Thorn, waarin gegevens over zijne familie te Thorn.

De Eerw. heer M. P. Ingold der chartreuse N. D. des Prés,

Neuville sous-Montreuil (Pas-de-Calais), deed nasporingen en verkreeg inlichtingen omtrent de handschriften en werken van Dionysius den Karthuiser en de geschiedenis van het Karthuiserklooster te Roermond.

De heer mr. de Wit, rechter in de Arrondissement-rechtbank alhier, deed onderzoek naar den rechterlijken toestand onzer provincie tijdens het Fransch bestuur, en Fransche wetten daarop betrekkelijk.

De heer Croute, chef van afdeeling bij de Provinciale griffie in Limburg, verkreeg inlichtingen over den aard der erfpacht volgens de wettelijke bepalingen vóór het Fransch bestuur.

De heer Ad. Steffens, oud-inspecteur der posterijen, te Roermond, lid van den raad dier gemeente, kreeg meermalen inlichtingen over de heerlijkheid Swalmen en Asselt tot vervaardiging eener bijdrage dier heerlijkheid bestemd voor de Publications . . . de Limbourg.

Den heer L. Naveau te Bommershoven werden inlichtingen verstrekt over het kasteel Meerssenhoven, onder Itteren gelegen.

De heer Jos. de Ras, bibliothecaris en archivaris der gemeente Maastricht, maakte veelvuldig gebruik van registers der voormalige gilden dier stad en van die van Venlo.

De heer baron A. de Linden te Binfield-House St. Leonard on Sea, verkreeg inlichtingen over ridder Jan de Linne, heer van St. Maartenslinne bij Maastricht.

Den heer N. Kinon, glas- en spiegelfabrikant te Aken, gewerden inlichtingen over het wapen der provincie Limburg.

De heer dr. Cuypers te Amsterdam verkreeg aanduiding der wapens en der namen van de voornaamste personen die het geslacht van Oranje verbinden aan Karel den Groote.

De heer archivaris der grafelijke familie van Schaesberg, te Tannheim (Wurtemberg) verkreeg inlichtingen aangaande de archieven afkomstig van die familie of daarop betrekking hebbende in onze provincie.

Den heer van Hove, borduurwerker te Roermond werden inlichtingen verstrekt, over het wapen der gemeente Venlo.

De heer Rollite te Brussel verkreeg inlichtingen over de familie Maigret.

De heer C. de Bricain—Hauteville, kapitein te Diest, over het voormalig Recollecten-klooster te Roermond en zijne archieven.

De heer dr. L. Schols alhier over het bezoek aan den St. Pietersberg bij Maastricht door Napoleon I in 1804.

De heer baron van Geusau alhier verkreeg veelvuldige inlichtingen en afschriften van documenten voor de samenstelling eener korte geschiedenis van de voormalige kloosters dezer stad bestemd voor de Publications . . . . de Limbourg.

De heer Keuller, leeraar alhier, won inlichtingen in over den bouw van de O. L. Vrouwekerk alhier.

De heer van Kuik, officier der artillerie te Roermond, verkreeg inlichtingen over het geslacht Bocholtz.

De heer Wildeman te 's Gravenhage verkreeg inlichtingen over de heerlijkheid Zeelhem in Belgisch Limburg, zetel der familie Huygens.

Den heer Deumens, kunstschilder te Venlo, werden inlichtingen verstrekt over de wapens der ouders van Agnes van Barich, overleden 1595 als abdis van de adellijke Cisterciënser abdij, het Munster, te Roermond, wier moeder Eva van Bree heette, voorkomende op eene triptiek, afkomstig van de kerk der voornoemde abdij, die daarop is afgebeeld.

De heer H. Michels te Venlo verkreeg inlichtingen over de testamenten van Katharina en Gerard van Schelberg waarbij beurzenstichtingen zijn gemaakt.

De heer Louis baron de Crassier te Luik werkte meerdere dagen op het archief en nam afschriften van bescheiden der Balie-Biesen, meer bizonder der Commanderie van St. Petersvoeren.

De heer baron Guillaume de Crassier te Luik, raadpleegde meermalen de registers en bescheiden der voormalige vrije baronnie Ryckholt.

De heer Keller uit Keulen, deed nasporingen over het geslacht Bachoven van Echt.

De heeren Q. Roukens glasschilder, Govaerts kunstschilder en H. Lousberg beeldhouwer alhier verkregen inlichtingen van heraldischen aard.

De heer Emile van den Born te Luik bezocht meermalen het archief en consulteerde het archief der familie van Brienen en Cramer van Brienen, alsmede boekwerken waarin mededeelingen over die familie; ook copieerde hij een geslachtboom dier familie met wapens.

De heer baron de Chestret de Haneffe te Luik raadpleegde meermalen het archief over de gravelijke familie van der Marck.

De heer A. R. Moers te Thorn verkreeg inlichtingen over de studiebeurs gesticht door den kanonik van het stift Thorn, Hendrik Volquyn.

De heer D. van Bentheim—van den Bergh te 's Gravenhage won inlichtingen in van genealogischen aard.

Onder de officieele personen die van ons archief gebruik maakten dient nog bizonder vermeld te worden de 1e luitenant der infanterie Donleben, bij besluit van den generaal-majoor, chef van den generalen-staf, belast met krijgsgeschiedkundige nasporingen in ons archief van 1 October 1895 tot Februari 1896. Deze heer heeft evenals zijn voorganger van ons archief een volijverig gebruik gemaakt.

X. *Uitkomst van bemoeiingen voor gemeente-archieven.*

Aangaande dit hoofdstuk valt op te merken:

1°. Dat door mijn toedoen een pastoreel register uit de voorgaande eeuw, behoorende aan de gemeente St. Geertruid, van een algeheelen ondergang gered werd. Dit register, dat geheel los en verscheurd was, en waarvan meerdere folio's, uit hun verband gerukt, op verkeerde plaatsen lagen, werd door mij op nieuw naar behooren gerangschikt, wat veel moeite heeft ge-

vorderd; ook werd het onder mijn toezicht ingebonden en op den rug van de noodige opschriften voorzien:

Het bevat drie gedeelten.

1°. Doopen: 10 Sept. 1706, 1710—1711, 14 Jan. 1709—2 Octob. 1787, 7 April 1789—30 Octob. 1789.
Huwelijken: 10 Februari 1713—2 September 1787
Begrafenissen: 17 Januari 1714—20 Juli 1787.

2°. Doopen: 17 April 1736—17 Juli 1794.
Huwelijken: 6 April 1788—12 Juni 1791.
Begrafenissen; 21 November 1787—7 Juni 1794.

3°. Doopen: 28 September 1794—23 December 1796.
Huwelijken: 4 October 1794—8 Mei 1796.
Begrafenissen: 23 September 1794—24 December 1796.

2°. Dat tengevolge mijner bemoeiingen de volgende pastoreele registers door den heer Joannes Zanders, meubelfabrikant te Venlo gratis werden afgestaan om te deponeeren op het raadhuis te Belfeld en te bewaren geheel op den voet der overige registers van den burgerlijken stand. Deze registers waren door wijlen pastoor Willem Smiets, overleden als pastoor te Benschop, provincie en aartsbisdom Utrecht, 11 Februari 1844, die tijdens de Fransche overheersching de parochie Belfeld had bediend, meegenomen naar zijne latere standplaats zoo even genoemd en kwamen na zijn dood in handen zijner erfgenamen waartoe voornoemde heer Zanders behoorde, een lot zooals meer dergelijke documenten ondergingen en nog ondergaan kunnen; wat dringend wijst op de noodzakelijkheid van eene nadere voorziening bij overeenkomst met de geestelijke overheid omtrent het bewaren der oude pastoreele registers, die in handen der pastoors zijn gebleven, maar volgens de wet op den burgerlijken stand van 20 September 1792 op het raadhuis moesten berusten. Voorzeker verdient de heer Zanders den dank der gemeente Belfeld.

Die registers zijn de volgende:

1°. Doopen: 26 Januari—9 November 1795.
Huwelijken: 5 Mei 1795—17 Augustus 1795.
Overledenen: 11 Januari 1795—1 December 1795.
Een dun register in fol.

2°. Gewaarmerkte extracten der doopreg. van 6 Maart 1796—27 December 1796; der huwelijksreg. van 13 April en 29 Mei 1797, 2 acten; der overlijdensreg. van 9 Februari 1796—7 December 1796, zijnde vier bladz. in fol.

3°. Lijst der gedoopten van 17 September 1796 tot 4 Mei 1797; lijst der getrouwden, zijnde eene akte van 22 Februari 1797; lijst der gestorvenen van 14 October 1796—1 Mei 1797.
Deze lijsten zijn gewaarmerkte extracten en zijn, blijkens opschrift, aangelegd sedert den 29 Fructidor an IV (1796) 4 blz. fol.

4°. Extract der doopen van 13 Januari 1797—19 Augustus 1797.
Extract uit het dooden-register van 6 Januari 1797 tot 28 September 1797, 4 bladz. fol. papier.

XI. *Maatregelen in het belang van het oud-archief te nemen.*

Als zoodanig zijn in den loop van dit jaarverslag voorgesteld onder § I, het maken van twee nieuwe bureaux ten dienste der beambten en van mij.

De Rijksarchivaris in Limburg,

A. J. Flament.

Maastricht, 15 Mei 1896.

Bijlage I.

Summiere inventaris der archieven van het Souverein Hof en de Rekenkamer te Roermond, die naar Arnhem zijn gevoerd in 1632, aldaar achtergebleven in 1682 en in den loop van dit jaar 1895 overgebracht van het Rijksarchief te Arnhem naar dat van Maastricht.

Documenten op deze archieven betrekking hebbende

Extrait d'un volume intitulé sur le plat de la couverture: Registre contenant copie de lettres importantes adressées à la Chambre des Comptes en Gueldre, ainsi que de procurations, etc 1580 *à* 1596. *Register van allerhande missiven van importancie ende machtbrieven oock copijen van commissiën etc. fol.* 2.

Tres chiers seigneurs et espéciaulx amis, Comme nous trouvons que pour la direction des affaires concernans les domaines de Sa Majesté il soit requis que vous, pour celles de votre district, prenez votre résidence en la ville de Ruremonde là où se tient présendement le conseil provincial de saditte Majesté en Geldres.

A ceste cause nous vous requérons et néantmoins de la part de Sa Majesté ordonnons très expressement et à certes que incontinent ceste veue, vous ayez, par ensemble, à vous transporter audit Ruremonde à l'effect que dessus. Et doresenavant y vacquer tant ausdits domaines du pays de Gueldres désia reduicts et encoire à réduire soubs l'obéissance de sa dicte Majesté, comme aussi par provision jusques à autre ordonnance à celles de Zutphen, Overijssel, Frise, Gronyngen, Lingen et aultres quartiers de par delà dont ceulx des comptes en Hollande tenans encore présentement le parti des rebelles ont eu jusques à maintenant la maniance. Et en cas que trouvez en tout ce que dessus aucune difficulté meismes pour le transport de votre résidence audicte Ruremonde ne fauldrez de, en toute

diligence, nous en advertir afin de aultrement y pourvoir selon que pour le plus grand service et prauffit de Sa Majesté trouverons convenir. A tant très chiers seigneurs et espéciaulx amis, Notre Seigneur vous ait en sa sainte garde. De Mons en Haynau au bureau des finances le dernier jour de Janvier 1581. Ght vidit.

Les chiefs trésorier général et commis des domaines et finances du Roy bien votres. Signé A van der Strepen; la superscription estoit ainsi: A nos très chiers Seigneurs et especiaulx amis ceulx de la Chambre des Comptes du Roy en Gueldres, présentement résidens à Huessen et Clèves.

Commissieboek
's Hoves van Gelderland,
1627—1635,
folio 274vso.

Commissie nae 't OverQuartier.

Wij stadtholder ende raden des Vorstend. G. ende G. Z. (1) doen te weeten, dat wij gelast, gecommittiert ende geauthoriseert hebben, lasten, committieren ende authoriseren in crachte deses, die Heeren Martin Goris, cantzler, ende Henrick van Essen, Diederick van Bemmel ende Johan Caldenbach, raeden gedachtes Vorstendoms ende Graefschaps, mitsgaders den leengriffier, Johan Dibbeths, om te reysen nae 't Overquartier van Gelderlant ende aldaer te verrichten 't geene haer Eerw. en L. tot maintien ende voorstant van 's lants hooch- ende gerechticheyt, eensamentlick uyt crachte van gegevene instructie opgeleit ende gelast is. Dies 't oorconde hebben wij des Vorstendoms G. ende G. Z. secreet zegel hier onder op t' spatium doen drucken.

Gegeven t' Arnhem, den 2 Junij 1632.

Commissie na 't Overquartier na de reductie der steden Ruermunde, Venloe ende Stralen.

Wij cantzler ende raeden mitsgaders die van de reeckeningen in

(1) D. w. z. „Vorstendoms Gelre ende Graefschap Zutphen".

name van de Heeren Staten der V. G. ende G. Z. doen te weeten: Alsoo Godt Almachtich belieft heeft sijnen segen en genade te verleenen door 't cloeck ende voorzichtich beleyt van den Heere Princen van Orangien &c., onsen Gen. Heeren Stadtholder, tot die reductie van Ruermunde, Venloe en Straelen, steden van 't Overquartier van welgedachten Vorstendom ende Graefschap en dat oversulcx de voorstant van de hooch- en gerechticheyt van den selven lande vereyscht, dat in den eersten eenige van den Raedt ende Reeckencamer voors ten dien einde derwarts gesonden worden, om op alles in den voorgemelten Quartiere provisionele ordre te stellen ende boecken, pampieren ende chartres, aldaer berustende, herwaerts te doen transporteeren, waertoe met gemeyne stemmen gecommittiert zijn ende worden gecommittiert, hier mede, die heeren Martin Goris, cantzler, ende die raeden Henrick van Essen, Diederick van Bemmel ende Johan Caldenbach, eensamentlick Alexander Schimmelpenninck van der Oy ende Bartolt van Gent, heere tot Meinerswick, eerste ende andere reeckenmeesteren gedachtes Vorstendoms ende Graefschaps, als ooc. Johan Dibbeths, leengriffier, ende Dr. Diederick van de Sande, auditeur. Soo ist, dat wij willende die voorn. Heeren gecom. behoorlick seeckeren in naeme van de meergedachte Heeren Staten, belooft hebben ende belooven mits desen van alle 't genige haer op dese reyse, soo wel int gaan als wederkeeren over persoonen ende goederen, boven genoechsame gepleechde menschelicke voorsichticheyt soude moegen overcommen, dat Godt de Heere genadich affwenden wille, die selve te sullen indemnieren ende schadeloos holden. Dies 't oorconde hebben wij des V. G. ende G. Z secreet zegel hier onder opt spatium doen drucken ende door den griffier van den Hove ende secretaris van de Reeckencamer teickenen.

Gegeven binnen Arnhem, den 2en Junij 1632.

Lunoe, den 17 October 1681.

Den Here Syndicus van't Overquartier van Gelderlandt inden rade audientie versocht ende sessie genomen hebbende, is door denselven, naer overleveringe van de credentialen, aengehouden, op de restitutie van de chartres, bescheyden en andere papieren, die 't sedert den jare 1637 (sic) uyt de archieven van 't Overquartier herwaerts sijn gebracht, waerop naer deliberatie bij den Hove ende Reeckencamer is goetgevonden den voorn. Heere Syndicus voor affscheyt te geven, dat men het versoeck bij denselven wegens sijne heren principalen gedaen sal doen gelangen aen

d'Edel mogende heeren Staten deser Landtschap om haer Ed. mo. goedvinden hierop aff te wachten.

Uit het memorie- en resolutieboek 's Hoves van Gelderlandt, beginnende den 2en Januarij 1679, eyndigende den Dec. 1692. folio 74.

Jovis, den 27 Octob. 1681.

Poincten om te dienen op den Extra-ordinaris Landtdagh binnen Nymegen.

Noch heeft den heere Syndicus van 't Overquartier den 17en deses naer overleveringe van sijne credentialen in de vergaderinge van den Rade audientie versocht en naer genomen sessie ingevolge van deselve wegens sijne principalen mondelingh geinsteert op de restitutie van de chartres ende papieren, so in dese canzlerijen als reeckencamer t' sedert den jare 1637 (sic) sijn gebracht ende aldaer noch berusten, die voor afscheyt gegeven is, dat men hetselve versoeck soude doen gelangen aen Haer Ed. mo. om derselver goetvinden dienaengaende af te wachten. Op alle het welcke dan Haer Ed. mo. sodane resolutiën gelieven te nemen als derselve sullen ordelen te behoren.

Aldus gedaen in den Rade van Gelderlandt tot Nijmegen den 27en October 1681.

Ter ordonnantie van deselve.

Uit het memorie- en resolutieboeck 's Hoves van Gelderlandt, beginnende den 2en Januarij 1679, eyndigende den ... Dec. 1692. folio 75.

Sabbathi, 29 Octobris 1681.

Op t'versoeck van den Syndicus vant overquartier van Gelderlandt, gesecundeert met eene missive van die Heeren gedeputeerden van ridderschap ende steden desselven quartiers in dato den 5 Novemb. N. S., tenderende om te hebben restitutie van soodane chartres ende papieren, als inde jare 1637 (sic) uyt de stadt Roermond naer Arnhem in die Cantzlerije van den Hove ende Recckencamer deser provintie overgebracht ende alnog berustende sijn, hebben Haer Ed. mog. goetgevonden het selve versoeck te stellen in handen vant' voors. Hoff ende Reeckencamer, om naer gedane ondersoeck

ter naester Landtlicker vergaderinge daerop te dienen van hare consideratien ende bericht, inmiddels het voors-Hoff ende Reeckencamer authoriserende, om soodane chartres ende pampieren, als het interesse van particuliere personen concerneert ter dispositie van tselve Hoff ende Reeckencamer te mogen extraderen aen den Syndicus off last hebbenden van opgemelte Heeren gedeputeerden, t'welck bij rescriptie deselve sal worden gecommuniceert.

Uit het register der Landdagsrecessen 1677 tot 1681.

Sabbathi, den 5 Novemb. 1681.

Op d' ingekomene missive van den Hove van Ruremonde mondelingh gesecundeert door derselver Griffier, is bij den Hove van Gelderlandt goetgevonden den opgemelten Griffier de bovenstaende resolutie vand' Ed. Mo. Heeren Staten deser Landtschap op gelicke versoecke van den Heere Syndicus van 't Overquartier genomen ten handen doen stellen, waer nae sigh deser Raedt sal reguleren.

Uit het Memorie- en Resolutieboek van 1679—1692. fol. 76.

Lunae, den 3 Julij 1682.

Op d'ingekomene requeste van den Heere Syndicus van't Overquartier.

'T Hoff hierop nagesien de resolutie van d' Ed. mo. Heeren Staten deser Landtschap in dato den 29 Octobris 1681 authoriseert en ordonneert hiermede den griffier deses Hoves om den Ruremuntsche processen en vonnisse boecken &c. met den aenkleven van dien te extraderen en laten volgen.

Uit het Memorie- en Resolutieboeck 's Hoves van Gelderlandt, beginnende den 2 Januarij 1679, eyndigende den . . Dec. 1692. fol. 87.

Edele, Erentfeste, Weerde, Wijse, voorsinnige, seer discrete heeren ende medebroeders. Alsoo wij bericht worden, dattet tegenwoordich dispositie is om ingevolgh vant Westphalische tractaet van vrede aen Sijne Majesteit gevolght te worden de pampieren, documenten ende registers, belangende de Jurisdictie, Domein, ap- ende dependentiën van 't overquartier van Gelderlandt, gelijckerwijs, in executie van 't voors. tractaet, deser

sijts aen de hoochmogende heeren Staeten der geunieerde provintiën, off aen U. Ed. E. ende W., al over lange geëxtradeert sijn geweest de gene raeckende de dry andere quartieren van Gelderlandt, de heerlickheyt Overijssel, ende andere Brabantse documenten ende pampieren vuyt d'archiven van Vilvoorden, soo hebben wij gecommitteert ende gevolmacht Theodorus Daniels, Griffier van de Leenen deses Vorstendoms, om van wegens dese camere van U. Ed. E. en W. te ontvangen de voors. chartres, documenten ende registers, betreffende het overquartier, furstendoms ende provintie van Gelderlandt, de welcke in d'archive van U. Ed. E. en W. camere ervintlick sijn, deselve dienst- ende naebuerlick versoeckende die aen den voornoemden Griffier der leenen onder Inventaris en tegens sijn recepisse te laeten volgen, gelijck deser sijts, als voors. ten versoecke van U. Ed. E. ende W. off van voors. hoochmogende geschiet is, de welcke in toeversicht van dyen wij bevelen in de gnadenrijcke protectie van den Almoghenden. Geschreven ten Bureele van Sijne Majesteits Rekencamere in Gelderlandt tot Ruremonde den 24 Octobris 1681.

Van U. Ed. E. en W. dienstwillige goede vrienden ende medebroeders.

Die Supra Intendent ende Luyden van de voors. Camere.

(*get.*) Fuiren.

Op de achterzijde stond:

Edele Erentfeste Weerde Wijse
Voorsinnige seer discrete
. . . . . ende medebroeders die presi
. . . . . ende Luyden van de rekencae
, ... stendoms Gelre resi
. . . . . tot
Arnhem.

Memorie- en Resolutieboek, Rekenkamer van Gelderland, deel 3, 1571—1667.

Den 13 Augustus 1633.

Is aen dr. Pontanus, Historiographus van Gelderland, hier ter Caemeren gelevert eenen Inventaris van de brieven ende charters, tot Graeve lagen tijd gelegen hebbende in drie kofferen, gerecouvriert vuyt handen van den Heere van Brienen, ende in de Reeckencaemer van Brabant overgebracht bij N. van Dyck, commissaris A° 1540, waarvan d'origineele brieven nu van Ruremunde op dese Caemer sijn gebracht.

EENE LIJST

VAN DE STUKKEN, BEHOORENDE TOT DE LEENKAMER VAN ROERMOND, GEVONDEN IN HET ARCHIEF VAN DE LEENKAMER VAN GELDERLAND TE ARNHEM EN OPGENOMEN IN DE LIJST, DAARVAN OPGEMAAKT DOOR DEN COMMIES-CHARTERMEESTER, MR. J. J. S. BARON SLOET, IN 1881.

Voorkomende op de lijst Sloet onder

K 2. Memoriën, requesten, processtukken aangaande de Kuiksche leenen, vroeger van de provincie Gelderland verheven, voornamelijk Blitterswijk, 1583, 1610.

K 3. Allerhande stukken, rakende verschillende goederen in het kwartier van Zutphen, omstreeks 1589.

K 4. Stukken aangaande de leenen van Weert, Thorn, Wessem.

N. 1. Stukken, betreffende het geschil tusschen den Cantzeler Willem van Criep contra Leonard van Stalbergen en andere Raden over de leenen en het trekken van de jura bij absentie van den Cancelier etc. 1588—1597 enz.
[Hierbij de losse stukken vermeld onder n°. 11].

N 3. Aanteekening van alle leenen, gelegen in het overkwartier van Gelderland, met de laatste leenmannen, gedaan door den Leengriffier Alardt van Sauleen op 31 Augustus 1611.

Uit S. 1. De nummers 3, 9, 10 en 36 zijn overgebracht naar C. C. 2.

Uit S. 3. Hendrik van Gevenich stelt zich borg voor de getrouwe bediening van het leenbodenambt door Willem Horricx, ten overstaan van 2 schepenen van Venlo, dd. 24 Maart 1637.

De Aartshertogen bevestigen Henrick Schenck in het schoutambt Kessel op 26 Oct. 1615. Copie.

V 4. Instructie voor Godephroy Gilkens, Raad van het Hof en Commissaris in het ambt van Kriekenbeek, dd. 9 Juli 1584 met betrekking tot het verheffen van de leenen.
Kohier van de leenlieden en leengoederen in Kriekenbeek.

Idem Idem onder Venlo.

W 3. Processtukken in zake Carcelis Binsfelt contra Michael van Foppinga, later diens erven, over het goed Bellinckhave, 1619—1631.

W 5. Stukken, betreffende het huis en den burcht Dijke, copieën en extracten.

Request van den Momber contra de bezitters van het Bijnsleen, onder Swalmen, met bijlagen, 1629.

Request van den Momber contra Daniel van Elmpt, bezitter van het huis Dilborne, 1629.

Stukken in zake Johan en Constantijn van der Judden contra Willem van Baexen voornamelijk over het overzenden van processtukken, gediend hebbende voor de kamer tē Tegelen, 1629.

Stukken in zake Arnold Huyn, heer tot Gelein, contra Derick Quaet van Wickrade, heer tot Bullesom, over een hoeve hoorende onder de heerlijkheid Broekhuysen, 1624.

Stukken in zake Johan Pleuren contra Diederick van Bunnickhuizen over het verkoopen van een onderpand, 1624/29.

Request van Nicolaas Schrassert, als man van Sibilla van Egeren, contra de medeerfgenamen van Wijenhorst, wegens den hof te Lullinghen, 1629.

Stukken in zake Johan Pas contra Frans Koolhaas. 1629.

Request van Carcelis van Binsveldt in zake contra Seger Heysterman, 1629.

Request van Christine Bijsterfeldt in zake contra den Leengriffier over lijfgewin van een leengoed in de voogdij, 1628.

Stukken in zake Reyner van der Marck contra Hendrick Barten c. s., 1630.

Uit C. C. 2. 1. (1) Sommatie van Maximiliaan en Maria van Oostenrijk, dd. 22 December 1479, aan Derck jonkgraaf te Moirtz (Meurs) om het huis Vronenbroick aan Jan van Montfort terug te geven (op perkament). Dit stuk is bevestigd aan een brief van den graaf van Moers over dat leengoed aan het Hof, dd. 1 Mei 1563. (Blijkens het in dorso van dien brief staande opschrift: „brieff van grave van Meurs belangende het leengoet Fronenbroick etc." geschreven met dezelfde kennelijke hand van den Cancelier van Criep, die op de andere Roermondsche stukken voorkomt, is dit uit Roermond afkomstig).

2. Stukken betreffende het slot Krakouw, (gelijke hand in dorso als zoo even vermeld).

3. Philips van Lalaingh, graaf van Hoogstraten, beleent Everwijn, graaf van Benthem] en Steinfurt, en geeft Arnold, graaf van Benthem, 3 maanden uitstel, 12 April 1554 (gecollationeerde copie. Uit S. 1 (2).

---

(1) De voor de stukken geplaatste nummers zijn die, welke met eene Roermondsche hand geschreven op de stukken voorkomen. Ontbreken n°. 5, 7, 22, 26 en 40.

(2) Waar niets is bijgevoegd zijn uit C. C. 2.

4. Stukken, betreffende de leenen van den graaf van Oost-Friesland, met brieven aan den Cancelier van Criep.

6. Stukken, betreffende de beleening van den hof te Niersdomb, gehoorende tot den burcht van Gelder etc. copieën, (dezelfde hand als voren aangeteekend).

8. Stukken, betreffende de beleening van Willem Gruyter voor het Vrouwenklooster Munster te Roermond beleend met een grient en visscherij in de Maas, 1564 tot 1602. Copieën en origineelen (get.) J. de Kerckhove.

9. Nota, betreffende de heerlijkheid van Elmpt. Uit S 1.

10, Request van den Cancelier van Criep, dat hem het recht worde gegeven om bij veralieneering van leengoederen die te mogen naasten. Uit S 1.

11. Verzoek van Seth van Nunen, genaamd Duycker, tot verlenging van een rente, op zijn leengoed staande.

12. Vergunning tot uitstel van beleeningen, 29 October 1583.

13. Stukken, betreffende het leengoed den hof Ingen Start onder Kevelaer, 1595.

14. Request van Johan Tineman om een ledig erf naast zijn huis te Roermond te mogen betimmeren zonder heergewaad te betalen, met advies van den Cancelier van Criep.

15. Stukken, betreffende de halve heerlijkheid Grubbenvorst.

16. Schrijven aan den Cancelier van Criep over het leengoed Gastendonck en Dickmansgoed.

17. Request met een hiertoe betrekkelijk schrijven van het Regulieren Zusteren klooster Nazareth te

Gelder aan het Hof te Roermond om uitstel van de beleening der tienden van Alden Wetten in het kerspel Wetten, Nederambt Gelder, 1596.

18. Stukken, betreffende de beleening van het goed Vang en Ouwen te Montfort, 1598.

19. Stukken, betreffende de leenen van Jasper van Braekel, zijnde 10 morgen lands te Alde Avesaat in de Neder Betuwe, copieën met opschriften van de kennelijke hand van den Cancelier van Criep.

20. Stukken, belangende 2 leenen in de voogdij van Gelder, het ander in het stift van Keulen.

21. Request met bijbehoorende stukken van Elisabeth van der Horst tot opheffing van het arrest op het leengoed de Welhorst, in de voogdij gelegen, 1596/1600.

23. Stukken, belangende het leengoed den Uetbroecker Hof onder Kriekenbeek van Wynant van Oyen, 1603.

24. Stukken, rakende de beleening van de halve visscherij voor Venlo, 1598.

25. Verbaal van den Gerichtsbode wegens peinding van achterstedigheid van Alard Hackfort van geslachte varkens, 1598.

27 en 28. Stukken, betreffende de beleening van den Hof te Wylre.

29. Brieven 1589 en 1590 van George Hopperus aan den Cancelier van Criep over de heerlijkheid Dalem, in het land van Arkel, waarmede Hopperus in 1568 was beleend.

30. Nieuwe beleening van het goed gend. Holt te Kessel aan Johan Ingenhoeff wegens vroeger onbevoegde beleening, 1600.

31. Register van eenige verheven leenen.

32. Stukken, betreffende de klacht van den Leengriffier, dat de officieren van het Overkwartier

bij het verheffen der leenen hun plicht niet doen, 1595.

33. Stukken, betreffende het leen Stevensweert, 1603.

34. Stukken, betreffende de leenen, toekomende aan eenige geestelijke of wereldlijke collegiën als steden, kloosters, gasthuizen, kerspelen en dorpen en wat daarin te observeeren is, met register van eenige dier leenen.

35. Leenakte van het goed Merssenhoff in het kerspel Lobbroick ten behoeve van Jacob Roesentrit, gehuwd met Margaretha van Bocholt, 19 Aug. 1599, geteekend door W. van Criep.

36. Ordonnantie van Philips, hertog van Bourgondië, op het stuk der leenen in Brabant, dd. 13 Nov. 446. Gecollationeerde copie van 2 Mei 1595. (Uit S 1).

37. Stukken, betreffende de questie van den naam van Stadhouder van de leenen, 1596.

38. Verklaringen van eenige personen of vasallen, die met leengoederen tijdens het leengriffierschap van Peter van St. Peters zijn beleend, getrokken uit diens rekeningen.

39. Opdracht van 18 daalders en in onderpand geving van de Kaetmans en Haffmans hoven, erfgoederen van het huis te Eyll, door G. van Raesfeldt aan Henrick von Eylswick.

41. Leenen van den graaf van Benthem in de stad Munster, te Aalten enz.

Stukken, betreffende de beleening van Johanna Vos met den hof ter Borch en de tienden ingen Noelcken onder Roosteren.

Stuk, betreffende de vraag of zeker leen een Hornsch of St. Stevensweertsch leen is, geteekend door W. van Criep.

Sommatie tot het komen verheffen van leenen onder Grinsbergen.

Opdracht van 2 morgen land onder Laere, hoorende onder een kluppelleen, 26 Maart 1598, get. door W. van Criep.

Opgave gedaan aan van Criep van eenige niet verheven leenen, 1602.

Brief van toeslag op naam van den Cancelier van Criep van eenige leengoederen, 6 Juli 1590.

Consent aan Jasper van der Lippe om een deel van den tol te Venlo te mogen belasten.

D D 3.

N I—III. (1) Requesten en Mombersadviezen over het verheffen van het verduisterde leen Meersenhoff, te Kriekenbeek, 1598 etc.

IV—V. Opgaven van leenen in de voogdij van Gelder, Kessel.

V. Stukken, betreffende de compositiën van de leenen van den Jonker Herman Ditter, heer tot Goer en Meyle, 1592.

VII. Stukken, betreffende leenen onder Kriekenbeek en Kempen.

VIII. Ontbreekt.

IX. Stukken, betreffende leenen in Over-Betuwe.

X. Stukken, betreffende de leenverheffing van een leen-

(1(De hand, waarmede, en het papier waarop de stukken, doorloopend genummerd I—XXII, zijn geschreven, wijzen onbetwistbaar op eene Roermondsche herkomst.

goed in Neder Betuwe, toekomende aan Jan van Horst, Maarschalk van het land van Cleve, 1592.

XI. Stukken, betreffende Doornick en Ressen in Over-Betuwe.

XII. Stuk, betreffende de Koornwerdt in Groot-Driel.

XIII. Beleening met het goed die Loe, onder Voorst, van Dirick Ludolphs en echtgenoot, gedaan te Oldenzaell, 20 Febr. 1589.

XIV. Stuk, betreffende de verheffing van goederen onder den Wildenborg.

XV. Beleening van Aletta van Baerle met de goederen Jonckinck en Weuckhorst onder Hengel.

XVI. Opgave van eenige beleeningen van het goed Rosweyde.

XVII. Volmacht op J. van den Kerckhove en H. Woestinck tot leenverheffing van het goed Lanssigh onder Hengel, 1601, (met de copie en eenige andere stukken).

XVIII. Opgave van verschillende leenen in Kleefsland, Utrecht etc.

XIX. Memorie, betreffende een huis binnen Nuys etc. etc.

XX. Opgave van Geldersche leenen onder Munster.

XXI. Opgave van leenen in Kleefsland.

XXII. Idem, Idem.

De onderstaande stukken zijn elders in het archief verspreid gevonden:

Citatie van het Hof van Roermond voor den Prior van Odiliënberg om op 5 April 1582 voor het Hof te verschijnen naar aanleiding van een door Emont van Baerle over het goed Overen te Odilienberg, dd. 26 Maart 1582, ingediend request.

Hierbij het request.

Schrijven van den Drost van Kessel aan den Leengriffier te Roermond over het verheffen van leenen, dd. 29 Nov. 1583.

Stuk, betreffende een leen van 2 morgen onder Swolgen, 1585.

Schrijven van Johan, heer van Mylendonck, aan den Cancelier van Criep over de verheffing van diens leen, dd. 26 Aug. 1590.

Vergunning van koning Philips aan Jasper van der Lippe om over zijn leengoederen bij testament te mogen disponeeren, dd. 12 Dec. 90 (gecollationeerde copie van 1623).

Verklaring van Jan Nelis, dd. 3 September 1594, dat hij vóór 14 of 15 jaren verkeerdelijk naar Arnhem was gegaan om verlij van een van zijne ouders op hem verstorven leen te verkrijgen.

Schrijven van den Cancelier over het komen te Roermond van de bezitters van kluppelleenen tot verheffing van die leenen, dd. 27 Juni 1599, met nog eene verklaring over die leenen.

Schrijven, dd. 23 Oct. 1599. aan den Tresorier enz. van de Finantiën te Brussel, hoe men ten aanzien van de vernieuwing van den leeneed zich heeft te gedragen.

(Minuut).

Leenaktenboeken, behoorende tot het Roermondsche archief.

In eene lijst, door den Leengriffier Engelbert Op ten Noort [1694—1738] van het Leenarchief opgemaakt, staat aangeteekend, dat de hieronder volgende leenboeken tot het archief van Roermond behooren.

De leenboeken zijn gemerkt A—Q en genummerd I—VIII en X—XVIII.

A. N° I. 31 Mei 1552—9 April 1556.
CXXVII folio's, perk. omslag, z. reg.

B. N° II. 16 April 1556—8 Juli 1558.
CXCI folio's, perk. omslag, z. reg.

C. N° III. 17 Aug. 1558—27 October 1562.
CLXXVI folio's, perk. omslag, z. reg.

D. N° IV. 10 Nov. 1562—8 Mei 1566.
CXLIX folio's, perk. omslag, z. reg.

E. N° V. 15 Juni 1566—4 Januari 1570.
CV folio's, perk. omslag, z. reg.

F. N° VI. 4 Januari 1570—29 Januari 1575.
CXLVIII folio's, perk. omslag, z. reg.

G. N° VII. 4 Maart 1575—9 Augustus 1578,
CXIX folio's, perk. omslag, z. reg.

H. N° VIII. 10 Augustus 1578—4 April 1585.
71 folio's, perk. omslag, z. reg.

K. N° X. 22 October 1581—28 Januari 1584.
Ongefolieerd, perk. omslag, z. reg.
(Begonnen in Roermond te maken)

L. N° XI. 9 Januari 1586—20 December 1602.
191 folio's, perk. band, z. reg.

Voorin staat a a n g e t e e k e n d:

„Saulheen heeft dit leenboeck geintituleert L, omdat sijn voirsaet Peter de S^to^ Petro een dun leenboick geintituleert heeft K. Hoewel dat alle die leenbrieffen ende acten daerin gescreven oick gescreven sijn ende noch veel meer in 't leenboick geintituleert H, soodat de letter I schijnt overgeslagen te sijn, want Saulheen en heeft geen leenboick ontfangen noch gesien, dat geintituleert is I.

„Mach wel wesen, dat Peter de Sto Petro die quoihier hem van Johan Khern, genaempt Ffroenhoeven, Scholtis des Ampts Monfort, behandet van de leenen, die voor hem Ffroenhoeven bij provisie ontfangen sijn, heeft willen teyckenen met I ende halden voir het leenboick met I geteyckent, maer hij en heeft nochtans die quohier nyet geteykent met I",

M. N° XII. 19 Januari 1602—31 Maart 16 0.
181 folio's, perk. omslag, z. reg.

N. N° XIII. 13 November 1604—23 Augustus 1605.
17 folio's, perk. omslag, z. reg.
[voorin staat aangeteekend, dat dit register is gehouden door Goert Freyck genaamd Vierasen, gedurende den tijd, dat hij substituut van den Leengriffier is geweest.]

O. N° XIIII. 8 Mei 1610—29 December 1618.
CXCIII folio's, pork. band, z. reg.

P. N° XV. 22 Januari 1619—31 December 1621.
XLVI folio's, perk. omslag, z. reg.

Q. N° XVI. 31 December 1621—8 Maart 1627.
127. folio', perk. omslag, z. reg.

R. N° XVII, 16 April 1627—7 October 1630.
LXXII folio's, perk. omslag, z. reg.

S. N° XVIII. 16 Januari 1631—19 Mei 1632.
XXX folio's, perk. omslag, z. reg.

Registers, bevattende stukken op leenen betrekking hebbende en behoorende tot het Roermondsche Archief.

Register van acten van procuratiën, volmachten ende andere authorisatiën in 't feyt van leenen, be-

ginnende zedert den jare 1615, (20 Mei 1615—29 Maart 1632).

CXLI fol's, perk. omslag, z. reg.

Hierin liggen een groot aantal losse akten enz.; het register is gemerkt N N.

Appostilboeck van petitoire ende reëele leenzaken, beginnende 12 Januari 1629 tot 4 Juni 1631.

Ongefolieerd, perk. band, z. reg.

Rolle van petitoire ende reëele leenzaken, beginnende met ten jare 1629 (3 Maart) tot 24 Mei 1631.

Ongefolieerd, perk. band, z. reg.

Stukken, gevonden onder de losse stukken aan liachen in het archief van de Leenkamer.

1585. Uyt Ruremunde desen thienden Januarij. Schrijven van L. van Stalbergen, stadhouder en commissaris van de leenen enz., en van Peter van St. Peters, leengriffier, aan Jan Draeck, scholtis van Kriekenbeek, om de personen, die het leengoed Herthuysen in het ambt Kriekenbeek, kerspel Lobberich, zonder consent hadden gesplitst en gedeeld, aan te zeggen, dat zij den 14 Januari 1585 te Roermond moesten komen ten einde zich te verantwoorden.

Ongewaarmerkte copie op papier.

Verzoek van Mathias Munten namens zijne vrouw aan het hof van Gelderland om de weduwe van den gerichtsbode van Lobberich, die weigerachtig is de som voor het lossen van een leenroerig stuk land aan te nemen, voor het Hof te mogen citeeren.

Origineel op papier.

Met appointement van het Hof, dd. 8 Sept. 1630

Onderteekend door Ridder.

1409. Op Sinte Katherynen avont der heiliger. Jonffrouwe.

Hertog Reinold verklaart, dat hij het goed van Gherijt van Scheelberch, den jonge, in het kerspel Swolgen, in het land van Kessel, gelegen, niet met diensten enz. zal bezwaren, wegens de door Scheelberch bewezen diensten, terwijl Scheelberch vervolgens daarmede wordt beleend.

Copie, gecollationeerd door W. Maen.

Onder staat aangeteekend:

„De originalen van dese twee copiien hebbe ick Ott van Swolgen den 17 Martii 1632 gelicht; des t' oorconde heb dese met mijne merck ondertheekent.

„Dit is de merck $\frac{1111}{1}$ van Otto van Swolgen".

(Leenregister Overkwartier, fol. 157).

Zonder dagteekening.

Verzoek van Jacob Ranckerts te Grieffraedt, ambt Kriekenbeek, om zijne hof leenroerig aan Gelderland te mogen bezwaren.

Ongewaarmerkte copie op papier.

Stukken, gevonden onder de losse niet geliacheerde stukken der Leenkamer en niet vermeld op de lijst van mr. Sloet.

1586. Geschreven binnen Ruremunde den lesten dach Augusti.

Schrijven van Johan die Haen aan den Tresorier-Generaal en de Gecommitteerden van de Finantien, dat hij in de 28-ste, 29-ste en 30-ste rekening van wijlen den leengriffier Pieter van St. Pieters, verschillende beleeningen had gevonden, als van Alard van Goor met het huis Kaldenbroick te Lotthum in het land van Kessel, wiens vader, Adolph van Goor, als Commissaris van den Prins van Oranje tegen den Koning bij de pacificatie te Keulen was opgetreden, van de kinderen van Wilhem van Merwich Wilhemszoen met den tol te Kessel, terwijl van Merwich als vijand van den Koning te Venlo was overleden enz., dat die personen, overeenkomstig het plakkaat ge-

geven te Assche op 10 November 1582, als vijanden des Konings hunne leengoederen hadden verbeurd; dat hij nu verzocht ingelicht te worden hoe hij ten aanzien dier zwarigheden zich moet gedragen enz.

Minuut schrijven „in affwessen des Heeren Reekenmeesters",

get. door JOHAN DIE HAEN.

(Die Haen was Auditeur bij de Rekenkamer).

Zie de rekeningen uit Inv. Rekenkamer, p. 536.

PRO MEMORIE.

Tot de stukken, die uit Roermond, na de reductie van die stad in 1632 onder het gezag van de Staten, door de Gedelegeerden uit het Hof, de Rekenkamer en de Leenkamer naar Arnhem zijn overgebracht, behooren ook de charters enz., omschreven in den inventaris, waarvan het opschrift luidt als volgt:

„Inventaris van den brieven, tittelen ende munimenten, gevonden in drie coffers die over langen tijt geleden gerust hebben tot Grave, die welcke jegenwoirdelijck gerecouvreert zijn van mijnen Heere van Bueren vuyt crahte van zekere brieven van verbande van wijlen zijnen vader Her Floris van Egmont, welcke brieven ende munimenten de voirs. Heere van Bueren heeft Dücken, een van den meesters van de camer van der Rekeninghe in Brabant, als daer toe van der voirs. camere gecommitteert, gelevert den dach der maent van a° XL, sonder inventaris. Sijn die alsoe geinventarieert ende geintituleerd als hier naevolght, ende daer naer geseparceert te weten, erst alle munimenten van acquesten, leenen, testamenten, huwelijcksche voirweerden, previlegien, actien met eender laijen al in een kiste elck op tzijn in vier laijen buyten op

't coffer oft kiste, gemarqueert metter Letteren A, ende obligatien ende alienatien in een andere coffere oft kiste, buyten gemarkeert metter Letteren B, die van luttel importancien zijn in een andere coffere, gemarqueert C, ende quictancien in een andere coffere, gemarqueert buyten mitter Letteren D, al berustende in d'voirs. Camere van d'Rekeningen in de Gelresche camere aldair", welke inventaris VIIIc LXII nummers bevat. De daarin vervatte stukken zijn, voor zoo verre nog aanwezig, opgenomen in den inventaris van charters van de Rekenkamer, opgemaakt door wijlen mr. Is. An. Nijhoff en in den inventaris van de Rekenkamer onder de rubrieken: *Arnold*, *Pandcrschrijvingen*, *Reinald IV*, *Oijen en Dieden*.

De overbrenging van de in bovenstaanden inventaris omschreven stukken blijkt uit de aanteekening, voorkomde in het 3 le Memoriaalboek van de Rekenkamer op 13 Augustus 1633:

„Is aan Dr. Pontanus, historiographus van Gelderland, hier ter Camere gelevert enen inventaris van de brieven en de charters tot Graeve langen tijdt gelegen hebbende, in drie kofferen, gerecouvreert uyt handen van den Heeren van Bueren ende in de Reeckencaemer van Brabant overgebracht bij N. van Dijck, Commissaris, anno 1540, waervan d'originele brieven nu van Ruremunde op deze Caemer zijn gebracht."

Inv. Rekenkamer.

Charters.

—

2 d.

Een boek, waarin geregistreerd zijn de privilegiën van Roermond, Venlo en Arnhem, overeenkomsten aangaande de pandschap van Emmerik en de Lijners enz., voerende ten opschrift: „*Register van verscheiden copien zoo vuyt die Rekencaemer van Arnhem als Brabant*".

(Zoowel uit de hand, waarmede dit boek is geschreven, als uit het gebezigd papier blijkt, dat het in het Roermondsch archief te huis behoort.)

Inv. Rekenkamer.

Commissiën

—

2. a.

Drie oude boeken of registers van afgelegde eeden.

Het *derde boek* behoort bij Roermond, zooals duidelijk blijkt uit den eed, door de kapiteins van oorlogschepen, voor Venlo liggende, in 1627 en 1629 (folio XXXVII^{vso}) aan den Koning afgelegd.

Pakket van Karel van Egmond.

1530. Op ten VIII^{en} dach Octobris.

Lastgeving van Hertog Karel van Egmond aan de Ambtlieden in het kwartier van Roermond om de penningen tot onderhoud van de ruiters en knechten tegen die van Wisch uit te zetten en in handen van den Ambtman van Kessel, Johan van Wytenhorst, te storten.

Origineel op papier.
(Uit het in dorso aangeteekende, geschreven met de hand, die op de overige Roermondsche stukken voorkomt, blijkt, dat dit stuk uit het archief van Roermond afkomstig is.)

Inv. Rekenkamer.

Rekenkamer van Gelderland

—

8.

Register inhoudende: „Ordonnantie ende Instructie voer die van de Rekencamere in Gelre geordineert bij der Co. Ma^{t}. den IX Februarij anno XVc acht en vijftich".

Dit in perkament gebonden register behoort tot het Roermondsche archief op grond, dat de inhoud met dezelfde hand als die der andere Roermondsche stukken is geschreven, terwijl er ook een afschrift van een schrijven van de Aartshertogen van 22 Juni 1619 aan de Rekenkamer te Roermond in voorkomt, voorschriften inhoudende hoe te handelen met de slecht betalende ontvangers etc.

Inv. Rekenkamer.

Rekeningen.

D.

REKENINGEN van renten en inkomsten van contribu
en tollen over de jaren 1581 tot 1621 of na de afzwe
des Konings van Spanje aan de Spaansche zijde gem

Hoogstelste Rekening.	Namen van Rentmeesters.	Over welken tijd.	Afgehoord of gesloten.
	1e. *Rekeningen van Landrentmeesters generaals.*		
1ste	Ido Grammaije	19 Januari 1596 tot 31 Dec. 1596	te Roermond, 1 bruari 1598.
2de	Idem	1 Jan. 1597–31 Dec. 1597	te Roermond, 4 1598.
3de	Idem	1 Jan. 1598–31 Dec. 1598	door Verreyken Aug. 1599.
4de	Idem	1 Jan. 1599–31 Dec. 1599	te Maastricht, 1 1605.
5de en 6de	Idem	1 Jan. 1600–31 Dec. 1600	te Maastricht, 1 1605.
		1 Jan. 1601–31 Dec. 1601	te Maastricht, 16 1606.
		(Deze beide rekeningen zijn in een band zamen gebonden.)	
7de, 8ste en 9de	Idem	1 Jan. 1602–31 Dec. 1604	te Maastricht, 20 1606.
10de	Idem	1 Jan. 1605–31 Dec. 1605	te Maastricht, 2 1607.
11de	Idem	1 Jan. 1606–31 Dec. 1606	te Maastricht, 1 1607.

Ioevcelste ekening.	Namen van Rentmeesters.	Over welken tijd.	Afgehoord of gesloten.
12de	Ido Grammaije	1 Jan. 1607-31 Dec. 1607	te Maastricht, 1 Febr. 1609.
13de	Idem	1 Jan. 1608-31 Dec. 1608	door Verreyken, 20 April 1610.
14de	Idem	1 Jan. 1609-31 Dec. 1609	te Maastricht, 21 April 1610.
15de	Idem	1 Jan. 1610-31 Dec. 1610	te Roermond, 17 Mei 1612.
16de	Idem	1 Jan. 1611-31 Dec. 1611	door Verreyken, 24 Mei 1613.
17de	Idem	1 Jan. 1612-31 Dec. 1612	door Verreyken, 27 Febr. 1614.
18de	Idem	1 Jan. 1613-31 Dec. 1613	door Verreyken, 3 Mei 1615.
19de	Idem	1 Jan. 1614-31 Dec. 1614	door Verreyken, 21 Juli 1616.
20ste	Idem	1 Jan. 1615-31 Dec. 1615	door Verreyken, 15 Febr. 1617.
21ste	Idem	1 Jan. 1616-31 Dec. 1616	door Verreyken, 6 Nov. 1617.
22ste	Idem	1 Jan. 1617-31 Dec. 1617	te Roermond, 16 April 1619
23ste	Idem	1 Jan. 1618-31 Dec. 1618	te Roermond, 6 Juli 1619.
24ste	Idem	1 Jan. 1619-31 Dec. 1619	te Roermond, 29 Aug. 1620.
25ste	Idem	1 Jan. 1620-31 Dec. 1620	te Roermond, 4 Maart 1623.
26ste	Idem	1 Jan. 1621-31 Dec. 1622	te Roermond, 30 Jan. 1624.
1ste	Albert Bouwens van der Boye	1 Jan. 1627-31 Dec. 1627	te Roermond, 29 Aug. 1628.

Hoeveelste Rekening.	Namen van Rentmeesters.	Over welken tijd.	Afgehoord of gesloten.
2de	Albert Bouwens van der Boye	1 Jan. 1628–31 Dec. 1628	te Roermond, 2 Ju 1629.
3de	Idem	1 Jan. 1629–31 Dec. 1629	te Roermond, 14 Au 1630.
	2a. *Rekeningen van het zegelregt der Cancelarij.*		
1ste	Reijnier Pybes	10 April 1580–9 April 1591	te Roermond, 21 F bruari 1592.
2de	Idem	10 April 1591–9 April 1602	te Roermond, 15 Se 1603.
3de en laatste	wijlen Idem	10 April 1598–9 Sept. 1602	te Roermond, 12 Se 1603.
		(Deze 3 rekeningen zijn in een band inge-bonden.)	
1ste en laatste	Ieronimus van den Kerckhove	9 Dec. 1602–12 Aug. 1605	te Roermond, 7 Feb 1627.
	2b. *Rekeningen van den ontvangst der Heergeraden der Leenen.* (1)		
1ste	Aggeus van Saulheen	1 Jan. 1586–31 Dec. 1587	te Roermond, 15 Ja 1593.
2de	Idem	1 Jan. 1587–31 Dec. 1587	te Roermond, 15 Ja 1593.
3de	Idem	1 Jan. 1588–31 Dec. 1588	te Roermond, 15 Ja 1593.
4de	Idem	1 Jan. 1589–31 Dec. 1589	te Roermond, 15 Ja 1593.

(1) Zie ook pag. 536.

Hoeveelste tekening.	Namen van Rentmeesters.	Over welken tijd.	Afgehoord of gesloten.
5de	Aggeus van Saulheen	1 Jan. 1590–31 Dec. 1590	te Roermond, 15 Jan. 1593.
6de	Idem	1 Jan. 1591–31 Dec. 1591	te Roermond, 15 Jan. 1593.
		(Deze zes rekeningen zijn te zamen in een band ingebonden.)	
le en laatste.	Idem	1 Jan 1592–19 Aug. 1593	te Roermond, 24 Sept. 1594.
1ste	Simon van Saulheen	20 Aug. 1593–20 Aug. 1595	door de Mares, 14 Juni 1601.
2de	Idem	20 Aug. 1595–20 Aug. 1597	te Roermond, 16 Juni 1601.
		(Deze beide rekeningen zijn te zamen in een band ingebonden.)	
3de	Idem	20 Aug. 1597–31 Dec. 1680	door Verreyken, 7 Nov. 1613.
1ste	Aart van Saulheen	23 April 1610–31 Dec. 1613	door Verreyken, 16 Oct. 1614.
le en laatste	Idem	1 Jan. 1614–20 Juli 1615	ter Rekenkamer, 18 Nov. 1616.
1ste	Ewalt Ridder	20 Oct. 1616–31 Dec. 1617	te Roermond, 29 Maart 1618.
2de	Idem	1 Jan. 1618–31 Dec. 1618	te Roermond, 16 Mei 1619.
3de	Idem	1 Jan. 1619–31 Dec. 1619	te Roermond, 30 Juli 1620.
4de	Idem	1 Jan. 1620–31 Dec. 1620	te Roermond, 6 Maart 1623.
5de	Idem	1 Jan. 1621–31 Dec. 1622	te Roermond, 24 Sept. 1630.

Hoev. elste Rekening.	Namen van Rentmeesters.	Over welken tijd.	Afgehoord of gesloten.
	2c. *Rekeningen van den ontvangst der Exploiten van den Hove.*		
1ste en laatste	Adriaan van den Bor[illegible]h	17 Juli 1603–28 Aug. 1605	door Verreyken, 1 Juni 1611.
2de en laatste	Simon van Saulheen	1 Jan. 1609–23 April 1610	door Verreyken, 1 Juni 1614.
		(N.B. 1ste rekening ontbreekt)	
1ste	Alart van Saulheen	23 April 1610–3 Sept. 1613	te Roermond, 30 Jul 1614.
2de en laatste	Idem	4 Sept. 1613–20 Juli 1615	door Verreyken, 2 Dec. 1616.
1ste	Ewalt Ridder	14 Nov. 1615–31 Dec. 1617	te Roermond, 22 Mart 1619.
2de	Idem	1 Jan. 1618–31 Dec. 1618	te Roermond, 17 Jan 1619.
3de	Idem	1 Jan. 1619–31 Dec. 1619	te Roermond, 9 Aug 1620.
4de	Idem	1 Jan. 1620–31 Dec. 1620	te Roermond, 6 Mart 1623.
5de	Idem	1 Jan. 1621–12 Dec. 1621	te Roermond, 9 Nov 1630.
6 le	Idem, door diens Subst. G. Lindtgen	13 Dec. 1621–31 Dec. 1622	te Roermond, 9 Nov 1630.
7de	Idem, door diens Subst. G. Lindtgen	1 Jan. 1623–31 Dec. 1623	te Roermond, 9 Nov 1630.
	(Hierbij staat van ontvang der exploicten bediend door Gerard Lindtgen als Substituut van E. Ridder. 1 Jan. 1624—31 Dec. 162[illegible] en staat van ontvang en uitgaven, 1 Jan. 1624—31 Dec. 1626.)		

Hoeveelste Rekening.	Namen van Rentmeester.	Over welken tijd.	Afgehoord of gesloten.
	3. *Rekeningen van den ontvangst der renten en inkomsten van de domeingoederen.*		
	a. *In het kwartier van Nijmegen met de heerlijkheid Midlaar (ook Oijen en Dieden).*		
23ste	Jacob Garbrants	April 1585–24 Sept. 1590 (na de reductie der stad Nijmegen onder Spaansch gezag)	te Roermond, 26 Sept. 1592.
24ste	Idem	24 Sept. 1590–23 Sept. 1591	te Roermond, 28 Sept. 1600.
25ste	Idem	24 Sept. 1591–23 Sept. 1592	door Verreyken, 28 Sept. 1600.
26ste	Idem	24 Sept. 1592–23 Sept. 1593	te Roermond, 27 Oct. 1600.
27ste	Idem	24 Sept. 1593–23 Sept. 1594	door Verreyken, 28 Sept. 1600.
28ste	Idem	24 Sept. 1594–23 Sept. 1595	door Verreyken, 24 Oct. 1600.
29ste	Idem	24 Sept. 1595–23 Sept 1596	door Verreyken, 7 Dec. 1600.
30ste	Idem	24 Sept. 1596–31 Dec. 1599	door Verreyken, 12 Dec 1600.
31ste en laatste	Idem	1 Jan. 1600–31 Dec. 1602	te Roermond, 20 Febr. 1601.
1ste (Nijmegen Middelaar)	Johan van Grootveld	Petri ad Cathedram 1603 Petri 1608	te Maastricht, 22 Jan. 1609.
2de (idem)	Idem	1 Jan. 1608–31 Dec. 1608	te Roermond, 30 Jan. 1619.
1ste (Middelaar)	Idem	1 Jan. 1609–31 Dec. 1614	te Roermond, 30 Jan. 1619.
2de (idem)	Idem	1 Jan. 1615–31 Dec. 1615	te Roermond, 3 Febr. 1619.

Hoevoelste Rekening.	Namen van Rentmeester.	Over welken tijd.	Afgehoord of gesloten.
3de (idem)	Johan van Grootveld	1 Jan. 1616-31 Dec. 1619	te Roermond, 8 Mei 1620.
4de (idem)	Idem	1 Jan. 1620-31 Dec. 1621	te Roermond, 12 Oct. 1624.
5de (idem)	Idem, gedaan door diens Weduwe	1 Jan. 1622-31 Dec. 1624	te Roermond, 20 Febr. 1626.
	(Hierbij ook een kohier van restanten, 1604-1609).		
1ste (idem)	Evert van der Heyden	1 Jan 1625-31 Dec. 1625	te Roermond, 3 Maart 1627.
2de (idem)	Idem	1 Jan. 1626-31 Dec. 1628	te Roermond, 28 Febr. 1630.
	b. *In Veluwe en Veluwezoom.*		
1ste	Thomas Gramaije	31 Oct. 1585-13 Juli 1586	te Roermond, 28 Juli 1594.
	(Eene rekening (afgehoord) voor het Hof, één (onafgehoord) voor de Kamer en een staat van ontvang.)		
2de	Idem	13 Juli 1586-13 Juli 1587	door Verreyken, 21 Maart 1609.
	(en eene rekening 11 Nov. 1586-11 Nov. 1587 (onafgehoord)		
3de	Idem	13 Juli 1587-12 Juli 1588	te Maastricht, 21 Maart 1609.
	(en eene rekening 11 Nov. 1587-11 Nov. 1588 onafgehoord)		
4de	Idem	13 Juli 1588-12 Juli 1589	te Maastricht, 11 Dec. 1609.
5de	Idem	13 Juli 1589-12 Juli 1590	te Maastricht, 21 Dec. 1609.
6de	Idem	13 Juli 1590-11 Juni 1591	te Maastricht, 30 Dec. 1609.

Hoevcelste Rekening.	Namen van Rentmeesters.	Over welken tijd.	Afgehoord of gesloten.
	4 *Rekening van contributie of buitengewone schatting*		
	a. *In het kwartier van Nijmegen.*		
1ste	Herman van den Haeve	11 Maart 1584–28 Oct. 1585	door Verreyken, 22 Dec. 1603.
2de	Idem	28 Oct. 1585–31 Jan. 1588	door Verreyken, 26 Oct. 1606.
1ste	Arnoldt van Hartevelt	1 April 1589–31 Maart 1590	te Roermond, 19 Oct. 1596.
2de en laatste	Idem	1 April 1590–30 Sept. 1591	te Roermond, 8 Nov. 1596.
1ste Over- en Neder-Betuwe, Maas & Waal, Rijk van Nijmegen.)	Johan van Grootfeldt	1 Febr. 1592–31 Jan 1593	te Roermond, 28 Juni 1593.
2de	Idem	1 Febr. 1593–31 Jan. 1594	te Roermond, 9 Nov. 1594.
3de	Idem	1 Febr. 1594–31 Jan. 1595	te Roermond, 6 Febr. 1596.
4de	Idem	1 Febr. 1595–31 Jan. 1596	te Roermond, 19 Mei 1597.
		(Deze 4 bovenstaande rekeningen zijn in een band gebonden.)	
5de	Idem	1 Febr. 1596–31 Jan. 1597	te Roermond, 29 Mei 1597.
6de	Idem	1 Febr. 1597–31 Jan. 1598	ten bureele der camer 23 Dec. 1598.
7de	Idem	1 Febr. 1598–31 Oct. 1598	te Roermond.
		(Deze 3 bovenstaande rekeningen zijn in een band gebonden.)	

Hoeveelste Rekening.	Namen van Rentmeesters.	Over welken tijd.	Afgehoord of gesloten.
8ste	Johan van Grootfelat.	1 Nov. 1598-30 Sept. 1600	door Verreijken, 9 Dec. 1600
9de	Idem	1 Oct. 1600-31 Dec. 1600	door de Mares, 22 Jan 1601.
10de	Idem	1 Jan. 1601-31 Mei 1601	door Verreyken, 2 Oct. 1602.
11de	Idem	1 Juni 1601-31 Mei 1602	te Roermond, 26 Juni 1603.
12de	Idem	1 Juni 1602-31 Mei 1603	te Roermond, 28 Jan. 1604.
13de	Idem	1 Juni 1603-31 Mei 1604	te Maastricht, 13 Oct 1604.
14de	Idem	1 Juni 1604-28 Febr. 1605	te Maastricht, 16 Juni 1605.
15de	Idem	1 Maart 1605-28 Febr. 1606	te Maastricht, 12 Mei 1606.
16de	Idem	1 Maart 1606-31 Dec. 1606	te Maastricht, 2 Maart 1607.
17de	Idem	1 Jan. 1607-31 Dec. 1607	te Maastricht, 31 Maart 1608.
18de	Idem	1 Jan. 1608-3 Maart 1609	door Verreyken, 1 Dec. 1616.
	(Na het 12-jarig bestand.)		
1ste	Idem	9 April 1621-9 Oct. 1621	te Roermond, 7 Jan 1622.
2de	Idem	9 Oct. 1621-8 April 1622	te Roermond, 7 Aug 1622.
3de	Idem	9 April 1622-8 April 1623	te Roermond, 21 Jan 1623.
4de	Idem	9 April 1623-8 Oct. 1623	te Roermond, 26 Feb 1624.
5de	Idem	9 Oct. 1623-8 April 1624	te Roermond, 9 Dec 1624.

Hoeveelste Rekening.	Namen van Rentmeesters.	Over welken tijd.	Afgehoord of gesloten.
6de en laatste	diens Weduwe, Theodora Kanijs	9 April 1624–8 April 1625	te Roermond, 23 Febr. 1626.
1ste en laatste, ingediend 4 Febr. 1626	Theodora Kanijs, Weduwe van Johan van Grootveld	9 April 1609–9 Oct. 1621	te Roermond, 20 Febr. 1626.
1ste en laatste	Eadem	1 Nov. 1623–9 April 1625	te Roermond, 12 Maart 1626.
1ste	Johan van de Leene	9 April 1625–8 April 1626	te Roermond, 23 Nov. 1626.
2de	Idem	9 April 1626–8 Oct. 1626	te Roermond, 16 April 1627.
3de	Idem	9 Oct. 1626–8 April 1627	door den Superintendent, 10 Sept. 1627.
4de	Idem	9 April 1627–8 Oct. 1627	te Roermond, 1 Febr. 1628.
5de	Idem	9 Oct. 1627–8 April 1628	te Roermond, 19 Dec. 1628.
6de	Idem	9 April 1628–8 Oct. 1628	te Roermond, 19 Dec. 1628.
7de	Idem	9 Oct. 1628–8 April 1630	te Roermond, 13 Jan. 1631.
	b. *In Bommeler- en Tielerweerden enz. (Beesd, Renooi, Acquoi, Marienweerd, Buren, Culenborg.)*		
1ste	Thomas Maes	1 Jan. 1592–30 Dec. 1594	te Roermond, 3 Febr. 1596.
2de	Idem	1 Jan. 1595–31 Dec. 1595	te Roermond, 9 Febr. 1596.
3de	Idem	1 Jan. 1596–31 Maart 1597	te Roermond, 23 Mei 1597.

Hoeveelste Rekening.	Namen van Rentmeesters.	Over welken tijd.	Afgehoord of gesloten.
4de	Thomas Maes	1 April 1597–3 Nov. 1598	te Roermond, 12 Dec. 1598.
		(Deze 4 bovenstaande rekeningen zijn in een band ingebonden.)	
5de	Idem	1 Dec. 1598–31 Aug. 1600	te Roermond, 28 Maart 1601.
6de	Idem	1 Sept. 1600–31 Dec. 1602	door Verreyken, 7 Mei 1603.
7de	Idem	1 Jan. 1603–31 Dec. 1603	te Roermond, 14 April 1604.
8ste	Idem	1 Jan. 1604–30 Juni 1604	door Verreyken, 2 Oct. 1604.
9de	Idem	1 Juli 1604–28 Febr. 1605	te Maastricht, 2 Mei 1605.
10de	Idem	1 Maart 1605–28 Febr. 1606	te Maastricht, 19 Juni 1606.
11de	Idem	1 Maart 1606–28 Febr. 1607	te Maastricht, 4 Oct. 1607.
12de	Idem	1 Maart 1607–29 Febr. 1608	te Maastricht, 11 Sept. 1608.
		(Na het 12-jarig bestand.)	
1ste	Idem	9 April 1621–8 Oct. 1621	te Roermond, 7 Dec. 1621.
2de	Idem	9 Oct. 1621–8 April 1622	te Roermond, 2 Aug. 1622.
1ste	Laurens van den Eynde	9 Sept 1623–27 Jan. 1624	te Roermond, 12 Sept 1624.
2de	Idem	9 Juni 1624–8 Dec. 1624	te Roermond, 28 April 1625.
3de	Idem	9 Dec. 1624–8 Mei 1626	te Roermond, 16 Juni 1626.

loeveelste :kening.	Namen van Rentmeesters.	Over welken tijd.	Afgehoord of gesloten.
4de	Laurens van de Eynde.	9 Mei 1626-8 Febr. 1627	te Roermond, 22 Mei 1627.
5de	Idem	9 Febr. 1627-8 Nov. 1627	te Roermond, 13 Mei 1628.
6de	Idem	9 Nov. 1627-8 Aug. 1628	te Roermond, 14 Nov. 1628.
		(De rekeningen 5 en 6 zijn te zamen in een band gebonden.)	
7de	Idem	9 Aug. 1628-8 Jan. 1631	te Roermond, 16 Juli 1631.
		c. *Op de Veluwe*	
ı en laatste leverd 18 Mei 1615.)	Erven van Jacob Botter.	1585	door Verreyken, 5 Juni 1615.
1ste	Derick Bueckefoort	18 Juli 1585-17 Juli 1586	door Verreyken, 14 April 1612.
2de	Idem	18 Juli 1586-17 Oct. 1587	door Verreyken, 14 April 1612.
		(Beide bovenstaande rekeningen zijn in een band te zamen ingebonden.)	
en laatste	Thomas Gramaye	1 April 1588-1 April 1591	te Roermond, 17 Oct 1594.
ı (dubbel)	Johan van Heteren	1 Aug. 1596-31 Aug. 1597	te Roermond, 19 April 1599.
ı (dubbel)	Idem	1 Nov. 1598-.	door Verreyken, 13 Maart 1600.
en laatste	wijlen Idem	1599 en 1600	te Roermond, 15 Dec. 1618.

Hoeveelste Rekening.	Namen van Rentmeesters.	Over welken tijd.	Afgehoord of gesloten.
1ste	Godefroy Rustinex, genaamd Borchloo	1 Jan. 1602-31 Dec. 1607	te Maastricht, 2 A 1608.
1ste	Casper van Hattem	10 April 1621-9 Sept. 1621	door V. Duuren hout en van 25 Oct. 1622.
2de en laatste	Idem	9 Sept. 1621-8 April 1622	te Roermond, 12 A 1623.
1ste	Assuerus Hulsinck	9 Dec. 1622-9 Dec. 1624	door v. Duuren, Maart 1625.
2de	Idem	10 Dec. 1624-9 Dec. 1625	te Roermond, 20 J 1626.
3de	Idem	9 Jan. 1626-9 Juni 1626	te Roermond, 18 J 1626.
4de	Idem	8 Juni 1626-9 Dec. 1626	te Roermond, 16 A 1627.

d. *In de Graafschappen Zutphen en Berg en het Ambt van Breevoort.*

1ste	Jan van Lamsweerde	1 April 1589-3 Maart 1590	te Roermond, 19 J 1593.
2de	Idem	1 April 1590-3 Sept. 1592	te Roermond, 22 J 1593.
3de	Idem	1 Oct. 1592-31 Dec. 1595	te Roermond, 23 A 1596.
4de en laatste	Idem	1 Jan. 1596-31 Maart 1596	door Verreyken, Dec. 1599.
		(Deze 4 rekeningen zijn te zamen in een ba gebonden.)	

Hoeveelste ekening.	Namen van Rentmeesters.	Over welken tijd.	Afgehoord of gesloten,
1ste	Gerhart Gigiack	1 April 1596–30 Sept. 1597	door Verreyken, de Mares, Doublet, Cuens en Elshout, 4 Sept. 1599.
2de	Idem	1 Dec. 1598–30 Nov. 1599	door Verreyken, 21 Oct. 1601.
3de	Idem	1 Dec. 1599–30 Nov. 1600	door Verreyken, 25 Oct. 1601.
1ste	Johan de Bruyn	1 Dec. 1600–30 Mei 1601	door Verreijken, 24 Oct. 1601.
2de	Idem	1 Oct. 1603–31 Juli 1605	te Maastricht, 30 Juli 1607.
3de	Idem	1 Aug. 1605–31 Jan. 1607	te Maastricht, 31 Juli 1607.
4de	Idem	1 Febr. 1607–31 Aug. 1607	te Maastricht, 15 Jan. 1608.
		(Deze 4 bovenstaande rekeningen zijn te zamen in een band gebonden.)	
1ste	Godefrijdt Ruting, Borchloo	1 Sept. 1607 29 Febr. 1608	door Verreyken, 31 Maart 1608.
2de	Idem	1 Maart 1608–31 Juli 1608	te Maastricht, 20 Sept. 1608.
3de	Idem	1 Aug. 1608–28 Febr. 1609	te Maastricht, 29 Aug. 1609.
4de	Idem	Maart 1609	te Maastricht, 20 Mei 1609.
de en laatste	Idem	31 Maart 1609–9 April 1609	te Maastricht, 11 Juni 1610.
		(De rekeningen, 3, 4, en 5 zijn in een band te zamen ingebonden.)	
1ste	Ivo van Elshout	10 April 1621–9 Sept. 1621	te Roermond, 1 Maart 1622.

Hoeveelste Rekening.	Namen van Rentmeesters.	Over welken tijd.	Afgehoord of gesloten.
2de	Ivo van Elshout	9 Sept 1621–8 Maart 1622	te Roermond, 7 J 1622.
3de	Idem	9 Maart 1622–8 Sept. 1622	te Roermond, 3 Jan 1623.
4de	Idem	9 Sept. 1622–8 Maart 1623	te Roermond, 11 O 1623.
5de	Idem	9 Maart 1623–8 Sept. 1623	te Roermond, 11 O 1623.
6de	Idem	9 Sept. 1623–8 Maart 1624	te Roermond, 20 A 1624.
7de	Idem	9 Maart 1624–8 Sept. 1624	te Roermond, 2 A 1625.
8ste	Idem	9 Sept. 1624–8 Maart 1625	te Roermond, 15 A 1625.
9de	Idem	9 Maart 1625–8 Sept. 1625	te Roermond, 24 J 1626.
10de	Idem	9 Sept. 1625–8 Maart 1626	te Roermond, 17 J 1626.
1ste en laatste	Assuerus Hulsinck	9 Febr. 1627–8 Oct. 1627	te Roermond, 15 J 1628.
1ste	Gisbert van Ravenswaey.	9 Oct. 1627–8 April 1629	te Roermond, 23 A 1629.
2de	Idem	9 April 1629–8 Oct. 1630	te Roermond, 26 J 1631.
	5. *Rekeningen van tollen en licenten.*		
	a. *Op den Bommelsche tol, eerst te Bommel en daarna te Grave geheven.*		
1ste	Bartholomeus Gijsberts	12 Maart 1584–31 Dec. 1587	te Roermond, 27 F 1589.

Hoeveelste ekening.	Namen van Rentmeesters.	Over welken tijd.	Afgehoord of gesloten.
2de	Bartholomeus Gijsberts.	1 Jan. 1588–31 Dec. 1588	te Roermond, 16 Maart 1590.
3de	Idem	1 Jan. 1589–31 Dec. 1589	te Roermond, 16 Maart 1590.
4de	Idem	1 Jan. 1590–31 Dec. 1590	te Roermond, 4 Juli 1592.
5de	Idem	1 Jan. 1591–31 Dec. 1591	te Roermond, 4 Juli 1592.
6de	Idem	1 Jan. 1592–31 Dec. 1592	te Roermond, 26 Aug. 1594.
e en laatste	Idem	1 Jan. 1593–17 Juli 1593	te Roermond, 16 Sept. 1594.
	Herman van den Gheest,	31 Oct. 1593–21 Oct. 1596	te Roermond, 10 Febr. 1599.
	b. *Op den tol te Batenburg*		
e en laatste	Bartholomeus Gijsberts.	24 April 1584–13 Aug. 1587	te Roermond, 23 Febr. 1589.
	c. *Op den tol tot Oijen.*		
	Dierick Wijntkents	1 April 1596–21 Oct. 1596	door Verreyken, 27 Juni 1600.
2de	Matthijs van Lyth	1 Jan. 1604–30 Juni 1604	te Maastricht, 13 Sept. 1605.
1ste	Ewalt Ridder	1 Nov. 1606–31 Dec. 1607	door Verreyken, 27 Juni 1611.
4de	Idem	1 Jan. 1610–10 Sept. 1610	door Verreyken, 28 Juli 1615.

Hoevecste Rekening.	Namen van Rentmeesters.	Over welken tijd.	Afgehoord of gesloten.
1ste en laatste	Johan Cloot	10 Mei 1621–9 Nov. 1621	te Roermond, 27 1627.
	a. *Licenten op den Rijn en Paspoorten.*		
	Johan van Lamzweerde	1 Febr. 1596–8 Aug. 1597	te Roermond, 8 Ma 1599.
	Johan van Hetteren	20 Maart 1599–15 Oct. 1599	door Verreyken, Maart 1600.
1ste en laatste	Jan Valckenborch	31 Mei 1607–6 Maart 1609	te Roermond, 7 Ma 1611.
1ste	Geerlingh Ruijs	12 Sept. 1621–11 Sept. 1622	te Roermond, 14 Ju 1623.
2de	Idem	12 Sept. 1622–11 Sept. 1623	te Roermond, 18 D 1624.
	Licenten (van Zutphen) tot Grol (gecollecteerd).		
1ste en laatste	Johan de Bruyn	4 Dec. 1606–7 Oct. 1707	te Maastricht, 10 J 1608.
1ste	Godefrijdt Ruting	16 Oct. 1607–29 Febr. 1608	door Verreyken, Maart 1608.
2de en laatste	Idem	1 Maart 1608–23 April 1608	door Verreyken, Sept. 1608.
		(Deze 2 bovenstaande rekeningen zijn in e band ingebonden.)	
1ste	Ivo van Elshout	24 April 1608–23 April 1609	te Maastricht, 1 0 1609.

Hoeveelste ekening.	Namen van Rentmeesters.	Over welken tijd.	Afgehoord of afgesloten.
2de	Ivo van Elshout	24 April 1609–23 April 1610	door Verreyken, 6 Maart 1611.
3de	Idem	24 April 1610–16 Juli 1611	te Roermond, 28 Nov. 1623.
		(Hierbij de Staat van I. v. Elshout over 24 April 1610–28 Mei 1611.)	
4de	Idem	21 Juni 1621–29 Sept. 1621	te Roermond, 19 Oct. 1622.
5de		Ontbreekt	
6de	Idem	1 Juni 1622–31 Dec. 1622	te Roermond, 27 Nov. 1623.
7de	Idem	1 Jan. 1623–31 Dec. 1623	te Roermond, 11 Sept. 1624.
8ste		Ontbreekt.	
9de	Idem	1 Juli 1624–31 Dec. 1624	te Roermond, 3 Sept. 1625.
10de	Idem	1 Jan. 1625–30 Juni 1625	te Roermond, 29 Mei 1626.
de en laatste	Idem	1 Juli 1625–19 Aug. 1625	te Roermond, 6 Nov. 1626.
		d. *Licenten te Doetichem.*	
2de	Reyner van Werven	1 Juli 1624–31 Dec. 1624	te Roermond, 25 Sept. 1625.
3de	Idem	1 Jan. 1625–30 Juni 1625	overgebracht in de 10de rek. van J. van Elshout, fol. LXXII vso.
4de	Idem	1 Juli 1625–19 Aug. 1625	overgebracht in de 11de rek. van J. van Elshout, fol. XXIV vso.

Inv. Rekenkamer

Rekeningen

E. 2. *e.*

(Zie ook onder Rek 2*b*, pag. 520.)

Hoeveelste Rekening.	Namen van Rentmeesters.	Over welken tijd.	Afgehoord of gesloten.
	Rekeningen van den ontvangst der Heergewaden van verhefte of getransporteerde leenen. (1)		
	Pieter van St. Pieter	1 Oct. 1574–30 Sept. 1575	
24ste	Idem	1 Oct. 1575–30 Sept. 1576	
25ste	Idem	1 Oct. 1576–30 Sept. 1577	
26ste	Idem	1 Oct. 1577–18 Oct 1578	
27ste	Idem	1 Oct. 1581–30 Sept. 1582	
28ste	Idem	1 Oct. 1582–30 Sept. 1583	
29ste	Idem	1 Oct. 1583–25 April 1585	
30ste			

(1) Deze rekeningen zijn alle op 12 Juli 1585 door de weduwe van St. Pieter t Roermond ingeleverd. Zie ook Leenstukken, Inv. p. 514.

Inv. Rekenkamer.

Spaansche onlusten.

Losse stukken tot de geschiedenis van Gelderland gedurende den oorlog tegen Spanje en wel na den jare 1581.

a. 1593. Uyt Bruyssel den IIIIen Febr.

Schrijven van Johan van Wesenhagen aan de Rekenkamer te Roermond, dat hij steeds was bereid om af te rekenen; dat hij echter eerst naar Brussel was gegaan om te weten hoe de betaling van 's Konings pachthoeven mocht zijn; dat hij ongenegen is 1000 gl. te betalen, dewijl hij zooveel niet schuldig is.

Origineel, (get.) Jo. v. Wesenhagen.

b. Ontvangen XXII Aprilis (15) XCIII.

Request van Joh. van Wesenhagen, om nog 12 dagen uitstel tot het doen van rekening in welken tijd hij zijne papieren en register te Gennep bij de hand kan nemen.

Origineel of copie, ongeteekend.

c. 1593. Uyt Grave den 4 Maij.

Schrijven van Joh. van Wesenhagen aan de Rekenkamer te Roermond, waarbij hij zijne rekening overzendt met verschillende opmerkingen dienaangaande.

Origineel ondert. door Jo. v. Wesenhagen.

d. Rekening van Johan van Wesenhagen „van al 't gene dat hij voers. heeft ontfangen van Co. Maj. Domeynen in de Renesche Venen en den Strychte van Utrecht sedert den sevensten Septembris XVcLXXXVII, totten VIIen Septemb. Anno XVc twee en negentich incluis etc."

Origineel, ongeteekend en niet afgehoord.

e. 1593. Uyt Emerijck den 30sten Augusti.

Schrijven van Joh. van Wesenhagen aan de Rekenkamer te Roermond, in antwoord op een schrijven van de Kamer dd. 28 Juli 1593 „dat de kamer wel weet, dat hij bij faulte van eenigge maintenuement in gheene administratie, te [weten van

de goederen in het kwartier van Nijmegen en Zutphen] en hebbe moegen commen endo alsdaer ook geenen ontfanck en hebbe gehadt etc." wijders dat het hem verwondert, dat men vermeent, dat zijne ingediende rekening niet goed is ingericht.

Origineel ondert. door Jo. van Wesenhage.

f. 1596. Datum den 22en Martij.

Verbaal van de verklaring van den Auditeur van de Rekenkamer, Elshout, dat de opbrengst van het houtgewas, staande op het goed van Frederik van Marhulsen, dat wegens diens rebellie in 1583 was geconfisceerd, bij absentie van hem (Elshout) in handen van de raden en commissarissen, Joost van Cranevelt, den momber Melchior ten Benschop, Berck en Coenraet van Mekeren was gestort enz.

Ondert. door Jo. van Weesenhagen.

Zie ook Spaansche onlusten C n°. 1 op 1584.

Rekenkamer.

Spaansche onlusten.

C. No. 1.

Losse stukken tot de geschiedenis der Spaansche onlusten, na den jare 1581.

1582.

Verzoek van de inwoners van de stad Gelder aan den Hertog om schadevergoeding voor de geleden verliezen door inlegering, door het maken van verdedigingswerken, waardoor de eigendommen der inwoners waren afgegraven enz.

Origineel, ongeteekend met het daarop gesteld appointement van 15 November 1582, waarbij aan de Rekenkamer wordt opgedragen commissarissen ten fine van onderzoek naar Gelder te zenden.

Hierbij de brief van den Hertog, waarbij het request aan de Rekenkamer wordt toegezonden, dd. 15 Nov. 1582.

1584. de Tournaij ce XIII de Janvier.

Schrijven van Parma aan de Rekenkamer te Roermond om eene opgave van de geconfisceerde goederen te bekomen.

Origineel ondert. Alexander.

1584. Grolle den 10en Septemb.

Schrijven van Johan van Weesenhagen aan de Rekenkamer te Roermond, dat Verdugo hem te Zutphen niet had willen toelaten ten einde daar de accijnsen enz. in te vorderen, dat ten Benschup uit de opbrengsten van het hout van Marhulsen, dat als geconfisceerd was verkocht, gelden had ontvangen etc. etc.

Origineel ondert. door Johan van Weesenhagen.
Zie Spaansche onlusten, B 1.

1586/7.

Eenige te samen ingenaaide aanteekeningen van ter Rekenkamer voorgevallen zaken (minuut notulen?), loopende van 10 Dec. 1586—13 Aug. 1587.

1587. den vier en twintichsten dagh van Januario.

Octrooi van Filips II aan de stad Venlo om licentgeld te mogen heffen.

Ongewaarmerkte copie.

Zie Sivré, Inv. Roermond II, p. 109.

1590—1596.

Verschillende te zamen ingenaaide stukken, betreffende de geconfisceerde goederen.

Origineelen en copieën.

1591.

Verzoek aan de Rekenkamer te Brussel van den ritmeester, Christoffel Schenck, baron van Toutenberg en diens lieutenant Wensel van Greve c. s. om betaling.

Origineel, ongeteekend met appointement, dd. 26 Maart 1591, dat de Rekenkamer te Roermond een jaar rente zal betalen etc.

Hierbij nog een brief, dd. 5 Juni 1591, van den Raad van Financiën over deze zaak.

1595—1607.

Verschillende te zamen ingenaaide stukken, betreffende de schippersstuer of superplus te Venlo.

Origineelen en minuten.

1597—1610.

Verschillende stukken, betreffende de afrekening, gehouden met Arnold van Boicholt, commandant van het garnizoen te Venlo.

Origineelen, copieën, minuten.

1598.

Protest van den cancelier Criep aan Zijne Hoogheid gericht, betreffende de lastgeving aan hem (Criep) gegeven, om eenige kohieren van geconfisceerde goederen aan de Rekenkamer in te leveren.

Origineele copie get. door G. de Criep.

Hierop is eene verklaring van den griffier Pijbes, dd. 28 April 1598, gesteld, waarbij de griffier verklaart, dat Criep 2 kohieren, 1°. Coyer van de goederen, toebehoorende d'absente personen enz. ende eyndende Jan van Evertz, zone van Engel Evertz van Gelder, dient alsnoch den fiant en 2°. groot XII bladen, beginnende coijer van geannotierde goederen van deghenen enz. en eyndende een bouhoff opt Rosselt op ten wech naer Nerweert, heeft ingeleverd.

1598.

Verzoek van den cancelier Criep aan het Hof om te gelasten aan de leden van de Rekenkamer, die zouden gezegd hebben dat hij, cancelier, vele penningen, uit de geconfisceerde goederen voortgevloeid, zou hebben geprofiteerd, zonder daarvan rekening te willen doen, dat zij dat zeggen voor het Hof zouden gestand doen en, indien zij dat niet deden, dat zij alsdan zouden verklaren, dat zij onwaarheid hadden gesproken.

Origineel met het appointement dd. 20 April 1598, waarbij het in handen van de Rekenkamer wordt gesteld.

Hierbij eene memorie van den Momber, betreffende die zaak, dd. 6 Mei 1598.

1598. Gegeven in onser stadt van Bruessel den tweeden dag van Aprile.

Octrooi aan de stad Roermond door Koning Filips verleend tot het heffen van den tienden penning op het recht, genaamd schippersteuer of superplus.

Ongewaarmerkte copie.

Zie Sivré, Inv. Roermond I, p. 396.

1601. de Bruxelles, au bureau des financesle XVII d'Aoust.

Schrijven van de Rekenkamer te Brussel aan den eersten rekenmeester, Verreyken, te Roermond, dat de duur van het paspoort van Anthoine Cornille om zout en kaas uit Gennep naar Ravenstein te voeren, op 7 weken bepaald, tot 2 à 3 maanden kan worden verlengd en dat die goederen langs de Maas, in plaats van te land, mogen worden vervoerd.

Origineel get. door I. Wouters.

Hierbij nog 2 stukken, betreffende die zaak, dd. 22 Sept. 1601 en 30 Januari 1602.

1602. de Bruxelles en très grande haste le 19 de Mars.

Schrijven van den Rekenmeester de Mares aan den eersten Rekenmeester, Verreyken, dat hij te Brussel is aangekomen, dat men moet zorgen, dat het garnizoen van Venlo op 300 man worde gebracht, dat hun een maand soldij op hand worde uitbetaald, dat hij hoop heeft, dat aan de stad Roermond zal worden toegestaan ijzer, koper enz. naar de rebellen te mogen vervoeren, waardoor de inwoners wat voor hun gezin zullen kunnen verdienen etc.

Origineel get. door de Mares.

Schrijven van den Rekenmeester, de Mares, aan den graaf van den Berg, dat de Aartshertog goedvindt, dat het garnizoen van Venlo op 300 man worde gebracht etc.

Origineel get. door de Mares.

1602. Datum Venlo desen 27 Martij.

Schrijven van de stad Venlo aan den Eersten Rekenmeester, Verreyken, om te vragen of de penningen, benoodigd voor een

maand soldij, op de hand aan het garnizoen te geven, gereed zijn etc.

Origineel

Hierbij de minuut van het antwoord van Verreyken, dd. 28 Maart 1602, en een schrijven van Graaf Herman van den Berg aan Verreyken, betreffende dezelfde zaak, dd. 3 April 1602.

1605. Faict à Binch le VII jour d'Octobre.

Besluit van den Aartshertog, betreffende het heffen van Licenten door de stad Venlo.

Ongewaarmerkte copie.

Hierbij 2 dergelijke besluiten van 28 Nov. 1602 en 20 Juni 1603.

1605, de Bruxelles au bureau des Finances le XXII d'Octobre.

Schrijven van den Raad van finantiën te Brussel aan de Rekenkamer te Maastricht, ter begeleiding van een copie schrijven van de Aartshertogen, waarbij die in handen van den Raad stellen aan hunne Hoogheden gedane voorstellen, betreffende de geconfisceerde goederen, met verzoek om advies.

Origineel ondert. door Boote.

Hierbij: 1°. de copie van de aan de Aartshertogen gedane voorstellen, 2°. copie van het schrijven der Aartshertogen aan den Raad van Finantiën, dd. 21 Oct. 1605 en 3°. het advies van de Rekenkamer, dd. 31 October 1605.

1607, de Bruxelles le XX de Janvier.

Schrijven van den Aartshertog aan de Rekenkamer te Maastricht, waarbij opgave wordt verzocht van hetgeen sinds 1594 ten aanzien van de geconfisceerde goederen is geschied.

Origineel ondert. door Albert en lager V. Croonendaele.

Hierbij 2 minuten van het antwoord van de Rekenkamer, dd. 12 Febr. 1607, aan den Raad van Finantiën, betreffende de gedane vraag.

1611. iiij de Mars.

Verzoek van de Rekenkamer aan hunne Hoogheden om den Cancelier van Overijssel, Mr. ten Benschup, te gelasten, dat hij peremptoir antwoorde op het vorige request van de Reken-

kamer etc., met het appointement namens hunne Hoogheden, dd. 11 Maart 1611, waarbij ten Benschup wordt gelast pertinent antwoord te geven.

Ongewaarmerkte copie.

(Dit stuk behoort bij den bundel stukken betreffende ten Benschup's zaak tegen de Rekenkamer, zie Inv. op het jaar 1611—1613, n°. 188).

1617. Actum te Bruessele ten Bureele van der camere van Rekeninghe den XXe Aprilis.

Schrijven van de Rekenkamer te Brussel aan die te Roermond ter begeleiding van de copieën van den brief van den Griffier van den Souvereinen Leenhof van Brabant en van het statuut tot bewaring van de gerechtigheid der leengoederen.

Origineel ondert. door A. de Zoete (?).

(De twee copieën hierbij gevoegd).

1621. Faict à Bruxelles le vingtiesme jour d'Avril.

Instructie voor Gillis Elshout, Raadsheer en Rekenmeester van de Rekenkamer van Gelderland en Holland, waarbij hij de superintendentie zal voeren bij het heffen der contributiën in Gelderland, Holland en Utrecht, de plaatsen in die streken geënclaveerd en elders, gegeven door den Aartshertog.

Ongewaarmerkte copie.

1624. Tot Gelder den XIIJen Novembris.

Procesverbaal van de visitatie en estimatie van de werken en kosten, benoodigd voor de fortificatie van Gelder, gedaan op 17 en 18 October 1624 door den Raad en Rekenmeester Gilis van Elshout, in presentie van den Commandant te Gelder, Don Jean de Verdugo, capitein Salvador de Villa Ravel, Ingenieur te Goch, en van den Scholtis, Burgemeesters, timmerman, metselaar enz.

Origineel ondert. door G. van Elshout.
„ „ J. van Aefferden.
„ „ Scholtis.
„ „ Mathis van Resenrude.
„ „ Jo. Richardt. 1624.

Hierbij eenige andere op deze zaak betrekking hebbende stukken, alsmede een duplicaat (copie) van het procesverbaal.

1625—1628.

Stukken, betreffende een geschil voor de Rekenkamer tusschen Jonker Ernst Mulart tho Gromsmuelen, die van de Rekenkamer 2 vogelpoelen, „de Vossenpoel en den Veltdijck", in het land van Lingen in erfpacht had ontvangen en den Rentmeester te Lingen, Adriaen Penninck, die de vogelpoelen had verpacht, zoodat Mulart daarvan niet de possessie kon verkrijgen.

Origineelen, minuten, copieën.

1630—1631.

Stukken, betreffende eene door Hartman op de Camp en de Weduwe Daelhuysen gepleegde fraude, die schepen van boven, belast met appels en andere koopwaren, en waarin van onderen granen waren geladen, naar Holland hadden willen vervoeren.

Originеelen en gewaarmerkte en ongewaarmerkte copieën 1632.

1632, de Bruxelles le XXVIIJ de Avril

Schrijven van de Aartshertogen aan Cancelier en Raden, naar aanleiding, dat het Hof den ontvanger, Ewalt Ridder, had toegelaten voor het Hof zijne sloten van rekening te debatteeren tegen het reglement van Juli 1603 om geen comptabel tot dergelijk debat toe te laten, alvorens hij zich tot de Rekenkamer bij requeste hebbe gewend.

Gewaarmerkte copie ondert. door H. v. Croonendaele.
Onder staat: „den X Meij 1632 hebbe ick onders deze originele besloten missive gelevert aen mijn Heer Cantzeler deses Forstendoms.
get. door Schouten. 1632.

N.B. In dit nummer van den Inventaris van Nijhoff, Spaansche onlusten, B. 1. bevinden zich nog eenige stukken tot opschrift voerende: „*Thomas Gramaijen des olden Rekenmeesters supplicatie und die advijsen daarop betreffende sijne gagien t.*"

Deze stukken behooren *niet* in het Archief der *Rekenkamer* te huis; maar in dat van het *Hof*. Zij zijn geregistreerd in den Inventaris van 's Hoves stukken, loopende van 1544—1593, fol. 355, luidende de registratie als volgt:

„*Thomas Grammaije, Rekenmeester beneffens zijne gagien* . . . . t

Rekenkamer.

Spaansche onlusten.

C. 2.

REKENINGEN van ontvangst en uitgaven tot de fortificatiën van Geldersche steden, welke na den jare 1581 nog onder de macht van Spanje waren. Rekeningen van krijgsvoorraad en oorlogsbehoeften, ook van oorlogscontributie, brandschatting door de Spaanschen na 1581 gebruikt en geheven.

Hoeveelste Rekening.	Namen van Rentmeesters.	Over welken tijd.	Afgehoord of gesloten.
		A. *Kasteel van Weert.*	
	Joris van Uitwijck	1605 en 1606	door Verreyken, 9 Juli 1616.
		B. 3000 ℔ *tot fortificatie van de stad Gelre.*	
1ste	Godert van Aefferden	15 Nov. 1597–1 Sept 1598	door Verreyken, 19 Sept. 1599.
2de	Idem	23 Nov. 1598–24 Dec. 1599	door Verreyken, 13 Nov. 1601.
3de	Idem	24 Dec. 1599–2 Sept. 1601	door Verreyken, 21 Dec. 1601.
		(Deze 3 rekeningen zijn in een pc kamenten omslag te zamen geb nden.)	
		C. *Fortificatie van Venlo.*	
1ste	Johan Valkenburch	8 Jan. 1603–8 Dec. 1603	door Doublet, 11 Aug. 1606.

Hoeveelste Rekening.	Namen van Rentmeesters.	Over welken tijd.	Afgehoord of gesloten.
2de	Johan Valkenburch	8 Dec. 1603–31 Dec. 1604	door Verreyken, 1 Oct. 1605.
3de	Idem	1 Jan. 1605–31 Dec. 1605	door Verreyken, 1 Aug. 1606.
	D. *Fortificatie van Wachtendonck*		
1ste en laastste	Johan van Valckenborch	5 Nov. 1605–31 Maart 1606	door Verreyken, Nov. 1606.
	E. *Rekening van de betaling van het garnizoen van Rijnberck, Meurs en Alpen.*		
	Maria Robertij, weduwe van Leonard Vlaminck	1 Febr. 1595–7 Sept. 1595	door Doublet enz., Juli 1596.
	F. *Rekening van het paardengeld van de op- en afgaande schepen te Rijnberck tijdens de belegering.*		
	Joannes van L msweerde	Nov. 1595–8 Aug. 1597	te Roermond, 11 Oct 1598.
	G. *Verklaring van alle partijen van leeningen en betalingen, verstrekt uit de licenten en contributiën, gelicht en gecollecteerd, in het land van Gelre aan 's Konings krijgsoversten, hoplieden en kapiteinen enz., gecollecteerd uit de rekeningen van de ontvangsten en contributiën, overgeleverd aan de Rekenkamer te Roermond enz.*		

Rekenkamer.

Spaansche onlusten.

C. No. 3.

REKENINGEN van de inkomsten der in naam des Konings van Spanje na den jare 1581 geconfisceerde goederen.

Hoeveelste Rekening.	Namen van Rentmeesters.	Over welken tijd.	Afgehoord of gesloten,
	A. *Geconfisceerde goederen in de Stad, Voogdij en Neder-ambt van Gelre.*		
1ste	Johan van Aefferden	1 Mei 1569–30 April 1570	door Verreyken, 10 Nov. 1610.
		(Hierbij de minuut en kladrekening.)	
2de	Idem	30 April 1570–30 April 1571	door Verreyken, 2 Dec. 1610.
		(Hierbij de kladrekening)	
3de	Idem	1 Mei 1571–30 April 1572	door Verreyken, 3 Dec. 1614.
		(Hierbij de kladrekening.)	
4de	Idem	1 Mei 1572–30 April 1573	door Verreyken, 1 Maart 1617.
		(Hierbij de kladrekening.)	
Kladrekening	Idem	1 Mei 1573–30 April 1574	
Kladrekening	Idem	1 Mei 1575–30 April 1576	
	B. *Confisceerde goederen in het Overquartier.*		
	Andries van Medenblick	15 Nov. 1586–Mei 1588	door Van Duuren, 21 Aug. 1622.

Hoeveelste Rekening.	Namen van Rentmeesters.	Over welken tijd.	Afgehoord of gesloten.
	C. *Geconfisceerde goederen te Roermond, gevonden in het schip van Dierck Conincx enz. en van eenige andere goederen.*		
1ste en laatste	Goossen van Dulcken	17 Febr. 1597–31 Juli 1606	door Verreyken. Mei 1608.
	D. *Confiscatie van Hollandsche waren te Rijnberck.*		
1ste	Goossen van Maenen	12 Nov. 1600–31 Juli 1601	door Verreyken, Juni 1605.
	Rekeninge van betaling van garnizoenen.		
	? (Het eerste blad ontbreekt	1595	door Verreyken, December 1599.
	Johan van Nederhoven	1 Mei 1597–30 April 1599	(Het laatste gedeelte ontbreekt.)

Rekenkamer.

Spaansche onlusten.

D. No. 3.

Drie banden met ordonnantiën en plakkaten, gepubliceerd *a*: gedurende de jaren 1544—1595 van wege Keizer Karel V en den Koning van Spanje, en *b*: gedurende de jaren 1599 tot 1617, van wege de Aartshertogen Albert en Isabella.

---

a. Register der ordonnancien en placcaeten, gepubliceert van wegen zijne Majesteit 23 Januari 1560 tot 27 Juli 1596 groot IJc XVIJ folio's in perk. band met inhoudstafel.

N.B. In dit register ligt een origineel schrijven uit Brussel ten bureele van de financiën XXIIJe van Januario 1590, get. door Croonendaele, van de hoofden, tresorier en gecommitteerden der financiën aan de Rekenkamer te Roermond, om naar aanleiding van het plakkaat van 31 Oct. 1589 dat op folio CXI^{verso} van het register voorkomt, waarbij was bepaald, dat de koninklijke tollen met oude gevalueerde muntspeciën zouden worden geheven, de pachters van de tollen, die vóór dat plakkaat de pacht der tollen hadden aanvaard, verhooging en vermeerdering in pacht te geven, „ten hoochsten ende den meesten daervoir biedende enz.".

b. Register der Ordonnanciën en placcaeten, ghepubliceert van weghen die Eertshertogen onse Souveraine princen 9 Februari 1599 tot 28 September 1617 (groot 201 folio's perk. band, met inhoudstafel.)

(Beide registers zijn met de hand geschreven, die in de andere Roermondsche stukken wordt aangetroffen en die geheel verschilt van die van het eerste sub D, No. 3 vermeld register, bevattende plakkaten van 1544—1560.)

Spaansche onlusten.

D. No. 7.

Eene band, bevattende eene verzameling van copieën van allerhande memoriën, verbalen, instructiën en diergelijken, over de jaren 1545 tot 1576, en voerende ten opschrift „Verscheide oude copieën". [Deze band is geheel met de hand geschreven, die in de andere Roermondsche stukken wordt aangetroffen].

Rekenkamer.

Waarden en Zanden.

No. 6.

1°. Bewaringe gedaen op de rivier van de Maese bij den Heere Super-Intendent Verreyken ende den Rekenmeester

Doublet op den VIde Augusti 1608 aengaende die middelweerden bevonden in den riviere van de Maese, beginnende van de drie middelweerden, liggende boven den grooten weert van Kessel opwaerts, voerende tot boven Roesteren ende daaromtrent enz. enz.

Ongewaarmerkte copie op papier.

2°. Bevaeringe gedaen op de riviere van den Maese bij den Heeren reeckenmeester Elshout ende auditeur van der Riet, als daertoe gecommitteert van wegen haere S. Hochheyden als Hertogen van Gelre enz bij acte van de Heeren van de Camere van den veertienden Augusti dezes jaers 1614 met interventie van den heere Momboir Cochs enz. enz. van Maesijck aff tot Midler toe etc.

Copie op papier, groot 71 folio's gewaarmerkt door I. van den Kerkhove.

Rekenkamer.

Tolzaken.

No. 23.

a. 1613, de Bruxelles au bureau des finances le VII jour de Novembre.

Schrijven van den Raad van finantiën aan de Rekenkamer te Roermond om den rekenmeester Johan Bouwens aan te wijzen om naar Arnhem te gaan tot het doen van onderzoek in de zaak der gepraetendeerde vrijheid van de stad Nijmegen op den tol te Roermond.

Origineel op papier get. door J. v. Kinschot.

b. 1613. Gedaen ten burele van de voorgenoemde heure Hoecheden Rekencamer in Gelderland, nu residerende te Ruremunde, desen XVIIIen Decembris.

Instructie voor den rekenmeester J. Bouwens.

Ongewaarmerkte copie op papier.

c. 1614. Aldus gedaen ende gerapporteert tot Ruremunde desen XIen Januarij.

Rapport van hetgeen de rekenmeester J. Bouwens te Arnhem heeft genegotieerd wegens de Rekenkamer ten aanzien van den gepraetendeerden vrijdom der stad Nijmegen op den tol te Roermond enz.

Origineel op papier get. door J. Bouwens 1614.

(met de bijlagen litt. *a*—*d*.)

d. 1614, de Bruxelles ce XXIII de Juillet.

Schrijven van den rekenmeester J. Bouwens aan den Raad van Finantiën (?) betreffende de vrijheid van Nijmegen op den Roermondschen tol waaraan nog niet was voldaan, waarin; onder aanbieding van een duplicaat van het rapport van 11 Januari 1614, tevens wordt opgegeven het bedrag van hetgeen op den tol te Roermond van 9 April 1609 tot November 1613 van Nijmeegsche koopwaren was ontvangen ten bedrage van IJcXXV ℔ XIIIJ denariën.

Minuut of origineel op papier get. door J. Bouwens.

(De stukken *a*—*d* zijn te samen geliacheerd).

Hierbij behoort ook een stuk, bevattende verschillende afschriften van brieven van vrijdom der Nijmeegsche burgers, gewaarmerkt door Io: Bell.

1617. Uyt Nijmegen den XI Martii.

Schrijven van burgemeester, schepenen en raad van Nijmegen aan de Rekenkamer te Roermond, waarin wordt te kennen gegeven, dat reeds vóór 3 jaren de documenten waren opgegeven, waarop de vrijheid van Nijmegen op den tol te St. Stevensweert berustte, en dat men zich verwondert, dat die vrijheid nog niet aan de Nijmeegsche burgers is toegekend.

Origineel op papier get. door J. de Beijer.

Op het stuk staat een appointement gegeven door de Rekenkamer op 3 April 1617, waarbij de collecteur van den tol van St Stevensweert te Roermond wordt gelast op te geven of hij de Nijmeegsche burgers van de tolvrijheid heeft laten genieten.

1617. In Ruremunde den V Aprilis.

Schrijven van de collecteurs van den tol van St. Stevensweert te Roermond, dat zij gedurende hunne administratie niemand

hebben vrijgela'en, met uitzondering van de burgers van 's Hertogenbosch.

Origineel op pap'er get. door Lolis Sijcerans.
„ „ Johan Bap. van Lamswerde.

1617. 6 April.

Schrijven van de Rekenkamer te Roermond aan die Heeren van de Finantiën ten einde aan te dringen, dat er eene beslissing worde genomen ten aanzien van den vrijdom der Nijmegenaars op den tol van St. Stevensweert, vreezende men anders, dat er door Nijmegen represailles zullen worden genomen.

Ongeteekende minuut op papier.

1617. Fait à Bruxelles le 19e de Maij.

Advies van den raadsheer, gecommitteerd tot de zaken van Finantiën, waarin wordt verklaard, dat er geen grond bestaat om aan het goed recht van de Nijmegenaars op vrijdom op den tol van St. Stevensweert te twijfelen.

Origineel op papier geteekend door G. Steenhuis.

1617. Uyt Nijmegen den IIIJ Junij.

Schrijven van burgemeester, schepenen en raad aan de Rekenkamer te Roermond, inhoudende het bericht, dat de stad Nijmegen Johan Gijsberts, commissaris, en Philips Weveringh, Licentiaat, heeft gecommitteerd tot onderhandeling over den vrijdom van Nijmegen op den tol te St. Stevensweert.

Origineel op papier get. door J. de Beijer.

1617. 21 Junij.

Schrijven van de Rekenkamer aan die van de Finantiën ter begeleiding van het schrijven van den magistraat van Nijmegen, door de gecommitteerden dier stad overgeleverd, ten aanzien van den vrijdom dier stad op den tol te St. Stevensweert.

Ongewaarmerkte minuut op papier waaronder staat „visa per Verreyken".

1617. de Bruxelles au bureau des finances le XXVIIJ de Juin.

Schrijven van den Tresorier-Generaal aan de Rekenkamer te

Roermond om de Nijmeegsche burgers op den tol te St. Stevensweert vrij te laten varen, ten ware dat de Rekenkamer een beter bewijs hebbe dan dat van 1584, waaruit blijkt, dat in dat jaar tol door die burgers voor 2 partijen wijn is betaald.

Origineel op papier get. door H. van Croonendaele.

Alle deze stukken, betreffende de Nijmeegsche vrijdommen van tol bevinden zich in een omslag met het opschrift: „roerende den vrijdomme op den tolle van St. Stevensweerdt bij die van Niemegen gepretenteerd nº. 10".

Zie ook Sivré Inv. Roermond III, p. 108.

CHARTERS REKENKAMER.

1589. Gegeven in onser Stadt van Bruessele den naestlesten van Meerte.

Verlegging door Koning Philips van den tol te Geervliet, geheven wordende te Gorinchem. „die haer onttrocken heeft van onse gehoirsaemheijt" naar 's Hertogenbosch of fort Engelen en Grave, met ingevoegde tollijst.

Origineel op perkament., (12 bladz.), get. door Verreyken, van het zegel thans beroofd.

(Inv. Charters Rekenk., nº. 798).

1589. Ghegeven in onser stadt van Bruessele den naestlesten dach van Meerte.

Verlegging door Koning Philips van den tol te Geervliet, geheven wordende te Dordrecht, die haer ontrocken heeft van onse gehoirsaemheijt" naar 's Hertogenbosch of fort Engelen en Grave met ingevoegde tollijst.

Origineel op perkament, (26 bladz.), get. door Verreyken, van het zegel thans beroofd.

(Inv. Charters Rekenk., nº. 799).

a. 1592 le VIII de Febvrier.

Quitancie ten behoeve van Philippe des Maretz voor 600 ponden uit zijne ontvangst betaald aan Richard Dalscheidt, secretaris des Konings, Tresorier generaal van de confiscaties, voor halfjarig pensioen aan Catherine van Ursel, Weduwe van Gaspard de Schetzenij.

Origineel op perk., get. door R. Dalscheidt.

b. 1592 le XXVI de Mai.

Gelijke quitancie als boven.

Origineel op perk., get. door R. Dalscheidt.

c. 1596. Faict à Bruxelles au bureau des finances le XXVI de Juillet.

Lastgeving aan Philippe des Mares tot uitbetaling aan Pontus de Heuter (1), Presbiter, 20 ponden „à cause de son refuge".

Origineel op papier, get. door Drincuairt.
„ „ d'Overloepe.
„ „ G. de Merode.

Hierop de door Pontus de Heuter geteekende quitancie, dd. 23 Augustus 1596.

NB. Deze drie stukken zijn aaneen gehecht.

(Inv. Charters Rekenk. n°. 2637, 2636 en 2635.)

1595. Gegeven binnen onzer stadt van Ruremunde den IX Junii.

Remissie van een doodslag door Koning Philips aan Lambert Peters, timmerman te Venlo, door hem aan den persoon van Hendrik Levering begaan.

Origineel op perk, get. door Pijbes waaraan, aan een doorgestoken en perkam. strook, nog een gedeelte van 's Konings zegel (platgedrukt) in rood was.

(Inv. Charters Rekerk. n°. 2032.)

1600. Faict à Bruxelles le XXI Mars.

Ordonnantie van de Aartshertogen, waarbij wordt bepaald, dat geene penningen door de ontvangers voor de behoeften der

(1) Zie over dezen: A. F. Nieuwenhuizen (ord. S. Francisci): Het leven en de werken van Pontus Heuterus in de „Katholiek", 49e dl. Jan. 1866.

Rekenkamer mogen worden verstrekt als op de wijze van vroeger

Origineel op perk., get. door Albert.
" " Isabel.
" " Charles Ph. de Croÿ.
" " P. Dreuckwaert.
" " B. Charreton.
" " ?
" " P. de Avala.

(Inv. Charters Rekenk. n°. 2203).

1606 den XXIX Julii.

Reversaal door Egbert Valckenburch gegeven van de losse van de pandschap van de halve tiend, gelegen te Weghberch, genaamd Clinkenaers „ende Water thiende" en van een goed te Wanckum, ambt Kriekenbeek, genaamd 's Hertogenhoff, hem op 2 Sept. 1605 door de Aartshertogen verleend.

Origineel op perk., get. door Egbert Valckenburch van het opgedrukt zegel van Valckenburch thans beroofd.

(Inv. Charters Rekenk. n°. 2029.)

1608 den XXIII Januarii.

Reversaal door Egbert Valckenburch gegeven van het in erfpacht uitgeven aan hem van den wind en het gemaal te Zwolgen (ambt Kessel) door de Rekenkamer te Roermond op 29 Oct. 1605.

Orig. op perk., get. door Egbert Valckenburch, en voorzien van diens opgedrukt zegel in een rooden ouwel, gedekt door een papieren ruit.

(Inv. Charters Rekenk. n°. 2026. Zie op 13 Maart 1612.)

1611. Actum ten bureele van voorschreven Rekenkamer (te Roermond) den IIIIen Julii.

Reversaal van de stadt Roermond, wegens de jaarlijksche recognitie van 600 gulden Brabants voor het aan haar door Koning Philips II in Dec. 1579 verleende stapelrecht.

Origineel op perkament.
Onder staat: „Ter ordonnantie van den E. Magistrait der stadt Ruremunde", get. door P. Bossman en voorzien van het opgedrukt zegel der stad, in groen was, gedekt met een wit papier.

(Inv. Charters Rekenk. n°. 2031).

1612. Op heden den XIIIen Martii.

Reversaal door Ludtger von Winckelhaussen. Heer tot Mierlo, gegeven van de uitgifte aan hem gedaan van het gemaal te Zwolgen door de Rekenkamer op genoemden datum.

Orig. op perk., get. door Ludtger von Winckelhaussen en van diens opgedrukt zegel in groen was, gelekt door een papieren ruit, voorzien.

(Inv. Charters Rekenk. n°. 2025. Zie op 23 Januari 1608).

1612, den tweeden Octobris.

Reversaal door Hendrick van Cruchten gegeven van eene in erfpacht uitgifte aan hem van een grind in de Maas, tegenover diens hof van Rickel, onder de jurisdictie van Bezel, door de Rekenkamer te Roermond op 30 Aug. 1612.

Origineel op perkament, get. door Hendrik van Cruchten.

(Inv. Charters Rekenk. n°. 2035.)

1618. Op heden den vijfden December.

Reversaal, gegeven door Arnoldt Huyn van Amstenraet, Heer tot Gheleyn, als pandheer van de domeinen te Wachtendonck, wegens de erkenning door de Aartshertogen op 11 Augustus 1618 van zijne pretensiën ten bedrage van 28440 ponden.

Origineel op perkament, get. door Arnoldt Huyn van Amstenraedt en van diens zegel in groen was aan een doorgestoken perkamenten strook voorzien.

Hierbij een brief, dd. 5 Dec. 1618, waarbij door van Amstenraadt dit stuk aan de Rekenkamer te Roermond, wordt ingezonden.

(Inv. Charters Rekenk. n°. 2643. Zie op 7 Sept. 1620.)

1619. En notre ville de Bruxelles le septiesme jour de Mars.

Uitgifte voor den tijd van 30 jaren van het genot van de visscherij en vijvers, genaamd Rosendael en Moer op een uur afstands van Roermond en St. Stevensweert, aan Hendrik. Graaf van den Berg, door de Aartshertogen op voorwaarde, dat de

Graaf, die een groot liefhebber van de jacht is, er een eendenkooi zal oprichten.

Origineel op perkament, waaraan bevestigd, aan een doorgestoken en perkamenten strook, het groot zegel der Aartshertogen met contrazegel in rood was en op de plique get. door Verreyken.

(Inv. Charters Rekenk. n°. 1999.)

1620. Actum Bercae in Curia Campensi moderna nostra residentia die vero nono decimo Mensis Martii.

Verkoop van den molen te Sassenrade, in de voogdij Gelder, met het molenhuis en 3 morgen lands door het klooster „Vetus Campus" in de diocese Keulen aan den Aartshertog.

Origineel op perk. waaraan bevestigd, aan doorgestoken perk. strooken, het fraaie zegel van den abt Carolus Reineri en van het convent, in groen was en door den abt en kloosterlingen geteekend.

(Inv. Charters Rekenk. n°. 2108).

1620. Op heden den VIIen Septembris.

Reversaal gegeven door Arnolt Huyn van Amstenraet, Heer tot Gheleyn, als pandhouder van de domeinen te Wachtendonck, wegens de erkenning door de Aartshertogen op 11 Aug. 1618 van zijne pretensiën ten bedrage van 28 440 ponden (gelijke reversaal als die van 5 Dec. 1618).

Origineel op perkament, get. door Arnold Huyn zu Geleyn waaraan bevestigd, aan een doorgestoken en perkamenten strook, het zegel van Huyn in rood was (plat gedrukt).

Hieraan bevestigd een papieren stuk, waarbij de Raad van Finantiën te Brussel op 13 Aug. 1620 de reversaal in handen van den Momboir stelt om advies (Zie op 5 Dec. 1618).

(Inv. Charters Rekenk. n°. 2920).

1623. Donné en nostre ville de Bruxelles le dix noeufiesme d'Aoust.

Instelling door Koning Philips IV van eene Kamer der licenten met 3 rechters, een griffier en een deurwaarder te Roermond etc.

Origineel op perkament, get. op de plique door Verreyken en waaraan bevestigd aan een doorgestoken en perk. strook des Konings zegel met contra-zegel in rood was.

Zie Sivré, Inv. Roermond II p. 224, alwaar alleen het afschrift wordt vermeld.

(Zie Charters Rekenk. n°. 1998.)

RECHTERLIJKE STUKKEN ROERMOND.

1. 1525. Op Sonnendach nae allen Lieven Hilligendach. Getuigenverhoor over de grenzen tusschen het land van Kessel en het graafschap Horne.

Gecollecteerde copie van Schrassert van 1607 uit het Liber nonus van de Rekenkamer.

2. 1550. Gerichtelijk antwoord door Helwich, gerichtsbode te Venlo, als momber van de goederen door den Pastoor te Kaldenkirchen gelegen in het Gericht en den klokkenslag van Tegelen nagelaten, tegen Johan van Warrenberg en Elbert Spee overgegeven.

Origineel ongeteekend op papier (met eenige andere op die zaak betrekking hebbende stukken).

Uit de Leenkamer lijst van Mr. Sloet C. C. 12.

3. 1551. Up den twintichsten dach Julij.

Gerichtelijke getuigenverhoor voor en door schepenen van Arssen ten verzoeke van Jonker Derick van Gelder, Heer zu Arssen.

Gecollationeerde copie op papier van den landschrijver te Arssen, Hermann van Loon. (Blijkens aanteekening is het stuk op 30 April 1624 geëxhibeerd.

4*a*. 1581. Stukken, betrekking hebbende op een tusschen het Kapittel van St. Servaas te Maastricht en Adolf, Graaf van Nuenaer, gevoerd proces, betreffende de tienden te Weert.

Origineelen en copieën op papier.

4*b*. 1589—1590. Stukken, betreffende een proces tusschen Sweder van den Boetzelaar en Frederik Graaf van den Berg, Heer van St. Stevensweert, over de niet betaling door laatst-

genoemde van de renten van eene hypotheek op St. Stevensweert ten behoeve van Wolter van Bijlevelt en diens echtgenoot Bele Floris in 1570 gevestigd, die naderhand aan Sweder's moeder waren aangekomen en thans na haren dood door Sweder worden bezeten.

(Inv. van Spaen, pag. 308 n°. 1910).

4*c*. 1589—1591. Stukken, betreffende het proces in revisie gevoerd tusschen Edzard, Graaf van Oost-Friesland, en Jan, Graaf van Oldenborch en Delmenhorst, van een uitspraak van het vonnis van den Secreten Raad ten nadeele van eerstgenoemde, voor zooveel aangaat de stad, het slot en heerlijkheid van Jever, zijnde een leen des Konings als Hertog van Brabant en Graaf van Holland.

(Inv. van Spaen, pag. 305, n°. 1887).

4*d*. 1590. Processtukken, ingediend door burgers, ingezetenen van Zalt-Bommel tegen Herman Diederich van Bronckhorst, Heer tot Batenburg en Stein, over vrijdom van tol te Batenburg, die ten onrechte van de Bommelsche ingezetenen zou zijn gevorderd.

Op het daarbij behoorende request der Zalt-Bommelsche burgers staat aangeteekend „Citatie tegens den 23en desses Actum Ruremunde in den raede den 4 Junii a°. 1590".

(Inv. van Spaen pag. 312, n°. 1934).

5*a*. 1591. Prononcé à Malines le nuefiesme jour du mois Febvrier.

Uitspraak van het Hof te Mechelen tusschen de Princes Douairière d'Espinoy, als Eischeres en Florent Comte de Berlamont, als Weduwnaar van Héloine de Melun, in haar leven Princes d'Espinoy, als gedaagde, waarbij de eischeres niet ontvankelijk wordt verklaard in haren eisch, betreffende eene lijfrente door wijlen Charles de Melun haar toegezegd.

Ongewaarmerkte copie op papier.

5*b*. 1595.

Request van de ingezetenen van het ambt Montfort aan het Hof te Roermond over het belasten van de Brabantsche stuivers door den Rentmeester bij het betalen van thinsen enz. met

's Hoves appointement dd. 4 November 1595, waarbij aan hen de weg in rechten wordt geopend.

Origineel op papier, (met eenige andere op deze zaak betrekking hebbende stukken).

(Inv. v. Spaen pag 304, n°. 1880)

5*c*. 1597 Geller am 16 *8bris*.

Verzoek van den Magistraat der stad Gelder aan Cancelier en Raden te Roermond om Albert d'Frijs, in plaats van diens overleden vader Johan d'Frijs, tot gerichtsbode aan te stellen.

Origineel op papier (met eenige andere op deze zaak betrekking hebbende stukken).

(Inv. van Spaen pag 310, n°. 1920.

6 1600—1617. Stukken, betreffende het geschil tusschen den Heer van Well en de geërfden aldaar over de executie van de goederen van eerstgenoemde wegens de contributiën.

Ongewaarmerkte stukken. Gemerkt n°. 119.

7. 1603—1604. Stukken van het proces, tusschen Jonker Johan van Vlatten, Erfschenker van het Vorstendom Gülich en Jonker Johan van Vlodorp, Erfvoogd te Roermond, c. s. gevoerd, betreffende eene uitkeering van 3000 Keurvorster Overlentsche Rijnsche guldens, die bij de verdeeling van de nalatenschap van den ouderlijken boedel van Gerhardt van Vlodorp en diens zuster Geertruidt eerstgenoemde op zich had genomen aan zijne zuster Geertruidt uit te keeren etc.

7*a*. 1605. Request van schepenen van Greefraedt aan het Hof te Roermond tot taxatie van de kosten ten hunnen behoeven, waarin de Eerwaarde Vrouwe van St. Quirinus te Nuis is veroordeeld.
Met appointement van den griffier J. van de Kerckhove.

Hierbij een dergelijk stuk met appointement van 20 December 1605.

8. 1605. Stukken, betrekking hebbende op den nederslag door Jan Verhaert op eene vrouw, Peet Tacken, in 1602 begaan, waarvan hij remissie heeft gevraagd, doch die hem is geweigerd.

Originelen en minuten op papier.

9. 1605—1610. Stukken, betreffende een proces tusschen Anthonie van Voorst als echtgenoot van Margaretha Schenck van Niddeggen, zich tevens sterk makende voor Peter Schenck en samen erfgenamen en leenopvolgers van den overste Marten Schenck, als leenopvolgers van den heer van Walbeeck, Afferden en Blijenbeek, impetranten, tegen de weduwe en kinderen van Casper van der Lip, genaamd Hoen, en Roeleman van der Lip, genaamd Hoen, voor hen zelven en als te samen erfgenamen van hunnen vader en grootvader, geimpetreerden, over de genoemde goederen, die door geimpetreerden onrechtmatig zouden zijn geoccupeerd.

Minuten of afschriften op papier.

10. 1608. Stukken, betreffende de remissie aan Reyner Trippen van den manslag aan den persoon van Kellen van den Stay begaan.

Origineel op papier.

11. 1609. le sixiesme jour du mois de Juing.

Bevelschrift van de Aartshertogen aan den eersten deurwaarder van het Hof tot executie van eene sententie tusschen de weduwe Maria de Bijlandt, geb. de Bomgaert, en den Momber gewezen. (Hierbij de Sententie van den Conseil privé te Brussel op perkament, met het afhangend (eenigszins geschonden) groot zegel der Aartshertogen in rood was van 26 Maart 1609, met eene Hollandsche vertaling en eene memorie van de evaluatie der verpande domeinen in Neder- en OverCruchten in 1558)

12 1610. Stukken, betreffende het proces tusschen Diderick van Bonnickhuyzen, als man en momber van Helena de Vreede, weduwe van den heer van Arssen, en Reyner van Gelre, heer tot Arssen en Goddart van Boickholt, als man van Judith van Gelre gevoerd, betreffende het niet nakomen van de huwelijksche voorwaarden van den heer van Arssen en zijne eerste echtgenoote, Margaretha van Voorst, dd 1567, waarbij was bepaald, dat de langst levende echtgenoot, zoo hij tot een tweede huwelijk overging, macht zou hebben behalve de roerende „baerschap" en de helfte van 2000 goudguldens in het tweede huwelijk te mogen verbrengen.

13. 1610. Aldus gedaen en gepronuncieert tot Ruremunde den 29 Meert 1610.

Sententie van het Hof, gewezen tusschen Peter Steghman,

prior van het klooster Ingen Marien Sande, bij Stralen, ter eenre en Arnoult van Wachtendonck, Ambtman van den Keurvorst van Keulen te Kempen en Adriaan van den Bilandt, waarbij de prior niet gefundeerd wordt verklaard om gemaintineerd te worden in $^3/_5$ gedeelte van den Hof te Wanckum, „Knopshof" genaamd etc.

Ongeteekend extract op papier.

14. 1611. (den XXI Januarii).

Klacht van den heer van der Horst dat, niettegenstaande de opgeworpen exceptio fori, het Hof met de behandeling van eene tegen hem aangelegde rechtspraak voortgaat.

Origineel of minuut, ongewaarmerkt.

15. 1611. Stukken, betreffende de remissie van doodslag door Johan van Hasselt op zijn broeder Philips van Hasselt begaan.

Origineel op papier.

16. 1611—1617. Stukken, betrekking hebbende op een geschil over de grenzen van Meijel en Nederweert etc. voor commissarissen van Gelder en van Luik gevoerd.

Minuten, copieën en origineelen.

17. 1614. den XVIII Septembris.

Verbaal der door den substituut momber en Daniel van Elmpt, heer tot Elmpt, genomen informatiën, betreffende Thijs Ditghens, verdacht van tooverij.

Orig. op papier ondert. door Fabri.

18. 1614. Processtukken etc. tegen Barbara Vreesen, door den Scholtis van Venlo Johan Römer, van tooverij beschuldigd.

Origineelen, copieën en minuten.

(Sivré, Inv. Roermond I, p. 336; Inv. Hof, p. 379).

19. 1616. Stukken, betreffende een proces tusschen Peter ten Boemert en Itgen Stickers, betreffende het goed „de Stege" onder Pont gelegen.

Origineelen en copieën op papier.

19*. 1616—1617. Stukken, betreffende een ontwerp van „'s Lants ende stadtrechten des Hartochdombs Gelre int Overquartier van Ruremunde etc."

Zie verslag Roermond, 1866, p. 26 n°. 35 en pag. 55 N.

19*a*. 1619, 25 Maart.

Processtuk tusschen Dierick Quaedt, erf hofmeester van Gelre, klager, contra Catharina van Palant, weduwe van Reyner van Gelre, heer tot Aerssen enz., betreffende de betaling van eene rente van 16½ gouden Fransche kronen over een tijdvak van 42 jaren. Het Hof gelast partijen voor commissarissen te verschijnen ten einde de zaak in der minne af te doen.

Ongewaarmerkte minuut of copie.

20. 1619. den eersten Augusti.

Verklaring van Goert Verlinden, dat een van drie bij elkaar zijnde personen hem met een hout op den arm heeft geslagen en dat een kwartier uur te voren Frans Luyten was geschoten.

Gecollationeerde copie op papier ondert. door N. Heghen, Secret.

21, 1619—1620. Proces tusschen Hendrick Rycken te Goch en Roelman van der Lip, heer tot Afferden en Blyenbeek, gevoerd over onwettige arrestatie en gevangenhouding.

Origineelen op papier.

22. 1620. Stukken, betrekking hebbende op de remissie van doodslag door Willem van der Horst op den persoon van Thomas ter Bruggen begaan.

Origineelen en copieën op papier.

23 1621. eenentwintich daeghen inde maendt van Julio.

Open brief, gegeven door den Koning Philips ten behoeve van de weduwe van Jacques de Hertoge, om in appel te mogen komen van een vonnis, door Schepenen van Leeuwe in eene zaak tusschen Jan Vremen als aanlegger en genoemde weduwe als gedaagde over de revindicatie van een stuk land ten nadeele dier weduwe gewezen, bij den Raad van Brabant.

Van het zegel thans beroofd op perkament.

24. 1621, den 16en Septembris.

Getuigenverhoor van Catharyna van Pallandt, weduwe van Reyner van Gelre, Heer van Arssen, voor commissarissen afgelegd in tegenwoordigheid van den advocaat Poen, in naam van Josyna de Cuyck, erfgenaam van Charlotte Bonartz,

weduwe van den kapitein Nicolaas de Pander, waarbij de weduwe van Arssen verklaart nimmer te hebben gehoord, dat Charlotte Bonartz van tooverij is gediffameerd, maar dat zij zelve wel kwade suspicie heeft gehad, dewijl in 1604 of 1605 of daaromtrent, toen verscheidene van hare beesten waren gestorven, Charlotte Bonartz haar den raad had gegeven dat zij een van de gestorven beesten op den weg, waarlangs zij naar de kerk ging, zoude begraven, doch dat zij dien raad niet had opgevolgd zeggende: „Ik mochte daeroever treden ende sterven oyck".

Origineel op papier ondert. door de wed. v. Pallandt.

Hierbij 2 andere op die zaak betrekking hebbende stukken.

24*. 1622, 15 Juni.

Uitspraak van het Hof in een geschil tusschen Hendrik Schinck, scholtis van Kessel, en Johannes van Wittenhorst, drossaard van Kessel, waarbij partijen worden gelast hunne stukken binnen 14 dagen te produceeren, terwijl Schinck middelerwijl de jurisdictie in civiele zaken zal exerceeren, enz.

Ongewaarmerkte copie.

25. 1623, den XV Martii.

Uitspraak van het Hof in een appelzaak van Jenneken Steckens, als appellante tegen Johan Boixstaert c. s., als geappelleerde, waarbij de appellatie desert wordt verklaard en de appellante in de kosten veroordeeld.

Gecollationeerde copie op papier onderteekend door J. van den Kerckhove.

26. 1624. Interrogatoria voor het Landgeding te Elmpt in eene zaak, gevoerd tusschen Gort in der Boyen en Thiesken Tacken over de levering van land.

Ongewaarmerkte copie op papier.

27. 1624. den 3en Augustii.

Akte van appel, voor den griffier van het Hof verleden, waarbij de gemachtigde van den Heer van Dooreweerd appel aanteekent van eene uitspraak van de licentenkamer van den Koning, dd. 26 Juli 1624, waarbij de Heer van Doorenweerd in een zaak tegen Johan Droeve in het ongelijk is gesteld

Ongeteekende minuut op papier.

28. 1623. den VIIIen Mei.

Gerichtelijke volmacht van Gielis Matthijs, schipper te Luik, op de licentiaten Johan van Zergraven en Joost van den Kerckhove in een zaak tegen Jaspar Hermes.

Ongewaarmerkte copie op papier.

29. 1623, den VIIen Octobris.

Gerichtelijke akte, waarbij Jonker Johan van Frymerssum cautie stelt ten einde te geraken tot de executie van eene sententie, op dien dag tusschen hem en den ritmeester in Keizerlijken dienst, Jonker van Walraven, gewezen.

Ongewaarmerkte copie op papier.

30. 1623—1624.

Stukken betreffende een geschil tusschen de ingezetenen van Straelen en die van Walbeek, waarbij laatstgenoemden in het rustig genot en gebruik van de aan hen toekomende heide zouden zijn gestoord.

Originelen op papier.

(Verg. 1618. Walbeeksche zaak) Administratieve stukken. 211.

31. 1624, den XXVIIIen Februarii.

Gerechtelijke borgstelling van Johan van den Suntzen ten behoeve van Johan Valck en Peeter Buysen, kooplieden te Wesel, van de proceskosten in een zaak tegen Goert Graus.

Origineel op papier, onderteekend door J van den Kerckhove.

32. 1624, den VIIJen Meij.

Gerechtelijke volmacht van Jonker Diderich van Himmericht, op den licentiaat Oeveren gepasseerd, in een zaak tegen Johan van Brempt.

Ongeteekend op papier.

33. 1624, den XXIIJ Meij.

Gerechtelijke volmacht van Dierick Moeits te Venlo op den licentiaat Adam Fabri in een zaak tegen Maria Vogelsanck, weduwe van Wijnant van Oyen, en haren zoon Johan.

Ongeteekend op papier.

34. 1624, den XVIIJ Augusti.

Gerechtelijke volmacht van Leo Gilkens als man van Marie van Binsfeldt op Peeter Graus, procurator te Dusseldorp.

Ongeteekend, op papier.

35. 1624, den XII Octobris.

Gerechtelijke volmacht van Henrick Pooten en Ercken Otten, te Hinsbeeck, op den licentiaat Peeter Cox in de zaak tegen Elizabeth van Holthuysen, weduwe van Herman Quaet.

Origineel door J. van den Kerckhove onderteekend.

36. 1624, den XXen Octobris.

Gerechtelijke volmacht bij substitutie door Jan Vos en Peeter Schaep op den Licentiaat Jodocus van den Kerckhove gepasseerd.

Ongeteekend op papier.

37. 1624, den XXXen Octobris.

Gerechtelijke volmacht van den beziender der Licenten te Venlo, Everart Ciceram op den licentiaat Cornelis van Randeraedt.

Origineel op papier ondert. door J. van den Kerckhove.

38. 1625, den XXIIIJen Martii.

Gerechtelijke volmacht van Jan Hasters op den advocaat Bartholomeus Puyn.

Origineel op papier ondert. door J. van den Kerckhove.

39. 1626. Stukken, betreffende een geschil tusschen Maria Cocx en Goert Graus, waarbij eerstgenoemde beweert, dat zij hare goederen op verzoek van haren zwager Marten Hacken, had verbonden tot zekerheid van de pachtpenningen van de door Hacken en Graus met twee andere personen van de Aartshertogen gepachte tollen en licenten op de Maas en den Rijn, dat men na afloop van die pacht (terwijl inmiddels Hacken was overleden en eene afrekening onder de pachters had plaats gehad, waarbij zou zijn gebleken, dat Hacken over de 8000 gld. aan zijne medepachters zou schuldig zijn gebleven) men nu hare goederen ten behoeve van den achterstand wilde executeeren, doch dat dit niet zou zijn geoorloofd, dewijl zij hare goederen

alleen ten behoeve van den Vorst en niet ten behoeve van de gewezen medestanders van Hacken had verbonden.

Origineelen en copieën.

40 1628/30.

Stukken van een proces, gevoerd tusschen Jacobijn Posch, gewezen dienstmaagd van Reyner van Brempt tegens diens erven tot het bekomen van alimentatie voor hare 3 kinderen, door genoemden van Brempt bij haar verwekt.

41. 1628/31.

Stukken, betreffende een proces tusschen Michiel van den Bergh en de erfgenamen van Reyner van Brempt tot het bekomen van 200 gld. door van den Bergh in 1617 aan van Brempt geleend.

42. 1630.

Stukken, betreffende een proces voor het Hof te Roermond gevoerd tusschen de kinderen en erfgenamen van den heer van Arssen en hunne overleden moei Judith van Gelder, eerst gehuwd geweest met Gadert van Boekholt, later met Casper van Keverbergh, betreffende de ouderlijke nalatenschap, waarbij o. a. wordt beweerd, dat Judith eene hoeve te Wetten, eene te Pont en twee onder Arssen, alsmede eene rente van 100 daalders wederrechtelijk zoude hebben bekomen.

Origineele stukken op papier.

43. 1630/31.

Stukken, betreffende een geschil tusschen Johan van Brempt en de erven van Lottum over de voldoening van eene rente van 150 rijksdaalders uit de tienden te Grubbenvorst.

44. 1632.

Tegenbericht van Christina Janssen als adressante tegen de door Lambert van Keverberg ingediende pandkeering

Origineel op papier.

(In dorso staat aangeteekend, dat het tegenbericht op 16 December 1632 is ingediend, doch aan welk gericht, blijkt niet).

45. Zonder dagteekening.

Compromissoriale uitspraak van commissarissen uit het Hof in de zaak tusschen Isabella George, echtgenoot van Peeter de Deckere en Elisabet van Raesfelt, weduwe van Johan van Pallandt, heer tot Keppel, met hare kinderen, waarbij laatstgenoemde weduwe wordt gelast 11740 gld. te betalen, voortvloeiende uit obligaties van wijlen den Overste Balthazar van Rossum ten laste van Frederik van Pallandt en diens zoon Johan.

Ongeteekende minuut op papier.

(Hierbij nog een op die zaak betrekking hebbend stuk op papier).

46. Zonder dagteekening.

Bericht van den Momber aan het Hof, betreffende een verzoek van den Hofraad van zijne Keurvorstelijke genade van Trier namens de Karthuizers op Beati Berg voor Koblentz.

Ongewaarmerkte minuut of copie.

REKENINGEN van het Overkwartier. (Deze zijn niet in de door wijlen Mr. Is. An. Nijhoff opgemaakten inventaris van het archief van de voormalige Geldersche Rekenkamer opgenomen.)

Hoeveelste Rekening.	Namen van Rentmeesters.	Over welken tijd.	Afgehoord of gesloten.
(1)	A. *Gelder. Rentambt.*		
5de	Johan van Aefferden	13 Juli 1576–12 Juli 1577	te Roermond, 20 Maart 1589.
6de	Idem	13 Juli 1577–12 Juli 1578	te Roermond, (niet ingevuld)

(1) De 4de is gesloten te Arnhem, op 16 Aug. 1577.

Hoeveelste tekening.	Namen van Rentmeesters.	Over welken tijd.	Afgehoord of gesloten.
de en laatste	Johan van Aefferden	13 Juli 1578–12 Juli 1579	te Roermond, 23 Juni 1593.
1ste	Goedert van Aefferden	13 Juli 1587–12 Juli 1588	te Roermond, 23 Juni 1593.
2de	Idem	13 Juli 1588–12 Juli 1589	te Roermond, 16 Juli 1593.
3de	Idem	13 Juli 1589–12 Juli 1590	te Roermond, 15 Mei 1596.
4de	Idem	13 Juli 1590–12 Juli 1591	te Roermond, 28 Mei 1596.
5de	Idem	13 Juli 1591–12 Juli 1592	door Verreyken, 5 Nov. 1599.
6de	Idem	13 Juli 1592–12 Juli 1593	door Verreyken, 5 Nov. 1599.
7de	Idem	13 Juli 1593–12 Juli 1594	door Verreyken, 5 Nov. 1599.
8ste	Idem	13 Juli 1594–12 Juli 1595	door Verreyken, 14 Jan. 1600.
9de	Idem	13 Juli 1595–12 Juli 1596	door Verreyken, 9 Febr. 1600.
10de	Idem	13 Juli 1596–12 Juli 1597	door Verreyken, 19 Maart 1600.
11de	Idem	13 Juli 1597–12 Juli 1598	door Verreyken, 14 Febr. 1601.
12de	Idem	13 Juli 1598–12 Juli 1599	door Verreyken, 22 Sept. 1601.
13de	Idem	13 Juli 1599–12 Juli 1600	door Verreyken, 22 Nov. 1601.
14de	Idem	13 Juli 1600–12 Juli 1601	door Verreyken, 31 Jan. 1606.
15de	Idem	13 Juli 1601–12 Juli 1602	door Verreyken, 10 Febr. 1606.

Hoeveelste Rekening.	Namen van Rentmeesters.	Over welken tijd.	Afgehoord of gesloten.
16de	Goedert van Aef ferden.	13 Juli 1602–12 Juli 1603	door Verreyken, 1 Febr. 1606.
17de	Idem	13 Juli 1603–12 Juli 1604	door Verreyken, 1 Maart 1606.
18de	Idem	13 Juli 1604–12 Juli 1605	te Maastricht, 2 Aug 1608.
19de	Idem	13 Juli 1605–31 Dec. 1606	door Verreyken, 1 Nov. 1610.
20ste	Idem	1 Jan. 1607–31 Dec. 1607	door Verreyken, 1 Dec. 1610.
21ste en laatste	Idem	1 Jan. 1608–31 Dec. 1608	door Verreyken, 1 Aug. 1612.
Summiere staat	Idem	13 Juli 1588–12 Juli 1594	
1ste	Johan van Aefferden	1 Jan. 1609–31 Dec. 1609	door Verreyken, 1 April 1613.
2de	Idem	1 Jan. 1610–31 Dec. 1610	door Verreyken, 1 Juli 1613.
3de	Idem	1 Jan. 1611–31 Dec. 1612	door Verreyken, 1 Nov. 1614.
4de	Idem	1 Jan. 1613–31 Dec. 1613	door Verreyken, 1 Jan. 1617.
5de		Ontbreekt.	
6de	Idem	1 Jan. 1616–31 Dec. 1617	te Roermond, 4 Sept 1619.
7de	Idem	1 Jan. 1618–31 Dec. 1618	te Roermond, 5 Aug 1620.
8ste	Idem	1 Jan. 1619–31 Dec. 1619	te Roermond, 24 Sept 1621.
9de	Idem	1 Jan. 1620–31 Dec. 1620	te Roermond, 23 Oct 1624.
Summiere Staat	Idem	1 Jan. 1626–31 Dec. 1626	

Hoeveelste Rekening.	Namen van Rentmeesters.	Over welken tijd.	Afgehoord of gesloten.
	B. *Contributie der voogdij van Gelder, het Nederambt in de voogdij, Walbeke en Twijstien (Twisteden).*		
1ste	Peter Luytghen	1 Febr. 1589–31 Jan. 1590	te Roermond, 9 Juli 1591.
2de	Idem	1 Febr. 1590–31 Jan. 1591	te Roermond; 9 Juli 1591.
3de	Idem	1 Febr. 1591–31 Jan. 1592	te Roermond, 19 Oct. 1594.
4de	Idem	1 Febr. 1592–31 Jan. 1593	te Roermond, 19 Oct. 1594.
5de	Idem	1 Febr. 1593–31 Jan. 1594	te Roermond, 19 Oct. 1594.
		(Deze 5 rekeningen zijn in één band te zamen ingebonden.)	
	(Hierbij een staat van de contributiën van Gelder en andere Ambten over 1586.)		
	C. *Gelder, Drostambt, rekeninge van de groote of gewalts breuken.*		
1 te	Gadert van Aefferden als luitenant van den Drost Johan van Brempt	13 Juli 1587–12 Juli 1599	door Verreyken, 25 Sept. 1601.
2de en laatste	Idem	13 Juli 1599–12 Juli 1601	door Verreyken, 11 Febr. 1606.
3de	Sett van Nunum, gen. Ducker, als luitenant van den Drost Fred. van Brempt.	13 Juli 1607–31 Dec. 1608	te Maastricht, 23 Mei 1609.
4e, 5de en 6de		Ontbreken.	
7de	Idem	1 Jan. 1617–27 Jan. 1619	te Roermond, 20 Dec. 1619.

Hoeveelste Rekening.	Namen van Rentmeesters.	Over welken tijd.	Afgehoord of gesloten.
1ste	Johan van Brempt Drost	28 Jan. 1619–28 Juli 1620	te Roermond, 21 Mei 1621.
2de	Idem	29 Juli 1620–28 Juli 1622	te Roermond, 20 Mei 1623.
3de	Idem	29 Juli 1622–6 Mei 1624	te Roermond, 21 Mart 1629.
		(De rekeningen 2 en 3 zijn in één band te zamen gebonden.)	

D. 1°. *Registers, boeken, papieren en restant-cedullen van den Rentmeester Carll Caetz, in de Rekenkamer te Roermond berustende, met een inventaris.*

2°. *Register van „Ontfanck van C. Mat Domeinen in der stadt, Vaechdie ende Nederampt van Gelre van de Cornpachten als weyt, rog, gerst ende hareren, mits gaders van de herfstbeden, meybeden, bedevercke, renht, thijns, capuyn ende hoenre, allet soe van althuvich landt van de gemeynte aingenomen, sampt van de bembden ende weyden, so samen sijnde, staende rente, waervan desen Rentmr. Goedert van Aefferden eertijdts in Julio anno 77 in die Rekencamer t' Aarnem dat dobbelt overgelevert heeft voer dese laeste troiblen".*

„Overgelevert bij Gadert van Afferden, Rentmr. van den Domeynen der voochdije van Gelre, binnen Ruremunde op den XXIII febr. XVc vyventnegentich".

164 *folio's, perk. band, langwerpig folio, gemerkt B.*

Hoeveelste Rekening.	Namen van Rentmeesters.	Over welken tijd.	Afgehoord of gesloten,
	E. *Kriekenbeek. Rentambt.*		
2de	Johan Heyden van Asch (1)	1 Juni 1585–31 Mei 1586	te Maastricht, 13 Nov. 1605.
3de		Ontbreekt.	
4de	Idem	1 Juni 1591–31 Mei 1596	te Maastricht, 29 April 1606.
5de	Idem	1 Juni 1596–31 Mei 1602	te Maastricht, 9 Aug. 1606.
1ste en 2de	Johan van Escheren	1 Juni 1603–31 Mei 1605	te Maastricht, 8 Aug. 1607.
3de en 4de	Idem	30 Juni/Mei 1605–31 Dec. 1606	te Maastricht, 13 Nov. 1614.
5de en 6de	Idem	1 Jan. 1607–31 Dec. 1608	door Verreyken, 28 Mei 1614
1ste	Lutgher van den Ertwech	4 Mei 1610–31 Dec. 1610	door Verreyken, 6 Nov. 1614.
2de	Idem	31 Dec. 1610–31 Dec. 1613	door Verreyken, 19 Nov. 1614.
3de		Ontbreekt.	
4de	Idem	1 Jan. 1616–12 Juli 1617	te Roermond, 5 Dec. 1618.
5de en 6de		Ontbreken.	
7de	Idem	13 Juli 1619–12 Juli 1620	te Roermond, 14 Aug. 1621.
8ste		Ontbreekt.	

1) Hierbij: Staat en declaratie van het inkomen van het Rentambt Kriekenbeek 9—1583.

Hoeveelste Rekening.	Namen van Rentmeesters.	Over welken tijd.	Afgehoord of gesloten.
9de	Lutgher van den Ertwech.	13 Juli 1621–12 Juli 1622	te Roermond, 4 De 1626.
1ste	Everart van der Heyden	13 Juli 1624–12 Juli 1625	te Roermond, 22 Ja 1627.
2de	Idem	13 Juli 1625–12 Juli 1626	te Roermond, 4 Oc 1627.
3de		Ontbreekt	
4de	Idem	13 Juli 1627–12 Juli 1628	te Roermond, 23 Ja 1631.
		Pro memorie.	
5de Ingeleverd op 10 Nov. 1648 te Arnhem, duplo.	Hendrick van Gevenich [Hij was door de Staten van Gelderland aangesteld op 6 Dec. 1632]	13 Juli 1636–12 Juli 1637	
	F. *Kriekenbeek en Erckelenz. Drostambt.*		
1ste	Arnold van Amstenraedt	16 April 1591–31 Dec. 1602	door Verreyken, 13 Nov. 1604.
2de en 3de		Ontbreken	
4de	Idem	1 Jan. 1616–31 Dec. 1619	te Roermond, 1 Feb 1622.
5de	Idem	1 Jan. 1620–31 Juli 1625	te Roermond, 12 Oc 1627.
		Pro memorie.	
(Ingelerd) op 18 Febr. 1635	Idem	1 Jan. 1632–31 Dec. 1634	te Arnhem, 23 Ja 1657.

Hoeveelste Rekening.	Namen van Rentmeesters.	Over welken tijd.	Afgehoord of gesloten.
	G. *Contributien in het ambt Kriekenbeek etc.*		
Ingeleverd op 8 Juli 1585 (duplo)	Reyner van Holthuisen	6 Aug. 1582–23 Juli 1584	?
Ingeleverd 15 Mei 1585	Jorris van Namen, aangesteld door den commandant Joseph de Decquera	2 Aug. 1584–27 Febr. 1585	?
1ste en laatste	Reiner Cortten van Antwerpen	8 Maart 1585–28 April 1585	door Verreyken, 12 Nov. 1611.
Ingeleverd 16 Dec. 1588	Willem van Oeyen	1 Sept. 1586–31 Mei 1588	Het laatste gedeelte ontbreekt.
	Memoriaal van hetgeen op het huis Kriekenbeek wordt gecontribueerd, 1585.		
	Rentboeck 's lants Kreeckenbeck, zonder jaartal.		
	Aanteekening van de betaling aan de soldaten van kapitein Cortenbach, in garnizoen te Roermond, Montfort en Kriekenbeek, uit de licenten en contributiepenningen van Kriekenbeek enz gedaan.		
	H. *Kessel. Rentambt.*		
2de	Johan Heyde van Asch	1 Aug. 1581–30 Juli 1582	te Maastricht, 31 Aug. 1605.
3de	Idem	1 Aug. 1582–31 Juli 1583	te Maastricht, 16 Sept. 1605.
4de	Idem	1 Aug. 1583–31 Juli 1584	te Maastricht, 3 Oct. 1605.

Hoeveelste Rekening.	Namen van Rentmeesters.	Over welken tijd.	Afgehoord of gealoten.
5de	Johan Heyde van Asch	1 Aug. 1584–31 Juli 1585	te Maastricht, 6 Oct. 1605.
6de	Idem	1 Aug. 1585–31 Juli 1586	te Maastricht, 12 Oct. 1605.
7de, 8ste, 9de, 10de en 11ste	Idem	1 Aug. 1586–31 Juli 1591	te Maastricht, 9 Nov. 1605.
12de, 13de, 14de, 15de, 16de, 17de, 18de, 19de, 20ste, 21 en 22ste	Idem	1 Aug. 1591–31 Juli. 1602	te Maastricht, 26 Nov. 1605.
1ste en 2de	Johan van Esscheren	1 Aug. 1603–31 Juli 1605	te Maastricht, 25 Oct. 1606.
3de en 4de	Idem	1 Aug. 1605–31 Dec. 1606	te Maastricht, 16 Nov. 1607.
5de en 6de		Ontbreken.	
7de en laatste	Idem	1 Jan. 1609–31 Mei 1610	door Verreyken, 15 Nov. 1613.
2de	Lutgher van der Ertwech	1 Jan. 1611–31 Dec. 1613	door Verreyken, 30 April 1619.
3de		Ontbreekt.	
4de	Idem	1 Jan. 1616-12 Juli 1617	te Roermond, 20 Nov. 1618.
5de	Idem	13 Juli 1617–12 Juli 1618	te Roermond, 30 Jan. 1620.
6de		Ontbreekt.	
7de	Idem	13 Juli 1619–12 Juli 1620	te Roermond, 7 Sept. 1621.
8ste	Idem	13 Juli 1620–12 Juli 1621	te Roermond, 15 Jan. 1623.
9de	Idem (Erven)	13 Juli 1621–31 Juli 1622	te Roermond, 3 April 1626.

ieveelste kening.	Namen van Rentmeesters.	Over welken tijd.	Afgehoord of gesloten.
1ste	Everart van der Heyden	13 Juli 1624–12 Juli 1625	te Roermond, 5 Dec. 1626.
e en 3de		Ontbreken.	
4de	Idem	13 Juli 1627–12 Juli 1628	te Roermond, 15 Maart 1630.
		I. *Kessel. Drostambt.*	
1ste	Wa'raven van Wittenhorst	13 Aug. 1585–13 Aug. 1601	door Verreyken, 18 Oct. 1601.
2de	Idem	13 Aug. 1601–15 Nov. 1604	te Maastricht, 7 Juli 1608.
en laatste	Marten van Broeckhuisen	17 Nov. 1604–16 Nov. 1608	door Verreyken, 14 Oct. 1609.
2de	Jan van Wyttenhorst	3 Sept. 1612–3 Sept. 1615	door Verreyken, 21 April 1616.
3de	Idem	4 Sept. 1615–4 Sept. 1619	te Roermond, 16 Dec. 1618.
		Pro memorie.	
everd 21 Juli 5 te Arnhem	Idem	1 Jan. 1632–31 Dec. 1633	was op 1 Juni 1637 nog niet afgehoord.
		K. *Contributiën Kessel en Montfort.*	
	Lijst van de heffing van contributiën voor onderhoud van het garnizoen sedert Juni 1580 tot (Aug. 1581)		

Hoeveelste Rekening.	Namen van Rentmeesters.	Over welken tijd.	Afgehoord of gesloten.
Contributiën (dubbel)	Jacques de Villers	4 Dec. 1584–31 Mei 1586	door Verreyken, Juli 1599.
Van de garst, boekweit en rogge	Idem	4 Dec. 1585–31 Mei 1586	door Verreyken, Aug. 1617.
		(Deze 2 rekeningen zijn te zamen in één b gebonden.)	
		L. *Middelaar, Drostambt.*	
1ste	Walraven van Wittenhorst	1 Dec. 1594–30 Nov. 1607	te Maastricht, 6 1608.
2de	Idem	1 Dec. 1607–30 Sept. 1611	door Verreyken, Oct. 1611.
3de	Idem	30 Sept. 1611–31 Dec. 1615	te Roermond, 22 M 1616.
		(Deze 3 rekeningen zijn te zamen in é band gebonden.)	
		M. *Roermond, Scholtambt.*	
1ste	Geraert Heis	11 Maart 1589–1 Juni 1594	te Roermond, 15 1594.
		N. *Weert, Nederweert en Wessem, Rentambt.*	
2de	Jurghen van Uthwijck	22 Febr. 1583–22 Febr. 1584	te Roermond, 23 159[illegible].
3de	Idem	22 Febr. 1584–22 Febr. 1585	te Roermond, 4 F 1591.
4de	Idem	22 Febr. 1585–22 Febr. 1586	te Roermond, 4 F 1591.

Hoevcelste ekening.	Namen van Rentmeesters.	Over welken tijd.	Afgehoord of afgesloten.
5de	Jurghen van Uthwijck	22 Febr. 1586–22 Febr. 1587	te Roermond, 23 Juni 1592.
6de	Idem	22 Febr. 1587–22 Febr. 1588	te Roermond, 1 Juli 1592.
7de	Idem	22 Febr. 1588–22 Febr. 1589	te Roermond, 12 Dec. 1592.
8ste	Idem	22 Febr. 1589–22 Febr. 1590	te Roermond, 18 Dec. 1592.
9de	Idem	22 Febr. 1590–22 Febr. 1591	te Roermond, 10 Juni 1594.
10de		Ontbreekt.	
11de	Idem	22 Febr. 1592–22 Febr. 1593	te Roermond, 10 Nov. 1594.
le en laatste	Idem	22 Febr. 1593–22 Febr. 1594	te Roermond, 18 Nov. 1594.
1ste	George van Uytwijck (de Jonge)	22 Febr. 1594–22 Febr. 1595	te Roermond, 14 Oct. 1595.
2de	Idem	22 Febr. 1595–22 Febr. 1596	te Roermond, 8 Aug. 1598.
3de	Idem	22 Febr. 1596–22 Febr. 1597	te Roermond, 9 April 1599.
4de	Idem	22 Febr. 1597–22 Febr. 1598	te Roermond, 10 April 1599.
5de	Idem	22 Febr. 1598–22 Febr. 1599	door Verreyken, 10 Aug. 1599.
6de	Idem	22 Febr. 1599–22 Febr. 1600	te Maastricht, 11 Jan. 1605.
7de	Idem	22 Febr. 1600–22 Febr. 1601	te Maastricht, 29 Jan. 1605.
8ste	Idem	22 Febr. 1601–22 Febr. 1602	te Maastricht, 10 Oct. 1609.

Hoevcelste Rekening.	Namen van Rentmeesters.	Over welken tijd.	Afgehoord of gesloten.
9de	George van Uytwijck (de Jonge)	22 Febr. 1602–22 Febr. 1603	te Maastricht, 20 Ja 1610.
10de	Idem	22 Febr. 1603–22 Febr. 1604	te Maastricht, 4 Maa 1610.
11de	Idem	22 Febr. 1604–22 Febr. 1605	te Roermond, 30 Ju 1612.
1ste	Bernardinus Keteler	22 Febr. 1606–22 Febr. 1607	te Maastricht, 1 Maart 1610.
2de en laatste	Idem	22 Febr, 1607–22 Febr. 1608.	door Verreyken, 1 Maart 1610.
1ste	Pauwel van Halmaele	22 Febr. 1608–22 Febr. 1609	te Maastricht, 1 Maart 1611.
2de	Idem	22 Febr. 1609–22 Febr. 1610	te Roermond, 22 Ma 1611.

O. *Weert, Nederweert en Wessem, Scholtambt.*

1ste	Godert Cael	22 Febr. 1585–22 Febr. 1591	te Roermond, 22 Sep 1591.
2de	Idem	22 Febr. 1591–22 Febr. 1595	te Roermond, 13 Oc 1595.
3de	Idem	22 Febr. 1595–22 Febr. 1599	door Verreyken, Sept. 1599.
4de en laatste	Idem	22 Febr. 1599–22 Febr. 1602	te Maastricht, 18 Ju 1605.
1ste	Henrich van Boeckholt	22 Febr. 1602–22 Febr. 1606	te Maastricht, 13 M 1606.
2de	Idem	22 Febr. 1606–22 Febr. 1609	door Verreyken, 1 Juni 1610.

Hoeveelste Rekening.	Namen van Rentmeesters.	Over welken tijd.	Afgehoord of gesloten.
3de	Henrich van Boeckholt	22 Febr. 1609–11 April 1609	door Verreyken, 16 Jan. 1614.
		P. *Venlo, Schoutambt.*	
1ste	Johan van Beringhen	6 Sept. 1587–30 Sept 1599	door Verreyken, 3 Oct. 1599.
2de en laatste	Idem	1 Oct. 1599–30 Juli 1604	door Verreyken, 4 Nov. 1606.
		(Deze 2 rekeningen zijn te zamen in één band gebonden.)	
1ste	Johan Roemer	17 Aug. 1604–31 Dec. 1614	door Verreyken, 30 Juni 1616.
2de	Idem	1 Jan. 1615–31 Dec. 1618	te Roermond, 18 Jan. 1619.
		Q. *Kruchten, Voogdambt.*	
1ste en laatste	Adam van Hasselholt	5 Nov. 1605–24 Sept. 1610	te Roermond, 7 Maart 1618.
1ste	Henrich Meyer	1611–31 Dec. 1616	te Roermond, 14 Maart 1619.
2de en laatste.	Idem	1 Jan. 1617–14 Mei 1617	te Roermond, 14 Maart 1619.
		R. *Montfort, Rentambt.*	
Provisioncele	Johan de Haen	over 1587	

Hoeveelste Rekening.	Namen van Rentmeesters.	Over welken tijd.	Afgehoord of gesloten.
	S. *Montfort Drostambt.*		
1ste	Walraven van Wittenhorst	10 Febr. 1583–9 Febr. 1587	te Roermond, 23 Ja 1593.
2de	Idem	10 Febr. 1587–19 Mei 1590	te Maastricht, 8 M 1609.
		(Deze 2 rekeningen zijn te zamen in één band gebonden.)	
	T. *Roermond, Erckelens en Montfort, Rentambt.*		
1ste	Gilles Tajongen	13 Juli 1578–13 Juli 1579	te Roermond, 31 M 1582.
2de en 3de		Ontbreken.	
4de	Idem	13 Juli 1581–13 Juli 1582	te Roermond, 21 Ju 1594.
5de		Ontbreekt.	
6de	Idem	13 Juli 1583–13 Juli 1584	? , 25 Oct. 1585.
7de en 8ste		Ontbreken.	
9de	Idem	13 Juli 1586–13 Juli 1587	door Verreyken, 1 Aug. 1602.
10de	Idem	13 Juli 1587–13 Juli 1588	door Verreyken, 1 Aug 1602.
11de	Idem	13 Juli 1588–13 Juli 1589	door Verreyken, 20 M 1602.
12de en laatste	Idem	13 Juli 1589–13 Juli 1590	te Roermond, 27 No 1602.

Hoeveelste rekening.	Namen van Rentmeesters.	Over welken tijd.	Afgehoord of gesloten.
	V. *Bedesteur van het Overkwartier Gelder, Wachtendonk en Stralen.*		
e en laatste	Peter Luytgen	1 Febr. 1592-31 Jan. 1594	te Roermond, 30 Jan. 1597.
	W. *Bedesteur voor het geheele Over-Kwartier.*		
1ste	Johan van Nederhoven	1Febr. 1592-31 Jan. 1594	te Roermond, 25 Maart 1595.
2de	Idem	1 Febr. 1594-31 Maart 1596	te Roermond, 9 April 1599
1ste	Ido Grammaije, Landrentmeester	1 Jan. 1596-31 Dec. 1596	te Roermond, 16 April 1599.
2de	Idem	1 Jan. 1597-31 Dec. 1597	te Roermond, 10 April 1599.
3de	Idem	1 Jan. 1598-31 Dec. 1598	door Verreyken, 5 Juni 1599.
4de	Idem	1 Jan. 1599-31 Dec. 1599	door Verreyken, 11 Juli 1599.
5de	Idem	1 Jan. 1600-31 Dec. 1600	te Roermond, 14 Juni 1601.
6de	Idem	1 Jan. 1601-31 Mei 1601	door Verreyken, 1 Maart 1602.
7de	Idem	1 Juni 1601-31 Mei 1602	door Verreyken, 30 Sept. 1603.
8ste	Idem	1 Juni 1602-31 Dec. 1603	door Verreyken, 30 Oct. 1604.
9de	Idem	1 Jan. 1604-31 Dec. 1604	door Verreyken, 29 Maart 1605.

Hoeveelste Rekening.	Namen van Rentmeesters.	Over welken tijd.	Afgehoord of gesloten.
10de	Ido Grammaije, Landrentmeester	1 Jan. 1605–31 Dec. 1605	te Maastricht, 12 A 1606.
11de	Idem	1 Jan. 1606–31 Dec. 1606	te Maastricht, 13 J 1607.
12de	Idem	1 Jan. 1607–31 Dec. 1607	te Maastricht, 29 I 1608.
13de	Idem	1 Jan 1609–31 Aug. 1608	te Maastricht, 23 I 1608.
14de	Idem	1 Sept. 1608 31 Dec. 1609	te Maastricht, 25 A 1610.
15de	Idem	1 Jan. 1610–31 Dec. 1610	te Roermond, 13 J 1612.
16de	Idem	1 Jan. 1611–31 Dec. 1611	door Verreyken, Febr. 1613.
17de	Idem	1 Jan. 1612–31 Dec. 1612	door Verreyken, Dec. 1613.
18de	Idem	1 Jan. 1613–31 Dec. 1613	te Roermond, 27 Ma 1615.
19de	Idem	1 Jan. 1614–31 Dec. 1614	door Verreyken, Nov. 1615.
20ste	Idem	1 Jan. 1615–31 Dec. 1615	door Verreyken, Nov. 1616.
21ste	Idem	1 Jan. 1616–31 Dec. 1616	door Verreyken, Oct. 1617.
22ste	Idem	1 Jan. 1617–31 Dec. 1617	te Roermond, 16 Ma 1619.
23ste	Idem	1 Jan. 1618–31 Dec. 1618	te Roermond, 8 J 1619.
24ste	Idem	1 Jan. 1619–31 Dec. 1619	te Roermond, 4 A 1620.
25ste	Idem	1 Jan. 1620–31 Dec. 1620	te Roermond, 11 J 1622.
26ste	Idem	1 Jan. 1621–31 Maart 1622	te Roermond, 19 D 1622.

Hoeveelste Rekening.	Namen van Rentmeesters.	Over welken tijd.	Afgehoord of gesloten.
27ste	Ido Grammatje, Landrentmeester	1 April 1622–31 Dec. 1622	te Roermond, 20 Maart 1623.
28ste	Idem	1 Jan. 1623–31 Maart 1624	te Roermond, 31 Oct. 1624.
1ste	Albert Bouwens van der Boije	1 April 1627–31 Maart 1628	te Roermond, 7 Juli 1628.
2de	Idem	1 April 1628–31 Maart 1629	te Roermond, 11 Juli 1629.
3de	Idem	1 April 1629–31 Maart 1630	te Roermond, 12 Sept. 1630.
	X. *Rekeningen van Gedeputeerden des Overquartiers van de bede van f 10 000 ter maand.*		
		1 Juni 1601–31 Mei 1602	
	Y. *Rekening van penningen, geprocedeerd bij distributie van paspoorten en sauvegarden.*		
1ste en laatste	Philips des Mares, [gedaan door Medard Spinoza]	1 Jan. 1607–16 Febr. 1608	te Maastricht, 21 Oct. 1608
	Z. *Rekening van pacht van het recht van licenten te Roermond etc.*		
	Carlo Rovelly	1 Mei 1597–30 April 1598	te Maastricht, 23 Mei 1605.
	Pieter van Meistraten	1 Mei 1598–27 Maart 1599	door Rekenmeester Godin, 14 Nov. 1608

Hoeveelste Rekening.	Namen van Rentmeesters.	Over welken tijd.	Afgehoord of gesloten.
	Rekening van de licenten van goederen en koopmanschappen, uit kracht van brieven van paspoorten de stad Roermond gepasseert zijnde.		
1ste en laatste	Goessen van Dulcken	27 Dec. 1601–31 Dec. 1602	te Maastricht, 31 Maart 1610.
	Rekening van de gerechtheid van licenten (1) van Grave, Aertsen (Arcen), Roermond en Maastricht, procedeerende ter zake van verleende brieven van paspoort aan Johan Coninex c. s. tot invoer van goederen.		
1ste en laatste	Goessen van Dulcken	21 Oct. 1601–27 Dec. 1602	te Roermond, 5 Nov. 1603.
	Licenten te water te Roermond.		
2de	Mathijs Marolje	1 Aug. 1581–14 Maart 1582	te Roermond, 1 Oct. 1582.
3de, 4de, 5de en 6de		Ontbreken.	
7de	Idem	1 Febr. 1587–31 Jan. 1588	te Roermond, 22 Maart 1590.
8ste, 9de, 10de en 11de		Ontbreken.	
12de en laatste		1 Febr. 1592–30 April 1592	te Brussel, 3 Aug. 1592.
6de	Goossen van Dulcken	1 Mei 1597–23 Mei 1597	te Roermond, 13 April 1598.
7de en 8ste		Ontbreken.	
9de	Idem	1 Jan. 1601–31 Dec. 1601	te Roermond, 9 Oct. 1602.

(1) Zie ook onder Tollen.

Hoeveelste tekening.	Namen van Rentmeesters.	Over welken tijd.	Afgehoord of gesloten.
10e, 11de, 12de en 13de		Ontbreken.	
14de	Goossen van Dulcken	1 Jan. 1605–5 Juni 1605	te Roermond, 20 Aug. 1605.
15de	Idem	1 Juli. 1605–31 Dec. 1605	te Maastricht, 20 Jan. 1608.
16de	Idem	1 Jan. 1606–30 Juni 1606	door Verreyken, 8 Aug. 1606.
17de	Idem	1 Juli 1606–31 Dec. 1606	te Maastricht, 7 April 1607.
18de		Ontbreekt.	
19de	Idem	1 Juli 1607–31 Dec. 1607	te Maastricht, 30 April 1608.
20ste	Idem	1 Jan. 1608–30 Juni 1608	door Verreyken, 16 April 1609.
21e, 22ste, 23ste, 24ste, 25ste, en 26ste		Ontbreken.	
27ste	Idem	1 Jan. 1614–12 April 1614	door Verreyken, 22 Jan. 1615.
28e, 29ste, 30ste, 31ste en 32ste		Ontbreken.	
	Idem	14 Oct. 1625–31 Mei 1626	te Roermond, 27 Juli 1626.
1ste	Geerart Sweyn	1 April 1627–30 Sept. 1627	te Roermond, 22 Oct. 1627.
2de		Ontbreekt.	
3de	Idem	1 April 1628–30 Sept. 1628	te Roermond, 12 Dec. 1628.
4de		Ontbreekt.	
5de	Idem	1 April 1629–30 Sept. 1629	te Roermond, 7 Maart 1630.

Hoeveelste Rekening.	Namen van Rentmeesters.	Over welken tijd.	Afgehoord of gesloten.
6de	Geeraert Sweyn	1 Oct. 1629–31 Maart 1630	te Roermond, 9 Ju 1630.
	AA. *Licenten te water te Venlo, ontvangen uit handen van den collecteur W. van Oijen*		
1ste	Burgemeester, Schepenen en Raad van Venlo	1 Juli 1586– 25Febr. 1587	te Roermond, 18 Mai 1588.
2de, 3de en 4de		Ontbreken.	
5de	Iidem	1 Jan. 1591–31 Dec. 1591	te Roermond, 23 Ju 1592.
6de	Iidem	1 Jan. 1592–31 Dec. 1592	te Roermond, 22 Ju 1592.
	Rekeningen van den collecteur der licenten te water te Venlo		
6de	Wilhelm van Oeijen	1 Jan. 1592–30 Juni 1592	te Brussel, 3 Au 1592.
7de		Ontbreekt.	
8ste	Idem	1 Jan. 1593–31 Dec. 1593	te Roermond, 27 Feb 1595.
9de en 10de		Ontbreken.	
11de	Idem	1 Jan. 1596–31 Dec. 1596	te Roermond, 9 Oc 1597.
1ste	Henric Valcken-burch	20 Febr. 1598–19 Febr. 1599.	te Roermond, 7 Aug 1599.
2de	Idem	20 Febr. 1599–31 Mei 1599	door Verreyken, 1 Juni 1599.
3de, 4de en 5de		Ontbreken.	

Hoeveelste Rekening.	Namen van Rentmeesters.	Over welken tijd.	Afgehoord of gesloten,
6de	Henric Valckenburch	1 Nov. 1601–31 Oct 1602	te Roermond, 10 Juni 1603.
7de	Idem	1 Nov. 1602–31 Dec. 1602	te Roermond, 28 Juni 1603.
8ste en 9de		Ontbreken.	
10de	Idem	1 Juli 1604–31 Dec. 1604	te Maastricht, 26 Maart 1605.
11de en 12de		Ontbreken.	
13de	Idem	1 Jan. 1606-30 Juni 1606	door Verreyken, 12 Sept. 1606.
1ste	Laurent Poortman	1 Jan. 1607–31 Dec. 1608	te Maastricht, 31 Maart 1609.
	Licentrekening te Venlo van zout en kaas.		
1ste en laatste	Hendrick Valckenborch	9 Aug. 1601–20 Dec. 1602	te Roermond, 9 Juni 1603.
	BB. *Licenten te land te Venlo.*		
3de	Johan van Bueren	1 Dec. 1607–31 Dec. 1608	te Maastricht, 6 Juni 1609.
4de	Idem	1 Jan. 1609–31 Dec. 1609	te Maastricht, 20 Jan. 1611.
5de	Idem	1 Jan. 1610–31 Dec. 1610	door Verreyken, 12 Jan. 1614.
6de	Idem	1 Jan. 1611–31 Dec. 1611	door Verreyken, 14 Jan. 1614.
7de	Idem	1 Jan. 1612–31 Dec. 1612	door Verreyken, 19 Jan. 1617.

Hoeveelste Rekening.	Namen van Rentmeesters.	Over welken tijd.	Afgehoord of gesloten.
8ste en laatste	Johan van Bueren	1 Jan. 1613–13 April 1614	door Verreykea, 1 Oct. 1617.
1ste	Peeter Valckenburch	19 Sept. 1623–19 Maart 1624	te Roermond, 22 Ma 1624.
	CC. *Licenten, die voor de reductie van de stad Grave aldaar werden ontvangen en later te Venlo.*		
2de en laatste	Hendrick Valckenborgh	1 Jan 1603–27 Maart 1603	te Roermond, 29 Maart 1604.
4de	Laurent Poortman	6 Jan. 1605–30 Juni 1605	te Maastricht, 12 Aug. 1605.
5de		Ontbreekt.	
6de	Idem	1 Jan. 1606–15 Febr. 1606	te Maastricht, 31 Maart 1607.
1ste	Henric van Valckenborg, bij suspensie van Laurent Poortman	15 Febr. 1606–30 Juni 1606	te Maastricht, 2 Sept. 1606.
2de en laatste	Idem, Idem	1 Juli 1606–31 Dec. 1606	te Maastricht 7 Febr. 1607.
	DD. *Licenten te water te Rijnberck.*		
1ste	Johan van Wees	5 Nov. 1606–6 Nov. 1607	te Maastricht, 5 Febr. 1608.
2de	Idem	7 Nov. 1607–30 Sept. 1608	te Maastricht, 7 Nov. 1608.
3de		Ontbreekt.	
4de	Idem	1 Oct. 1609–31 Dec. 1610	te Maastricht, 9 Maart 1611.

Hoeveelste Rekening.	Namen van Rentmeesters.	Over welken tijd.	Afgehoord of gesloten.
5de, 6de en 7de		Ontbreken.	
8ste	Johan van Wees	1 Juli 1613–31 Dec. 1613	door Verreyken, 25 Febr. 1614.
9de en laatste	Idem	1 Jan. 1614–13 April 1615	door Verreyken, 12 Oct. 1615.
	EE. *Landvrachten te Rijnberck.*		
1ste en laatste	Geerlingh Ruys	5 Oct. 1612–13 April 1614	door Verreyken, 24 Nov. 1614.
	EE*. *Landlicenten te Gelder.*		
1ste	Johan Lemmen	14 April 1622–31 Jan. 1624	te Roermond, 13 Nov. 1629.
	FF. *Tol van Stevensweert gecollecteerd te Roermond.*		
4de	Hendersken van de Velde, weduwe van Claes Camp	1 Aug. 1582–31 Juli 1583	te Roermond, 15 Dec. 1590.
de, 6de, 7de en 8ste		Ontbreken	
9de	Eadem	1 Aug. 1587–31 Juli 1588	te Roermond, 14 Febr. 1591.
10de	Eadem	1 Aug. 1588–2 Maart 1589	te Roermond, 1 Juli 1594.
1ste	Arend van den Camp	3 Maart 1589–2 Maart 1590	te Roermond, 3 Febr. 1594.
1ste	Lois Sijceram	28 Maart 1599–31 Juli 1600	door Verreyken, 19 Febr. 1603.

Hoeveelste Rekening.	Namen van Rentmeesters.	Over welken tijd.	Afgehoord of gesloten
	Arnold van den Camp	15 Juni 1603–14 Juni 1606	?
3de	Goossen van Dulcken	1 Juli 1607–31 Dec. 1607	te Maastricht, 10 Mei 1608.
4de		Ontbreekt.	
5de	Idem	1 Jan 1609–31 Dec. 1609	door Verreyken, 29 Maart 1610.
6de		Ontbreekt.	
7de	Idem	1 Jan. 1611–31 Dec. 1611	door Verreyken, 30 Juni 1612.
8ste		Ontbreekt.	
9de	Idem	1 Jan. 1613–31 Dec. 1613	door Verreyken, 7 Aug. 1615.
10de		alleen de omslag.	
	GG. *Watertol te Middelaer binnen Grave*, [*zie ook onder de tollen Rekenkamer*, D 5.]		
1ste	Bartholomeus Ghisberts	12 Mei 1584–31 Dec. 1587	te Roermond, 27 Febr. 1589.
2de	Idem	1 Jan. 1588–31 Dec. 1588	te Roermond, 16 Maart 1590.
3de	Idem	1 Jan. 1589–31 Dec. 1589	te Roermond, 16 Maart 1590.
4de	Idem	1 Jan. 1590–31 Dec. 1590	te Roermond, 1 Juli 1592.
5de	Idem	1 Jan. 1591–31 Dec. 1591	te Roermond, 1 Juli 1592.
1ste	Johan van der Haeghe	1 April 1599–31 Maart 1602	door Verreyken, 19 Sept. 1608.

oeveelste kening.	Namen van Rentmeesters.	Over welken tijd.	Afgehoord of gesloten.
2de	Johan van der Haeghe	1 April 1602–20 Sept. 1602	door Verreyken, 20 Sept. 1608.
	Maastol van Middelaar binnen Venlo.		
1ste		Ontbreekt.	
2de	Mathijs van Lyth	1 Jan. 1604–30 Juni 1604	te Maastricht, 6 Sept. 1605.
	HH. *Half licent in plaats van tol te Rijnberck.*		
4de	Johan Valckenborch	1 Oct. 1609–31 Dec. 1610	door Verreyken, 17 Febr. 1611.
en laatste	Geerlingh Ruys (Hij was in plaats van I. Valckenborch aangesteld, omdat deze te hooge uitgaven in de rekening stelde)	22 Mei 1613–13 April 1614	door Verreyken, 24 Nov. 1614.
	II. *Licenten en tollen te Rhijnberck.*		
1ste	Goossen van Manen	24 Oct. 1598–31 Oct. 1599	door Verreyken, 10 Maart 1600.
2de	Idem	1 Nov. 1599–29 Febr. 1600	te Roermond, 15 Maart 1600.
	(Idem, na de reductie van Rijnberck, te Gelder ontvangen.)		
en laatste	Goossen van Manen	20 Oct. 1604–15 Mei 1605	te Maastricht, 14 Maart 1607.

Hoeveelste Rekening.	Namen van Rentmeesters.	Over welken tijd.	Afgehoord of gesloten.
	KK. *Tollen van verboden koopmanschappen, uit Nijm naar Gennep en van daar op Venlo vervoerd, geheven in het fort te Arssen.*		
1ste	Laurens Poortman	1 Nov. 1600–31 Oct. 1601	door Verreyken, Oct. 1607.
2de	Idem	1 Nov. 1601–31 Oct. 1602	te Maastricht, 12 1607.
	LL. *Rekening van den tol te Grave, van goederen uit Johan Conincx c. s. (Zie ook onder licenten).*		
1ste en laatste	Goossen van Dulcken	21 Oct. 1600–27 Dec. 1601	door Verreyken, Nov. 1603.
	MM. *Rekening van de tollen en licenten van schepen houtvlotten en goederen, de rivier de Lippe bij Wesel gepasseerd, en niet vertold of verlicent hebbende te Rijnberck.*		
1ste en laatste	Jan van Wees	27 Maart 1597–18 Juli 1597	te Roermond, 11 1598.
	NN. *Rekening van hout van, Wesel uit de Lippe gekomen, en van landvrachten, bij Rijnberck gepasseerd.*		
1ste en laatste	Johan van Wees	6 Nov. 1607–16 Dec. 1609	te Roermond, 181 1625.

No 1—268. LOSSE STUKKEN.

1. 1310. Die Dominica proxima praeterita (*post*) diem Beati Martini Episcopi. (15 November.)

Uitspraak van Lodewijk, Elect van de Kerk te Munster, ten verzoeke van den Graaf van Gelder over de vraag: indien een adellijke komt te overlijden, nalatende eene dochter en een broeder alleen uit 's vaders stam, wie dan de voogd van die dochter moet zijn, waarbij wordt beslist, dat alsdan die broeder met uitsluiting van ieder ander voogd moet zijn.

Ongewaarmerkte copie op papier, uit het begin der 17e eeuw. Uitgegeven bij Nijhoff, Gedenkw. I, Oork. n°. 119, Charters Rekenkamer, n°. 213.

2, 1579, Moers ahm 7 Augusti.

Willem, Hertog van Kleef enz., belooft de stad Meurs bij alle hare vrijheden te houden ingeval de gravinne Walburgh van Nieuwenaer, zonder erven na te laten, kwam te overlijden.

Door den Cancelier W. van Criep gewaarmerkte copie op papier.

3. 1582. Geben Mörs am 3 Februarii.

Adolf, graaf van Nieuwenaer, geeft aan den scholtis en schepenen van Wissum (1) kennis, dat hij, ter vereffening van hunne geschillen met den scholtis en de schepenen zoomede met den Weertschen burger Marten Sonnemans, onpartijdige Weertsche burgers heeft aangewezen, hetgeen aan de hoogheid of recht van appel van Wissum niet zal te kort doen.

Ongewaarmerkte copie of minuut op papier.

3*a*. 1585. Tott Ruremunde in syner Maiesteits Raede van Gelderlandt den XIIII Martii.

Schrijven van het Hof aan den scholtis te Weert, Godert Kael, om, in conformiteit van de pacificatie van Gend, de personen van Servaes Romers te Maaseyck, Joseph Coeten, nu in het land Luyck wonende, en Servaas van Parijs, te Susteren, die, op last van den Bisschop van Roermond, om suspicie van de religie, zich uit Weert hadden moeten verwijderen, voor hunne

(1) Wessem.

zaken vrij en ongemolesteerd in des scholtis' jurisdictie te laten passeeren.

Orig. op papier.

1586. Vuyt 's Hertogenbosch, desen 1en Juli 1586.

Schrijven van Jan Splinter van Voorn aan de Rekenkamer te Roermond, waarbij hij te kennen geeft, op het hem gedaan verzoek, authentieke copie van zijne commissie alsmede van de gestelde borgtocht voor de administratie van de geconfisceerde heerlijkheden Oyen en Dieden over te zenden, dat hij alreeds bij schrijven van April 1584 (dat echter misschien door de vijanden is onderschept) had te kennen gegeven, dat hij, uit kracht van eene generale commissie, in copie tevens overgezonden, die administratie voerde, terwijl hij na de inneming van het huis Megen door de vijanden niets daarvan meer heeft kunnen invorderen.

Ongewaarmerkte copie op papier.

1587. De Rueremunde, ce IIII jour de Janvier.

Schrijven van den Raad en Momber, Melchior de Benschop, aan den Geheimen Raad te Brussel, dat verscheiden personen vau antichrise gebruik maken, verboden bij het canonieke recht, waaraan men zich eerder dan aan het civile recht moet houden, dat zoo het aan hem als fiscaal des Konings werd bevolen, die bepalingen van het canonieke recht te achtervolgen, alsdan allicht de Koning 200 000 gl. kon profiteeren en particuliere personen daartegen allicht van dat bedrag konden ontheven worden. Hij verzoekt alzoo dit aan den Raad van Financiën mede te deelen in het belang van Koning en onderdanen.

Eigenhandig geschreven en onderteekend schrijven op papier van Melchior de Benschop.

1587. Embrica VI Id: Augusti (8 Augustus).

Schrijven van Adelhart von Ghoer zu Kaldenbruch aan den Cancelier van Criep, waarin hij zich beklaagt, dat niet tegenstaande zijn vader, die om, hij weet niet welk crimen laesae Majestatis, op Kleefsch gebied door Spaansche soldaten was gevangen genomen en op het kasteel bij Steenwijk was gevoerd, van die misdaad was vrijgesproken, diens nalatenschap

aan den fiscus was vervallen. Hij verzoekt wijders te zorgen, dat aan den onschuldige geen verder onrecht geschiede.

Orig. op papier ondert. door Adelhart von Ghoer zu Kaldenbruch.

1587. den XII Augusti.

Schrijven van van Medenblick aan den Cancelier van Criep, dat hij zijne overkomst heeft uitgesteld om met den heer Stalbergen en ander gezelschap te kunnnen overkomen; ook deelt hij mede, dat gisteren de tijding was gekomen, dat de Spaansche vloot met 40 000 man in Schotland zou zijn aangekomen.

Eigenhandig geschreven en onderteekend schrijven van van Medenblick.

1587. Tot Venlo, den XXIIII Augusti.

Schrijven van van Medenblick aan den Cancelier Criep, dat Carel Hugues en zijn zoon op reis naar Grave onder Venray zijn gevangen genomen en naar Blijenbeek zijn gevoerd, dat zijne brieven aan den Rentmeester van Caldenbrouck, Loeff van Darth, niet zijn besteld; dat hij heeft vernomen, dat de graaf van Meurs verschillende goederen in het land van Kessel heeft liggen, die hij ten profyte van den Koning zal aantasten.

Eigenhandig geschreven en onderteekend schrijven van van Medenblick

1587. De Zutphen, ce XXIXde Aougst.

Schrijven van Dirck de Houck (?) (1) aan den Cancelier van Criep, dat er gesprekken worden gevoerd, die hij niet aan het schrift durft toevertrouwen en hoopt van zijne commissie ontheven te worden.

Eigenhandig geschreven en onderteekend schrijven van Dirck de Houck.

1587. Tot Venlo den XIIII Septembris.

Schrijven van van Medenblick aan den Cancelier ter begeleiding van het boek van de pandschappen. Tevens verzoekt hij te mogen vernemen hoe hij te handelen heeft met eene klacht van Peter Heufts, gehuwd met de weduwe van Wolphert van Daelen, zuster van Cornelis Ronden te Bommel; dat ten onrechte het aandeel van Cornelis in de tienden te Baerle in toeslag

(1) De handteekening is onduidelijk evenals in de volgende brieven van denzelfden persoon (uitgezonderd in dien van 13 Juni 1593.)

was gelegd, welk aandeel aan Cornelis uit een magescheid van September 1584 zoude toekomen. Verder deelt hij mede, dat de ingezetenen van het land van Kessel bezig zouden zijn met den vijand te handelen.

Eigenhandig onderschreven en geteekend schrijven van van Meenblick.

1587. De Ruremunde, ce XXVI du Septembre.

Schrijven van den Cancelier van Criep aan „Messeigneurs" dat de heer de Haultepenne kort vóór zijn dood hem had bevolen naar Gelder te gaan om aldaar order op de Magistraats-verandering te stellen; dat hij daaraan had gevolg gegeven en aldaar eene „bourgeoisie si desbourdée, obstinée, partiale contre sa Majesté et infectée de herésie" als in geen andere stad van het land van Gelder had aangetroffen, dat een gedeelte der burgerij, waaronder de rijkste en notabelste burgers, zich niet had ontzien een zilveren reliquieënkastje, waarin reliquieën van de Heilige Valerius en Galenus, beroemd wegens hunne mirakelen, werden bewaard, aan de stad Wesel te verkoopen en het geld voor het loskoopen van een predikant te besteden; dat hij heeft vernomen, dat zijne Hoogheid had goedgevonden algemeene amnistie te verleenen enz.

Ongeteekende minuut op papier.

1587. Datum Gennep, am XXIX Novembris.

Schrijven van Diderich Anthoni aan Wilhelm von Spiringh, drost van het land van Kessel, inhoudende het verzoek om bij den Cancelier aan te dringen het arrest, dat op zijne goederen was gelegd, omdat hij boeken, rollen en registers, die hij, als gesubstitueerd tot de administratie van het drost- en rentmeesters-ambt van Kessel, uit handen van Johan van Wittenhorst had ontvangen, niet had overgeleverd, op te heffen, dat hij die boeken etc. niet ingevolge bekomen last van den Cancelier had overgezonden, doch dat de oorzaak daarvan in de omstandigheid was gelegen, dat niet alle stukken te Gennep maar een gedeelte in een huis te Goch waren; wijders verzoekt hij, dat hem een paspoort voor vrije passage worde uitgereikt.

Eigenhandig geschreven en onderteekend schrijven van Diderick Anthoni. (Zie op 7 December 1587, brief van Anthoni).

1587. Datum Gennep am VII^{en} Decembris.

Schrijven van Diderich Anthoni aan den Cancelier van Criep, dat hij de boeken van het rentambt van Kessel in de maand October

naar Roermond had gezonden; dat hij had vernomen, dat die in handen van doctor Stalbergh waren gekomen, die nu te Boxmeer zich zoude bevinden. Hij had daarop het overig gedeelte dier boeken aan den pastoor te Boxmeer gezonden met verzoek ze aan Stalbergh te geven; dat Stalbergh dat restant niet had willen ontvangen waarop hij den pastoor had verzocht dat restant aan den Cancelier te Roermond te willen bezorgen.

Eigenhandig geschreven en onderteekend schrijven van Diderich Anthoni. (Zie op 29 Nov. 1587 brief van Anthoni).

1587. Met zeer groeten haeste den X Decembris.

Schrijven van van Medenblick aan den Cancelier van Criep, dat hij met den gouverneur heeft gesproken en dat het wenschelijk was inzage of copie van de akte van neutraliteit van deze stad (Venlo?) te verkrijgen.

Eigenhandig geschreven en onderteekend schrijven van van Medenblick.

1587. Tot Weerdt den XIIIIen Decembris.

Schrijven van van Medenblick aan den Cancelier van Criep, dat hij den Scholt den brief van „mijne Heeren van den Rade" heeft gegeven, doch dat de Scholt niet gaarne de commissie schijnt te willen aannemen en dat hij uitvluchten zoekt etc.

Eigenhandig en onderteekend schrijven van van Medenblick op papier.

1587. Tot Weerdt den neestlesten Decembris.

Schrijven van van Medenblick aan den Cancelier van Criep, waarin hij schrijft, dat hij van den burgemeester heeft geeischt, dat aan hem werde uitbetaald eene rente van 167 gld. jaarlijks, die aan Thomas Spranckhuysen, een apostaat, vroeger pastoor te Weert, thans predikant in Holland, door de stad was verschuldigd en die door den Scholt Gadert Cael in beslag was genomen en wel over de jaren 1574, 1575 en 1576, ten einde zijne verteringen in het logement te kunnen betalen, alsmede het convooi soldaten dat hem (v. Medenblick), uit Weert zou begeleiden. Hij wenschte tevens dat hem 10 of 12 soldaten tot convooi mogen worden gezonden, dewijl het grootste gedeelte van het garnizoen naar Antwerpen is gegaan met gevolg, dat de Gouverneur geene soldaten kan missen.

Eigenhandig en onderteekend schrijven op papier van van Medenblick.

1588. De Venloe le IX de Febvrier.

Schrijven van Philips van Bentinck aan het Hof, dat Conrard van der Horst, sedert de reconciliatie van Venlo met den Koning, nimmer tegen den Koning heeft gediend en zich steeds rustig heeft gedragen.

Orig. op papier, onderteekend door Philips van Bentinck.

1588. Datum Venlonia die 18 Februarii.

Schrijven van Joannes Vogelsang aan den Cancelier van Criep, houdende eene aanbeveling voor Catharina Phas, alias Scheyrs, wier moederlijke goederen ten onrechte zouden zijn geconfiskeerd.

Eigenhandig geschreven en onderteekend schrijven van Joannes Vogelsang M. D.

1588. de Zutphen ce 5de Mars.

Schrijven van Dirk de Houck (?) aan den Cancelier van Criep, waarin namens Willem van der Cappelle wordt gevraagd of het zegel des Konings reeds vernieuwd is en zoo ja, hoeveel geld hij zal overzenden. Verder wordt verzocht 2 inliggende brieven een aan den Raadsheer Bercg (?) en de ander aan zijne tante van der Hert te willen ter hand stellen; verder dat men heeft getracht 2 malen, doch te vergeefs, Hattem te verrassen.

Eigenhandig geschreven en onderteekend schrijven van Dirk de Houck (?) op papier.

1588. de Zutphen ce 25 Avril.

Schrijven van Dirk de Houck (?) aan den Cancelier van Criep, dat de Magistraat van Zutphen den inhoud der brieven, die hij heeft ontvangen, niet achtervolgt; dat voor zijn zwager Jan van Bronckhorst het drossaardschap van Hattum geschikt zou zijn, terwijl hij zelf voor de drossaardij van Buren in aanmerking wenscht te komen, die door het aftreden van een der tegenstanders is opengevallen; indien het drossaardschap van Buren moeielijk zou zijn te verkrijgen, dat dan ook het ambtmanschap te Thiel is opengevallen.

Eigenhandig geschreven en onderteekend schrijven van Dirk de Houck.

1588. Ilents (1) vuyt Deventer den 20 Junii.

Schrijven van Jo. van Weesenhagen aan den Cancelier van Criep

(1) Ilents: is haastig.

meldende, dat hij een aanvang heeft gemaakt met te procedeeren op de Batenburgsche renten en goederen op de Veluwe, dat de vrouwe van Anholt had verklaard tot de helft van alle die goederen te zijn gerechtigd; dat het advies van wegen die van Nijkerk voor Jan van Renceler, met andere brieven aan den Cancelier geschreven, door den vijand is genomen.

Eigenhandig geschreven en onderteekend schrijven van Jo. van Weesenhagen op papier.

1588. Datum Weert, dessen eersten Augusti.

Schrijven van den scholt te Weert, Gaert Caell, aan den Cancelier en Raden, waarin hij verklaart, dat hij nimmer aan den rentmeester in het overkwartier, belast met de confiscatie, heeft geweigerd voor hem te doen waarom hij vroeg.

Eigenhandig geschreven en onderteekend schrijven van Gaert Caell.

1588. de Zutphen ce IX de Septembre.

Schrijven van Dirck de Houck [?] aan (?), dat hij den brief betreffende Arndt van de Wal (1) heeft ontvangen.

Eigenhandig geschreven en onderteekend schrijven van Dirck de Houck.

1588. de Zutphen ce 17 Octobris.

Schrijven van Dirk de Houck aan den Cancelier van Criep, waarin hij zich beklaagt, dat sedert zijne komst te Zutphen hem, zijne vrouw en kind slechts ongelukken hebben getroffen.

Eigenhandig geschreven en onderteekend schrijven van D. de Houck.

1589. De Bruxelles ce 29 de Mars.

Schrijven van Dirk de Houck aan den Cancelier van Criep, waarin hij schrijft, dat hij uit naam van Jan van Steenbergen, een goed Katholiek, een request aan Zijne Hoogheid heeft gericht ten einde verzoening voor diens broeder, Henry van Steenbergen, te bekomen, die gedurende zijn leven als Katholiek had geleefd en ook Katholiek was gestorven, opdat over diens

(1) Vermoedelijk wordt bedoeld de gewezen burgemeester van Zutphen, uitgesloten van het algemeen pardon. Zie mr. R. W. Tadema: Geschiedenis van Zutphen, p. 223, s. q. q.

goederen, hoewel ze niet zijn geannoteerd, later geen geschil moge ontstaan. Verder intercedeert hij voor Claes van Boutberch, „pour son fait, scavoir la fortune qu'il at eue avecq Hoene en deffendant son corps, etc."

Eigenhandig geschreven en onderteekend schrijven van Dirk de Houck (?) op papier.

1591. Datem dem 10 Februario.

Schrijven van Johan van Geleen aan den Cancelier van Criep, inhoudende het verzoek de registers, betreffende de geannoteerde goederen, te zenden, die Dirck Hoick hem had moeten geven, doch die reeds vertrokken was toen hij (van Geleen) ter plaatse kwam, terwijl Hoick de registers had medegenomen.

Eigenhandig geschreven en onderteekend schrijven van Johan van Geleen.

1592. De Bruxelles le XV de Mars.

Schrijven van R. Daescheidt aan den Cancelier van Criep, waarbij om zekerheid wordt gevraagd, betreffende het gerucht, dat graaf Philips van Nassau door de rebellen uit Gelderland zou zijn voorzien etc.

Eigenhandig geschreven en onderteekend schrijven van R. Daescheidt.

1593. d'Anvers le XIIII Juing.

Schrijven van Houck aan den Cancelier van Criep, betreffende de voldoening van de ordonnantie door den Koning aan zijne schoonmoeder verleend. Hij verzoekt eenig antwoord aan het huis van van der Hert te zenden, dat door een bode uit Doornik zal worden afgehaald.

Eigenhandig geschreven en onderteekend schrijven van de Houck op papier.

(Zonder dagteekening). De Bracht.

Schrijven van Philips van Bentinck aan den Cancelier van Criep, waarbij hij zijne verwondering te kennen geeft, dat de Momber de goederen van den heer Savelant vermeent te confisceeren en dat hij met geweld diens granen heeft doen wegvoeren. Hij verzoekt den Cancelier te zorgen, dat het aan Savelant

ontvoerde worde teruggegeven, dewijl die persoon den Koning steeds trouw is geweest.

Origineel op papier ondert. door Philips van Bentinck.

4. De navolgende stukken Litt. A—P zijn te zamen in een perkamenten omslag ingenaaid. Zij zijn gelegd op het jaar 1585.

a). 1585. 't Antwerpen den VIIe van (?) October.

Schrijven van den Prins van Parma, waarbij in een geschil tusschen Johan Poeyn, Raad en richter en Werner van Lennep betreffende het rechter-ambt van Nijmegen uitspraak wordt gedaan met handhaving van Poeyn.

Ongewaarmerkte copie op papier.
Poeyn was bij de verandering van regeering te Nijmegen tot richter aangesteld. Zie bijv. de Annales en Kroniek van In de Betouw, pag. 40 (6 Maart 1585).

b.) 1591. de Nyemegen le 15 de Juillet.

Schrijven van den Prins van Parma aan den Cancelier van Criep ter begeleiding van de instructie, waaraan deze laatste zich in de Statenvergadering op 26 Juli te Roermond zal te houden hebben.

Origineel ondert. door Alexandre en lager door Verreyken.

c). 1591. Actum Brussele den XXVI Octobris.

Schrijven van den Prins van Parma aan de stad Venlo, dat hij aan den stadhouder Verdugo last heeft gegeven de stad voor den Koning te bewaren.

Gewaarmerkte copie van den griffier Pybes.

d). 1592. de Bruxelles au bureau des Finances le X de Novembre.

Schrijven van den Raad aan het Leenhof van Gelderland ter begeleiding van een tweede schrijven, betreffende de leenen Weert en Thorn.

Ongewaarmerkte copie.

e) 1594. de Bruxelles le XV d'Aoust.

Schrijven van den Aartshertog Ernestus aan het Hof van

Roermond zorg te dragen, dat de zoon van den overleden kapitein Camillo de Modeliano zich niet met de muiters vereenige om voldoening van de pretensiën van zijn vader te erlangen.

Origineel ondert. door Ernestus en lager door F. le Vasseur.

f). 1595. de Bruxelles le IIIe d'Avril.

Schrijven van de Fuentes aan graaf Herman van den Berg om te zorgen, dat het plakkaat van den Koning worde nageleefd, waarbij is verboden, dat iemand, hetzij onderdaan of soldaat, in 's Konings soldij, het land verlate etc.

Origineel ondert. door . . . de Fuentes.

g.) 1596. de Bruxelles le XXIII de Mars.

Schrijven van den Geheimen Raad aan Cancelier en Raden om het geschil tusschen den Momber en den Raadsheer Gilkens te beslechten.

Origineel ondert. door de Berty.

h.) 1597. de Bruxelles le XI de Febvrier.

Schrijven van den Aartshertog Albertus aan den Cancelier van Criep en de Raadsheeren Stalberghen en Buener over de licenten te Roermond en te Venlo.

Ongewaarmerkte copie.

(Verg. Sivré, Inv. Roermond II, p. 130, 254, 405.)

i.) 1599. de Bruxelles le XXVIII de Septembre.

Schrijven van de Aartshertogen aan den graaf van den Berg en Cancelier en Raden tot toezending van het plakkaat, behelzende het verbod van invoer van zeep, gezoute visch, haring, boter, kaas enz. uit de Nederlandsche gewesten.

Origineel ondert. door Albert en Isabel en lager door Verreyken.

k.) 1599. Vuyt Brussel den XXIX Octobris.

Schrijven van de Aartshertogen aan den graaf van den Berg, Cancelier en Raden het plakkaat, betreffende het verbod van handel met de rebellen, op nieuw te doen afkondigen.

Origineel ondert. door Albert en lager door Verreyken.

(Vergelijk Sivré, Inv. Roermond I, p. 406, II, p. 133.)

l.) 1599. de Bruxelles le XVI de Novembre.

Schrijven van de Aartshertogen aan den Stadhouder, Cancelier, en Raden ter begeleiding van het toegezonden plakkaat betreffende de nieuwe gouden munten met het wapen der Aartshertogen etc. etc.

Origineel ondert. door Albert en Isabel en lager door Verreyken.

m.) 1599. de Bruxelles le XXIX de Novembre.

Schrijven van de Aartshertogen aan Stadhouder, Cancelier en Raden, dat op verzoek van de steden de dubbele dukaat van Spanje nog tegen $7^1/_2$ gl. en de enkele naar advenant kan worden aangenomen.

Origineel ondert. door Albert en Isabel en lager door Verreyken.

n.) 1600. de Bruxelles le VIII de Janvier.

Schrijven van de Aartshertogen aan Cancelier en Raden den heer van Rhede, die de stad Emmerik „contre le debvoir et fidélité de bon vassal et subiect" aan de rebellen heeft overgeleverd en zich dus aan „félonnie et rébellion" heeft schuldig gemaakt, in rechten te betrekken, enz.

Origineel ondert. door Albert en Isabel en lager door Verreyken.

(Emmerik was op 16 Nov. 1599 overgegaan. Zie Bor, Nederl. Oorl. IV p. 561.)

o.) 1600. De Bruxelles le 26 de Janvier.

Schrijven van den Aartshertog Albert aan graaf van den Berg om ten spoedigste Wachtendonck te hernemen alvorens de vijand zich aldaar kan versterken etc.

Ongewaarmerkte copie.

(Zie op 8 Mei 1600. Sivré, Inv. Roermond II p. 135, Wachtendonk.)

p.) 1600. de Douay le XII de Febvrier.

Schrijven van de Aartshertogen aan Cancelier en Raden, dat zij het rapport van de verrassing van Wachtendonk „ung accident fort désastreulx" hebben ontvangen, dat zij niet begrijpen waarom de inwoners van Roermond zich ongerust maken, dat

zij de Spanjaarden en andere troepen moeten innemen, dat de Raden de inwoners moeten gerust stellen. etc.

Orig. onderteekend door Albert en Isabel en lager door Verreyken.

5. 1585. d'Anvers le XIII de Novembre.

Schrijven van den Prins van Parma aan Cancelier en Raden, inhoudende klachten over de ontvangers, dat zij geene rekening van de geconfisceerde goederen doen etc.

Ongewaarmerkte copie.

6. 1585. Le vingt-neufiesme jour de Décembre.

Koning Philips vermeerdert de jaarwedde van den Cancelier van zijnen raad in Gelderland, Willem van Criep van 1000 tot 1200 livres.

7. 1586. mensis Decembris die nona.

Protest van Wilhelmus a Ghendt, Raadsheer in Brabant, clericus en subdiaken, die door Claude de Bayrlemont als stadhouder des Konings, met het rectoraat der kerk te Lottum was begiftigd, tegen de aanspraken, die Martinus Duncan op dit rectoraat deed gelden.

Origineele of minuut notarieele akte van den notaris (onleesbaar) In dat stuk verklaart van Gendt: „offerens se ad ordines sacros preparare seu promoveri facere", etc.

Hierbij behoort:

1587. Datum et actum Mechlinie anno . . . mensis Januarii die vigesma quarta.

Institutie van W. van Ghendt in het rectoraat bovenbedoeld door den Aartsbisschop van Mechelen.

Gecollationneerde copie ondert. door Guliel. a Gent conciliarius regius.

8. 1587. de Ruremonde ce XXVII de Septembre.

Schrijven van den Cancelier van Criep aan den Hertog van Gulick, waarin hij bericht, dat hij een brief van den Hertog van Parma heeft ontvangen, waarin wordt gezegd, dat Don Sanchio de Lonu (Lonuo?) wegens zijne te Munster begane insolentiën te Brussel is gearresteerd; dat hij voor het onderzoek van die zaak naar Munster moet gaan, dat hij op last van den Graaf van Barlaymont zijn weg over Gelder en niet,

zooals hij voornemens was geweest, over Hensberch (1) en Wijckradt had kunnen nemen. Hij zendt tevens een concept van een brief door den Hertog van Gulick aan Parma te zenden enz.

Minuut ongeteekend op papier. (Hierbij bedoeld ontwerp)

9. 1588. de Bruxelles ce XXII de Mars.

Schrijven namens den Koning aan Cancelier en Raden over de door den Momber in den Raad aan te nemen houding.

Origineel; van de handteekening zijn alleen de letters S. de Gleesbara. De naam Grimaldi is door vocht weggevallen.

Hierbij eene gecollationeerde copie van S. de Grimaldi uit de artikelen en remonstrantie van den Geheimen raad, dd. 28 Mei 1587, op deze zaak betrekking hebbende.

10. 1590. Gebenn Cöln am 17 Martii.

Schrijven van de Nederlandischen Westphalischen Kreiss-Obristenn zu und nach geordertenn Rhete aan Johan Andrea Cigoignia, super-intendent-generaal van de contributiën en Gubernator te Roermond, betreffende het aangeslagen zijn van de heerlijkheid Wickradt in de contributiën, welke heerlijkheid van Roomsche Keizers en Koningen te leen is gehouden enz. en dus ten onrechte in de contributiën is aangeslagen.

Origineel op papier ondergeteekend: des Nederlandischen Westphalischen Kreissobristen zu und nach geordertenn jetzo in der Heylichen Reichsstatt Cöln versamblete Rhete. (Zie ook op 6 Dec. 1594.)

10*a*. 1590. Datum Deventer den XXVI Maij.

Schrijven van Thomas Gramaye aan de Rekenkamer te Roermond over brieven, die hem door een bode niet waren overgegeven en wijders dat hij den bode 4 domeinrekeningen, eindigende de laatste in 1589 etc., had medegegeven, met verzoek die te willen examineeren, opdat de brenger daarvan, wanneer hij uit Brabant terugkomt, die weder kan terugbrengen etc.

Ondert. door Thomas Gramaye.

11. 1590. Ruremunde 18 mensis Julii.

Verzoek van Cancelier en Raden aan den Vicaris in het Bisdom Roermond tot het verleenen van brieven van institutie ten behoeve van Bartholomeus à Glabbeck voorheen pastoor te Bassenheim in de diocese Trier, die door hen iure patronatus met het rectoraat der kerk te Kessel was begiftigd.

Ongewaarmerkte minuut op papier.

(1) Heinsberch.

12. 1590. de Bruxelles ce 23 jour d'Aoust.

Schrijven van den graaf van Mansfelt aan de Rekenkamer een recueil van de geconfisceerde goederen te zenden.

Ongewaarmerkte copie op papier.

13. 1591. Datum 8 Julii.

Schrijven van Maria van Flodrop, weduwe van Quadt-Wickradt, aan Johan Andreas Sigoignia, superintendent van de contributiën, om te betoogen, dat Wickradt tot het Duitsche Rijk behoort enz.

Origineel op papier ondert. door Maria van Flodrop, W. Quadt.

(Zie op 17 Maart 1590 en 6 December 1594.)

14. 1591. de Bruxelles ce VIII de Novembre

Schrijven van den Hertog van Parma aan den commissaris en ontvanger der geconfisceerde goederen tot begeleiding van de acte, waaraan men zich ten aanzien dier goederen te houden zal hebben.

Origineel ondert. door Alexandre. Hierbij eene ongewaarmerkte copie.

(Zie op 24 Januari 1593.)

15. 1591. de Bruxelles le 23 de Décembre.

Schrijven van den graaf van Mansfelt aan den commissaris en aan den ontvanger der geconfisceerde goederen te Roermond, om gedurende 3 maanden met de confiscatie van de goederen van hen niet voort te gaan, die, ingevolge 's Konings plakkaat, zich in de stad Aix hebben begeven.

Origineel ondert. door Mansfelt en lager Garnier.

16. 1592. De Ruermunde ce XVI de Mars.

Schrijven van ? aan ? betreffende, „le rachapt de la seigneurie" voor 3600 Rijnsche guldens.

Ongewaarmerkte en ongeteekende copie of minuut.

17. 1592.

Verzoek van Petrus Groeninghen, canonicus te Nijmegen, aan het Hof te Roermond om met het rectoraat van de St. Christophorus kerk aldaar te mogen worden begiftigd, dat door vrijwilligen

afstand van Wichardus Wichardi vaceert, mededeelende, dat hij het beleg van Nijmegen heeft doorgestaan en reeds 6 maanden rondzwerft, met gunstig appointement van het Hof van 5 December 1592.

Origineel op papier met eenige andere op die zaak betrekking hebbende stukken.

(Vergel. Sivré, Inv. Roermond I, p. 260, 408, II, p. 257, 258 en nr. 22 en 106).

18. 1593. de Bruxelles le XXIIII de Janvier.

Schrijven van den Graaf van Mansfelt aan den ontvanger der geconfisceerde goederen, dat, met in standhouding van de door den overleden hertog van Parma bij schrijven van 8 November 1591 gegeven voorschriften, waaraan men zich ten aanzien dier goederen heeft te houden, de administratie enz. dier goederen aan den Raad van finantiën zal toekomen.

Origineel ondert. door Mansfelt en lager door Verreyken.

(Zie 8 November 1591.)

19. 1593. Datum.... am 26 Xbris.

Schrijven van Johan van Baexen (?) aan den Cancelier van Criep, dat hij dien nacht zal komen enz.

Eigenhandig geschreven en onderteekende brief op papier.

20. 1593. de Bruxelles ce 22 Septembre.

Schrijven van d'Assonville aan Cancelier van Criep, inhoudende de mededeeling, dat hij heeft vernomen dat Corpelz (een bode van van Criep?) met de brieven, inhoudende het geheim, betreffende Gulich, is gevangen genomen.

Eigenhandig geschreven en onderteekende brief op papier.

Hierbij de minuut van het schrijven van van Criep, waarin hij mededeelt, dat de schuld van het verloren gaan der brieven niet aan hem, maar aan den overbrenger daarvan is te wijten.

(Vermoedelijk hebben hierop ook betrekking de 2 hierbij gevoegde stukken als:

1°. een afschrift van de inlichtingen door den kamermeester Leeraedt en dr. Dreyer, namens de Hertogin en de Raden van Gulich aan van Criep verzocht over diens onderhandelingen met den

maarschalk Schinkeren over de veste en het huis Gulich gevoerd, en

2°. eene minuut van het antwoord van van Criep daarop, dat hij nimmer anders dan op last van zijn overheid, wijlen den hertog van Parma of graaf van Mansfeld, heeft gehandeld en dat hij niets dienaangaande zonder expres bevel van de overheid mag openbaren.)

(Vergelijk over deze zaak: Bor. III, p. 746 en vlg.)

21. 1593. Datum am 8bris.

Schrijven van Johan van Baxen (?) aan den Cancelier van Criep, dat hij des Maandags te voren bij „den bewisten Freunde" was geweest etc. Verder deelt hij nog mede, dat de Turk de plaats Giseck zoude hebben ingenomen en „grosen tiranney gebruicht" hetgeen ook zijn broeder uit Praag bevestigt, en dat de aartshertog Ernestus den laatsten September te Praag weder zou aankomen, „und stracks die Reise herunder vurnhemen" (1).

Eigenhandig geschreven en onderteekende brief op papier.

22. 1594 Verzoek van Petrus van Groeninghen, pastoor te Roermond, aan den Gouverneur Herman van den Bergh, om met het „simplex beneficium" van 3 missen in iedere week te celebreeren en gefundeerd in de kapel van St. Nicolaas op het Valkhof te Nijmegen, te worden begiftigd, met gunstig appointement van 9 Maart 1591.

Origineel op papier. Zie nº. 17.

23. 1594. den 3 Junij.

Schrijven van Wilhelm von Waldenburch aan den Cancelier van Criep, inhoudende o. a. eene aanbeveling van een van zijne (Waldenburch's) jonge bloedverwanten, die gaarne in de Catholieke Apostolische religie en andere adellijke deugden wenscht te worden opgeleid enz.

Eigenhandig onderteekende brief op papier.

24. 1594. den Junij.

Begiftiging van Berthol. Bachuysius met het pastoraat van de

(1) Ernestus was tot Gouverneur-Generaal der Nederlanden na Parma's overlijden benoemd. Zie Sivré Inv. Roermond I, p. 15.

parochiekerk te Roosteren onder Echt, ambt Montfort, door Stadhouder, Cancelier en Raden, waarvan de vergeving jure patronatus aan den Koning toekomt.

25. 1594. Vuyt Ruermonde desen VI Decembris.

Schrijven van den Momber aan de stad Venlo, inhoudende het verzoek eenige documenten over te zenden, die in de stads „comb" of kist werden bewaard en aantoonden, dat de heerlijkheid Wyckradt een lidmaat van het vorstendom Gelre was enz.

Minuut op papier, ongewaarmerkt.

(Zie 17 Maart 1590, 8 Juni 1591 en 6 December 1594.)

26. 1594. Vuyt Ruermonde desen VI Decembris.

Aanmaning van den Momber aan de vrouwe van de heerlijkheid Wijckradt om de contributie te Gelre te voldoen, enz.

Minuut op papier, ongewaarmerkt (met een duplicaat).

(Zie Sivré, Inv. Roermond I, p. 392, 17 Maart 1590, 8 Juli 1591 6 December 1594.)

27. 1594. Ges. te Gelder den 15 Decembris.

Schrijven van A. van Dael aan den Raad van Criep, waarbij wordt gezegd, dat door den brenger van den brief tevens de brief van Zijne Hoogheid aan den Tresorier Drinckwaert wordt gezonden, met verzoek de hand er aan te houden, dat wij een gunstig, advies mogen bekomen.

Eigenhandig geschreven en onderteckend schrijven van A. van Dael.

Zie ook 19 en 26 December 1594 brieven van van Dael.

28. 1594. Datum Gelre am 19 December.

Schrijven van A. van Dael aan den Cancelier van Criep, waarin wordt verzocht het advies van den Tresorier-generaal op het punt van de Kleefsche licenten aan den Rentmeester te zenden en dat hij (van Dael) daarvan copie moge bekomen. Tevens wordt overgezonden de sententie van den auditeur te Roermond tegen de weduwe van Camillo Sacchinij en dat hij tot geene executie van de sententie zal kunnen geraken dan door de weduwe te

apprehendeeren, dewijl zij alle hare goederen met behulp van den gouverneur heeft verbracht en verborgen.

Door A. van Dael, onderteekend schrijven op papier.

(Zie 15 en 26 December 1594 brieven van van Dael.)

29. 1594. Tot Stralen, den 26 Decembris.

Schrijven van van Dael aan den Cancelier van Criep dat hij genoodzaakt was geweest met executie tegen de weduwe van Camillo Saccini voort te varen; dat die weduwe gevangen was gesteld: dat de Italianen aan hem (van Dael) den dood hadden gezworen, waarom hij zich binnen Stralen had moeten begeven, dat terwijl de Italianen niets tegen hem konden uitrichten, zij de weduwe met geweld uit de gevangenis hadden gehaald.

Eigenhandig door v. Dael geschreven en onderteekende brief op papier.

(Zie op 15 en 19 December 1594 brieven van van Dael.)

Hierbij een ongeteekend en ongedateerd stuk op papier aan monsieur van Duren, waarin wordt gezegd, dat die weduwe gisteren nacht met geweld uit de gevangenis was gehaald en in manskleeren over den wal had geloopen, doch door den Gouverneur weder binnen de stad was gebracht.

30. 1595, 1596, 1597.

Stukken, belangende het bezetten van het slot te Lingen en de afrekening daaromtrent met den Drost Pierre Micault de Indevelde.

Origineelen en afschriften op papier.

(Zie Inventaris Hof, door P. Nijhoff, p. 369.)

31. 1595.

Verzoek van Gerardus Eykelmans, presbiter, aan den gouverneur, Herman van den Bergh, om met het rectoraat van de Kerk te Kessel te worden begiftigd, dat door den dood van Bartholomeus van Gladbach was opengevallen.

Origineel op papier.

(Hierbij een getuigschrift van den Vicaris-Generaal Gregorius Gherinx. Eykelmans is niet benoemd, zooals uit de aanstelling van Jacques Groeningen, vergelijk op 1596, n°. 46 kan blijken).

32. 1595. Geben Cleve den.....(1) arij.

Schrijven van de Kleefsche Raden aan den Tresorier Johan van Drinkwart, dat hij van de teruggekeerde afgevaardigden heeft vernomen, wat er betreffende de licenten op den Maasstroom is verhandeld en dat een schriftelijk rapport aan den Aartshertog zal opgezonden worden. Hij zendt daarbij een in jure et in facto gegrond bericht.

Origineel schrijven op papier ondert. door Vt. . . . . van Weze en lager door Masschop.

33. 1595. Datum Mörs den 3 Augusti.

Schrijven van Andries de Miranda, gubernator te Moers, aan Wilhelmus van Criep, Cancelier, betreffende zijn (Miranda's) verwonding door Kleefsche soldaten, in de Kuiperschans bij Rorortt liggende, toen hij aldaar voorbij voer om zich bij den overste Mondragon te begeven enz.

Origineel op papier ondert. door Andries de Miranda. Waarbij verschillende andere op deze zaak betrekking hebbende stukken.

34. 1595. de Bruxelles .... le XIX d'Octobre.

Schrijven van den Raad van Finantiën te Brussel aan den Auditeur van 's Konings rekenkamer, Johan Bouwens, om opgave te doen van de verkochte geconfisceerde goederen, van de goederen, waarvan het beslag is opgeheven enz., zullende hij voor zijne moeite worden beloond.

Gewaarmerkte copie. ondert. door A. von Medenblick.

35. 1595. den eenentwintichsten Novembris.

Vidimus, dd. 9 April 1605, door schout, burgemeesters, schepenen en raden van Delft van eene schenking onder de levenden door Vrouwe Walburgh, gravin van Nieuwenaar, Moers, Horne etc. gedaan aan haren neef George, Everhardt graaf van Solms en diens echtgenoot Sabina, princes van Gaveren, gravin van Egmond van het land graafschap van Horne, de stad en heerlijkheid Wissem, Bocholt, Breugel en Cortensheim, stad en heerlijkheid Hoog- en Nederweert, voogdij van Thorne en de daartoe behoorende goederen in de ambten

(1) De datum is afgescheurd.

Kessel en Kriekenbeek, vermeld in de pandverschrijving van Hertog Eduard van Gelre, dd. St. Jans decollatie (29 Aug.) 1364. enz., enz.

Ongewaarmerkt afschift van eene gecollationeerde copie van den President en Raden van den Hoogen Raad, dd. 20 Mei 1605 enz. enz.

36. 1596.

Request van Jacob van Eyck aan het Hof om in het pastoraat van Aerssen (Arcen) te worden gecontinueerd, waarvan de begiftiging van den Koning behoorde.

Copie, ongeteekend op papier, met bijbehoorende stukken.

37. 1596.

Verzoek van Diederich Vermeulen, priester, oud 83 jaren om de pastorie van Montfort te mogen resigneeren op Peter Stocx, pastoor te Kessingen, met eene aanbeveling van den Vicaris-generaal in het bisdom Roermond.

Origineel op papier, met gunstig appointement van den Stadhouder Herman, graaf van den Bergh, dd. 27 Maart 1596.

38. 1596. den 22 Junü.

Deductie van Venlo, betreffende de aan die stad toekomende jurisdictie van Wilrehoff, Hulsfort en andere streken over de Wilrebeek.

Origineel op papier, ongeteekend. (Met verschillende bijlagen).

39. 1596. Gegeven Tste Niclaes den lesten Junü.

Renversaal van den Koning, betreffende de voldoening van den ingewilligden „bedesteuer" ad 24000 gld.

Gecollationeerde copie van den notaris Jan van Rijckenroy, met een ongewaarmerkt stuk van de Staten des lands, betreffende de bede.

(Sivré, Inv. Roermond II, p. 4.)

40. 1596. de Ruremunde le XIX de Juillet.

Schrijven van den Cancelier van Criep aan „Monsieur", betreffende de wijze om te gemoet te komen aan de klachten van de stad Roermond, dat de stad te gronde gaat, omdat van alles, wat aldaar wordt ontscheept, licentrecht wordt betaald en te Venlo zulks niet geschiedt.

Ongeteekende minuut op papier.

41. 1596. Datum Ruremunde die vigesema prima mensis Septembris.

Begiftiging van Johannes Huls met het altaar of beneficium simplex van het Heilige Kruis in de kerk te Lobbrich door den bisschop te Roermond.

Ongewaarmerkte copie.
Hierbij de ongewaarmerkte copie van de institutie van Huls in bedoeld beneficie.

42. 1596.

Verzoek van Herman Botsler aan den Stadhouder, graaf Herman van den Berg, om met het rectoraat van de kerk te Montfort te worden begiftigd, met gunstig appointement, dd. 8 October 1596

Origineel op papier, ongeteekend.

43. 1596. den 9. 8bris.

Begiftiging van Herman Boetsler met het pastoraat der kerk von Montfort uit naam van den Koning aan wien het jus patronatus aldaar toekomt.

Ongewaarmerkte copie op papier.

Hierbij eene copie van eene begiftiging van het pastoraat der kerk te ?
dd. 29 April 1578 en eene dito van de kerk te Lynnen (Linne bij Roermond wellicht). 14 November 1577.
Het stuk is door vocht beschadigd en gedeeltelijk vergaan.

44. 1596.

Verzoek van Johannes Jaepselij, presbiter, om met het rectoraat der kerk te Heronghen, ambt Kriekenbeek, te worden begiftigd, met gunstig appointement van den stadhouder, dd. 9 October 1596.

Origineel op papier ongeteekend.

45. 1596, 1597.

Stukken, betreffende het verschil van graaf Hendrik van den Berg met die van Gulich over de grensscheiding tusschen Venlo en Kaldenkirchen.

Origineelen en copieën met 2 kaartjes. Inv. Hof, p. 369.

46. 1596.

Verzoek van Jacques Groeningen om met het pastoraat van de kerk te Kessel te worden begiftigd, met gunstig appointement, dd. 23 December 1596.

Origineel op papier, ongeteekend.

47. 1597. Gegeven Moers den negenden dach des maentz Januarij.

Gerichtelijke verklaring voor den magistraat van Moers afgelegd, betreffende de voorwaarden, waarop in Augustus 1586 de poorten van de stad en het kasteel Moers voor den hertog van Parma waren geopend.

Origineel. Van het opgedrukt schependomszegel van Moers thans beroofd. Op papier.

48. 1597. Tot Ruremunde den XXVIIe Februarii.

Schrijven van den Cancelier van Criep aan den Hertog van Kleef dat hij en Bocxhorn voor de onderhandelingen zijn gecommitteerd doch dat de commissie zelve niet op den behoorlijken tijd was aangekomen, waarvan de schuld bij de secretarissen vermoedelijk is gelegen, dat daarom op den bepaalden dag niemand van Geldersche zijde op de conferentie was; dat nu wordt voorgesteld den tijd voor de conferentie te bepalen tot na Paschen enz.

Ongeteekende minuut op papier.

49. 1597. Vuyt Ruremunde den XXVII Merte.

Schrijven van ? aan ? dat het waarachtig is, dat zij zekere commissie hebben ontvangen om op den tijd daarin gespecificeerd te Venlo zich te bevinden.

Ongeteekende minuut op papier.

50. Zonder dagteekening (vermoedelijk in het laatst van 1597).

Vier brieven (2 in de Latijnsche, een in duplo, en 2 in de Fransche taal) van den Aartshertog aan den hertog van Kleef, dat hij tot beslechting der geschillen over de licenten op de Maasstroom den Cancelier van Criep en den Raadsheer Ph. v. Boshorn als gemachtigden heeft aangewezen, met verzoek ook van de zijde van Kleef gemachtigden aan te wijzen.

Minuten ongeteekend, op papier.

51. 1597.

Verzoek van Sophia Pijls, weduwe van Johan de Haen, in leven auditeur van de Rekenkamer, aan Herman graaf van den Berg, Stadhouder, dat haar zoon Arndt de Haen met de prebende van St. Walburg te Arnhem, vaceerende door het overlijden van den scholaster Jacob Gieless, moge worden begiftigd op grond, dat zij in behoeftige omstandigheden verkeert, doordien haar man in 1579 door 's Konings vijanden uit Doesburg is verdreven en al diens goederen toen heeft verloren, die door den magistraat te Doesburg aan de predikanten waren overgegeven.

Origineel, met het gunstig appointement van den stadhouder, dd. 1 October 1597.

52. 1597. de Grave le XIX d'Octobre.

Schrijven van Nay (?) de Rouw aan den Cancelier van Criep te Venlo, dat hij diens brief van 17 December heeft ontvangen en daaruit met genoegen vernomen, dat men een begin maakt om de afschaffing van de te Urmond door den Hertog van Kleef geheven licenten te verkrijgen enz. enz.

Origineel schrijven op papier ondert. door de Rouw.

53. 1597. Gedaen tot Ruremunde in den Raede den XIIII. Novembris.

Antwoord van Stadhouder, Cancelier en Raden op de propositie aan hem gedaan door Jan van Horst, Maarschalk van Kleef enz., waarin gezegd wordt, dat de zaak hun niet aangaat en zij ook geene commissie dienaangaande hebben, zoodat men zich te wenden zal hebben tot den Gouverneur-Generaal van Z. M. Erf-Nederlanden enz.

Minuut, ongeteekend, op papier.

54. Zonder dagteekening. (Vermoedelijk het laatst van 1597 of begin van 1598).

Schrijven in de Fransche taal van . . . . . ? aan den Aartshertog, dat overeenkomstig des Aartshertogs ordonnantie van 24 December laatstleden aan den Hertog van Kleef zal worden geschreven om gemachtigden te zenden tot beslechting van de geschillen over de licenten-questie te Ravenstein, Gennep en Urmondt. Verder brengt men ter kennisse van den Aarts-

hertog, dat de zoon van Don Anthonio gehuwd (1) met de dochter van den Prins van Oranje, alsmede de dochter van den Hertog van Montpensier te Emmerik zich ophouden, waarin die van Kleef slecht handelen door dat toe te laten; dat de garnizoenen slecht te vreden zijn enz.

Ongeteekende minuut op papier.

55. 1598. den seventhienden des maents Januarij.

Getuigenverhoor voor scholt en schepenen van Weert over de vraag of de getuigen aan hunne heerschap de weet hadden gedaan om den rechtsdag op het huis Horne waar te nemen.

Authentieke copie, gewaarmerkt door J. van den Kerckhove. (Hierbij nog eene ongewaarmerkte copie)

56. 1598. Datu Juliaci 13 Martii.

Een in het Latijn gesteld schrijven van den licentiaat Petrus Simonius aan den Cancelier van Criep, inhoudende, dat hij heeft gehoord, dat er nieuwe gemachtigden door de Aartshertogen zijn benoemd om de geschillen over de tollen te Gennep, Ravenstein en Urmondt bij te leggen; dat hij (Simonius) vermoedelijk door den Hertog van Kleef en Gulich als diens gemachtigde zal worden aangewezen, doch dat hij wegens ongesteldheid van zijne vrouw niet terstond aan de conferenties zou kunnen deelnemen, waarom hij dus verzoekt die tot na Paschen uit te stellen.

Eigenhandig geschreven schrijven, ondert. door Petr. Simonius Lt. (2)

57. 1598. Donné en notre ville de Bruxelles le vingt quatriesme d'Avril.

Aanstelling door Koning Philips van den Cancelier Willem de Criep en den Raads heer Philips Boxshorn tot gecommiteerden van 's Konings zijde bij de onderhandelingen met den Hertog van Cleve te Roermond te voeren in de zaak van de licenten enz. op de Maas.

Origineel op perkament, waaraan nog een gedeelte van 's Konings zegel en contrazegel in rood was aan een afgesneden en doorgestoken strook is bevestigd.

---

(1) Op 7 November 1597. Hier is spraak van Don Emanuel van Portugal, gehuwd met Aemilia, dochter van Prins Willem I.
(2) Licentiaat.

58 1593. Tot Ruremunde den 1e May.

Schrijven van den gecommitteerde van Criep, ter zake de questie van de Gulikscbe en Kleefsche licenten aan ? , dat hij zijnen medegecommitteerde, den raadsheer Boxshorn, die te Brussel was, had geschreven om tegen den 6 Mei te Roermond te zijn; dat hij echter in overweging geeft, dat de Kleefsche gecommitteerden zich niet op weg naar Roermond begeven, alvorens het zeker is, dat de raadsheer Boxshorn zal zijn aangekomen, opdat de gedeputeerden niet weder een vergeefsche reis maken, gelijk bij den eerst vastgestelden dag voor de conferentie, zijnde geweest den eersten Maandag in de vasten.

Ongeteekende minuut op papier.

59. 1598. Vuyt Ruremunde den IIII Mey.

Schrijven van den Cancelier van Criep aan den Hertog van Kleef, dat hij bericht heeft ontvangen, dat de raadsheer Boxshorn vermoedelijk al reeds op weg is om den 6 Mei te Roermond te zijn; dat, dewijl de Hertog had medegedeeld, dat op dien dag zijne gemachtigden niet tegenwoordig konden zijn, hij thans verzoekt, dat het den Hertog moge believen den 2den of 3den Pinxterdag voor de conferentie te bepalen, opdat de raadsheer Boxshorn geen vergeefsche reis uit Brussel zou hebben gedaan.

Door W. van Criep onderteekend schrijven op papier.

60. 1598. de Ruremunde le V de May.

Schrijven van den Cancelier van Criep aan den raadsheer Boxshorn te Brussel, waarin wordt gemeld, dat de Hertog van Kleef heeft medegedeeld, dat zijne gemachtigden op den bepaalden dag niet ter conferentie konden komen; dat dit zeker was geschied, omdat zij de laatste maal een vergeefsche reis hadden gemaakt, zijnde toen de dag van de zijde der Geldersche gemachtigden verzet; indien hij nog niet is afgereisd moet hij (Boxshorn) te Brussel blijven.

Door den Cancelier van Criep onderteekend schrijven op papier.

61. Zonder dagteekening. (De brief moet echter zijn geschreven op 5 Mei 1598, dewijl daarin wordt gezegd, dat op gisteren was geschreven, dat de raadsheer Boxshorn van Brussel naar Roermond op weg was, (zie brief van van Criep aan den hertog van Kleef dd. 4 Mei 1598) terwijl deze brief op 5 Mei, na den brief van denzelfden datum van van Criep aan den Raadsheer Boxshorn te Brussel, moet zijn geschreven.)

Schrijven van den Cancelier van Criep aan den Hertog van Kleef, dat de raadsheer Boxshorn zeer vroeg op den dag te Roermond was aangekomen.

Ongeteekende minuut op papier.

62. 1598. De Bruxelles ce IXme. de Maij.

Schrijven van Philips van Bentinck, heer to Bicht aan den Cancelier van Criep dat „son Alteze se déclairoit très-content de lui (van Criep) enz."

Origineel op papier ondert. door Philips van Bentinck Heer tzo Becht. Als postscriptum staat in den brief vermeld: „Quant aux particularitez de la paix, je tiens qu' en serez desia adverty et on n'est pas hors de l'espoir que n'aurions une générale, Hollande Zélande comprins. Dieu y veullie ayder par sa grace."

Hierbij nog een dergelijke brief van van Bentinck en 2 minuten van den Cancelier (zie 15 Juni 1600).

63. 1598. Tot Ruremunde den 23 Junij.

Schrijven van den raadsheer van Boxshorn aan den Hertog van Kleef, dat diens gemachtigden op 26 Juni 1598 te Roermond zouden zijn om een einde aan de zaak van de licenten te kunnen maken

Minuut ongeteekend op papier.

64. 1598. Gegeven in onse stadt van Brussele, den negensten dach van Julio.

Bekrachtiging door den Koning van de overeenkomst op 3 November 1590 tusschen de stad Venlo en Johan Mausique de Lara aangegaan, betreffende de inname van garnizoen, geconfirmeerd en geaggreëerd in 1593 door den Stadhouder graaf van Mansveld enz.

Ongewaarmerkte copie op papier, waarbij 2 copieën van het tractaat van Venlo, de eene in het Latijn en de andere in het Hollandsch. Sivré (Sivré Inv. Roermond II, p. 114.)

65. 1598.

Rapport van het verhandelde tusschen de Geldersche en Kleefsche gemachtigden, betreffende het heffen van licenten op de Maas.

Ongeteekende minuut op papier.

66. 1599.

Verzoek van Jan de Slijns, prior van de Karthuizers te Roermond, aan den Stadhouder om ten behoeve van Theodorus Wycardi, kanonik te Nijmegen, brieven te laten afgaan, dat hij met eene der vicariën op het Valkhof te Nijmegen is begiftigd.

Origineel onderteekend door Jan de Slijns, Prieur des Chartreux de Ruremonde.

Waarop is gesteld de lastgeving van den Stadhouder aan den griffier om de bedoelde brieven te depecheeren.

Ondert. door Herman Grave zu dem Berge enz.

67. 1599. Geben zu Cleve den V Aprilis.

Schrijven van de Kleefsche Raden aan den Stadhouder Herman van den Berg, inhoudende het verzoek, dat de Gouverneur van Goch moge worden gelast den persoon van Diderick Schenck, die wegens een manslag begaan aan Caspar van der Lipp, genaamd Hoen, heer tot Blijenbeek, te Goch was gevangen gezet en, na de inneming dier stad door de troepen van den Koning, was uitgebroken en vrij aldaar rondliep, weder te doen apprehendeeren, enz.

Origineel op papier ondert. door Henri von Weze.

68. 1599. Tot Roermonde den vijf en de twintichsten dach van Julij.

Verklaring van Cancelier en Raden, dat Derck de Berwouts, heer van Namesch, als drost van Kessel, den eed in den Raad op den ouden voet heeft afgelegd.

Ongewaarmerkte copie.

69. 1599. Datum Mörse den 15 Decembris.

Schrijven van Walbourg, gravin zu Nuenar aan Arnold von ? maarschalk van het vorstendom Gelre en aan Bodtgens, burgemeester te Roermond, tijdelijk te Brussel vertoevende, over het voordragen van haar bezwaar, betreffende de Kesselsche en Kriekenbeeksche renten aan hunne Hoogheden.

Origineel op papier. Eigenhandig ondert. door Walbourg graffin zu Nuenar.

70. Zonder dagteekening (vermoedelijk vóór 1600).

Verzoek in het Latijn van Cancelier en Raden aan den Bisschop

van Roermond om de begiftiging van Andreas Driesen met het rectoraat van de St Martini kerk te Weert, jure patronatus gedaan, te willen bekrachtigen.

Ongewaarmerkte minuut. Zie op 20 Maart 1600.

Deze A. Driessen komt voor Sivré Inv. Roermond III, p. 104 als partoor te Neer in 1616.

71. 1600. Tot Ruremunde de XIX Januarii.

Schrijven van den Cancelier van Criep aan de Kleefsche Raden, dat op 29 Mei 1598 was overeengekomen, dat de Hertog van Kleef te Gennep of Ravestein de helft van hetgeen de Koning van Spanje als licent te Grave deed heffen, zou mogen doen heffen en wel gedurende 1½ jaar, te rekenen van 10 Juli 1598, terwijl, niettegenstaande dat dus de tijd is verstreken, de kooplieden klagen, dat men met de heffing voortgaat enz.

Minuut op papier, ongeteekend.

Hierbij 2 ongeauthentiseerde copieën van het verdrag van 17 Mei 1598.

72. 1600. den XX dach in Martio

Verzoek aan den Bisschop van Roermond om de begiftiging van Andries Aerts met de vicarie van St. Rumoldus, buiten Weert gelegen en vacceerende door de resignatie van Andreas Driessen, te willen bekrachtigen.

Ongewaarmerkte minuut op papier.

73*a*. 1603. Unt Bruessel den XV Junii.

Schrijven van den Momber, Melchior de Benschop, aan den Cancelier van Criep over verschillende zaken, o. a. schrijft Benschop, dat hij de voorwaarden van den vrede door Spanje aan Holland „voorgeholden" en het daarop gegeven antwoord heeft gezien en verder „mij beduncken dat noch Uwer E. W. en L. noch ick ons leeffdaeghe gheene hope en behoeven te hebben van immermeer wederom in Holland te gaan wonen." Ook verzoekt hij om de stukken, betreffende Wijckradt, die hij uit de Rekenkamer had bekomen, hem te willen toezenden.

Origineel op papier, ondert. door Melchior de Benschop. Hier is bijgevoegd een dergelijk schrijven zonder dagteekening, doch vermoedelijk ook van Benschop aan van Criep, loopende over verschillende zaken. Zie ook op 9 Mei 1598.

73*b*. 1600. Actum den XIX Junii.

Advys van ? aan de Rekenkamer te Roermond, betreffende hetgeen de magistraat van Roermond beweert te vorderen te hebben uit de opbrengsten der domeinen.

Ongewaarmerkte minuut op papier, met eenige op deze zaak betrekking hebbende papieren.

74. 1601 De Bruxelles le XXI de Mars.

De Aartshertogen schrijven aan de Raden om bij het indienen van hunne declaraties wegens vacaties enz. in te vullen, wanneer die zijn geschied, op wiens last enz.

2 copieën, ongewaarmerkt, op papier.

75 1602. De notre Camp devant d'Ostende le 14 Janvier.

Schrijven van de Aartshertogen aan den Stadhouder, graaf van den Berg, om het plakkaat van het geld, dd. 16 November 1599, onmiddelijk te laten publiceeren.

Origineel op papier. ondert. door Albert.

76. 1602. De Nieuport le XXme d'Apvril.

Schrijven van de Aartshertogen aan de Rekenkamer om met de gedeputeerden van den Hertog van Kleef en Gulich over betaling van de erfelijke rente te Lobpberch in overleg te tr den.

Origineel op papier. ondert. door Albert, lager staat: A. de La Loo

77. 1602. Datum den 23 Aprilis.

Schrijven van den magistraat van Roermond aan het Hof, betreffende een geschil tusschen de stad en den Erfvoogd van Roermond, Johan van Vlodorp, o. a. inhoudende, dat de vischaccijnsen aan de stad en niet aan den Voogd toekomen

Origineel op papier.

78. 1602. Venlo den 29 April.

Schrijven van den Stadhouder, Herman van den Berg, aan Cancelier en Raden, dat de in beslag genomen goederen van den vrijheer zu Reid, pandheer te Cruchten, nog niet zijn vrijgegeven met verzoek dien heer contentement te geven.

Origineel op papier, door den Stadhouder onderteekend.

79. 1602. Geven tot Echt am 7 Junü.

Schrijven van den magistraat van Echt aan Cancelier en Raden om te gelasten, dat het 27e artikel van de in 1600 vastgestelde ordonnantie, betreffende de toegestane bedepenningen, om die te beter te kunnen opbrengen, worde opgevolgd.

Origineel op papier.

80. 1602. desen 17 Junü.

Schrijven van Diederich van Wethem thos (?) Langendonck aan het Hof verzoekende expeditie van recht in de zaak van het verkochte land, ten einde zijne schuldeischers te kunnen betalen.

Origineel op papier.

81. 1602. Met grooter haesten tot Maestricht desen 24en Junij

Schrijven van den Cancelier van Criep aan het Hof, betreffende krijgsbewegingen van den graaf van den Berg.

Origineel op papier door van Criep onderteekend.

(Sivré, Inv. Roermond II, p. 144—147)

82. 1602. Tot Maestricht desen 30 Junii.

Schrijven van den Cancelier aan het Hof betreffende de krijgsbewegingen van graaf van den Berg.

Origineel op papier door van Criep onderteekend.

83. 1602. Uff dem Hauss Bocholts den 7 Julü.

Schrijven van Arnold van Amstenraedt aan het Hof met verzoek een „Christlich werck der bermherzigkeit zu erzeigen", opdat de arme inwoners van het Kerspel Wanckum door de executiën wegens de contributiën en die van hunne crediteurs niet geheel en al rampzalig worden gemaakt.

Origineel op papier door van Amstenraadt onderteekend.

(Verg. Sivré, Inv. Roermond I, p. 163).

84. 1602. Datum opt huis Bocholtz desen 11 Julü.

Schrijven van Arnoldt van Amstenraedt aan het Hof, bevattende nlichtingen over eene mishandeling tusschen Reinier Holthausen

en Bernart Strack te Heinsberch voorgevallen, waarvoor Strack gevangen was genomen naar aanleiding van eene klacht van Holthausen, bij afwezigheid van Amstenraedt, aan diens huisvrouw, aan diens broeder voogd te Viersen, en aan eenige anderen op het huis Bocholt gedaan, terwijl later, op den dag dat de zaak in rechten zoude dienen, Holthausen beweerde, dat hij geen rechtsgeldige klacht had gedaan, omdat geene schepenen daarbij waren geweest, waarop vervolgens Strack wederom was losgelaten enz.

Origineel op papier door van Amstenraedt onderteekend.

85. 1602. de Guelre le XXIIII de Juillet.

Schrijven van den stadhouder Herman van den Berg aan den Cancelier ter begeleiding van het schrijven aan de Aartshertogen dd. 23 Juni 1602, betreffende de publicatie van het plakkaat van het geld.

Eigenhandig onderteekende brief (waarbij het schrijven van de Aartshertogen).

86. Zonder dagteekening (doch na 16 Augustus 1602).

Twee in het Latijn gestelde minuten van ? aan ?, waarin o. a. wordt gezegd, dat de graaf van Meurs meerdere Gulicksche steden in pand had gekregen, waaronder Bruggen (1) en dat, dewijl het dorp Lobrecht niet ver van die stad is gelegen, hij die beide plaatsen onder een ontvangerschap had gebracht; dat echter uit een bij dat schrijven gevoegd uittreksel uit de Kriekenbeeksche rekeningen kan blijken, hoe het vroeger met die zaak was gelegen.

Ongeteekende minuten op papier.

Hierbij het uittreksel uit de Kriekenbeeksche rekening van Thomas van Breyel, eindigende 31 Mei 1550, alsmede nog 2 dergelijke minuten.

87 1602. Geben zu Düsseldorff am 10 Septembris.

Schrijven van Johan Wilhelm, Hertog van Kleef en Berg aan den Aartshertog, Cancelier en Raden, betreffende den aanslag van zijne tafelgoederen onder Roosteren in de retributiën en belastingen.

Eigenhandig onderteekend schrijven op papier.

(1) Thans Rijn-Pruissen.

88. 1602. Datum Montfort den 14 September.

Schrijven van Willem Steenhuys, drost te Montfort, aan Cancelier en Raden naar aanleiding van een schrijven van den Ambtman te Millen, waarin werd geklaagd, dat door genoemden drost op de beesten van de ingezetenen van Nieuwstadt pandbeslag was gelegd en hetgeen, zooals de drost schrijft, was geschied, omdat zij niet wilden nalaten de weiden te verlaten, die tot Gulick zouden behooren en niet tot de Nieuwstadter heerlijkheid.

Origineel op papier door Steenhuis onderteekend.

89. 1602. Datum Vlasroten (Vlasrath) den 25 7bris.

Schrijven van Johannes a Broptt aan het Hof, waarbij inlichting wordt gevraagd, hoe hij met eene wegens tooverij gevangen genomen vrouw verder te handelen heeft.

Origineel op papier door Broptt onderteekend.

90. 1602. Venlo le VIIIme de Décembre.

Schrijven van den stadhouder Herman van den Berg aan het Hof, dat, dewijl de gevangenen van Wyckradt naar aanleiding van het schrijven van den Geheimen Raad moeten worden losgelaten en de Rekenkamer de onkosten moet betalen, hij in dien zin aan den gouverneur van Gelre schriftelijk last heeft gegeven.

Eigenhandig onderteekend schrijven.

91. 1602. de Bruxelles le IX Décembre.

Schrijven van de Aartshertogen aan Cancelier en Raden, naar aanleiding van een request van Johan van Stockum en consorten om recht te doen in eene zaak tusschen deze personen en de schepenen van Cruchten, betreffende het werken aan de fortificatiën van Gelder.

Gewaarmerkte copie van den griffier J. van de Kerckhove.

92. Zonder dagteekening (vermoedelijk 1602).

Verzoek van den Cancelier van Criep om ontslag.

2 ongewaarmerkte minuten.

93. 1602. de Venlo le XVI de Décembre.

Schrijven van graaf Herman van den Berg aan den Cancelier van Criep, dat hij zwarigheid moet maken, het door van Criep gedaan verzoek tot ontslag te ondersteunen.

Origineel, ondert. door Herman Comte de Bergh.

94. 1603. Tot Brussel den XXVe Aprilis.

Schrijven van G. . . R. . . (1) aan den Cancelier van Criep, betreffende de verrichtingen in de zaak van de kooplieden gedaan enz

Eigenhandig geschreven en onderteekende brief van G . . . R . . . op papier.

In dorso staat: „brief van Geerling, belangende de saeken van de licent van Gennep en de debvoiren daarin gedaen."

95. 1603. Tot Ruremunde den XXVe Aprilis.

Schrijven van ? aan diens „Eersame goede Vruent" dat de zaak met de kooplieden, waarvoor Jan Coninx (2) te Venlo was gekomen, was geregeld: dat hij den prior van de Kruisbroeders van Duesborch had ontmoet, die hem om eenige brieven van recommendatie in zaken voor een edelman van qualiteit had verzocht: dat hij die brieven had beloofd, indien de prior tot Zaterdag wilde blijven, maar dat die persoon groote haast had en de prior had verzocht de brieven na te zenden; dat hij echter had verstaan, dat de reden voor de groote haast van den prior daarin was gelegen om „te crijgen continuatie voer die van Cleve" etc.; verder schrijft hij over het oproer te Gelder onder de soldaten, dat hij aan verraad toeschrijft.

Ongeteekende minuut op papier.

96. 1603. Geben zu Dusseldorff am 12 Maij.

Schrijven van den Hertog van Gulich, Cleve en Berg aan Aartshertog, Cancelier en Raden over het tusschen de gebroeders Diethen en Crafft van Mulendonck en de weduwe gravinne van

(1) Geerling (Gerlac) Ruys, zie hiervoor p. 534 en 593.

(2) Zie onder de rekeningen van de licenten en tollen te Grave enz. ter zake van verleende brieven van paspoort aan Johan Coninx c. s. tot invoer van goederen.

Salins, alsmede Johan Daemen en den Momber voor het hoofdgericht van Gulich hangende proces.

Origineel door den Hertog onderteekend.

97. 1603. Tot Roermonde desen IIII[e] Junii.

Schrijven van den Cancelier van Criep aan de Kleefsche Raden, dat hij, ter zake van de geheven wordende licenten te Gennep, aldus heeft gehandeld, omdat men achter zijn rug verhaalde, dat hij het tusschen den hertog van Kleef en de Geldersche gecommitteerden niet ter uitvoering bracht omdat hij zich had laten „corrompeeren ende sijne F. G. ter liefde tgunt wij gemaeckt hadden, achter dede halden."

Minuut ongeteekend op papier.

Hierbij een schrijven van van Criep over hetzelfde onderwerp der licenten aan „Monsieur mon cousin"; dd. 3 Juni 1603.

98. 1603. XXIe de Juillet.

Uittreksel uit het reglement, betreffende de geschillen tusschen de Rekenkamer en den Raad.

Ongewaarmerkt uittreksel op papier.

99. 1603. Tot Ruremunde den XX[e] September.

Uitnoodiging van het Hof aan de Guliksche Regeering (?) om gedeputeerden te zenden tot beslechting van de hangende geschillen tusschen Gelderland en Gulich.

Ongeteekende minuut op papier.

100. 1604. Ruremunde le 5 d'Aougst.

Aanstelling van Guillaume . . . tot cureit te Weert.

Origineel. ondert. door Herman Comte de Bergh (de brief is door vocht zeer beschadigd en gedeeltelijk vergaan).

101. 1604. Venlo den 11en Augusti

Schrijven van de Raden aan den Cancelier van Criep, waarbij een brief van den Ambtman van Bruggen, dd. 7 Aug. 1604, wordt overgezonden (waarin werd verzocht gedeputeerden te benoemen voor het onderzoek, betreffende de indracht, die op de erfpacht te Lobberich werd gepleegd, waarvoor de Ambtman en de licentiaat Simonius van andere zijde waren benoemd) terwijl de

Raden aan van Criep verzoeken, dat, ingeval hij en de premier van de Rekenkamer niet genegen waren de commissie op zich te nemen, alsdan eenige andere Raden door Zijne Hoogheid te laten committeeren.

Origineel op papier ondrteekend ter ordonnantie van de Raden door J. van den Kerckhove.

Hierbij de brief van 7 Aug. 1604.

102. 1604. de Maestricht le 8 de Septembre.

Schrijven van den Superintendant van de Rekenkamer Engelbert Verreyken aan den Cancelier van Criep, in antwoord op van Criep's brieven, dat hij ook van advies is, dat er geene nieuwe commissie noodig is; dat hij echter verbaasd is dat de Kleefsche Raad de conferenties te Maastricht wil doen plaats hebben, dewijl de conferentie te Roermond zonder kosten van Geldersche zijde kon plaats vinden.

Eigenhandig geschreven en onderteekend schrijven van E. Verreyken

Hierbij 2 minuten van van Criep over bovenbedoelde zaak aan Verreyken.

103. 1604. Datum Rueremunde den VIII Octobris.

Schrijven van den stadhouder, Herman graaf van den Bergh, aan het Hof, om, naar aanleiding van het verzoek van Johan van Vlodorp, erfvoogd van Roermond, en Herman van Cortenbach, heer van Schoenbeek, nomine uxoris Margaretha van Vlodorp, de behandeling van een door hen gevoerd wordend proces tot de terugkomst van den Cancelier en andere afwezige Raden uit te stellen

Origineel op papier, door den graaf van den Berg onderteekend, met eenige verdere op de zaak betrekking hebbende stukken.

104. 1604. den XVII Octobris.

Uittreksel uit een brief van den Auditeur Medenblicq, inhoudende, dat de Raad Gilkens een rescriptie, groot twee boeken papier, bevestigd met diens signature en die van den Momber en den griffier, inhoudende vele punten ten laste van ? (1) had ingediend, naar aanleiding van het door ? ingediend request aan den geheimen Raad om president van den Grooten Raad te Mechelen te worden.

Ongewaarmerkt extract op papier.

(1) Ik gis van Criep, zie hierna p. 631, n°. 110.

105. 1604. Tot Maestricht den naelesten Octobris.

Volmacht van den Cancelier van Criep op Jeronimus van Kerckhove, griffier, en Arent Pollart om een leengoed van hem, van Criep, in de voogdij van Gelder, voor den stadhouder der leenen aan Matthijs van der Straten op te dragen ; van Criep ging daartoe over wegens de vele schulden, die hij tengevolge van ondergane vervolgingen had moeten maken.

Ongewaarmerkte minnut, waaraan gehecht 2 stukken van van Criep, betreffende diens soberen staat.

106. 1604. Tot Venlo den lesten dach van den jaere.

Verzoek van de Raden aan den Gouverneur Herman van den Bergh, om de aanstelling van Petrus van Groeninghen tot pastoor te Roermond, die eertijds die waardigheid ook had bekleed, te willen ratificeeren met gunstig appointement, dd. 4 Januari 1605.

Origineel op papier. ondert. door J. van den Kerckhove. (Met eenige andere op die zaak betrekking hebbende stukken).

(Sivré, Inv Roermond II, p. 303 en 304, zie ook op 1592.)

107. 1604. Stukken, betreffende de kosten van het vervoer van de Cancelarij van Roermond naar Venlo.

Origineelen en copieën.

(Inv. Hof, p. 374.)

108. 1605. De Bruxelles le XXIIII de Janvier.

Schrijven van de Aartshertogen aan Stadhouder en Raden onder toezending van het plakkaat op de calmines met last tot afkondiging.

Origineel eigenhandig onderteekende brief.

(Zie Invent. Nijmegen p. 129 op 15 Nov. 1588.)

109. 1605. Faict à Bruxelles le VIIIe jour de Febvrier.

Beschikking van de Aartshertogen op de door het Hof gedane remonstrantie, betreffende de interpretatie van het reglement

of de instructie voor Hof en Rekenkamer, wat de vacaties der Raadsheeren in fiscale zaken aangaat.

Origineel op papier, onderteekend door Albert, Charles Philippe de Croy, N. de Montmorency etc. Zie op 31 Maart 1605.

(Inv. Hof, p. 374.)

110. Zonder dagteekening (vermoedelijk 1605.)

Schrijven van van Criep aan Marees te Wijl, dat hij niet naar het presidentschap van den Grooten Raad heeft gesolliciteerd, over zijne benoeming in der tijd tot Cancelier enz.

Ongewaarmerkte minuut.

111. 1605. De Bruxelles le IIIme jour de Mars.

Schrijven van den Aartshertog aan het Hof, dat de berechting van fiscale zaken vóór die van particulieren zal plaats vinden.

Origineel, door den Aartshertog onderteekend etc.

112. 1605. de Malines le XII de Mars.

Schrijven van A. van der Burcht aan den Cancelier van Criep, ter begeleiding van een schrijven van diens neef den Raadsheer Brabant te Gent, dd. 8 Maart 1604(5? waarin Brabant schrijft, dat de presidentsplaats door de bevordering van Liebart tot president van den Grooten Raad vacant is; dat men van Criep gaarne daartoe zag benoemd etc.

Origineel. ondert. door A. van der Burcht.

Hierbij de minuut van van Criep's antwoord, dat hij bezwaar maakt die betrekking te aanvaarden.

113. 1605. de Venlo ce dernier de Mars.

Schrijven van van Criep aan „Mon confrère" om hem te bedanken voor zijne goede bedoelingen, etc. (Waarschijnlijk ziet dit schrijven op het in aanmerking komen van van Criep voor het presidentschap. Zie 12 Maart en 12 April 1605.)

Ongewaarmerkte copie op papier.

114. 1605. Faict à Bruxelles le dernier jour de Mars.

Beschikking van de Aartshertogen op eene memorie van den landrentmeester-generaal, Ido Grammaije, betreffende moeielijk-

heden ontstaan bij het afhooren van zijne 3de rekening ten gevolge der verantwoording van vacatiegelden van de Raden „tam in loco quand extra locum" etc.

Gecollationeerde copie. ondert. door J. van den Kerckhove. Zie op 8 Februari 1605.

115. 1605. de Gand, ce XI d'Apvril.

Schrijven van J. Baviere, aan den Cancelier van Criep, dat van Criep met Guillaume van den Corenhurst, Johan de Bloya en Guillaume de Grippere voor de betrekking van den president Jacques Liebart in aanmerking komt etc.

Origineel ondert. door J. Baviere.

116. 1605. de Malines le XII d'Avril.

Schrijven van A. van der Burcht aan den Cancelier van Criep, dat hij blijde is, dat van Criep besloten heeft ten gevolge van zijn leeftijd niet van residentie te veranderen etc.

Origineel. ondert. door A. van der Burcht.

117. 1605. den XXVI Aprilis.

Schrijven van J. de Ruysschen (een neef van van Criep) aan dezen laatste over het aanvaarden van het presidentschap van den Raad van Vlaanderen.

Origineel. ondert door J. de Ruysschen.

118. 1605. Venloe 10 May.

Schrijven van den Cancelier van Criep aan „clarissimi atque doctissimi viri" (1) dat hij tot het presidentschap niet wenscht te worden benoemd.

2 ongewaarmerkte minuten. Zie op 28 Juni 1605.

119. 1605. De Bruxelles le XXVIIIe de May.

Schrijven van den Aartshertog aan Cancelier en Raden om vóór St. Jan te Roermond terug te keeren tot uitoefening der justitie enz. terwijl de muitend e soldaten, aan wie Roermond

(1) Den Raad van Vlaanderen.

tot garnizoen was aangewezen, waren voldaan en uit die stad trokken.

Origineel op papier. ondert. door Albert.

(Vergelijk Sivré, Inv. Roermond, II p. 280.)

120. 1605. Geschiet den ein und twintigsten Junii.

Volmacht voor schepenen van Gelder door Peterken Lucken, weduwe van Hendrik van Elswick, met hare 2 zonen op den procurator Gaerdt van Virssen gepasseerd tot waarneming van hunne belangen in eene rechtszaak voor het gericht van Wetten in het Nederambt van Gelre.

Origineel op papier, voorzien van de 2 opgedrukte zegels der 2 schepenen van Gelder in groen was gedekt met papieren ruiten.

121. 1605. Gandavi XXVIII Junii.

Schrijven van den Raadsheer Baviere aan den Cancelier van Criep, dat hij diens schrijven van 10 Mei 1605 heeft ontvangen etc.

Origineel ondert door J. Baviere.
Hierbij eene ongewaarmerkte copie. — Zie op 10 Mei 1605.

122. 1605. 3 Julij.

Schrijven van? aan? ter begeleiding van hetgeen de rentmeester Johan van Asperen, betreffende de verpachting van de Meursche tienden, wenscht aan te kondigen.

Origineel, (?) ongeteekend op papier.

123. 1606. de Maestricht le 29 de Mars.

Schrijven (1) van de Geldersche gedeputeerden aan de Aartshertogen, betreffende den stand der onderhandelingen over Middelaar en Mook etc.

Minuut, ongeteekend op papier.

124. 1606. te Brussel den VII 7bris.

Schrijven van Hacrijn van de Ghon (of Ghen) aan] Cancelier en Raden, dat hij zich terstond naar den griffier Boot en den

(1) Het begin ontbreekt.

generaal Godijn heeft begeven en dat Godijn hem had gelast de ordonnantie te veranderen.

Eigenhandig geschreven en geteekend schrijven van Hacrijn van de Ghon of Ghen.

(Er is niet met juistheid op te maken, waarover eigenlijk het schrijven loopt.)

125. 1606. Am 21e Novembris.

Schrijven van Johann Wilhelm, Hertog van Gulich en Kleef, aan den Aartshertog, Cancelier en Raden over de klachten, die ten aanzien van den tol te Urmondt worden gedaan, dat hij ter vermijding van het heffen van te hooge rechten eene lijst van de verschuldigde rechten ter kennisname voor een ieder openlijk heeft doen aanslaan met verzoek, dat, ingeval er klachten aan den Aartshertog enz mochten worden gedaan, de klagers aan hem (Johann Wilhelm) te verwijzen etc.

Eigenhandig door den Hertog onderteekend schrijven op papier.

126. Zonder dagteekening (vermoedelijk 1606 of 1607).

Verzoek van Adolf, graaf van Nieuwenaar, en den Momber in het overkwartier aan het Hof, om te bewerken, dat aan den graaf als pandhouder en den Koning als blooten eigenaar het bezit worde gerestitueerd van de renten, domeinen en cijnsen te Bracht, in het ampt Bruggen, onder het vorstendom Gulich, die door den Hertog Willem van Kleef en Gulich wederrechtelijk worden teruggehouden.

Origineel of minuut, ongeteekend, met eenige daarbij behoorende stukken.

127. 1607.

Klacht van de geestelijkheid van het Bisdom Roermond aan het Hof, dat de exactiën en de lasten, die de geestelijkheid worden opgelegd, van zoodanigen aard zijn, dat zij zich niet langer staande zullen kunnen houden, terwijl ook de Ridderschap en 's lands gedeputeerden in plaats van naar middelen te zoeken om daaraan te gemoet te komen, die in tegendeel door hunne menigvuldige vergaderingen en „costelicke commissiën" nog verzwaren.

Origineel op papier.

Met 's Hoves appointement, dd 15 Nov. 1607, waarbij het

stuk in handen der Ridderschap wordt gesteld met appointement van dit laatste lichaam, dd. 22 November 1607, waarbij het antwoord tot de eerste bijeenkomst van Ridderschap en Steden wordt uitgesteld.

128. 1607.

Stukken, betrekking hebbende op de klachten van verschillende personen en plaatsen over het ondragelijke van de contributiën enz.

Copieën op papier, gedeeltelijk gewaarmerkt door J. van der Kerkhove.

129. Zonder dagteekening (vermoedelijk 1607).

Schrijven van ? aan ? over de afvordering, die ten onrechte door den Hertog van Gulich te Ourmondt (Urmondt) geschiedt, terwijl in dit schrijven tevens wordt gezegd, dat het recht op de Maas aan de Aartshertogen, met uitsluiting van ieder ander, toekomt.

Ongewaarmerkte minuut.

130. Zonder dagteekening, (vermoedelijk het laatst van 1606 of begin van 1607).

Minuut, betreffende de Kleefsche geschillen, waarbij wordt gezegd, dat van Kleefsche zijde de Raadsheer Simonius moest worden benoemd, terwijl Maastricht, alhoewel de wegen onveilig waren, als plaats van onderhandeling moest worden aangewezen.

Ongeteekende minuut.

131. 1607.

Stukken, betreffende eene klacht van den verminkten soldaat Pierre Hurion aan de Aartshertogen, dat hij voor „le pain d'abbaye" waarmede hij door de Aartshertogen, ten laste van het klooster van Molin bij Dinant, is begiftigd, slechts 2 kleine brooden des daags en iets meer dan een pintje bier ontvangt, waarvan hij en zijne echtgenoot niet kunnen bestaan. Aan hem was toch levenslang toegezegd „sa portion monacale" of 120 florijnen.

Origineele stukken op papier.

132. Zonder dagteekening, (vermoedelijk aanvang 1607).

Eene in de Fransche taal gestelde memorie over de door den Hertog van Kleef en Gulick te Ravenstein, te Gennep en te Urmond gevestigde tollen, zoomede over de tienden te Bracht.

Minuut, ongeteekend op papier, door den raadheer Boxhorn opgemaakt.

133. Zonder dagteekening, (vermoedelijk 1607).

Minuut-memorie voor de gedeputeerden ter bijlegging van de geschillen tusschen den Hertog van Kleef en de Aartshertogen; waarbij tevens wordt bepaald, dat de Kleefsche gedeputeerden zullen trachten een paspoort voor de Roermondsche gedeputeerden, den Cancelier van Criep en den Raad Boxhorn van Prins Maurits te verkrijgen.

Ongeteekende minuut.

134. 1607. Tot Ruremunde den VIen (1).

Schrijven van de Raden aan die van „de Reekeningen" om de aan den mederaad, Mr. Jacob van Berck verschuldigde vacatiën te willen voldoen.

Ongeteekende minuut op papier.

135. Zonder dagteekening, (vermoedelijk 1607).

Minuut van een schrijven van ? aan ? , ter begeleiding van de brieven van de Raden, die de Raadsheer Boxhorn aan den schrijver te Vilvoorde had opgezonden, betreffende den tol te Urmond; tevens verzoekt hij, dat hem zijne uitschotten ter zake van Mariënweert mochten worden voldaan; het zou toch tegen „ l'ancienne vertueuse usance de la Maison de Bourgoigne" zijn, indien dit niet geschiedde.

Ongeteekende minuut op papier. Zie nº. 137.

136. 1607. In heure hoocheden Rekencaemer jets tot Maestricht den XIII February.

Schrijven van de Rekenkamer aan de Raden, waarbij eene copie wordt overgezonden van de beleening, dd. 23 April 1604.

(1) De maand is niet ingevuld.

van Johan van Horst, heer tot Heeshuysen, maarschalk en raad van Kleef, door de Aartshertogen, op diens verzoek met de hooge heerlijkheid van Herwen en Aert, waarvan aan van Horst reeds de lage heerlijkheid toekwam, waarbij de Rekenkamer tevens verzoekt het verlij 2 of 3 maanden uit te stellen, omdat het aan de Rekenkamer voorkomt, dat nader geinformeerd moet worden naar het belang, dat de Aartshertogen zouden hebben om de hooge heerlijkheid van hen te alieneeren.

Door Luytens onderteekend schrijven.

137. 1607. De notre emprunte hérémitage de Vilvorde ce 14 de Febvrier.

Minuut schrijven van ? aan ? waarbij wordt gevraagd wat er met de slecht gefondeerde vordering van den Hertog van Gulich, ten aanzien van den tol te Urmond zal geschieden. Wijders wordt aangedrongen om voldoening van de ter zake van Mariënwaard gedane uitschotten, waarbij wordt gezegd, dat het verwijzen ter voldoening dier uitschotten naar de monniken gelijk staat met een renvooi „vers ce qui n'est plus au monde, car il n'y a ny cloistre n'y moine vivant sauf ung Apostat.... qui a femme et enfans et est bourgmestre de Culemburch, etc."

Ongeteekende minuut op papier. Zie n°. 135.

138. 1607. de Bruxelles ce 22 de Febvrier.

Schrijven van den raadsheer Philippe Boxhorn aan den Cancelier van Criep dat hij met „Monsieur le Conseillier" heeft gesproken, die hem had medegedeeld, dat, wanneer de instructie was opgezonden, men aan de Kleefsche Raden kon schrijven om hunne commissarissen te zenden enz.

Eigenhandig geschreven en onderteekend schrijven van Philippe Boxhorn, op papier.

139. 1607. Datum Werdt den XV Martii.

Schrijven van Henrich van Boicholt aan Cancelier en Raden, dat hij te Luik zich bij de personen had vervoegd, die door keizer Rudolf waren aangewezen om getuigen te hooren in de zaak fractae pacis van Reinhardt von Cercler te Horn tegen Deken en Kapittel te Luik voor het Kamergericht hangende, terwijl tevens eene copie van de commissie dier personen wordt overgezonden.

Eigenhandig geschreven en onderteekende brief.

(Sivré, Invent. Roermond II, p. 12, 13, 14 en 15.)

140. 1607. De Venlo le XVIII de Mars.

Schrijven van graaf Herman van den Berg aan de Raden, waarbij een verzoekschrift van Diederich de Hornum wordt toegezonden, met verzoek aan dien suppliant een uitstel in een rechtszaak tot 9 April 1607 te verleenen.

Door v. d. Berg onderteekend schrijven op papier.

141. 1607. De Venlo le XXVI de Mars.

Schrijven van graaf Herman van den Berg aan Cancelier en Raden, dat aan Nys Hasen gratie zou kunnen worden verleend.

Door van den Berg geteekend schrijven op papier.

142. 1607. De Venlo le 30^{e} de Mars.

Schrijven van graaf Herman van den Berg aan Cancelier en Raden, waarbij van den Berg mededeelt, dat men hem heeft te kennen gegeven, dat de vrouwe van Reet door den voogd van Cruchten met executie wegens de contributie wordt bedreigd, terwijl de zaak voor het Hof nog hangende is. Hij verzoekt „avecq toutes instances". dat de zaak ter hand worde genomen.

Door v. d. Berg onderteekend schrijven op papier.

143. 1607. Tot Ruremurde den II^{en} Aprilis.

Schrijven van de Raden aan de Kamer van Rekeningen (?), zich beklagende, dat aan hun mederaad Cuper diens wedde wordt onthouden „onder 't dexsel van sijne absentie" met verzoek, dat ordonnantie tot betaling worde verstrekt.

Ongeteekende minuut op papier.

144. 1607. Datum Gelre, den 4 Aprilis.

Schrijven van Seth van Nuunhum, genaamd Duycker, aan Cancelier en Raden, dat hij ter opvolging van het hem gegeven bevel, Willem op . . . Weemen (1), beschuldigd van inceste, heeft doen terechtstellen, terwijl hij verzoekt den scherprechter over te zenden, die dan tevens Gerrit Tinnagel zou kunnen executeeren; (onder aan den brief schrijft van Nuunhum echter,

(1) De naam is gedeeltelijk afgescheurd.

dat hij wel had uitgezonden om Tingnagel te apprehendeeren, maar dat men hem niet heeft kunnen aantreffen.)

Door Nuunhum onderteekend schrijven op papier. Hierbij nog eenige op die zaak betrekking hebbende stukken.

145. 1607. Vuyt Brussel desen 7 Aprilis.

Schrijven van den raadsheer Boixhorn aan ? , dat hij met den persoon, aan wien de brief is gericht of met andere gedeputeerden van den Hertog van Gulich en Kleef is aangewezen om in minnelijke schikking te treden, betreffende de differenten van het licent van Gennep en den tol te Ourmont en bijgevolg verzoekt vaststelling van den dag der conferentie, waarvoor de Cancelier en Boixhorn te Roermond zullen overkomen, terwijl het bericht moet worden gezonden aan het adres van den Cancelier, die bij juffrouw Baerle logeert, waar vroeger de gouverneur Cicoigne logeerde, of te Maastricht ten huize van den auditeur Andries van Medenblicq.

2 brieven, copieën of minuten.

(Sivré, Inv. Roermond II, p. 316.)

146. 1607. te Brussel den VII Aprilis.

Schrijven van den procureur bij het Hof, van der Ghoy, aan Joncker Henrick van Barick, dat in de zaak, die laatstgenoemde tegen den heer van Sassebroeck hangende heeft, door den Geheimen Raad is geordonneerd, dat de Procureur-generaal van Brabant zich bij den Raadsheer en fiscaal van den Geheimen Raad zal bevinden, ten einde de propositie door den fiscaal te doen aan te hooren, terwijl de afloop later zal worden medegedeeld.

Eigenhandig onderteekend schrijven op papier.

147. 1607. den XIX Aprilis.

De griffier J. van den Kerckhove getuigt, dat in zijne tegenwoordigheid en in die van den Momber (M. ten Benschup), Marten van Broeckhuysen, heer tot Oyen, drossaert van Kessel, heeft verklaard, dat hij niet heeft toegestemd in de legatie van den heer van Geleen, Drost te Kriekenbeek, en jonker Johan van Bremdt, Drost van Stralen, naar Brussel.

Minuut op papier door J. van den Kerckhove onderteekend.

(Vergelijk Sivré, Inv. Roermond II, p. 412 op 7 Mei 1607.)

148. 1607. Berchem ahm 20 Aprilis.

Schrijven van den Kleefschen raad J. Raitz von Frentz aan den Cancelier van Criep over den dag van 7 Mei, voor de communicatie te Maastricht vastgesteld.

Door von Frentz onderteekend schrijven op papier.

149. 1607. am 21 Aprilis.

Schrijven van Petrus Simonius Ritz aan den Cancelier W. van Criep en den Raad Ph. Boxhorn dat op den 7 Mei 1607 de „communicatie" te Maastricht is vastgesteld, met verzoek, indien aan hen die dag niet gelegen komt, alsdan dit spoedig te berichten, opdat de zaak nog vóór den Rijksdag, waarheen hij is afgevaardigd, kon zijn afgeloopen.

Door Pet. Simonius Ritz onderteekend schrijven op papier.

Dit schrijven ziet op de Urmondsche tolzaak. Zie op 17 Juli 1607.

150. 1607. (Mei.)

Minuut verbalen van hetgeen tusschen de Kleefsche gedeputeerden en die van de Aartshertogen, ingevolge den aan hen op 10 Mei verstrekten last, is verhandeld over de tienden te Bracht, over eene erfpacht van 23 malders koren enz. te Lobbroeck, over den tol te Urmond.

2 ongeteekende minuten op papier.

151. Zonder dagteekening, (vermoedelijk Mei of Juni 1607.)

Schrijven van ? aan den „serenissime" seigneur, dat de Gulicksche afgevaardigden verscheidene documenten bij hunne terugkomst hebben aangebracht, waaruit het recht van hunnen Vorst op den tol te Urmont zoude blijken, doch dat zij geen lijst van den tol hebben, omdat die op het kasteel te Myl werd bewaard, dat vóór eenige jaren was afgebrand.

Ongeteekende minuut op papier.

152. 1607. Zu Dusseldorff am 2 Maij.

Schrijven van den hertogelijken Cleefschen Raad J. Raitz von Frentz aan den Cancelier van Criep, inhoudendende dat P. Simonius Rytz hem heeft medegedeeld, wat door van Criep aan

Rytz was geschreven, betreffende den dag van 20 Mei die voor de bijeenkomst te Maastricht was vastgesteld.

Door von Frentz onderteekend schrijven op papier.

153. 1607. Düsseldorff le 3 du Maij.

Schrijven van Petrus Simonius Ritz aan den Cancelier van Criep dat hij den 20 Mei te Maastricht zal zijn.

Eigenhandig en door Ritz onderteekend schrijven.

154. 1607. Datum Cleve am 7 Maij.

Schrijven van den Kleefschen raad Lennep aan den Cancelier van Criep, betreffende de op 20 Mei vastgestelde communicatie.

Door Lennep onderteekend schrijven op papier.

155. Zonder dagteekening, (vermoedelijk Mei 1607).

Minuutschrijven van de Roermondsche gedeputeerden (?) aan ? waarom de onderhandelingen over het vrijmaken van de Maas zoo langzaam voortgaan.

Ongeteekende minuut op papier.

156. 1607. (na 10 Mei).

Verbaal van het gebesoigneerde tusschen de Geldersche en Guliksche gedeputeerden ten aanzien van de tienden te Bracht.

Minuut, ongeteekend op papier, waaraan vastgehecht eene mede ongeteekende minuut in het Fransch, betreffende diezelide zaak. Zie nº. 252.

157. 1607. Datum Cleve am 21 Maij.

Schrijven van den Kleefschen raad Lennep aan den Cancelier van Criep, dat de Kleefsche afgevaardigden eerst den 23, in plaats van den 20en Mei, op de vastgestelde communicatie zullen kunnen komen.

Door Lennep onderteekend schrijven op papier.

158. 1607. de Maestricht le 26 du Maij.

Minuutschrijven van de Roermondsche gedeputeerden aan den

Tresorier-generaal der Finantiën, ter begeleiding van het gebesoigneerde met de Kleefschen.

Ongeteekende minuut op papier.

159. 1607. de Maestricht le 29 May.

Minuutschrijven van de Roermondsche gedeputeerden aan den Tresorier-generaal, ter begeleiding van een schrijven in duplo, betreffende de Kleefsche onderhandelingen.

Ongeteekende minuut op papier.

160. 1607. de Brusselles ce 29 de May.

Schrijven van den Tresorier de Robiano aan den raad Boxhorn, dat hij aan den Raad van Financiën mededeeling heeft gedaan van hetgeen aan hem door den Cancelier van Criep en Boxhorn, betreffende de onderhandelingen met Kleef, was medegedeeld.

Door R. de Robiano onderteekend schrijven op papier.

161. 1607. Dusseldorff ahm 31 May.

Uittreksels uit verschillende rekeningen van het ambt Bruggen tusschen de jaren 1413 en 1587, betreffende de Vuestenhoff en Fleymhof, gelegen in het vorstendom Gelre, kerspel Lobbrecht; afgegeven door de Kleefsche Raden.

Authentiek uittreksel ondert. door E. v. Orsbeck.

162. Zonder dagteekening. (Blijkens den inhoud moet dit stuk dagteekenen tusschen 1 en 7 Juni 1607.)

Schrijven van de Geldersche gemachtigden aan „Monsieur" om het besluit te mogen vernemen van zijne Hoogheid over alle punten, waarover de gemachtigden hebben geschreven, betreffende de tolquestiën etc.

Ongeteekende minuut op papier.

In het stuk wordt gezegd, dat de Gulikse afgevaardigden „doibvent retourner au jour qu'ils ont pris qui est le VII de ce mois présent". De gedeputeerden wilden op 7 Juni 1607 vertrekken. Zie schrijven van 4 Juni 1607 van den Cancelier van Criep.

163. 1607. De Maestricht le 4 de Juing.

Schrijven van den Cancelier van Criep aan ? , waarbij wordt

aangedrongen zoo spoedig mogelijk het besluit van de Aartshertogen, betreffende het tusschen de Roermondsche en Guliksche Gedeputeerden overeengekomene, omtrent den tol te Urmond, de tienden te Bracht en te Lobbroeck, te vernemen, dewijl de Guliksche gedeputeerden den 7den willen vertrekken.

Door van Criep geteekend schrijven.

(Hierbij 2 minuten van den brief.)

164. 1607. Faict à Maestricht ce 9 de Juing.

Verklaring van den Raadsheer Simonius, dat aan Jan Puts, licentiaat, die de betrekking van Vice-cancelier heeft bediend, vergunning is gegeven om, met behoud van de aan de betrekking verbonden jaarwedde en emolumenten, te gaan waarheen hij zou goedvinden.

Ongewaarmerkte minuut op papier.

165. 1607 9 Juny.

Memorie aan de heeren d'eerste en andere van de Rekenkamer, waarin door de gedeputeerden in zake de Urmondsche tolquestie wordt gezegd, dat men goede hoop heeft, dat over de zaak van den tol aldaar zal worden geaccordeerd met Gulich, terwijl, wat de erfpacht te Lobbroeck betreft, men niet kan inzien, dat men aan Roermondsche zijde eenig recht ten possessoire heeft, behoudens het recht van Zijne Hoogheid ten petitoire, met verzoek tevens om een bewijs te zenden, dat de bedoelde erfpacht in de pandschap van Hertog Eduard is begrepen geweest.
Met het bericht hierop van die van de Rekenkamer o. a. overzendende een extract uit een vidimus van de Meursche pandverschrijving van Hertog Eduard 1364 etc.

Origineel op papier (met eene minuut).

166. 1607. de Mastricht le 10 de Juing.

Schrijven van den Cancelier van Criep aan ? , waarbij het dubbel van de brieven aan de Aartshertogen, betreffende de onderhandelingen (met Kleef) wordt toegezonden.

Door van Criep onderteekend schrijven op papier.

167. 1607. Gedaen tot Venloe den XVII July.

Verdrag door de gemachtigden van den Aartshertog en den

Hertog van Kleef gemaakt, betreffende den tol te Urmond, waarbij wordt bepaald, dat de Hertog van Kleef geen tol meer zal heffen, maar daarvoor in de plaats ontvangen eene jaarlijksche uitkeering van 300 Brab. guldens

Origineel op papier. ondet. door W. van Criep, W. van Amstenraedt, P. A. Simonius Ritz.

(Sivré, Invent. Roermond II, p. 316)

168. 1607. 19 October.

Extract uit het concept van het generaal-reglement door Zijne Hoogheid in den zomer van 1607 aan het Hof gezonden.

Gecollationeerde copie van den griffier van den Kerckhove.

169. 1608. Tot Ruremunde den XX Meert.

Schrijven van het Hof aan de Rekenkamer om bij den Stadhouder een verzoek van Caerl de Hugues te ondersteunen tot het bekomen van eenig pensioen. Hugues was vroeger op de griffie van den Rade in 's Gravenhage werkzaam geweest, uit welke stad hij was geweken naar Utrecht en van daar wederom om des geloofs wille verdreven; hij had zich vervolgens als procureur en notaris te Roermond gevestigd, doch was nu te oud en te zwak om in zijn onderhoud te voorzien.

Ongeteekende minuut op papier.

170. 1608. Tot Ruremunde den XIIIIten Julij.

Copie van het schrijven van Stadhouder, Cancelier en Raden aan de Vrouwe en den Scholtis en schepenen van Elmpt tot het bekomen van afrekening van verkochte „gemeynten ze torffbroecken als andere."

Copie op papier, waarop het door den griffier v. d. Kerckhove geteekend relaas van den bode, Jan van Ercklentz, dat de origineele missive aan de Vrouwe van Elmpt zelve was ter hand gesteld.

171. 1609. den XXVIIIe Januarij.

Verklaring en tegenbericht door Stadhouder, Cancelier en Raden op de artikelen door de Landschap overgegeven, betreffende de Cancelarij-ordonnantie enz.

Origineel ondert. door J. van Kerckhove.

(Sivré, Inv. Roermond I, pag. 19 en 181.)

172. 1609. den XXIe Martii.

Brief van de Rekenkamer aan Michiel Foppinga, hopman te Rijnberck, inhoudende dat de noodige bewijsstukken enz. aan zijne rekening ontbreken in Januari 1595 aan den Tresorier-Generaal Drenckwaert overgeleverd, betreffende de fortificatie-werken van Rijnberck.

Minuut op papier, ongeteekend.

173. 1609. Tot Maestricht den XXX Juny.

Schrijven van den Superintendant en andere leden van de Rekenkamer aan Cancelier en Raden of men zou kunnen aan-toonen, dat de goederen der Meursche pandschappen als tijdelijk inkomen zijn uitgegeven, dat ook al reeds vroeger dat bij Hof- en Rekenkamer in communicatie was gelegd, zooals blijken kan uit het schrijven van October 1599 in copie tevens over-gezonden.

Origineel op papier ondert. door Luytens.

Hierbij de copie van het schrijven van October 1599.

174. 1610. den XXIe Meye.

Propositie van Stadhouder en Cancelier, op last van de Aarts-hertogen, aan de Staten tot het bekomen van eene bede ad 100 000 gld.

Ongewaarmerkte minuut.

(Zie Sivré, Inv. Roermond II, p. 11.)

175. 1610.

Bezwaren door de Staten aan de Aartshertogen ingediend, betreffende verschillende punten, met de beslissing der Aarts-hertogen, d.d. 2 Juli 1610.

Ongewaarmerkte copie of minuut op papier.

176. 1610. (2 Julij).

Klachten van de Staten aan de Aartshertogen overgegeven met de aannemingen enz. van de Aartshertogen gedaan tho Marienmondt den tweeden dach van Julii 1610 etc.

Ongewaarmerkte copie.

(Zie den inhoud Sivré, Inv. Roermond I, p. 317).

177. 1610. Tot Grave den XVIII Octobris.

Schrijven van scholtis, burgemeester, schepenen en raad van Grave aan Stadhouder, Cancelier en Raden om de pachters van de Oijensche en Middelaarsche tollen, zoo mede van den Gorinchemschen tol binnen Grave, voor de restanten niet verder te doen manen.

Door den Griffier J. van den Kerckhove gecollationeerde copie op papier (waarbij de copie van de antwoorden van de pachters).

178. 1611. Gedaen tot Bruessell den III Januarij.

Reglement op de licenten te Venlo.

Ongewaarmerkte copie op papier.

179. 1611. Vuyt Bruessel den XIIIe Januarij.

Schrijven van de Aartshertogen aan de Staten om op 16 Januarij 1611 ter vergadering op te komen.

Origineel ondert. door Albert, Isabel en lager door Verreycken.

180. 1611,

Request van den magistraat van Gelder aan den Stadhouder en den Cancelier over de zware lasten, waarmede de stad tengevolge van het garnizoen is bezwaard.

Origineel.

Met het door den griffier J. van den Kerckhove geteekend appointement, dat men zich aan den Stadhouder alleen hebbe te adresseeren dd. 20 Januari 1611.

(Vergelijk Sivré, Inv. Roermond II, p. 17, op 29 Juli 1611.)

181. 1611. 21 Januarij.

Gravamina door Ridderschap en steden overgegeven.

Gecollationeerde copie, ondert. door J. van den Kerckhove.

(Zie den inhoud Sivré, Inv. Roermond, I p. 319) met de kantteekeningen.

182. 1611. Tot Ruremunde den XXI January.

Schrijven van het Hof aan de Aartshertogen, dat de Staten

slechts 50000 gulden als bede voor het loopende jaar 1611 hebben ingewilligd etc.

Minuut ongewaarmerkt.

(Zie Sivré, Inv. Roermond I. p. 318).

183. 1611. (22 Januari).

Schrijven van de leden van de Ridderschap aan het Hof, dat de griffier hun den titel in de aan hen gerichte brieven geve, dien de Aartshertogen aan hen geven.

Origineel met 's Hove's appointement daarover met Z. Excellentie te communiceeren, dd. 22 Jan. 1611.

184. 1611.

Verzoek van de Ridderschap aan het Hof om met de executie voor de invordering van den eersten termijn van de ingewilligde bede ten aanzien van adellijke personen door drossaards en andere officieren niet te laten voortgaan tot dat de 2e termijn verschenen zij.

Origineel op papier. Met appointement van het Hof, dd. 22 Januari 1611, ondert. door J. van den Kerckhove.

(Zie Sivré, Inv. Roermond. I p. 318 op 20 Januari 1611.)

185. *a.* 1611. 23 Augustus.

Doleantie van de Ridderschap tegen het Eeuwig Edict op de justitie van 12 Juli 1611.

Origineel op papier get. nº. XXe.

b. 1611. 29 Augustus.

Request van de Ridderschap en Steden tegen het Eeuwig Edict.

Origineel op papier. Met appointement van het Hof van 29 Aug. 1611 met nog eene gecollationeerde copie.

Hierbij de minute van de apostille van het Hof van 29 Augustus 1611.

Hierbij nog een minuut van een brief aan den Aartshertog.

(Zie Sivré, Inv. Roermond, I p. 321 op 29 Aug. en 2 Sept. 1611.)

186. 1611.

Zes minuten van missiven ten verzoeke van den Landrentmeester

aan de drossaards geschreven om den 2den termijn van de bede ad 50 000 gld. in 1611 toegestaan gereed te doen maken.

Op papier.

187. 1611. Actum Groenlo dem 25 Septembris.

Schrijven van richter, burgemeester, schepenen en raad van Groenlo aan Cancelier en Raden, waarbij wordt gevraagd of het aan hen vrijstaat met hun wereldlijke macht aan den pastoor te Groenlo ter hulp te komen ten einde de betaling van eene boete te erlangen, waarin iemand, die een ander met een bijl op het kerkhof had verwond, waardoor het kerkhof was ontwijd, door het geestelijk gezag was veroordeeld.

Origineel op papier (met appointement van het Hof, dat het aan den richter enz. is geoorloofd).

188. 1611—1613.

Verschillende stukken, betrekking hebbende op de zaak van Melchior de Benschop, eerst Momber van het overkwartier, later Cancelier van Overijssel, die de heeren van de rekeningen beschuldigde, dat zij verschillende compositiën met schippers en andere kooplieden over de geconfiseerde schepen en koopwaren hadden aangegaan „met interventie van ghiften, gaven en schencagien", terwijl aan hem het hem (Benschop) toekomende derde aandeel in de opbrengsten van geconfisceerde goederen, eenige duizenden bedragende, was onthouden etc. etc.

Origineele minuten en copieën.

(Zie Inventaris van de Arnhemsche Rekenkamer, Spaansche onlusten, C n°. 1, op 1611)

189*a*. 1612.

Verzoek van Dederich Quat aan de Ridderschap en Steden gezonden om de zaak, die hij tegen Winandt Schenk over het bezit van een hof heeft, aan Cancelier en Raden „favorabiliter" te willen recommandeeren.

Origineel op papier, ongeteekend (met gunstig appointement van de Ridderschap enz., dd. 21 Januari 1612)

189*b*. 1612. October.

Verzoek van Herman Dithier van Mijlendonck, heer van Goer, „aan de Rekenkamer te Roermond, dat hem een specificatie

van de verpande Meursche renten moge worden ter hand gesteld, opdat hij de verdonkerde renten weder aan het licht zou kunnen brengen etc.

Origineel op papier met appointement van de Rekenkamer, dd. 25 October 1612. ondert. door Luytens, met eenige bijlagen.

(Uit de losse stukken Rekenk. bundel orig. missiven en minuut missiven, 1600—1666.)

190. 1612. Gegeven binnen onse stadt Ruremunde den twelffsten dach van den maent December.

De Aartshertogen nemen, op verzoek van Henrick van den Bijlandt, heer tot Walbeeck, hem in hunne „sonderlinge goede protectie ende sauvegarde" tegen Evert Brandt, die grooten moedwil en dreigementen tegen van den Bijlandt en diens bediende bedrijft.

Minuut, ongeteekend op papier.

191*a*. Montfort am 22 February.

Schrijven van den drost J. van Wijttenhorst aan Cancelier en Raden, dat een jongen van Jan op den Camp, die door hem was geapprehendeerd door verkeerde aan het Hof gedane berichten, weder was losgelaten, met verzoek, dat die jongen te recht worde gesteld.

Door den drost geteekend schrijven op papier.

191*b*. 1613. Uut Tijel desen XXVIII Maij.

Schrijven van Ambtman en Ridderschap van Neder-Betuwe aan de Rekenkamer te Roermond, dat zij den advocaat, Wilhelm Malts, hebben gemachtigd om de rekeningen van de contributiën, door de Rekenkamer afgehoord, te mogen nazien, dewijl er questie in N. betuwe wegens de Aartshertogen, bestaat etc. etc.

Origineel op papier. ondert. door H. van Benthem.

(Uit de losse stukken Rekenk. bundel orig. missiven en minuut-missiven, 1600—1666).

191*c*. Zonder dagteekening (vermoedelijk 1613).

Verzoek van den magistraat van Erckelentz aan de Aartshertegen, dat de Landrentmeester moge worden bevolen, dat de 400 gulden aan hem, magistraat, worden uitbetaald, die gedurende den tijd van 6 jaren, te beginnen met 9 Juni 1608, aan hem

zijn toegelegd uit de contributiën van Cruchten en Berck wegens geledene schade, terwijl de Landrentmeester de jaren 1611 en 1612 weigert uit te betalen.

Ongewaarmerkte copie (?) op papier.

(Uit de losse stukken Rekenk. bundel orig. missiven en minuutmissiven, 1600—1666)

192. 1614. Tot Ruremunde den XXe Septembris.

Schrijven van het Hof aan de Aartshertogen, dat, aangezien de Cancelarij van Overijssel is opgeheven, en de zaken vroeger daartoe hebbende gehoord aan den Raad te Roermond waren opgedragen, terwijl, tot gerief der onderdanen, 2 Raden, Dierick van Thilt en Jacques Schulten, aldaar blijven resideeren en, dewijl de derde Raad, Cornelis van Randerode, die het ambt van fiscaal bekleedde, naar Roermond was verplaatst, de Raad Jacques Schulten tot substituut van den momber was aangesteld, die te Oldenzaal zou resideeren etc.

Ongeteekende minuut op papier.

Hierbij een schrijven van de Aartshertogen, waar bovenstaande handeling wordt goedgekeurd en nog eene andere minuut van een schrijven van het Hof over die zaak, dd. 20 Sept. 1614 aan de Raden te Oldenzaal over het placcaat van de Aartshertogen tot het onderhouden der Katholieke religie. (1)

193. 1614. Tot Ruremunde den XXVen Novembris.

Schrijven van den griffier J. van den Kerckhove aan den raad A. van Dyenberch te Brussel ter begeleiding van een aan van Dyensberch toegezonden wisselbrief ad 30 gld.

Eigenhandig geschreven en onderteekend schrijven van den griffier J. van den Kerckhove. Zie n°. 196.

194. 1614. Tot Ruremunde den XXVen Novembris.

Schrijven van de Raden aan hunnen mederaad Albert van Dyenberch, genaamd Rhemen, die te Brussel zich, voor een zaak het Hof aangaande, ophield, om terug te keeren en een ander persoon, te Brussel wonende, voor de verdere behandeling der zaak te qualificeeren, op grond, dat de zaak niet zoo spoedig afliep als men had verwacht en „dat zeer costelijck zoude wesen", indien hij daarop wachtte.

Door den griffier J van den Kerckhove, onderteekend schrijven op papier.

(Vergelijk op 30 Nov. 1614 schrijven van Uwens aan A. v. Dyenbergh).

---

(1) Zie op 7 Maart 1615.

195. 1614. Malines ce 30 du Novembre.

Schrijven van den Cancelier H. Uwens aan den Raadsheer van Dyenbergh te Brussel, dat hij een schrijven van de Raden te Roermond heeft ontvangen om zoo spoedig mogelijk terug te keeren en een ander geschikten persoon tot het afdoen der zaak aan te stellen enz.

Eigenhandig geschreven en onderteekende brief van Henricus Uwens.

196. 1614. Tot Ruremunde den V December.

Schrijven van den griffier J. van den Kerckhove, namens de Raden aan den mederaad A. van Dyenberch te Brussel, in antwoord op een brief van den 1sten December, dat een verzonden wissel door Pater Winckelhuizen, de gewezen rector collegii Jesuitorum te Roermond en thans te Brussel, zal worden voldaan etc.

Door den griffier onderteekend schrijven op papier. Zie n°. 193.

197. 1615. Uth Oldenzael ahm 7 Martii.

Schrijven van burgemeester, schepenen en raad van Oldenzaal aan Stadhouder Cancelier en Raden, waarbij wordt te kennen gegeven, dat de Raden Thill en Jacob Scholten (te Oldenzaal resideerende) den magistraat hadden gelast om boven den gebruikelijken eed van trouw enz. ook te doen een eed „van de heilige Catholieke Apostolicke Roemsche religie te achtervolgen"; dat zij, alhoewel goede Katholieken, bezwaar maken dien eed af te leggen als in strijd zullende zijn met de privilegiën enz. Zij verzoeken dan ook den Stadhouder enz. geen geloof te slaan „aen soedanige hoochmoedige, onbedaechde ende onbedachte menschen, die anderen valschelick beschuldigen", om zich zelven te verheffen; maar om zelfstandig te oordeelen of zij wel met heresie zijn besmet etc."

Origineel op papier. (Hierbij 8 andere brieven en stukken, op die zaak betrekking hebbende.) Vergelijk op 20 September 1614.

198. 1615. Vuyt onser stadt van Bruessele den lesten Aprilis.

Schrijven van de Aartshertogen aan Cancelier en Raden ter begeleiding van het request van de Staten (waarbij herziening van de landrechten wordt gevraagd) om advies.

Ondert. door I. le Comte.

Hierbij het origineel request van de Staten met appointement

van 30 April, waarbij het in handen van Cancelier en Raden wordt gesteld en eene copie van het verzoek aan de Hertogin van Parma en resolutie van deze laatste van 25 April 1564, alsmede het verzoek van de Staten aan het Hof, uittreksel uit het schrijven van A. Hagens van 18 Juli 1615 en extract uit het tractaat van Venlo.

(Zie Sivré, Inv. Roermond II, p. 45, 46 en 47).

199. 1615. De Roermonde le 22 jour du mois de Décembre.

Schrijven van Cancelier en Raden aan den Aartshertog, om graaf Frederik van den Bergh ook te bekleeden met de waardigheid van gouverneur van Lingen, Oldenzaal en omliggende streken, dewijl de inwoners aldaar dikwerf van naburige vorsten last hebben, terwijl 's Konings officier en edellieden aldaar er niet genoegzaam tegen kunnen waken „sans l'intermédiaire d'un gouverneur, personnage de qualité."

Ongeteekende minuut op papier.

200. 1616.

Uittreksel uit de ordonnantie van hunne Hoogheden van 20 Februari 1616, dat er assesors en richters der licenten binnen Roermond en Venlo zullen worden aangesteld aan wien eenige uit den magistraat dier plaatsen zullen worden toegevoegd om de questie ter plaatste waar ze voorvallen, ter vermijding van groote kosten, te kunnen beslissen.

Ongeteekend op papier.

201. 1616. Tot Ruremunde den XXVIIIe Aprilis.

Schrijven van den Stadhouder aan de Aartshertogen dat, overeenkomstig het schrijven van 20 April 1616, aan de Staten van het Overquartier op 26 April het voorstel, betreffende het afleggen van den eed aan Zijne Koninklijke Majesteit, is gedaan en dat zij daartoe zijn bereid.

Ongeteekende minuut op papier.

(Vergelijk Sivré, Inv. Roermond II, p. 57 en 58)

202. 1616. Tot Ruremunde den XVIe Mey.

Schrijven van ? aan den Graaf van den Berg, dat, ter opvolging van het verlangen van de Aartshertogen, bij schrijven

van 11 Mei 1616 aan de Raden geschreven, hij den magistraat van Roermond zal gelasten de Ridderschap en Steden van het Overkwartier ten Vrijdag naastkomende te beschrijven.

Ongeteekende minuut op papier.

(Vergelijk Sivré, Inv. Roermond II, p. 60, op 11 Mei 1616.)

203 1616. Actum Ruermunde den XVen July.

Extract uit de rekening van Ewalt Ridder, betreffende de ontvangst der exploiten van Nov 1615 tot Juli 1616.

Door Ewalt Ridder onderteekend uittreksel op papier.

204. 1617. Actum Ruremundt den eersten Junii.

Bevel van den Stadhouder, graaf Frederik van den Berg, aan Cancelier en Raden, niemand tot het afleggen van den eed als voogd van Cruchten, Berch (1) en Brempt toe te laten buiten diens voorweten, dewijl de vergeving dier voogdijën aan hem staat.

Origineel onderteekend door Frederich Grave van den Berg en voorzien van een opgedrukt zegel, gedekt met een papieren ruit.

205. 1617. Gulich den 18 7bris.

Schrijven van den licentiaat Rolandt Weierstraes aan den licentiaat Tilman van Bree, dat zijn zwager Jacob van Wijett attestatie moest hebben, dat hij (Weierstraes) nog in leven was met verzoek om zoodanige attestatie.

Eigenhandig geschreven en onderteekend schrijven van Weierstraes. (Zie op 17 Oct. 1618).

206. 1617.

Stukken, betreffende een geschil tusschen den Abt van Syburch te Stralen en den scholt aldaar, Arnold Mathias, die op een hof te Stralen, toebehoorende aan den heer van Binsfeldt en leenroerig aan Syburch, arrest had gelegd ten behoeve van den „Dicken Kremer" uit Gelre, die, niettegenstaande gedaan protest, in dien hof was geimmitteerd.

Origineel op papier.

207. 1618. den XXe dach van den maent Meert.

Approbatie door de Aartshertogen van een voor commissarissen

(1) Wechberch.

aangegaan accoord tusschen de abdij van Knechtsteden, in het aartsbisdom van Keulen, en hoofdlieden, schepenen, gezworenen, geërfden en ingezetenen van het kerspel Grefrath in het ambt Kriekenbeeck, betreffende de tienden aldaar.

Ongeteekende copie op papier. (In margine staat aangeteekend „Overgegeven den XXVI October 1622"

208. 1618. den 9 April.

Schrijven van Arnold Matthias, scholt te Stralen, aan den Momber Henrick Cox, waarbij wordt te kennen gegeven, dat de bekentenis van den wegens brandstichting geëxecuteerden Jan Hulsman aan de Raden te Cleve en aan den ambtsverwalter Ducker is overgezonden, terwijl tevens de geheele bekentenis aan den Momber wordt toegezonden enz.

Eigenhandig geschreven en onderteekende brief op papier (met 5 andere op die zaak betrekking hebbende stukken.)

209. 1618. 31 Mei.

Antwoord van Ridderschap en Steden aan het Hof etc. op het daags te voren namens den Stadhouder voorgestelde, betreffende verschillende punten o. a. dat, ingeval iemand zich met een uitspraak van het Hof bezwaard gevoelt, in plaats van de groote revisie, als te kostbaar, een ander middel beraamd behoort te worden, dat de klagende partijen met de minste kosten binnenlands worden geholpen etc.

Ongeteekende minuut op papier.

(In dorso staat, dat het stuk in presentie van den Heer Cancelier en de Raden, mitsgaders van Heeren Gedeputeerden door den secretaris Boschman op 31 Mei 1618 is voorgelezen. Hierbij een ongeteekende minuut van de voorgestelde punten.)

210. 1618. Tot Ruremunde den XVIIen Octobris.

Verklaring van den griffier, Jeronimus van den Kerckhove, dat de licentiaat in de rechten Roelant Weierstraes op 18 September 1618 nog in leven is geweest, zooals hem uit een brief (1) van Weierstraes aan den heer Tilman van Bree op dien datum geschreven is gebleken.

Minuut, ongeteekend op papier.

---

(1) De brief aan v. Bree is echter gedagteekend 18 September 1617. Zie op dien datum. Zie ook op 24 April 1619.

211. 1618.

Requesten en andere stukken, betreffende het geschil tusschen Hendrik van Bijlandt, heer van Walbeeck, en die van Stralen wegens het arresteeren en aanhouden van personen en beesten tengevolge van door Stralensche ingezetenen in de heerlijkheid Walbeeck gepleegden moedwil.

Origineelen en copieën.

(Vergelijk 1623 en 1624. Rechterl. stukken.)

212. 1618/19.

Stukken, betreffende het geschil tusschen de Weduwe Lens Tillen en Stralen over voldoening van de achterstedige gelden (pensioenen).

Origineelen en copieën op papier.

213. 1619. Gulich den 24 Aprilis.

Schrijven van den licentiaat Roland Weierstraes aan den raadsheer von Rhandelrhadt, der rechten doctor, dat hem 10 kroonen maandelijks voor onderhoud door den Koning van Spanje waren toegelegd, die zijn (Weierstraes) zwager J. van Wijrt voor hem ontving, dat hij een attestatie van in leven te zijn noodig had en die naar Brussel moest opzenden, waarvoor hij niet te Roermond konde komen; — hij verzoekt om eene zoodanige attestatie etc.

Eigenhandig en onderteekend schrijven van Weierstraes op papier.

Hierbij een gelijk schrijven aan den Raadsheer van Bree.

214. 1619. Gegeven binnen onse stad Ruremunde den vijfthiensten dach van de Maent Mey.

Mandement van de Aartshertogen om een schepenuitspraak van Rijnberk, waarvan „pretenselyck" voor het gericht te Nuys was geappelleerd, te niet te doen, ten aanzien van Johan van Weze, ontvanger der licenten te Rijnberk, die uit zijne administratie 10818 gld.—13.—9 (waarvan hem in 1616 6000 gl. waren kwijtgescholden) was schuldig gebleven met bevel, dat ingeval van Weze niet de verschenen termijnen voldeed en behoorlijk borg voor het vervolg stelde, hij daartoe bij parate executie zoude worden gedwongen enz.

Minuut op papier, ongeteekend.

215. 1619.

Stukken, betreffende een geschil tusschen Gerrit van Eyl en den drossaart enz. van Stralen over voldoening van contributiepenningen.

Origineelen op, papier.

216. 1619. Tot Ruremunde den IIe July.

Schrijven van het Hof te Roermond aan ?, dat de zaak tusschen den heer van Corswarem contra de heeren van der Heyden, licentiaat Wustinck en Arnt van Meysenborch moge worden afgedaan, in welke zaak de heer van Corswarem „surrepticelyck ende obrepticelyck" surchéance zou hebben verkregen tegen de landsprivilegiën, waarover de drie genoemde heeren zich dagelijks beklagen, etc.

Ongeteekende minuut op papier.

217. 1619. De notre ville de Bruxelles le 30 d'Aougst.

Schrijven van de Aartshertogen aan Graaf Henrick van den Bergh, waarbij een request van de ingezetenen van Oldenzaal wordt toegezonden, met verzoek om advies.

Origineel op papier, onderteekend door B. de Berty.

218. 1619. Ut Oldenzael den 29 September.

Schrijven van den Raadsheer J. Schulten aan de Raden te Roermond, mededeelende, dat de kapitein Lucas Cayro, commandant van Oldenzaal, hem had geklaagd, dat het brood te licht werd gebakken: dat hij niets in die zaak heeft willen doen, alvorens het gevoelen dienaangaande van Stadhouder en Raden te kennen enz.

Eigenhandig onderteekend en geschreven schrijven van J. Schulten.

(Vergelijk 16 Nov. 1619.)

219. 1619.

Request en appointement van het Hof, dd. 16 October 1619, waarbij schout en schepenen van Stralen gelast worden de in beslag genomen schepen van het Onze Lieve Vrouwe klooster in het Sandt bij Stralen, vrij te laten.

Origineel op papier.

220. 1619. Uth Oldenzael den 16 Novembris.

Schrijven van burgemeesters. schepenen en raad van Oldenzaal

aan de Raden te Roermond, dat ten onrechte is geklaagd, dat het brood te Oldenzaal lichter gebakken zou worden dan in andere plaatsen, onder het ressort des Konings en dat ook de klacht over het bier ongegrond is.

Origineel op papier, onderteekend ter ordonnantie van den magistraat Nic. Lind, secretar.

(Vergelijk 29 Sept. 1619.)

221. 1619/24.

Stukken, betreffende de gerechtigheid van Gelderland op de heerlijkheid Geldrop, om die tegen Gelderland te bewijzen.

Origineelen.

(Inv. Hof, p. 381)

222. 1620. Donné en notre ville de Bruxelles le XV d'Octobre.

Remissie door de Aartshertogen verleend aan Daniël van Elmpt, heer van Elmpt, van eene boete van 1000 guldens, waarin hij was veroordeeld, omdat hij Willem Gruytkens, die wegens „adultère incestueux" gevangen was gezet en daarna weder losgelaten, ongestraft had laten ontsnappen en omdat hij de zaak met Mathieu Bijten, beschuldigd van diefstal, had afgemaakt.

Autentieke copie op papier van den notaris Jan Fortamps te Brussel.

223. 1621. De Bruxelles le XXVI de Juillet.

Schrijven van de Aartshertogin aan Cancelier en Raden, dat zij ten onrechte een schip van Cornille Holtacker uit Gelder, onder cautie, hadden laten passeeren, zonder de tolpachters te hebben gehoord, terwijl reeds meermalen aan de Kamer was bevolen Holtacker te dwingen de verschuldigde rechten te voldoen, met de kosten van het proces, op straffe van die kosten op de jaarwedden van de leden der kamer, door den Landrentmeester-generaal Grammaye, te doen verhalen.

Origineel op papier ondert. door Isabel en lager door H. van Croonendael.

Hierbij een minuut memorie van de Rekenkamer, betreffende die, zaak aan het Hof, dd. 11 Sept. 1621.

224. 1621. De Bruxelles le XXVI de Juillet.

Schrijven van de Aartshertogin aan Cancelier en Raden, om

de hangende processen tegen de pachters van de tollen en licenten op den Rhijn en de Maas af te doen, inzonderheid dat tegen Henry En . . . . (1) van Gelder.

Origineel op papier ondert. door Isabel en lager door H. van Croonendael.

225. 1621. Tot Ruremunde den XI October.

Schrijven van de gecommitteerden aan den Momber, die, zooals men hoopte, te Brussel zal zijn, waarbij de authentieke copieën van hunne commissies, alsmede het grootzegel en contrazegel met het cachet van hare Doorl. Hoogheden, in was gedrukt, zooals die tot nu toe bij het zegelen van perkamente brieven en missiven zijn gebruikt.

Ongeteekende minuut op papier.

(Verg. Sivré Inv. Roermond II, p. 199.)

226. 1622. à Bruxelles, le 13 Décembre.

Schrijven van de Aartshertogin aan de Rekenkamer, om iemand uit haar midden af te vaardigen, ten einde met de Geldersche Rekenkamer (te Arnhem) in overleg te treden, betreffende de aanspraak der laatste op de helft der domeinen van den Koning welke aanspraak wordt gehouden te zijn in strijd met het accoord van 7 Juni 1622, tusschen Spanje en de Staten-Generaal aangegaan. De Aartshertogin wil tot het doen benoemen van een afgevaardigde overgaan „pour obvier aux exécutions dont ils (te weten de Arnhemsche Rekenmeesters) menaçaient les bons subjects de sa dite Majesté etc.

Origineel op papier. ondert. door Isabel en lager door de la Faille.

Met verschillende andere stukken origineelen en copieën, op die zaak betrekking hebbende.

227. 1623.

Aanteekeningen van den raadsheer Bree, betreffende het geschil tusschen den Koning en den abt van Siberch over het recht van aanstellen van schepenen te Stralen.

Ongeteekende minuut op papier.

---

(1) Naam uitgescheurd.

228. 1623. Tot Ruremonde den XV Meij,

Schrijven van het Hof aan scholt en schepenen van Elmpt, waarbij laatstgenoemden worden bevolen Elysabeth, weduwe van Geraerdt de Muller „clachteloos" te stellen.

Copie op papier, waarop het relaas van den bode van het Hof, Henrick van Ercklandt, dat hij het orgineel aan scholt en schepenen heeft ter hand gesteld.

229. 1623. Vuyt Venlo den 20 May.

Schrijven van Caspar Römer aan den Stadhouder en Raden, ter begeleiding van de door hem ingewonnen informatiën, betreffende Alitghen Schreyemaeckers (eene oude vrouw) verdacht van tooverij.

Eigenhandig geschreven en onderteckend schrijven van Casper Römer.

(Hierbij de informatiën.)

230. 1623. Den zevensten dag van den maent September.

Stadhouder, Cancelier en Raden bevelen den Momber op verschillende te Venlo aangehouden koopmansgoederen, op grond dat daartusschen verschillende soorten van vuurwapenen waren verborgen, arrest te doen, onder bepaling echter, dat die goederen door de kooplieden konden worden tot zich genomen, indien ze eerst behoorlijk cautie hadden gesteld, opdat de ambtenaren het aan hen toekomend 2/3 gedeelte van de aanhaling zouden kunnen bekomen.

Origineel op papier. ondert. door J. van den Kerckhove.

231. 1625. Tot Ruremonde den XXVIII Februarij.

Schrijven van ? aan ?, ter overzending van de 4 volgende extracten uit de Landrentmeesters-generaal-rekeningen.

1°. Extracten uit de rekeningen van den Landmeester-generaal Ido Grammaye, als: 1°. uit het slot van de 26ste 2jarige rekening van de domeinen over 1621 en 1622, gesloten 31 Januarij 1624; 2°. uit het slot van de 28ste rekening van de beden en schattingen van 1 Januari 1623 tot 31 Maart 1624, gesloten 31 October 1624; 3°. uit het slot van den summieren staat van de rekening der beden en schattingen 1 April 1624 en zullende expireeren 31 Maart 1625, gesloten den 12 December 1624, en 4°. uit het slot van den summieren staat van de ontvangsten

en uitgaven van de domeinen van 1623 tot „desen dage toe", gesloten 11 December 1624.

Het schrijven is eene ongeteekende minuut op papier, terwijl de extracten door den griffier der Rekenkamer C. van der Meeren zijn onderteekend.

231*b*. 1626. De Bruxelles le 2 de Maij.

Schrijven van de Aartshertogen aan den ontvanger J. van Elshout, om een pertinenten staat over te zenden van het bedrag van de contributiën die door ieder dorp van zijn district aan de Staten van de rebelleerende provinciën worden opgebracht.

Gewaarmerkte copie.

232. 1626.

Stukken, betreffende een verzoek van Jan Ruttens te Stralen, dat in het proces voor het Hof, door hem tegen Engel Klaerkens te Dulcken gevoerd, waarvan de inventaris was opgemaakt en gesloten, de reproche en salvatie door Klaerkens ingediend, ontbreken.

Orig. op papier.

233. 1627.

Stukken, betreffende de klachten van den griffier de Haen over het inlegeren van soldaten in zijn huis te Lingen.

Origineelen en copieën op papier.

234. Zonder dagteekening. Misschien 1629.

Zie Sivré, Inv Roermond, III, p. 125, op 3 Aug. 1629.

Schrijven van ? (1) aan het Hof over het afdoen van eene rechtszaak, hangende tusschen „deser stadt" en den Heer van Hellenraedt over vrijdom dier stad op den tol te Asselt.

Minuut of copie, ongeteekend op papier.

235. 1631. Fait à Bruxelles le 16 de Janvier.

Lastgeving van den koning van Spanje aan den Gouverneur

(1) Nijmegen ?

van Weert de personen van Hubert en Dierick Janssen vrij te laten.

Notarieel afschrif op papier van den notaris J. van Hynsberch met nog een stuk, betreffende die zaak.

236. Stukken, betreffende Meursche leenen en eenige andere, betreffende de graven van Meurs.

Minuten en gewaarmerkte copieën door W. v. Criep.

237. Zonder dagteekening.

Verzoekschrift van le suprême Conseil du duché etc. aan de Aartshertogen tot verhooging van de jaarwedden, zooals ten aanzien van den Raad van Brabant is geschied, terwijl de leden thans nauwlijks met hun gezin kunnen bestaan en zich niet, in navolging van den raad van Brabant, kunnen kleeden „avec des longues robes et aultrement, afin qu'ils puissent estre differentiez des bourgeois et subjects de moindre qualité.

Minuut of copie op papier, ongeteekend.

238. Zonder dagteekening.

Uittreksel uit de rekening van den Licentmeester te Roermond Goessen van Dulcken, loopende van 1 April 1593 tot 31 Maart 1594.

Authentick uittreksel op papier ondert door Jacop de Cupere, Tilman van Bree.

239. Zonder dagteekening.

Opgave van pandschappen en domeinen aan den Koning toekomende in het Quartier en de stad van Nijmegen en in het Overkwartier.

Twee ongewaarmerkte minuten of copieën op papier.

240. de Venloe le 17 d'Auougst.

Schrijven van? aan „Monsieur mon Cousin" over klachten van de kooplieden, dat ze niet in de questie van de licenten waren gehoord etc.

Ongeteekende minuut op papier.

241. Zonder dagteekening.

Schrijven van? aan de Raden te Brussel om zich te beklagen

dat de hem toekomende gelden wegens verrichte werkzaamheden niet worden uitbetaald, terwijl hij toch 46 jaren den Koning trouw heeft gediend en alles daarvoor heeft verlaten enz,

Ongewaarmerkte minuut in de Fransche taal, op papier.

242. Zonder dagteekening.

Uittreksel, betreffende de opbrengst van smaltienden te Heinsbeeck etc.

Ongewaarmerkte copie op papier.

243. Zonder dagteekening.

Schrijven van? aan „Monsieur mon Cousin", dat hij den brief van het Hof aan Zijne Hoogheid heeft gelezen, doch dat hij dien een weinig aanmatigend vindt.

Ongeteekende minuut op papier.

244. Zonder dagteekening.

Memorie ten behoeve van den Cancelier opgemaakt, betreffende eenige aanhangige rechtszaken.

Ongeteekende minuut op papier (van de hand van den griffier J. van Kerckhove.

245. Zonder dagteekening.

Request van Frantz Jansen, burger te Venlo, aan den Graaf Henrick zu den Bergh, om in eene zaak tusschen den Rekenmeester Elschodt en des suppliants schoonmoeder, waarin de Raden te Roermond hadden verklaard, dat de zaak, bij faute van revisie ter behoorlijke tijde gedaan, niet tot hen was gedevolveerd, te intervenieeren, opdat de zaak ter vermijding van langdurige processen in goede vriendschap mocht worden afgedaan.

Origineel, ongeteekend op papier.

246. Zonder dagteekening.

Extract uit een brief aan joncker Draeck, den 24 April .... geschreven, betreffende de immissie door de crediteurs van de kinderen van wijlen Willem van Horne gedaan.

247. Zonder dagteekening.

Copie van een staat van thinsen van de stad Erckelentz.

Ongewaarmerkte copie op papier.

248. Zonder dagteekening.

Schrijven, in de Fransche taal, van ? aan „Monsieur mon Cousin", dat, naar aanleiding van diens laatste schrijven, hij zich op het stuk van den tol te Urmond heeft geïnformeerd: dat er voorheen geen lijst of tol heeft bestaan en dat men wel het licent in een tol zou willen veranderen en zoodoende een voortdurenden last in plaats van een tijdelijken aan de onderdanen van Z. Majesteit opleggen.

Minuut, ongeteekend op papier.

249. Zonder dagteekening.

Schrijven, in de Fransche taal, van ? aan ?, dat hij het accoord (betreffende de licenten) heeft nagegaan en geene groote aanmerkingen heeft; alleen wil hij opmerken, dat de termijn van 3 jaren voor de licenten te Ravenstein hem te lang toeschijnt.

Ongeteekende minuut op papier.

250. Zonder dagteekening.

Schrijven van ? aan „Messeigneurs", dat men de commissies van Zijne Hoogheid heeft ontvangen in zake de licenten te Venlo etc.

Ongeteekende minuut op papier.

251. Zonder dagteekening.

Schrijven van ? aan „Monsieur mon Cousin", waarbij de schrijver zijne vreugde te kennen geeft, dat de zaak van de afschaffing van de Kleefsche en Gulicksche licenten haar beslag heeft gekregen.

Ongeteekende minuut op papier.

252. Zonder dagteekening. (1607 ?)

Memorie (vermoedelijk van den Cancelier van Criep) over de tienden te Bracht.

Ongeteekend op papier. Zie nº. 156.

253. Zonder dagteekening.

Memorie van de gemachtigden van den Hertog van Gulick, Kleef en Berg, betreffende de erfpacht van 24 malder rogge en 5 malder haver in Lobbroeck.

Ongeteekende minuut of copie op papier.

254. Zonder dagteekening.

Memorie, betreffende de erfpacht van den Hertog van Gulick te Brugge.

Ongeteekende minuut of copie op papier.

255. Zonder dagteekening.

Punten waarop, ten verzoeke van mr. Arnoldt de Haen, Raad en Momber (1) de deurwaarder van de Rekenkamer, Frans Blinckvliet, zal worden verhoord, betreffende het verschijnen van de Haen in de zittingen van de Rekenkamer.

Ongeteekende minuut op papier.

(Zie des Mombers de Haen's verzoek om tevens Raad te worden, Sivré, Inv. Roermond, II, p. 200.)

256. Zonder dagteekening.

Aanteekening van den Canceliër van Criep (?), in antwoord op een missive van 29 December van wegen de Gulicksche Raden, geschreven over Tilman op den Ordt van Dulcken en omtrent het exhibeeren van questieuse rekeningen, door de vrouw van Reed.

Ongewaarmerkt stuk op papier.

257. Zonder dagteekening.

Pakket stukken, betreffende de waarde van den goudgulden.

Minuten of copieën op papier, ongeteekend.

258. Zonder dagteekening.

Vermelding van de gronden, waarop aan den Koning van Spanje het recht over de Nederlandsche gewesten is aangekomen.

Ongewaarmerkte copie op papier met duplicaat.

259. Zonder dagteekening.

Memorie, betreffende de gewone inkomsten van de gerebelleerde provinciën.

Ongewaarmerkte copie op papier met duplicaat.

---

(1) De Haen is op 13 Februari 1620 tot Raad en Momber aangesteld.

260. Zonder dagteekening.

Opteekening van de geschenken door de gezanten van den Sultan aan den Koning van Spanje aangeboden, waaronder 4 leeuwen. Met eene vertaling in het Latijn van des Sultan's brief aan den Koning.

Ongewaarmerkte copie op papier.

261. Zonder dagteekening.

Schrijven van ? aan den Aartshertog, dat hij weet van welk belang de stad Venlo is etc.

Ongewaarmerkte minuut op papier in het Latijn.

262. Zonder dagteekening.

Verzoekschrift van Hendrik in der Horst aan den Magistraat van Roermond, zich beklagende over Reyner van Horsbach uit Gulick of Kleef, wegens het ter executie stellen tegen hem van eene sententie door den officiaal van Luik gewezen.

Origineel op papier, ongeteekend.

263. Zonder dagteekening.

Edict, waarbij de betrekking van garde des sceaux de France door den Koning van Frankrijk in het leven werd geroepen.

Ongewaarmerkte copie.

264. Zonder dagteekening.

Stukken, betreffende een grensgeschil tusschen Korcken en Hensberch.

Ongewaarmerkte copieën op papier, waarbij 2 schetskaartjes.

265. Zonder dagteekening.

Verzoek van Herman Schmidt then Eick, aan zijn leenvrouw gericht, om zijne tienden, genaamd „Up den Werden", te mogen verkoopen, tengevolge dat hij door een brand in groot gevaar was geraakt.

Origineel op papier ondert. door Herman Schmidt then Eyck.

266. Eenige stukken, betreffende Yssem, als o. a.:

Frederik van Meurs verbindt zijn huis Yssem met toebehooren,

met uitzondering van eenige opgenoemde goederen van Johan van Velmerken, wegens 400 Rijnsche guldens, door laatstgenoemden aan van Meurs geleend. Zonder dagteekening,

Ongewaarmerkte copie op papier.

1468. der ersten fridaich na Zynt Fytsdach.

Willem van Boetzeler belooft den graaf Vincentius van Meurs, dat hij 200 Rijnsche guldens, waarmede hij zijn goed „Zon", onder Yssem, ten behoeve van Johan van Wienhorst had bezwaard, dat een leengoed van Meurs was, binnen 6 jaren zal lossen.

Ongewaarmerkte copie op papier.

Rekening van St. Marcus 1477—7 April 1478 (blijkens de hand der opschriften, uit Roermond afkomstig).

267. Zonder dagteekening (doch na 1612).

Memorie van informatie van Juliaen Volbur, waarin voorkomt dat de adel geene gelden wilde inwilligen, alvorens er verantwoording van de in Januari en Februari 1612 uitgezette gelden was gedaan; dat den Commissaris verboden wagens van Lingen tot Groenlo gegeven waren, en dat, zooals men zeide, hij wel twee wagens met hammen had volgeladen enz.

Minuut, ongeteekend op papier.

268. Zonder dagteekening.

Verzoek van pastoor en kerkmeesters van Aldenkercken (voogdij Gelre) aan de Rekenkamer te Roermond, dat de rentmeester te Gelre moge worden gelast aan hen uit te betalen hetgeen aan de kerk is verschuldigd.

Ongewaarmerkte copie op papier.

(Uit de losse stukken Rekenkamer, bundel orig. missiven en minuut-missiven, 1600—1666).

„Register, aangaende diverse ordonnantiën ende placcaeten, meest beginnende ab anno 1604 tot annum 1614 synde niettemin eenige van andere jare daer inne oyck geschreven", 267 folio's perk. band met register.

Het oudste daarin voorkomende stuk is eene copie van de crimineele ordonnantie van Philips II van 5 Juli 1570.

De stukken zijn alle gecollationeerd en geteekend door den griffier J. van den Kerckhove.

(Inv. Hof door P. Nijhoff, fol. 412).

„Register desen Hove aengaende", bevattende copieën van verschillende ordonnantiën, instructiën enz., gecollationeerd en geteekend door den griffier J. van Kerckhove, ongefolieerd, perk. band, zonder register.

Het oudste daarin voorkomende stuk is de ordonnantie van de Cancelarij van Gelderland van 18 Oct. 1547, het jongste van 11 Maart 1627, zijnde een advies van den Geheimen Raad, betreffende een request door Fred. Micault, drossaard van Lingen en de Ridderschap enz ingediend, waarbij wordt verzocht cassatie van de proceduren, die zijn begonnen tot laste van gemelden drossaard en van verschillende judicieele akten door de Raden Johan Cuijermans en Anthonis Broersma gegeven etc.

Wij achten ons ten *zeerste* verplicht hier openlijk onzen besten dank te betuigen aan onzen hooggeachten Ambtgenoot, den Rijksarchivaris van Gelderland te Arnhem, voor de groote moeite, door zijn hulp in de correctie van deze bijlage, zoo welwillend betoond.

De Rijksarchivaris in Limburg,

A. J. Flament.

BIJLAGE II.

DE RIJKSARCHIEVEN TE ROERMOND IN 1895.

(Vervolg van de bijlage in de verslagen over 1894)

Bij Koninklijk besluit van 7 Januari 1895, (*Staatsblad* n° 2), werden onderscheiden besluiten van den Raad en van het gemeentebestuur te Roermond, ten vorigen jare genomen, vernietigd; dit Koninklijk besluit luidt als volgt:

IN NAAM VAN HARE MAJESTEIT WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

WIJ EMMA, KONINGIN-WEDUWE, REGENTES VAN HET KONINKRIJK,

Op de voordracht van den Minister van Binnenlandsche Zaken van 10 October 1894, n°. 2214, afdeeling Kunsten en Wetenschappen, tot vernietiging van:

1°. een besluit van Burgemeester en Wethouders, van *Roermond* van 1 Juli 1894, n°. 6591*c*, waarbij de afgifte geweigerd wordt van stukken uit het archief te *Roermond*, opgevorderd door den Commissaris der Koningin in *Limburg*;

2°. een besluit van den Raad der gemeente *Roermond* van 2 Juli 1894, waarbij Burgemeester en Wethouders gelast worden zich feitelijk te verzetten tegen het wegvoeren van archiefstukken, zoolang niet is uitgemaakt wat tot het archief der gemeente behoort;

3°. een besluit van Burgemeester en Wethouders van *Roermond* van 2 Juli 1894, waarbij wordt goedgekeurd een voorstel om met behulp der Rijkspolitie het wegvoeren der archiefstukken te beletten;

4°. een besluit van Burgemeester en Wethouders van 3 Juli 1894, waarbij overeenkomstig laatstgemeld besluit de Rijkspolitie wordt uitgenoodigd maatregelen te nemen om het terugbrengen te bevorderen van die archiefstukken, welke de Rijksarchivaris

in *Limburg* tegen den wil en niettegenstaande verzet van dit college heeft ingeladen of althans het vervoeren er van te beletten;

5°. een besluit van den Raad der gemeente *Roermond* van 19 Juli 1894, waarbij aan Burgemeester en Wethouders wordt opgedragen, zich feitelijk te verzetten tegen het wegvoeren van archiefstukken, ten raadhuize berustende of gepakt in wagens;

Overwegende, dat al deze besluiten de strekking hebben om de uitvoering te beletten van eene aanschrijving van 30 Juni 1894, n°. 1439 afd. K. W. van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan den Rijksarchivaris in *Limburg*, belast met het beheer van 's Rijksarchiefdepôt te *Roermond*, om stukken uit dat depôt over te brengen naar 's Rijksarchiefdepôt te *Maastricht*;

Overwegende dat dit beheer, hetwelk reeds uit zijnen aard een onderwerp is van Rijksbelang, na aanvankelijk van Regeeringswege gevoerd te zijn krachtens de wet van 7 Messidor, An II (uitvoerbaar verklaard bij besluit van het Directoire Exécutif van 10 Germinal, An IV), de wet van 6-27 Maart 1791 (uitvoerbaar verklaard den 26sten Brumaire, An IV) en de wet van 19 Vendémaire, An IV (uitvoerbaar verklaard den 13den Frimaire, An IV), geregeld is bij de wet van 5 Brumaire, An V (afgekondigd den 16den Brumaire, An V), terwijl het recht der Regeering op dat beheer bovendien voortvloeit uit het Keizerlijk decreet van 20 Februari 1809;

Overwegende dat mitsdien de bovengemelde besluiten van den Raad en van Burgemeester en Wethouders van *Roermond* vormen eene inmenging van het gemeentebestuur in het beheer der Regeering over een Rijksarchiefdepôt, en derhalve in strijd zijn met art. 150 der gemeentewet;

Overwegende, wat betreft in het bijzonder het bovenvermeld besluit van Burgemeester en Wethouders van *Roermond* van 2 Juli 1894, dat tot het nemen daarvan geene vergadering van het college van Burgemeester en Wethouders belegd, noch gehouden is, doch alleenlijk een door den Burgemeester opgesteld voorstel bij een rondgaand schrijven aan elk der Wethouders ter goedkeuring is toegezonden;

dat derhalve dit besluit ook is genomen in strijd met art. 92 der gemeentewet;

Gelet op art. 153 der gemeentewet;

Den Raad van State, gehoord (advies van 27 November 1894, n°. 15);

Gezien het nader rapport van den Minister van Binnenlandsche Zaken van 4 Januari 1895, n°. 24, afdeeling Kunsten en Wetenschappen;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Bovengemelde besluiten van Burgemeester en Wethouders en van den Raad der gemeente *Roermond* te vernietigen wegens strijd met de wet.

De Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* geplaatst en in afschrift aan den Raad van State medegedeeld zal worden.

's Gravenhage, den 7den Januari 1895.

EMMA.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,

VAN HOUTEN.

Uitgegeven den *elfden* Januari 1895.

De Minister van Justitie,

VAN DER KAAY.

Dit Koninklijk besluit, hetwelk de onwettige handelingen van den Roermondschen Raad en van het gemeentebestuur nietig verklaarde, kon natuurlijk geen verandering brengen in den loop van de voor den rechter aanhangig gemaakte vraag of de ten vorigen jare aanvankelijk onder berusting van het gemeentebestuur ingepakte archieven te recht door den burgemeester aangehouden waren geworden in strijd met de door den Commissaris der Koningin gedane en door den burgemeester aanvaarde opdracht.

Terwijl dus het beroep in cassatie van den Staat tegen het

arrest van het Gerechtshof te 's Hertogenbosch, hetwelk de uitspraak van den president der Rechtbank te Roermond bevestigd had, aanhangig was, deed de Burgemeester op 28 Januari 1895 aan den Minister van Binnenlandsche Zaken een voorstel tot minnelijke schikking, hetwelk op 30 Januari schriftelijk door Burgemeester en Wethouders werd herhaald.

Met dit voorstel kon zich de Minister niet vereenigen; de Commissaris der Koningin in Limburg deed op last van den Minister aan Roermond een ander voorstel bij een schrijven van 13 Maart 1895, luidende als volgt:

„Ter voldoening aan de mij door Zijne Excellentie den Minister van Binnenlandsche Zaken bij missive van voorgisteren n°. 446, afd. K. W. gegeven opdracht, heb ik de eer U namens Zijne Excellentie het navolgende mede te deelen.

„De Minister heeft uw voorstel, omschreven in uw brief van 30 Januari 1895, n°. 7114 overwogen.

„Volgens dit voorstel zou de Regeering tegenover de aanbieding van een brandvrij lokaal en de schenking van de documenten welke geacht kunnen worden tot het Oud-Geldersch archief te behooren, doch door de gemeente Roermond door koop of schenking verkregen werden, zich verbinden om het aan het Rijk behoorende Oud-Geldersch Archiefdepôt te Roermond in stand te houden.

„Tegen de aanneming dezer schenking bestaat, wegens de daaraan verbonden voorwaarden, een volstrekt bezwaar.

„Het absoluut recht der Regeering om over 's Rijks Archieven te beschikken mag de Minister in geen geval verkorten en het voorstel van Burgemeester en Wethouders kan derhalve niet aangenomen worden.

„Ook is er geen voldoende grond om, in afwijking van de organisatie in alle andere gewesten ingevoerd, in de provincie Limburg een tweede Rijks-Archiefdepôt te houden tot bewaring van archieven welke slechts een gedeelte vormen van de oude-archiefcollectiën van het voormalig Overkwartier van Gelderland. Dit gedeelte is niet belangrijk genoeg gebleken om de kosten te wettigen, welke voor een afzonderlijk beheer en toezicht noodig zouden zijn. De kosten, welke volgens het van de zijde van de gemeente Roermond gedaan voorstel, èn door die gemeente èn door het Rijk zouden moeten worden gemaakt, zijn ten eenemale overbodig. Zoowel met het oog op de eischen, die aan een brandvrij lokaal moeten worden gesteld, als met het oog op het personeel, dat met de bewaring en bewerking van de archieven zoude moeten worden belast, mogen die kosten voor geen van beide partijen gering geschat worden. Te meer, daar

ook nu reeds op het geval zou moeten worden gelet, dat de Regeering in staat werd gesteld al wat tot het archief van het Geldersch Overkwartier behoort weder op ééne plaats bijeen te brengen.

„De handhaving van een Rijksdepôt te Roermond op den voorgeslagen voet zou de verwerving en vereeniging der oude Geldersche archieven, waarover met andere Mogendheden onderhandeld wordt, belemmeren en wellicht verhinderen.

„Na al het voorgevallene zou de Minister, met het oog op de bejegening, welke de Rijksarchivaris in Limburg bij de uitoefening zijner functiën te Roermond heeft ondervonden en de beleedigingen, hem zoowel in de pers als zelfs hem in de openbare zitting in de Tweede Kamer der Staten-Generaal aangedaan, bezwaar moeten maken hen te verplichten om op den duur te Roermond zijne ambtelijke werkzaamheden te verrichten.

„De Minister deelt voorts mede, dat hij intusschen niet ongeneigd is een laatste poging te doen om op minnelijke wijze aan de gerezen moeilijkheden een einde te maken; daartoe verzoekt Zijne Excellentie mij het volgend voorstel aan Uw College, namens hem, Minister van Binnenlandsche Zaken, te doen.

„De gemeente ziet af van alle rechten, welke zij zou kunnen ontleenen aan het arrest van het Gerechtshof te 's Hertogenbosch, dd. 13 November 1894 en aan de daarbij bevestigde beschikking van den President der Arrondissements-Rechtbank te Roermond, dd. 6 Juli 1894, en verbindt zich op geenerlei wijze meer inbreuk te zullen maken op het recht van vrije beschikking van het Rijk over het archief van het voormalig Overkwartier van Gelderland, zooals dit omschreven is in den inventaris aan Burgemeester en Wethouders toegezonden bij dezerzijdsch schrijven van 29 Juli 1890, n°. 1549, Afd. K. W.

„Daartegenover zou zich de Regeering verbinden:

„1°. af te zien van het recht van cassâtie tegen het voormeld arrest van het Gerechtshof te 's Hertogenbosch van 13 November 1894;

„2°. af te zien van de terugvordering van de huurpenningen van den grooten verhuiswagen, waarin de rechterlijke archieven geplaatst waren, welke wagen door het wederrechtelijk verzet der gemeente Roermond van 2 Juli tot 16 Augustus 1894 is aangehouden;

„3°. van de gemeente over te nemen de oorspronkelijke van het Oud-Geldersch archief afkomstige bescheiden, welke de gemeente kan aantoonen door koop of schenking verkregen te

hebben en welke nader vermeld zijn in bijgaande lijst A en deswege aan haar uit te keeren eene vergoeding in geld ten bedrage van f 348,70.

„Tevens is de Minister bereid tegen de daarvoor besteede prijzen over te nemen de in bijgaande lijst B omschreven archiefstukken, voor zoover de gemeente zich daarvan mocht wenschen te ontdoen. Deze lijst omvat de stukken door de gemeente aangekocht op de verkooping-Guillon in 1874, doch oorspronkelijk afkomstig van het Rijksarchief te Roermond, waarin zij, wat de kerkelijke archieven betreft, gekomen waren ten gevolge van de suppressie der Jesuieten en andere religieuse huizen door den Paus en door Joseph II en van de bisschoppelijke, kerkelijke en geestelijke gestichten door de Fransche Republiek.

„Namens den Minister heb ik de eer Uw College voorts mede te deelen, dat Zijne Excellentie op dit voorstel vóór 31 Maart a. s. door mijne tusschenkomst een definitief antwoord verwacht, zullende de Minister bij gebreke daarvan de noodige maatregelen nemen tot verzekering en handhaving van 's Rijks rechten."

Omtrent dit voorstel brachten Burgemeester en Wethouders den 26sten Maart het volgend preadvies aan den gemeenteraad van Roermond uit:

„Zooals aan Uwen Raad bekend is, werd de gemeente Roermond, bij arrest van het Gerechtshof te 's Hertogenbosch, in appel gewezen, tegenover den Staat der Nederlanden in het gelijk gesteld, in zake haar verzet tegen het wegvoeren van eenige archiefstukken.

„Daarmede was — het is U mede bekend — de hangende zaak in beginsel niet uitgemaakt.

„De archiefstukken bleven en zijn nog ter plaatse alwaar zij op rechterlijk bevel geborgen werden, tot tijd en wijle dat zal zijn uitgemaakt, welke van die stukken aan het Rijk, en welke aan de gemeente behooren, of wel op andere wijze omtrent het recht op de stukken tot een vergelijk zal zijn gekomen.

„Gemeld arrest werd tot nu toe niet aan den Staat beteekend, aanvankelijk omdat uitstel daarvan door den Rijks-advocaat werd verzocht aan den advocaat en procureur der gemeente; en later, omdat we vermeenden, eene poging te moeten doen, om het hangende geschil in der minne te regelen, iets wat ons gewenscht en raadzaam voorkomt, omdat een toestand van spanning tusschen den Staat en eene gemeente eigenlijk niet behoort te bestaan, en bovendien zulk een toestand op den duur voor de gemeente onraadzaam te achten is. Al heeft de gemeente — wat door den uitslag der gevoerde processen is

gestaafd — het recht aan hare zijde (1), toch houden wij ons er van overtuigd dat — ware bij de poging tot wegvoeren van het archief op andere, het waardigheidsgevoel der gemeente niet stuitende wijze te werk gegaan — dat wegvoeren op zichzelf indertijd niet zóó de gemoederen in spanning zou hebben gebracht als nu plaats had, en de zaak reeds lang tot wederzijdsch genoegen geregeld zou zijn.

„Wij zijn diep doordrongen van het besef, dat het vrijen Nederlanders betaamt, onverdiende blijken van klein- of minachting niet stilzwijgend over zich heen te laten glijden; maar niet minder beseffen wij dat het een der eerste plichten van ons college is om, indien een conflict als waarvan hier sprake is, zich heeft voorgedaan, al onze pogingen aan te wenden om dat conflict op voor de gemeente eervolle wijze op te heffen.

„Bij deze overwegingen — waarbij wij voornamelijk het belang der gemeente, aan onze zorgen toevertrouwd, in het oog hadden — deed zich in de allereerste plaats voor: Heeft Roermond kans, het oud-Geldersch archief binnen de muren van zijn raadhuis te zien terugkeeren en te behouden?

„Uit een oogpunt van recht en billijkheid moet die vraag, meenen wij, volmondig toestemmend beantwoord worden.

„Immers Roermond was sedert eeuwen de bewaarplaats van dat archief; een tractaat tusschen onderscheidene Mogendheden sanctioneerde dit (2); bij overmacht wederrechtelijke wegvoering werd door terugzending hersteld (3); een genomen algemeene maatregel van inwendig bestuur wees Roermond — met uitsluiting van alle andere steden in den lande, die geen hoofdsteden van provinciën zijn — aan als eene depôtplaats voor Rijks-archiefstukken; Roermond beschouwde dit archief als zijn

---

(1) De onjuistheid dezer bewering springt in het oog. Het genoemde proces kon uit den aard der zaak hoegenaamd niets beslissen omtrent Roermonds vermeend recht op de archieven door de Regeering als 's Rijks archieven beschouwd, en het deed dit dan ook niet. Het proces liep alleen over de praealabale vraag of de conservatoire maatregel, het aanhouden der archieven *totdat over het recht daarop beslist zou zijn*, te recht door den President der Rechtbank was ingewilligd.

(2) Het barrière-tractaat, waarop hier gedoeld wordt, daargelaten dat het heden alle rechtskracht mist, bepaalde wel dat de archieven in de stad Roermond vereenigd zouden blijven, maar kende geenerlei recht aan die gemeente toe.

(3) Hier wordt gedoeld op de wegvoering van archiefstukken op last der Belgische Regeering in 1831. Van het standpunt dier Regeering die zich beschouwde als de opvolgster der Nederlandsche in Limburg, was de wegvoering van stadsarchieven niet wederrechtelijk. Zie verslagen van 1894, p. 442—449.

troetelkind, stelde aan en bezoldigde een archivaris daarvoor (1), richtte een brandvrij lokaal er voor in (2), vermeerderde het door aankoop van stukken, en zijne beste burgers stonden gratis stukken daarvoor af; Roermond maakte in eene reeks van jaren belangrijke kosten voor dat archief; en de Rijksregeering keurde dit goed, niet alleen, maar droeg, ten bewijze daarvan, later bij in de geldelijke lasten, door de helft van de wedde van den archivaris voor hare rekening te nemen (3).

„Volkomen te goeder trouw beschouwde Roermond dus het oud-Geldersch archief als een schat, die — al bleef hij voor een groot deel Rijkseigendom — voortdurend onder zijne bewaring zou blijven (4) Wij waren in de meening, dat die denkbeelden door ieder, die met de toestanden bekend is, zouden worden gedeeld, en veroorloofden ons dientengevolge eene poging te wagen om het archief voor Roermond te behouden, en richtten daartoe ons hierbij overgelegd schrijven van 30 Januari jl. aan den Minister van Binnenlandsche Zaken.

„In antwoord daarop ontvingen wij het mede hierbij overgelegd schrijven van den Commissaris der Koningin van 13 Maart jl. Kab. n°. 20. Daarin wordt ons, namens gemelden Minister van Binnenlandsche Zaken, medegedeeld, dat hij ons gevoelen niet deelt aangaande het recht om het archief in Roermond te behouden; en in de tweede plaats een voorstel gedaan, om de zaak op andere wijze voorgoed te regelen.

„Wat betreft het recht en de billijkheid van dat behoud, hebben we onze meening bereids uiteengezet. Thans rijst de vraag: zal het ons — uit wettelijk oogpunt beschouwd — baten, aan dat behoud te blijven vasthouden, nu de Landsregeering daartoe volstrekt ongeneigd blijkt te zijn?

„Hoe ongaarne ook, meenen we deze vraag ontkennend te moeten beantwoorden. De eenige banden toch, waardoor het

---

(1) Dit deed Roermond ter vervulling der voorwaarde haar door de Regeering opgelegd, toen deze onder reserve harer rechten besloot het archief te Roermond voorloopig te laten.

(2) Van een brandvrij lokaal is nooit sprake geweest.

(3) Deze voorstelling is onjuist. De Regeering benoemde den persoon, die stadsarchivaris was tot Rijksarchivaris om te verzorgen het te Roermond aanwezig Rijksarchief; de Koning gaf hem de vergunning, om tevens gemeente-archivaris te zijn voor het gemeente-archief.

(4) Roermond wist evenwel zeer goed dat het Rijksarchief in bewaring was bij den Rijksarchivaris, niet bij de gemeente.

archief wettelijk aan Roermond verbonden is, zijn de volgende:

„*a.* Art. 18 van het Barrière-tractaat van 15 November 1715, bepalende: „Alle documenten en papieren, raackende het Overquartier van Gelderland, zullen als voor deezen blijven in de archieven tot Roermond.

„Deze band kan echter verbroken worden, met toestemming van de Koningin van Engeland en den Keizer van Duitschland (1), zijnde de partijen welke destijds met de Staten-Generaal der Vereenigde Republiek het genoemde tractaat sloten.

„In hoeverre de Engelsche en Duitsche Regeering tot het wegvoeren der archieven reeds toestemming verleenden is ons niet bekend. Alhoewel in afwijking van het gevoelen van vroegere Ministers van Binnenlandsche Zaken, zijn wij op 't oogenblik van oordeel, dat uit eene verplaatsing van het archief door de Nederlandsche Regeering, zonder de noodige toestemming van Engeland en Duitschland voor Roermond geene moeielijkheden kunnen voorvloeien en de gemeente niet verplicht is voor de handhaving van het tractaat te waken (2).

„*b.* De hiervoren reeds aangehaalde algemeene maatregel van inwendig bestuur, waarbij is bevolen dat Roermond een Rijksarchiefdepôt zal zijn.

„Deze band kan verbroken worden door intrekking van gemeld besluit, waartoe de Regeering — de Raad van State gehoord — elk oogenblik kan overgaan.

„*c.* Het eigendomsrecht van Roermond op die stukken van het archief, welke door aankoop of schenking verkregen zijn.

„Deze band heeft, naar onze meening, voor de gemeente geen groot belang. Immers, wat zullen wij met deze stukken, die grootendeels alle onderling verband missen, doen? Welk nut zullen zij ons aanbrengen, in vergelijking met dat wat ze hebben, indien ze in het archief op hunne plaats blijven? En bovendien: van vele dier stukken zal het moeilijk, zoo al niet onmogelijk zijn, het eigendomsrecht der gemeente te staven dewijl die — alweder doordat men te goeder trouw meende, dat alle stukken in Roermond zouden blijven — op hunne plaats in het archief gerangschikt zijn, zonder er aan te denken,

---

(1) Burgemeester en Wethouders vergeten hier dat de Keizer van Duitschland, hier bedoeld, sedert 1806 niet meer bestaat.

(2) Zeer merkwaardig is de erkenning dat de gemeente uit het Barrièretractaat, waarmede men steeds schermde, geen recht putten kan.

consciencieus daarvan aanteekening te houden, waardoor dat eigendomsrecht later zou kunnen bewezen worden.

„In overeenstemming met het voorafgaande en met het bekende „aut Cesar, aut nihil", meenen wij Uwen Raad in overweging te mogen geven, wat we de eer hebben bij deze te doen:

„1°. af te zien van pogingen, om het oud-Geldersch archief hier te Roermond te houden, dewijl — bij het dienaangaande duidelijk uitgesproken gevoelen door de Landsregeering — weinig kans bestaat dat de pogingen zouden slagen; en bovendien — hierop leggen wij vooral nadruk — dewijl dat behoud ook geen punt van eisch van de zijde der gemeente heeft uitgemaakt.

„2°. In het archief te laten alle stukken, welke door de gemeente aangekocht of door schenking verkregen zijn; terwijl die stukken, zonder het overige archief van betrekkelijk weinig waarde zijn; doch daarmede vereenigd, het archief zeer in waarde zou stijgen, iets waarin de gemeente — ten bate van het Rijk — groot belang stelt.

„3°. Voor de onder 2 bedoelde stukken af te zien van de daarvoor aangeboden som van f 348,70; dewijl de som in het niet zinkt in verhouding tot de groote sommen duizenden guldens, door de gemeente aan het archief, hier bedoeld, ten koste gelegd, dit laatste echter onder de mits dat aan de gemeente in ruil voor de onder 2 bedoelde stukken kosteloos worden afgestaan, de archieven in de overige Rijksdepôts aanwezig, die uitsluitend op Roermond betrekking hebben.

„Wij zouden door het voorafgaande onze taak in deze als afgedaan kunnen beschouwen ware het niet, dat nog andere eischen gesteld worden dan het ongehinderd doen wegvoeren van het besproken archief.

„Dienaangaande hebben wij gemeend, het advies te moeten inwinnen van den rechtsgeleerde, die de zaak der archieven voor de gemeente heeft behandeld, welk advies hierbij is gevoegd.

„De Minister van Binnenlandsche Zaken stelt onder andere als voorwaarden, dat de gemeente zal afzien van alle rechten, welke zij zou kunnen ontleenen aan de in haar voordeel uitgesproken rechterlijke arresten, en zich te verbinden, op geenerlei wijze meer inbreuk te zullen maken op het recht van vrije beschikking van het Rijk over het archief van het voormalig overkwartier van Gelderland.

„Werd aan die laatste voorwaarden voldaan, dan zou Uw Raad daardoor tevens verklaren, dat — men lette op het door ons onderschrapte woordje „meer" — hier vroeger reeds op dat recht

inbreuk zou zijn gemaakt. En dat dit niet het geval is, zullen wij voor Uwen Raad wel niet behoeven te bepleiten.

„Bovendien meenen wij, dat, door aan al de door de Regeering gestelde voorwaarden te voldoen voor rekening van de gemeente zou komen een gedeelte van de proceskosten, en van de huur der wagens, waarin de archieven aanvankelijk geladen, en later een tijd lang bewaard zijn.

„Wij kunnen het onmogelijk billijk vinden, dat bedoelde kosten door de in alle opzichten in het gelijk gestelde gemeente gedragen worden.

„Wij meenen door het vorenstaande duidelijk van onze meening ter zake te hebben doen blijken, en vertrouwen, dat door het opvolgen daarvan de zaak op voor de gemeente eervolle wijze zal beëindigd worden, welk laatste zeker ons aller wensch is.

„Wij hebben de eer, die meening aan uw oordeel te onderwerpen, en u, in overeenstemming daarmede in overweging te geven, te besluiten ons te machtigen, nader met den Minister van Binnenlandsche Zaken in overleg te treden, en daarbij aan te bieden, te handelen zooals onder de punten 1, 2 en 3 hiervoren is omschreven onder voorwaarde:

„*a.* dat de stukken, aan het slot van punt 3 vermeld, aan de gemeente Roermond kosteloos in eigendom overgaan, en ter harer beschikking worden gesteld;

„*b.* dat de Staat berust in het arrest van het gerechtshof 's Hertogenbosch, in de archieven-quaestie gewezen;

„*c.* dat van de kosten van de processen, in beide instructiën, zoomede van die van wagen- en casu quo lokaalhuur voor vervoer en berging van de besproken archiefstukken door de gemeente Roermond niets behoeft te worden betaald."

Met dit merkwaardig praeadvies, waarbij het gemeentebestuur erkende dat Roermond eigenlijk geen rechten op het Rijksarchief kon doen gelden, dat men zelfs niet in staat was de stukken aan te wijzen welke de gemeente door koop of schenking bekomen had, en dat deze stukken voor de gemeente van gering belang waren, zoodat de vraag rees, met welk nut de gemeente zooveel moeilijkheden en kosten veroorzaakt had, vereenigde zich de gemeenteraad zonder hoofdelijke stemming; alleen noodigde de Raad het gemeentebestuur uit, om, bij de mededeeling daarvan aan den Minister van Binnenlandsche Zaken, tevens te kennen te geven:

„1°. dat de Raad niet kan deelen in, en dus meent te moeten

protesteeren tegen het in de 6de zinsnede der aangehaalde missive uitgesproken gevoelen, dat „de bejegening, welke den Rijks-archivaris bij de uitoefening zijner functiën te Roermond heeft ondervonden; bezwaar zou opleveren, hem te verplichten, om op den duur te Roermond zijne ambtelijke werkzaamheden te verrichten en zulks dewijl die bejegening van de zijde der gemeentelijke autoriteiten immer heusch, welwillend en beleefd was;

„2°. dat de raad van meening is dat het verder in de aangehaalde 6de zinsnede vervatte, aangaande de beleedigingen, hem (archivaris) zoowel in de pers als zelfs in de zitting van de Tweede Kamer aangedaan", geen invloed behoort uit te oefenen op de beslissingen in deze te nemen, dewijl de gemeente Roermond daarvoor niet aansprakelijk kan gesteld worden, en

„3°. dat de raad bij zijne beslissing om met het praeadvies van burgemeester en wethouders in te stemmen, geene andere beweegredenen had, dan daardoor eene welwillende poging te doen, om het hangende geschil op eervolle wijze te beslechten."

De Minister mocht nu vertrouwen dat een minnelijke schikking verkregen was; Zijne Excellentie droeg nu aan den Commissaris der Koningin op de punten duidelijk te formuleeren ten einde elk misverstand te voorkomen.

Dientengevolge schreef de Commissaris aan burgemeester en wethouders op 8 April den volgenden brief:

„Ik heb de eer U te berichten, dat Zijne Excellentie de Minister van Binnenlandsche Zaken, naar aanleiding van het besluit van den gemeenteraad van Roermond dd. 28 Maart l.l. betreffende het door Zijne Excellentie in zijn schrijven van 11 Maart n°. 446, afdeeling K. W., U door mij bij brief van 13 Maart, kabinet n°. 20, medegedeeld — gedaan voorstel tot beëindiging op minnelijke wijze van de moeielijkheden gerezen ten aanzien van het Rijksarchief van het voormalig Geldersch Overkwartier, het noodig acht dat door Uw College nog verklaard worde dat de volgende punten ook van de zijde der gemeente worden erkend als overeenkomstig hare bedoeling te zijn.

„1 De gemeente staat toe dat de Regeering vrij beschikke over de documenten vermeld in den inventaris aan uw college toegezonden bij missive van den Minister van Binnenlandsche Zaken van 29 Juli 1890, n°. 1549 K. W., hetzij die zich nog ten raadhuize of wel in de schuur van den heer Diepen bevinden.

„2. De Regeering zal kosteloos aan het gemeentebestuur afgeven de stukken in de Rijksarchiefdepôts aangetroffen of aan te treffen welke tot het gemeentelijk archief van Roermond behooren.

De Minister merkt omtrent dit punt op, dat de redactie van uw college, welke den afstand vraagt van de stukken „die uitsluitend op Roermond betrekking hebben" niet aannemelijk is en vermoedelijk ook niet de bedoeling van het gemeentebestuur juist weergeeft. Immers de regeling welke de Regeering bij de plaatsing en ordening van archieven steeds volgt en de eenige die administratief en wetenschappelijk verdedigbaar is, is de bovenomschrevene. Of eenig stuk uitsluitend op eene gemeente betrekking heeft, kan niet het criterium zijn om zoodanig stuk in het archief dier gemeente te plaatsen. De minuut bijvoorbeeld van een stuk geëmaneerd van eene andere autoriteit, ook al heeft die uitsluitend op eene gemeente betrekking, behoort te blijven berusten in het archief dier autoriteit.

„3. De Regeering neemt ten laste van het Rijk de proceskosten door Roermond gemaakt tot het bedrag waarop zij bij het arrest van het gerechtshof te 's Hertogenbosch van 13 November 1894 en bij de beschikking van den president der rechtbank te Roermond van 6 Juli 1894 zijn getaxeerd met de nakosten en ziet af van alle reclame tegen de gemeente Roermond wegens kosten van vervoer, wagenhuur en casu quo locaalhuur ter zake van berging van archieven in de schuur van den heer Diepen.

„De Minister van Binnenlandsche Zaken wenscht uiterlijk op 15 April a. s. door mijne tusschenkomst te vernemen of de gemeenteraad van Roermond het omtrent bovenbedoelde punten met Zijne Excellentie eens is.

„Blijkt dit het geval te zijn dan zal van de zijde van Zijne Excellentie onmiddellijk het noodige verricht worden om aan die regeling uitvoering te geven. Mogt er verschil blijven bestaan, dan behoudt de Minister zich natuurlijk volle vrijheid voor om te handelen overeenkomstig 's Rijks meeste belang, zonder zich in eenig opzicht meer gebonden te achten door de zijnerzijds gedane voorstellen."

Het gemeentebestuur haastte zich intusschen niet. Naar verluid werd, hing het uitstel van het antwoord samen met besprekingen over de vraag of H. M. de Koningin bij Haar reis door Limburg ook Roermond met een bezoek zou vereeren. Toen de termijn van 15 April verloopen was, zag zich de Minister genoodzaakt door den Commissaris der Koningin aan het

gemeentebestuur te doen weten dat zijn laatste brief eenvoudig de formuleering bevatte van de punten in de Raadsvergadering van 28 Maart aangenomen, dat het allen schijn had dat thans eene taktiek van uitstellen werd gevolgd, en dat thans de 6de Mei als uiterste termijn voor een beantwoording werd gesteld. Daarvan werd den 29sten April aan het gemeentebestuur kennis gegeven

Inmiddels was de tijding vernomen dat een bezoek aan Roermond niet voorkwam op het programma van de reis van H. M. de Koningin door Limburg.

Den 30sten April brachten Burgemeester en Wethouders aan den Raad en praeadvies uit, blijkens hetwelk het besluit van den Raad van 28 Maart op losse schroeven werd gesteld; het luidde als volgt:

„In uwe openbare vergadering van 9 April jl. werd ten fine van praeadvies, in onze handen gesteld de missive van den heer Commissaris der Koningin in dit gewest van 8 April in antwoord strekkende op onze missive van 28 Maart jl. n°. 7114, met daarbij overgelegd praeadvies van den 26sten dier maand, allen handelende over de alhier ten raadhuize berustende archieven.

„Uit eerstgemelde missive blijkt, dat Zijne Excellentie de Minister van Binnenlandsche Zaken zich in hoofdzaak vereenigt met de voorstellen door ons gegeven.

„Met de punten 2 en 3 van de voorstellen van den Minister en met de nadere omschrijving van punt 2 kunnen we ons dan ook vereenigen.

„Dit is evenwel niet het geval met het vermelde in punt 1, volgens hetwelk de gemeente zou moeten toestaan, dat het Rijk vrij beschikte over al de documenten, vermeld in den inventaris, ons toegezonden bij missive van den Minister van Binnenlandsche Zaken van 29 Juli 1890, n°. 1549 K. W.

„Immers het ligt in onze bedoeling, aan het Rijk af te staan alle stukken behoorende tot het oud-Geldersch archief, daaronder begrepen die welke de gemeente door aankoop of schenking heeft verkregen. En dat nu al de in dien inventaris vermelde stukken tot dat archief zouden behooren, kunnen wij niet toegeven, en zal door den Minister ook wel niet worden beweerd.

„Niet alleen toch komen daarop voor vele stukken, die volgens de omschrijving misschien tot de archieven van Gulick, Kleef, Z.-Brabant enz. behooren, maar niet tot dat van Gelder; maar met betrekking tot de charters (II van den Inventaris) wordt zelfs erkend en daarbij uitdrukkelijk vermeld, dat zij „behooren deels aan het archief van de stad, deels aan het overkwartier.''

„De daarin aangeteekende schepenbrieven zijn geene oorspron-

kelijke stukken, doch afschriften uit de protocollen van schepenbanken, uitgereikt aan degenen, ten wiens behoeve over schepenen, bekentenissen, verbintenissen, geloften ofte opdrachten" zijn gedaan. (Op de rugzijde van vele dier stukken is vermeld, dat de kosten daarvan betaald zijn.)

„Dergelijke stukken behooren onzes inziens evenmin tot het archief der schepenbanken als b.v. de aan partijen afgegeven grossen van vonnissen onzer rechtscollegiën tot het Rijksarchief behooren. Bovendien schijnen er zich onder de stukken, in den inventaris vermeld, onderscheidene te bevinden als bedoeld onder punt 2 van de voorstellen van den Minister, deze zouden ons dus — zoo ze in een ander Rijksarchief aanwezig waren — worden toegezonden, zoodat het, naar onze meening, als het ware van zelf spreekt, dat soortgelijke stukken, in het archief alhier voorhanden, hier behooren te verblijven.

„Het komt ons derhalve raadzaam voor, dat de stukken in den inventaris vermeld door de deskundigen worden onderzocht, ten einde vast te stellen, welke daarvan wel en welke niet behooren tot een der vier categoriën van Rijksarchieven, ook naar onze meening met juistheid vermeld in de missive van den Minister van Binnenlandsche Zaken van 7 Maart 1892 n°. 50 en welke zijn:

„1°. die van het Overkwartier van Gelderland;

„2°. de archieven, afkomstig van het Hof van Gelder, Spaansch-Oostenrijksche partagie, en die van de Schepenbank der Stad;

„3°. de archieven van het Hof en het Staatsch Overkwartier te Venlo;

„4°. de archieven vroeger op de rechtbank te Roermond bewaard.

„Over de stukken welke niet onder een dier categoriën te rangschikken zijn, zou de gemeente naar onze bescheidene meening, de vrije beschikking behooren te hebben, en alsdan zouden die stukken, welke voor de gemeente van geen of weinig belang zijn, aan het Rijk kunnen worden afgestaan. Resumeerende hebben wij de eer uwen Raad in overweging te geven aan Zijne Excellentie den Minister van Binnenlandsche Zaken mede te deelen:

„1°. dat Uwe Raad zich vereenigt met de voorstellen door Zijne Excellentie gedaan, met uitzondering voor zooverre, dat de stukken onder 1°. bedoeld, die niet tot een der vier bovengenoemde verzamelingen van Rijksarchieven behooren, ter beschikking van de gemeente Roermond blijven;

2°. dat het den Raad aangenaam was, uit de voorstellen te ontwaren, dat de weg tot minnelijke schikking thans geopend is, en deze zaak dus, naar de Raad vertrouwt, spoedig tot een gewenscht einde zal gebracht zijn."

Toen de Raad overeenkomstig dit praeadvies besloten had, deed de Minister op 16 Mei aan het gemeentebestuur het volgend door hem aan den Commissaris der Koningin gericht schrijven mededeelen:

„Bij dezerzijdsch schrijven van 11 Maart 1895, n°. 446 afd. K. W., heb ik dadelijk de voorwaarden medegedeeld, waaronder ik bereid was het met de gemeente Roermond aanhangig geschil in der minne te beeindigen. Eene dezer voorwaarde luidde: „dat de gemeente zich zou verbinden op geenerlei wijze meer inbreuk te zullen maken op het regt van vrije beschikking van het Rijk over het archief van het voormalig Overkwartier van Gelderland, zooals dit omschreven is in den inventaris aan Burgemeester en Wethouders toegezonden bij dezerzijdsch schrijven van 20 Juli 1890, n°. 1549 afd. K. W. Ik verklaarde mij voorts bereid eene vergoeding van f 348,70 wegens zekere archiefstukken op dien inventaris vermeld, aan de gemeente uit te keeren.

„In het hieromtrent door Burgemeester en Wethouders aan den gemeenteraad uitgebragt praeadvies van 28 Maart 1895 werd erkend, dat de gronden waarop men vroeger gemeend had het regt der gemeente op het behoud der bovenbedoelde Rijkarchieven te kunnen handhaven (namelijk het Barrièretractaat en het Koninklijk besluit van 31 Augustus 1880 *Staatsblad* n°. 168) geheel onvoldoende waren, en voorts dat, wat aangaat die stukken, welke door de gemeente langs den weg van aankoop of schenking mogten verworven zijn, deze voor de gemeente van gering belang waren, terwijl het moeielijk, zoo al niet onmogelijk zou zijn omtrent vele dier stukken het eigendomsregt der gemeente te bewijzen. Derhalve werd aan den gemeenteraad voorgesteld:

„1°. af te zien van pogingen om het oud-Geldersch-archief te Roermond te behouden;

„2°. daarin te laten alle stukken door de gemeente aangekocht of door schenking verkregen; en

„3°. voor de onder 2°. bedoelde stukken af te zien van de daarvoor door mij aangeboden som van f 348,70.

„Dit laatste echter onder voorwaarde dat aan de gemeente in ruil voor de sub 2°. bedoelde stukken kosteloos worden afgestaan de archieven in de overige Rijksdepôts aanwezig die uitsluitend op Roermond betrekking hebben.

„Met dat praeadvies heeft zich de gemeenteraad den 28 Maart ll. vereenigd. Het staat derhalve vast dat de Raad zich heeft vereenigd met de voorwaarden in mijn schrijven van 11 Maart 1895, n°. 446, afd. K. W , geformuleerd en nader in dien aanhef van dezen mijnen brief vermeld, dat aan de Regeering de vrije beschikking zou worden gelaten over de archieven vermeld in den daarbij genoemden inventaris van 29 Juli 1890, en dat de Raad afziet van de aanspraken, welke vroeger zijn geopperd geworden omtrent sommige der daarin voorkomende stukken en zelfs van eene geldelijke vergoeding deswege, terwijl de raad als voorwaarde voor het afzien van de geldelijke vergoeding den kosteloozen afstand verlangt van de archieven in de overige Rijksdepôts aanwezig welke uitsluitend op Roermond betrekking hebben.

„Bij schrijven van 6 April 1895, n°. 838, afd. K. W., heb ik, ten einde alle onduidelijkheid te verwijderen, een bericht van instemming verzocht omtrent de punten van het overleg, welke door mij werden geformuleerd; bepaaldelijk heb ik daarbij, in overeenstemming met de voorwaarde zooals die in mijn voorstel van 11 Maart 1895, n°. 446, afd. K. W., was omschreven, den inventaris van 29 Juli 1890 genoemd als den grondslag voor de herkenning der stukken, waarop de geheele onderhandeling betrekking heeft.

„Voorts heb ik te kennen gegeven dat de Regeering zich verbond kosteloos aan het gemeentebestuur af te geven de stukken in de Rijksarchiefdepôts aangetroffen of aan te treffen, welke tot het gemeentelijk archief van Roermond behooren, waarbij ik in het licht heb gesteld, waarom de uitdrukking „die uitsluitend op Roermond betrekking hebben" niet aannemelijk is.

„Uit uw in margine vermeld schrijven verneem ik dat de gemeenteraad zich den 4den Mei heeft vereenigd met een praeadvies van Burgemeester en Wethouders waarvan de strekking niet geheel duidelijk is.

„Daarin wordt namelijk thans bezwaar gemaakt om aan de Regeering de vrije beschikking te laten over de stukken vermeld op den inventaris van 29 Juli 1890, die blijkens mijne missive van 11 Maart 1895, n°. 446, afd. K. W., tot grondslag is gelegd aan de voorstellen door den Raad op 28 Maart aanvaard, en schijnt het dat men vooraf een onderzoek door deskundigen verlangt omtrent den aard en de herkomst der stukken in dien inventaris vermeld, ten einde te bepalen, welke stukken zouden kunnen vallen onder de categorie van die welke als behoorende tot het gemeentelijk archief van Roermond door de Regeering kosteloos aan de gemeente teruggegeven zullen worden overeenkomstig de door mij gedane toezegging.

„Ik wensch thans allerminst mij te begeven in een debat omtrent zoodanige stukken welke mochten opgenomen zijn in den inventaris. Het beweren dat in dien inventaris charters zouden zijn gebragt, waarop het eigendomsregt der gemeente erkend was, wordt in bijgaande nota wederlegd en het daaromtrent bij Burgemeester en Wethouders bestaande misverstand opgehelderd. Zooals de zaak thans staat, terwijl het regt van beschikking en beheer over de in den inventaris vermelde stukken — uitgezonderd die waarvoor eene vergoeding is aangeboden — nooit door de Regeering is losgelaten en ik alleen daarin ben belemmerd geworden door de vernietigde besluiten van Burgemeester en Wethouders en van den gemeenteraad en door een nog niet in hoogste instantie gewezen rechterlijke uitspraak, kan ik niet treden in eene nieuwe contestatie van het regt der Regeering op die archieven. Het is evenwel mogelijk dat het laatste praeadvies van Burgemeester en Wethouders en het daarmede overeenstemmende besluit van den Raad alleen bedoelen de verzekering te erlangen dat de Regeering niet alleen kosteloos zal afgeven de stukken aan het gemeentelijk archief behoorende, in de overige Rijksarchiefdepôts aangetroffen of aan te treffen, maar dat deze verplichting ook geldt voor die welke eventueel aangetroffen worden in de verzameling omschreven in den inventaris.

„Is dat het geval dan heb ik geen bezwaar die verzekering te geven, doch daarbij behoort wel verstaan te worden, dat daardoor geenerlei belemmering zal teweeggebracht worden in de overbrenging van de bedoelde archieven uit de schuur van den heer Diepen en uit het Raadhuis naar 's Rijks archiefdepôt te Maastricht.

„Ik heb de eer U te verzoeken deswege eene duidelijke verklaring van de gemeente te vragen. Ik moet daarbij voegen, dat ik die verklaring binnen veertien dagen nadat uw schrijven Burgemeester en Wethouders zal bereikt hebben, verwacht.

„Het is nu twee maanden geleden, dat ik voorstellen deed tot minnelijke schikking, bijna een jaar, dat het archief aan de beschikking der Regeering onttrokken is.

„In een langer uitstel der maatregelen door mij te treffen om het regt der Regeering te verzekeren en in eenen langeren voortduur van den tegenwoordigen toestand kan niet worden berust.

„Ik heb naar ik meen alles gedaan wat in mijn vermogen is om de moeielijkheden te beëindigen. Gelukt dit thans niet dan moge het regt ten einde toe zijn loop hebben met al de daaraan verbonden kosten en onaangenaamheden."

Bij 's Ministers schrijven was gevoegd de volgende nota:

„In den Inventaris aan B. en W. van Roermond den 29 July

1890 medegedeeld leest men onder het hoofd *Charters* het navolgende: „Behalve die welke beschreven zijn in de gedrukte „inventarissen door den heer Sivré opgemaakt, werden de „volgende charters nog door ons geïnventariseerd": (volgt een lijst van 271 en 21 bis-nummers, te samen 292 nummers.)

„Ten aanzien van de eerste rubriek (de charters beschreven in de gedrukte inventarissen van den heer Sivré) leest men verder deze noot: „Zie n. 1 en 2 der inventarissen; zij zijn volgens inventaris n°, 1, 58 in getal en behooren deels aan de stad, en deels aan het Overkwartier".

„Deze noot, welke betrekking heeft, niet op de 292 nummers door den Rijks Archivaris Habets geïnventariseerd, maar op de 58 door den heer Sivré geïnventariseerd, is in overeenstemming met de mededeeling voorkomende in den inventaris van den heer Sivré, gedrukt in het Uitvoerig en beredeneerd Verslag van den toestand der gemeente Roermond over 1866 bladz. 18, waar gelezen wordt: „De perkamenten charters, waarvan een gedeelte tot het archief van het Overkwartier van Gelderland en het ander tot dat der stad Roermond behoort, zijn 58 in getal; wij laten de beschrijving daarvan hier volgen."

„Van deze 58 charters in 1866 door den Archivaris Sivré vermeld, behoorden er 37 tot het archief van het Overkwartier en 21 aan de gemeente Roermond. Deze laatste waren in 1866 geïnventariseerd onder de nummers 1, 2, 4, 5, 6, 7, 9, 11, 17, 18, 20, 21, 22, 23, 25, 48, 50, 51, 54, 55, 56 en zijn in tegenwoordigheid en met medewerking van den Rijks Archivaris Habets door den gemeente-secretaris Beltjens afgezonderd uit de verzameling en naar een aangrenzend vertrek overgebracht. Deze 21 nummers zijn dus niet bedoeld onder de aan het Rijk toekomende charters, waarvan sprake is in den inventaris van 1890.

„Het getal van 37 aan het Rijk toekomende charters in 1866 geïnventariseerd is met gevonden en geschonken charters vermeerderd, zoodat de Rijks Archivaris Sivré in 1882 dit getal op 54 kon brengen. (Zie diens jaarverslag over 1882 in de Verslagen omtrent 's Rijks oude archieven V bladz. 128.)

„Blijkens diens jaarverslag over 1887 werden nog 5 perkamenten charters (Zie dat verslag bladz. 77 A en bladz. 78, 79 n°. 1, 2, 6 en 9) aan het Rijksarchief geschonken. Te zamen dus 59.

„Daarvan werd, op voorstel van Rijks Archivaris Sivré, bij beschikking van den Minister van Binnenlandsche Zaken van 16 September 1886, n. 2089, K. W., een nummer overgebracht naar het algemeen Rijks Archief te 's Gravenhage.

„Blijft derhalve een getal van 58 door den Rijks Archivaris

Sivré geïnventariseerde charters, een getal toevallig overeenkomende met het aantal charters in 1866 geïnventariseerd."

Hierop werd door Burgemeester en Wethouders op 20 Mei den Raad het volgende praeadvies voorgesteld:

„Onder gewone omstandigheden zouden wij ons praeadvies op bijgaand schrijven van 16 Mei jl. n°. 64, van den heer Commissaris der Koningin namens Zijne Excellentie den Minister van Binnenlandsche Zaken niet hebben uitgebracht dan nadat dit tot dat einde in onze handen was gesteld. De Minister verlangt echter uwe beslissing binnen veertien dagen en wij veroorloven ons daarom ons praeadvies terstond aan den Raad aan te bieden.

„Reeds in ons praeadvies van 30 April ll. deelden wij Uwen Raad mede, dat de Minister bij schrijven van 7 Maart 1892, n°. 50 K. W. constateert, dat in het archief alhier zich bevonden vier verzamelingen welke aan het Rijk toebehooren, te weten:

„1°. het archief van het Overkwartier van Gelderland;

„2°. de archieven afkomstig van het Hof van Gelder, Spaansch-Oosenrijksche partagie, en die van de schepenbanken der stad;

„3°. de archieven van het Hof en het Staatsch Overkwartier te Venlo, en

„4°. de archieven vroeger op de Rechtbank te Roermond bewaard.

„De onder 3 en 4 genoemde verzamelingen zijn reeds op 2 Juli 1894 onmiddelijk op aanvrage, door Burgemeester en Wethouders ter beschikking van de Regeering gesteld en zijn naar Maastricht overgebracht.

„In zijne vergaderingen van 28 Maart en 4 Mei jl. besloot Uw Raad, ook de verzamelingen onder 1 en 2 genoemd, met inbegrip van al de zich daarin bevindende stukken door de gemeente tengevolge van aankoop of schenking verkregen, af te staan, onder voorwaarde, dat de Regeering kosteloos aan de gemeente Roermond zal afstaan de stukken in de Rijksarchiefdepôts aangetroffen of aan te treffen, welke tot het gemeentelijk archief van Roermond behooren.

„Het zal wel geen betoog behoeven dat het tevens de bedoeling is, dat indien buiten de genoemde vier verzamelingen in het archief alhier nog andere Rijksarchieven mochten worden aangetroffen, het recht op zoodanige stukken zal worden erkend, wanneer dit door de wijze van verkrijging kan worden aangetoond.

„Blijkens de hierboven aangehaalde missive van 16 Mei ll. is de Minister hiermede echter nog niet tevreden, doch wenscht Zijne Excellentie de vrije beschikking over al de stukken voorkomende op den in 1890 door den Rijksarchivaris Habets opgemaakte inventaris en zulks niettegenstaande deze archivaris op 8 Maart 1890 schrijft:

„Wij hebben daarop gebracht alles wat bij elkander lag en meenden tot het Rijk te behooren. Deze inventaris zal wel niet heel compleet zijn. Er zijn misschien stukken op gebracht die er niet bij behooren, en er zijn misschien andere stukken die er bij moesten wezen. Ik zelf heb talrijke stukken gezien, die ik denk dat aan de stad behooren",

„Uw raad nam, in overeenstemming met onze praeadviesen, steeds eene verzoenende houding in deze aan.

„Uw Raad heeft afgezien van pogingen om het oud Geldersch archief binnen Roermond te behouden, in weerwil de gemeente daarop èn volgens historie, èn krachtens traktaat en Koninklijk besluit aanspraak heeft.

„Uw Raad heeft wijders afgezien van geldelijke vergoeding voor den afstand van archiefstukken, waarvan het thans, zonder schifting, reeds aan de Regeering is gebleken dat deze aan Roermond behooren, alhoewel zij op den inventaris als Rijkseigendom aangeteekend staan.

„Uw Raad heeft ten slotte kunnen goedvinden gratis aan het Rijk af te staan documenten door de stad bekostigd of haar geschonken, en zulks niettegenstaande rechterlijke uitspraken het goed recht der gemeente hebben bevestigd.

„Tot het doen van verdere stappen in deze richting kunnen wij in gemoede niet adviseeren.

„Op grond van het vorenstaande hebben wij de eer U in overweging te geven te besluiten, den Minister van Binnenlandsche Zaken mede te deelen dat het niet de bedoeling van Uw Raad is geweest om den Minister de vrije beschikking te geven, over al de stukken op den Inventaris voorkomende, doch alleen over de documenten behoorende tot een der genoemde verzamelingen, en verder over andere Rijksarchieven die mochten worden aangetroffen, wanneer het recht van het Rijk daarop door de wijze van verkrijging kan worden aangetoond.

„Dat Uw Raad handhaaft de goedgunstige beslissingen, aan den Minister ter kennis gebracht bij missive 28 Maart jl., doch dat het in de gegeven omstandigheden, ook met het oog op de eer en de waardigheid der gemeente, niet mogelijk is in deze zaak verdere concessiën te doen."

In de raadsvergadering van 27 Mei overeenkomstig dit preadvies

beslist. Daardoor werd teruggekomen op het raadsbesluit van 28 Maart, waarbij de Raad afzag van het behoud van het oud-Geldersch archief en zelf zonder vergoeding van de documenten door de gemeente gekocht of ten geschenke ontvangen.

De in de schuur van den heer Diepen opgeslagen archieven moesten derhalve onaangeroerd blijven totdat de Hooge Raad uitspraak zou hebben gedaan omtrent de cassatiemiddelen aangevoerd tegen het Gerechtshof te 's Hertogenbosch, waarbij die opslag was goedgekeurd.

Anders was het gesteld met de rechterlijke archieven welke zich nog ten raadhuize bevonden uit kracht van het Koninklijk besluit van 31 Augustus 1880 (*Staatsblad* n°. 168) waarbij ook Roermond als depôt voor zoodanige archieven was aangewezen geworden.

Bij een Koninklijk besluit van 19 Augustus 1895 (*Staatsblad* n°. 150) werd dit depôt opgeheven, en bepaald dat de tot dat depôt behoorende verzamelingen zouden worden overgebracht naar 's Rijks archiefdepôt te Maastricht.

Den 17den September 1895, werd nu ingevolge dat organiek Koninklijk besluit en bekomen opdracht van den Minister van Binnenlandsche Zaken van 6 September 1895, n°. 2251, afd. K. W. aan den Commissaris der Koningin in Limburg door dezen, vergezeld van den Rijksarchivaris in dit gewest, opgeëischt ter overbrenging naar het archiefdepôt te Maastricht:

1°. de archieven, welke krachtens ministerieele beschikking van 21 Juli 1849 aan Roermond in bewaring zijn gegeven (1) en sinds de benoeming van een Rijksarchivaris bij Koninklijk besluit van 21 Februari 1877 onder Rijksbeheer zijn gekomen, en

2°. dat gedeelte van het archief van het Hof in het Staatsch Overkwartier te Venlo, hetwelk op 2 Juli 1894 in het Rijksdepôt ten raadhuize van Roermond is achtergebleven (duplicaten van doop-, trouw- en sterfregisters, resolutie- en commissieboeken der Staten-Generaal).

---

(1) Dezelfde als in inventaris Gachard vermeld, alsmede, behalve de daar sub n°. 4 vermeld reces-registers, een van 1781-1787, dat door Gachard niet was gevonden, doch zich in 1849 op het Provinciaal Gouvernement bevond. Ik meen met reden dat dit register reeds tijdens het Fransch bestuur naar Maastricht was gevoerd. Zie verder verslag over 1894, p. 435, waar een register uit het Roermondsch Staten-archief wordt vermeld als naar de prefectuur te Maastricht gevoerd op last van den Prefect. In de lijst der archieven door het Provinciaal Bestuur gevoegd bij de in 1849 naar Roermond gevoerde archieven, die op 17 Sept. 1895 te Roermond werd gevolgd, wordt dit register vermeld.

Hieraan werd gevolg gegeven met uitzondering van een charter, n°. 9 van den inventaris Gachard, dat met machtiging van den Minister van Binnenlandsche Zaken naar het Rijksdepôt te Arnhem werd overgebracht; n°. 11 en 15 van gemelden inventaris werden, wijl zij in het gemeente-archief berustten, achtergehouden totdat er beslist zou zijn dat zij tot het Rijksarchief behooren. De 8 eerste registers der origineele kwartiersrecessen sub n°. 5 werden, daar zij in de 15de verzegelde kist in de schuur van den heer Diepen berustten, niet opgevorderd, noch de doop-, trouw- en sterfregisters over 1785. 1786, 1787, 1788, 1789, 1792, 1793 van de St. Martinuskerk te Venlo, van de Hervormde gemeente aldaar, van de kerken van Echt, Nieuwstad, Roosteren, Maasbracht, Linne, Montfort, St. Stevensweert, Vlodrop en Posterholt. St. Odiliënberg. Beesel, Belfeld, Obbicht en Papenhoven.

De archieven van het Souverein Hof van het Staatsch Overkwartier te Venlo die medegevoerd werden zijn:

Resolutiën der Staten-Generaal der Vereenigde Nederlanden van het Hollandsch gedeelte van het Overkwartier te Venlo. 1726—1761. (Extracten) Fol.

Idem, 1751—64. Fol. (Register getiteld III).

Commissienboeck van de Staten van het Overkwartier te Venloo, 1767—1793. Fol. Tom I.

Idem, 1793—95. Fol. Tom II.

2e Volum of vervolg vant Register van brieven, berichten en advysen van deesen Ed. Hove aan Haer Hoogh Mog. of andersints geschreven en gedepecheert van Augustus 1738 en zoo voorts tot 1771.

De overgenomen archieven werden door den Rijksarchivaris dienzelfden dag naar Maastricht gevoerd in 4 kisten en een koffer (waarin de charters).

Opgemerkt dient te worden dat bij onze komst te Roermond aan het station gefluit en beleedigende kreten van het opgeruid gepeupel vernomen werden. Dit schandaal kan geen bevreemding wekken, als men bedenkt hoe sinds meer dan een jaar opruiende taal tot in de zaal van den gemeenteraad systematisch tegen het gezag werd gevoerd.

---

(1) Zie deze drie charters, n°. 9, 11 en 15, p. 444 en 445 van de verslagen over 1894, memorie dl. 1.

Den 17 October daaropvolgende werden wederom door den Commissaris der Koningin in Limburg, vergezeld van den Rijksarchivaris, opgeëischt ter overbrenging naar Maastricht de archieven, waarvan wij hier een zeer summiere opgave doen volgen.

I. Hofarchief.

1°. Rekeningen van den landrentmeester van het Overkwartier van 1601—1684. 12 dln. fol°.

2°. Rekeningen van het Overkwartier uit de 17e en 18e eeuw. 14 Portefeuilles.

3°. Dubbelden van doop-, trouw- en sterfregisters 1754—1793, met eenige lacunen, en ingeleverd bij het Hof (ingevolge de op p. 326 en 327 van de verslagen over 1894, deel 1 dezer memorie, vermelde besluiten) der parochiën 1 Asselt en Swalmen, 2 Elmpt, 3 Nedercruchten, 4 Overcruchten, 5 Wegberg, 6 Herten, Merum en Ool, 7 Weert, 8 Nederweert, 9 Leveroy (gem. Nederweert), 10 Meyel, 11 Wessem, 12 de kerkelijk onder Grathem, land van Thorn, wereldlijk onder Wessem ressorteerende gehuchten Kelpen, Oler, Katert, 13 Obbicht, 14 Papenhoven (onder de parochie Grevenbicht in het land van Gulich en gemeentelijk onder Obbicht).

4°. 1e Rekening van Johan Frans de Bruyne, heer van Abserberge, raedt en rentmeester generaal van de subsidie des Oostenrycks Gelders voor het jaer geeynt den lesten december 1717.

5°. 2e Rekeninge van idem . . . . geeynt den letsten december 1718.

6°. 3e Rekeninge . . . . geeynt den letsten december 1719.

7°. 13e Rekeninge . . . . geeynt den letsten december 1729.

8°. De volgende charters

a. 1584, 15 September. Philips II benoemt Willem van Criep tot Kanselier van het vorstendom van Gelderland. Orig. op perkament.

b. 1614, 18 September. De Aartshertogen gelasten dat de zaak van Barbara Vresen, die de Kanselarij 18 Augustus te voren had beticht van toovenarij, zal blijven ter kennisneming van den Schout en schepenen der stad Venlo. Op perkament met bijlagen.

II. Statenarchief.

1°. Onraadspenningen Uit de 17e en 18e eeuw. 11 pakketten en 7 portefeuilles.

2°. Inventaris der Arnhemse pampieren (n. l. processen voor het Souverein Hof gevoerd en in 1632 naar Arnhem gebracht). Reg. in fol°.

3°. Manuaal van de beden en subsidien uit Oostenryksch Gelderland beginnende metten 1 Januari 1720. Reg. fol°.

4°. 44 kwartierstaten van de ridderschap van Gelderland. Perkamenten bladen.

5°. Extract uyt seker register berustende in syne Majesteyts finantien geintituleerd: Copie de l'inventaire des chartes de Brabant et autres reposans en la tour du chancelier de Vilvorden, faict et renouvelé en l'an XVcIIII IX.

6°. De bescheiden van 1765 tot 1789 uitvoerig beschreven in het 1ste stuk van den inventaris van het Oud Archief der Gemeente Roermond, pag. 27—42 (1).

7°. De volgende charters:

1649, 30 Januari. Rentebrief ten laste der Staten van het Overkwartier en ten behoeve van Agnes de la Nativité genaamd Boesman, eerwaarde moeder der Ursulinnen te Roermond. Orig. op perkament.

1670, 28 Maart. Brief van den heer Carlier, intendant van politie in Henegouwen, waarin hij bekent de som van 132 00[illegible] livres ontvangen te hebben en de vrijstelling verzoekt. Orig. op perkament.

1670, 24 Mei. Afschrift geauthentiseerd door twee notarissen van Sédan, van het bevel tot vrijstelling der gijzelaars Op papier.

III. Schepenbank-archief van Roermond.

1°. Overdrachtsprotocollen van de Roermondsche schepenbank van 1591—1607, 1608—'20, 1621—'29, 1630—'42, 1642—'56,

---

(1) Behalve 1769—1770, p. 30, doos 4, n°. 22; 1777, p. 34, doos 4. n°. 34; 1781 Junij—Julij, p. 38, doos 4, n°. 55; 1781, 5 Nov., doos 4. n°. 57.

1656—'69, 1670—'82, 1683—'87, 1688—'93, 1694—'99, 1708—1711. 11 registers fol°.

2°. Processen van het voormalig hoofdgerecht (schepenbank) te Roermond. Portefeuille gemerkt n°. 58.

3°. Contra-vacatieboeck van het schepengerecht te Roermond, 1657—'59. Reg. fol°.

4°. Oervede-boeck van het schepengerecht te Roermond, 1527—'76. 31 blz. kl. 4°.

5°. Notitieboekje van het schepengerecht te Roermond.

IV. Charters gediend hebbende in processen of gericht aan rechterlijke lichamen.

1550, April. Getuigenverhoor ten overstaan van schepenen van St. Stevensweert nopens het doen van „beleidonge der wegen". Orig. op perkament.

1618, 14 Juli. De Groote Raad van Mechelen spreekt de verbanning uit ten eeuwigen dage tegen Otto Adriaan Balthasar van Flodorff, met verbeurdverklaring zijner goederen. Orig. op perkament.

V. Handschriften.

Recueil van advisen, placaaten en andere registers van den Hove van Gelderland door Ridder J. B. de Stuers, raad en momboir-fiscaal bij het Souverein Hof te Roermond. 1 Reg., folio.

Deze overgenomen archieven werden in 4 kisten en een koffer (waarin de origineele charters en losse bescheiden) ingepakt en dienzelfden dag door den Rijksarchivaris naar Maastricht gevoerd.

Zoodoende is het grootste gedeelte van het nog ten Raadhuize aanwezige Rijksarchief naar het depôt te Maastricht overgebracht. (1)

De Minister beproefde nu een nieuwe poging om aan het

(1) Al deze op 17 Sept. en 17 Oct. 1895 naar het Rijksarchief te Maastricht overgevoerde archieven zijn uitvoerig beschreven in het hier voorgaand jaarverslag over 1895, p. 460—487,

gemeentebestuur van Roermond, dat thans de overtuiging moest hebben dat de bestendiging van een Rijksarchief-depôt te Roermond niet meer mogelijk was, de gelegenheid te geven desverkiezende zijne inzichten omtrent de verdere afwikkeling der zaak te doen kennen.

In zijn schrijven van 5 December 1895 aan den Commissaris der Koningin, welk stuk den 6 December aan Roermond werd medegedeeld, gaf de Minister het volgend overzicht van den loop der zaak:

„Toen gij op 2 Juli 1894 er toe zoudt overgaan, ter uitvoering van mijn last, uit het Roermondsch Rijksarchiefdepôt de aan het Rijk behoorende archieven, behalve die welke vroeger uitdrukkelijk gecontesteerd waren, mede te nemen, mengden zich het College van Burgemeester en Wethouders en de Burgemeester in die handeling en verzetten zij zich daartegen, zich grondende op het recht dat aan de gemeente Roermond zou toekomen wegens langdurig bezit, wegens het Barrière-tractaat van 1715 en wegens het Koninklijk besluit van 9 October 1883 n. 141. Ten slotte bepaalde men zich tot een bij deurwaardersexploit uitgesproken verzet tegen het medenemen en wegvoeren van eenig archiefstuk berustende in het raadhuis, met uitzondering van de oude rechterlijke archieven welke bewaard worden in den zijvleugel".

„Blijkens uw rapport van 2 Juli 1894, n°. 106, Kabinet, werd hierop door UWEG. met het wegvoeren van het Rijks archief een aanvang gemaakt, en wel van die stukken welke op uwe stellige vraag zoowel door den Rijksarchivaris als door den gemeente-secretaris, werden aangewezen als te behooren tot dat gedeelte van het archief, waarvan de eigendom van het Rijk niet door de gemeente Roermond werd betwist".

Nadat ten slotte de Burgemeester, in strijd met zijne belofte, na uw vertrek eigenmachtig via facti het vertrek der Rijksarchieven zelfs van die waarvan het vervoer, ook blijkens het door den Burgemeester op 4 Juli 1894 mede-onderteekend proces-verbaal, zonder verzet geschiedde, had belet, is de Rijksarchivaris in Limburg op 4 Juli 1894 voor den President der Rechtbank te Roermond gedagvaard, en in die dagvaarding beweerde de gemeente dat „de oud-Geldersche archieven bij het Barrière-tractaat van 1715 gesteld waren onder de bewaring der gemeente en dat die stukken aan de gemeente toebehoorden, althans sedert onheugelijke jaren in het wettig bezit dier gemeente waren".

„Op de ter vervoer gereedstaande Rijksarchieven werd nu beslag gelegd en eerlang zal in cassatie worden uitgemaakt, of zulks overeenkomstig de voorschriften der wet geschiedde.

Later is de houding der gemeente Roermond gewijzigd. In een praeadvies van Burgemeester en Wethouders van 26 Maart 1895, waarmede zich de gemeenteraad vereenigde, — in afwijking van de in Juli 1894 ingenomen stelling — erkend dat het Oud-Geldersch archief Rijkseigendom was gebleven en niet meer beweerd, dat dit archief door het Barrière-Tractaat gesteld was onder de bewaring der gemeente, noch dat het aan de gemeente behoorde, althans in het wettig bezit der gemeente was, doch erkend werd dat het Archief Rijkseigendom was, gebleven, dat Roermond ook krachtens het Barrière-tractaat slechts *bewaarplaats* van het archief geweest was, dat het Koninklijk besluit van 9 October 1883 n°. 141 door de Regeering elk oogenblik kon worden ingetrokken, dat uit een wettelijk oogpunt de gemeente niet gerechtigd was het behoud van 's Rijks archieven te Roermond te eischen, en dat zij de Regeering niet kon beletten het Rijksarchiefdepôt te Roermond op te heffen.

„Krachtens dit onbetwistbaar recht is bij Koninklijk besluit van 19 Augustus 1895, n°. 77, het archiefdepôt te Roermond opgeheven.

„En wat is nu gebleken uit de processen-verbaal van het vervoer der Rijksarchieven op 17 September en op 17 October? dat het Gemeentebestuur geen termen heeft kunnen vinden tot weerspreking van het goed recht der Regeering om tal van archieven mede te nemen volkomen gelijksoortig aan die welke door de daad der Gemeente in de schuur van den heer Diepen zijn geborgen: de op 17 September en 17 October medegenomen archieven behooren tot dezelfde rubrieken als die vermeld in het proces-verbaal van 4 Juli 1894; trouwens bij de inpakking op 4 Juli 1894 had in Uwe tegenwoordigheil en die van den Burgemeester, de Gemeente-Secretaris, zoowel als de Rijksarchivaris erkend, dat al die archieven Rijkseigendom waren. Ja, op 17 September zijn door UHWEG. medegenomen twaalf registers (n°. 9—12) origineele quartiers-recessen, waaromtrent in het door den Burgemeester mede onderteekend proces-verbaal verklaard wordt dat overige nummers 1 tot 8 der serie zich bevinden in de bedoelde schuur; en op 17 October zijn vervoerd een groot aantal doop-, trouw- en sterfte-registers van dezelfde soort als de in beslag genomene, alsmede een portefeuille processen van het voormalig Hoofdgerecht te Roermond, gemerkt n°. 58, deel uitmaken van een serie, waarvan de nummers 1 tot 57 en 59 tot 93 in beslag genomen en in de schuur geplaatst zijn.

„Het is natuurlijk onzeker welke de uitslag zal zijn van het thans in cassatie aanhangig proces. Doch ook indien het Rijk

daarbij in het ongelijk gesteld wordt, is de zaak zelve geenszins beëindigd en zal van Rijkswege tegen de gemeente Roermond eene rechtsvordering worden ingesteld wegens de in de schuur geborgen archieven.

„Nu de gemeente geen moeilijkheden in den weg gelegd heeft aan het vervoer der Rijksarchieven op 17 September en 17 October, integendeel het recht der Regeering heeft erkend, zal zij onmogelijk dat recht kunnen betwisten ten aanzien der archieven van het Overkwartier en van de rechtscolleges in Juli 1894 in beslag genomen, welke geheel en al gelijksoortig zijn aan de laatstelijk overgebrachte en gedeeltelijk zelfs deel uitmaken van dezelfde seriën.

„Het eenige wat daaruit zal kunnen volgen is aanzienlijke en onnoodige kosten, waaraan zich de gemeente waagt; dit moge der Regeering onverschillig zijn, zij betreurt daarentegen dat langs dezen weg de archieven langen tijd zullen blootgesteld blijven aan de schadelijke invloeden van hun tegenwoordige bergplaats; doch hoe dit zij, de Regeering mag niet anders dan het recht van het Rijk handhaven en ik ben voornemens daartoe zoo noodig den weg van rechten tot het uiterste te volgen, overtuigd ook na het op 17 September en 17 October voorgevallene, dat de einduitkomst niet anders kan zijn dan in het voordeel van het Rijk."

Omtrent dit schrijven brachten Burgemeester en Wethouders in de Raadsvergadering van 29 December praeadvies uit als volgt:

„In het hierboven aangehaalde schrijven zegt de Minister o. m.: „dat hij het Gemeentebestuur in de gelegenheid wil stellen, hem, desverkiezende, zijne inzichten omtrent de verdere afwikkeling der archievenkwestie te doen kennen en hij het zoude betreuren, indien de archieven nog langen tijd zouden blijven blootgesteld aan de schadelijke invloeden van hunne tegenwoordige bergplaats."

„Wijders geeft de Minister een overzicht van het beloop der zaak tot dusver. Dewijl de kwestie van het archief voldoende van alle zijden is bezien, zouden we ons van verdere beschouwingen daarover kunnen onthouden, ware het niet, dat de Minister in zijn aangehaald schrijven, en ook reeds in vroegere missives, de feiten zoo eenzijdig heeft voorgesteld, dat het zijn nut kan hebben, — al ware het alleen om het een ieder, die in de onderwerpelijke zaak belang stelt, gemakkelijk te maken, zich zekerheid te verschaffen, aan welke zijde het recht te vinden is, — ook onzerzijds een overzicht te geven van den geheelen loop der zaak.

„Wij wenschen dit overzicht dan te geven aan de hand van de officiëele bescheiden, welke in het bezit der gemeente zijn, doch welke thans voor een deel te 's Gravenhage berusten onder den rechtsgeleerden raadsman, welke op 3 Januari e. k. voor de gemeente bij den Hoogen Raad in cassatie zal pleiten, zoodat wij op 't oogenblik aan dit ons voornemen geen gevolg kunnen geven, doch hopen, daartoe spoedig in de gelegenheid te zijn.

„Thans geven wij U in overweging den Minister mede te deelen, dat Uw Raad, ook na al het voorgevallene, nog steeds bereid is om het met de Regeering ontstane conflict in der minne tot oplossing te brengen en gaarne desbetreffende voorstellen zal tegemoet zien;

dat Uw Raad het met den Minister zoude betreuren, indien de archieven, welke zich thans nog in de schuur van den heer Diepen bevinden, nog langen tijd aan de schadelijke invloeden van die bergplaats werden blootgesteld en mitsdien genegen is kosteloos den Minister een locaal in het Raadhuis aan te bieden om de gesloten en verzegelde kisten, die zich thans in de schuur van den heer Diepen bevinden, daarin over te brengen totdat omtrent deze archieven tusschen de Regeering en de Gemeente eene schikking is getroffen of deze zullen zijn geschift."

In de zitting van den Raad werd het volgende verhandeld:

De heer jhr. mr. Michiels, het woord verkregen hebbende zegt, dat hij in den brief van den heer Minister van Binnenl. Zaken gelezen heeft, dat het den Minister onverschillig is, of de gemeente Roermond in de aanhangige procedure op aanzienlijke en onnoodige kosten wordt gedreven; hij wenscht, dat daarop zal geantwoord worden, dat 't der Gemeente niet onverschillig is, dat het Rijk op kosten wordt, gedreven, en dat het eveneens aan het Rijk niet onverschillig mag zijn, dat Rijk of Gemeente op kosten worden gedreven. Hij zou bovendien wenschen, dat de kisten, zich bevindende in de schuur van den heer Diepen, terug keeren in de lokalen van het archief ten Raadhuize ten einde den inhoud aldaar te doen schiften, zooals reeds vroeger geschiedde met een ander deel van het archief. Spreker zegt hiermede geen ander doel te hebben, dan vermijding van kosten, zoowel voor de Gemeente als voor het Rijk.

De heer Janssen deelt mede, dat hij aanvankelijk was tegen het praeadvies van burgemeester en wethouders, doch zich om des lieven vredes wille ten laatste bij dat praeadvies heeft neergelegd. Spreker voegt daaraan nog het navolgende toe: Toen op rechterlijk bevel de archiefstukken, uit het lokaal verwijderd, met de wagens in de schuur van den heer Diepen waren ge-

plaatst, werd kort daarna van deze zijde voorgesteld om, ter vermijding van noodelooze kosten en voor de zekerheid van de archiefstukken, deze uit de wagens te nemen en ten raadhuize in een afgesloten lokaal over te brengen, maar te vergeefs.

Lang daarna nam de Minister het voorstel gedeeltelijk over en werden dientengevolge de stukken uit de wagens in kisten gepakt. Zij bleven echter in gemelde schuur. Roermond is er dus onschuldig aan, dat de archiefstukken zoo langen tijd in een onbehoorlijk lokaal verblijven, en dus voor de gevolgen daarvan in het minst niet aansprakelijk. Van de zijde der Regeering werd nimmer — en ook nu weder niet — behoorlijk rekening gehouden met de billijke rechten en aanspraken van Roermond in deze zaak; ook werd, niettegenstaande van deze zijde alles gedaan werd om een conflict met de Landsregeering te voorkomen en — toen 't eenmaal door de wijze van optreden van de betrokken autoriteiten, ontstaan was, — om dit weg te nemen, tot dusver in den grooten bundel schrifturen, die ons in deze zaak gewerd, tevergeefs gezocht naar een enkel welwillend, of van zucht tot toenadering getuigend woord, dat voor ons zou kunnen worden benuttigd als aanknoopingspunt om te trachten de zaak op voor allen bevredigende wijze te beëindigen. Telkens en telkens en ook thans weer, wordt met voorbijgang van Roermond's rechten en van de argumenten, van deze zijde aangevoerd, betoogd, dat Roermond ongelijk had met te trachten die rechten voor zich te behouden en vooral met te protesteeren, en zich, binnen de grenzen der wet, te verzetten tegen de wijze, waarop getracht werd op die rechten inbreuk te maken, eene wijze, die zelfs het bloed van de anders kalme en vreedzame bevolking in gisting bracht.

Spreker zegt hiermede te willen verklaren, dat de gemeente Roermond den Minister in geenen deele toegeeft, dat zij anders heeft gehandeld dan recht en plicht voorschreven.

De Voorzitter zegt, naar aanleiding van het gesprokene door den heer jhr. Michiels, dat hij van oordeel is, dat het niet op den weg van den gemeenteraad ligt, om den Minister er op te wijzen, dat het der regeering niet onverschillig mag zijn, dat òf rijk òf gemeente op aanzienlijke, onnoodige kosten worden gedreven; een zoodanig protest moge op den weg liggen van den volksvertegenwoordiger en het recht daartoe bezit mogelijk ieder staatsburger, het ligt buiten den kring der bemoeiingen van den gemeenteraad.

De heer jhr. mr. Michiels zegt, dat naar zijne meening de Raad gerechtigd is om te protesteeren tegen meerbedoelde zinsnede en dat hij in strijd handelt met de aan hem toevertrouwde belangen, wanneer hij zich bij deze uitdrukking neerlegt; het

mag der gemeente Roermond niet onverschillig zijn, dat zij op kosten wordt gedreven.

Het voorstel van den heer Michiels, ondersteund door de heeren Drehmans en Höppener, werd nu in stemming gebracht en met algemeene stemmen aangenomen, evenals het praeadvies van Burgemeester en Wethouders, zooals dat hierboven is vermeld. De raad besloot, op voorstel van Burgemeeste en Wethouders, aan dit voorstel gevolg te geven.

Van den heer Commissaris der Koningin was dienzelfden dag een schrijven ingekomen, waarin namens den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de gemeente in overweging wordt gegeven de pleidooien voor den Hoogen Raad tot 3 Januari te doen uitstellen, op grond van de onzekerheid of het schrijven van 5 December wellicht tengevolge zou hebben dat eene beslissing der aanhangige procedure overbodig zou geworden zijn.

Ten aanzien van het door den gemeenteraad op 28 December overeenkomstig het praeadvies van Burgemeester en Wethouders genomen besluit, deed de Minister bij een schrijven van 10 Januari 1896 aan het gemeentebestuur het volgende mededeelen:

„Wat het eerste punt betreft (de bereidverklaring om het conflict in der minne te schikken en om voorstellen van de Regeering af te wachten) breng ik in herinnering dat reeds vroeger met woorden gelijke bereidwilligheid tot minnelijke schikking van wege de gemeente aan de Regeering is te kennen gegeven. De eerste maal, nu ruim 4 jaren geleden, den 2den September 1891, stelde de gemeente voor deskundigen te benoemen om de juistheid te onderzoeken van de aanmerkingen gemaakt op den inventaris der Rijks-archieven. De tweede maal, den 28sten Maart 1895, besloot de Raad af te zien van pogingen om het oud-Geldersch archief te Roermond te behouden en bood hij de daartoe wetenschappelijk behoorende stukken welke de gemeente door koop of schenking verkregen had, kosteloos aan de Regeering aan onder zekere voorwaarden, o. a. dat het Rijk de kosten van het proces, van wagen- en lokaalhuur zou dragen.

„Hoewel deze voorstellen dezerzijds geen bezwaar ondervonden, is toch tengevolge van de intrekking daarvan door de gemeente geen overeenstemming verkregen. Het laatstbedoelde voorstel is zelfs door de gemeente teruggenomen, ofschoon het door mij was aangenomen, zooals het lag en de gevraagde verduidelijking of opheldering slechts strekte om een juistere omschrijving aan de vaststaande bedoeling te geven.

„In de gedeeltelijke uitvoering van het Koninklijk besluit van 19 Augustus 1895, n°. 77, scheen mij voor de gemeente

voldoende aanleiding gelegen te zijn om op de bij besluit van 4 Mei 1895 gedane intrekking van het bovenbedoeld voorstel terug te komen. Het lag en ligt echter niet in mijne bedoeling na hetgeen is voorgevallen het initiatief te nemen tot het doen van nieuwe voorstellen mijnerzijds.

„Wat het tweede punt betreft (de aanbieding van een lokaal in het raadhuis voor de kisten met Rijks-archieven thans krachtens een door de gemeente uitgelokt rechterlijk bevel in een schuur geborgen) heb ik de eer te berichten dat ik *in geen geval* kan treden in een voorstel ten gevolge waarvan de Rijks-archieven uit de daarvoor gerechtelijk aangewezen bewaarplaats zouden worden overgebracht naar een lokaal, waar de gemeente zich weder op eenigerlei wijze als houdster daarvan zou kunnen beschouwen.

„Na de wijze waarop van de zijde der gemeente getracht is uit het verblijf der Rijks-archieven in een gemeentelokaal rechten en aanspraken af te leiden, geef ik tot dergelijk verblijf onder geen voorwendsel ooit mijne toestemming."

Tegelijkertijd gaf de Minister aan den landsadvokaat last om de noodige maatregelen voor te bereiden om terstond de gemeente n rechten aan te spreken, voor het geval de Hooge Raad het beroep in cassatie mocht verwerpen en zoodoende de opslag van 's Rijks archieven in de schuur van den heer Diepen onaantastbaar mocht zijn geworden.

's Ministers schrijven van 10 Januari 1896 werd in de gemeenteraadsvergadering van 13 Januari 1896 gesteld in handen van Burgemeester en Wethouders om praeadvies.

Dit praeadvies werd 14 Februari aan den Raad medegedeeld en luidde, dat, hoewel men in gewone omstandigheden het bericht van den Minister van kennisgeving zou hebben aangenomen, thans wegens het vertrek van den heer Diepen op 1 Mei uit Roermond, tengevolge waarvan de schuur, waarin de archieven stonden, moest ontruimd worden, men in overweging gaf nogmaals aan te dringen op aanneming van het voorstel om op het raadhuis een lokaal in te ruimen, onder verklaring dat de gemeente daaruit geen meerdere aanspraken zou ontleenen, dan zij thans meende te kunnen doen gelden.

VERSLAG

OMTRENT DE ORDENING EN INVENTARISATIE DER OUDE GEMEENTE- EN WATERSCHAPS-ARCHIEVEN IN NOORDBRABANT OVER 1895.

(UITGEBRACHT AAN GEDEPUTEERDE STATEN DIER PROVINCIE.)

EdelGrootAchtbare Heeren!

Ik heb de eer u verslag te doen van hetgeen opnieuw ten bate van oude gemeente- en waterschaps-archieven in deze provincie door mij werd verricht.

Eenige gemeente-archieven zijn in dit verslagjaar met het oog op hare oude archieven voor het eerst door mij bezocht, voor andere werd het vroeger begonnen werk voortgezet en voltooid. Dit laatste geschiedde voor een niet gering deel in het onder mijn beheer staande rijks-archiefdepôt alhier, en niet ten gemeentehuize. Sommige oude archieven nl. bracht ik in haar geheel, andere goeddeels, tijdelijk ter ordening en beschrijving naar hier over. De gelegenheid tot voortgezette regeling ter plaatse zelve toch ontbreekt mij veel meer dan vroeger, toen ik langen tijd 4 dagen per week elders werkzaam was, ja van ééne maand slechts de vijf Zondagen ben thuis gebleven. Dit vindt zijn oorzaak o. a. in de groote uitbreiding mijner verzamelingen in de laatste jaren en het ook daardoor in steeds grooter mate toenemen der nasporingen, voor autoriteiten en particulieren daarin te verrichten naar rechtstitels, rechtskundige en historische gegevens en genealogische bijzonderheden. Daardoor werd mijn bureau aanmerkelijk uitgebreid en is mijn dagelijksche tegenwoordigheid ook in den zomer daar meer vereischt, kan ik althans moeilijk langen tijd achtereen weg. En juist dit laatste is voor het goed bewerken van een elders bewaard archief noodig. In slechts weinige gemeentehuizen is

voldoende en geschikte ruimte om het gedeeltelijk uitgezochte zóó achter te laten dat het bij eenig uitstel van de verdere bewerking onverstoord kan blijven. Het moet hier en daar zoo opeen gelegd worden, dat slechts degeen die in eenen adem de regeling verricht alles goed uiteen kan houden en tot een bevredigend eind brengen.

Onder het werk dat ik op mijn bureau verrichtte behoorde in de eerste plaats de voortzetting van de verzorging van den zoogenaamden ouden burgerlijken stand. Ik heb weder van een aantal plaatsen de oude kerkregisters onderzocht, nauwkeurig beschreven en hersteld of onder mijn toezicht laten herstellen. Zij werden daarna, met een afschrift van den inventaris, aan hunne bewaarders, de ambtenaren van den burgerlijken stand, teruggezonden.

Een deel moest echter van de kerkbesturen worden opgevraagd bij wie er nog bijna overal enkele of meerdere berustende zijn gebleven. Meestal werd aan die opvragen bereidwillig voldaan; soms kon ik ze ter pastorie beschrijven, maar werden de meest geschondene daarna toch ter reparatie aan mij opgezonden.

Naarmate de regeling en inventarisatie der bijna 225 oude rechterlijke archieven, in mijn depôt bewaard, voortschrijdt, worden bij mijne lijsten van de verschillende bescheiden, die de plaats van eigenlijke burgerlijke-stands-archieven vóór 1811 kunnen vervullen, ook de relazen opgenomen van de huwelijksproclamatien, gedaan door de vorsters of gerechtsdienaars der verschillende dingbanken. Evenzoo de akten van ondertrouw en trouw voor schepenen, die soms in de protokollen met andere akten, soms in afzonderlijke schepenregisters zijn ingeschreven. Evenzoo ook de registers, bijzonder sinds 1806 ter griffie van iedere civiele rechtbank gehouden ten behoeve van de ontvangers der successiebelasting.

Te **Maren** trof ik op het raadhuis van de gemeente Alem, Maren & Kessel een belangrijke hoeveelheid oude archieven aan van de drie vroegere gemeenten waaruit de tegenwoordige is samengesteld, samen verward met het nieuwe archief der gecombineerde gemeente. Van het archief der oude gemeente Maren kwam een groot deel tegelijk met de oude rechterlijke bescheiden in mijn depôt, alwaar ik het thans geheel heb geordend en, in afwachting dat ik tijd zal hebben den rommel ten raadhuize uit te zoeken, voorloopig geïnventariseerd. Hierbij kwamen ook enkele perkamenten voor den dag, die ik afzonderlijk beschreef in afwachting dat er ten raadhuize meer dergelijke te voorschijn zullen komen.

Dit raadhuis voldoet nauwlijks aan de soberste eischen. Achter als woning gebruikt, heeft het vóór een kamer voor secretarie, tevens „raadzaal", burgemeesterskamer, enz. Daarnaast heeft het een groote schuur, gedeeltelijk ongebruikt, waarvan vóór een hokje met planken is afgeschoten dienende tot, al zoo weinig mogelijk brandvrij, archieflokaal. Dergelijke inrichting is zeker wel een minwaardige bewaarplaats te achten voor de bescheiden van deze samengestelde gemeente, waarvan de drie deelen vroeger toch drie administraties hadden te bekostigen, en het nu blijkbaar ééne nog niet behoorlijk weten te doen.

Dergelijke aanmerking zou ik kunnen maken over de inrichting der secretarie te **Berchem**, ware het niet dat daar een goed raadhuis is. Dit echter wordt niet gebruikt voor zijn eigenlijk doel, wijl de secretaris in een niet al te groote kamer, die men bereikt door het lokaal van het in zijn huis gehouden bierhuis, niet enkel den dienst zijner brievengaarderij uitoefent maar ook secretarie houdt. In dat vertrek moeten, in drie kasten, te zamen bewaard worden het nieuw-archief en de boekwerken der gemeente, de gebonden en enkele losse bescheiden van het oud-archief, enkele registers en stukken betreffende de posterij en de dossiers eener uitgebreide zaakwaarnemerij. De bedoelde bescheiden van het oud-archief, meerendeels door vocht vrij sterk aangetast, sommige door muizen beschadigd, kwamen uit verschillende hoeken achter de nieuwere registers en deelen te voorschijn en werden daarna door mij uitgezocht en geïnventariseerd. Zoo goed het bij de veel te beperkte ruimte ging, werden daarop de, meest alle ingebonden, nieuwere stukken ordelijk, doch gedeeltelijk in twee rijen vóór elkaar, in de kasten geplaatst. Om de uitgezochte oude bescheiden daarna een eenigszins behoorlijke plaats te geven, daartoe zag ik geen kans; en om meer kasten aan te brengen is daar geen plaats.

Tegen een overbrenging der gemeentelijke administratie naar het daartoe bestemde raadhuis schenen groote bezwaren gekoesterd te worden. Toen ik het daarop bezocht, bleek het mij toch zeer geschikt te zijn. Maar de bovenzaal werd voor repetitielokaal van een koor, het flinke vertrek daarnaast niet gebruikt, terwijl beneden een vertrek gevuld was door een kist en een brandspuit, het andere door een kist en een verzameling zinken pijpen, afkomstig van de pas afgebrande kerk.

In de kisten — oude zoogenaamde archiefcommen — bevond ik eene groote hoeveelheid oude archief-bescheiden, meest dorps-, armen- en kerkerekeningen en bijlagen daarvan, zeer vochtig en vol schietwormen, zeer verward. Plaats om deze uit te

zoeken was er totaal niet. Bovendien zou daarna toch de noodige kastruimte tot behoorlijke berging ontbroken hebben en zou, zelfs al was er die geweest, die berging in het onbeheerde, althans aan zijn bestemming ontrukte gemeentehuis niet raadzaam zijn geweest. Ik achtte het daarom het beste het geheele oud-archief van Berchem voorloopig onder mijn bewaring over te brengen en heb daartoe dan ook het aanbod gedaan in afwachting dat verandering in den toestand wordt gebracht, waarop ik nog eens met klem heb aangedrongen.

Te **Oss** heeft de secretarie een heel ander aanzien. Langs de twee binnenmuren van ruime kasten voorzien, heeft zij directe gemeenschap met een ander vertrek, dat geheel tot archiefkamertje is ingericht. Het archief vond in die beide vertrekken een goede drooge plaats. Het had echter een duchtige schoonmaak ten volle verdiend. Ik zocht er de deelen van het oud-archief allen uit bijeen en verzamelde dit na de schoonmaak in de raadzaal, waar ik het geheel ordende en inventariseerde, behoudens een paket met stukjes van bijzonderen aard, ook perkamenten, die ik naar hier moest doen opzenden om ze gedetailleerd te beschrijven tot afzonderlijke afdeeling van den inventaris. Hierbij waren enkele interessante stukken over dijk- en polderzaken en over de gemeene gronden.

Van mijne werkzaamheid maakte de secretaris gebruik om ook het geheele nieuwe archief te doen schoonmaken en opnieuw ordenen, waartoe hij enkele dagen de raadzaal betrok.

Daardoor kreeg ik gelegenheid het geheele oud-archief in behoorlijke volgorde bijeen te plaatsen. De inventaris hiervan zou thans gedrukt kunnen worden.

Te **Raamsdonk** vond ik het geheele archief wel goed onderhouden en behoorlijk schoongehouden, maar bewaard in een veel te geringe ruimte. Ook na de afscheiding der oude rechterlijke bescheiden, en van die, betreffende het algemeen bestuur der zes Hollandsche dorpen in de Langstraat, was er voor een goede berging gebrek aan voldoende bergruimte. Een groot deel werd op den zolder, met een verzameling drukwerken, in twee zeer groote kisten gevonden; het moest grootendeels daarin gelaten worden. De rest moest in de secretariekasten en de oude brandkist zoo goed mogelijk gestapeld worden. Van behoorlijke bewaring, oud en nieuw gescheiden en het oude volgens zijne afdeelingen bijeen, kon geen sprake zijn.

Met die afdeelingen van het oud-archief bedoel ik dat van Raamsdonk zelf, dat van de daarmee gecombineerde vroegere gemeente Hendrik-Luyten-ambacht, dat van de polders, dat

van de armmeesters. Van deze alle is het belangrijkste in de oude brandkist bijeengezocht en is de rest ten minste zooveel mogelijk gescheiden. Op den zolder is in de eene kist al het gedrukte verzameld, en in de andere alleen nieuwarchief weder opgeborgen, met name registers van militie en schutterij, begrootingen en oude bevolkingsstukken. Verder kon bij het bestaande ruimtegebrek mijn werkzaamheid zich vooreerst niet uitstrekken.

In netten toestand ook vond ik het archief te **Baardwijk**. Daar had de vorige burgemeester-secretaris Loeff een inventaris aangelegd en bijgehouden waarop het voornaamste oude en nieuwere archief gebracht en behoorlijk bijgeboekt was. En zijn opvolger had dit goede spoor gevolgd en bovendien het voorrecht gehad alles te mogen installeeren in een nieuw raadhuis, waar hij nu door flinke kasten in staat is gesteld tot keurige berging zijner bescheiden en van die welke er jaarlijks bijkomen. Ik kon hier volstaan met het geven van enkele wenken en aanwijzingen voor de vernieuwing van den inventaris, de afscheiding daarbij van oud- en nieuw archief (bij de intreding der nieuwe orde van zaken in januari 1814) enz.

Eenige polderbescheiden werden van den zolder gehaald en schoongemaakt. Zij hadden van vocht te lijden gehad, maar vonden een goede drooge plaats in de nog ledige bovenkastjes ter secretarie. De zoogenaamde oude burgerlijke standsregisters waren reeds vroeger door mij beschreven.

Mede zeer goed droog, maar grootendeels begraven onder het stof van vele jaren, vond ik te Fijnaart in het oude gemeentehuis een omvangrijk oud-archief. Na behoorlijke reiniging heb ik het geheel door mijne handen laten gaan, oud- en nieuw gescheiden, en in beide voorloopige orde aangebracht. De nadere uitzoeking en beschrijving van het oud-archief moest tot later worden uitgesteld, in verband waarmee ik ook de afgezonderde privilegiën en octrooien niet ter specifieke beschrijving heb opgevraagd. Ook het onderzoek en het brengen van verbetering in den toestand van de vijf polder archieven, die van ouds in afzonderlijke kasten ten gemeentehuize bewaard worden, moest ik tot later uitstellen, al hebben zij verzorging wel noodig. Die kasten toch zijn vochtig geworden tengevolge van het wegbreken van een tegen het raadhuis staand gebouw. Daar zich de vocht aan de stukken geopenbaard had, waren deze grootendeels naar den zolder gebracht, waar ik ze vond in een oude kerkerruimte, waarin zij niet zuiver gescheiden konden blijven.

Ook vroeger moesten de Fijnaartsche stukken meermalen

tegen een begin van ondergang in bescherming gesteld worden. Dat bewijst de resolutie van den magistraat van 14 december 1733: „tot preveniering van truineeren en te niet maken van diverse papieren van t secretarij door de muijsen". In het collegio en ter vergadering van baillieuw en schepenen van den Fijnaart gaf nl. toen de secretaris Panneboeter te kennen, dat hij eenige maanden geleden had „gedemonstreert en doen sien dat verscheyde dorps en gemeentenspapieren door de muijsen en ander ongediert wierden geruineert, vernielt en onleesbaar gemaakt", dat toen de kasten veranderd waren maar dat nu gebleken was dat het kwaad zich ook kenbaar maakte aan andere stukken die in die kasten geen plaats vonden, ja zelfs aan registers (gelijk aan baljuw en schepenen vertoond was), — reden waarom hij verzocht dat „tot beter conservatie van de voors. soo veel van belang sijnde papieren en registers een nieuwe kasse mogte werden gemaakt om deselve daar in op te sluijten."

„Na examineering en bevinding sulx de waarheyt te wesen" is daarop geresolveerd „dat de voors. gerequireerde kas, ten fine voorn. sonder eenig tijtversuym sal werde gemaakt", waartoe tevens de timmerman Willem Meerhout werd gequalificeerd.

Al kon ik nu op mijn beurt voor de polderarchieven oogenblikkelijk niet even loffelijk zorgen, toch besloot ik zooveel mogelijk te doen en den inhoud van een groote oude archiefkist, mede op den zolder staande, zonder uitstel te gaan verzorgen. Daartoe liet ik ze uitpakken en maakte den inhoud, een groote berg losse verkreukelde papieren, daarna gereed ter verzending naar mijn bureau, alwaar ik ze spoedig hoop uit te zoeken.

Het bleken bij het voorloopig onderzoek meest bijlagen van gemeente-, armen- en kerkerekeningen te zijn, alle in een zeer verhavenden en verstoorden toestand, zoodat de ordening nog al wat tijd en moeite zal vergen.

Van **Erp**, waarvan ik vóór eenige jaren den inventaris van het oud-archief afwerkte en in druk uitgaf, werden tijdens het afdrukken nog eenige perkamenten brieven in de brandkast der gemeente gevonden, gelijk ik in een noot bij den druk van een vroeger verslag heb medegedeeld. Thans trof ik nog eenige dergelijke dokumenten aan bij de oude rechterlijke archieven der plaats. Ook deze heb ik nu beschreven. Een ervan is een fragment van een oud kopieboek der titels van den heiligen Geest of Algemeenen Arme te Erp; een ander het origineele accoord dd. 1 juli 1717 over de heide en afpaling der limieten tusschen Erp en Vechel.

Een supplementblad tot den inventaris zal nu ordeshalve wel

gedrukt mogen worden, en dit te meer wijl de waarde der aldus nader gevonden stukken dit verdient.

Evenzeer van enkele andere plaatsen vond ik bijzondere stukken van de gemeente bij de oude rechterlijke archieven. Ook die heb ik, naarmate zij mij in handen kwamen, beschreven.

Zoo van Hoeven en St. Maartenspolder eenige perkamenten van de H. Geest tafel, en een papiere afpalinge vant gescheyt der dorpen van den Ouden Bosch, ende Hoeven d.d. 26 mei 1618) n.l. een opmeting van de grensperceelen door een gezworen landmeter, na afbakening op 2 mei 1618 van de grenzen in geschil, onder bemiddeling van den bisschop van Antwerpen, door twee andere landmeters.

Evenzoo beschreef ik van Hilvarenbeek een aantal perkamenten brieven van de H. G. armen.

Evenzoo van Waalre en Valkenswaard eenige oude brieven over de in 1326 van den abt van Echternach verkregen gemeynte.

Van eenige vroeger ter bewerking medegenomen registers en bescheiden is thans de bewerking geschied. Met name werden voor Haren afschriften gemaakt van de hertogelijke brieven van 1309, 1396 en 1597 over de gemeentegronden aldaar; werd van het cartularium of kopieboek der titels van den H. G. van Roosendaal en Nispen een uitvoerige inhoudsbeschrijving opgemaakt en voor Someren een index op een oud privilegieboek vervaardigd, dien ik wegens den niet onbelangrijken inhoud van dat register tot besluit hier volgen laat.

INHOUDSOPGAAF

VAN HET

Liber privilegiorum pagi de Someren.

I (bladzijde 9). 16—19 augustus 1549 (Op huyden den XVIn Augusti, enz.).

Onderhandsch verbaal der plaatsing van de grenssteenen tusschen het land van Brabant eenerzijds en dat Weert anderzijds, in het bijzonder tusschen de gemeenten Someren eenerzijds en Weert en Nederweert anderzijds — overeenkomstig het akkoord den 3den augustus 1548 te Brussel gemaakt door gemachtigden van de koningin (-weduwe Maria van Hongarije en Boheme, landvoogdes) en van de gravin van Hoorne als vrouw van Weert en Nederweert — in tegenwoordigheid van schout, gezworenen en schepenen der gemeenten Someren en Weert & Nederweert.

II (blz. 14). 2 juli 1301 (op Sondach nae sinte Peters ende Pauwelsdach 1301).

Jan hertog van Brabant enz. geeft aan die van Someren onder voorbehoud van het recht van aanstelling en afzetting

---

Tusschen de twee in het akkoord aangewezen eindpunten moesten twee beëedigde landmeters een rechte linie „draijebomen", wat tot tweemaal toe mislukte: eens ten gevolge van de verkeerde aanwijzing van een der eindpunten, de andere maal ten gevolge van de slechte assistentie van de hun toegevoegde lieden. Op de rechte linie werden 6 platte blauwe grenssteenen geplaatst: één op elk eindpunt, de 4 overige daartusschen, op ongelijken afstand wegens de moerassige grondgesteldheid op sommige plaatsen. Elke steen was voorzien van de wapens der aan weerszijden liggende landstreken. Alvorens de steen in den daarvoor gegraven put geplaatst werd, werden in dezen „vierthien cleyn steenen als jongers ende getuyghen" geworpen. Na de plaatsing werd de steen plechtig gewijd en gebannen.

ten allen tijde een bank van 7 schepenen, verder vrijdom van lasten behoudens bepaalde diensten, daarenboven vrij gebruik der gemeente tegen een jaarcijns van 30 pond oude grooten op S. Jan Baptist.

III*a* (blz. 15). 21 december 1327 (anno Domini millesimo triscentesimo vicesimo septimo, in die beati Thome apostoli).

Arnoldus proost van Wassenberg en clericus van Jan hertog van Brabant enz. verkoopt aan die van Someren de gemeente tusschen Eindehouts, de Hoenreboom, den molen of het rad van Huechten, het gebied van den heer van Hoorne en dat van den heer van Asten — welke gemeente door hem te leen gehouden wordt van den custos der kerk van S. Lambert te Luik — voor zes pond oude grooten tourn. en een jaarcijns van 5 solidi oude grooten tourn. op S. Nicolaas, behoudens het vrij gebruik en genot dier gemeente door zijne mansionarii te Asten enz.

III*b* (blz. 27). 21 december 1327 (in die beati Thome apostoli, a. D. 1327).

Jan hertog van Brabant enz. geeft aan die van Someren het recht om alle vreemd vee, schapen en beesten, van de voornoemde gemeente te weren en verdrijven, om ze aan- en vast te houden onder boete van 6 solidi tourn., waarvan 2 aan den hertog, 2 aan de kerk en het dorp Someren en 2 aan den schutter.

IV (blz. 18). 18 november 1375 (int jaer ons Heeren duysent driehondert tseventich ende vijve enz.).

Wenceslaus en Johanna, hertog en hertoginne van Brabant enz., geven aan die van Someren bevestiging van alle rechten, die zij van vroegere hertogen van Brabant hebben verkregen, mits betalende de sommen gelds, uitgedrukt in de brieven die daarvan zijn.

V (blz. 19). 4 januari 1608 (den vierden dach der maendt van januario).

Albert en Isabella, hertog en hertoginne van Brabant enz., geven aan die van Someren op hun verzoek bevestiging van alle rechten hun verleend in den brief van 2 juli 1301 (transsumpt (1)), nader bevestigd bij dien van 18 november 1375 (transsumpt (2)).

---

(1) Zie boven n°. II. Hier de latijnsche tekst: Dominica post festum beatorum Petri et Pauli appostolorum anno Domini etc.

(2) Zie boven n°. IV: Int jaar ons Heeren duysent drije hondert tseventich ende vijffve enz.

VI (blz. 25). 6 mei 1502 (inden jaere ons Heeren duysent vijff hondert ende twee enz.).

Henrick van Eijck provisor van de abdij van Postel qq. en schepenen, gezworenen, kerk-, H Geestmeesteren en gewone ingezetenen van Someren maken eene minnelijke schikking van een geschil, gerezen tusschen de abdij en het dorp, betreffende het recht van turfsteken op dorpsgrond door drie de abdij toebehoorende hoeven (Moersel, Bomen en Terhofstadt) gelegen in Lyedorp en komen overeen dat elk der 3 hoeven met één spade jaarlijks gedurende 3 dagen turf mag steken en ook de voederheide zal mogen maaien, „als die heyde ontslagen sal sijn", mits den onraet betalende evenals elk ingezetenen van Someren voor ieder voeder heide en turf moet betalen.

VII (bladz. 26). 14 februari 1454 (XIIII dage in februario int jaer o. H. duysent vierhondert drie ende vijftich nae costume ons hooffs).

Filips hertog van Brabant enz. geeft den drost van Brabant, den schout van den Bosch, van Peelland en verdere ambtenaren, bevel die van Someren te beschermen tegen het geweld en de schade hun in hunne gemeente door die van Weert aangedaan, de schuldigen aan te houden en gevangen te houden totdat zij schadevergoeding hebben betaald, enz.

VIII (bladz. 28). 27 juli 1540. (opten seven ende twentichsten dach julii int jaar ons Heeren enz.).

Walraven van Erp en Adriaen van Eynhouts, schepenen van den Bosch, gekozen scheidsrechters in het geschil tusschen die van Someren en die van Over- en Nederweert over de grensscheiding hunner gemeenten, stellen deze vast na onderzoek der bescheiden, inspectie in loco en getuigenverhoor; en bepalen dat deze uitspraak vervalt indien er betere bescheiden kunnen worden overgelegd, in welk geval de eene partij de wederpartij een jaar te voren moet kennis geven.

IX (bladz. 34) (1). 18 november 1352 (int jaer ons H MCCC vijftich ende twee des sondachs voer sente Lizebetten).

Authentieke kopie, door hertog Antonius van Brabant enz. op 4 augustus 1408 (int jaer ons H duysent vierhondert ende acht, vier dagen in Oechstmaent) gegeven van de „waarheyt", op bovengemelden datum gehouden door den schout van den Bosch op bevel van den drost van Brabant tot beslechting van het geschil tusschen Someren en Stercsel betreffende de grensscheiding.

---

(1) Aan dit stuk gaat vooraf het hoofd van het onder n°. VII hiervóór beschrevene, waarnaar daarbij dan ook wordt verwezen.

X (bladz. 37). 27 juni 1544 (int jaer ons Heeren duysent vijffhonderd vier ende veertich enz.).

Herman van Deventher en Adriaen van Eynhouts, raadsheeren van 's-Hertogenbosch, ter eene, en Walraven van Erp en Gerard van Berkel Jansz., idem, ter andere zijde, als gekozen scheidsrechters voor die van Someren en die van Asten in hun geschil over de grenzen hunner peelgronden, stellen deze vast na onderzoek der bescheiden, inspectie in loco en getuigenverhoor; en bepalen dat deze uitspraak vervalt indien er betere bescheiden kunnen worden overgelegd (enz. als in n°. VIII).

XI (bladz. 42). 20 juni 1467 (inden jaer ons H. duysent vierhondert LXVII tich enz.).

Abt en convent van Everbode ter eene, en schepenen, gezworenen, kerk-, H. Geestmeesteren en gewone ingezetenen van Someren ter andere zijde, nemen voor een tijd van 25 jaren de scheidsrechterlijke beslissing aan in een geschil over het gebruik van een gedeelte veld of gemeente tusschen Someren en Stercksel, opgemaakt bij notarieele akte dd. 11 juni 1467 en luidende dat vóór Bartholomeus Willen, drost van Peelland, en drie anderen het stuk land in geding door twee beëedigde landmeters in tweeën zal worden gedeeld en ieder der partijen het gebruik van een dezer deelen zal hebben, doch zonder beslissing over den eigendom.

XII (bladz. 46). 30 december 1519 (int jaer ons Heeren duysent vijffhondert ende negenthien enz).

Abt en convent van Everbode en schepenen, gezworenen enz. van Someren verlengen voor 30 jaren de schikking bedoeld sub XI hiervóór.

Bladz. 48 in blanco.

XIII (bladz. 49). 20 december 1464 (opten XXsten dach van decembri, int jaer ons heeren dusent vierhondert vier ende tzestich).

Philips hertog van Brabant enz. bevestigt die van Someren in de rechten bedoeld in de brieven hiervóór opgenomen sub n^is^ II, IV, III*a*, III*b* en IX, mits zij behalve den tot nu toe betaalden jaarcijns van 30 oude grooten op St. Jansmis en van 50 hoenderen voortaan een jaarcijns van 40 schellingen zwarten tourn. en 40 fransche kronen zullen betalen, en veroorlooft hun tot 80 bunders der gemeente tegen jaarcijns uit te geven om daarvan de aan hem verschuldigde cijnzen te voldoen, mits van elken bunder, aldus uitgegeven of verkocht, een jaarcijns van 1 oude groot extra aan hem wordt betaald.

XIV (bladz. 55). 5 october 1523 (int jaer ons Heeren duysent vijfhondert ende dryentwintich enz.).

Schepenen, gezworenen enz. van Someren dragen, tengevolge der lasten uit den oorlog van Gelre voortgevloeid, in bezit en gebruik over aan heere Philippo Dedomont provisor van Postel, de Monnicxbeemden aan 't Houbroeck te Someren, tegen zekere, niet vermelde som en onder last van voetpad.

Bladz. 58 in blanco.

XV (bladz. 9) 21 juli 1684.

De rentmeester-generaal der domeinen in stad en meierij van den Bosch maakt in tegenwoordigheid van Everhard van Doerne heer van Asten enz. en van de regenten van Asten en van Someren, krachtens machtiging van den Raad van State dd. 9 juli 1683, een „finale limietsceijding" tusschen beide dorpen, waarlangs een sloot zal worden gegraven.

XVI (bladz. 61) 21 augustus 1694.

De regenten der dorpen Asten en Someren maken naar aanleiding der grensbepaling op 21 juli 1684 een overeenkomst over het schutgeld voor beesten en de boete voor heimaaien of turfsteken op elkanders gebied. (1).

Bladz. 67 in blanco.

XVII (bladz. 68).

Korte notitie omtrent een accoord tusschen heer Walraven van Erp en de regeerders van Someren, in 1666 gepasseerd voor notaris Vanderdussen in de Hintemerstraat in het huis genaamd Valckenborgh te 's-Hertogenbosch.

Bladz. 69—76 in blanco.

XVIII (bladz, 77). 27 december 1698.

Schepenen, burgemeesters, armmeesters en peelmeesters, uitmakende de regeerders van Someren, machtigen E. van der Voort pastoor te Heeze en H. Hurckmans pastoor te Leende om hen te vertegenwoordigen in het voor den internuntius te Brussel gebrachte geschil tusschen den prelaat van Postel en de wereldlijke clergie, en hun aloud recht te handhaven, om een wereldlijk priester als pastoor te hebben. (2).

XIX (bladz. 79). 8 april 1699.

Burgemeesters, schepenen en regeerders van Someren verklaren dat het „valsch en onwaeraghtigh" is dat hun gemeente „meestendeel geinclineert soude sijn om voor pastoir te hebben eenen religieus van Postel", zooals de abt aan de congregatie voor de vermeerdering des geloofs heeft bericht, en verzoeken integendeel een wereldlijk priester te mogen hebben, in het

---

(1) Met onderteekening van 5 schepenen.

(2) Met 20 onderteekeningen.

bijzonder dien ze nu hebben te mogen behouden omdat hij inboorling is en evenals zijn oom en zijn broeder, zijne voorgangers, de gemeente steeds trouw heeft bediend. ( )

XX (bladz. 81). 20 october 1699.

„De presente regeerderen als notabelste ingesetenen deses dorps Zomeren" machtigen den advokaat mr. Thomas Idelet om hun belangen voor te staan bij een comparitie ad accordandum in het geschil tusschen de wereldlijke heeren en de kanunniken der abdij van Postel over het recht op de pastorie; met vermelding hunner bezwaren, o. a. dat de ingezetenen een „excessive aversie" hebben „ab immemoriali tempore" van de Postelsche heeren, omdat de abdij hun schadelijke tiendprocessen heeft aangedaan, omdat „de heeren kanunniken alles trachtten in te slikken en tot hunne abdij te brengen" enz. (2).

XXI (bladz. 85). 13 (3) augustus 1548.

De koningin (-weduwe Maria van Hongarije en Bohemen, als landvoogdes) en de graaf en vrouwe van Heurne (als heer en vrouwe van Weerdt en Nederweert) komen overeen dat de grens tusschen het land van Brabant en dat van Weert zal loopen van het midden der 2 molenplaatsen achter den Weertsbosch naar Heughten in rechte lijn op de St. Wilbordts putte, staande in zeker veld bij een eik tusschen Meyl, Doerne en Asten, — welke grens is af te palen; en dat die van Someren uitsluitend recht van weiden, heimaaien en turfsteken enz. zullen hebben op het Brabantsche deel. (Naar een notarieele kopie van 12 november 1707).

XXII (bladlz. 89). 12 november 1707.

Hendrick Houtappels en Hendrick Houtert, beiden beëedigd landmeter, verklaren dat zij bij een onderzoek op 10, 11 en 12 november 1707, op authorisatie der Staten-Generaal dd. 7 october 1707, in tegenwoordigheid van den heer de Villers, kwartierschout van Peelland, en van de regeerders van Someren en van Nederweert, in de grensscheiding tusschen Someren en Nederweert alle palen op de goede plaats bevonden hebben, behalve eene die buiten de rechte lijn naar de zijde van Someren ligt.

XXIII*a* (bladz. 91). 17 mei 1710

De Staten-Generaal bekrachtigen de akte van 25 september 1709

---

(1) Met 6 onderteekeningen van schepenen.

(2) Met 6 onderteekeningen van schepenen.

(3) In n°. 1 stond vermeld 3 augustus, zie hiervóór blz. 708.

(transsumpt), inhoudende het verbaal der verbeterde grensscheiding tusschen Someren en Nederweert.

XXIII*b*. Transsumpt in n°. XXIIIa. 25 september 1709.

De kwartierschout van Peeland, daartoe gemachtigd bij resolutie van de Staten-Generaal van 7 october 1707 en 5 juli 1709, maakt verbaal van zijn onderzoek, in tegenwoordigheid van regenten van Someren en van Nederweert & Weerdt, van de grensscheiding gemaakt den 16den augustus 1549 (vg. n°. 1), en verklaart dat een grenspaal aan de „Boschbaen", die naar de zijde van Someren buiten de rechte lijn lag, werd op zijn plaats gezet, gewijd en gebannen met het gebruikelijk ceremonieel. (1).

XXIV (bladz. 99). 24 november 1717.

Regeerders van Someren, van Weert en Nederweert en van Buel verklaren dat zij den blauwsteenen grenspaal op de „Oude Meulenstaet ontrent Heughten" tot herstel hebben doen voorzien van twee nieuwe ijzeren banden enz., waarna de gerechtsboden hem van wege de resp. grondheeren hebben gebannen. (2).

XXV (bladz. 101). 5 juni 1718.

Abt en convent van Everbode machtigen Henricus Adamus Quaetpers, kanunnik en camerarius van Everbode, om met de gecommitteerden van Someren over hunne geschillen te transigeeren of ze te beslechten; met overdracht dezer machtiging op Paulus Huyskens advokaat te 's-Hertogenbosch dd. 14 juni 1718. (Naar een authentieke kopie dd. 7 juli 1718.)

XXVI (bladz. 103). 14 juni 1718.

Abt en convent van Everbode als heer van Sterxel enz. machtigen den advokaat Paulus Huyskens te 's-Hertogenbosch om met de gecommitteerden van Someren hunne geschillen te beslechten. (Naar een authentieke kopie dd. 7 juli 1718).

XXVII (bladz. 104). 7 juli 1718.

Advokaat Huiskens te 's-Hertogenbosch, gesubstitueerde van H. A. Quaatpers en gemachtigde van den abt van Everbode eenerzijds, en Gijsbert Gualthery stadhouder van Peelandt, Herman Cremers gesubstitueerd rentmeester der geestelijke goederen enz., en Hendrick Peter Meeuws president-schepen en gevolmachtigde der regenten van Someren anderzijds, maken vóór notaris Florentius van Woerkom te 's-Hertogenbosch een schikking voor 30 jaren op den grondslag van de scheidsrechterlijke uitspraak van 20 juni 1467 (zie boven n°. XI),

---

(1) Verg. de noot bij n°. 1.

(2) Met 7 onderteekeningen.

verlengd den 13den december 1519 (zie boven n°. XII, gedateerd 30 december 1519); regelen de boeten opnieuw enz.

Bladz. 112 in blanco.

XXVIII (bladz. 113). 16 november 1680.

De abdis van Onze Lieve Vrouwe Munster binnen Roermond en de gemeente Someren komen overeen omtrent de wijze waarop een gedeelte van het Latbroeck onder Huchten zal mogen worden uitgegeven om daarop te turven en te moeren, en omtrent de verdeeling der jaarlijksche opbrengsten hierdoor ontstaande.

XXIX (bladz. 115). 4 april 1729.

De Raad van State staat bij appostille het verzoek van drost en regenten van Asten toe, om de toegewassen groeve, 21 juli 1684 getrokken door den rentmeester-generaal der domeinen van Brabant (zie boven n°. XV), te herstellen.

XXX (bladz. 117), 21 juli 1684.

Adriaen van Borssele tot Geldermalsen, rentmeester-generaal der domeinen enz. (als boven n°. XV. Naar een authentieke kopie dd. 28 augustus 1725).

XXXI (bladz. 120). 20 december 1754.

Missive van de Staten-Generaal ter begeleiding der volgende resolutie:

XXXII*a* (bladz. 120). Veneris 20 december 1754.

De Staten-Generaal bekrachtigen na gehoord rapport de uitspraak of het retentum, gedaan in het geschil tusschen eenige dorpen van den Staat en van Oostenrijksch Gelderland door de commissarissen der regeering van de Oostenrijksche en die van de Vereenigde Nederlanden op 30 october 1751 (transsumpt), tenzij die van Asten vóór 1 januari 1755 het vonnis overleggen van den Raad van Brabant, in 1538 te Brussel uitgesproken.

XXXII*b*. Transsumpt in n°. XXXII*a*. 30 october 1754.

De commissarissen van de regeering der Oostenrijksche en van die der Vereenigde Nederlanden, benoemd tot vereffening der geschillen tussschen de gemeenten Weert en Nederweert eenerzijds en de gemeenten Asten en Someren anderzijds over de grensscheiding, besluiten dat de bestaande grenslijn, thans door palen aangegeven, behouden zal blijven, doch dat ter betere aanduiding ten gemeenen koste een gracht zal worden gegraven; terwijl de grensgeschillen tusschen Weert en Nederweert eenerzijds en Meyl anderzijds, en die tusschen Someren eenerzijds en Asten anderzijds door de respectieve souvereinen zullen worden beslist.

XXXIII (bladz. 128). 3 september 1754.

De Raad van State gelast den regenten van Someren, op

grond der minnelijke schikking dd. 6 mei 1502 (zie boven n°. VI) tusschen de abdij van Postel en het dorp Someren, aan eenige lieden een behoorlijk turfveld of turfveldeken in de Soomersche Peel uit te geven en de verzoekers op denzelfden voet te behandelen als de „naburen en ploegers tot Someren".

XXXIV (bladz. 130). 6 october 1757.

De regenten van Someren en die van Asten beslechten langs minnelijken weg het geschil over de grensscheiding tusschen beide gemeenten, stellen deze nader vast, met zekere voorwaarden, en maken bepalingen omtrent het schutten van beesten, het maaien van hei en het steken van turf op elkanders grond.

XXXV (bladz. 136). 10 april 1760.

De Raad van State bepaalt dat van de kosten van het graven en beplanten der limietgracht tusschen Weert, Nederweert en Meil eenerzijds en Asten en Someren anderzijds de helft, op Asten en Someren vallende, door deze dorpen elk voor gelijk bedrag zal worden gedragen en op de dorpsrekening in uitgaaf gebracht.

XXXVI (bladz. 139). 26 october 1780.

De Leen- en Tolkamer gemachtigd door den Raad van State bij resolutie van 14 juni 1779 naar aanleiding van een verzoek der regenten van Lierop dd. 20 juli 1778, doen de plano buiten figuur van proces het geschil af over de grensscheiding tusschen de gemeenten Lierop en Someren gerezen, verklaren de grensscheiding geldig die in de brieven van 1327 en 1328, ten processe overgelegd, is omschreven, en gelasten het stellen van een grenspaal op een aangegeven plaats.

Thans volgen 60 onbeschreven bladen, waarna op bladz. 263 wordt aangevangen met de inschrijving van eenige stukken van ander karakter, waarvan de inhoudsopgaaf hier volgt. De tot hiertoe beschreven bladzijden 9—140 zijn in het midden der 18de eeuw (1754?) gefolieerd van 1 tot 66.

XXXVII (bladz. 263).

„Affreeckeninghe gehouden met Angnees huijsvrouwe meester Johan Hellincx clockgieter van de groote clocke tot Someren te vergieten", met een daaronder gestelde schuldbekentenis dd. 26 juni 1609. (Kopie).

Bladz. 266 in blanco.

XXXVIII (bladz. 267). 13 september 1570.

Twee schepenen van Someren verklaren vóór notaris en getuigen ter instantie van Jan van Diepenbeek, dat deze op den 31 october 1569 voor hen heeft geproduceert „seeckere singulare conden aengaende eenen gemeijnen wech, omme te gaen etc.", en voegen daaraan eenige getuigenissen toe over het schouwen van dien weg enz. (Authentieke kopie).

Bladz. 270 in blanco.

XXXIX (bladz. 271). Zonder datum.

Tarief van het salaris van den ingebieder te 's Bosch volgens zijn instructie van 23 juni en 21 augustus 1618, met een staat der vier kwartieren.

Bladz. 279—283 in blanco.

XL. (bladz. 284).

Schets eener grensteekening (van het stuk grond bedoeld in n°. XI?).

De archivaris in Noordbrabant,

mr. A. C. Bondam.

VERSLAG

VAN DE ORDENING EN BESCHRIJVING DER OUDE GEMEENTE- EN WATERSCHAPSARCHIEVEN IN ZUIDHOLLAND, OVER 1895.

(UITGEBRACHT AAN GEDEPUTEERDE STATEN DIER PROVINCIE.)

Hoog Edel Gestrenge Heeren!

Ik heb thans de eer U HoogEd.Gestr. mijn jaarlijksch verslag te doen toekomen, wegens hetgeen door mij ten aanzien van de ordening en beschrijving der oude gemeente- en waterschapsarchieven in deze provincie is verricht.

In de eerste plaats werd het archief der gemeente Schiebroek onder handen genomen, dat slechts van geringen omvang was. Wel was er vroeger meer aanwezig geweest, zooals mij is gebleken uit een inventaris van papieren, registers en protocollen welke door den secretaris van dat ambacht Nicolaas Kruyt bij de aanvaarding zijner bediening in 1704 waren overgenomen. Van al deze stukken is niets meer overgebleven.

Het nog aanwezige bestaat uit:

Register van notulen van schout, ambachtsbewaarders en schepenen 1763—1792.

Registers als voren van de Municipaliteit en het Gemeentebestuur 1795—Februari 1811 en uitgaande brieven van den Maire tot December van dat jaar.

Ingekomen stukken 1795—1811.

Weesboek van Schiebroek 1778—1810 en een zevental daarbij behoorende rekeningen van nalatenschappen.

Rekeningen van armmeesteren der zoogenaamde heilige geest- of politieke armen 1793—1811.

Rekeningen van het gemeentebestuur 1807—1810.

Quohieren der verponding 1787—1805 en van het redres der verponding op de huizen van 1733.

Rekeningen van de gaarders der verponding 1794—1805.

Staten van verantwoording van de secretarissen van het ambacht wegens den ontvang van de collaterale successie overgang van vaste en roerende goederen, boeten voor ongefundeerde processen, en het recht op het trouwen en begraven 1766—1776, 1785, 1797—1805. Van de ontvangst van dit recht is ook een register aanwezig, loopende van 1715—1797.

Registers van den burgerlijken stand worden hier niet aangetroffen daar Schiebroek kerkelijk tot Overschie behoorde.

De rechterlijke bescheiden waren in 1811 niet aan de rechtbank te Rotterdam afgegeven. Ter voldoening aan het Koninklijk besluit van 9 October 1884 (*Staatsblad* n°. 141) heb ik die van de administratieve afgescheiden. Deze stukken zijn daarna naar het Rijksarchief overgebracht. Een lijst der overgebrachte registers en stukken is door mij achter den inventaris van het archief opgenomen.

Vervolgens bezocht ik de gemeente Schipluiden. Nimmer is mij een archief voorgekomen, waar de verwaarloozing zich zooverre had uitgestrekt als bij het archief van deze gemeente. Het geheel bevatte dan ook niet anders dan eenige overblijfselen der archieven van de voormalige gerechten van Schipluiden, Hodenpijl, Dorp- en Sint-Maartensrecht, welke thans de gemeente Schipluiden uitmaken. In den inventaris van het overgebleven oude archief heb ik mede opgenomen hetgeen er nog overig was van de stukken betrekking hebbende op de in 1855 opgeheven gemeenten Hodenpijl en Sint-Maartensrecht.

Een kort overzicht van het nog aanwezige laat ik hier volgen:

Register van notulen van schout en zetters van Schipluiden 1692—1739 en minuut-notulen en ingekomen stukken van de Municipaliteit. fragmentarisch 1798—1804.

Register van schouwen en hoefslagen 1706—1747.

Rekeningen van de gaarders der groote schreven door zetters omgeslagen 1793, 1796, 1801—1804 en van het gemeentebestuur 1804—1808 en van de ambachtsbewaarders van de Schipluidersluis 1761, 1770, 1771, 1775, 1778, 1780 en 1783.

Minuut-notulen van de Municipaliteit van Hodenpijl 1798—1802.

Acten van de leenkamer van de ambachtsheerlijkheid en ridderhofstad Hodenpijl 1687-1804, 2 deelen.

Rekeningen van de gaarders der ordinaire en extraordinaire verponding van Hodenpijl 1764—1805.

Rekeningen wegens de groote schreven en binnenlandsche kosten van den ambachte van Dorp 1793, 1800, 1807, 1809 en van de gaarders der verponding van het ambacht 1724—1769.

Notulen van burgemeester en assessoren en van den gemeenteraad van Hodenpijl 1825—1855.

Ingekomen stukken bij het gemeentebestuur 1822—1855 en gemeenterekeningen van Hodenpijl 1840—1845.

Notulen van burgemeester en assessoren en gemeenteraad van Sint-Maartensrecht 1825—1855.

Registers van uitgaande brieven als voren 1826—1855.

Ingekomen stukken bij het gemeentebestuur 1821—1855 en gemeenterekeningen van Sint-Maartensrecht 1839—1850.

Zelfs de doop- en trouwboeken waren aan deze verregaande verwaarloozing niet ontkomen en gedeeltelijk verloren gegaan, gedeeltelijk uit elkander geraakt en beschadigd. Het overgeblevene dat bovendien nog door vocht had geleden was in lateren tijd opnieuw ingebonden. De staat waarin zich de losgeraakte gedeelten der vroegere registers bevonden en waarschijnlijk de moeilijkheden die zich bij het lezen van het oude schrift hebben opgedaan, schijnt de oorzaak geweest te zijn, dat dit op nieuw inbinden niet zonder verwarring is geschied. Daar het onmogelijk bleek — de toestand van het papier in aanmerking genomen — deze banden weder uit elkander te nemen, heb ik den inhoud naar de volgorde waarin ik ze vond nauwkeurig beschreven en de verschillende bestanddeelen met tusschen gelegene papieren aangewezen.

Wanneer de orde kon worden hersteld, zouden de doopboeken van 1648—1812 en de trouwboeken van 1658—1675 en 1689—1813 redelijk volledig zijn, alsmede een doopboek van Roomsch Catholieken van 1778—1813.

Registers wegens het recht op het trouwen en begraven onder Schipluiden, trouwen 1753—1761, begraven 1752—1793, Hodenpijl, trouwen 1753—1769, begraven 1751—1791, Dorp, trouwen 1753—1773, begraven 1753—1784, St. Maartensrecht, trouwen 1753, begraven 1757—1790.

Met de rechterlijke archieven die in 1811 mede niet aan de rechtbank te Rotterdam waren afgegeven is het als met het vorige gegaan. Het geringe overblijfsel is naar het Rijksarchief overgebracht.

Voorin het eerste nieuw gebonden register van doopen en trouwen vond ik nog twee losse bladen van een ander doopboek dan het aanwezige, loopende van 13—16 December 1638. Dit gaf mij aanleiding aan het kerkbestuur het verzoek te richten om een onderzoek te mogen instellen of dit doopboek zich nog in hun archief bevond, hetgeen echter niet het geval was. Het gevolg van dit onderzoek was dat ik ook de kerkelijke archieven heb geordend en geïnventariseerd. Dit scheen te meer wenschelijk omdat in de eerste registers van handelingen van den kerkeraad ook aanteekening van het doopen en trouwen werd gehouden, en bovendien het armbestuur, ook dat der zoogenaamde heilige geest armen in handen was van den kerkeraad, die ook de schoolmeesters aanstelde.

De kerkelijke archieven bestonden uit twee afdeelingen. In de eerste plaats dat van den kerkeraad tevens belast met het bestuur der diaconie. Deze archieven waren uit den aard der zaak niet voor scheiding in oud en nieuw vatbaar. Ik heb daarom de inventarissen zóó ingericht dat zij geregeld kunnen worden

bijgehouden. Een beknopte opgaaf van den inhoud zij hier medegedeeld.

Handelingen van den kerkeraad beginnende 1594 tot op den tegenwoordigen tijd. Slechts een deel loopende over de jaren 1647—1657 is niet meer aanwezig.

In deze registers vindt men nog aanteekeningen van doopen 1605—1610, 1619—1645 en van trouwen 1632—1640.

Ingekomen stukken bij den kerkeraad beginnende 1616.

Request van den Magistraat en kerkeraad van Schipluiden aan de Sinode van Zuid-Holland en andere stukken over de demissie van den predikant Johannes Stangerus wegens remontrantsche leeringen 1618.

Stukken betreffende het beroepen van de predikanten Johannes Peltius 1618, Wilhelmus Koning 1724, Dirk van den Ham 1776.

Herhaaldelijk ontstonden er geschillen tusschen den kerkeraad en de ambachtsheeren over deze aangelegenheid, waarover eene menigte stukken aanwezig zijn Eerstelijk met Johan van Raesfelt, beëindigd door een sententie van den Hoogen Raad van 29 Maart 1681; later met Arnout de Jonge van Ellemeet, waarin uitspraak werd gedaan door commissarissen uit het College van het Hof van Holland in Mei 1724; daarna met Adolf Julius Burghart baron van Huffel, waarvan eene vacature van ruim twee- en een half jaar het gevolg was en waaraan door eene voor commissarissen uit het Hof van Holland op 21 December 1751 gesloten overeenkomst, een einde werd gemaakt; en laatstelijk nog met Frederik Lodewijk Christiaan graaf van Rechteren Limpurg, welk geschil werd opgelost door een verbaal-accoord aangegaan voor commissarissen uit den Hoogen Raad op 8 Mei 1782.

Stukken rakende het deporteeren van den schoolmeester Adriaan Janssen van der Gaagh wegens verregaande nalatigheid, in 1657, reglementen voor en aanstellingen van de schoolmeesters Klaas van Winkel in 1714 en Broer Schermer in 1773.

Onder andere stukken van verschillenden aard vindt men een dossier waaruit kan worden afgeleid, dat de uit de geschiedenis van Formosa bekende predikant Anthonius Hambroek in 1647, naar het schijnt tengevolge van geldelijke moeilijkheden, uit Schipluiden naar Oost-Indië is vertrokken.

De kerkelijke doopboeken beginnen met het jaar 1776 hetgeen nog eenigermate tot aanvulling der in het gemeentearchief aanwezige kan strekken.

In het archief van den kerkeraad worden ook de stukken betreffende de diaconie gevonden, waaronder:

Staat van de goederen der gemeene armen van Schipluiden, mitsgaders de ambachten van Dorp en Hodenpijl, als parochianen

aldaar competeerende en de verdeeling daarvan, in twee gelijke helften, tusschen den regeerenden armmeester van dat jaar en commissarissen uit de gemeenten van die ambachten die de Roomsche religie zijn toegedaan van 4 Januari 1768.

Eigendomsbewijzen van huizen en transporten van obligatiën waarvan de lijsten in de registers van de rekeningen der diaconie zijn te vinden.

Registers van rekeningen van de diakenen-armmeesters der kerk in Schipluiden, beginnende met het jaar 1624, en doorloopende tot op den tegenwoordigen tijd.

Rekeningen van heilige geestmeesters 1612, 1624, 1640, 1650, 1652, 1660, 1678, 1685—1813, 1833, 1836, 1842 en een register waarin rekeningen van 1864—1884 waarvan het laatste saldo in de kas der diaconie is overgestort.

Een andere inventaris vermeldt de archieven van het kerkbestuur, bestaande uit:

Octrooi van de Staten van Holland voor jhr. Jacob van Egmond heer van Kenenburch en kerkmeesters van Schipluiden om eenige accijnzen te mogen heffen om daaruit te vinden de kosten die zij hadden moeten maken voor de reparatie van het predikantshuis en het vernieuwen van de school van 11 Juli 1614.

Uit een dergelijk octrooi van 27 September 1621 blijkt dat niet alleen de beide hierboven vermelde huizen maar ook de kerk in Augustus 1614 waren afgebrand, waarom de vergunning tot het heffen van accijnzen werd gecontinueerd en nog latere octrooien van gelijken inhoud van 1626, 1631, 1642, 1657 en 1666.

Rekening wegens het wederom opbouwen der kerk, pastorie en school gedaan 24 October 1619, waarvan echter de 41 eerste folio's zijn uitgescheurd.

Grafboeken aangelegd in 1608 en 1693.

In de kerk bevindt zich de grafkelder van de heeren van Egmond—Kenenburch. Bij het herstellen van den vloer der kerk had men den sluitsteen van dien kelder moeten verleggen. Bij die gelegenheid werd copie gemaakt van de opschriften voorkomende op de zilveren of koperen platen die op de zich in den grafkelder bevindende doodkisten waren bevestigd.

Daar deze stukjes papier licht konden verloren gaan, heb ik den inhoud van die opschriften in dezen inventaris opgenomen. De namen der in den kelder bijgezette heeren en vrouwen van Schipluiden en leden hunner familie zijn:

Otto van Egmond, ridder, heer van Kenenburch, gestorven 22 September 1585.

Jacob van Egmond, gestorven 5 Juli 1618.

Bester van Brienen, vrouwe van Kenenburch, Schipluiden etc., gestorven 30 Augustus 1634.

Jhr. Otto van der Zevender Otto Zoon, gestorven 11 Augustus 1638.

Jhr. Jacob Vrederik van der Zevender, heer van Schipluiden, gestorven 8 Maart 1639.

Jhr. Otto Frederik van der Zevender, gestorven 29 December 1662.

Johan Kabeljauw, gestorven 23 Juni 1694.

Anne le Prince du Plessis, weduwe van wijlen den heer Luitenant Kolonel Appollonius Cabeljauw, gestorven 9 Januari 1733.

Jan Hendrik Noey, raad en oud-burgemeester van Tholen, gedeputeerde van de Staten-Generaal, gestorven 25 Februari 1737.

Henriette Susanna de Vries, in leven huisvrouw van Willem Hendrik van Steenbergh, heer van Keenenburgh en Dorp, gestorven 26 Maart 1784.

Willem Hendrik van Steenbergh, heer van Schipluiden etc., gestorven 8 December 1788.

Maria Elisabeth Bachman, zijn weduwe, gestorven 8 Juni 1791.

Rekeningen van kerkmeesteren van Schipluiden 1669, 1671—1685, 1691, 1699, 1705, 1707, 1721, 1731, 1732, 1759, 1769, 1770 en verder tot den tegenwoordigen tijd.

Waren de archieven, waarvan ik hierboven in dit rapport melding maakte van weinig omvang en van geen groote beteekenis, de te Ooltgensplaat aanwezige behooren tot de best onderhoudene en belangrijkste die ik in kleinere gemeenten heb aangetroffen.

In eigenlijken zin was hetgeen hier gevonden wordt, niet zoozeer het archief der tegenwoordige gemeente Ooltgensplaat, maar van de vroegere heerlijkheid Sint-Adolfsland en van alle de onder die heerlijkheid gelegene polders.

Eerst in 1812 ontstonden daaruit bij scheiding de beide tegenwoordige gemeenten Ooltgensplaat en den Bommel.

Alle deze archieven stonden vroeger onder hetzelfde beheer, zooals blijkt uit enkele oude daarvan nog bestaande inventarissen, welke bij het aftreden van een secretaris aan zijn opvolger tot zijne decharge werd overgegeven.

Er is thans een scheiding tusschen de archieven der voormalige heerlijkheid en die der polders tot stand gebracht.

Met den naam Sint-Adolfsland schijnt eene zonderlinge verwarring te hebben plaats gehad. Die naam komt voor de eerste maal voor in een brief van 11 Augustus 1494, waarin Anna van Bourgondie wordt beleend met „die ambachtsheerlijkheid als maelrie, vischerie, vogelrie, veeren, giften van kercken costerien en de beneficien ende allen anderen prouffijten de ambachtsheerlijckheid volgende ende toebehoerende, van de

uytgorsen, aenwerpen ende aenwassen van der Galenthee, Oelkinsplate, Vloeyhille ende den Bommel mit allen hueren toebehoeren jegenwoerdig ende toecomende, van tgeene datter althans of bedijkt is, ende genoempt is St.-Adolfsland, of namaels daerof bedykt sal worden, al gelegen in onzen heerlicheyd van Putten tot een onversterflyk erfleen" enz.

De uitgifte in erfpacht van deze gorsen aan Anna van Bourgondie vrouwe van Ravestein, was van 26 December 1481. Zij was destijds gehuwd met Adolf van Cleef, heer van Ravestein, door wien de eerste brief van uitgifte ter bedijking van een gedeelte dezer gorsen op den 13den Maart 1483 gegeven werd aan Jacob van Borsselen, ridder, Gerrit van Abbenbroek, Cornelis Gillesz, c. s.

Wanneer nu het bijvoegsel Sint er niet bijgekomen was, zou men kunnen aannemen dat de heerlijkheid zijn naam aan den eersten uitgever der bedijking Adolf van Cleef ontleende. Deze werd echter nimmer heilig verklaard.

Een vers wegens het leggen van den eersten steen van het raadhuis maakt de zaak niet duidelijker:

„Deeser steen gescrift een iedereen hier gaet onttouwen,
Wie men van dit dorpshuys den eersten steen fonderen sach,
't Was den Schoudt Woesteninghe, die 't eerst begon te bouwen,
Weesende den twaelfden Juni op Sinte Adolphsdach."

Nu is 12 Juni den dag van den heiligen Odulphus.

Hiermede stemt overeen de titel van het eerste in het archief aanwezige Weesboek, waarop men leest: „Weesenboeck van Sainct Odulphuslandt, genaemt Oeltgensplate".

In den brief van uitgifte wordt aan de bedijkers de verplichting opgelegd een kerk te stichten. Waarschijnlijk heeft men dus aanvankelijk het bedijkte land naar den patroon der kerk Sint-Odulphus genoemd en is later ter eere van den heer die naam in Adolfsland veranderd, die er den hem niet toekomenden heiligen schijn bij behouden heeft.

Ik laat nu hier een kort overzicht van het archief volgen:

Octrooien van de staten van Holland voor kerkmeesteren om zekere kerkelanden te mogen verkoopen 12 Juni 1618, en voor opperbezorgers der armen om het doen van zekere heffing 1783, 1791 en van het Departementaal bestuur van Holland 1803.

Voor Schout en Schepenen tot het doen van omslagen voor verschillende werken, 1604, 1762, 1763, 1768, 1806.

Tot het heffen van accijnzen 1637, 1679, 1689, 1700, 1711, 1721, 1730, 1740, 1751, 1757, 1767, 1782, 1797.

Ordonnantie wegens een recht op den uitvoer 1681 en octrooien tot het innen van die belasting 1693, 1716, 1745, 1759, 1779.

Notulen van Schout en Schepenen van Sint-Adolfsland, dat

men noemt Ooltgenplaat, van de opgevolgde municipaliteit en het Gemeentebestuur 1593—1810.

Resolutieboeken van dagelijksche besognes, zoogenaamde Zondagsresolutiën 1608—1717.

Proclamatieboeken beginnende 1584 het laatste 1810—1843. In die van 1666—1709 ook aanteekening van huwelijken.

Ingekomen stukken 1580—1795, 1812.

Onder de oudste worden brieven van de heeren van Sint-Adolfsland en ook enkele van Prins Maurits gevonden.

Nominatiën en electiën van Schout, Schepenen, weesmeesters, schoolmeesters, boden en verdere bedienden 1712—1795, register van reglementen, instructiën en commissiën 1786—1811.

Weesboeken 1592—1809. Hierbij behooren 723 dossiers inventarissen, rekeningen en andere stukken betreffende boedels, welke in alphabetische orde in den inventaris zijn opgenomen.

Resolutieboeken van Schout en Schepenen betreffende kerkelijke aangelegenheden 1722—1819.

Notulen van Schout en Schepenen rakende armenzaken, beginnende 1737, het laatste deel over 1811—1821.

Rekeningen van heilige geest armmeesteren 1583—1812.

Resolutiën en acten betreffende het legaat aan de armen van Pieter Bigge Stadhouder en rentmeester van Ooltgensplaat 23 Januari 1721 en rekeningen van dit legaat tot 1813.

Rekeningen van nalatenschappen van zonder erfgenamen overleden personen, welke ten behoeve van de armen werden geadministreerd. 1612—1810.

Resolutieboeken van de buitenvaders van het weeshuis 1737—1810.

Register van den krijgshandel en rolle van de wachten, beginnende met het verhaal van een inval van de Spanjaarden in Ooltgensplaat in den nacht van 10 October 1589, welke aldaar eenige huizen plunderden en verbranden en zekere personen gevankelijk mede namen, waarvoor zij een losgeld van 30 000 gulden eischten.

In dit register dat tot 1591 loopt, komt ook een ordonnantie op de wachten voor, waaruit blijkt dat het dorp door wallen was omringd, dat de poorten 's avonds werden gesloten en de bruggen opgehaald.

Rollen van de wachten 1599—1638 en rekeningen daaromtrent 1607—1638.

Lijsten van gewapende mannen 1652—1672, 1747, 1784 en andere stukken betreffende militaire aangelegenheden.

Ordonnantie voor den edelen kruis- of voetboog van St. Adolfsland 23 April 1532, willekeuren 1628, 1644, 1670 met handteekeningen der gildebroeders, rekeningen van dat gilde 1557—1674. In 1637 werd de kruisboog door het roer vervangen.

Onder stukken van verschillenden aard, welke hier in dit kort overzicht niet kunnen worden opgenomen, bevindt zich een request van de leden van de Rederijkerskamer, genaamd de „Polderbloem", welke sedert het begin van de troebelen was te niet gegaan, om eenige ondersteuning tot dekking der kosten van eene weder door hen gegeven voorstelling, met gunstige beschikking van 30 September 1598.

Rekeningen van de thesauriers, St. Adolfsland 1586—1810, gemeente-rekeningen 1812, 1813.

Notulen van het gemeentebestuur en gecommitteerden uit de burgerij over het arresteeren van een staat van behoeften en inkomsten voor de plaatselijke kas, 1809—1810.

Quohieren van de verponding 1588, 1592, 1597, 1629, 1632, 1725, 1736.

Quohieren van de taxatie der huurwaarde van de huizen 1732 en der verponding van de huizen 1733.

Rekeningen van de gaarders van de ordinaire verponding 1584—1805 en van de extra-ordinaire 1674—1805.

Staten van verantwoording door de secretarissen van St.-Adolfsland wegens den ontvang van de collaterale successie, 40sten penning van vaste en roerende goederen, boeten van ongefundeerde processen, en sedert 1695 van het recht op het trouwen en begraven 1616—1805.

Rekeningen van den twee honderdsten penning, bij leening, 1599, 1600.

Quohieren van het haardstedegeld 1600, 1607, 1628, 1638, 1665, 1669.

Quohieren van het familiegeld 1674, 1680, 1715.

Inventarissen van registers, charters en papieren van de Secretarie van St. Adolfsland, gemaakt bij het aftreden van secretarissen en afgifte aan hun opvolgers in 1732, 1747 en 1782.

Doopboeken van de kerk van Ooltgensplaat 1665—1812.

Trouwboeken 1709—1804.

Register van huwelijken, gesloten voor het gerecht 1712—1811.

Register van het recht op het trouwen en begraven, 1713—1805.

Acten van ondertrouw en daarbij behoorende stukken, 1648—1811.

Er zijn voor deze archieven in de raadzaal van het gemeentehuis — een geheel op zichzelf staand gebouw — nieuwe gesloten kasten gemaakt, waarin zij thans een uitstekende plaats vinden.

Ik had mij gevleid ook met de archieven der polders, vóór het uitbrengen van dit rapport geheel gereed te komen, doch ben daarin niet geslaagd. Een overzicht dezer archieven zal dus eerst in mijn volgend verslag kunnen worden opgenomen.

Behalve mijn werkzaamheden aan de Gemeente archieven heb ik ook bij voortduring doorgewerkt aan het op schrift brengen van het archief van het Hoogheemraadschap van Delfland. Bij mijn jaarverslag van 20 Juni 1894 deelde ik daaromtrent mede, dat ik in mijn volgend rapport hoopte te kunnen berichten, dat de inventarisatie van de groote menigte losse stukken was ten einde gebracht. Ik heb er echter niet in kunnen slagen het reeds toen zoover te brengen en heb in mijn vorig verslag dan ook maar van dit archief geen melding gemaakt.

Nimmer, zoolang ik mij met de ordening der gemeente- en waterschapsarchieven heb bezig gehouden is mij een werk voorgekomen, waarbij ik op zooveel moeilijkheden en tegenspoeden ben gestuit, als bij de regeling van het archief van dit Hoogheemraadschap.

Nauwelijks had ik mijn taak aanvaard, of het archieflokaal waarin een groot gedeelte in wanorde was opeengestapeld en waarin ik voorloopig eenigermate orde had gebracht, moest tengevolge van de verbouwing van het Gemeenelandshuis worden ontruimd waardoor de toestand er natuurlijk niet op verbeterde. Ware nu het nieuwe lokaal maar bruikbaar geweest, dan had men althans bij het daarin overbrengen van de stukken eene voorloopige sorteering kunnen tot stand brengen, maar niettegenstaande herhaalde waarschuwing van mijn kant, werd het, zoogenaamd, omdat het anders niet brandvrij zoude zijn, zoo onpractisch ingericht, dat er bijna geen licht in doordringt en dat men er bij donker weder zonder lantaren zelfs de registers niet kan vinden. Er bleef dus niets anders over, dan de losse stukken er maar voorloopig in op te bergen, en ik was daarom genoodzaakt die groote massa voetstoots bij gedeelten in eene kist te pakken, die vervolgens naar hier werd overgezonden en nadat de inhoud was op schrift gebracht en in portefeuilles geborgen, weder werd teruggezonden. Ik ben thans in staat mede te deelen, dat de laatste dier kisten bij mij aan huis is en dat het aantal portefeuilles waarin de losse stukken zijn geborgen, tot ruim 250 is aangegroeid.

Hiermede is nu wel het voornaamste werk afgeloopen, dat, met het oog op onze ingewikkelde waterschap geschiedenis, met groote nauwkeurigheid moest geschieden en waarbij duizende stukken stuk voor stuk door mijne handen zijn gegaan. Maar toch zijn er nog vele moeilijkheden te overwinnen. Deze portefeuilles zijn van nummers voorzien, zoodat de daarin geborgen dossiers gemakkelijk te vinden zijn; maar nu moet nog van al die verspreide dossiers een goed geregeld geheel gevormd worden.

Bij de bewerking deed zich bovendien nog een andere moeilijkheid gevoelen. Het is mij namelijk gebleken, dat vermoede-

lijk in het laatst der voorgaande eeuw, evenals toen aan mij de regeling werd opgedragen, het archief in staat van wanorde verkeerd heeft; want de pakketten, waarin losse stukken op hetzelfde onderwerp betrekking hebbende, bij elkander gebonden waren, schijnen in dien tijd te zijn gemaakt.

Dit was echter ook niet altijd met nauwkeurigheid geschied en misschien ook tengevolge van onbekendheid met het verband der stukken, zijn zij dikwijls in verkeerde pakketten terecht gekomen. Ik heb dus reeds van den aanvang van mijn werk omslagen moeten aanleggen in verband met de door mij gevormde dossiers om bij de eindregeling die verdwaalde stukken op hunne plaats te kunnen invoegen.

Met de meeste gevoelens van hoogachting heb ik de eer te zijn

Uw Hoog EdelGestrengen Dw. Dienaar,

J. H. Hingman.

's Gravenhage, 21 Juni 1896.

VERSLAG

OMTRENT OUDE GEMEENTE-, WATERSCHAPS- EN VEENDERIJ-ARCHIEVEN IN DE PROVINCIE UTRECHT OVER 1895.

(UITGEBRACHT AAN GEDEPUTEERDE STATEN DIER PROVINCIE.)

Edelgrootachtbare Heeren!

Bij Uwe missive dd. 8 December 1894 (Not. 6 December 1894) werd mij opgedragen „de voorzetting van de regeling en „inventarisatie der oude archieven van gemeenten, waterschappen „en veenderijen in de provincie Utrecht, op den voet waarop „zulks laatstelijk door den heer Mr. R. Fruin Th. Az. heeft plaats „gehad." Naar aanleiding daarvan heb ik de eer U hierbij verslag te doen van het in 1895 door mij ten dezen verrichte.

Vooraf moet echter gaan eene mededeeling betreffende het in 1894 door Mr. Fruin geregelde archief der gemeente Wijk bij Duurstede. In 1895 zijn door het Rijk nog eenige stukken aan die gemeente afgestaan, waardoor de inventaris met de volgende nummers is verrijkt:

66*. Brieven, ingekomen bij den schout. 1574—1575. 1 omslag.

197*. Patenten van den stadhouder van Utrecht voor de verplaatsing van troepen naar het garnizoen te Wijk. 1588—1636. 1 omslag.

Uwe aanschrijving aan de belanghebbende besturen, mededeelende mijne benoeming, dd. 17 Januari 1895 n°. 24 (Prov. Blad n°. 7) had ten gevolge, dat de heer Braams, burgemeester van Breukelen-St. Pieters enz., verklaarde gebruik te willen maken van de door U aangeboden regeling. Zijne in mijne handen gestelde missive dd. 21 Januari 1895 werd gevolgd door eene opname door mij van de oude archieven, aanwezig op de

gemeentehuizen van Breukelen-St. Pieter, Tienhoven en het polderhuis van Breukeleveen. Het resultaat dier bemoeiingen werd door mij aan Uw College medegedeeld bij missive dd. 11 Februari 1895. Aan den heer Braams werd tevens door mij een voorstel gedaan omtrent de regelingskosten. Tot mijn spijt moet ik U mededeelen, dat genoemde heer zich niet verwaardigd heeft mij te antwoorden. In het eerst meende ik, dat uitstel kon veroorzaakt worden, doordat verschillende besturen in de zaak betrokken waren en sommige daarvan, met name veenderij-besturen, misschien eens per jaar vergaderen. Ik oefende daarom geduld. Doch toen ik in een jaar tijds geen antwoord ontving, begreep ik antwoord op mijn schrijven te moeten vragen. Dit deed ik in beleefde termen bij missive dd. 20 Januari 1896; maar ook dit schrijven bleef onbeantwoord. Zoodoende verkeer ik nog steeds in het onzekere, waarom de regeling dier archieven niet plaats vindt, wat ik te meer betreur, omdat ik den indruk had gekregen, dat verschillende rechten der betrokken besturen zullen verloren gaan. Bij mijn bezoek vernam ik nl., dat de rechten dier gemeenten wel eens aangevochten worden en hare titels door den chaotischen toestand der archieven niet te produceeren zijn. Ik hoop dan ook nog eens een voorstel tot regeling dier archieven bij Uw College aanhangig te kunnen maken.

Gelukkiger waren de onderhandelingen met de gemeenten Westbroek en Achttienhoven. Na afloop der praeliminairen werd mijn voorstel tot regeling van de oude archieven, aanwezig op de gemeentehuizen dier plaatsen, door U goedgekeurd bij missive dd 23 Maart 1895 (Not. 21 Maart 1895).

Het oud-archief van Westbroek bevond zich in muurkasten in de raadkamer en de secretarie en in een drietal kasten op den zolder van het gemeentehuis. De stukken in de eerste twee lokalen hadden zeer veel door vocht geleden, terwijl de andere zich in veel beteren staat bevonden. In de eerste helft dezer eeuw heeft er eene regeling plaats gehad van het archief, voorzoover het in de benedenlokalen was geborgen, maar later is de aangebrachte orde verstoord, zoodat er bij mijne opname van het archief geen spoor meer van over was. De stukken op den zolder zijn, voor zoover mij bekend is, nooit geordend geweest.

Behalve genoemde bewaarplaatsen, leverde ook het archief van Achttienhoven eenige stukken op, die daarheen waren afgedwaald, waarschijnlijk doordat beide plaatsen soms dezelfde bestuurspersonen hadden. Zoo ook berustten omgekeerd eenige stukken uit het archief van Achttienhoven ter secretarie van Westbroek.

Eindelijk bevatte nog het archief van het Domkapittel eenige stukken, behoorende tot het archief der gemeente Westbroek, welke, op voorstel van den rijksarchivaris in Utrecht, door Z.

Exc. den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de gemeente werden afgestaan. De aanwezigheid van die stukken in het kapittel-archief moet verklaard worden uit het feit, dat dat archief vele stukken heeft geabsorbeerd van plaatsen, waarin het geërfd was (zooals Westbroek). De polderrekeningen werden dan doorgaans afgelegd in het kapittelhuis, en de secretaris van het kapittel was een niet te versmaden raadsman in administratieve zaken; zoo „bezonken" allicht eenige stukken in het archief van het kapittel, die daar niet thuis behoorden. Bovendien kan voor Westbroek hebben medegewerkt, dat de schout W Logier (c. 1650) tevens kanunnik ten Dom was. Van de aanwezigheid van stukken te Utrecht was men zich eene eeuw geleden ook wel bewust: op 28 Juni 1785 verzocht het gerecht van Westbroek aan het Domkapittel, — „vermits er in het capittel van „VEerw. berusten verscheide resolutiën, rekeningen, caarte, con„ditiën, bestekken en verdere papieren, het dorp en de polder „van Westbroek concerneerende", — verlof, inzage en desgewenscht afschrift daarvan te mogen nemen. Een verzoek, dat bij gebreke van antwoord op 13 Juli 1785 herhaald werd, doch zonder gevolg schijnt gebleven te zijn; de zaak komt tenminste noch in de notulen noch in de correspondentie verder voor.

Terwijl mij reeds bij de opname was gebleken, dat met de stukken van het gemeente-archief vermengd waren die van den polder, kon ik bij de regeling vaststellen, dat vertegenwoordigd waren de archieven van de gemeente, van den Molenpolder, van den polder Het Huis te Hart en van de grondvergadering van Westbroek. Mijn inventaris bevat dan ook die vier rubrieken. De splitsing was wat betreft de eerste twee rubrieken dikwijls eerst na opzettelijk onderzoek vast te stellen. Sommige waterstaatswerken werden namelijk nu eens onderhouden door het gerecht en dan weder door den polder. En het scheen mij, uit historisch oogpunt, van belang dit te doen uitkomen, vooral waar men tegenwoordig, en terecht, een systematischen inventaris eischt. Deze eisch gaf mij ook aanleiding tot onderscheiding van de stukken, die behoorden tot het archief van het gerecht, van den schout enz. Het had mij getroffen in andere inventarissen, ook van den laatsten tijd, gedurig bis- ja ook ter-nummers te vinden. Dat een college toch zonder doel duplicaten en triplicaten en dat nog wel op zegel laat maken van rekeningen als anderszins, scheen niet denkbaar. Toen ik nu ook naast de serieën oorspronkelijke rekeningen enz. gelijktijdige afschriften op zegel vond, onderwierp ik ze aan eene nadere beschouwing. En zoo kwam ik tot de ontdekking, dat die afschriften een doel hadden. Enkele rekeningen (oorspronkelijke) hadden in dorso de aanteekening „schout", „gadermeester" of wel den eigennaam van den

schout-gadermeester. Andere daarentegen (afschriften) „kiste", „gerecht" of eene diergelijke aanduiding. En in eene rekening specificeerde de secretaris eene post voor het grosseeren dier rekening en het maken van afschriften voor Gedeputeerde Staten, het gerecht en hem zelven. Hoewel nu de meeste rekeningen geene bestemming vermeldden, meende ik toch dezen regel te mogen vaststellen: de oorspronkelijke rekening werd afgegeven aan den rendant en de afschriften aan het gerecht en den secretaris. In de vele gevallen, waarin het stuk aan een der drie autoriteiten was toegekend, is misschien eene enkele uitzondering voorgekomen. Bij de hoofdelijke omslagen bleek daarentegen het oorspronkelijke stuk bewaard te zijn geworden door het gerecht, terwijl de schout en de secretaris afschriften ontvingen.

Ten einde het overzicht te vergemakkelijken bracht ik bovendien eene onderscheiding tot stand, rekening houdende met de verschillende functiën der autoriteiten.

Eene kleine toelichting moet ik geven, waarom de inventaris geene hoofdrubriek „Archief der veenderij" bevat, terwijl in de post, op de provinciale begrooting uitgetrokken voor de regeling der oude gemeente-archieven, in 1894 opzettelijk de veenderij-archieven opgenomen werden en Westbroek sedert eeuwen zeer sterk beveend is. De ordonnantie van de Staten van Utrecht op de ontgronding droeg het toezicht op en de administratie van de veenderij op aan de gerechtsbesturen qua tales. De besluiten van het gerecht betreffende de veenderij zijn dan ook evenals die betreffende de andere functiën van het gerecht opgenomen in de notulen, en de geheele tak van dienst werd behandeld, mutatis mutandis, als de andere. Daaruit bleek dus, dat er geen sprake kon zijn van een zelfstandig archief der veenderij, maar dat de desbetreffende stukken eene afdeeling behoorden te vormen van het oud-archief der gemeente. Als zoodanig zijn zij dan ook in den inventaris opgenomen. Wat Westbroek betreft, had dus de post op de provinciale begrooting geene verandering noodig, en het valt te vermoeden, dat de toestand in de overige gemeenten, waar eene veenderij bestond, gelijkvormig zal zijn geweest. Toch schijnt het gewenscht, nu de veenderij-archieven eenmaal in de omschrijving zijn opgenomen, haar zoo te behouden, om gedekt te zijn, wanneer eens blijken mocht, dat er werkelijk hier of daar een zelfstandig veenderij-bestuur heeft bestaan.

Ten slotte zij hier vermeld, dat de burgemeester maatregelen heeft genomen om het oud-archief voor meerder bederf door vocht te bewaren, door daarvoor kasten te doen inruimen in de kamer der secretarie, waar 's winters dagelijks gestookt wordt.

Het archief van de gemeente Achttienhoven bevond zich in de raadkamer dier gemeente, eene zoogenaamde kelderkamer, ge-

legen boven het oude gevangenhok van het gerecht. Twee kasten en eene kist bieden voldoende gelegenheid tot berging, terwijl het lokaal vochtvrij schijnt te zijn, te oordeelen naar den voldoenden materieelen toestand der archiefstukken. Na hetgeen opgemerkt is omtrent het archief van Westbroek, kan ik over dat van Achttienhoven kort zijn. Enkele stukken berustten ten onrechte ter secretarie van Westbroek en ook het archief van het Domkapittel te Utrecht gaf eene kleine bijdrage. Met het gemeente-archief waren vermengd de archieven van het waterschap Achttienhoven, van den polder het Molenblok en van de grondvergadering van Achttienhoven, welke dan ook in den inventaris onderscheiden zijn. Ook hier bracht ik eene gedetailleerde onderverdeeling aan om den weg in den inventaris gemakkelijker te doen vinden.

Gelijk bekend is, vormen Westbroek en Achttienhoven twee gemeenten met een gemeenschappelijken burgemeester-secretaris. Twee malen is er indertijd sprake geweest van eene nauwere vereeniging. Nadat de staatsregeling van 1795 de heerlijke rechten had afgeschaft en dus voor Westbroek den band had verbroken met den heer van Zuilen en voor Achttienhoven dien met den proost van het kapittel van St. Jan te Utrecht, verschenen op 12 Juli 1798 in de vergadering van het gerecht van Westbroek de Agenten ter reorganisatie der gemeentebesturen over het voormalig gewest Utrecht. Zij spraken, met ontbinding der bestaande besturen, de vereeniging uit van Westbroek en Achttienhoven tot ééne gemeente en stelden daarvoor een nieuw bestuur aan van 7 leden uit inwoners van beide plaatsen (5 uit Westbroek en 2 uit Achttienhoven). Westbroek had tegen deze combinatie geen bezwaar, ja heeft er zich waarschijnlijk in verheugd; maar anders was het gesteld met Achttienhoven. Reeds op 18 Juli d. a. v. wendde het zich met zijne bezwaren tot het Intermediair Wetgevend Lichaam, en toen eenigen tijd later was vernomen, dat door dit lichaam het advies was gevraagd van het Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek, werd ook daarbij ingezonden eene uitvoerige memorie van grieven tegen de vereeniging van beide plaatsen. Het beklag grondde men hierop, „vermits uit „de incorporatie van Achttienhoven en Westbroek volstrekt geene „noodzakelijkheid of nuttigheid en vooruitzigt op weezenlijke ver„betering, maar inteegendeel misverstand, ongenoegen en ver„warring te wachten zijn."

Het zij mij veroorloofd, uit dat rekwest een en ander mede te deelen, omdat het in menig opzicht nog den tegenwoordigen toestand schetst. Eerst wordt de noodzakelijkheid enz. ontkend met meer algemeene bewijsvoeringen; waarna het betoog, dat er

integendeel misverstand enz. zal ontstaan, in de volgende woorden geleverd wordt:

„Westbroek is enkel of meestal veenland, hetgeen vooral „zeedert de laatste jaaren sterk beveent is; Achttienhoven daaren„teegen is enkel weiland of zelf teegen de Hollandsche Raading „aan een groot gedeelte bouland Westbroek heeft dus een veen„kas, waarmede die van Achtienhoven niets te doen hebben „en ook niets te doen kunnen hebben. Ging de incorporatie door, „zou dan niettemin Achtienhoven inzage hebben in de directie „over de veenderij en over de veenderij-cas (welke cas zo merkelijk „verschild van andere dorpsrekeningen en cassen), hetgeen die „van Westbroek niet dan ongaarne zouden zien en waaruit niets „dan misverstand en ongenoegen te verwachten is.

„Alverder: de inrichting en de directie der beijde dorpen is „geheel onderscheijden. In Westbroek komt men alle jaaren veel „te kort op de rekening der dorpslasten, uijt hoofde dat veele „der ingezeetenen bestaan uijt arme lieden of daghuurders. In „Achtienhoven daarenteegen komt men regulier toe uijt hoofde „der meerder gegoedheid der ingezeetenen. In Westbroek word „het te kort komende omgeslagen voor twee derden over de „ingezeetenen en voor de ander een derde over de ingelanden. „In Achtienhoven daarenteegen, zo er al iet te kort mogt koomen, „word dat omgeslaagen alleenlijk over de ingezeetenen, zonder „de ingelanden daarmede te bezwaaren.

„Hoe nu zal het hiermede gaan bij eene ineensmelting der „gerechten? Zullen die van Achtienhoven betaalen, hetgeen „Westbroek op de dorpslasten te kort koomt? Zullen . . . ? In „alle deeze gevallen resideert eene hardheid, en zal met reden „gegronde stof van misnoegen baaren.

„Eindelijk! Zal de incorporatie eenig but hebben, dat moet „er voortaan een gemeen bestuur, eenerlij soort van inrichting, „eenerlij soort van reekening en administratie plaats hebben: en „hoe zal dit echter kunnen geschieden en overeen kunnen komen „met de differente belangens der beijde dorpen met de differente „zoorten van rekeningen, die er tot heden toe in de beijde „dorpen zijn geschied en uijt de gesteldheid derzelver alzoo hebben „moeten geschieden?"

De conclusie luidt dan ook:

„Niets dan ongenoegen en verwarring zal uit de incorporatie „gebooren worden. . . .

„De requestranten kunnen naar waarheid ter goeder trouw „verzeekeren, dat er geen een ingezeeten of geerfde te vinden „zal zijn, die tevreede is met de incorporatie, veel min diezelve „zoude begeerd hebben, dan alleen mogelijk de twee door de „zich noemende Agenten aangestelde nieuwe leeden. . . .

„Requestranten .... verzoeken .... mitsdien reverentlijk, „dat het gen. Bewind (nl. het Uitvoerend Bewind) bij deszelfs „consideratiën en advies aan het Wetgevend Lichaam daarheen „dirigeeren, dat bij dezelve ingevolge de door hen gepresen- „teerde requeste, de incorporatie werde verklaard nul en van „onwaarde."

Niet zonder vrucht was het door Achttienhoven aangeteekend verzet. Het Wetgevend Lichaam verleende „zeker decreet van „surchance wegens eene ontbinding van het gemeentebestuur van „Achtienhoven en incorporatie van dat gerecht in dat van West- „broek, wordende daarbij alle poursuites, welke het gemeente- „bestuur van Westbroek zoude willen in 't werk stellen, gehouden „in state en surchance". Het oude bestuur van Achttienhoven stoorde zich dan ook niet aan de uitgesproken vereeniging, maar bleef zijn bestuursfunctiën vervullen, totdat het Administratief Bestuur van het voormalig gewest Utrecht op 25 Januari 1799 bevel gaf, zich voortaan „van de uitoeffening van eenig gezag „over Achttienhoven te onthouden, als wordende geen ander „bestuur erkend dan 't gecombineerd bestuur van Westbroek „en Achttienhoven."

Tegen deze verloochening der verleende surséance teekende Achttienhoven appèl aan bij het Vertegenwoordigend Lichaam des Bataafschen Volks. De Eerste Kamer endosseerde daarop de zaak aan het Uitvoerend Bewind, dat op 16 April 1799 besloot: „dat de aan die van Achttienhoven bij decreet van het Inter- „mediair Wetgevend Ligchaam van den 18e July 1798 verleende „surcheance provisioneel zal worden gecontinueerd, tot tijd en „wijlen bij den op handen zijnde organisatie der gemeente- „bestuuren ingevolge de Staatsregeling nader in dezen zal worden „voorzien". Eerst bij de publicatie van het Departementaal Bestuur van Utrecht dd. 22 September 1802 werd definitief vastgesteld, dat Westbroek en Achttienhoven afzonderlijke gemeenten zouden blijven.

De tweede maal, dat er sprake was van vereeniging van beide plaatsen, was in 1811. Het keizerlijk Decreet van 21 October 1811 vorderde hunne samensmelting tot ééne „commune de „Westbroek" met ingang van 1 Januari 1812. Doch ook deze combinatie schijnt niet ingrijpend geweest te zijn, en zich bepaald te hebben tot het hebben van een gemeenschappelijken maire. Immers in de officieele stukken van 1812 en 1813 wordt steeds gesproken van twee gemeenten, er zijn nog verscheidene brieven bewaard gebleven aan den maire van Achttienhoven en geen stuk maakt melding van een opgaan van Achttienhoven in de „commune de Westbroek".

Kerkelijk zijn Westbroek en Achttienhoven steeds gecombineerd

geweest. De kerk, evenals de school, stond te Westbroek. Zij werd beheerd door vier kerkmeesters, twee uit ieder gerecht, die door de respectieve ambachtsheeren benoemd werden op voordracht van het betrokken gerecht. Rekening en verantwoording werd afgelegd eerst aan de beide schouten en twee schepenen uit ieder gerecht, later aan de gerechten dikwijls met medewerking van gecommitteerde geërfden. Besluiten betreffende de administratie der kerkmeesters werden genomen door de gerechten met medewerking der functionarissen en bovendien soms „met „toestemminge ende bewillinginge van de ommestanders, ten „tijde present." De lasten kwamen voor $^2/_3$ voor rekening van Westbroek, als zijnde de gemeente met het meeste aantal zielen, voor $^1/_3$ voor rekening van Achttienhoven. De omslag dier quota geschiedde door ieder gerecht afzonderlijk.

Westbroek was vroeger eene heerlijkheid, behoorende aan de heeren van Zuilen. Of deze band altijd bestaan heeft, durf ik niet zeggen, maar in den tijd, waarover het archief bewaard is gebleven, heeft het steeds dezelfde heeren als Zuilen gehad.

De afschaffing der heerlijke rechten door de staatsregeling van 1795 bracht hierin echter verandering. De „burgers" van Westbroek erkenden voortaan geen ambachtsheer meer, zetten daarom het bestuur af als zijnde onwettig en kozen zelven een nieuw bestuur. Aan twee der revolutionaire schepenen droegen zij op, aan de Provisioneele Representanten „kennisse te geeven der ge„lukkige en gewenschte revolutie". Zeer vriendschappelijk waren voorwaar de gedachten niet, die de Westbroeksche ingezetenen koesterden omtrent de rechten van hunnen vroegeren heer. Immers de aanschrijving van het Administratief Bestuur, om de recognitie te betalen aan den ambachtsheer voor het gemis der heerlijke rechten, werd geweigerd „en wel om deeze redenen, dat zij „(het gem. bestuur) begrijpen, dat 't volk zederd de gelukkige „omwenteling anno 1795 nimmer onder eenige heerschappije van „ambachtsheeren hebben kunnen verstaan worden te behooren „en dus ook niet met eenige uytkeeringen van voorige zoge„naamde recognitie heb kunnen verstaan worden bezwaard te „blijven, uyt welken hoofde dan ook zodanige alteratien daarin „met goedvinding der stergerechtigdens (sic) hebben gemaakt „gehad, dat deels die recognitien door gestelde vermindering in „de voordeelen niet meerder gegeeven word en anderendeels nog „inkoomende gedisponeerd is ten voordeelen der gezamentlijke „in- en opgezetenen, als daartoe het recht hebbende, vermits zij „opgezetenen zulks met hun zweet en bloed hebben opgebragt. „Dicteerende voorts de staatsregeling, dat alle zodanige heerlijke

„tituls etc., voorzooverre niet reeds met de daad mogte zijn „afgeschaft, dezelven zonder eenige schadevergoeding voor altijd „vernietigd zijn. En hoe zoude men dan nu nog den armen „landman tot de aanneeming van dien daarmede kunnen plaagen." Bovendien vond het bestuur, dat eventueele schadevergoeding zou „moeten koomen uyt de cas van dit voormaalig gewest „Utrecht, alzoo die de voordeelen of kooppenningen van den „verkoop der heerlijkheedens in vroeger tijd genooten heeft, en „geenzints de opgezetenen der dorpen, die lang genoeg onder „'t bewind van een ambachtsheer en de voordeelen aan hem „opgebragt .... hebben moetende zugten."

Het bestuur van het gerecht van Westbroek bestond uit een schout en 6 à 5 schepenen met een secretaris; oudtijds traden jaarlijks drie schepenen af, later alle vijf. Schout en secretaris, evenals de gerechtsbode, werden door den ambachtsheer aangesteld, de schepenen daarentegen werden door hem gekozen uit dubbeltallen, opgemaakt door den schout en de aftredende schepenen. In 1795 kwam hierin verandering: het in functie zijnde bestuur werd geremoveerd en de benoeming van bestuursleden door de ingezetenen aan zich getrokken. Dit voorrecht werd hun acht jaren later weder ontnomen door Gedeputeerden van het Departementaal Bestuur van Utrecht bij hunne aanschrijving dd. 18 Maart 1803, inhoudende, „dat ingevolge het „91 articul van 't reglement voor dit departement goedgevonden „hebben, tot scheepenen van deezen gerechte aan te stellen .... „en zulks totdat bij een reglement nader dienaangaande zal zijn „voorzien" (vgl. gerechtsnotulen dd. 28 Maart 1803). Bij de inlijving van Holland in het Fransche keizerrijk werd dat bestuur wederom vervangen door een maire, adjunct-maire en municipalen raad, benoemd door den onderprefekt van het arrondissement Utrecht bij aanschrijving dd. 18 Juli 1811.

De voornaamste bron voor de kennis van de verrichtingen van het gerecht zijn natuurlijk de notulen en deze bevatten verscheidene zaken, die men niet verwachten zoude. Men vindt daarin namelijk steeds eene opgave van de personen, die in den huwelijken staat zijn bevestigd, van de estimatiën, door het gerecht gedaan, ja zelfs eene vermelding van conclusiën in civiele procedures bij het gerecht ingediend. Deze zaken werden slechts pro memorie aangeteekend; men vindt dan ook naast de notulen de protocollen, waarin de genoemde rechterlijke akten zijn afgeschreven, terwijl ook de minuten dier akten afzonderlijk werden bewaard. De secretaris van het gerecht ging zelfs nog verder en schreef tusschen de notulen van het gerecht soms ook de notulen van het college van watergraaf en heemraden.

Tot de functiën van het gerecht behoorden o. a. de vaststelling der hoofdelijke omslagen en het afhooren der verschillende rekeningen, steeds ten overstaan van ingezetenen. Onder die rekeningen behoorden ook die der kerkmeesters, gelijk ook de voordracht voor kerkmeesters, door den aftredende of door beide kerkmeesters opgemaakt, door bemiddeling van het gerecht ter electie werd toegezonden aan den ambachtsheer.

De schouwbrief dd. 11 Augustus 1642, goedgekeurd door Gedeputeerde Staten op 2 Juni 1643, droeg aan het gerecht den schouw op over „alle dijken, dammen, dwerswegen, watergangen, „weteringen, schutten, sluijsen ende banwercken," „voorts in alle „dwers- ende andere weteringen", „voorts .... tvoetpadt van „den Kerckdijcke." Deze toestand werd bij den schouwbrief voor den Molenpolder van 1664 in zooverre gewijzigd, dat aan den gerechtsschouw werden onttrokken alle dijken, dammen, weteringen, enz. behoorende tot den polder.

De Molenpolder stond onder bestuur van een college van watergraaf en heemraden; bovendien was het toezicht op de werkzaamheden van den watermolenaar opgedragen aan twee polder- of molenmeesters. De schout was watergraaf, terwijl de heemraden onderscheiden werden in 2 binnenheemraden (te Utrecht wonende) en 3 buitenheemraden (te Westbroek wonende). Jaarlijks trad 1 binnen- en 1 buitenheemraad af; de ambachtsheer stelde de nieuwe heemraden aan uit dubbeltallen opgemaakt door den watergraaf en de aanblijvende heemraden. Ook alweer tengevolge van de staatsregeling van 1795 besloten de geërfden op 4 Juni van dat jaar „eenparig ... tot afschaffing der binnenheemraaden"; eveneens werd de watergraaf geremoveerd. Voortaan bestond het polderbestuur uit 4 heemraden, door de geëefden gekozen, waarvan de oudste als watergraaf zou fungeeren. De heemraden hadden 2 jaren zitting, terwijl jaarlijks de helft aftrad.

Behalve het toezicht op de financieele administratie en het oppertoezicht op den watermolenaar, voerden watergraaf en heemraden schouw over „alle opstallen, dijken, dammen, water„gangen, weteringen, sluijzen en banwerken, dese bepolderinge „rakende" (schouwbrief dd. 20 September 1664). Volgens het reglement op het binnenlandsch beheer der gemeente en der polder van Westbroek dd. 1838 was „door de plaatselijke be„sturen (nl. van Westbroek) in der tijd ... gedaan den schouw „over de wegen en ... door het polder-bestuur over het water, „omringen en waterkeerende kaden." En dat overeenkomstig de schouwbrieven van 1643 (voor den gerechtschouw) en van 1664 (voor den heemraadsschouw). Sedert 1838 zouden voortaan beide schouwen „door leden uit ... beide collegiën ... worden „gedaan."

Achttienhoven was indertijd eene hooge heerlijkheid, behoorende aan de proosdij van het kapittel van St. Jan te Utrecht en deel uitmakende van de zoogenaamde „Proosdijlanden." Nog is in het archief van het kapittel van St. Jan aanwezig de oorkonde dd. 1085, waarbij bisschop Cuonradus van Utrecht in ruil voor den tol te Smithusen en eenig land opdraagt aan den „prepositus et reliqui fratres aecclesiae beati Johannis Baptistae „in Trajecto constitute" o. a. „terram palustrem in Euerekestorpe." En dat met deze bepaling: „Has vero terras tali pacto dedi eis, „ut si quando inhabitentur, decime ac placita ac omnis aecclesi„astica ac laicalis justicia ad eos solummodo pertineat."

Niet altijd is het recht van den proost op de hooge jurisdictie onaangevochten geweest. Met name was daarover in het begin der 16e eeuw gedurig geschil tusschen den proost en den procureur-generaal bij het Hof van Utrecht, die gedurig misdadigers in de Proosdijlanden deed in hechtenis nemen. De proost deed daarom in 1538 zijn beklag bij de landvoogdes Maria van Hongarije. Deze ontbood den procureur-generaal bij zich ten hove, „aldaar sy hadde doen blyven Mr. Albrecht Pighius, proost van „St. Jan tot Utrecht voorsz., om te verstaan 't geschil ende dif„ferent geresen tusschen den voorsz. partijen, ter cause van de „proostdye van St. Jan; den voornoemden proost sustinerende „in den dorpe ende vlecken van de voorz. proostdye, als Eve„rikes-dorp nu genaamt Achttienhoven, Meyert (Mijdrecht), Wilnis, „Bloecklandt met haren toebehoren, te hebben ende hem te com„peteren alle overheyt, hoogheyt, jurisdictie ende regalien sonder „eenige reservatie, ende den voornoemden procureur generaal ter „contrarie maar dat de voorsz. overheyt, regalien ende souverainiteyt in de voorsz. dorpen toebehoorden den keyser als erfheere „van den Lande van Utrecht, also deselve dorpen daarinne gesi„tueert ende geenclaveert waren." Maria trok daarop „niettegen„staande 't contradict van den procureur generaal" de uitspraak in het geschil aan zich en droeg aan den Grooten Raad te Mechelen de berechting der zaak op. Deze wees bij vonnis van 11 Mei 1538 aan den proost toe „de jurisdictie hooge, middele ende lage, mits „gaders die vruchten en proffijten van dien," doch verklaarde zijnen eisch „aangaande die overigheyt ende regalia niet outfanckelijck".

De proost van St. Jan heeft dan ook voortaan Achttienhoven als eene hooge heerlijkheid bezeten. Ja zelfs na de afschaffing der heerlijkheden door de staatsregeling van 1795 bleven de inwoners hem als hun heer erkennen, zij bleven hem de voordrachten voor schepenen enz. ter electie toezenden en besloten op 22 Juni 1796 aan Amerstoort te berichten o. a.: „dat wij *uit* „*hoofde van onze onderhorigheid aan den proost van 't capittel van St. Jan* „*te Utrecht*, ons tot hier toe buyten alle politique directie, niet

„tot ons gerecht behoorende, gehouden hebbende, vooralsnog „niet kunnen besluijten ons in deeze zaak te mengen." Aan de revolutionaire beweging in 1795 deed men dan ook niet mede. Zoo werd op 23 November 1795 naar aanleiding van eene aanschrijving der Representanten dd. 11 November 1795 bericht, „dat, vermits hier geene stemgerechtigden zijn, de oproeping „tot kiezer den 26ste aanstaanden alhier geen plaats hebben kan."

Bleven de ingezetenen den proost nog steeds als hun heer erkennen, deze laatste vond het raadzaam bij de veranderde tijden voorzichtig te zijn. Zoo „continueerden" de geërfden van het waterschap Achttienhoven op 2 Augustus 1800 den aftredenden heemraad, „terwijl den heer Cazius, als gemachtigde van den „heere proost (door wien de electie altoos gedaan is) huiverig is. in deeze omstandigheid van tijden die electie weder te doen." Eindelijk schikten zich ook de geërfden in de nieuwe orde van zaken. Toen zij in 1804 en 1805 herhaaldelijk den wensch van het Departementaal Bestuur hadden verstaan, uit het bij dat Bestuur ingediend ontwerp voor een nieuwen schouwbrief te lichten de bepalingen, waarbij de rechten van den proost als ambachtsheer werden erkend, besloten zij zich daaraan te onderwerpen. Echter niet zonder het Departementaal Bestuur erop te wijzen, dat dit zoude strekken „tot verkorting van de wettige „rechten van den heere proost."

Evenals in Westbroek werd hier het gemeentebestuur op Fransche wijze ingericht bij aanschrijving van den onderprefekt dd. 18 Juli 1811.

De hooge jurisdictie over Achttienhoven werd uitgeoefend door den baljuw der Proosdijlanden, aan wien ook verder het toezicht op het bestuur van het gerecht was opgedragen. De schout werd bijgestaan door 5 schepenen, die twee jaren zitting hadden en van wie jaarlijks 2 of 3 aftraden. De proost benoemde de schepenen op voordracht van het gerecht; de schout ontving zijne commissie van den proost zonder voordracht.

Ook hier was de vaststelling der hoofdelijke omslagen en het afhooren der rekeningen eene der hoofdfunctiën van het gerecht. Verder berustte bij het gerecht de oppervoogdij over minderjarige weezen, waarover vooral de notulen over het tweede gedeelte der 18de eeuw zeer uitvoerig zijn.

De schouw, door het gerecht gevoerd, ging „over drespective „vaerten (nl. „over dvaert int dorp alsmede dKarnemelkswetering „ende dvaert vant dorp tot dGagell toe") en trekweg daernevens „leggende" en „over het voet- off santpadt int dorp." Aldus in de 17de eeuw. Op 12 Augustus 1717 werd „geresolveert op „voorstel van diverse geerffdens omme tot gemenen besten int „Sek alle dslooten te schouwen conform de schouwcedulle int

„Buytenwegh, ende dit op approbatie van den heer proost." Onder dezen schouw waren echter alleen begrepen „de vaersloten „int Seck"; over de slooten, die niet bevaarbaar waren, werd „de ordinaris snijschou" gevoerd. Bovendien voerde het gerecht, ter wering van schadelijke vogels, jaarlijks „de schouwe van „exter- en kraynesten." De schouw over de wegen en kaden was tusschen het gerecht en het college van watergraaf en heemraden verdeeld.

In 1803 werd echter de schouw over den Heereweg („een „gedeelte van den Gageldijk, loopende van de Gagelbrug tot aan „de brug, waarover men gaat na de Blaauwcapel") onttrokken aan den gerechtsschouw en gebracht onder dien van den maarschalk van het Nederkwartier.

Het waterschap van Achttienhoven werd bestuurd door den baljuw als dijkgraaf, twee der schepenen en twee heemraden, terwijl de schout als gadermeester optrad en als adjunct-dijkgraaf fungeerde. Jaarlijks trad 1 heemraad af, waarna de proost van St. Jan uit een dubbeltal, opgemaakt door het college, zijn opvolger benoemde. Op de vergaderingen der ingelanden, die in het kapittelhuis van den Dom werden gehouden, verschenen, behalve ingezetenen van Achttienhoven, vertegenwoordigers van de kapittelen van den Dom, Oudmunster, St. Jan en St Pieter, van de abdijen van St. Servaas, Oudwijk en St. Catharijne en van het Geref. Burgerweeshuis te Utrecht.

De heemraadsschouw werd gevoerd over „de weteringe begin„nende van Loevenhout tot de Klop toe", „de hoofdinge daarin „leggende", „de Gagelwetering en hoofdens, beginnende van de „kade van St. Teunis-dijk tot de Gagelsluys toe" en over de vaarsloten van het waterschap.

Een derde aanvrage tot regeling van een archief kwam bij Uw College in van het College tot directie van den Slaperdijk. Bij de opname van het oud-archief werd het verzoek tot mij gericht, tevens het niet-omvangrijk nieuw-archief te willen regelen. Zooals ik reeds indertijd de eer had U mede te deelen, meende ik dit verzoek in te moeten willigen. Weinig tijd zou die meerdere regeling ontnemen aan de gelegenheid tot het regelen van oude archieven, en bovendien zou nu het geheele archief door ééne hand geordend worden. Bovendien woog bij mij de groote belangstelling van het dijkcollege voor zijn archief, waarvan mij toen de verzekering werd gegeven en waarvan ik ook later herhaaldelijk de overtuiging ontving. Tot de regeling van het oud-archief werd ik gemachtigd bij Uwe missive dd. 15 Juni 1895 (Not. 13 Juni 1895 n°. 49).

Het archief van het College tot directie van het Slaperdijk

bevindt zich op het gemeentehuis te Amersfoort in een vertrekje, gelegen achter en alleen toegankelijk door de kamer van den burgemeester. Weet men nu, dat de kast, waarin het archief geborgen is, bijna het geheele vertrekje in beslag neemt, dan blijkt voldoende, dat een gebruik van het archief niet mogelijk is, wanneer de burgemeesterskamer bezet is. Zij de plaatsing ter gemeentehuize in het belang van het archief toe te juichen, eene betere bewaarplaats aldaar zou gewenscht zijn voor eventueele nasporingen.

De stukken waren goed geconserveerd en waren voor een gedeelte nog in bundels vereenigd, door secretarissen van het College omstreeks het midden der vorige eeuw gevormd. De stukken van jongeren datum waren gedeeltelijk in gelijke rubrieken gebracht, gedeeltelijk los dooreen, terwijl verscheidene oude bundels uiteen waren geraakt.

Als mijn eerste werk beschouwde ik hier het herstellen der oude bundels, een werk dat, dank zij eene inhoudsopgave van eenige bundels en andere aanwijzingen althans voor een zeer groot deel mogelijk was. Het ligt toch voor de hand om aan te nemen, dat een secretaris, die jaren lang de administratie heeft gevoerd en het archief beheerd, het onderling verband der stukken goed heeft gekend. Hij kan dus eene ordening hebben aangebracht, die behouden moet worden, zij het misschien eenigszins gewijzigd. Wel was bij de inzage van de lijst der gevormde bundels eenige twijfel bij mij gerezen, maar ik hoopte, dat vergelijking der stukken uit denzelfden bundel een band zou aanwijzen, die uit de omschrijving niet bleek en toch voor de samenvoeging der stukken vereischt werd. Bovendien schijnt het mij de plicht van den archivaris, die een archief te regelen heeft, kennis te nemen van hetgeen vroeger te dien opzichte verricht is. Eerst wanneer hem gebleken is, dat de oude toestand onhoudbaar en een nieuwe noodig is, mag hij de zijns inziens noodzakelijke wijzigingen aanbrengen.

Toen ik echter de oude orde zooveel doenlijk hersteld had, kon ik als zeker vaststellen, dat er voor de samenvoeging der verschillende stukken in eenen bundel volstrekt geen grond was. Integendeel kreeg ik toen den indruk, dat die samenvoeging te danken was aan de toevallige nabuurschap, waarin de secretaris misschien de stukken gevonden had. Bovendien bleek mij, dat stukken, die bijeen behoordën, over verschillende bundels verdeeld waren. De oude inventarissen (wier doel trouwens ook alleen was geweest te dienen als reçu bij de overname van het archief door opvolgende secretarissen) waren dus niet bruikbaar en ik achtte mij gerechtigd eene nieuwe orde te scheppen. Daartoe deelde ik de stukken in in 7 rubrieken, naar gelang zij betrek-

king hadden op het reglement voor den Slaperdijk, de aanstelling van het bestuur, de notulen e. a. stukken van algemeenen aard, op de aanstelling enz. der ambtenaren, op den aanleg en het onderhoud van den dijk, op de eigendommen, op de geldmiddelen, op de waterloozingen aangelegd in den dijk of op de zorg der gecommitteerden voor den Grebbedijk.

Naar aanleiding dezer laatste rubriek zij het mij veroorloofd eraan te herinneren, dat de Slaperdijk zijn aanzijn te danken heeft aan de doorbraak van den Grebbedijk in 1651. Met het doel om zich bij eene herhaling van dien ramp voor overstroomiug en schade te vrijwaren, besloten Amersfoort, Leusden, Woudenberg en Renswoude tot gemeenschappelijken aanleg van een „slaperdijk". De Staten van Utrecht verleenden hiertoe verlof, doch onder voorwaarde dat de vier genoemde plaatsen toch, zij het dan ook minder dan vroeger, verplicht zouden zijn voor den goeden staat van den Grebbedijk te zorgen. Het College tot directie van den Slaperdijk verkreeg daartegenover een recht van toezicht op het onderhoud van den Grebbedijk. En dit terecht: het was toch voor den Slaperdijk van groot belang, dat de Grebbedijk goed onderhouden werd.

Nog steeds geldt voor den Slaperdijk het reglement dd. 20 December 1653. Bij besluit namelijk van Gedeputeerde Staten dd. 21 Juli 1858 werd vrijstelling verleend van de werking van het Algemeen Reglement voor de waterschappen in de provincie Utrecht dd. 1858 (Prov. Blad no. 19), en de pogingen in de jaren 1862—1878 aangewend, om een nieuw reglement vast te stellen, hebben niet tot eene bevredigende uitkomst mogen leiden. Immers voordat tusschen Uw College en het dijkcollege de noodige overeenstemming was verkregen, kwam ernstig ter sprake de droogmaking van een deel der Zuiderzee. In verband daarmede zou een kanaal aangelegd worden door de Geldersche Vallei van den Lek naar den mond der Eem. Dit kanaal zou den Slaperdijk doorsnijden en dus zijne werking illusoir maken. Daarom vroeg het dijkcollege aan U diligent-verklaring ten opzichte der reglements-herziening, welke verleend werd bij Uwe missive dd. 11 Mei 1878 n°. 18.

Het College tot directie van den Slaperdijk bestaat uit twee gecommitteerden uit de geërfden van ieder der vier, in het onderhoud van den dijk bijdragende, communiteiten. De gecommitteerden hebben 4 jaren zitting, terwijl jaarlijks de oudste twee aftreden, bij toerbeurten uit Amersfoort en Leusden of uit Woudenberg en Renswoude. De communiteit, wier gecommitteerde aftreedt, kiest diens opvolger. Hetzelfde is van toepassing bij overlijden van een gecommitteerde gedurende den tijd zijner zitting. De aftredende gecommitteerden zijn her-

kiesbaar. Zoowel voor het actief als het passief kiesrecht is bezit van onroerend goed in de communiteit vereischt. Het College wordt bijgestaan door een secretaris-penningmeester, door de geërfden der communiteiten bij meerderheid van stemmen gekozen. De dijksbode wordt aangesteld door het College. Verder zijn er nog eenige peil- en schutmeesters bij de verschillende heulen enz. in den dijk, waarvan de aanstelling gedeeltelijk geschiedt in overleg met de colleges der Exonereerende Landen, om hun belang bij de getrouwe waarneming van hun ambt door de functionarissen.

De plaats voor de vergaderingen, zoo van het College als van de communiteiten, is Amersfoort; werd vroeger de St. Joris kerk daartoe gebruikt, thans vereenigt men zich doorgaans in een koffiehuis.

Aan het bestuur is, behalve de aanstelling van ambtenaren, opgedragen de zorg voor het onderhoud van den dijk, het beheer der eigendommen, het toezicht op het onderhoud van den Grebbedijk enz. Het doet jaarlijks rekening en verantwoording aan de geërfden in de vier communiteiten, welke rekening daarna aan Uw College ter goedkeuring wordt aangeboden.

Ten slotte mag ik nog een belangrijk feit vermelden, dat het nut van de regeling der gemeente-archieven bevestigt. Reeds bij de opname van het archief van Westbroek had ik verscheidene deelen met transporten en plechten gevonden, en bij de regeling kwamen er nog eenige losse stukken, behoorende tot het rechterlijk archief te voorschijn. Bereidwillig besloot het gemeentebestuur tot afstand van die stukken aan het rijksarchief alhier, zoodat ik den rijksarchivaris kon overdragen 1 deel Minuten van transporten en plechten over 1775—1777 en niet minder dan 12 deelen Protocollen van transporten en plechten over 1697—1757, 1761—1763, 1771—1775, 1790—1811. Rekent men daarbij een register van ingebruikgeving over 1727—1755 en een pak losse stukken, die den inventaris van Mr. Fruin met eenige nummers verrijkten, dan mag voorzeker de aanwinst voor het rijksarchief van groot belang heeten. Ook Achttienhoven leverde eenige losse stukken, welke evenals die van Westbroek door mij met de reeds in het rijksarchief aanwezige rechterlijke archieven vereenigd zijn. Eindelijk bevatte het archief van Westbroek nog eenige stukken van particulieren aard (afkomstig van vroegere schouten en secretarissen), welke ik met machtiging van de gemeente overgaf aan den bibliothecaris der Universiteitsbibliotheek alhier. Hiervan werden echter uitgezonderd eenige rekeningen van den ontvanger van den impost op het zout Jan van Rhenen over $17^{29}/_{30}$—$173^{2}/_{3}$, welke (ofschoon het exemplaar

van den rendant) mij beter geplaatst schenen in het rijksarchief alhier, waar de bij Gedeputeerde Staten ingeleverde exemplaren ontbraken. Een woord van dank zij ook hier gebracht aan den burgemeester van Westbroek en Achttienhoven, die, behalve zijne persoonlijke medewerking, mij de gelegenheid verschafte in eene vergadering der dagelijksche besturen den afstand der verschillende stukken te bepleiten.

Ik heb de eer te zijn,

Edelgrootachtbare Heeren,

met verschuldigde gevoelens van hoogachting,

Uw dienstwillige dienaar,

JOOSTING.

UTRECHT, 11 Mei 1896.

ERRATA.

p. 461, regel 4 v. o., staat: 1. 1793 (doopregister), lees: 1. 1789 (doopregister).

p. 462, achter regel 13 v. b. in te voegen:

Meyel.

b. 1. 1779, Juni (huwelijksregister); 2. 1782, Februari (doopregister); 3. 1783 (doopreg.); 4. 1783 (begrafenisreg.); 5. 1786, Febr.—Aug. (doopreg.); 6. 1788 (doopreg.); 7. 1788 (huwelijksreg.); 8. 1788 (begrafenisreg.); 9. 1793 (doopreg.); 10. 1793 (huwelijksreg.); 11. 1793 (begrafenisreg.).

p. 463, regel 8 v. b., staat: 1735, lees: 1753.

p. 464, regel 2 v. b., staat: 1763, lees: 1769.

id. regel 7 v. o., achter 1789 in te voegen: *in duplo.*

p. 478, regel 6 v. o., staat: 1789, lees: 1780.

p. 516, regel 6 v. o., staat: *Lyners*, lees: *Lymers.*

p. 532, regel 4 v. o., staat: *Bommelsche*, lees: *Bommelschen.*

p. 537, regel 9 v. o., staat: *Strijchte*, lees: *Stychte.*

p. 543, regel 8 v. o., achter Burgemeester invoegen: *Secretaris.*

id. regel 5 v. o., het woord *scholtis* moet geplaatst worden achter van Afferden en met eene kleine s geschreven.

p. 552, regel 3 v. b., lees: *Syceram.*

id. regel 3 v. b., lees: *Lamzweerde.*

id. regel 15 v. b., lees: *Drincwaert.*

p. 555, regel 2 v. b., lees: *I. Albert.*

p. 555. regel 5 v. b., lees: *I. de Drinckwairt.*

id. regel 7 v. b., lees: *P. de Ayala.*

p. 597, regel 13 v. b. lees: *van Criep.*

p. 609, regel 7 v. b., achter 258 te plaatsen: 304.

p. 627, regel 5 v. o., staat: *Diethen en Crafft van Mulendonck*, lees: *Diether en Crafft van Milendonck.*

p. 639, regel 1 v. o., staat: *op 7 Mei* 1607, lees: *en op 7 Mei* 1606 *hierachter.*

JAN 29 1916